TÜRK İŞ
Sayı: 384

Kamu Kesimi Toplu İş Sözleşmelerinde Anlaşma

- ILO 98. Uluslararası Çalışma Konferansı Yapıldı
- 1 Mayıs Tüm Yurtta Kutlandı
- Yandaş Sendikaya Tepki
- Cumhurbaşkanı'ndan "Kiralık İşçilik" İçin Veto Talebi

DOSYA

Kriz ve Çözüm

TÜRK-İŞ

TÜRKİYE İŞÇİ SENDİKALARI KONFEDERASYONU
Yayın Organı

Mart - Haziran 2009 • Sayı : 384

ISSN 1300-6843

TÜRK-İŞ YÖNETİM KURULU

Mustafa KUMLU
Genel Başkan

Mustafa TÜRKEL
Genel Sekreter

Ergün ATALAY
Genel Mali Sekreter

Nihat YURDAKUL
Genel Eğitim Sekreteri

Pevrul KAVLAK
Genel Teşkilatlandırma Sekreteri

SAHİBİ:
TÜRKİYE İŞÇİ SENDİKALARI KONFEDERASYONU
TÜRK-İŞ Adına
Genel Başkan
Mustafa KUMLU

GENEL YAYIN YÖNETMENİ ve YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ:
Hasan Tahsin BENLİ
hasantahsin@turkis.org.tr

GRAFİK - TASARIM:
Münir GÜRAN
munirguran@turkis.org.tr

FOTOĞRAFLAR:
Necdet UZMAN

YÖNETİM YERİ
TÜRK-İŞ Genel Merkezi
Bayındır Sokak No. 10
06410 Yenişehir / ANKARA
Tel: 433 31 25 (4 Hat)
Faks: 433 68 09 - 433 85 80
http://www.turkis.org.tr
e-posta: turkis@turkis.org.tr

Dergimiz Basın Ahlak Yasalarına Uyar

Yayın Türü: Yaygın Süreli, 2 Aylık

Baskı :
Gurup Matbaacılık A.Ş.
Ziraat Bankası Tesisleri
İstanbul Yolu Trafo Karşısı
Varlık-Ankara
Tel : 384 73 44 - 45

Baskı Tarihi: 15.07.2009

176 İşçinin Kitaplığı

164 Çalışma Yaşamında Mart-Haziran 2009

161 TÜRK-İŞ'in Gündeminden

156 Sendikalarımızdan

154 Ücret Artışı Yok; Açlık ve Yoksulluk Var...

152 Tüketici Dünyası
Sinan VARGI
TÜRK-İŞ Teşkilatlandırma Uzmanı

150 Kadına Dair
Hülya UZUNER
TÜRK-İŞ Kadın İşçiler Uzmanı

144 Sosyal Güvenlik
Celal TOZAN
TÜRK-İŞ Sosyal Güvenlik Danışmanı

141 Özürlü İstihdamı
Enis BAĞDADİOĞLU
TÜRK-İŞ Araştırma Müdür Yardımcısı

138 Ekonomik Kriz Karşısında İş Güvencesi, İşsizlik Sigortası, Kısa Çalışma Ödeneği, Ücret Garanti Fonu Uygulamaları
Namık TAN
TÜRK-İŞ Araştırma Müdür Yardımcısı

136 Endüstri İlişkileri
Dr. Naci ÖNSAL
TÜRK-İŞ Genel Sekreter Yardımcısı

130 İşsizlik Sigortamız ve Fondan Yapılan/Yapılamayan Giderler
Hamit TİRYAKİ
Türkiye İş Kurumu Başmüfettişi

127 Sendikaların Geleceği ve İşçiler
Prof. Dr. Vedat BİLGİN
TÜRK-İŞ Genel Başkan Danışmanı

2 | Eylemlerimiz İnat Kırdı
Mustafa KUMLU
Genel Başkan

4 | Kamu Kesimi Toplu İş Sözleşmelerinde Uzlaşma

12 | Emek ve Dayanışma Bayramı Kutlu Olsun

24 | 98. Uluslararası Çalışma Konferansı Yapıldı

29 | Başkanlar Kurulumuz Toplandı

33 | "Toplu İş İlişkileri Kanunu Önerisi" Basına Tanıtıldı

36 | Kocaeli Belediyesi'ne ve Yandaş Sendikaya Kitlesel Tepki

39 | TÜRK-İŞ'ten Cumhurbaşkanına Veto Talebi

60 | DOSYA
Kriz ve Çözüm

44 | İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Eğitim Programı

51 | "İnsan Onuruna Yakışır İş" Toplantılarına Devam Ediliyor

53 | MPM 48. Genel Kurulu Yapıldı

55 | Türk Metal Sendikası Genel Kurulu Yapıldı

56 | Toleyis Genel Kurulu Yapıldı

98 | Gazze Halkıyla Dayanışma

100 | E-Kart Grevi ve Gerçekler
Yakup AKKAYA
Basın-İş Sendikası Genel Başkanı

104 | Nefesim Ol Sesim Ol!..

108 | Uluslararası Sendikal Hareket
Uğraş GÖK
TÜRK-İŞ Dış İlişkiler Uzmanı

112 | A'dan Z'ye ILO Sözleşmeleri İhlalleri Raporu
Onur BAKIR - Deniz AKDOĞAN
Liman-İş Sendikası Uzmanları

Eylemlerimiz İnat Kırdı

TÜRK-İŞ'e bağlı sendikalara üye 270 bin işçi için sürdürdüğümüz toplu iş sözleşmesi görüşmeleri 7 Temmuz 2009 akşam saatlerinde uzlaşmayla sonuçlanmıştır.

TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu, bu süreci başından sonuna kadar TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu tarafından yetkili kılınan ve kamu kesiminde örgütlü olan sendikalarımızın genel başkanlarından (Tarım-İş, Genel Maden-İş, Petrol-İş, Şeker-İş, Yol-İş, Tezkoop-İş, Türk Harb-İş) oluşan Kamu Kesimi Koordinasyon Kurulu ile birlikte yönetmiş, eylem ve uzlaşma kararları da dahil alınan tüm kararlar, kurul ile birlikte alınmıştır.

4 Haziran 2009 tarihi itibariyle Hükümetin bize verdiği karşı teklif ile başlayan müzakere süreci Hükümetin uzlaşmaz tutumu nedeniyle TÜRK-İŞ eylemliliğini beraberinde getirmiştir.

Toplu İş Sözleşmesi uzlaşmazlığı nedeniyle en son 1995'te eylem yapan TÜRK-İŞ, Kamu Kesimi Koordinasyon Kurulu'nun kararı ile 2 Temmuz 2009 tarihinde 80 ilde İktidar Partisi'nin il örgütleri önüne, Ankara'da ise Genel Merkezine kitlesel ziyaretler düzenlemiş, basın açıklamaları yapılmıştır.

7 Temmuz 2009 tarihinde ise üyelerimiz tüm Türkiye'de bir saatlik çalışmama haklarını kullanmışlardır. Son eylemin ardından Hükümetin daveti üzerine toplu iş sözleşmesi masasına yeniden oturulmuş, sonuç olarak ikinci altı ayda Hükümetin verdiği oranın 2,5 puan üzerine çıkılarak ve düşük ücretler için verilen 25 TL'lik artışın, 60 TL'ye yükseltilmesiyle uzlaşma noktası yakalanmıştır.

TÜRK-İŞ, eylemlerini toplu iş sözleşmesi masasındaki müzakere gücünü yükseltmek için yapmıştır. Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın restine rağmen pazarlık sürecinin devam etmesi, hükümetin katı tutumunun kırılabilmesi ve rest çekilen oranın üzerine çıkılabilmesi TÜRK-İŞ eylemliliğinin bir sonucudur.

Her toplu iş sözleşmesinde amaç, kabul edilebilir bir noktada sözleşmeyi bağıtlamak, grevi ise bu süreçte gerekirse bir araç olarak kullanmaktır.

Uzlaşma noktası, elbette ki taleplerimizin tümünü karşılamamaktadır. Ancak Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın grev restini gören TÜRK-İŞ, eylemlerinin ardından gelen uzlaşma çağrısını da görmüştür.

Bu süreçte yaptığımız eylemler son derece anlamlıdır. Teşkilatımıza bu eylemlere yaygın ve coşkun katılımı nedeniyle teşekkür ediyorum.

Aldığımız eylem kararları kamuoyundan büyük destek almıştır. Bize destek veren işçi ve memur konfederasyonları ile meslek örgütleri ve siyasi partilerimize teşekkür ediyorum.

Müzakere sürecinde kendimizi doğru ifade etmemize imkan veren yazılı ve görsel medyamıza teşekkür ediyorum.

Toplu iş sözleşmelerimizin ülkemize ve işçilerimize hayırlı olmasını diliyorum.

TBMM Genel Kurulu'nda geçtiğimiz ay içerisinde gece yarısı yapılan oylamalarla çalışma hayatına kölelik düzenini getirecek olan Özel İstihdam Büroları ile ilgili düzenleme ile sağlıkta yatan hastalardan katkı payı alınmasını ve işsizlik sigortası fonundan işverenlere para aktarılmasını beraberinde getiren düzenlemeler onaylanmıştır. Bu düzenlemelerin tümü TÜRK-İŞ ile diğer işçi konfederasyonlarının her platformda karşı çıktıkları düzenlemelerdir.

Özel İstihdam Büroları ile ilgili düzenleme büroların 18 ay süre ile işçileri diğer işverenlere kiralayarak geçici iş ilişkisi kurmalarına izin verilmesini kapsamaktadır. İşçi simsarlığına yol açacak, istihdamın tanziminde disiplini bozacak ve işçinin alabildiğine sömürülmesi sonucunu doğuracak olan bu düzenlemeye çağdaş çalışma ilişkileri özlemi çeken hiç kimsenin onay vermesi mümkün değildir.

Danıştay Kararı ile 2 liraya düşürülen katılım payının 10 kat artırılarak uygulanmasında SGK'ya yetki verilmesi ve yatarak yapılan tedavilerden de katılım payının alınmasının öngörülmesi ise sağlık hizmetlerinin paralı hale getirilmesinin yeni bir adımıdır.

İşsizlik Sigortası Fonundan işverenlere kaynak aktarılmasının öngörülmesi ise fonun ruhuna aykırıdır. TÜRK-İŞ, İşsizlik Sigortası Fonu'ndan işsiz kalan işçilere yapılan ödemenin miktar ve süresinin iyileştirilmesini, hak etme koşullarının kolaylaştırılmasını beklerken, bu fon kaynaklarının işverenlere tahsis edilmesi kabul edilemez.

Konfederasyonumuza bilgi dahi verilmeden yapılan bu düzenlemeler, sosyal diyalog mekanizmalarına olan güveni sarsmaktadır.

TÜRK-İŞ söz konusu düzenlemeler ile ilgili Cumhurbaşkanlığı Makamına bir yazı yazarak, veto talebinde bulunmuştur. Cumhurbaşkanı Sayın Abdullah Gül, düzenlemeyle ilgili olarak İşçi Konfederasyonu Temsilcileri ile 7 Temmuz 2009 tarihinde bir görüşme yapmış, bu görüşmede itirazlarımızı dinlemiştir.

Beklentimiz, Sayın Cumhurbaşkanı'nın düzenlemeleri veto etmesidir.

Türkiye, bir 1 Mayıs'ı daha geride bırakmıştır. Geçen yıl Taksim tartışmaları nedeniyle 1 Mayıs'ı kutlayamayan TÜRK-İŞ, bu yıl benzeri tartışmalar içinde boğulmama yönünde kararlı bir yaklaşım sergilemiştir.

Bu yıl 1 Mayıs'ı tatil ilan eden Hükümet, Taksim'i kitlesel kutlamalara açmamakla Türkiye'nin demokratikleşmesi açısından büyük bir fırsatı geride bırakmıştır.

Yaşanan "makul sayı" tartışmaları ise sokak aralarında binlerce insanın mağdur edilmesine engel olamamış, "makul sayı" dışında bırakılanların yaşadıkları aslında 1 Mayıs travmalarına yenilerini eklemiştir.

Hiç kimse TÜRK-İŞ'ten "Taksim'in Fethi" ya da "Taksim yasağını önce ben deldim, sen delemedin" tartışmalarının tarafı olmasını beklememelidir. Çünkü TÜRK-İŞ için 1 Mayıs, "Taksim'in Fethi"nden daha büyük bir anlam ifade etmektedir. Şu bilinmelidir ki TÜRK-İŞ'in Taksim için hedefi, taksim yasağının kaldırılmasıdır. Bu çerçevede TÜRK-İŞ, kitlesel kutlama için izin verilmediği noktada, pazarlıklar sonucunda kabul ettirilecek hiç bir "makul sayının" Taksim'de yapılacak bir kitlesel mitingin yerini tutamayacağı yaklaşımıyla İstanbul Valiliği ile "makul sayı" pazarlığına da girmemiştir.

Sonuçta 1 Mayıs 2009'da tüm örgütler "izin verildiği" kadar Taksim'e girebilmiştir. Taksim'e girmek için yola çıkıp, "makul sayıyı" aşanlar ise maalesef sokak aralarında polis şiddetine maruz kalmış, Türkiye'nin ayıbı o görüntüler bir kez daha tekrarlanmıştır.

TÜRK-İŞ'in beklentisi, 1 Mayıs'ın 2010 yılında "makul sayı" tartışmalarından uzak, tüm emek ve meslek örgütlerinin el ele, omuz omuza vererek kitlesel bir biçimde Taksim'de ve tüm Türkiye'de kutlanmasıdır.

TÜRK-İŞ, Mayıs ayı içerisinde Kocaeli'de düzenlediği bir kitlesel basın toplantısı ile Hak-İş'e bağlı sendikaların Hükümetten aldığı destek ile TÜRK-İŞ'e bağlı sendikalara yönelik saldırılarını protesto etmiştir. Miting havasında gerçekleşen kitlesel basın toplantısına sağlanan coşkulu katılım için teşkilatımıza teşekkür ediyorum.

Zorlu Sürecin Sonunda Hükümet ile TÜRK-İŞ Anlaştı

Kamu Kesimi Toplu İş Sözleşmelerinde Uzlaşma

2009-2010 yıllarını kapsayan, 26 işkolunda yaklaşık 270 bin işçiyi ilgilendiren, 111 işyeri/işletmede uygulanacak kamu kesimi toplu iş sözleşmeleri anlaşmayla sonuçlandı. Anlaşmadan çoğunluk tespitleri yargı aşamasında bulunan Çay-Kur, Tekel (gıda), Meteoroloji, THY Teknik A.Ş. işyerlerinde çalışan işçiler de yararlanacak.

TÜRK-İŞ ile Hükümet arasında aylardır süren toplu pazarlık görüşmeleri 7 Temmuz 2009 günü imzalanan çerçeve anlaşmasıyla sonuçlandı. Buna göre ücretlere birinci altı ay yüzde 3, ikinci altı ay yüzde 5.5, ikinci yıl ise her iki altı ayda yüzde 2.5 oranında artış sağlandı. 1100 TL.'nin altındaki ücretlere ise 60 TL. iyileştirme sağlandı.

Zorlu Süreç Başlıyor

28 Ekim 2008 günü yapılan TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu, kamu kesimi toplu iş sözleşmeleri için çoğunluk tespiti başvurularının 10 Kasım 2008 günü topluca yapılmasını benimsedi. 1989 yılından bu yana her sözleşme döneminde olduğu gibi bu yıl da kamu kesimi toplu iş sözleşmeleri için üyesi sendikalardan "Kamu Kesimi Toplu İş Sözleşmeleri Koordinasyon Kurulu" oluşturdu.

Taleplerimiz

Kamu Kesimi Toplu İş Sözleşmelerini yürütmekle görevli Koordinasyon Kurulu, ilk toplantısını 29 Aralık 2009 tarihinde yaptı. Toplantıya, TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu üyeleri yanında Koordinasyon Kurulu üyeleri, Tarım-İş, Genel Maden-İş, Petrol-İş, Şeker-İş, Yol-İş, Tezkoop-İş, Türk Harb-İş sendikalarımızın genel başkanları katıldı ve aşağıdaki kararlar alındı.

1- Toplu iş sözleşmesi prosedüründe aksama olması halinde kurulumuza bildirilmesi,

2- 1.1.2009 tarihinde en az memur ücretinin 1.218.49.-TL olacağı dikkate alınarak, düşük ücretler için iyileştirme istenilmesi,

3- İşe giriş skalalarının düşük tutulmaması, genel iyileştirme dışında ücretler arası uyum gözetilerek işe giriş skalalarının yükseltilmesi ve işletme

içi ücret dengesizliklerinin giderilmesi,

4- Ücret ve ekleri zamlarında geçici/daimi vb. ayrımlar yapılmadan düzenlemelere gidilmesi,

5- Ücret zamlarının toplu iş sözleşmesinin 1. yılı için enflasyon ve büyüme dikkate alınarak yüzde 20 oranında; ikinci yıl ise birinci yılda gerçekleşen enflasyon üzerine 4 puan refah payı eklenerek talep edilmesi,

6- Sosyal yardımların ortalama yüzde 40 oranında artırılarak talep edilmesi,

7- İşyeri/işletmenin çalışanların özelliklerinden kaynaklanan akçalı maddelerin sendikalarca belirlenmesi,

8- Esnek çalışma, izinler, kıdem ve ihbar tazminatlar vb. konularda ödün verilmemesi,

9- Gelişmelerden kurulumuzun bilgili kılınması.

İlk Görüşme

Toplu iş sözleşmeleri yürütmekle görevli Koordinasyon Kurulu, ikinci toplantısını 20 Ocak 2009, üçüncü toplantısını 19 Mart 2009, dördüncü toplantısını 15 Nisan 2009 tarihlerinde yaptı ve gelişmeleri değerlendirdi. 15 Nisan 2009 günü toplanan Koordinasyon Kurulu, o dönemde kamu toplu iş sözleşmelerinden sorumlu olan Devlet Bakanı Murat Başesgioğlu ile görüştü.

Hükümetteki değişikliği takiben Devlet Bakanı Hayatı Yazıcı kamu kesimi toplu iş sözleşmelerini yürütmekle görevlendirildi. 15 Mayıs 2009 günü Koordinasyon Kurulu adına TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu, Devlet Bakanı Hayati Yazıcı ile görüştü ve 2009 yılı kamu toplu iş sözleşmeleriyle ilgili taleplerimizi iletti.

Görüşme sonrası bir açıklama yapan Genel Başkan Mustafa Kumlu ücret dışındaki maddelerde toplu sözleşmelerde belli bir noktaya gelindiğini vurgulayarak, "Sayın Bakan'dan bu işin uzatılmadan bitirilmesini talep ediyoruz. Barış ve huzur içinde, çalışanların çıkarlarını gözetecek şekilde görüşmelerin bitirileceğini düşünüyorum. Umuyorum ve diliyorum ki görüşmeler kısa sürede masa başında bitecektir" diye konuştu.

Yazıcı'ya Sunulan Taleplerimiz

Süresi 2009 yılında sona eren kamu kesimi toplu iş sözleşmelerinin bağıtlanmasına ilişkin olarak Kamu Kesimi Toplu İş Sözleşmeleri Koordinasyon Kurulu tarafından belirlenen ve Devlet Bakanı'na sunulan taleplerimiz şöyleydi:

1- İyileştirme:

Ücretleri 1.230.-TL'nin altında olan işçilerin ücretleri öncelikle bu seviyeye getirilecektir.

Kamu Kesimi Koordinasyon Kurulu sözleşme görüşmeleri sürecinde TÜRK-İŞ Genel Merkezi'nde sık sık toplanarak durum değerlendirmesi yaptı.

2- Ücret Dengesi:

İşe giriş skalalarının düşük tutulması vb. nedenlerle doğmuş işyeri/işletme ücret dengesizliklerinin giderilmesi sağlanmalıdır.

3- Eşitlik:

Ücret ve eklerine ilişkin zamlarda geçici- daimi işçi ayrımı yapılmamalıdır.

4- Ücret Zammı:

Ücret zamlarının toplu iş sözleşmesinin 1. yılı için enflasyon, refah payı ve verimlilik artışları dikkate alınarak yüzde 20 oranında; ikinci yıl ise birinci yılda gerçekleşen enflasyon üzerine 4 puan refah payı eklenerek belirlenmelidir.

5- Sosyal Yardım Zammı:

Sosyal yardımlar yüzde 40 oranında artırılarak belirlenmelidir.

6- Yetki konusu yargıya intikal etmiş işyeri/işletmeler için de yukarıdaki maddeler geçerli olmalıdır.

7- 4/c kapsamında çalışanların sorunlarına çözüm getirilmelidir.

Taleplerimizin gerekçeleri ise şöyle sıralandı:

1- İşçiler Türkiye'nin 2001 ekonomik krizinden çıkmasında ve 2002-2008 döneminde sürekli ve ortalama yüzde 7 büyümesinde önde gelen etkenlerden biri olmuşlardır.

İşçiler daha çok çalışarak, daha verimli çalışarak ve daha uzun sürelerde çalışarak krizden çıkışa ve ekonominin büyümesine katkıda bulunmuşlardır.

Ancak 2002-2008 döneminde gösterdikleri çabanın karşılığını ve büyümeden paylarına düşeni alamamışlardır.

2- 2003-2004, 2005-2006, 2007-2008 dönemi toplu iş sözleşmelerinde belirlenmiş ücret zamlarının enflasyonun altında kalması halinde enflasyon farkının dönem sonunda ek bir zam olarak uygulanacağı düzenlemeleri devamlı işlediğine göre işçiler bu dönemlerde ücret kayıpları yaşamışlar, bu kayıpları telafi edilmeden dönem sonlarında ücret zammı=enflasyon eşitliği şeklen sağlanmıştır. Ücretler reel olarak kayba uğramıştır.

3- 2002-2008 döneminde işçiler için geçerli vergi dilimlerinin aralıkları düşen oranlar şeklinde (dar tutularak) işçiler aleyhine değiştirilmiştir.

4- 2006 yılında gelir vergisi mükelleflerine vergi indirimi yapılırken işçiler görece avantajlarını kaybettikleri gibi vergi oranlarının değiştirilmesi nedeniyle de net ücret kaybına uğramışlardır.

5- Literatürde işçiler "sabit gelirli" olarak tanımlanırlar ve enflasyondan birinci sırada olumsuz etkilenecek kesim olarak gösterilirler.

Genel Başkan Kumlu, Başbakan Erdoğan ile yapılan görüşmenin ardından, Başbakanlık binası önünde basına yaptığı açıklamada Başbakan'ın teklifinin kabul edilemez olduğunu söyledi.

İşçilerin tabi oldukları vergi rejimi vergi oranlarının yükseltilmesi, vergi dilimleri aralıklarının yetersiz ayarlamaları nedeniyle işçiler azalan gelirli haline gelmişlerdir.

6- 2008 yılında yapılan değişiklikler ile sosyal güvenlik sigortası primi için belirlenmiş üst sınırı aşan gelirlerin takip eden aylarda prime tabi edilmesi ile ilave tediyelerden prim kesilmeye başlanılması işçiler ile ilgili son olumsuzluklar olmuştur.

Hükümetin Teklifi

4 Haziran 2009 günü Devlet Bakanı Hayati Yazıcı ile TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu görüştü. Görüşmede, Hükümetin zam teklifleri birinci yıl birinci altı ay yüzde 3, ikinci altı ay yüzde 3, ikinci yıl birinci altı ay yüzde 2.5, ikinci altı ay yüzde 2.5 olarak verildi, buna ek olarak da 1000 TL'nin altındaki ücretlere 25 TL iyileştirme önerisinde bulunuldu.

8 Haziran 2009 günü beşinci toplantısını yapan Kamu Toplu İş Sözleşmeleri Koordinasyon Kurulu, Hükümetin zam tekliflerini yetersiz görerek müzakereye değer bulmadı. Toplantıda, Başbakan Erdoğan'dan randevu istenmesine ve bu görüşmelerin ardından yol haritasının belirlenmesine karar verildi.

Erdoğan İle Görüşme

16 Haziran 2009 günü TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu, Başbakan Erdoğan ile görüşerek, toplu iş sözleşmelerin sonuçlanabilmesi için Hükümetin tekliflerinin yeniden değerlendirilmesini talep etti. Bunun üzerine Başbakan, ilgili Devlet Bakanına görev vererek, yeni bir çalışmanın ve değerlendirmenin yapılmasını istedi.

18-23 Haziran 2009 günleri arasında TÜRK-İŞ Yönetimiyle Devlet Bakanı arasında görüşmeler devam etti. 23 Haziran 2009 günü Devlet Bakanı ile yapılan görüşmede Hükümetin görüşünün değişmediği anlaşıldı.

Bu gelişmeler üzerine 25 Haziran 2009 günü TÜRK-İŞ Genel Başkanı Mustafa Kumlu başkanlığında altıncı toplantısını yapan Kamu Kesimi Toplu İş Sözleşmeleri Koordinasyon Kurulu, bir durum değerlendirmesi yaptı. Toplantıda, 29 Haziran 2009 günü Kamu Kesimi Toplu İş Sözleşmelerinden Sorumlu Devlet Bakanı Hayati Yazıcı ile yapılacak görüşmenin ardından 30 Haziran 2009 günü düzenlenecek bir basın toplantısı ile gelişmelerin kamuoyu ile paylaşılması kararlaştırıldı.

29 Haziran 2009 günü TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu, Kamu Kesimi Koordinasyon Kurulu üyeleriyle birlikte Kamu Toplu İş Sözleşmelerinden Sorumlu Devlet Bakanı Hayati Yazıcı ile bir görüşme yaptı. Görüşmede Hükümet yeni bir teklif gündeme getirmedi, buna karşın 1 Temmuz 2009 günü Başbakan Recep Tayyip Erdoğan ile kamu toplu iş sözleşmelerinin görüşülmesi kararlaştırıldı. Bu nedenle 30 Haziran 2009 günü yapılması planlanan basın toplantısı ertelendi.

Yeniden Erdoğan İle Görüşme

1 Temmuz 2009 günü TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu'nun Hükümet ile yapmış olduğu görüşmede, birinci altı ay yüzde 3, ikinci altı ay yüzde 4 olarak yapılan öneri Koordinasyon Kurulunda değerlendirildi ve yetersiz bulundu. Genel Başkan Kumlu görüşmenin ardından yaptığı açıklamada, "Maalesef, sözleşmeleri bağıtlayamadık" dedi. Taleplerinin karşılamadığını dile getiren Kumlu, birinci yıl için 2008'deki enflasyon oranı doğrultusunda zam istediklerini belirterek, anlaşma sağlanamadığından planlanan eylemlerin başlayacağını bildirdi.

Ve Eylem...

Eylem kararların ilk adımı olarak 2 Temmuz 2009 günü TÜRK-İŞ'e üye sendikalarımızın işçileri, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı önünde toplanarak, sloganlar eşliğinde AKP Genel Merkezine yürüdü.

Genel Başkan Kumlu, işçilere yaptığı konuşmada, "Sözleşmenin masada bitirilmesi için elimizden gelen gayreti sürdüreceğiz. Efendiliğimizi koruyacağız ancak ensemizde boza pişirtmeyeceğiz" dedi.

Genel Teşkilatlandırma Sekreteri Pevrul Kavlak ise, 89 bin 915 işçi için grev kararı alındığını, 3 bin 851 işçinin toplu iş sözleşmesinin Yüksek Hakem Kurulu'na intikal ettiğini, 96 bin 312 işçinin de sözleşmesinin arabulucu aşamasına geldiğini belirterek, "Taleplerimizin kabul edilmemesi durumunda eylem ve grev haklarımız etkin bir şekilde kullanılacaktır" dedi.

Kavlak, TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu adına yaptığı konuşmada şunları söyledi:

"Biz TÜRK-İŞ'e bağlı sendikalara üye yaklaşık 300 bin işçi, kimimiz ocak, kimimiz, şubat, kimimiz mart ayından bu yana toplu iş sözleşmelerimizin imzalanmasını bekliyoruz. Konfederasyonumuzun yöneticileri, TÜRK-İŞ bünyesinde kurulan Kamu Kesimi Koordinasyon Kurulu tarafından belirlenen teklifimizi yerel seçimlerden önce Hükümete iletmişlerdir. Ancak gerek yerel seçimler, gerekse ardından gelen kabine değişikliği nedeniyle görüşmelerde ciddi bir mesafe alınamamıştır. Taleplerimize ilişkin cevap nihayet 4 Haziran 2009 tarihinde kamu sözleşmelerinden sorumlu Devlet Bakanı Hayati Yazıcı ile yapılan görüşmede gelmiştir.

Sayın Yazıcı, birinci ve ikinci altı aylar için yüzde 3; üçüncü ve dördüncü altı aylar için yüzde 2,5 zam

Yönetim Kurulu'nun aldığı eylem kararı uyarınca 81 ilde AKP İl Merkezleri'ne protesto yürüyüşleri yapıldı. Ankara'da AKP Genel Merkezi'ne yapılan yürüyüş görkemli oldu.

teklifinde bulunmuş, düşük ücretlerin ise sadece 25 TL artırılabileceğini ifade etmiştir. Aradan geçen zamana rağmen bugün gelinen nokta farklı değildir. Yönetim Kurulumuzun dün Başbakan ile yaptığı görüşmede, Başbakan birinci altı ay için yüzde 3'ün üzerine çıkılamayacağını söylemiştir. Başbakan, ikinci altı aydaki yüzde üç rakamını ise yüzde 4'e çıkarmıştır.

TÜRK-İŞ bu teklifi kabul etmemiş ve eylemlilik sürecinin startını vermiştir.

Bugün itibariyle 89 bin 915 işçimiz için grev kararı alınmış, 3 bin 851 işçimizin toplu iş sözleşmesi Yüksek Hakem Kurulu'na intikal etmiş; 96 bin 312 işçimizin sözleşmesi arabulucu aşamasına gelmiştir. 30 bin 861 işçimizin ise toplu iş sözleşmesi görüşmeleri devam etmektedir. Gelinen noktada aylardır sözleşme bekleyenler ve onların aileleri üzgündür, kırgındır, kızgındır.

Bizlerin, yani kamu işçilerinin içinde bulunduğu durumla ilgili bir değerlendirme yapacak olursak; Türkiye de sanayici ve işadamları, kendi nam ve hesabına çalışanlar ile esnaf, gelirinin vergisini bir yıl sonra vermektedir. Geliri her ay vergilendirilenler ise sadece ücretlilerdir. Vergi mağduriyeti, işçilerde, diğer ücretlilere göre daha belirgin yaşanmakta, işçilerin ücretleri yıl içerisinde vergi nedeniyle düşmektedir. Bu durum 2006 yılından bu yana daha da ağırlaştırılmıştır. 2006 yılında işçilerin vergi oranları yükseltilmiş, vergi dilimleri daraltılmıştır. 2008 yılında ise işçi gelirlerinin sigorta prim tavanını aşan kısmı primlendirilmeye devam edilmiş, ayrıca sadece kamu işçilerine ödenen ikramiyeden sosyal güvenlik primi kesilmeye başlanmıştır. Bu durumda ücretlerimiz Temmuz ayında bir önceki aya göre yüzde 6 azalmakta ve Aralık sonuna kadar düşük ücret devam etmektedir. Bu nedenle Temmuz ayında yapılacak yüzde 6 oranında bir zam sadece ücretimizin sabit kalmasına yetmektedir.

Hükümetin önerdiği birinci altı ay yüzde 3, ikinci altı ay yüzde 4 ücret zam teklifi kabul edilirse, Temmuz ayında yüzde 3 zam almamıza rağmen ücretlerimiz yüzde 3 düşecektir. Bizleri "sabit gelirli" kategorisinden de çıkarıp, "azalan gelirli" hale getiren bu çarpıklığı kabul etmemiz mümkün değildir. Gelir düzeyi itibariyle yoksulluk sınırının altında yaşayan bizler, Hükümetin 'yoksulun yanındayız' söylemlerinin karşılığını kendi hayatımızda göremekte, aksine reva görülen yüzde 3 zam nedeniyle özellikle mağdur edilmeye çalışıldığımızı düşünmekteyiz.

İçinden geçtiğimiz kriz dönemi öncesinde işverenlere sağlanan kolaylıklar, primler ve muafiyetler kriz

döneminde yenilenmekte ve genişletilmektedir. Oysa krizin daha kolay atlatılmasındaki en önemli ayak, piyasaların canlandırılabilmesi için geniş halk kitlelerinin satın alma gücünün artırılmasıdır. Halkın satın alma gücü artırılmadığı sürece alınacak diğer hiç bir önlemin bir faydası olmayacağı ortadayken, kamuda çalışan işçilere yapılacak zammın krizin atlatılması için bir fırsat olarak değerlendirilmemesi bırakın bizleri, krizi atlatma mücadelesi veren ülkemize zarar verecektir.

Krize karşı duyarsız olduğumuz düşünülemez. 2001 krizinden bu ülkeyi daha çok çalışarak, daha uzun çalışarak ve daha verimli çalışarak çıkaran bizleriz. 2001 krizinden bu tarafa da gelişen ekonomiden pay alamayan, ücretleri enflasyona yenik düşen, artırılan vergi ve sigorta primleri ile ücretleri kuşa çevrilen de bizleriz.

Bunların yanı sıra, kıdem tazminatlarımıza göz dikilen, üyesi olduğumuz sendikadan baskı ve tehditle istifa ettirilip Hükümet, bürokrat destekli sendikalara üye olmaya zorlanan; sahip olduğumuz işsizlik sigortası fonu amacı dışında kullanılan da bizleriz.

Hükümet artık üzerine düşen görevi yapmalıdır. Kayıpları yüzde 20'leri bulan kamu işçisinin verilen zam oranını kabul etmesi mümkün değildir. Gelinen noktada TÜRK-İŞ, taleplerini daha yüksek sesle dile getirebilmek amacıyla bir dizi eylem kararı almıştır. Bugün burada bu eylemin birincisini gerçekleştirmekteyiz. Eylemlerimiz, uyarı niteliğindedir ve taleplerimiz kabul edilinceye kadar devam edecektir. Edilmezse de grev silahımızı kullanacağımız açıktır. Umuyoruz ki bugün yarın bir gelişme sağlanır ve bu eylemlere ve grevlere gerek kalmaz. Bizim maksadımız kavga etmek değil, soğuk kanlılıkla sükunetle konuyu çözüme ulaştırmaktır."

Çalışmama Hakkımızı Kullandık

TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu aldığı karar gereğince 7 Temmuz 2009 günü tüm kamu işyerlerinde 1 saatlik çalışmama hakkımızı kullandık. Tüm işyerlerinde sabah saat 08.30 ile 09.30 arasında üyelerimiz iş durdurdu.

TÜRK-İŞ Genel Başkanı Mustafa Kumlu Ankara'da TEDAŞ Genel Müdürlüğü önünde eyleme katıldı. Kumlu burada yaptığı konuşmada, bu mücadelenin ekmek mücadelesi olduğunu belirterek, "Yani eve giren paranın, sofraya konan yemeğin mücadelesidir. Çocuklarımızı okula gönderebilmenin, hastalarımıza ilaç alabilmenin, ev kirası ödeyebilmenin, gaz alabilmenin, elektrik, su faturalarını ödeyebilmenin mücadelesidir" dedi.

Kumlu konuşmasında şunları söyledi:

"Elbette tüm bu saydıklarım insanın temel ihtiyaçlarıdır. Ama ne yazık ki bugünün Türkiyesinde, temel ihtiyaçlarımızı karşılayabilecek bir gelire sahip olmak için mücadele etmek gerekmektedir.

Biz istemez miyiz, hükümet derdimizden anlasın, hiç böyle sokaklara dökülmeden hak ettiğimiz zammı bize versin? Ama vermediler. Bize birinci altı ay yüzde 3, ikinci altı ay yüzde 4 verdiler. Sigorta kayıplarımız dururken, vergi kayıplarımız dururken, biz bu orana nasıl imza atalım arkadaşlar? Biz, fazla bir şey istemiyoruz. Hakkımızı istiyoruz. Kaybettiklerimizin telafisini istiyoruz, o kadar.

Başbakan Cumartesi günü Sakarya'da konuştu. Bizim için neler yapmış neler. Onlar için en önemlisi bizimle diyalog içinde sorunları çözmekmiş. Bize danışmadan hiçbir şey yapmıyorlarmış. Çalışanlarla sosyal diyalog onlar için çok önemliymiş.

25 Haziran gecesi saat 3'te, bir yasa geçirdiler meclisten. Ne getiriyor biliyor musunuz? Hani o kölelik düzenindeki kiralık işçilik var ya, onu getiriyor. Esir pazarı kuruyorlar esir pazarı!

Halbuki Çalışma Bakanı ile yaptığımız toplantıda biz böyle bir düzenlemeye karşı çıkmıştık. Düşünün, biz bakanlıkta bu konuyu tartışıyoruz, ama aynı gün Meclisten bizden habersiz bu yasa çıkıyor. Sayın Başbakana soruyorum, bu mu sosyal diyalog?

İşsizlik sigortası fonu bizim fonumuz. Yani işçilerin fonu. Bir el attılar, GAP'a para aktardılar. Bir el daha attılar, işverenlere para aktardılar. Neymiş? İşverenlerin sigorta primini devlet ödeyecekmiş? Kaynak neresi? Sonradan ortaya çıktı ki, işsizlik sigortası fonu. Bunu da bizden habersiz yaptılar. Bunu da bir gece yarısı operasyonu ile yaptılar. Sayın Başbakana soruyorum. Bu mu sosyal diyalog?

Biliyorsunuz, sosyal sigortalar ve genel sağlık sigortasına ilişkin hükümetle yaptığımız görüşmelerde bir dizi talep öne sürmüştük. Bunlardan birisi de hastalardan katılım payı alınmaması idi. "Tamam" dediler. Almayacağız. Ama ne yaptılar. Yine geçtiğimiz günlerde, alelacele ve gece yarısı çıkardıkları bir yasayla hastalardan katılım payı alınmasını yasalaştırdılar. Sayın Başbakana soruyorum. Bu mu sosyal diyalog?

Hepsi için Cumhurbaşkanının kapısını çaldık. Cumhurbaşkanından bu düzenlemeleri veto etmesini istedik. İstemeye de devam edeceğiz. Kölelik düzeni ortadan kalkıncaya kadar, ellerini işsizlik sigortası fonundan çekinceye kadar, sağlık hizmetleri parasız oluncaya kadar, mücadelemiz sürecek. Başbakan Sakarya'da dedi ki, "istismar ediyorlar". Biz Hükümeti istismar ediyormuşuz... Ne yapıyoruz peki? Yat, kat, han hamam istemiyoruz.

Milyonlarda gözümüz yok. Kayıplarımızın telafisini istiyoruz, o kadar. Vergiyle, sigortayla, enflasyonla kaybettiklerimizi istiyoruz. Bu mu istismar Sayın Başbakan?

Bakın, daha ilgili bakanla görüşmelerimiz sürüyor. Sayın bakan bizimle diyaloğu koparmıyor. Ama başbakan çıkıyor diyor ki, "ya yüzde 3'ü, dördü alın, almazsanız da greve gidin" Evet Sayın Başbakan böyle diyor. Madem müzakere olmayacak, niçin sendikalar var? Madem sözleşme masalarında nuh denip peygamber denmeyecek o zaman niçin toplu iş sözleşmesi düzeni var?

Grev bizim son silahımız. Ben, Başbakanın taleplerimiz konusunda doğru bilgilendirilmediğini düşünüyorum. Biz bu eylemlerimizi kendimizi daha iyi anlatabilmek için yapıyoruz. Daha dün Türkiye'nin dört bir yanında yüzbinlerce kişi iktidar partisine yürüdük. Bugün yüzbinlerce işçi, Türkiye'nin dört bir yanında bir saat süreyle çalışmama hakkımızı kullanıyoruz. Yarın ne yapacağız? Yarın TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu toplanıyor değerli arkadaşlarım. Bundan sonra yapacağımız yeni eylemlerimizi belirleyeceğiz. Bu eylemimizle de bizi anlamazlarsa, yeni eylemlerimizle kendimizi anlatmaya çalışacağız. Ya sonra? Vermediler mi? Elbette ki greve çıkacağız arkadaşlar, elbette ki greve çıkacağız.

Bilirsiniz kamu sözleşmeleri döneminde eğer uzlaşma olmamışsa ve eylem süreci başladıysa, kimileri gücümüzü kırmak için TÜRK-İŞ aleyhine haberler yapmak, yaptırmak için kolları sıvar. Yeni bir haber bulunamıyorsa, eski yalan yanlış haberler devreye sokulur. Biz bunları çok gördük, çok yaşadık. Öyle anlaşılıyor ki, yaşamaya devam edeceğiz.

Ama sımsıkı sarılacağız sevgili arkadaşlarım. Onlar üzerimize gelecek biz dimdik duracağız. Bu ekmek mücadelesi, başka hiçbir mücadeleye benzemez. Gücümüzü, birliğimizi, bütünlüğümüzü dost düşman herkese göstereceğiz.

Gözünüz kulağınız bizden gelecek haberde olsun. Biz, sizlerin haklarını korumaya mecburuz. Başka seçeneğimiz yok. Siz bize destek oldukça, siz aldığımız kararları böyle kararlılıkla, çoşkuyla hayata geçirdikçe, açamayacağımız hiçbir kapı yok."

Ve Anlaşma...

Çalışmama hakkını kullanma eyleminin ardından Hükümet ile müzakereler yeniden başladı. Toplu iş sözleşmelerinden sorumlu Devlet Bakanı Hayati Yazıcı ile yeniden yapılan görüşmenin ardından TÜRK-İŞ Kamu Kesimi Toplu İş Sözleşmeleri Koordinasyon Kurulu Genel Merkez'de toplandı ve durum değerlendirmesi yaptı. Ardından saat 15.30'da yeniden Bakan Yazıcı ile bir araya gelindi ve anlaşma sağlandı.

7 Temmuz 2009 günü yapılan 1 saatlik çalışmama hakkımızı kullanma eylemine katılım yüksek oldu. Genel Başkan Mustafa Kumlu eyleme Ankara TEDAŞ Genel Müdürlüğü önünde katıldı.

2009 Yılı Kamu Toplu İş Sözleşmeleri Çerçeve Anlaşma Protokolü

(07 Temmuz 2009)

Yürürlük başlangıç tarihleri 2009 yılı içinde olan Kamu Kesimi Toplu İş Sözleşmelerinin (TÜRK-İŞ Konfederasyonuna üye sendikaların örgütlü bulunduğu ve yetki aldığı işyerlerine ilişkin olarak) aşağıdaki esaslar dahilinde sonuçlandırılmaları kabul edilmiş ve işbu protokol düzenlenerek imza altına alınmıştır.

1- İYİLEŞTİRME

Toplu iş sözleşmesinin yürürlük başlangıç tarihinde aylık brüt çıplak ücretleri 1.100,00 (Binyüzlira) TL'nin (Günlük ücret sisteminde 36,67 TL/Gün, saatlik ücret sisteminde 4,89 TL/Saat) altında olan işçilerin brüt çıplak ücretlerine, 1.100,00 (Binyüzlira) TL'sını geçmemek kaydıyla 60 TL/Ay (Günlük ücret sisteminde 2,00 TL/Gün, saatlik ücret sisteminde 0,27 TL/Saat) iyileştirme yapılacaktır.

2- ÜCRET ZAMLARI:

a) Birinci Yıl Birinci Altı ay Zammı:

İşçilerin (1.) fıkradaki iyileştirme yapıldıktan sonra, toplu iş sözleşmesinin yürürlük başlangıç tarihindeki (aylık/günlük/saatlik) brüt çıplak ücretlerine yürürlük başlangıç tarihinden itibaren geçerli olmak üzere birinci altı ay için %3 (Yüzdeüç) oranında zam yapılacaktır.

b) Birinci Yıl İkinci Altı ay Zammı:

İşçilerin birinci altı ayın son günündeki brüt çıplak ücretlerine (aylık/günlük/saatlik) ikinci altı ayın başından geçerli olmak üzere %5,5 (Yüzdebeşbuçuk) oranında zam yapılacaktır.

c) İkinci VıI Birinci Altı Ay Zammı:

İşçilerin toplu iş sözleşmesinin birinci yılının son günündeki (aylık/günlük/saatlik) brüt çıplak ücretlerine ikinci yıl birinci altı ayının birinci gününden geçerli olmak üzere %2,5 (Yüzdeikibuçuk) oranında zam yıpılacaktır.

Ancak, T.C. Başbakanlık Türkiye İstatistik Kurumu'nun 2003=100 Temel Yıllı Tüketici Fiyatları Türkiye Geneli Haziran 2010 indeks sayısının, Aralık 2009 indeks sayısına göre değişim oranının %2,5'i (Yüzdeikibuçuk) aşması halinde aşan kısmın tamamı, ikinci yıl ikinci altı ay ücret zammı oranına ilave edilecektir. (Bu örnek; yürürlük başlangıcı 01.01.2009 tarihi olan toplu iş sözleşmeleri için yapılmıştır. İkinci yılın birinci altı ayında gerçekleşecek enflasyon oranı; her toplu iş sözleşmesinin yürürlük başlangıç tarihi dikkate alınmak suretiyle iş bu örneğe uygun biçimde T.C.Başbakanlık Türkiye İstatistik Kurumu 'nun 2003= 100 Temel Yıllı Türkiye Geneli İndeks sayısındaki altı aylık değişim oranına göre belirlenecektir.)

d) İkinci Yıl İkinci Altı Ay Zammı:

İşçilerin toplu iş sözleşmesinin ikinci yılının birinci altı ayının son günündeki (aylık/günlük/saatlik) brüt çıplak ücretlerine, ikinci yıl ikinci altı ayının birinci gününden geçerli olmak üzere %2,5 (Yüzdeikibuçuk) oranında zam yapılacaktır.

Ancak, T.C. Başbakanlık Türkiye İstatistik Kurumu'nun 2003=100 Temel Yıllı Tüketici Fiyatları Türkiye Geneli Aralık 2010 indeks sayısının, Haziran 2010 indeks sayısına göre değişim oranının %2,5'i (Yüzdeikibuçuk) aşması halinde aşan kısmın tamamı, ikinci yıl ikinci altı ayının son günündeki ücrete takip eden ayın birinci gününden geçerli olmak üzere ilave edilecektir. (Bu örnek; yürürlük başlangıcı 01.01.2009 tarihi olan toplu iş sözleşmeleri için yapılmıştır. İkinci yılın ikinci altı ayında gerçekleşecek enflasyon oranı; her toplu iş sözleşmesinin yürürlük başlangıç tarihi dikkate alınmak suretiyle iş bu örneğe uygun biçimde T.C.Başbakanlık Türkiye İstatistik Kurumu'nun 2003=100 Temel Yıllı Türkiye Geneli İndeks sayısındaki altı aylık değişim oranına göre belirlenecektir.)

NOT: Yukarıda belirlenen zam oranları her toplu iş sözleşmesinin madde metni esas alınarak düzenlenecektir.

3- ÜCRETE BAĞLI ÖDEMELER – ORANSAL ÖDEMELER:

Toplu iş sözleşmelerindeki ücrete bağlı olan (ikramiye vb.) ödemeler ile ücretin % 'si (ücretin yüzdesi) ile ifade edilen ya da ücret artışına bağlı olarak artan ödemelerde herhangi bir artış yapılmayacaktır.

4- MAKTU ÖDEMELER:

Toplu iş sözleşmelerinde yer alan maktu ödemeler (ücrete bağlı olmayan ödemeler, sosyal yardım, doğum, evlenme yardımları, yemek yardımı, prim ve tazminat gibi) toplu iş sözleşmelerinin ücret zamları oranında ve ücretin zamlandığı tarih itibariyle artırılarak ödenecektir.

5. Yetki ihtilafı nedeniyle toplu iş sözleşmesi görüşmelerine başlanamayan işyerlerinde çalışan işçilere de Maliye Bakanlığı 'nın daha önceki yıllarda verdiği görüş doğrultusunda; bu protokol hükümlerine göre uygulama yapılır.

6. 5620 sayılı kanun kapsamında daimi kadroya geçirilen işçilerden imtihana girip de kazananlardan kadro ve derecelerinde değişikliğe hak kazananlara, atandıkları derecenin ücretlerinin verilmesi hususunda toplu iş sözleşmelerinde gerekli düzenlemeler yapılır.

7. GEÇİCİ MADDE (...) FARKLARIN ÖDENME ZAMANI:

Toplu iş sözleşmelerinin yürürlük tarihi ile imza tarihi arasında oluşacak ücret ve diğer tüm ödemelere ilişkin farklar kurumların bütçe imkanları göz önüne alınarak gecikmeden ödenecektir.

Emek ve Dayanışma B

Kumlu: "Ülkemiz artık Taksim geriliminden kurtulmalıdır. 1 Mayıs'ın tatil edilmesi sevincine gölge düşürülmemelidir."

1 Mayıs bu yıl da Taksim tartışmalarının gölgesinde kutlandı. TÜRK-İŞ Taksim talebinin reddedilmesinin ardından Kazancı Yokuşu'na çiçek bıraktı, Kadıköy'de miting düzenledi. Başta Ankara ve İzmir olmak üzere birçok ilde düzenlenen mitingler coşkulu geçti.

19. yüzyılın ikinci yarısında, sekiz saatlik işgünü mücadelesi içinde doğan, daha sonra da uluslararası planda işçilerin dayanışma günü, emeğin bayramı olarak kutlanan 1 Mayıs, bu yıl yine tartışmaların gölgesinde kutlandı. Vahşi kapitalizme karşı daha insanca çalışma ve yaşama talebinin, sosyal adalet mücadelesinin ve dayanışmanın simgesi olan 1 Mayıs'a yine Taksim alanı tartışmaları damgasını vurdu.

Dünyada 1800'lü yılların ortalarından itibaren kutlanan, ülkemizde ise ilk kez 1909'da kutlanmaya başlanan 1 Mayıs'ı günümüzde tüm dünyada sendikalar, işçiler, emek yanlısı kesimler 1 Mayıs'ı büyük bir coşku içinde kutluyorlar ve önemli gördükleri siyasal/sosyal talepleri dile getiriyorlar.

Bayramı Kutlu Olsun...

1 Mayıs Resmi Tatil

Geçtiğimiz yıl 'Emek ve Dayanışma Günü' olarak ilan edilen 1 Mayıs, bu yıl yapılan bir yasal düzenlemeyle "Emek ve Dayanışma Bayramı" adıyla tatil ilan edildi. Konuya ilişkin tasarı, 22 Nisan 2009 günü Meclis Genel Kurulu'nda kabul edildi.

Görüşmeler sırasında, bazı milletvekilleri kutlamalar için Taksim Meydanı'nın açılmasını talep etti. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Faruk Çelik, "30 yıl aranın ardından, tatil ilan ettikten sonra, 1 Mayıs'ın kargaşaya vesile olması, kimseyi memnun etmez. İnanıyorum ki, aklı selim galip gelir" ifadelerini kullandı. 1 Mayıs'ın tatil ilan eden kanun tasarısının kabul edilmesinden sonra Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Faruk Çelik bir teşekkür konuşması yaptı. Çelik, "1 Mayıs sevgi, barış günü olsun" dedi ancak Taksim talepleri yine geri çevrildi.

TÜRK-İŞ'in Taksim Talebi

TÜRK-İŞ de 1992 yılından bu yana, 1 Mayıs'ı çeşitli etkinliklerle, miting ve toplantılarla kutluyor. TÜRK-İŞ bu yıl da, 1 Mayıs'ın anlamına ve önemine uygun bir biçimde kutlanması talebiyle yola çıktı ve konuyu 8 Nisan 2009 günü yapılan Başkanlar Kurulu toplantısına taşıdı.

Genel Başkan Mustafa Kumlu, 20 Nisan 2009 günü bir basın toplantısı düzenleyerek, 1 Mayıs konusunda TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulunda alınan kararlar ışığında görüşlerini dile getirdi. Kumlu basın toplantısında şunları söyledi:

"Bildiğiniz gibi TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu 8 Nisan 2009 tarihinde bir toplantı yapmış ve bu toplantı sonrası bir bildiri yayınlamıştır. Bu bildiride 1 Mayıs kutlamalarına ilişkin yaklaşımımız şöyle ifade edilmiştir:

'TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu, 1 Mayıs'ın resmi tatil ilan edilmesini ısrarla istemekte, yasaksız bir biçimde bayram havasında kutlanması gerektiğine inanmaktadır.

TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu, İstanbul Taksim Meydanı'nın kutlamalara açılmasını, yasaksız bir Türkiye için ve bir travmanın geride bırakılması açısından gerekli görmekte ancak Taksim tartışmalarının 1 Mayıs'ın İstanbul'da kutlanmasına engel oluşturmasını da doğru bulmamaktadır.

TÜRK-İŞ'in İstanbul'da yapacağı kutlamaya tüm emek ve meslek örgütleri davetli olacaktır. İstanbul'da yapılacak Merkezi kutlama dışında TÜRK-İŞ, örgütlü olduğu her yerde yerel kutlama komiteleri içinde aktif olarak yer alacak ve 1 Mayıs kutlamalarını ülke sathına yayacaktır.'

Başkanlar Kurulu kararımızı tekrarlamakta yarar buldum çünkü TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu olarak 1 Mayıs'la ilgili izleyeceğimiz yolu, alınmış olan bu karar belirleyecektir.

Bugün saat 10.00 itibariyle, TÜRK-İŞ İstanbul Bölge Temsilciliğimiz aracılığıyla İstanbul Valiliği'ne Taksim Meydanı'nın 1 Mayıs kutlamalarında TÜRK-İŞ'e açılması için başvuruda bulunmaktayız.

Bildiğiniz gibi Taksim meydanı 1 Mayıs 1977'de eşi benzeri görülmemiş bir vahşete sahne olmuş, emeğin bayramını kutlamak üzere o alana toplanmış yüz binlerce insanın üzerine kirli hesaplarla ateş açılmış, yaşatılan o büyük provokasyon sonucunda 36 kişi yaşamını yitirmiş, yaklaşık 130 kişi de yaralanmıştır. 470 kişi göz altına alınmış, fakat hiçbirinin olayla ilgisi kurulamamıştır. Ateşi kimin açtığı belirlenmemiş, olay halen aydınlatılmamıştır.

Biz Taksim'i istiyoruz. Niçin istiyoruz? Biraz önce bahsettiğim 'Kanlı 1 Mayıs', zihinlerde bir travma etkisi yaratmıştır. Türkiye 32 yıldır Taksim Meydanı'nda yaşanan 'Kanlı 1 Mayıs'ın yarattığı zihinsel örselenmenin kabusu içindedir. Bu travmanın geride bırakılabilmesi içindir ki, Türkiye, 1 Mayıs'ı Taksim'de kutlamaya mecburdur. Taksim, kutlamalara kapalı kaldığı sürece, bu öfkeli acı her 1 Mayıs'ta patlayacak, acı ve Taksim ısrarı her yıl daha da büyüyecektir. Türkiye 1 Mayıs'ı Taksim'de kutlamaya mecburdur. Çünkü emekçiler, kutlamalarda kaybettikleri o 36 canı, kaybettikleri yerde, bir kez bile olsa kitlesel olarak anmak onlara karşı

TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu ve sendikalarımızın üyeleri Kazancı Yokuşu'nda 1977 yılında hayatını kaybedenler için saygı duruşunda bulundu.

var olan toplumsal vicdan borcunu ödemek istemektedir. Bu bir ihtiyaçtır. Hükümet bu ihtiyacı anlamalı ve 1 Mayıs'ın tam da tatil edileceği bu yıl, Taksim'i emekçilere açmalıdır.

Bu ihtiyacın en büyük göstergesi Taksim'in 32 yıldır kutlamalara kapatılmasıdır. Hükümet, yine 30 yıldır süren bir yasağa son vermiş, 1 Mayıs'ı bayram ve tatil ilan etmiştir. Yasağın Kanlı 1 Mayıs kutlamalarının ardından geldiği gözetilecek olursa, 1 Mayıs'ın tatil ilan edilmesi, Taksim travmasının atlatılması açısından önemli bir adımdır. Ama bir önemli adım daha vardır ki, Taksim'in kutlamalara açılmasıdır.

Buradan Sayın Başbakan'a sesleniyorum; 1 Mayıs'ı tatil ilan ettirdiniz, teşekkür ederiz. Ama, 2009 yılının 1 Mayıs'ında, geçmişin bütün olumsuz izlerini silmek ve Taksim'i bir bayram alanı haline getirmek sizin elinizdedir. Taksim'i kutlamalara açınız. Yüz binlerce insanın eşleriyle, çocuklarıyla Taksim'e ellerinde karanfillerle gelmesine izin veriniz. Sizden önceki Hükümetlerin 32 yıllık korku tellallığını, siz coşkuya izin verip bayrama dönüştürünüz. Geliniz, partiniz, muhalefet partileri, tüm emek ve meslek örgütleri, hep birlikte 1 Mayıs'ta Taksim'de olalım. Ülkemizin on yıllardır özlediği, barış ve bayram havasını, geliniz hep birlikte Taksim'de birlikte yaşatalım. 1 Mayıs'ta gülen yüzler, ülkemizin de yüzünü güldürecek, dünya basınına da yansıyan o kötü görüntülerin yerini coşkulu bir kutlamanın alması, demokrasimizin kazancı olacak, ülkemizi yüceltecektir.

Valilik, TÜRK-İŞ'e Taksim için izin verdiğinde, başta işçi ve memur konfederasyonları olmak üzere tüm emek ve meslek örgütleri ile bağlantıya geçeceğiz ve ortak kutlama için gerekli adımı atacağız.

TÜRK-İŞ, 1 Mayıs'ı 'emeğin bayramı' olarak algılamakta, temsil ettiği kitleyi, miting alanına eş ve çocuklarıyla birlikte davet etmektedir. TÜRK-İŞ, yaptığı eylemlerde bir tek kişinin bile burnunun kanamamasını gözetir, temsil ettiği kitlenin güvenliğinden de sorumludur. Açık ve net söylüyorum: Israrımız Taksim içindir. Ama TÜRK-İŞ, bu yıl İstanbul'da yapacağı 1 Mayıs kutlamalarını Taksim tartışmalarına kurban etmeyecektir. Çünkü TÜRK-İŞ, İstanbul'daki 1 Mayıs kutlamalarının Taksim tartışmalarına kilitlenmesini ve Taksim tartışmalarının kutlamalara engel oluşturmasını doğru bulmamaktadır.

Taksim için izin verilmemesi halinde bunun tarihi sorumluluğu Hükümetin olacak ve TÜRK-İŞ, 1 Mayıs'ı İstanbul'da Kadıköy Meydanı'nda kutlayacaktır. Kadıköy Meydanı'ndaki kutlamamıza da başta işçi ve memur konfederasyonları olmak üzere tüm emek ve meslek örgütleri ile yurt dışından gelen değerli konuklarımız davetli olacaktır. Ayrıca TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu bu yıl 1 Mayıs'ın tüm bölge ve illerde yaygın olarak kutlanması kararı da almıştır. Bu çerçevede TÜRK-İŞ, başta İzmir, Bursa, Adana, Ankara olmak üzere çok sayıda ilde düzenlenecek mitinglerle 1 Mayıs'ı kutlayacaktır. TÜRK-İŞ, İstanbul Valiliği'ne yaptığı başvurunun yanıtının gelmesinin ardından yapacağı bir açıklamayla İstanbul kutlamalarına ilişkin ayrıntıları kamuoyu ile paylaşacaktır."

İstanbul Valiliği'ne Başvuru

TÜRK-İŞ, 1 Bölge Temsilciliği aracılığıyla, 1 Mayıs mitinginin Taksim'de kutlanması için İstanbul Valiliği'ne başvurdu.

Ancak, 22 Nisan 2009 günü Valilik'ten TÜRK-İŞ'e gelen yazıda, talebin reddedildiği bildirildi. Bu gelişme üzerine Genel Başkan Kumlu 23 Nisan 2009 günü bir açıklama yaparak, "Taksim'e izin verilmemesi, 1 Mayıs'ın tatil edilmesi sevincine gölge düşürdü" dedi. Açıklamada şu görüşlere yer verildi:

"TÜRK-İŞ, Başkanlar Kurulu'nun aldığı karar gereği, 20 Nisan 2009 tarihinde İstanbul Valiliği'ne başvuruda bulunarak, 1 Mayıs kutlamalarını Taksim'de yapmak üzere izin istemiştir. Valilik, 22 Nisan 2009 tarihi akşam saatlerinde yaptığı bildirim ile TÜRK-İŞ'in talebini reddettiğini bildirmiştir.

TÜRK-İŞ İstanbul Valiliğinin bu kararını, 1 Mayıs'ın 'Emek ve Dayanışma Bayramı' ilan edildiği bu günlerde, 'yasaksız bir Türkiye özlemi' adına kaygıyla karşılamıştır. TÜRK-İŞ, Valiliğin bu kararı ile, Taksim Meydanı'nda yaşanacak coşkulu kucaklaşma, Taksim şehitlerini kitlesel olarak anabilme ve Taksim korkularından arınabilme fırsatının bir kez daha kaçırıldığını düşünmekte, bundan ülkemiz adına üzüntü duymaktadır.

TÜRK-İŞ, Taksim meydanı kutlamalarına izin verilmemesini, 1 Mayıs'ın 'Emek ve Dayanışma Bayramı' olarak tatil edilmesi sevincine gölge düşürdüğünü düşünmektedir. Ancak TÜRK-İŞ, Taksim tartışmalarının İstanbul'da 1 Mayıs kutlamalarına engel oluşturmasına izin vermeyecektir. TÜRK-İŞ, yine Başkanlar Kurulu kararı gereği daha önce de açıkladığı gibi 1 Mayıs 2009'u İstanbul'da Kadıköy Meydanı'nda kutlayacak, izin için Valiliğe gerekli başvuruyu yapacaktır.

TÜRK-İŞ, bu kutlama öncesinde Konfederasyon Yöneticileri, TÜRK-İŞ'e bağlı sendikaların başkan ve yöneticileri, sendikalarımızın şube başkanları ve yöneticilerinin de aralarında bulunduğu büyük bir grupla Taksim Meydanı'nda olacak, Taksim Cumhuriyet Anıtı ve Kazancı Yokuşunda karanfillerle 1 Mayıs şehitlerini anacak ve basın toplantısı düzenleyecektir. TÜRK-İŞ'in Kadıköy Meydanı'nda düzenleyeceği mitinge başta işçi ve memur konfederasyonları olmak üzere tüm emek ve meslek örgütleri ile yurt dışından gelen konuklar da davetlidir."

Bu gelişmelerin ardından, TÜRK-İŞ Genel Başkanı Mustafa Kumlu, İstanbul Kadıköy Meydanı'nda yapılacak 1 Mayıs kutlamalarına işçi ve işveren konfederasyonları ile tüm emek ve meslek örgütlerini davet etti. Kumlu, 28 Nisan 2009 günü yaptığı açıklamasında şu görüşlere yer verdi:

"TÜRK-İŞ, Başkanlar Kurulu'nun aldığı karar gereği 20 Nisan 2009 tarihinde İstanbul Valiliği'ne başvuruda bulunarak 1 Mayıs kutlamaları için Taksim Meydanı'nın açılmasını istemiş, Valilik ise 22 Nisan 2009 tarihinde yaptığı bildirim ile TÜRK-İŞ'in talebini reddetmiştir.

1 Mayıs Emek ve Dayanışma Bayramı'nı alan tartışmalarının dışına çıkarak kutlama kararında olan TÜRK-İŞ, Taksim talebinin reddedilmesi üzerine Kadıköy İskele Meydanı için başvuruda bulunmuş, bu talep Valilikçe kabul edilmiştir. TÜRK-İŞ, 1 Mayıs Emek ve Dayanışma Bayramı'nı İstanbul'da Kadıköy İskele Meydanı'nda kutlayacaktır.

TÜRK-İŞ, Kadıköy İskele Meydanı kutlamaları öncesinde, Konfederasyon Yöneticileri, TÜRK-İŞ'e bağlı sendikaların başkan ve yöneticileri, sendikalarımızın şube başkanları ve yöneticilerinin de aralarında bulunduğu büyük bir grupla Taksim Meydanı'nda olacak, Taksim Cumhuriyet Anıtı ve Kazancı Yokuşunda karanfillerle 1 Mayıs şehitlerini anacak ve basın toplantısı düzenleyecektir.

TÜRK-İŞ'e bağlı sendikalara üye işçiler ile destek veren emek ve meslek örgütleri ise saat 10.00 itibariyle İstanbul Haydarpaşa Numune Hastanesi önünde buluşacak, 10.30'da Kadıköy İskele Meydanı'na yürüyüş başlayacaktır. Meydanda gerçekleştirilecek kutlamaların başlama saati ise 12.00 olacaktır.

TÜRK-İŞ 1 Mayıs'ı anlamına uygun bir şekilde, coşkuyla ve dayanışma içinde kutlamak istemektedir. TÜRK-İŞ, dünya emekçilerinin ekmek, barış, özgürlük mücadelesini dayanışma içinde yükselttikleri 1 Mayıs'ta, ülkemizdeki emekçilere de birlik ve dayanışma çağrısı yapmakta, işçi ve işveren konfederasyonları ile tüm emek ve meslek örgütlerini Kadıköy'de yapılacak kutlamalara davet etmektedir. TÜRK-İŞ'in bu daveti, işçi ve memur konfederasyonları ile emek ve meslek örgütlerine yazılı olarak da iletilmiştir."

TÜRK-İŞ'in 1 Mayıs'ta Talepleri

TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu, 29 Nisan 2009 günü bir açıklama yaparak, 1 Mayıs mitingine ilişkin gelişmeleri ve taleplerini kamuoyuna bildirdi. TÜRK-İŞ'in, 1 Mayıs nedeniyle dile getirdiği talepleri şu şekilde belirlendi:

TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu Taksim Atatürk Anıtı'na çelenk koyarak saygı duruşunda bulundu

TÜRK-İŞ Genel Başkanı Mustafa Kumlu Kadıköy'de düzenlenen 1 Mayıs Mitingi'ne katılanlara hitaben bir konuşma yaptı.

"Türkiye'yi yönetenlerin temel hedefi özgürlükçü ve çoğulcu demokrasinin sınırlarını genişletmek olmalıdır. Bu konuda sendikalar ile sivil toplum örgütlerinin talepleri de dikkate alınmalıdır.

Anayasa değişikliği tüm kesimlerin uzlaşacağı bir zeminde gerçekleştirilmeli ve Anayasa katılımcı demokrasinin tüm kurum ve kurallarının sağlıklı işleyeceği bir yapıya kavuşturulmalıdır.

Toplumsal barış ve huzurun sağlanması için uzlaşma, hoşgörü ve bir arada yaşama kültürünün geliştirilmesi için çaba gösterilmelidir.

Siyasi Partiler Yasası ile Seçim Yasası demokratikleştirilmelidir.

Türkiye Cumhuriyeti Devletinin tüm kurumları hukuk devleti anlayışıyla hareket etmelidir. Yargının tam bağımsızlığı sağlanmalıdır.

Sendikal örgütlenmenin önündeki engeller kaldırılmalıdır.

Krizin nedeni uygulanmakta olan IMF ve Dünya Bankası politikalarıdır. Krizin çözümü için bu politikalar terk edilmeli ve 'insanı temel alan' ekonomik ve sosyal politikalar uygulanmalıdır.

İstihdamın korunması ve geliştirilmesi temel yaklaşım olmalıdır. 'İnsan onuruna yaraşır iş' herkesin hakkıdır. Kriz gerekçesiyle işten çıkarılma önlenmelidir.

İş güvencesi, işe iadeyi sağlayacak biçimde yeniden ve öncelikle düzenlenmelidir.

Kayıt dışı ekonomi, kayıt altına alınmalıdır.

Kıdem tazminatı işçiler bakımından vazgeçilmez ve tartışılmaz bir haktır. Buna el uzatılması, ortadan kaldırılması ya da daraltılması yönündeki talepler gündeme dahi getirilmemelidir.

Ağırlıklı olarak dar ve sabit gelirli kesimlerin tükettiği zorunlu temel ihtiyaç maddeleri üzerindeki dolaylı vergiler kaldırılmalıdır.

Ekonomiyi zayıf kılan özelleştirme ve yabancılaştırma uygulamaları derhal durdurulmalıdır.

Başta eğitim, sağlık ve sosyal güvenlik olmak üzere yapılan kamusal harcamalar sosyal devlet anlayışına uygun hale getirilmelidir.

İşsizlik Fonu'nda biriken para Fonun oluşturulma amaçları doğrultusunda kullanılmalı, Fon kaynaklarının istismarına imkan verilmemelidir.

İşsizlik sigortası kapsamında olan işçilerin fondan yararlanma ko-

şulları geliştirilmelidir. Bu çerçevede işçinin Fona ulaşımı kolaylaştırılmalı, Fondan yararlandırılma süresi ve miktarı artırılmalıdır.

Esnek çalışma biçimleri kriz gerekçesiyle yaygınlaştırılmamalıdır.

Halen çalışmakta olan işçilerin dışında ilave istihdam yaratan işletmelerin sosyal güvenlik prim ödemeleri belli bir süre hazine tarafından üstlenilmelidir.

Kamu kurum ve kuruluşlarının personel ihtiyaçlarını bekletmeden giderilmeli, emekli olanlar yerine derhal yeni personel istihdam edilmelidir.

İşsizlik sigortası kapsamında olmayan işten çıkarılan işçilerin zorunlu giderlerini karşılamaya yönelik olarak 'dayanışma geliri' uygulanmalı, ayrıca elektrik, su, doğalgaz, yakacak, kira gibi ödemeleri belirli bir süre kamu bütçesinden sağlanmalıdır.

2009 yılında bağıtlanacak kamu kesimi toplu iş sözleşmeleri, çalışanların satın alma güçlerini geliştirmek ve böylece talebi artırarak ekonomiyi canlandırmak için araç olarak görülmelidir."

Önce Taksim...

1 Mayıs 2009 günü TÜRK-İŞ heyeti İstanbul 1. Bölge Temsilciliğinde toplandı. TÜRK-İŞ heyetine AKP Milletvekilleri Burhan Kuzu, Agah Kafkas, Feyzullah Kıyıklık, CHP Milletvekili Bayram Meral, ÖDP Milletvekili Ufuk Uras, Kamu-Sen Genel Başkanı Bircan Akyıldız da katıldılar.

TÜRK-İŞ heyeti, 1 Mayıs 1977 mitinginde çıkan olaylarda hayatını kaybedenler anısına, Kazancı Yokuşu başındaki anıta geldi. Burada saygı duruşu yapıldı ve karanfiller bırakıldı. Ardından Taksim Cumhuriyet Anıtı'na çelenk bırakılarak saygı duruşu yapıldı.

Genel Başkan Mustafa Kumlu burada bir konuşma yaptı. Kumlu şunları söyledi:

"Bugün 1 Mayıs. Bugün, dünya emekçilerinin meydanlarda kol kola girdiği, ekmek, barış, özgürlük taleplerini dayanışma içinde dile getirdiği coşkulu kutlamanın günü. Bugün yıllardan beri 1 Mayıslarda yaptığımız gibi, yine Taksim'deyiz, yine Kazancı Yokuşu'na karanfiller bıraktık, yine 1 Mayıs 1977'de kaybettiğimiz arkadaşlarımızı en içten duygularımızla anıyoruz.

1977 Taksim olayları her birimizi derinden etkilemiştir. Bu nedenle, Taksim'in coşkulu kutlamalarla hatırlanacağı günlere özlem giderek büyümektedir. 1 Mayıs'ın 30 yıl aradan sonra tatil edilmesi, bu günlere giderek yaklaştığımızın habercisidir. Taksim kutlamalara açıldığında, herkes emekçilerin coşkulu birlikteliğine şahit olacak ve 30 yıldır Taksim'i emekçilere kapatan hükümetler, bu coşkuya yıllardır engel olmanın pişmanlığını yaşayacaklardır. Bugün tüm dünyada emekçiler alanlarda demokrasi istiyor, barış istiyor, özgürlük istiyor, insan onuruna yakışır iş istiyor. Küresel krizi protesto ediyor, krizin bedelini ödemeyeceğiz diyor. Biz bugün burada dünyaya ve ülkemize eşitliği, barışı, kardeşliği, özgürlüğü çağırıyoruz... Daha çok demokrasi istiyoruz, çünkü bunu hak ediyoruz.

Emekçilerin sefaletinin kimseye refah getiremeyeceğinin altını çiziyor, 1 Mayıs'ta, Taksim'de, Hükümeti emekçilerin sesine ve taleplerine kulak vermeye çağırıyoruz.

Taksim Meydanı'ndan dünyanın ve Türkiye'nin 1 Mayıs alanlarındaki coşkulu kutlamalara selam ediyoruz. Taksim ve diğer 1 Mayıs şehitlerini

Antalya

Bandırma

Bolu

saygıyla anıyoruz. Ruhları şad olsun. İşçilerin, memurların, emeklilerin, işsizlerin, gençlerin, emekçilerin ve emeğe gönül vermiş herkesin 1 Mayıs Emek ve Dayanışma Bayramı'nı kutluyor, hepinize saygılarımızı sunuyoruz."

Kadıköy'de Coşkulu Kutlama

TÜRK-İŞ heyeti daha sonra otobüslerle, mitingin yapılacağı Kadıköy Meydanı'na geçti. Konfederasyonumuza bağlı sendikalarımıza üye on binlerce işçimizin ve bazı siyasi partilerin doldurduğu alanda büyük bir coşku vardı.

Mitingde Genel Başkan Mustafa Kumlu bir konuşma yaptı. Kumlu konuşmasında şu görüşleri dile getirdi:

"Bugün 1 Mayıs! Emeğin bayramı, dayanışmanın bayramı.

Bu anlamlı güzel günde, el ele, yürek yüreğe olmak için, sorunlarınızı dile getirmek için, bu meydanda toplandınız. Bugün sizin bayramınız, bayramınız kutlu olsun.

Bugün dünyanın her yerinde, emekçiler, ekmek, barış, özgürlük talebi ile meydanları dolduruyor. Sermayenin, krizlere, savaşlara neden olan aç gözlülüğünü protesto ediyor. Emekçiler bugün dünyanın her yerinde açlığın, yoksulluğun, işsizliğin, kötü çalışma koşullarının bir kader olmadığını haykırıyor. Dünyada, herkese yetecek kadar aş varken, iş varken, niçin açlığın ve yoksulluğun kol gezdiğinin hesabını soruyor.

1 Mayıs 30 yıldır yasaktı, sizler yıllarca bu meydanlardan 1 Mayısın tatil edilmesini istediniz. İşte 1 Mayıs tatil oldu. Hükümet tatil etti ama, bu sizin başarınızdır. Hepinizi kutluyorum. Biz bir olduğumuzda, el ele gönül gönüle verdiğimizde, bugün reddedilen her şey, yarın kabul edilecektir, bunu bilin.

Biz Taksim'in kutlamalara açılmasını istedik. Gittik Valiliğe izin başvurusu yaptık.

Niçin? Demokrasimize zarar veren Taksim korkusu, 1 Mayısları gölgeleyen Taksim takıntısı artık aşılsın istedik. Orada hayatını kaybeden emekçileri bir kez bile olsa on binlerce kişiyle anmak istedik. Açılsın istedik, çünkü yaşanan Taksim geriliminden ülkemizi kurtarmak istedik. Vermediler ve ayıp ettiler.1 Mayıs'ın tatil edilmesi sevincine gölge düşürdüler.

Ama Taksim verilmiyor diye 1 Mayıs'tan vazgeçemezdik, geçmedik de. Nasıl ki yıllardan beri hep birlikte Kadıköy'de, Çağlayan'da kutladık, yine kutlarız dedik.

Biz, sizlerin her birinizden teker teker sorumluyuz. Sizleri bir mitinge çağırdığımızda, burnunuz bile kanamadan evlerinize göndermek, bizim boynumuzun borcu. Biz mitingimizi Kadıköy Meydanı'nda da yapar, halaylarla türkülerle bayramımızı kutlarız. İşte yine bir aradayız, işte yine doldurdunuz meydanı, hoş geldiniz, sefalar getirdiniz.

1 Mayıs barış günüdür, 1 Mayıs kardeşlik günüdür. Bugün burada, insanlığı savaşa sürükleyenleri, paranın ve silahların gücüyle, kendi çıkarları için, çoluk çocuk demeden dünyayı kan gölüne çevirenleri lanetliyoruz. Ülkemizde on yıllardır bir kardeş kavgası sürdürülüyor. Dünyada savaşları körükleyen o karanlık yüz, ülkemizde, binlerce yıldır, kardeşçe yaşayanların savaşmasını istiyor. Ama bilinmelidir ki, 21. yüzyıla bölünmeler değil, birleşmeler damgasını vuracaktır. Bunu biz yapacağız. Bunu emekçiler yapacak. Bugün burada hep birlikte dünyaya ve ülkemize barışı, kardeşliği çağıralım. Dünyanın karanlık yüzünün çıkardığı savaşlar, bizim savaşımız olamaz. Emeğin çıkarı, kavgada değil, barıştadır. Emeğin çıkarı, ayrılıkta değil, kavuşmadadır. Bunun

Bursa

Çanakkale

Diyarbakır

Düzce

Eskişehir

Gebze

içindir ki Türkiye'nin bütünlüğünü savunuyoruz, emeğin bütünlüğünü savunuyoruz. Her zaman savaşa karşı çıkacağız. Hiç kimsenin kuşkusu olmasın, bir gün, dünyada savaş isteyenlerin karşısında barış isteyenlerin dediği olacaktır.

Küreselleşme, dediler, artık paranın yeri yurdu yok dediler. Ama ne oldu? Zenginlik ve refah küreselleşti mi? Hayır! Yoksulluk küreselleşti, işsizlik küreselleşti. Sosyal devleti bitirdiler, yoksulluk, mutsuzluk, acı küreselleşti. Özelleştirmelerle kaynaklarımız çarçur edildi, sağlık, eğitim paralı hale getirildi, haklarımız budandı.

Kriz küreselleşti.

Amerika'da bir kriz çıktı, tüm dünyaya yayıldı. Krizin nedeni, dünyanın aç gözlü para babaları. Paraya doymayanlar, daha çok kar için emekçilerin cebinden elini çekmeyenler, bugün tüm dünyada, krizi atlatmak için emekçilerin cebine para koymaya çalışıyor. Ama yine de fabrikalar kapanıyor, işsizlik bütün dünyayı yakıyor. Demezler mi adama, "hep bana" dediğin için böyle oldu, adilce dağıtmadığın, hep kendine almak istediğin için böyle oldu.

Bizler, üreten, alın terinin baş tacı edildiği, özgürce örgütlenebildiğimiz, yasakların olmadığı bir Türkiye istiyoruz. Bizler, toprağımızı ekmek, kazandığımızla geçinebilmek, gelecek kaygısı duymadan ülkemiz için alın teri dökmek, çocuklarımızı okutmak, onları sağlıklı büyütmek, memleketimiz için çalışmak istiyoruz. Bu memleketin ürettiği her değerde nesilden nesile devrettiğimiz çalışkanlığımız, üretkenliğimiz, demokrasiye olan aşkımız, alın terimiz var. Türkiye'yi emekçilerin alın teri var ediyor. Ama ilk fırsatta işsiz, aşsız, umutsuz, kapıya bırakılan bizler oluyoruz. Her fırsatta sağlık hakkına, eğitim hakkına, kıdem tazminatı hakkına, sendikalaşma hakkına göz dikilen bizler oluyoruz. Haklarımıza saldırıyorlar.

Bunları kabul edecek miyiz kardeşlerim? Etmiyoruz, etmeyeceğiz!

Bizim yolculuğumuz hiç bir zaman kolay olmadı. Biz bu yollara asfalt olmadığını bilerek çıktık. TÜRK-İŞ kurulalı yarım asrı geçti. Sizler bu meydanlarda tarih yazdınız, emek mücadelesinin adresi oldunuz. Eğer TÜRK-İŞ'in ne olduğu unutulursa, kimse merak etmesin, hatırlatırız. Tevazuumuzu istismar etmeye çalışanlara, boyumuzu da gösteririz, posumuzu da. Sizlerin sayesinde gösteririz! Sokağa bırakılmayı kabul etmeyeceğiz! Yoksulluğu, açlığı kabul etmeyeceğiz! Bugün bazılarımız işsiz, aşsız kalmış olabilir, ama, yarınlar bizim!

Hükümet krize karşı önlem alıyor, alıyor da ne yapıyor? Sermayenin isteklerini yerine getiriyor, arabada, lüks eşyada, lüks konutta vergileri indiriyor. Tamam, onu da yap... Ama çalışanların her gün marketten aldığı yiyecekleri de vergi dışı bırak. Asgari ücreti vergi dışı bırak, işsizlik sigortasının ödeme koşullarını iyileştir, işten çıkarmayı engelle, madem piyasa canlansın istiyorsun, tüm çalışanlara ikramiye dağıt, kamu işçisine hak ettiği zammı yap, eğitimi, sağlığı parasız hale getir, adil bir vergi düzeni getir, iş güvencesi getir, örgütlenmenin önündeki engelleri kaldır, emekliyi kimseye muhtaç etme. Bırak şu IMF'yi... Ne geldiyse başımıza ondan geldi. Sosyal devleti uygula, insanlar geleceğe güvenle baksın, umutla baksın, yarınından kaygı duymasın.

İşte yerel seçim sonuçları ortada. İktidar avantajına rağmen oy kaybettiler. Seçim zamanı geldiğinde kapımızı aşındıranlara sesleniyorum. Demokrasinin değerini bilin.

Demokrasi emeğin üzerinden yükselen rejimin adıdır. Bunun farkına varın!

Demokrasiye hiç kimse sahip çıkmasa bile, onun bir sahibi vardır. Onun sahibi biziz!

Mersin

Samsun

Sivas

Trabzon

Uşak

Zonguldak

Eğer sandıktan çıkmak istiyorsanız, bize kulak verin, taleplerimizi yerine getirin.

Bu meydanı dolduranlar kaç tane siyasi partiyi sandığa gömdü haberiniz var mı?

Bugün güçlü olabilirsiniz, bugün hükmedebilirsiniz, ama bu günlerin yarınları da var.

Bizlere kulak tıkamaya devam ederseniz, yarın sandık önümüze konduğunda dersinizi alırsınız. Biz bunu geçmişte yaptık, yine yaparız.

Var mı öyle işçileri, emeği ile geçinenleri sefaletle baş başa bırakmak? Ey Hükümet sana sesleniyorum: Bırak artık hayal aleminde gezmeyi, kriz bizi on ikiden vurdu. Yoksulluğu açlığı önle, işsize iş yarat, sosyal adaleti, adil bölüşümü sağla. Şu çok iyi bilinsin ki, emeği ile geçinenler, haklarına el uzatanları, çocuklarının geleceğini karartanları, acı ve mutsuzluk yaratanları asla affetmez.

Bugün işçiler memurlar emekliler, işsizler, kazanılmış haklarını kaybetmemek için, işsizliğe ve yoksulluğa hayır demek için, daha çok demokrasi, daha çok özgürlük için bu meydanı doldurmuştur. 1 Mayıs Emek ve Dayanışma Bayramında bu meydandan yükselen ses, halkın sesidir. Yılgınlığa umutsuzluğa yer yok! Bu ülkenin gerçek sahibi bizleriz. Hükümete düşen görev vurdum duymazlıktan vazgeçip, artık hiç vakit kaybetmeden taleplerimizi dikkate almak, gereğini yapmaktır. Yapmazsa, biz gereğini yaparız.

Sizlere selam olsun, yurdumun dört bir yanındaki emekçi kardeşlerime selam olsun.

1 Mayıs alanlarına, o alanlardaki coşkulu kutlamalara selam olsun, Dünya emekçilerine selam olsun... İş kazalarında yitirdiğimiz emekçi kardeşlerimize selam olsun, ruhları şad olsun. Sağ olun, varolun."

EKMEK, BARIŞ, ÖZGÜRLÜK İÇİN HAYDİ 1 MAYIS'A!

İşçiler, memurlar, emekliler, işsizler, yoksullar, kadınlar, gençler,

Kaderciliğin ötesine geçip umudu tercih edenler; kriz fırsatçılığı yapıp, emekçileri yüreğinden vuranlara karşı, birleşmeyi seçenler; herkesin eşit olmaya, herkesin özgür olmaya, herkesin mutluluğun peşinden koşmaya hakkı olduğunu yürekten hissedenler…

Çağrımız sizedir…

Artık acı çekmek istemediğini haykırmak isteyenler; toprağını ekmek; kazandığı ile geçinmek; gelecek kaygısı duymadan ülkesi için alın teri dökmek; çocuklarını okutmak; onları sağlıklı büyütmek; memleketi için çalışmak isteyenler…

Çağrımız sizedir…

İş isteyenler, aş isteyenler… Fabrikası çalışsın isteyenler…

Çağrımız sizedir…

Birlik ve beraberlik içinde yaşamak isteyenler, barışı yaşam ilkesi haline getirenler, eşit, özgürlükçü, adaletli ve gelirin hakça bölüşüldüğü demokratik bir Türkiye isteyenler...

Çağrımız sizedir.

EKMEK, BARIŞ, ÖZGÜRLÜK İÇİN HAYDİ 1 MAYIS'A…

İşçiler, memurlar, emekliler, işsizler, yoksullar, kadınlar, gençler,

Bu çağrımız çalışanların ve halkın taleplerini 1 Mayıs'ta daha kararlı, daha güçlü ve daha kitlesel seslendirme çağrısıdır.

Barış, demokrasi ve birlik için dayanışma ve ortak mücadele çağrısıdır.

EKMEK, BARIŞ, ÖZGÜRLÜK İÇİN HAYDİ 1 MAYIS'A…

Küresel sermayenin kıskacındaki ülkemiz, her gün daha fazla işsizliğe, yoksulluğa ve güvencesizliğe sürükleniyor. Ülke kaynakları, yağma ve talan politikalarıyla uluslararası sermayeye açılıyor. Özelleştirme politikalarıyla fabrikalar kapatılıyor ya da sermayeye peşkeş çekiliyor.

Devleti küçültme adı altında başta eğitim, sağlık ve sosyal güvenlik olmak üzere kamu hizmetleri tasfiye ediliyor, paralı hale getiriliyor. Hükümet emekçilerin ve halkın taleplerini dikkate almıyor. Kıdem tazminatı hakkımız elimizden alınmaya çalışılıyor.

Giderek artan borçlarla tarım can çekişiyor, esnaf kan ağlıyor, emekliler çile çekiyor, ücretler geriletiliyor, sosyal haklarımıza yönelik saldırılar devam ediyor. Daha fazla sömürmek için örgütsüz ve güvencesiz bir çalışma yaşamı isteniyor. Ülkemizde en büyük sorun işsizlik haline geliyor.

Kayıt dışı istihdam, kayıt dışı ekonomiyi büyütürken vergi kaçakçılığından, milli gelir dağılımı bozukluğuna kadar her şeyi olumsuz etkiliyor.

Büyüyen ekonomik tahribatla birlikte demokratikleşme sorunları da sürüyor. Özgürlükçü, çoğulcu, bağımsız, demokratik ve barış içinde yaşayan bir Türkiye talebi, bütün yakıcılığıyla sürüyor.

DEĞİŞTİREBİLİRİZ! ÇÖZÜM ELİMİZDE;

Eşitlikçi, özgürlükçü, bağımsız, çoğulcu ve demokratik bir Türkiye hayal değil!

TÜRK-İŞ DİYOR Kİ;

İNSAN YAŞAMI İÇİN EN BÜYÜK NİMET, EKMEK İÇİN…

MUTLULUK VE ERDEMİN ANA İLKESİ, BARIŞ İÇİN…

BARIŞ İÇİNDE KARDEŞÇE YAŞAMANIN KOŞULU, ÖZGÜRLÜK İÇİN…

HAYDİ 1 MAYIS'A

Kumlu: "ILO normlarına ve ülkemiz koşullarına uygun düzenlemeler acilen yapılmalıdır."

98. Uluslararası Çalışma Konferansı 3-19 Haziran 2009 tarihleri arasında Cenevre'de yapıldı. Konferansa Türkiye İşçi Delegesi olarak katılan Genel Başkan Mustafa Kumlu, ILO Genel Direktörü Somavia'nın hazırladığı raporların tartışıldığı Genel Kurulda 10 Haziran 2009 günü bir konuşma yaptı. Konuşmasında çalışma yaşamının sorunlarına değinen Kumlu şunları söyledi:

"Her yıl bu çatı altında bir araya gelerek adaletten ve kontrolden yoksun küreselleşmenin dünyayı iflasa sürüklediğini tekrarlayıp durduk. Yaşadığımız devasa krizin ardından 98. Uluslararası Çalışma Konferansına yıllardır yaptığımız tüm bu uyarılarda haklı çıkan taraf olarak geldik.

Genel Direktör'ün 'Küresel İş Krizi Raporu', çeşitli ülkeler ve bölgelerde meydana gelen iş kayıplarını rakamlarla vermekte, Türkiye'de ise hızlı iş kayıpları yaşandığını belirtmektedir.

Ülkemde işsizliğin düzenli bir şekilde artması sadece ekonomik krizle ilgili değildir. Hükümetimizin istihdamın artırılmasına ilişkin çalışmalarına karşın, maalesef henüz 122 Sayılı Sözleşmede ifade edildiği şekliyle; açıkta ve iş arayan herkese istihdam yaratılması mümkün olamamıştır.

Raporda yer alan mevcut iş ve işyerlerinin korunması, ekonomiyi canlandırmak amacıyla ücretlerin artırılması, iş bulmanın kolaylaştırılması için insana yatırım yapılması gibi öneriler, kriz başladığından bu yana tarafımızca dile getirilmektedir. Buna karşın ekonomik krizin ülkemde bir işsizlik krizi olarak yaşanması engellenememiştir. Kriz, tüm dünyada olduğu gibi ülkemde de sosyal güvenliğe ve sosyal korumaya olan ihtiyacı artırmıştır.

Raporda kayıt dışı ekonominin yarattığı problemlere karşı çözüm önerileri sunulmaktadır. Kayıt dışının alınacak radikal önlemlerle gündemden çıkarılması doğru adım olacaktır.

98. Uluslararası Çalışma Konferansının krize cevap olarak oluş-

turacağı Küresel İş Paktı'nın, temel haklar, sosyal koruma ve istihdam politikalarını, uygulanacak iyileştirme paketlerinin merkezine yerleştirmeyi amaçlaması ve sosyal diyaloğa bu amaç için vurgu yapması önemlidir.

Raporda, istihdamı ve krizin insani boyutunu öncelikleri arasına aldığı gerekçesiyle G-20 bildirisinden övgüyle bahsedilmektedir. G-20 liderleri artık inkar edemeyecekleri bazı gerçekleri dillendirmiş olsa da, G-20 bildirilerinden; kaybeden ve dünyayı krize sürükleyen küresel oyuncuların tasfiyesi veya değişimi değil, mevcut oyuncuların güçlendirilmesi ve düzene kalınan yerden devam edilmesi mesajı çıkmıştır. İnsanları işsiz ve mağdur edecek kadar başarısız bir ekonomik düzenin devam ettirilmek istenmesi, dünyada sosyal adalet ve adil gelir dağılımını temel alan yeni bir başlangıç beklentisi içinde olan biz çalışanları rahatsız etmektedir.

Raporun pek çok bölümünde IMF ve Dünya Bankası gibi kuruluşlar çözümün parçası olarak gösterilmektedir. Bu kuruluşlarla işbirliğinin devamı yerine yine Raporda belirtilen 'kamu harcamalarının istihdam ve sosyal odaklı bir yapıya kavuşturulmak üzere gözden geçirilmesi' daha doğru bir seçenek olacaktır.

Genel Direktöre, ülke ve bölgeler düzeyinde detaylı tespitler içeren ve sorunun çözümüne ilişkin yol gösteren 'zorla çalıştırma' raporundan dolayı teşekkür ediyorum. Benim ülkemde de giderek daha fazla insan artan işsizlik ve kayıt dışı nedeniyle istemedikleri kötü koşullarda çalışmayı kabul etmek zorunda kalmaktadır.

Bildiğiniz gibi Türkiye, 87 ve 98 Sayılı Sözleşmelerin ihlali nedeniyle yıllardır Standartların Uygulanması Komitesinde gündeme gelmektedir. Bu konuyla ilgili olarak Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde bir kanun teklifi bulunmaktadır.

Teklifin taşıdığı hükümlerle, mevzuatımızı 87, 98 Sayılı ILO sözleşmeleri ile uyumlu hale getirmesi ve uygulamada karşılaşılan sorunlara çözüm olması mümkün görünmemektedir.

Bu nedenle, teklifin mevcut hali ile yasalaşmasına karşı çıkmakta, buna karşın ILO normlarına uygun ve ülkemiz koşullarını da gözeten bir düzenlemenin acilen yapılması gerektiğine inanmaktayız.

ILO'nun 87 ve 98 Sayılı Sözleşmeleri ile uyumlu hale getirilmesi gereken diğer bir kanun da kamu çalışanlarının sendikal haklarını düzenleyen 4688 Sayılı Kanundur. Ülkemde kamu çalışanlarına grev ve toplu sözleşme hakkı tanınmamakta, Uzlaştırma Kurulu Kararlarına uyulmamaktadır. Bu çerçevede ilgili kanun ve Anayasa değişikliklerinin bir an önce yapılması gerekmektedir.

Konuşmamı, işgal edilmiş Arap topraklarında yıllardır sürdürdüğü çalışmalardan dolayı Genel Direktörü tebrik ederek ve tüm dünyada istikrarın ve barışın egemen olmasını temenni ederek bitirmek istiyorum."

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Ömer Dinçer, 11 Haziran'da Genel Kurula hitap etti. İşveren Delegesi Tuğrul Kutadgobilik ise 15 Haziran'da seçilmiş devlet ve hükümet başkanlarını, önemli politika mimarlarını, iş ve emek dünyasının temel temsilcilerini, bölge kalkınma kurumlarının başkanlarını ve diğer küresel düşünce önderlerini bir araya getiren Küresel İş Zirvesine bir konuşma yaptı.

Standartların Uygulanması Komitesinde Türkiye

98. Uluslararası Çalışma Konferansı Türkiye'de sendikal hak ve özgürlükler açısından oldukça önemliydi. TC Hükümetleri bugüne kadar, 87 Sayılı Sendika Özgürlüğü ve Sendikalaşma Hakkının Korunması ve 98 Sayılı Örgütlenme ve Toplu Pazarlık Hakkı Sözleşmeleri konusunda Uluslararası Çalışma Örgütü'nden sürekli eleştiri aldı. 1985 yılından bu yana Türkiye, dört kez (1997, 2005, 2007 ve 2009) 87 Sayılı Sözleşmenin ve 12 kez de (1985, 1986, 1987, 1988, 1989, 1991, 1993, 1994, 1995, 1996, 1998, 2000) 98 Sayılı Sözleşmenin ihlali nedeniyle Standartların Uygulanması Komitesinde görüşüldü.

2008 yılında gerçekleştirilen 97. Uluslararası Çalışma Konferansında Türkiye, Komite gündemine alınmadı, ancak TÜRK-İŞ'in isteği ile Komitenin Genel Raporuna şu paragraf eklendi: "Mevzuatını sendika ve işçi haklarına saygı gösterecek şekilde ILO Sözleşmeleri ile uyumlu hale getirmek açısından bir ilerleme sağlayamamasına rağmen, Türkiye vakası seçilmemiştir. Kısa bir süre önce mevzuatta değişiklikler yapılacağı açıklanmıştır. Bu değişiklik sözleri daha sonra değerlendirmeye alınmalıdır."

Geçen bir yıl içerisinde 2821 Sayılı Sendikalar ve 2822 Sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanununun 87 ve 98 Sayılı ILO Sözleşmeleriyle uyumlu hale getirilmesi konusunda Türkiye verdiği sözleri yerine getiremedi. Bu nedenle, 8 Haziran 2009 günü Standartların Uygulanması Komitesinde bir kez daha 87 Sayılı Sözleşmenin ihlali nedeniyle görüşmeye alındı.

Aynı sözler Avrupa Birliği'ne de verildiğinden, ILO'nun yanı sıra AB de beklenti içerisine girmişti. Bu bağlamda, Türkiye'nin Komitede görüşülmesinin hemen öncesinde Olli Rehn'in, Türkiye'den sendikal haklarla ilgili kanunlarda değişiklik yapmasını ve mevzuatını ILO Sözleşmeleri ile uyumlu hale getirmesini beklediklerini, bu konuda verilen

sözlerin üç yıldır yerine getirilmediğini söylemesi oldukça önemlidir. Türkiye ile ilgili ILO'da alınan her kararın AB'ni de bağlayacağı bu açıklamayla bir kez daha teyit edilmiş oldu.

Türkiye görüşmesi başladığında Hükümet temsilcisi, değişiklik taahhütlerinin yerine getirilemeyişini o döneme denk gelen yerel seçimlere ve kısa bir süre önce gerçekleşen bakan değişikliğine bağladı. Hükümet, 2821 ve 2822 sayılı Kanunlarda yapılacak değişikliklerle ilgili çalışmaların sosyal taraflarla yakın işbirliği içinde yürütüldüğünü ve Üçlü Danışma Kurulu'nun bu konuda yoğun bir çalışma yaptığını söyledi. Hükümet ayrıca, kamu çalışanları ve grevler gibi konularda bazı değişikliklerin anayasa değişikliği gerektirdiğini ve bu yüzden mevcut teklifte bu konularda düzenlemelere yer verilmediğini söyledi. İşveren temsilcisi ise aynı konuda işçi örgütlerinin çalışmalara katıldığını ve tüm taraflar arasında uzlaşma sağlandığını, ancak daha sonra özellikle TÜRK-İŞ'in TBMM'de bekleyen kanun teklifine karşı çıktığını söyledi. İşveren grubu sözcüsü de teklifin tüm tarafların işbirliği ile hazırlandığını ve bir an önce yasalaşması gerektiğini söyledi.

Komitede Türkiye işçi kesimini temsilen TÜRK-İŞ Dış İlişkiler Uzmanı Uğraş Gök ve kamu çalışanlarını temsilen Türkiye Kamu-Sen Genel Dış İlişkiler Sekreteri Ahmet Demirci konuştu. Ayrıca, DİSK Uluslararası İlişkiler Uzmanı Kıvanç Eliaçık ITUC Kontenjanından olmak üzere, Kore ve Hollanda işçi temsilcileri de söz alarak tartışmaya katıldılar.

TÜRK-İŞ'in Görüşleri

Uğraş Gök konuşmasında, TBMM'de bekleyen yasa teklifinin 87 Sayılı Sözleşmeye aykırı olduğuna değindi. Teklifin yedi milletvekili tarafından TBMM'ye sunulduğunu ve bu süreçte etkin üçlü danışma prosedürüne gerektiği gibi uyulmadığını, bu nedenle teklifin uygulamada karşılaşılan sorunlara yeterli çözüm getiremediğini ve örgütlenme özgürlüğünü engelleyen ve toplu pazarlık hakkını sınırlandıran başka düzenlemeler içerdiğini söyledi.

Toplu iş sözleşmesi yapmaya yetkili sendikanın Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından belirlendiğini, bu durumun sendikalar

üzerinde idari ve siyasi vesayete yol açtığını belirten Uğraş Gök, yetkili sendikanın özerk bir kurul tarafından belirlenmesi gerektiğini söyledi. Bu özerk kurulun temsil esasına dayalı kamu kurumu niteliğinde olması ve işlemlerinde özel hukuka tabi olması gerektiğini ifade etti. Aynı Kurulun sendika üyeliği, üyelikten ayrılma, çoğunluk tespiti, yetki belgesi verme, grev prosedürünün takibi, grev oylaması vb. konularda da söz sahibi olması gerektiğini ve uyuşmazlıkların uzun süreler yargıda kalmasının engellenmesi gerektiğini söyledi. Gök, mevcut kanunda ve teklif metninde yer alan "resmi arabuluculuk" sistemi yerine tarafların kendi iradeleri ile belirleyecekleri "uzlaştırma kurulu" müessesesinin, uzlaşmazlıkların barışçı yolla çözülmesini sağlayabileceğini söyledi.

Gök, sendikaların daha güçlü olacağı iddiası ile işkolu sayılarının azaltılmak istendiğini ancak, yapılan değerlendirmelerin; örneğin orman ve gıda sektörünün birleştirilmesinin, uluslararası norm ve meslek sınıflandırmalarına uygun olmadığını söyledi. Ayrıca, Türkiye'de sendikal örgütlenmenin önündeki engellerin başında işçilerin işten çıkarılmasının geldiğini belirtti ve çözüm için iş güvencesinin şart olduğunu ve sendikal faaliyetleri nedeniyle işten çıkarılanların derhal işe iade edilmesi gerektiğini söyledi. TGS üyesi 10 gazetecinin greve katılmaları nedeniyle işten çıkarılmasını örnek gösteren Uğraş Gök, TBMM'deki teklifin yasalaşması durumunda değişikliklerin işveren güdümlü sendikaların kurulmasına öncülük edeceğini ve ülkede yaşanan sendikal hak ihlallerinin ve hali hazırda Çay-Kur, Orman İşletmeleri ve Belediyelerde çalışan işçilere sendikalarını değiştirmeleri için yapılan siyasi baskıların hız kazanacağını söyledi.

Sonuç olarak, Hükümetin kanun değişiklikleri için etkin üçlü danışma prosedürünü yerine getirmesini isteyen Uğraş Gök, sendikaların barışçıl bir ortamda örgütlenebilmelerini sağlayacak ve aynı konuda Türkiye'nin Standartların Uygulanması Komitesinde bir daha görüşülmemesini sağlayacak değişiklikler istediklerini söyledi.

Kamu çalışanlarını temsilen konuşan Ahmet Demirci, kamu çalışanlarının sendikal hayatını düzenleyen 4688 Sayılı Kanun ve Anayasada değişiklikler istedi. Grev ve toplu sözleşme hakkı isteyen Ahmet Demirci, uzlaştırma kurulu kararlarına uyulmadığının altını çizdi. Sendikalar arasında ayrımcılık yapıldığını ve tüm dünyada sendikalar üye kaybederken bir sendika örgütünün hiçbir faaliyette bulunmadan yüzde altı yüz büyüdüğünü söyledi.

Hükümet, işçi ve işveren temsilcilerinin hazır bulunduğu ve Türkiye çalışma yaşamı açısında hayati önem taşıyan Komite toplantısına Hak-İş ve Memur-Sen'in katılmadığı gözlendi. Komiteye ITUC kontenjanı ile hitap eden DİSK temsilcisi, TBMM'de bekleyen teklifin 87 Sayılı ILO Sözleşmesine aykırı olduğunu söyledi. Daha önce teklifin yasalaşmasını mevcuttan daha iyi olması nedeniyle istediğini bildiren Disk'in Komitede teklife karşı çıkması dikkat çekiciydi. Böylece tüm işçi grubu teklifin mevcut haliyle yasalaşmasına karşı birleşmiş oldu. Disk temsilcisi ayrıca, Disk ve KESK'in başta 1 Mayıs olmak üzere gösterilerde polis şiddetine maruz kaldığına, sendikalarının kapatıldığına, KESK genel merkezinin arandığına ve sendikacıların gözaltına alındığına değindi. Buna karşılık olarak; Hükümet temsilcisi, sendikaların yasal faaliyetlerine, yürüyüş ve gösterilerine müdahale etmediklerini, yasa dışı örgütlerin sendikaların arasına karışarak polise taş ve sopalarla saldırdıklarını, sendikaların kanunlara uygun hareket etmesi gerektiğini ve kanunlar karşısında bağışıklığa sahip olamayacaklarını söyledi.

Bu iddialar ve yapılan konuşmaların ardından Komitenin Türkiye'den talepleri yine aynı oldu. Komite, Hükümetten kamu ve özel sektör ayırımı yapmadan çalışanların örgüt kurma ve üye olma hakkı, örgütlerinin kendi tüzüklerini ve kurallarını belirleme ve temsilcilerini özgürce seçme hakkı, kamu makamlarının müdahalesi olmadan kendi faaliyetlerini düzenleme hakkı konusunda mevzuat ve uygulamaları 87 Sayılı Sözleşmeyle uyumlu hale getirmesini istedi. Komite, 2821 ve 2822 Sayılı kanunlarda yapılacak değişikliklerin Uzmanlar Komitesinin raporlarında yer alan tüm konuları uygun bir şekilde karşılamasını ve Sözleşmenin uygulanabilmesi için gerekli anayasa değişikliklerinin biran önce yapılmasını istedi.

ILO Heyeti Türkiye'ye Gelecek

Sonuç olarak Komite, Hükümetin bu adımları yerine getirmek için eylem planı ve net bir zaman çizelgesi hazırlamasını istedi. Daha da önemlisi Hükümetten, bir işçi ve bir işveren temsilcisinden oluşan üst düzey bir ILO heyetini; uzun zamandır gündemde olan bu konularda ciddi ilerleme sağlanabilmesinde hükümete yardımcı olması amacıyla, kabul etmesini istedi. Gelecek yıl düzenlenecek 99. Uluslararası Çalışma Konferansı'na kadar 2821 ve 2822 sayılı Kanunlarda yapılacak değişiklikler konusunda yine bir gelişme sağlanamadığı takdirde Türkiye çok büyük bir ihtimalle özel paragrafa alınacak.

Gelecek heyetin üzerinde duracağı konular Uzmanlar Komitesinin 2821 ve 2822 Sayılı Kanunlarda yapılması düşünülen değişikliklere ilişkin görüş ve talepleri ile 2008'de Türkiye'ye gelen üst düzey ILO heyetinin hazırladığı raporda yer alan tespitler olacak.

Uzmanlar Komitesi raporunda öncelikle, 1 Mayıs 2008'de işçilerin Taksim Meydanına girişlerinin güvenlik gerekçesiyle engellemesi ve TÜRK-İŞ üyesi Tekgıda-İş sendikasının 19 Şubat 2008 günü Özelleştirme İdaresi'nin önünde gerçekleştirdiği barışçıl eylem sırasında şiddetle karşı karşıya kalması konusunda Türk-İş'in gönderdiği yazıları dikkate alan bir değerlendirme bulunuyor. Bu değerlendirmede, sendikaların kamu düzenini sağlamak için yetkililerin aldıkları önlemlere saygı duymaları koşuluyla, sendikal hakların başta 1 Mayıs olmak üzere kamuya açık gösteriler düzenlemeyi kapsadığı ifade ediliyor. Aynı zamanda, olaylara meydan vermemek için yetkililerin gösteriyi düzenleyen örgütlerle uzlaşmaya gayret göstermesi gerektiği ve sadece kanun ve kamu düzeni ciddi tehlike altına girdiği durumda güce başvurması gerektiği belirtiliyor. Ayrıca, kullanılan gücün yetkililerin korumaya çalıştığı kanun ve kamu düzeninin girdiği tehlike ile orantılı olması gerektiği vurgulanıyor.

Uzmanlar Komitesi, daha önce Hükümetten işkolu temelinde sendika kurma, sendikaların iç işleyişleri ve faaliyetleri ile (Sözleşme tarafından belirlenen kabul edilebilir sınırların ötesine geçen) siyasi, genel ve sempati grevlerinin yasaklanması konusunda 2821 ile 2822 Sayılı Kanunlarda değişiklik öngören tasarı için bir takvim istemişti. Bunun üzerine Hükümet, sosyal taraflarla değişiklikler görüşüldükten sonra tasarıların 27 Mayıs 2008'de TBMM'ye sunulduğunu, ancak anayasa değişikliği öngören örneğin, siyasi amaçlı, genel ve sempati grevi gibi yasakları düzenleyen 2822'nin 25. Maddesi gibi değişikliklerin taslakta yer almadığını bildirdi. Uzmanlar Komitesi ise Hükümetten Sözleşmeye uygun olup olmadığını değerlendirmek için tasarı metnini göndermesini istedi, Anayasa değişikliği gerektiği belirtilen grev yasakları konusunda ise; sendikaların, üyelerini ilgilendiren ekonomik ve sosyal konularda eyleme geçebilmeleri gerektiğini ve bu konuda da adım atılması gerektiğini vurguladı.

Uzmanlar Komitesi bunların dışında, taslaklar TBMM'den geçirilmeden önce Hükümetin yapmasını istediği "Direkt Taleplerini" de iletti. Komite, kendi nam ve hesabına çalışanların, ev işçilerinin ve çırakların da örgütlenme hakkından faydalanabilmeleri için gerekli önlemlerin alınmasını, bir sendikanın kurucu üyesi olabilmek için getirilen Türk Vatandaşı olma şartının ve üye olmak veya üyelikten istifa etmek için gerekli olan noter şartının kaldırılmasını istedi.

Ayrıca, 2821'in 3(d) Maddesinde yer alan sendikal temsil düzeyi ile ilgili kısıtlamalar da Uzmanlar Komitesinin direk taleplerine konu oldu. Hükümet, tarafların 25 yıldır süregelen endüstriyel ilişkiler sisteminde (işkolu düzeyinde örgüt ve işletme ve işyeri düzeyinde toplu pazarlık gibi) temel parametreler konusunda genel olarak uzlaştıklarını, değişikliklerden sonra bu durumun ILO Sözleşmeleri ile uyumlu bir şekilde devam edeceğini daha önce Komiteye bildirmişti. Komite ise "kendi seçtiği bir örgüte üye olma hakkının" "temsil düzeyine özgür karar vermeyi" de kapsadığını vurgulayarak, Hükümetten 2821 Sayılı Kanunun 3. Maddesinde yer alan meslek veya işyeri düzeyinde sendika kurma yasağını kaldırmasını istedi. Komite ek olarak, 2822'nin 33 ve 34. Maddelerinde gerekli değişikliklerin yapılmasını ve grevleri askıya alma sorumluluğunun Bakanlar Kurulundan alınmasını ve tüm tarafların güveneceği bağımsız bir organa verilmesini istedi.

Uzmanlar Komitesi daha önce 98 Sayılı Sözleşme kapsamında da görüşlerini bildirmişti, bu çerçevede sendikal faaliyetler nedeniyle tehdit ve işten çıkarmalara ilişkin ilerleme sağlanmasını ve bu ilerlemelerin istatistiksel bilgilerle ortaya konulmasını istemişti. Hükümet bu konuda Uzmanlar Komitesine, 2822 Sayılı Kanunda yapılacak değişiklikle toplu sözleşme yapabilmek için önkoşul olan yüzde 10 işkolu barajı yerine başka bir sistem getireceğini bildirdi. Ek olarak, Yeni sisteme göre Ekonomik Sosyal Konseye üye bir Konfederasyona bağlı ve ülke çapında birden fazla işyerinde örgütlü olan veya 80 binden fazla üyeye sahip bir Konfederasyona bağlı olan bir sendikanın işyerinde/işletmede çalışanların yarıdan fazlasını örgütlemesi durumunda toplu sözleşme yetkisine sahip olacağını bildirdi.

Ancak Uzmanlar Komitesi, öngörülen bu sistemde gönüllü ve özgür bir şekilde belirlenmesi gereken temsil ve toplu pazarlık düzeyi konusunda kısıtlamaların devam edecek gibi göründüğünü, işyeri düzeyinde yüzde 50 barajının ise hala korunduğunu belirtti. Uzmanlar Komitesi, Hükümetin bir sonraki raporunda bu konudaki gelişmelere yer vermesini istedi.

Uzmanlar Komitesinin 98 Sayılı Sözleşme çerçevesindeki "Direkt Talepleri" özellikle sendika karşıtı eylemler ve bu eylemlere karşı uygulanan yaptırımlara ilişkin başta 59(2), 3. ve 29. Maddeler olmak üzere 2821 Sayılı Kanunda yapılmasını istediği değişiklikleri kapsıyor.

Başkanlar Kurulumuz Toplandı

Kumlu: "Ülkemizde yaşanan hayal kırıklığı ve yitirilen umutlar, Türkiye'yi geleceğini kaybetme tehlikesi ile karşı karşıya bırakıyor."

TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu 8 Nisan 2009 günü TÜRK-İŞ Genel Merkezi'nde toplandı. Başkanlar Kurulu toplantısının gündeminde, örgütlenme konusunda sendikalarımıza yönelik engellemeler, TÜRK-İŞ'e yapılan saldırılar, 1 Mayıs kutlamaları ve kamu kesimi toplu iş sözleşmeleri yer aldı.

Toplantı, Genel Başkan Mustafa Kumlu'nun konuşmasıyla başladı. Son güncel ve siyasal gelişmeleri de değerlendiren Kumlu görüşlerini şu şekilde dile getirdi:

"ABD Başkanı Barak Obama, ülkemizi ziyaret etmiştir. Obama "değişim" başta olmak üzere birden fazla mesaj vermiştir ama altını çizdiği önemli konulardan biri Atatürk'ün "yurtta sulh, cihanda sulh" cümlesi olmuştur. Atatürk'ün bu ilkesini hayata geçirmek için çalışacağını söylemiştir.

Sayın Obama, günümüze kadar savaşçı, işgalci bir politika izleyen ve Türkiye'deki medeniyetlerin kardeşçe yaşamasından rahatsızlık duyan Amerika'nın bu ilkeyi içselleştirip uygulamasının ülkesi için elbette çok ciddi bir politik değişim gerektirdiğinin farkındadır. Obama Türkiye'ye "değişim" çağrısı yaparken, aslında çağrı yaptığı kendi ülkesidir. Türkiye, Atatürk'ün "yurtta sulh, cihanda sulh" yaklaşımını içselleştirdiği içindir ki, her zaman barışçı olmuş, hiçbir ülkeye düşmanlık yapmamıştır. Ama küreselleşme sürecinde başrolü oynayanlar, dünyada barış istememekte, farklı medeniyetlerin bir ülkede kardeşçe yaşamasından rahatsızlık duymakta, ülkemizdeki terörün varlık nedenini de bu yaklaşım oluşturmaktadır.

Obama'nın ziyareti "yeni bir döneme girildiği" ve bu dönemde "Türkiye'nin özel bir konumunun olduğu" yorumlarına yol açmıştır. Dileğimiz, bu yeni dönemin, 21. yüzyılı, "bölünmelerin" değil, "birleşmelerin" yaşanacağı bir yüzyıl haline getirmesi, savaş politikalarının yerini barış politikalarının alması ve ülkemiz, dolayısıyla küresel barış üzerinde oynanan oyunlara son verilmesidir. Dileğimiz, 21 yüzyılda Obama'nın dediği gibi "ben" anlayışının terk edilmesi, "biz" anlayışında buluşulmasıdır. Unutulmamalıdır ki, barış söylemle değil, eylemle gelecektir.

Türkiye yoğun ve gerilimli bir yerel seçim dönemini geride bırakmıştır. Yerel seçimler, halkın hassas terazisinin bir kez daha devreye girmesine vesile olmuş, bölgelere göre

duyarlılıklar ortaya çıkmış, partilerin azalan, aynı kalan ya da artan oy oranları her zaman olduğu gibi içinde zengin mesajları barındırmıştır. Şimdi sıra seçim sonuçlarını doğru okuyup, mesajdan vazife çıkarmaya, ders çıkarmaya gelmiştir.

Bu noktada Hazret-i Ali'nin devlet adamlarına öğütlerinden birine dikkat çekmek istiyorum. Bu öğüt şöyle diyor: "Öyle insanlara kulak ver ki, sana işin doğrusunu göstersinler. Yanlışlarını yüzüne karşı söylesinler. Her sözüne evet diyen ve her yanlışa baş sallayan kimselerden uzak dur."

Yaşadığımız sosyal ve ekonomik sorunların bir bunalıma dönüştüğü süreçte yapılan yerel seçimler sonuçlarıyla göstermiştir ki, problemleri yeterince kavrayamayan ve süreci iyi yönetemeyen Hükümet, bunun bedelini oy kaybıyla ödemiştir. Çözüm üretici yaklaşımlar ortaya koymakta zorlanan muhalefetin de yetersizliği kendilerine bir uyarı olarak yansımıştır.

TÜRK-İŞ olarak yerel seçim sonuçlarının ülkemize hayırlı olmasını diliyoruz. Seçim sonuçlarının başta AKP olmak üzere seçime katılan tüm siyasi partiler tarafından titizlikle irdelenmesini ve gerekli derslerin çıkarılmasını bekliyoruz. Hükümetten, yerel seçimler nedeniyle gölgelenen, başta işsizlik ve yoksulluk olmak üzere ertelenmiş tüm sorunların çözümünü acilen gündemine almasını istiyoruz.

İstiyoruz, çünkü işsizlik ve işsiz kalma korkusu, ülkemizi, geleceğe güvenle bakamayan, kaygılı, mutsuz insanlar ülkesi durumuna getirmektedir.

Ekonomik krizin etkileri, teşkilatımızda giderek daha yoğun bir şekilde hissedilmektedir. TÜRK-İŞ bünyesinde kurulan kriz masası verilerine göre, Kasım ayında TÜRK-İŞ'e bağlı sendikalara üye 25 bin işçinin işine son verilmişken, bu rakam Mart verilerine göre 37 bin işçiye yükselmiştir. Mart ayı verilerine göre ücretsiz izne çıkarılan işçi sayısı 17 bin 618, yarım ücretli zorunlu izne çıkarılanların sayısı 13 bin 977'dir. TÜİK'in Aralık 2008 verileri durumun ciddiyetini yansıtmaktadır. Resmi rakamlar bile bir önceki yılda 10.6 olan işsizlik oranının Aralık 2008 itibariyle 13,6'ya yükseldiğini göstermektedir. İşsizlik, 3 milyon 274 bin kişi ile Cumhuriyet tarihinin en yüksek rakamına ulaşmıştır. TÜİK'in açıkladığı rakamlar, Türkiye'nin ekonomik bakımdan endüstri ve hizmetler sektöründe hızla küçülmeye başladığının yeni bir ifadesidir.

Ülkemizde binlerce kişi açlığa itilirken, büyük halk kitleleri insan haysiyetine yaraşır bir yaşam seviyesi elde etme umudunu yitirme noktasına gelmiştir. Bugün her evde işsizlik ateşi yanmaktadır. Dört gençten birinin işsiz olduğu, üniversite mezunu, iki dil bilen gençlerimizin asgari ücretle çaycılığa bile razı olacak hale geldiği ülkemizde gençlerimizin yaşadığı hayal kırıklığı ve yitirilen umutlar, Türkiye'yi geleceğini kaybetme tehlikesi ile karşı karşıya bırakmaktadır.

AKP Hükümeti, krizin işsizliği artırmasına engel olmak zorundadır. Ülkemizin geleceği için buna mecburdur. Sermaye kesiminden gelen şikayetlere çözüm arayarak; lüks konut satışlarını vergi dışı bırakarak; otomobil, beyaz eşya, mobilya ya da benzeri ürünlerin satışları üzerinden alınan vergileri düşürerek istenilen ölçüde istihdamı korumak mümkün olamayacaktır. İstihdamı artırmak için doğrudan ve dolaylı tüm tedbirler hayata geçirilmelidir. TÜRK-İŞ olarak açıkça ifade ediyoruz ki, sosyal ve ekonomik politikalar birbirinden bağımsız düşünüldükçe sorunun altından kalkılması mümkün değildir.

TÜRK-İŞ, işsizlik ve ekonomik krize ilişkin önerilerini, defalarca kamuoyu ile paylaşmış, başta hükümet olmak üzere yetkili tüm kurumlara görüşlerini iletmiş, 15 Şubat'ta Kadıköy'de DİSK, KESK ve diğer emek ve meslek örgütlerinin katılımı ile düzenlediği "Emek ve Demokrasi" mitingi ile taleplerini kitlesel olarak dile getirmiştir. Krize ilişkin gerçek önlemlerde gecikilmiştir, ancak zararın neresinden dönülürse kardır. AKP Hükümeti, gerçek çözümlerin üretilmesi için hemen harekete geçmelidir.

Önümüzde yaklaşık 300 bin işçiyi ilgilendiren kamu kesimi toplu iş sözleşmelerinin bağıtlanma süreci vardır. Bu konuda TÜRK-İŞ bünyesinde kurulan Kamu Kesimi Koordinasyon Kurulu çalışmalarını sürdürmektedir. Sendikalarımız da ilgili işveren sendikaları ile görüşmelere başlamıştır. Önümüzdeki günlerde gerek kendi iç çalışmalarımız gerekse hükümetle sürdüreceğimiz görüşmeler çerçevesinde süreç hızlanacaktır. Bizim yaklaşımımız, yaşadığımız bu kriz ortamında kamu işçisine yapılacak zammın bir külfet değil, nimet olarak görülmesi gerekliliğidir. Asgari ücrette kaçırılan fırsatın, kamu kesimi sözleşmelerinde değerlendirilmesi, piyasayı canlandırıcı önemli bir etki yaratacaktır. Hiç kimsenin kuşkusu olmasın ki, geçtiğimiz dönemlerde olduğu gibi bu dönemde de kazanılmış haklardan ödün vermeden görüşmeler sürdürülecektir. Bugün bu toplantımızda, kamu kesimi sözleşmeleri de değerlendirilecektir.

Sendikalar zor bir dönemden geçmektedir. Özelleştirmeler ve erken emeklilik uygulamaları nedeniyle kamuda işçi sayısı gün geçtikçe azalırken, örgütlenmenin önündeki engeller, özel sektörde sendikalaşmayı imkansız hale getirmektedir. Türkiye'nin çalışma hayatını düzenleyen yasaları acilen değiştirmesi, çağdaş demokratik ülkeler seviye-

sindeki düzenlemeleri hayata geçirmesi gerekmektedir.

TBMM gündeminde bulunan yasa teklifi bu yöndeki beklentileri karşılayacak nitelikte değildir. Bu nedenledir ki TÜRK-İŞ, bilim insanlarından bir kurul oluşturmuş ve bu kurul tamamıyla AB, ILO normları ile Türkiye şartlarını gözeterek "Toplu İş İlişkileri Kanunu" adı ile yeni bir yasa taslağı çalışması yapmıştır. Toplu iş ilişkilerinde Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın dolayısıyla siyasi iktidarın vesayetini ortadan kaldıran ve ilişkilerin "Toplu İş İlişkileri Kurulu" adı verilen özerk bir kurul tarafından düzenlenmesini öngören taslak, taraflara gönderilmiş, geçen hafta sonu düzenlediğimiz basın toplantısı ile de kamuoyu ile paylaşılmıştır. Hemen belirteyim ki, bu çalışma bir reform niteliğindedir. Sendikalara yeminli mali müşavir denetimi getiren, sendika üyeliği ve istifasında noter şartını kaldıran, sendikal nedenlerle işten çıkarmalara engel getiren, işkolu barajını yüzde 10'dan yüzde 3'e indiren, grev yasağı kapsamını daraltan ve daha birçok demokratik açılım sağlayan çalışmanın Hükümet tarafından dikkate alınması halinde, Türkiye bu yıl ILO'da boynu bükük kalmayacaktır.

Biliyorsunuz, TÜRK-İŞ'e bağlı sendikalar, AKP destekli girişimlerle ciddi bir saldırı altındadır. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın da itilaflarda objektif davrandığını söyleyebilmek zordur. TÜRK-İŞ'i yok etme ve yandaş konfederasyonu büyütme gayretlerine karşı sendikalarımız yasal platformda her türlü mücadeleyi vermektedir. Hemen belirtelim, tüm bu süreçte tek güvencemiz bağımsız yargıdır. TÜRK-İŞ'e bağlı sendikaların uğradığı her haksızlığın yargıdan döneceğine ilişkin inancımız tamdır. Tabii sizler de izliyorsunuz, bu süreçte TÜRK-İŞ'e yönelik beşeri ilişkilerdeki medeniyet sınırlarını zorlayan bir biçimde hakarete varan ağır ithamlarda bulunulmaktadır. TÜRK-İŞ Genel Başkanı olarak benim bu tür yaklaşımlara aynı üslupla cevap verebilmem mümkün değildir. TÜRK-İŞ, büyük ve saygın bir kuruluştur ve benim söylemlerim elbette ki bu büyüklüğün ve saygınlığın ağırbaşlılığını taşıyacaktır. Başkanlar Kurulu Toplantımızda TÜRK-İŞ'e bağlı sendikalara yönelik saldırılar da değerlendirilecektir.

Gündemimizin bir diğer önemli maddesi yaklaşan 1 Mayıs'tır. TÜRK-İŞ yıllardan beri 1 Mayıs'ın tatil edilmesini ve Taksim yasağı dahil tüm yasaklardan ve korkulardan arındırılarak bir bayram havasında kutlanmasını istemektedir. Türk işçisinin 1 Mayıs'ı istediği her yerde özgürce kutlama hakkı olmalıdır. Toplantımızda TÜRK-İŞ'in 1 Mayıs kutlamalarına ilişkin tavrı da belirlenecektir."

Genel Başkan Kumlu'nun konuşmasının ardından görüşmelere geçildi. Toplantı sonunda Başkanlar Kurulu sonuç bildirisi yayımlandı.

TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu
Sonuç Bildirisi

(8 Nisan 2009 - Ankara)

TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu, işsizliğin bir felakete dönüştüğü tespitinden hareketle, işsizliğe çözüm konusunda Hükümetin acilen harekete geçmesini istemektedir.

TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu, Hükümetin ekonomik krize ilişkin aldığı önlemleri yetersiz bulmakta, sosyal ve ekonomik politikalar birbirinden bağımsız düşünüldükçe krizin ve işsizlik sorununun altından kalkılmasını mümkün görmemekte, ekonominin çalışanlar ve üretenler gözetilerek yeniden organize edilmesi gerektiğine inanmaktadır.

TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu, Türkiye'nin bir an önce ulusal istihdam stratejisi uygulamasına geçmesini istemekte, istihdamı artırmak için doğrudan ve dolaylı tüm tedbirlerin hayata geçirilmesini zaruri bulmaktadır. TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu, Hükümeti, ülkenin gerçek gündemine, yani işsizlik ve yoksulluğun çözümüne odaklanmaya davet etmektedir.

TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu, 1 Mayıs'ın resmi tatil ilan edilmesini ısrarla istemekte, yasaksız bir biçimde bayram havasında kutlanması gerektiğine inanmaktadır.

TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu, İstanbul Taksim Meydanı'nın kutlamalara açılmasını, yasaksız bir Türkiye için ve bir travmanın geride bırakılması açısından gerekli görmekte; ancak Taksim tartışmalarının 1 Mayıs'ın İstanbul'da kutlanmasına engel oluşturmasını da doğru bulmamaktadır.

TÜRK-İŞ'in İstanbul'da yapacağı kutlamaya tüm emek ve meslek örgütleri davetli olacaktır. İstanbul'da yapılacak merkezi kutlama dışında TÜRK-İŞ, örgütlü olduğu her yerde yerel kutlama komiteleri içinde aktif olarak yer alacak ve 1 Mayıs kutlamalarını ülke sathına yayacaktır.

TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu, bir kez daha TÜRK-İŞ'e bağlı sendikaların yandaş Konfederasyon aracılığıyla Başbakan Recep Tayyip Erdoğan ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı başta olmak üzere AKP Hükümeti destekli bir saldırı ile karşı karşıya olduğu tespitini yapmıştır. Bu nedenle Başkanlar Kurulu, ilk adım olarak TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu'nun Başbakan Erdoğan'ı ziyaret etmesini; soruna çözüm üretilmemesi halinde "sendikamdan elini çek" sloganı ile Ankara'da TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu önderliğinde AKP Genel Merkezi ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın ziyaret edilmesini; illerde ise AKP il teşkilatlarının kitlesel olarak ziyaret edilmesini kararlaştırmıştır.

TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu kamu kesimi toplu iş sözleşmeleri sürecinin hızlandırılmasını ve bu çerçevede oluşturduğu teklifleri en kısa zamanda Hükümete sunmayı kararlaştırmıştır.

TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu 13 Şubat 2009 tarihinde başlayan ve halen süren ATV-Sabah grevini, Petrol-İş Sendikamızın Adana ve Mersin'de Toros Tarım Fabrikası'nda başlattığı grevi, Teksif Sendikamızın Edirne Giyim AŞ.'de başlattığı grevi, Basın-İş Sendikamızın E Kart grevini, TÜM-TİS Sendikamızın Mersin Limanı'nda, Deri-İş Sendikamızın DESA'da verdiği örgütlenme mücadelesi ile Orman-İş, Tekgıda-İş ve Hava-İş Sendikalarımızın hukuk mücadelesini desteklemektedir.

"Toplu İş İlişkileri Kanunu Önerisi" Basına Tanıtıldı

Kumlu: "Toplu iş ilişkilerinde uluslararası çağdaş standartlara uygun bir kanun ihtiyacı güçlü bir biçimde hissediliyor."

TÜRK-İŞ'in bir akademik kurula hazırlattığı "Toplu İş İlişkileri Kanunu Önerisi", 4 Nisan 2009 günü TÜRK-İŞ Genel Merkezi'nde yapılan bir basın toplantısıyla kamuoyunun bilgisine sunuldu.

Genel Başkan Mustafa Kumlu'nun konuşmasıyla basına tanıtılan kanun önerisi, TÜRK-İŞ tarafından Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'na, işçi ve işveren örgütlerine de verildi.

Basın toplantısında, kanun önerisinin ana hatlarını anlatan Kumlu, 1982 Anayasası ve 12 Eylül askeri müdahale döneminin olağanüstü koşulları altında kabul edilmiş olan 2821 ve 2822 sayılı kanunların, sendikal özgürlükler ve örgütlenme ile toplu iş sözleşmesi, grev ve lokavt konularında önemli sınırlamalar getirdiğini, aradan geçen yirmi beş yıl içinde söz konusu kanunlarda bazı değişiklikler yapılmışsa da, bu değişiklikler sendikal hak ve özgürlükler, serbest toplu pazarlık ve toplu iş uyuşmazlıklarının çözümü hususunda yeterli ve köklü çözüm öngörmediğini söyledi.

Kumlu konuşmasında şu görüşlere yer verdi:

"Bilindiği gibi 2821 sayılı Sendikalar Kanunu ile 2822 sayılı Toplu İş Sözleşmesi Grev ve Lokavt Kanunu 1983 yılında yürürlüğe girmiştir. 1982 Anayasası ve 12 Eylül askeri müdahale döneminin olağanüstü koşulları altında kabul edilmiş olan bu kanunlar, sendikal özgürlükler ve örgütlenme ile toplu iş sözleşmesi, grev ve lokavt konularında önemli sınırlamalar getirmiştir. Aradan geçen yirmi beş yıl içinde söz konusu kanunlarda bazı değişiklikler yapılmışsa da, bu değişiklikler sendikal hak ve özgürlükler, serbest toplu pazarlık ve toplu iş uyuşmazlıklarının çözümü hususunda yeterli ve köklü çözüm öngörmemiştir.

Bu dönem içinde belirtilen eksiklikler nedeniyle ülkemiz, Uluslararası Çalışma Örgütü'nde (ILO), onaylamış bulunduğumuz 87 ve 98 sayılı sözleşmelere aykırılık nedeniyle Aplikasyon Komitesinde eleştirilere tabi tutulmuş, özel paranteze alınma önerileriyle karşı karşıya kalmıştır. Bunun gibi, anılan kanunların birçok hükmü Avrupa Birliği standartlarının gerisinde kalmıştır. Öte yandan bu hükümler gerek iş hukuku öğretisinde gerek sendikal çevrelerde toplu iş hukukunun te-

mel ilkelerine aykırılık nedeniyle eleştirilere konu olmuştur.

Ayrıca gelinen noktada AB müzakere sürecinde sosyal politika ve istihdam faslının yeniden açılması için AB standartları ve ILO sözleşmeleriyle uyumlu bir mevzuatın kabul edilmesi ve uygulamanın takvime bağlanması ön koşul haline gelmiştir. Bu nedenlerle toplu iş ilişkilerinde uluslararası çağdaş standartlara uygun bir kanunun öngörülmesi ihtiyacı kendisini güçlü bir biçimde hissettirmiştir.

TÜRK-İŞ bu ihtiyacın bir gereği olarak bilim adamlarından oluşturduğu kurula bir yasa taslağı hazırlatmıştır. Hazırlanan taslakta, sendikal ilişkilerle toplu iş sözleşmeleri grev ve lokavt kurumları birbirini tamamlayıp bir bütün oluşturduğundan, bu konuların "Toplu İş İlişkileri Kanunu" adı altında tek bir kanun içinde toplanması uygun bulunmuştur.

Reform niteliğindeki bu yasa taslağının hazırlanmasında bazı temel ölçütlerden hareket edilmiştir. Her şeyden önce, hükümler, taraf olduğumuz Sendika Özgürlüğü ve Örgütlenme Hakkının Korunması Hakkında 87 sayılı ve Örgütlenme ve Toplu Görüşme Hakkı Prensiplerinin Uygulanması Hakkında 98 sayılı Uluslararası Çalışma Sözleşmelerine uygun bir biçimde düzenlenmiştir. Aynı şekilde, Avrupa Birliği Hukuku standartlarının yanı sıra karşılaştırmalı hukuktaki gelişmeler taslağın hazırlanmasında göz önünde tutulmuştur.

Taslakta, toplu iş ilişkilerinin mümkün olduğu kadar serbest ve özgür bir hukuki ortamda gelişmesi için düzenlemeler getirilmiş, bu ilişkinin adil bir biçimde yürütülmesini sağlayacak yeni hukuki kurumlar öngörülmüştür. Bu düzenlemeler yapılırken ülkemizin ekonomik ve sosyal koşulları da göz önünde tutulmuştur."

Toplu İş İlişkileri Kanunu Önerisi Neler Getiriyor?

2821 Sendikalar Kanunu'na ilişkin değişiklikler ve yeni yaklaşımlar

1- Taslakta yer alan önemli hukuki kurumların başında özerk olarak şekillenmiş "Toplu İş İlişkileri Kurulu" yer almaktadır. Bu kurul, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın ilgili kuruluşu olup, özel hukuk hükümlerine tabi, tüzel kişiliğe haiz, idari ve mali bakımdan özerk, yönetim kurulunca iş ve sosyal güvenlik hukuku ile endüstri ilişkileri alanında yetkin adaylar arasından seçilen bir üyenin başkanlığında üçü devlet, üçü işçi konfederasyonları ve üçü de işveren konfederasyonunun belirleyeceği üyelerden oluşan bir kuruldur. Taslağa göre toplu iş sözleşmesi yapmaya hangi sendikanın yetkili olacağı bundan böyle Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından değil, "Toplu İş İlişkileri Kurulu" tarafından belirlenecek ve bu suretle idarenin sendikalar üzerindeki vesayeti sona erecektir. Aynı şekilde sendikaya üyelik ve üyelikten çekilme kayıtları bu kurul tarafından tutulacağı için üye sayılarının belirlenmesinde bakanlığın keyfi değerlendirmesi ortadan kalkmış olacaktır.

2- Kanunla onaylamış bulunduğumuz 87 ve 98 sayılı uluslararası çalışma sözleşmeleri herhangi bir sınırlamaya tabi olmaksızın sendikaların serbestçe kurulabilmesi ilkesini öngörmüştür. 2821 sayılı Sendikalar Kanununda sadece işkolu esasına göre sendikaların kurulmasına olanak tanınabileceği buna karşılık işyeri ve meslek esasına göre işçi sendikası kurulamayacağı hükme bağlanmıştır. Taslakta, uluslararası sözleşmelere uygun olarak meslek esasına göre işçi sendikalarının kurulabileceği kabul edilmiş, anayasal engel nedeniyle bu sendikaların toplu iş sözleşmesi yapabilmesine olanak tanınmamış buna karşılık toplu iş sözleşmesine ilişkin tekliflerini yetkili işkolu sendikasının değerlendirmesine sunabilmesi hükmü getirilmiştir. İşçiler hem işkolu sendikasına hem meslek sendikasına üye olabilecekler, işkolu sendikasına üye olmadıkları takdirde dayanışma aidatı ödemek suretiyle toplu iş sözleşmesinden yararlanabileceklerdir.

3- 2821 sayılı Sendikalar Kanununda şube genel kurullarına katılacak delege seçimleri ile genel kurullarda zorunlu organlara delege ve üye seçimleri kanun tekniğine aykırı biçimde ayrıntılı olarak düzenlenmişti. Taslakta bu seçimlerin çıkarılacak bir tüzükte düzenleneceği hükme bağlanmıştır. Bunun gibi, yönetim, denetleme ve disiplin kurullarının toplantı, görev, yetki ve üye sayılarının sendika ve konfederasyon tüzüklerinde belirleneceği öngörülmüştür.

4- 2821 sayılı Sendikalar Kanununda, sendika üyeliğinin kazanılmasında ve üyelikten çekilmede noter şartı hem uygulamada önemli sorunlara neden olmuş hem de Uluslararası Çalışma Örgütü'nün eleştirilerine yol açmıştır. Taslakta noter şartı kaldırılmış, bu sorunun, sosyal tarafların eşit olarak yer alacağı özerk Toplu İş İlişkileri Kurulu'nca bilgisayar ortamında çözümlenmesi hükme bağlanmıştır.

5- Sendikal örgütlenmenin geliştirilmesinde sendikal güvencelerin önemli rolü göz önünde tutularak, taslakta bu konudaki güvenceler daha güçlü hale getirilmiştir. İşçi sendikası veya konfederasyon yöneticilerinin görevleri esnasında iş ilişkilerinin askıda kalacağı öngörülmüş ve bu yöntemle uygulamada ortaya çıkan hukuki sorunların çözümlenmesi yoluna gidilmiştir.

6- 4773 sayılı kanunla güvenceleri geriye götürülmüş olan işyeri sendika temsilcilerinin feshe karşı korunması taslakta eski düzenlemelere uygun biçimde tekrar düzenlenmiş, geçerli veya haklı neden olmaksızın işten çıkarılmaları halinde işyerine iadeleri sağlanmış, işe kabul edilmemeleri halinde temerrüt hükümleri uyarınca temsilcilik süresince ücretlerinin ve diğer haklarının ödeneceği kurala bağlanmıştır.

7- Sendikal nedenlerle fesihlerin oldukça yaygın bir uygulama halini alması ve sendikal örgütlenmelere geniş ölçüde engel oluşturması karşısında taslakta güçlü bir güvence getirilmiştir. Alman Feshe Karşı Koruma Kanununda her türlü geçersiz nedenle yapılan fesihlere uygulanabilen yaptırımın, hukukumuzda adı geçen kanunla daha dar bir alanda sadece sendikal nedenle yapılan fesihlere uygulanması öngörülmüştür. Bu düzenlemeye göre feshin sendikal nedenle yapılması halinde işyerine iade hükmü getirilmiştir. Bu yaptırımın iki istisnası söz konusudur. Bunlar, işçinin işyerine dönmek istememesi veya hakimin bu koşullarda işçi ile işverenin birlikte çalışmasının beklenemeyeceğini kararlaştırmasıdır. Ayrıca İş Kanununun uygulanmasında geçersiz fesihlerde hakimin şartlı karar vermesi nedeniyle ortaya çıkmış olan önce tespit sonra eda davası açma zorunluluğu ortadan kaldırılmıştır.

8- Uygulamada sendikaların işçiler lehine yapabilecekleri kanunda belirtilen diğer faaliyetlerini ihmal edip daha ziyade toplu iş sözleşmelerinde ücret artışlarına yoğunlaşmaları, işçiler için çekim merkezi olmalarını güçleştiren bir etken olmuştur. Taslakta sendikaların 2821 sayılı kanunda öngörülmüş faaliyetlerine ek olarak, sosyal hakların başında gelen eğitim ve sağlık hakkına ilişkin hükümler getirilmiştir. Bu hükümlere göre sendikaların sadece üyelerinin mesleki eğitimini değil onların ve aile bireylerinin genel eğitimleri artırmak için de çalışacağı, ücret almaksızın sağlık ve rehabilitasyon hizmetlerini sağlayacağı kurala bağlanmıştır. Ayrıca, sendikaların işyerinde örgütlenmeleriyle bağlantılı olarak iş sözleşmeleri feshedilen üyelerine yapacakları yardımlar için nakit mevcutlarının % 10'unu aşmamak üzere bir örgütlenme fonu oluşturabilecekleri belirtilmiştir.

9- Taslakta, sendikaların gelir ve giderlerine ilişkin denetimler daha güçlü hale getirilmiş, yıllık ve genel kurul dönemi mali denetimlerinin, denetçiler yanında 3658 sayılı kanuna göre ruhsat almış yeminli mali müşavirler tarafından yapılacağı öngörülmüştür.

10- Taslakla, sendikalar 3984 sayılı Radyo ve Televizyon Kuruluş ve Yayınları Hakkındaki Kanunun, Özel Radyo ve Televizyon Kurma yasağına ilişkin 29. maddesi dışına çıkarılmış, sendikalara televizyon ve radyo kurma serbestisi tanınmıştır.

2822 Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanunu'na ilişkin değişiklikler ve yeni yaklaşımlar

1- 2822 sayılı kanun döneminde toplu iş sözleşmesi yapma yetkisi konusunda kanunda yer alan barajlar ve oranlar Uluslararası Çalışma Örgütü'nde eleştiri konusu olmuştur. Taslakta toplu iş sözleşmesi yapılabilmesinin önündeki sınırlamalar geniş ölçüde kaldırılmıştır. İşkolu barajı yüzde ondan yüzde üçe indirilmiş, işyeri barajı konusunda yarıdan bir fazla oranı muhafaza edilmiş buna karşılık işletme düzeyinde asgari yüzde kırk oranını sağlamış olmaları koşuluyla en fazla üyeye sahip olan sendikaya toplu iş sözleşmesi yapabilme yetkisi tanınmıştır.

2- 2822 sayılı kanunda yer alan arabuluculuk kurumunun toplu iş uyuşmazlıklarının barış yolu ile çözümünde başarılı sonuçlar sağlamaması nedeniyle 275 sayılı kanun döneminde uygulanan uzlaştırma sistemine dönülmesi uygun görülmüştür.

3- Taslakta, Uluslararası Çalışma Örgütü tarafından eleştirilen grev ve lokavt yasakları geniş ölçüde azaltılmıştır. Banka ve noterlik hizmetlerinde, termik santrallerini besleyen linyit üretimi, petrol sondajı, üretimi, tasfiyesi, dağıtım ve petrokimya işlerinde, kamu kuruluşlarınca yürütülen şehir içi ulaştırma hizmetlerinde grev ve lokavt yasağı kaldırılmıştır. Grev ertelemesinin sona erdiği tarihte taraflar anlaşamamış veya uyuşmazlığı özel hakeme intikal ettirmemişlerse 2822 sayılı kanundan farklı olarak grev ve lokavtın kaldığı yerden devam edeceği kurala bağlanmıştır.

4- 2822 sayılı kanunun öngörüldüğü dönemin özel koşulları içinde getirilmiş olan yasaklar arasında yer alan, grev uygulanması halinde işyeri ve çevresine afiş, pankart gibi ilan vasıtalarının asılması, kulübe, baraka ve çadır kurulması yasakları kaldırılmıştır.

Bu düzenlemeler dışında Toplu İş İlişkileri Kanununda yukarıda belirtilen temel amaç ve ölçütlere uygun birçok değişiklik yapılmıştır. Bu düzenlemelerle daha adil iş ilişkilerinin kurulması ve bu ilişkilerin Uluslararası Çalışma Örgütü ve Avrupa Birliği standartlarına uygun bir özgürlük ve serbesti ortamı içinde yürütülmesi amaçlanmıştır.

Kumlu: "İşçimize zulmedenler, bir gün bunun hesabını verecektir."

29 Mart seçimleri sonrasında Kocaeli Büyükşehir Belediyesi ile İSU'da çalışan yaklaşık 3 bin işçinin, Belediye-İş Sendikamızdan istifa ettirilerek, Hak-İş'e bağlı Hizmet-İş Sendikasına geçirilmek istenmesine TÜRK-İŞ'in tepkisi büyük oldu.

Baskı ve zorla sendika değiştirmeye yönelik çabaları yalnızca Belediye-İş Sendikamızın değil, tüm TÜRK-İŞ'in sorunu olarak algılayan Yönetim Kurulumuz, 16 Mayıs 2009 günü Kocaeli'nde kitlesel bir basın açıklaması yaptı.

TÜRK-İŞ'in, Kocaeli'nde yaşanan sendika değiştirme operasyonunu protesto amacıyla düzenlediği kitlesel basın açıklamasına Genel Başkan Mustafa Kumlu, Genel Sekreter Mustafa Türkel, Genel Mali Sekreter Ergün Atalay, Genel Eğitim Sekreteri ve Belediye-İş Sendikası Genel Başkanı Nihat Yurdakul, Genel Teşkilatlanma Sekreteri Pevrul Kavlak, Selüloz-İş Sendikası Genel Başkanı Ergin Alşan, Sendikalarımızın Genel Başkan ve Yöneticileri, bölgede bulunan şube başkan ve yöneticileri ve işçiler katıldı.

Merkez Bankası önünden başlayan yürüyüşe Belediye-İş ve diğer Sendikalarımızın üyeleri yoğun ilgi gösterdiler. Binlerce kişi, yürüyüş yolu üzerinden İnsan Hakları Parkına geldi. Yürüyüş boyunca, Büyükşehir Belediyesi yönetimi ve Hak-İş protesto edildi.

İnsan Hakları Parkında toplanan kalabalığa konuşan Genel Başkan Mustafa Kumlu, "Bugün burada bir haksızlığa, bir kötü gidişe dur demek için toplandık" diyerek başladığı konuşmasında şu görüşlere yer verdi:

"Biliyorsunuz, AKP İktidar olduğundan bu yana TÜRK-İŞ'e bağlı sendikalar eşi benzeri görülmemiş bir saldırı ile karşı karşıyadır. Kurulduğundan bu yana, özgücüyle üye sayısını artırmakta zorlanan Hak-İş'e bağlı sendikalar, yandaş sendika kontenjanından yararlanmakta ve TÜRK-İŞ'e bağlı sendikaların örgütlü bulundukları işyerlerine göz dikmektedir. İyice açığa çıkmıştır ki, bu TÜRK-İŞ'e karşı başlatılan bir operasyondur ve bu operasyonu Hak-İş, AKP'nin desteğiyle yürütmektedir.

Operasyonun ilk hedefi Orman-İş Sendikamız olmuştur. Orman-İş'i Tekgıda-İş Sendikamızın örgütlü olduğu Çay-Kur ve Hava-İş Sendikamızın örgütlü olduğu Teknik AŞ. izlemiştir. Belediye-İş Sendikamız ise bu süreçte çeşitli belediyelerde ciddi sıkıntılar yaşamış, en son Kocaeli Büyükşehir Belediyesi işçileri baskı ve tehditle bizzat Belediye Başkanı eliyle Hizmet-İş Sendikasına geçmeye zorlanmıştır.

İşçilerin elbette ki özgür iradeleriyle sendikalarını seçmeye, bir sendikadan istifa edip, diğerine üye olmaya hakları vardır. İşçilerimiz, kendi rızalarıyla Belediye-İş'ten istifa edip, Hizmet-İş'e geçiyorsa, verdikleri karar başımızın üzerindedir.

Ancak yaşanan bu değildir. Yaşanan, işverenin, aldığı siyasi destekle işçileri sendika değiştirmeye zorlamasıdır. Bürokrat, bu zorlamayı devletin kendisine verdiği tüm yetkileri işçiler üzerinde kullanarak yapmaktadır. Yani sürgün tehdidiyle, işçiyi ailesiyle perişan etme tehdidiyle, işçiyi hak etmediği cezalara çarptırma tehdidiyle yapmaktadır. Ne yazık ki, vicdansızlığın en hoyrat biçimleri bu zorlamalarda kendisini bulmaktadır.

Bugün Kocaeli Belediyesi'nde yaşanan budur. AKP'nin Hak-İş kökenli Genel Başkan Yardımcısı talimat vermiş, Belediye Başkanı da bu talimata uygun davranarak Hizmet-İş'in örgütlenebilmesi için belediyenin üst düzey yetkililerini de yanına katıp, işini gücünü bırakıp, bizzat Hizmet-İş için çalışmıştır.

Bu utanılacak bir durumdur arkadaşlar. Hem Hak-İş için çaba sarf eden iktidar unsurları için, hem buna canla başla katkı sağlayan belediye başkanı için, hem de bürokratlar için utanılacak bir durumdur. Bu, kendi özgücüne güvenmeyerek iktidar desteğiyle üye çalan Hak-İş için de utanılacak bir durumdur.

Biz, hem yandaş konfederasyon arayışındaki iktidara hem de bu iktidardan aldığı güçle büyümeyi marifet sayan yandaş konfederasyona acıyoruz. İktidara acıyoruz, çünkü bu yaptıklarının bedelini er geç seçim sandıklarında ödeyeceklerdir.

Biz yandaş konfederasyona da acıyoruz. Çünkü, iktidarlar gelip geçicidir ve bugün iktidarın verdiği güçle büyüyüp gelişseler de yarın iktidar değiştiğinde aynı hızla küçülmeye mahkum olacaklardır. Evet, Hak-İş'e bağlı sendikalar, bugün bizden çaldıkları işçilerle büyüyor olabilir. Ama bu büyüme hormonludur, hastalıklıdır. İşçinin özgür iradesiyle gerçekleşmemiştir. Bu büyümede kullanılan baskı ve zorun vebali vardır. Bu büyümede gözyaşı vardır, acı vardır, korku vardır. Bu büyümenin, ne hükümete ne de Hak-İş'e bir yararı olacaktır. Taşıma suyla değirmen dönmez de ondan…

Sendikalarımıza üye her bir işçimiz bizim göz bebeğimizdir. Sizler bizim göz bebeğimizsiniz. Sizler bizden özgür iradenizle vazgeçiyorsanız, ne ala, üzülsek de kabulümüz. Ama gönlünüz bizdeyken tehditle vazgeçmeye zorlanıyorsanız, gözümüz gönlümüz sizinledir. Siz huzur bulana kadar, siz mutlu olana kadar, yani siz yuvaya dönene kadar mücadelemiz sürecektir.

Herkes duysun, herkes bilsin ki, işçimize zulmedenler, bir gün bunun hesabını verecektir. Herkes bilsin ki, TÜRK-İŞ, bugün kaybettiği üyelerini, yarın geri alacaktır. Hiç kimsenin şüphesi olmasın ki, TÜRK-İŞ, tutsak edilmek istenen üyelerine özgürlüklerini geri vermek için elinden gelen her şeyi yapacaktır. Bu böyle olacaktır, başka çaresi yok!…

Hükümetin, belediye başkanlarının, bürokratların sendikalar karşısında tarafsız olma mecburiyetleri vardır. Siyasi müdahale, sendikalaşmanın ruhuna aykırıdır. Bugün siyasi müdahale ile birilerine vasilik yapanlar, sürdürdükleri politikaların konu mankenini belki bir süre için yaratırlar ama hür ve bağımsız sendikacılığa el uzatmanın bedeli büyük olur.

Bu bedeli hükümetler öder, yandaş sendikalar öder ama en çok ülkemiz öder, demokrasimiz öder. Bu gidişe dur demeye mecburuz arkadaşlar.

Hükümete sesleniyorum, sendikalardan elinizi çekin! TÜRK-İŞ'ten elinizi çekin! Hür ve bağımsız sendikalar sizin aynanız, TÜRK-İŞ sizin aynanız. O aynaya hiç bakmama yolunu seçebilir, hatta kırma yoluna girebilirsiniz. Ama o zaman ne yaptığınızı bir türlü bilemeyeceğiniz gibi sigortanın atacağının da farkına varamazsınız. Ta ki atana kadar.

Diğer işçi konfederasyonlarının aksine TÜRK-İŞ siyasi partiler karşısında bağımsızdır ve hepsine aynı mesafededir. TÜRK-İŞ, iktidarların, siyasi partilerin veya işçiler dışındaki her hangi bir kuruluşun ya da çevrenin kontrolü altında olmamıştır, olmayacaktır. TÜRK-İŞ, her türlü siyasi görüşü içinde barındıran ve bu yapısıyla övünen bir kuruluştur. TÜRK-İŞ, kendi içindeki farklı yaklaşımlara saygı duyduğu için bu günlere ulaşmıştır ve onun için bugün Türkiye'nin en büyük örgütlü gücüdür. Ve bunun için bugün herkesin gözü TÜRK-İŞ'in üzerindedir.

O gözlere, o gözlerden "kem" olanlara, "kör olasın" demiyorum, "kör olma da gör bizi" diyorum. Kör olma da gör bu meydanı, gör bu tepkiyi. Ateşle oynuyorsun ateşle…

Herkes bilsin ki bu mesele tek tek sendikalarımızın değil, TÜRK-İŞ'in meselesidir. Onları rahat bırakmayacağız… Tepkimizle yeri göğü inleteceğiz, sesimizi duymuyorlar mı, daha yüksek sesle bağıracağız. Bir olacağız, birlik olacağız, bu belanın da üstesinden geleceğiz.

Herkes bilsin ki, Türk işçisinin soyadı TÜRK-İŞ'tir. Bugün baskı ve zorla üye kaydettikleri için "kazandım" sananlar aldanmasın. Balta döner, sap döner, gün gelir hesap döner. İnanınız, hesapların döneceği gün hiç de uzak değildir."

TÜRK-İŞ Genel Başkanı Kumlu ve Yönetim Kurulu üyeleri, daha sonra Belediye-İş Sendikası'nın İnsan Hakları Parkı içindeki direniş çadırını ziyaret etti.

Kocaeli Belediyesi'nde yandaş sendika baskısı

Yurdakul: "Çalışanını baskı ile istemediği bir sendikaya zorlamak aczin ifadesidir."

TÜRK-İŞ Genel Eğitim Sekreteri ve Belediye İş Sendikası Genel Başkanı Nihat Yurdakul 22 Nisan 2009 günü Kocaeli Büyükşehir Belediye Başkanı İbrahim Karaosmanoğlu'na ve kamuoyuna bir açık mektup yayınladı. Yurdakul mektubunda, Kocaeli Büyükşehir Belediyesi'nde yaşanan baskıları dile getirdi. Yurdakul şu görüşlere yer verdi:

"Kamuoyunun bildiği gibi, Kocaeli Büyükşehir Belediyesi'nde çalışan üyelerimiz, Hizmet-İş eski Genel Başkanı Hüseyin Tanrıverdi'nin talimatıyla Büyükşehir Belediye Başkanı İbrahim Karaosmanoğlu ve Genel Sekreter Münir Karaloğlu tarafından oluşturulan yasadışı bir organizasyonla devletin olanakları ve kamu gücü kullanılarak Sendikamızdan istifaya zorlanmaktadır. Bu süreç tüm yasa dışılığına rağmen, devletin ve hükümetin bilgisi dahilinde açık bir şekilde devam etmektedir.

Bu süreçte hem yerel düzeyde hem de merkezi düzeyde Sendikamız tarafından yapılan tüm açıklamalarda Kocaeli Büyükşehir Belediye Başkanı İbrahim Karaosmanoğlu'nu bu açıklamaların dışında tuttuk.

Çünkü Kocaeli gibi Türkiye'de sanayinin kalbi sayılan bir büyük şehri yöneten belediye başkanının partili olsun ya da olmasın kendisine oy veren veya vermeyen tüm Kocaelililere karşı demokratik olgunluk içinde olacağını, belediye çalışanlarının anayasal ve yasal sendika seçme hakkına saygılı davranacağını düşündük.

Çünkü Kocaeli gibi, bir büyük şehrin belediye başkanlığını yapma şerefine ulaşan birinin, "benden",

"onlardan" "Önce Hizmet-İş, sonra iş" gibi küçük hesapların içinde olmayacağına inandık.

Çünkü Sayın Karaosmanoğlu'nun, belediye çalışanlarının aynı zamanda bir seçmen olduğunu hatırlayacağını, çalışanların anayasal sendika seçme hürriyetine müdahale etmeyecek bir olgunluğa sahip olduğunu düşündük...

Ancak yanılmışız. Sayın, Karaosmanoğlu bu süreçte; yasadışı, hukuk dışı uygulamaların tam ortasında yer aldı. Sayın Karaosmanoğlu, seçim öncesi tüm Kocaelililere verdiğiniz, "tarafsız olma" ve "tüm Kocaelilerin belediye başkanı olma" sözlerini tutamadınız.

Tüm bunlar yetmez gibi, Anayasa'ya ve yasalara aykırı bir şekilde, Hizmet-İş'in Büyükşehir'de örgütlenmesi için, belediyenin üst düzey yetkilileriyle Seka Park Otel'de, Antikkapı'da, "Neden sendika değiştirmek gerekiyor", "Belediye-İş üyelerini nasıl Hizmet-İş'e geçiririz" içerikli toplantılar yaparak, çalışanların anayasal ve yasal sendika seçme hürriyetine müdahale ettiniz.

Emrinizdeki bir bürokrata, AK Parti Genel Başkan Yardımcısı Hüseyin Tanrıverdi'ye "Hayır ben senin talimatlarını dinlemem, beni seçen tüm Kocaelililerin belediye başkanıyım, Anayasa'ya, yasalara aykırı davranamam" diyemediniz.

Sayın, Karaosmanoğlu bu yüzden, seçmenin size verdiği desteği yanlış okuyarak, gücü kendinizde görüp çalışanlara zulüm yaptınız. Kısacası Sayın Karaosmanoğlu, ikinci döneminizin başında, iyi bir yönetici olmadığınızı, Kocaeli gibi bir sanayi kentini yönetemeyeceğinizi gösterdiniz... Havlu attınız, sayın başkan havlu attınız...

Evet, gerçek işsizliğin yüzde 26'larda olduğu bir dönemde çalışanlarınızı, işten atma tehdidiyle Hizmet-İş'e üye yapabilirsiniz, kuşkusuz belli bir kesimden alkış da alabilirsiniz, ancak bu taraflı tutumunuzla halkın gözünde küçülürsünüz.

Unutmayın, tarihimiz ders almasını bilenler için güzel derslerle doludur. Çalışanını baskı ile istemediği bir sendikaya zorlamak aczin ifadesidir ve ülkemizde hiçbir yönetici, çalışanları ile kavga ederek başarıya ulaşamamıştır ve ulaşamayacaktır.

Sayın Karaosmanoğlu, Belediye-İş, dün olduğu gibi bugün de, üyelerine faşizan baskı uygulayan, seçmenin iradesini yok sayan, diktatörlük meraklılarına karşı mücadele etmekte kararlıdır."

TÜRK-İŞ'ten Cumhurbaşkanına Veto Talebi

29 Haziran 2009 günü TÜRK-İŞ Genel Başkanı Mustafa Kumlu ile Genel Mali Sekreter Ergün Atalay'ın imzasıyla Cumhurbaşkanlığı'na gönderilen yazıda şu düşüncelere yer verildi:

"TC
Cumhurbaşkanlığı
Yüksek Katına
ANKARA

Sayın Başbakan'ın 4 Haziran 2009 tarihinde açıkladıkları "Teşvik ve İstihdam Paketi" çerçevesinde hazırlanan "İş Kanunu, İşsizlik Sigortası Kanunu ve Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı" TBMM Genel Kurulunda 25 Haziran 2009 günü kabul edilerek yüce katınıza sunulmuştur.

Söz konusu tasarının bir bölümde yer alan özel istihdam büroları ile ilgili konu 4857 sayılı İş Kanunumuz uyarınca 24 Haziran 2009 günü saat 14.00'da toplanan Üçlü Danışma Kurulu'nun gündeminin birinci maddesini oluşturmuş; yapılan görüşmelerde toplantıya katılan üç işçi konfederasyonu da olumsuz görüş bildirmiş, ancak konu ertesi gün aceleyle bir milletvekilinin teklifi olarak TBMM'ne getirilmiş ve kabul edilmiştir.

Teklifin, İşsizlik Sigortası Kanunu ile Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununda değişlik getiren düzenlemeleri ise konfederasyonumuz dahil sosyal tarafların görüşleri alınmadan, Üçlü Danışma Kurulunda da görüşülmeden TBMM'ne sevk edilmiştir.

Teklifte yapılan düzenlemeler ile "Özel İstihdam Bürolarının 18 ay süre ile işçilerini diğer işverenlere kiralayarak geçici iş ilişkisi kurmalarına ve işverenlerin işsizlik ödeneği almakta iken işe aldıkları işçiler ile Nisan 2009 tarihinden sonra mevcut işçilerine ilave olarak 31 Aralık 2009 tarihine kadar işe alacakları işçilerin sigorta primleri işveren hisselerinin altı ay süre ile İşsizlik Sigortası Fonundan Karşılanması öngörülmüştür.

Özel İstihdam Bürolarına verilen, istihdam ettiği işçileri kiralama yetkisi, istihdamı artırmayacak, çalışma barışını bozacak, işçilerin örgütlenmesine engel olacak ve işçilerin güvencesiz bir ortamda insan onuruna yakışmayan bir ücret düzeyinde çalıştırılmalarına neden olacaktır.

İşsizlik Sigortası Kanununda yapılan düzenlemeler ise Kanunun amacına uygun olmayan düzenlemelerdir. İşsizlik Sigortası Kanununun amacı, işsiz kalan sigortalı işçilerin korunmasıdır. İşsiz kalmış sigortalı işçilerin işsizlik sigortası fonundan yararlanma koşullarının kolaylaştırılması, işsizlik ödeneğinin süresinin uzatılması ve miktarının yükseltilmesi şeklindeki haklı isteğimiz görmezden gelinmekte ve İşsizlik Sigortası Fonu işverenlere aktarılmaktadır.

Hiçbir şekilde işçi kesiminin onayını almamış, çalışma barışını bozacak ve işçileri tedirgin edecek yasa tasarısının 1. 2. ve 3. maddelerinin Anayasamızın 104. maddesi uyarınca tekrar görüşülmek üzere TBMM'ne geri gönderilmesini Yüce Katınızdan arz ve talep ederiz."

Konfederasyon Başkanları Gül İle Görüştü

Hükümetin TBMM'den geçirerek Cumhurbaşkanlığına gönderdiği "İş Kanunu, İşsizlik Sigortası Kanunu ve Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun"a tepkiler sürüyor. TÜRK-İŞ Genel Başkanı Mustafa Kumlu, DİSK Genel Başkanı Süleyman Çelebi ve Hak-İş Genel Başkanı Salim Uslu, 7 Temmuz 2009 günü Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'e giderek Yasa'yı TBMM'ye geri göndermesini talep ettiler. Cumhurbaşkanı Gül'e Yasa'nın çalışma hayatına getireceği sorunları anlatan ve bu düzenlemeyle çalışma hayatında köle düzeninin hakim olacağını vurgulan başkanlar, işçi kesiminin onayı alınmadan hazırlanan ve TBMM'den geçirilen bu Yasa'nın çıkması durumunda telafisi mümkün sorunların ortaya çıkacağını dile getirdiler. Görüşme sonrasında yapılan açıklamada Cumhurbaşkanı Gül'ün bu talepleri dikkate alacağını ve yasayı dikkatle inceleyeceğini söylediği belirtildi.

Kumlu:

"Hükümet, Üçlü Danışma Kurulu'nu işlevsiz kılıyor."

TÜRK-İŞ Genel Başkanı Mustafa Kumlu, TBMM Genel Kurulu'nda kabul edilen "İş Kanunu, İşsizlik Sigortası Kanunu ve Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı"na TÜRK-İŞ'in karşı olduğunu belirtti. Kumlu, Cumhurbaşkanlığı makamından tasarının veto edilmesini istedi

Kumlu 26 Haziran 2006 günü yaptığı açıklamada şunları söyledi:

"Yeni İstihdam Paketi çerçevesinde hazırlanan ve TBMM Genel Kurulu'nda dün gece kabul edilen "İş Kanunu, İşsizlik Sigortası Kanunu ve Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı"nda, Özel İstihdam Bürolarının 18 ay süre ile işçileri diğer işverenlere kiralayarak geçici iş ilişkisi kurmalarına ve işverenlerin işsizlik ödeneği almakta iken işe aldıkları işçiler ile Nisan/2009 ayından sonra mevcut işçilerine ilave olarak 31.12.2009 tarihine kadar işe alacakları işçilerin sigorta primleri işveren hisselerinin altı ay süre ile İşsizlik Sigortası Fonundan karşılanması öngörülmüştür.

İlgili tasarı, işçilerin Özel İstihdam Büroları tarafından belirli sürelerle değişik işverenlere kiralanmasını, işçilerin her türlü haktan yoksun ve çok düşük ücretlerle, insan onuruna yaraşır iş kavramından çok uzak bir biçimde çalıştırılmasını beraberinde getirmektedir. Tasarıya göre, Özel İstihdam Büroları, değişik işkollarında çalışabilecek işçileri bir araya getireceğinden, bu büroların işçilerinin sendikalaşması hukuken tartışmalı hale gelecektir.

İşsizlik Sigortası Fonu'nun amacı ise işsiz kalan işçilere yeni bir iş buluncaya kadar maddi destek sağlamaktır. Bu fondan işsiz kalan işçilere bugün ödenen para son derece yetersizdir ve kısa sürelidir. TÜRK-İŞ, İşsizlik Sigortası Fonu'ndan işsiz kalan işçilere yapılan ödemenin miktar ve süresinin iyileştirilmesini, hak etme koşullarının kolaylaştırılmasını beklerken, bu fon kaynaklarının işverenlere tahsis edilmesi kabul edilemez. Kaldı ki bu düzenleme, İşsizlik Sigortası Fonu Kanunu'nun da amacına ters düşmektedir. Konfederasyonumuz, bu konudaki görüşlerini başta Üçlü Danışma Kurulu toplantıları olmak üzere her platformda dile getirmiştir.

Aynı şekilde Konfederasyonumuz, Üçlü Danışma Kurulu toplantılarında kölelik düzenini hatırlatacak şekilde işçilerin Özel İstihdam Büroları'nda dün gece TBMM Genel Kurulu'nda kabul edilen ilgili tasarıda düzenlendiği şekilde istihdam edilmelerine karşı çıkmıştır.

25 Haziran 2009 tarihinde Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nda yapılan Üçlü Danışma Kurulu toplantısının Bakanlık tarafından taraflara bildirilen resmi gündeminin 1. maddesi "Özel istihdam bürolarının mesleki faaliyet olarak geçici iş ilişkisi kurabilmesi hususunun değerlendirilmesi"dir. Hal böyleyken ve taraflar konuyu Üçlü Danışma Kurulu toplantısında daha dün tartışmakta iken, aynı saatlerde ilgili tasarının tarafların onayı ve haberi olmadan TBMM Genel Kurulu gündeminde alınması, Hükümetin ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın Üçlü Danışma Kurulu toplantılarını işlevsiz hale getirmesinin yeni bir örneğini oluşturmuştur.

TÜRK-İŞ, TBMM Genel Kurulu'nda kabul edilen tasarıya karşıdır. TÜRK-İŞ, Cumhurbaşkanlığı makamından, tamamıyla işverenlerin isteği üzerine çıkarılan ve çalışma barışına hiçbir katkısı olmayacağı gibi, özel istihdam büroları aracılığıyla çalışma yaşamında kuralsızlığı ve köleleştirmeyi hükme bağlayan; bunun yanı sıra bütünüyle işçiye ait olan İşsizlik Sigortası Fonu'nu, işçilerin onayı alınmaksızın işverenlerin hizmetine sunan tasarıyı veto etmesini beklemektedir."

TÜRK-İŞ "Teşvik ve İstihdam Paketi"ni Değerlendirdi

"Olumlu Ama Yetersiz"

TÜRK-İŞ Genel Başkanı Mustafa Kumlu, 4 Haziran 2009 günü Başbakan Recep Tayyip Erdoğan tarafından açıklanan "Teşvik ve İstihdam Paketi" ile ilgili bir açıklama yaptı. TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu adına yapılan açıklamada, paketin genel olarak olumlu olduğu ancak işsizliği önleyecek istihdam politikaları açısından yetersiz olduğu değerlendirmesi yapıldı. TÜRK-İŞ'in açıklamasında şu görüşlere yer verildi:

"Açıklanan teşvik ve istihdam paketi, üretimi, yatırımı, iç talebi ve istihdamı artıracak nitelikteki yaklaşımları ön plana çıkarmasıyla olumlu özellikler taşımaktadır.

Getirilen düzenlemeler, piyasa ekonomisine devletin müdahalesinin gerekli olduğunun fark edildiğini göstermektedir. Ancak öyle anlaşılmaktadır ki, yapısal sorunlara çözüm aramak yerine kısmi önlemler alınarak krizden olumsuz etkilenen bazı sektörlere ve kesimlere destek sağlanması amaçlanmıştır.

KOBİ'lere getirilen destek olumludur. Yatırımlar için getirilen düzenlemenin olumlu etkilerinin ise orta ve uzun vadede ortaya çıkması beklenilmelidir.

Ulusal istihdam stratejisinin belirlenmediği ülkemizde istihdamı teşvik amacına yönelik olarak getirilen düzenlemelerin etkili olması mümkün değildir. Uygulanan ekonomik ve sosyal politikaların ayrılmaz parçası olan aktif istihdam tedbirlerinin ekonomik kriz döneminde beklenen sonucu göstermesi güçlükler taşımaktadır. Kriz öncesi dönemde de istihdamı teşvik için bazı düzenlemeler yapılmıştır. Gençlerin ve kadınların istihdamının teşvik edilmesi, prim indirimleri gibi uygulamalar maalesef beklenen sonucu getirmemiştir. Yeni düzenlemelerin iyi takip edilerek etkinlik analizinin yapılması yerinde olacaktır.

Okul ve sağlık tesislerinin bakım ve onarımı, ağaçlandırma ve erozyon kontrolü, çevre düzenlemesi gibi alanlarda toplum yararına yapılacak işlerde istihdam edilecek işsizlere getirilen imkanın ise yeni bir iş yaratmaktan ziyade işsizlik sigortasından yararlanamayan işsizlere işsizlik yardımı olarak değerlendirilmesi doğru olacaktır.

Açılacak kurslar vasıtasıyla işsizlere meslek edindirme imkanı getirilmesini ise milyonlara varan eğitimli işsizimizin varlığı dikkate alındığında etkili bir düzenleme olarak görmek zordur. Danışmanlık vererek işsiz vatandaşlarımıza kendi işlerini kurması için destek sağlanması olumlu olmakla beraber yatırım ve iş ortamının iyileştirilmesi öncelikli politika olmalıdır. Eğitimli işsiz gençlerimize özel sektörde altı aya kadar staj imkanı tanınması ise aslında eğitim-sanayi ilişkisi kapsamında değerlendirilmesi gereken sorunun küçük bir parçasını oluşturmaktadır.

Özel İstihdam Büroları'na geçici iş ilişkisi kurma yetkisi verilmesi istihdamın esnekleştirilmesi açısından son derece sakıncalıdır. Bu uygulama, ekonomik krizi fırsat görerek çalışma şartlarının olumsuz hale dönüşmesine yol açacaktır.

Paket, kayıt dışı istihdamın kayıt altına alınmasına yönelik her hangi bir tedbir içermemektedir.

Hatırlanacağı üzere 5 Şubat 2009 tarihinde toplanan Ekonomik ve Sosyal Konsey'de alınan kararlar arasında İstihdam Daimi Özel Komitesi'nin toplanması öngörülmüş fakat şimdiye kadar bu karar uygulamaya sokulmamıştır. Bu durum istihdamla ilgili getirilen düzenlemelerin uygulamasıyla ilgili tereddütlere yol açmaktadır. Bu kapsamda toplanacağı öngörülen İstihdam Şurası'nın toplanması ulusal istihdam stratejisinin belirlenmesi ve yapılan bu düzenlemelerin değerlendirilmesi açısından yararlı olacaktır.

Pakette, TÜRK-İŞ'in hassasiyetle üzerinde durduğu işsizlik sigortası uygulamasının erişim, süre ve ödeme tutarı açısından yeniden düzenlenerek iyileştirilmesi konusuna bir açılım getirilmediği görülmektedir.

Türkiye'de 6 milyon 200 kişiye ulaşan işsizlerin istihdama kavuşturulması daha köklü ve kalıcı istihdam politikalarını gerekli kılmaktadır. Ekonomik politikaların sosyal politikalarla eş zamanlı olarak uygulanması gereğine bu kriz ortamında her zamankinden fazla ihtiyaç bulunmaktadır."

"En Acil Sorun: İşsizlik"

TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu, Türkiye'de işsizliğin ulaştığı boyutun ekonomik ve sosyal açıdan "vahim" bir noktaya geldiğini belirtti. Yönetim Kurulu TÜİK hanehalkı işgücü sonuçlarını değerlendirdiği açıklamasında şöyle dedi:

"Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) hanehalkı işgücü araştırmasının 2009 Ocak dönemi sonuçları, Türkiye'de işsizliğin ulaştığı boyutun ekonomik ve sosyal açıdan "vahim" olduğunu ortaya koymuştur. Türkiye genelinde işsiz sayısı geçen yılın aynı dönemine göre 1 milyon 59 bin kişi artarak 3 milyon 650 bin kişiye yükselmiştir. Geçen yıl yüzde 11,6 olarak hesaplanan işsizlik oranı bu yıl yüzde 15,5 oranına yükselmiş, tarım dışı işsizlik oranı ise yüzde 19,0 olarak hesaplanmıştır.

Ancak TÜİK işsiz sayısını hesaplarken 27 milyon 799 bin kişiyi işgücüne dahil etmemektedir. Öğrenci, ev hanımı, emekli durumunda olanların tümü hesaplama yapılırken dışarıda tutulmaktadır. Ayrıca, iş bulma ümidi kalmayan, bu nedenle iş aramayan, ancak iş bulursa çalışmaya hazır olan 2 milyon 394 bin kişi, mevsimlik çalışan 290 bin kişi hesaplama yapılırken dikkate alınmamaktadır.

TÜİK'in resmi hesaplama yöntemi böyle olunca Türkiye genelinde işsiz sayısı yüzde 15,5 olarak açıklanmıştır. Oysa sadece iş bulma ümidi kalmayanlar ile mevsimlik çalışanlar işsiz sayısına katılsa, Türkiye'de işsiz sayısı 6 milyon 334 bin kişiye, işsizlik oranı ise resmi açıklamaların neredeyse iki katına çıkmakta, yüzde 26,9'a yükselmektedir.

İşsizlik ve istihdam göstergeleri ülkede uygulanan ekonomik ve sosyal politikaların bir sonucudur. Çoğu ülkede yüksek işsizlik oranları en ciddi sorun olarak kabul edilmekte, çözümü doğrultusunda özel çaba gösterilmektedir. AKP Hükümeti'nin öncelikli hedefi istihdamı artırıcı ve işsizliği önleyici politikalara ağırlık vermek olmalıdır.

Türkiye'nin temel sorunu yeterince istihdam olanakları yaratamamasıdır. Ülke nüfusu her yıl artmakta, yüz binlerce genç işgücüne dahil olmakta ve fakat bunlara yeni iş imkanları sağlamak mümkün olmamaktadır. Genç nüfusta yüzde 27,9 olarak hesaplanan işsizlik oranı ciddiye alınması gereken önemli bir veridir. Türkiye geleceğini kaybetmektedir.

Ekonomik kriz ülkemizi yüreğinden vurmuştur. Bugün gelinen noktada işsizlik ekonomik ve sosyal krizin en önemli göstergesidir. Türkiye'nin yapısal sorunu olan nüfus artış hızının gerisinde kalan yeni yatırım ve iş olanakları, krizin etkisiyle daha da olumsuz duruma gelmiştir. Özellikle yaşanan kriz döneminde, var olan istihdamı artırmak bir yana çoğu çalışan işini kaybetmektedir.

Uluslararası Para Fonu ve Dünya Bankası destekli ekonomik programların ülkeyi getirdiği çıkmaz ortadadır. İşsizliği önlemeye elverişli ekonomik bir ortam yaratmak için gerekli tedbirleri almak, devletin vazgeçilmez ve devredilemez görevidir.

Hükümet, "insan onuruna yaraşır iş" olanaklarının yaratılması için çaba göstermek görev ve sorumluluğundadır. Öncelik "ekonomik büyümeyi daha çok istihdam odaklı hale getirmek" olmalıdır. Gelinen nokta artık gerçek çözümlerin üretilmesini gerekli kılmakta, bu konuda da en büyük görev Hükümete düşmektedir."

"Türkiye Çaresiz İşsizler Ülkesi"

TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu, 15 Haziran 2009 günü bir açıklama yaparak Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından açıklanan hanehalkı işgücü araştırmasının 2009 Mart dönemi sonuçlarını değerlendirdi. Yapılan açıklamada, istihdam ve işsizliğin Türkiye'nin en acil sorunu olduğu, yapısal olan bu soruna kısmi ve geçici düzenlemelerle çözüm bulunamayacağı belirtilerek "Türkiye çaresiz işsizler ülkesi haline gelmiştir" denildi. TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu'nun konuyla ilgili açıklaması şu şekildedir:

"İstihdam ve işsizlik sorunu ülkemiz ekonomik ve sosyal gündeminde ağırlığını korumaktadır. Yaşanan ekonomik krizle giderek ağırlaşan istihdam sorunları karşısında işsizliği azaltan ve yeni istihdam olanakları yaratan strateji ve politikalara odaklanmak gerekmektedir. Bu kapsamda "Ulusal İstihdam Stratejisi"nin belirlenmesi ve uygulanması büyük önem taşımaktadır. İstihdam alanında izlenmesi gereken politikalar ve aktif işgücü programlarının desteklenmesi ancak bu şekilde kalıcı ve sürdürülebilir olacaktır. Hükümet tarafından 4 Haziran 2009 günü açıklanan "paket" olumlu bazı düzenlemeler içermekle birlikte yetersizdir, çalışanlara ve işsizlere dönük bir tedbir içermemiştir. Yapısal özellik taşıyan istihdam ve işsizlik sorununa karşı geliştirilecek çözümün de yapısal ve kalıcı nitelikte olması gerekmektedir.

Ülkenin işsizlik oranlarındaki artışlar işçilerin düşük ücretle, sağlıksız koşullarda, niteliksiz işlerde çalışmaya sürüklemektedir. Uluslararası Çalışma Teşkilatı'nın (ILO) tanımlamasıyla "çalışan yoksullar" ekonomik kriz döneminde giderek ağırlaşan geçim koşulları ile karşı karşıya kalmışlardır. Bu olumsuz tabloya sayıları giderek artan işsizler de eklendiğinde toplumsal huzuru tehdit eden bir yapı ortaya çıkmaktadır.

TÜİK tarafından bugün açıklanan veriler yine çarpıcı nitelikte sonuçları ortaya koymaktadır. Ülkenin nüfusu son bir yılda 820 bin kişi artmasına karşın istihdam edilenlerin sayısı 241 bin kişi azalmıştır. Türkiye genelinde işsiz sayısı geçen yıla göre 1 milyon 244 bin kişi artarak 3 milyon 776 bin kişiye yükselmiştir. Ancak resmi verilerde işsiz sayısı hesaplanırken iş bulma ümidi kalmayan, bu nedenle iş aramayan, ancak iş bulursa çalışmaya hazır olanlarla mevsimlik çalışan milyonlarca kişi dikkate alınmamaktadır.

Mart 2009 döneminde, çalışmaya hazır olanlarla birlikte Türkiye'de işsiz sayısı 6,1 milyon kişiye ulaşmaktadır. Oysa aynı dönem itibariyle işsizlik ödeneği alan kişi sayısı sadece 312 bin kişidir. Türkiye çaresiz işsizler ülkesi haline gelmiştir. Ekonomik krizin dayattığı şartlarda milyonlarca işsiz yaşam mücadelesi vermekte, geçimini sürdürebilmenin arayışı içinde kısa vadede bir çözüm beklemektedir.

Devletin iktisadi yaşamdaki konumunu salt düzenleyici olarak görmek yönündeki anlayışın geçerli olmadığı ve olumlu sonuç getirmediği yaşanan gelişmelerle ortaya çıkmıştır. Sosyal devlet yaklaşımı yeniden egemen olmalı, özelleştirme politikaları istihdam kapsamında gözden geçirilmelidir. Devletin çalışanları ve işsizleri koruması, işsizliği önlemeye elverişli ekonomik bir ortam yaratması için uygulanan politikaların "piyasa odaklı" olmaktan "insanı ve istihdamı merkeze alan" noktaya dönüştürülmesi gerekmektedir."

Kumlu Zonguldak'ta Konuştu: Sokaklar Isınıyor...

"İşçi ne derse onu yaparız, eylemse eylem, grevse grev..."

TÜRK-İŞ Genel Başkanı Mustafa Kumlu, kamu kesimi toplu iş sözleşmeleri için Hükümetten haber beklediklerini, gelecek haberin kayıplarını telafi edecek bir rakam olursa sorun olmadığını, aksi takdirde sokağın ısınacağını söyledi. Kumlu işçilere hitaben "Siz ne derseniz onu yaparız değerli arkadaşlarım, eylemse eylem, grevse grev..." diye konuştu.

Genel Başkan Kumlu, 18 Haziran 2009 günü TÜRK-İŞ tarafından Zonguldak'ta Genel Maden-İş Sendikamızın salonunda yapılan "İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Semineri"ne katıldı ve bir konuşma yaptı. Kumlu konuşmasında çalışma yaşamının ve TÜRK-İŞ'in gündemindeki önemli konulara değinerek şu görüşlere yer verdi:

"Türkiye, bir 1 Mayıs'ı daha geride bırakmıştır. Geçen yıl Taksim tartışmaları nedeniyle 1 Mayıs'ı kutlayamayan TÜRK-İŞ, bu yıl benzeri tartışmalar içinde boğulmama yönünde kararlı bir yaklaşım sergilemiştir. Kuşkusuz bu yaklaşımın dayanağını, TÜRK-İŞ'in 8 Nisan 2009 tarihinde yaptığı Başkanlar Kurulu toplantısı oluşturmuştur. Başkanlarımızın genel eğilimi, Başkanlar Kurulu Bildirisine de yansıdığı gibi, 1 Mayıs'ın ülke sathında kitlesel olarak kutlanması ve İstanbul kutlamalarının Taksim tartışmalarına kurban edilmemesi yönünde olmuştur. TÜRK-İŞ, İstanbul Valiliği'nden Taksim kutlamaları için yasal izin istemiş, izin verilmemesi üzerine de kutlamaları Kadıköy Meydanı'nda yapma kararı almıştır.

TÜRK-İŞ'in 1 Mayıs Kutlamalarının Taksim'de yapılması yönündeki ısrarının nedeni, yasaksızlık özleminden ve 1977'de yaşanan kanlı 1 Mayıs travmasının geride bırakılması gerekliliğinden kaynaklanmıştır. Bu yıl 1 Mayıs'ı tatil ilan eden Hükümet, Taksim'i kitlesel kutlamalara açmamakla Türkiye'nin demokratikleşmesi açısından büyük bir fırsatı geride bırakmıştır. Yaşanan "makul sayı" tartışmaları ise sokak aralarında binlerce insanın mağdur edilmesine engel olamamış, 'makul sayı' dışında bırakılanların yaşadıkları aslında 1 Mayıs travmalarına yenilerini eklemiştir.

TÜRK-İŞ, yeni travmalara neden olmamak için Taksim'e yaptığı sembolik ziyaretin ardından 1 Mayıs'ı Kadıköy'de kitlesel olarak

kutlamıştır. TÜRK-İŞ, Taksim'i 1 Mayıs kutlamalarının olmazsa olmaz şartı olarak görmemiş, böylece emeğin taleplerini İstanbul da dahil Türkiye'nin dört bir yanında, alanlarda dile getirebilmiştir. Hiç kimse TÜRK-İŞ'ten 'Taksim'in Fethi' ya da 'Taksim yasağını önce ben deldim, sen delemedin' tartışmalarının tarafı olmasını beklememelidir. Çünkü TÜRK-İŞ için 1 Mayıs, 'Taksim'in Fethi'nden daha büyük bir anlam ifade etmektedir. Şu bilinmelidir ki, TÜRK-İŞ'in Taksim için hedefi, Taksim yasağının kaldırılmasıdır. Bu çerçevede TÜRK-İŞ, kitlesel kutlama için izin verilmediği noktada, pazarlıklar sonucunda kabul ettirilecek hiç bir 'makul sayının' Taksim'de yapılacak bir kitlesel mitingin yerini tutamayacağı yaklaşımıyla İstanbul Valiliği ile 'makul sayı' pazarlığına da girmemiştir. Sonuçta 1 Mayıs 2009'da tüm örgütler 'izin verildiği' kadar Taksim'e girebilmiştir. Taksim'e girmek için yola çıkıp, 'makul sayıyı' aşanlar ise maalesef sokak aralarında polis şiddetine maruz kalmış, Türkiye'nin ayıbı o görüntüler bir kez daha tekrarlanmıştır.

TÜRK-İŞ'in Kadıköy'de düzenlediği miting için tüm işçi ve memur konfederasyonları ile emek ve meslek örgütlerine çağrı yapılmıştır. Miting, emeğin taleplerinin dile getirildiği, görkemli bir kutlama şeklinde gerçekleşmiştir. Coşkulu katılım için teşkilatımıza teşekkür ediyorum. TÜRK-İŞ'in beklentisi, 1 Mayıs'ın 2010 yılında 'makul sayı' tartışmalarından uzak, tüm emek ve meslek örgütlerinin el ele, omuz omuza vererek kitlesel bir biçimde Taksim'de ve tüm Türkiye'de kutlanmasıdır.

TÜRK-İŞ, 'Kriz Varsa Çare de Var' sloganı ile ekonomik krizin daha az hasarla atlatılabilmesine katkı amacıyla başlatılan ve işçi, memur, esnaf, işveren ve meslek örgütlerinin katılımıyla gerçekleştirilen bir kampanyanın içinde yer almıştır. Beş aşamalı olan bu kampanya, 'Eve Kapanma Pazara Çık' sloganı ile başlamış, 'Kimse İşini Kaybetmesin' sloganı ile devam etmiştir. Kampanyanın ilerleyen aşamalarında, Türkiye'nin sahip olduğu güce vurgu yapan ve Hükümeti krize karşı önlemler almaya çağıran sloganlar yer almakta, kampanyanın bütününde ise Türkiye'de üretilen malın kullanılmasına çağrı yapmaktadır. Kriz, en fazla zararı çalışan kesime vermektedir. Türkiye'nin krizden en az zararla çıkmasından en büyük faydayı çalışan kesim görecektir. Bu nedenle TÜRK-İŞ, bundan böyle de krizin etkilerinin azaltılmasına yönelik her türlü girişime destek verecektir.

Kriz, en fazla zararı çalışan kesime vermektedir. Türkiye'nin krizden en az zararla çıkmasından en büyük faydayı çalışan kesim görecektir. Bu nedenle TÜRK-İŞ, bundan böyle de krizin etkilerinin azaltılmasına yönelik her türlü girişime destek verecektir.

Kampanya ile birlikte 'Eve Kapanma Pazara Çık' sloganı temelinde bir tartışma şekillenmiştir. Ancak bu kampanyanın beş sloganından sadece birincisidir ve bu sloganı direkt işçileri ilgilendiren 'Kimse İşini Kaybetmesin' sloganı izlemiştir. Öyle görülmektedir ki, iyi niyetli tüm kesimlerin eleştiri yapmadan önce kampanyanın bütününü algılamaya çalışmalarında yarar vardır.

Bilindiği gibi TÜRK-İŞ, Ekonomik ve Sosyal Konsey, Üçlü Danışma Kurulu gibi Konfederasyonun yasal temsil zorunluluğu bulunan toplantılar dışında Hak-İş ile gönüllü hiçbir platformda yer almamaktadır. TÜRK-İŞ'in 'Kriz Varsa Çare de Var' kampanyasında yer alması, elbette gönüllü bir tasarruftur ancak bu katılımda işsizleştirmenin önlenmesine ve çalışanların krizden daha az etkilenmesine katkı bizim açımızdan yasal olmasa da vicdani bir zorunluluk olarak algılanmış, temsil ettiğimiz kitleye ve çalışanlara duyduğumuz sorumluluk gereği bu kampanyanın dışında olabilmek bizim açımızdan mümkün olamamıştır. Unutulmamalıdır ki, ekonominin üretim, istihdam ve tüketim ayakları bir bütündür ve biri olmadan diğeri olamaz.

TÜRK-İŞ, kriz Türkiyesinde üretim, istihdam ve tüketim sorunlarına çare bulunmasına yönelik atılacak her adımı bundan böyle de destekleyecektir. Kampanyaya katılımdaki vicdani zorunluluğun göz ardı edildiği koşullarda elbette Hak-İş ile aynı platformda olunmasına eleştirilerin yöneltilmesi mümkündür. Ama kampanya nedeniyle çalışanlara yönelik olası pozitif yansımalara katkı sağlamış olmak temsil ettiğimiz kitle açısından böylesi bir platformda bizim için Hak-İş'i protesto etmekten daha önemli bir pozisyondur.

TÜRK-İŞ, Mayıs ayı içerisinde Kocaeli'de düzenlediği bir kitlesel basın toplantısı ile Hak-İş'e bağlı sendikaların Hükümetten aldığı destek ile TÜRK-İŞ'e bağlı sendikalara yönelik saldırılarını protesto etmiştir. Miting havasında gerçekleşen kitlesel basın toplantısına sağlanan coşkulu katılım için teşkilatımıza teşekkür ediyorum.

TÜRK-İŞ, kamu kesiminde yeni bir toplu iş sözleşme döneminin içindedir. Sözleşmelerin en kısa zamanda imzalanabilmesi bizim en önemli gündem maddemizdir. İşçilerimizde kamu sözleşmelerinin bağıtlanmasında geç kalındığı yönünde tedirginlikler bulunmaktadır. Ancak 1989 yılından itibaren çerçeve protokol imza tarihlerine bakıldığında haziran, temmuz ve ağustos aylarının ağırlıkta olduğu, hatta kimi dönemlerde imza tarihinin eylül ayına

sarktığı görülecektir. 2007 yılı toplu iş sözleşmelerine ilişkin çerçeve protokol imza tarihinin 26 Haziran 2007 olduğu da gözetilecek olursa, henüz ciddi bir gecikmenin olmadığı ortaya çıkacaktır. Tüm bunlarla birlikte çabamız, 2009 yılı kamu sözleşmelerine ilişkin çerçeve protokolün en kısa sürede imzalanmasıdır ve Hükümet ile bu yönde yaptığımız görüşmeler sürmektedir.

Bilindiği gibi hükümetin önerisi birinci ve ikinci altı aylar için yüzde 3, üçüncü ve dördüncü altı aylar için yüzde 2,5 olmuştur. Gerek kamu sözleşmelerinden sorumlu bakan ile, gerekse önceki gün Başbakan ile yaptığımız görüşmelerde bizlerin bu rakamı onaylamasının mümkün olmadığı bildirilmiştir. Başbakan konuyu yeniden değerlendireceklerini söylemiştir. Şimdi, Hükümetten haber bekliyoruz. Bu haber, kayıplarımızı telafi edecek bir rakam olursa, yani müjdeli bir haber olursa ne ala… Yoksa, ne yaparız? Siz ne derseniz onu yaparız değerli arkadaşlarım, eylemse eylem, grevse grev…

Biliyorsunuz Hükümet krizle mücadele kapsamında bir paket açıklamış, bu paketin bir bölümünün finansmanı için İşsizlik Sigortası Fonu gösterilmiştir. İşsizlik Sigortası Fonu işçinindir. Bu fonun amacı dışında kullanılmasına her zaman karşı çıktık, yine karşı çıkıyoruz. Biz bu fonun kullanılma süresinin ve miktarının iyileştirilmesini istiyoruz. Hükümetin aldığı kararlarda sadece işverenleri değil, çalışanları da gözetmesini istiyoruz.

Biliyorsunuz kıdem tazminatlarımızla ilgili bir tartışma sürdürülüyor. Biz bu tartışmanın tarafı hiç olmadık, olmayacağız da. TÜRK-İŞ Genel Kurulunda sizler de vardınız. Ne dediniz? Kıdem tazminatlarımıza dokundurtmayız dediniz. Siz ne dediyseniz öyle olacak. Biz bu konuyu hiçbir platformda tartışmıyoruz, tartışmayacağız da. Söylediğimiz şu: 'Kıdem tazminatımıza dokunanın eli yanar.'

TÜRK-İŞ hepimizin örgütü. Kişiler önemli değil. Bizler bugün varız, yarın yokuz. Ama TÜRK-İŞ, her zaman var olacak. TÜRK-İŞ'in, daha büyük, daha görkemli, daha saygın bir konumda ilelebet yaşamasını sağlamak bizlerin, sizlerin, hepimizin görevi. Bunun için hepimiz azami çaba sarf etmeye mecburuz. Sizlere bu mecburiyetin farkındalığıyla hareket ettiğiniz için teşekkür ediyorum."

İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Eğitim Programı Devam Ediyor

Bursa'daki toplantıya Genel Eğitim Sekreteri Nihat Yurdakul katılarak bir konuşma yaptı.

İzmit, Bursa, İstanbul, Zonguldak ve Lüleburgaz'da yapılan eğitim seminerleri başarıyla sonuçlandı.

2009 yılı dönemi seminerlerinin ilki 5-6 Mayıs 2009 günlerinde İzmit'te yapıldı. Buradaki eğitimlere çok sayıda Şube Başkanı ve TÜRK-İŞ üyesi katıldı. Toplantının açış konuşması, TÜRK-İŞ'e bağlı Selüloz-İş Sendikası Genel Başkanı ve Kocaeli İl Temsilcisi Ergin Alşan tarafından yapıldı. Alşan konuşmasında işçi sağlığı ve iş güvenliğinin önemine değindi.

Alşan şu görüşleri dile getirdi:

"İş Sağlığı ve Güvenliği konusu çalışma hayatının en temel konularından biridir. İş Sağlığı ve Güvenliği günümüzde bir bilim dalı olarak kabul görmekte, diğer bilim dallarında olduğu gibi, üretim sürecindeki, toplum hayatındaki değişikliklere bağlı olarak sürekli olarak gelişim göstermektedir. İş Sağlığı ve Güvenliği konusuna gereken önem verilmediğinde, bu alandaki sorunlar kendini çevre kirliliği, hastalıklar, üretim kaybı, iş kazaları, meslek hastalıkları, sakat kalmalar ve ölümler şeklinde göstermektedir. ILO verilerine göre, dünyada her yıl 2 milyon işçi iş kazalarından veya meslek hastalıklarından hayatını kaybetmektedir. Dünyada her yıl 160 milyon işçi işle ilgili meslek hastalıklarına yakalanmaktadır. Ülkemizde de iş kazalarından ve meslek hastalıkları nedeniyle onlarca işçi sakatlanmakta, ölmekte veya meslek hastalıklarına yakalanmaktadır."

Seminerde bir konuşma yapan TÜRK-İŞ 1. Bölge Temsilcisi Faruk Büyükkucak, iş sağlığı ve güvenliği sorunlarının yanı sıra İzmit bölgesinde yaşanan sorunlara da dikkat çekti. Özellikle Kocaeli Büyükşehir Belediyesi'nde yaşanan sorunlara değinen Büyükkucak, bunun sendikal hakların açık ihlali olduğunu söyledi ve "TÜRK-İŞ büyük ve güçlü bir kuruluştur. Ona zarar vermeye kimsenin gücü yetmez. Bu çabalar boşunadır. Yel kayadan ne alır" dedi.

İzmit toplantısının ardından Bursa'ya geçildi. 14-15 Mayıs 2009

günlerinde Bursa'da yapılan toplantının açış konuşmasını 8. Bölge Temsilcisi Mehmet Kanca yaptı. Kanca konuşmasında, bölgede yaşanan sorunları dile getirdi. Daha sonra TÜRK-İŞ Genel Eğitim Sekreteri Nihat Yurdakul katılımcılara hitap etti. AKP Hükümetinin işbaşına geldiğinden bu yana çalışanların hiçbir sorununu çözmediğini söyleyen Yurdakul konuşmasında şu görüşleri dile getirdi:

"Halkın büyük desteğiyle işbaşına gelen bu Hükümet başta işçiler olmak üzere, emek kesiminin hiçbir sorununu çözmedi. Özelleştirmeler, işsizleştirmeler, birbiri ardına gelen zamlar geniş kesimleri bunalttı. Şimdi de yaşanan ekonomik kriz nedeniyle, emeği ile geçinenler çok zor koşullar altındalar. İşsizlik çığ gibi büyüyor, emekçiler kriz bahane edilerek kapının önüne konuyor.

Bütün bunlar da yetmezmiş gibi, gerçek işsizliğin yüzde 26'larda olduğu bir dönemde çalışanlar, işten atılma tehdidiyle sendika değiştirilmeye zorlanıyor.

TÜRK-İŞ'in çeşitli sendikalarımıza üye işçileri, baskıyla, işten atılma tehdidiyle, çeşitli yalan vaatlerle Hak-İş'e bağlı sendikalara geçirilmeye çalışılıyor.

Hak-İş'in, Hükümetin arkasına saklanarak, siyasi destekle, baskıyla, zulümle, karalamayla ve iftirayla yaptığı şey, sendikacılık değil, yandaşlıktır. Böyle bir anlayışa çanak tutmak ise, basiretsizliktir. Alınteriyle ekmeğini kazanan işçileri, 'ekmeğini biz veriyoruz, bizim dediğimizi yapacaksın' diyerek, işsizlikle, açlıkla tehdit ederek sendika değiştirmeye zorlamak ise en hafif ifadeyle çağdışılıktır.

Demokratik ülkelerde siyasi iktidarlar 'yandaş sendika' yaratmaz, böyle anlayışa sahip olan yapılara da prim vermezler."

Konuşmasında işçi sağlığı, iş güvenliği sorunlarına da değinen Yurdakul, "Günümüzde özelleştirme, taşeronlaştırma, sendikasızlaştırma ve esnek çalışma biçimleri Türkiye'de sağlıksız ve güvenliksiz bir çalışma hayatını işçilerimize dayatmaktadır. Türkiye'de kayıtdışı ekonominin varolduğu bir yapıda, sosyal güvenlik haklarına uyulmamakta, varolan haklar geriletmeye çalışılmakta, sigortasız, kaçak işçi çalıştırma her geçen gün yaygınlaşmaktadır.

Küreselleşen dünyada her alanda maliyetlerin düşürülmesi temel hedef haline gelmiştir. Maliyetlerin ilk düşürüldüğü alan ise, iş sağlığı ve güvenliği alanıdır. Günümüzde açlık ve iş kazası riski arasında tercih yapmaya zorlanan yurttaşlarımız, iş sağlığı ve güvenliği önlemlerinin olmadığı çalışma ortamlarında çalışmak zorunda bırakılmakta; ölüm, sakat kalma ve meslek hastalıklarına yakalanma riskiyle karşı karşıya bırakılmaktadırlar.

Bu insanlık dışı çalışma koşullarının ortadan kaldırılmasını, gün-

Genel Teşkilatlandırma Sekreteri Pevrul Kavlak İstanbul'daki toplantıda katılımcılara seslendi.

İzmit'teki toplantıya katılanlar ve uzmanlar toplu halde.

demde olan İş Sağlığı ve Güvenliği Yasası'nın bir an önce çıkarılmasını, ILO'nun başta inşaat, maden, tarım ve denizcilik işkolları olmak üzere tüm uluslararası sözleşmelerinin onaylanmasını, iş sağlığı ve güvenlik önlemlerinin işkolu, işletme büyüklüğü, işçi sayısı gibi hiçbir sınırlama yapmadan tüm işçiler için koruma sağlanmasını talep ediyoruz" diye konuştu.

2009 yılının üçüncü toplantısının adresi bu kez İstanbul oldu. 20-21 Mayıs 2009 tarihlerinde İstanbul'da yapılan ve yaklaşık 150 kişinin katıldığı seminerin açılışını TÜRK-İŞ 1. Bölge Temsilcisi Faruk Büyükkucak yaptı. Ardından TÜRK-İŞ Genel Teşkilatlandırma Sekreteri Pevrul Kavlak katılımcılara hitaben bir konuşma yaptı. Kavlak; "Çağdaş toplumlar insana ve çalışana değer vererek, çalışma hayatını çalışma çevresiyle birlikte daha insancıl hale getirerek, yaşam kalitesini yükselterek, verimliliği artırarak hedeflerine ulaşmaktadır. Ancak ülkemiz arzuladığımız bu olumlu tablodan ne yazık ki uzaktır.

Dünyada her yıl 22 bin çocuk işçi iş kazalarında hayatını kaybetmektedir. Dünya gayri safi hâsılasının yüzde 4'ü yaralanma, kazalar ve hastalıklar nedeniyle kaybolmaktadır. ILO'nun 2002 yılında hazırladığı 'Güvenlik Kültürü Raporu'na göre, meslek hastalıklarının tümü, iş kazalarının yüzde 98'i önlenebilir kazalardır. Bu kazaların ancak yüzde 2'si önlemlere rağmen engellenememektedir. Çevre ve İş Sağlığı ve Güvenliği konusuna gereken önem verilmediğinde, bu alandaki sorunlar kendini çevre kirliliği, hastalıklar, üretim kaybı, iş kazaları, meslek hastalıkları, sakat kalmalar ve ölümler şeklinde göstermektedir. Nitekim, 2007 yılı SGK istatistiklerine göre, 2007 yılında 80.602 iş kazası olmuş, kazalar sonucunda 1.956 işçi sakatlanmış, 1.044 işçimiz ise hayatını kaybetmiştir.

Ülkemiz çalışanlarının tamamının iş sağlığı ve güvenliğinin koruyucu şemsiyesi altına alınması, iş kazalarının ve meslek hastalıklarının, dolayısıyla ölümlerin ve yaralanmaların en aza çekilmesi için acilen önlemler alınmalıdır" diye konuştu.

İstanbul'un ardından bir sonraki seminer 18-19 Haziran 2009 günlerinde Zonguldak'ta yapıldı. Seminere TÜRK-İŞ Genel Başkanı Mustafa Kumlu da katılarak bir konuşma yaptı. Kumlu'nun burada yaptığı konuşma Dergimi'zin diğer sayfalarında yer alıyor.

Zonguldak'taki seminere Kumlu'nun yanı sıra Genel Maden-İş Sendikası Genel Başkanı Ramis Muslu, GMİS Yönetim Kurulu Üyeleri, Şube Başkanları ve maden işçileri katıldı. Genel Başkan Muslu seminerin açılışında yaptığı

konuşmada TÜRK-İŞ Genel Başkanı Mustafa Kumlu'nun da katıldığı böylesine önemli bir seminerin Zonguldak'ta yapılıyor olmasından büyük mutluluk duyduklarını belirtti. Zonguldak'ı emeğin başkenti olarak tanımlayan Muslu, işçi hareketinin en zor günlerinde mücadele ateşinin Zonguldak'tan yakıldığını söyleyerek, "Bugünlerde kamu kesimi toplu iş sözleşmelerinde önemli bir aşamadan geçiyoruz. Hükümetle yapılan müzakerelerde anlaşma sağlanamaması halinde bizi gene mücadele günleri bekliyor. Zonguldak maden işçisi mücadeleye hazırdır bunu bütün Türkiye böylece bilmelidir."

Zonguldak'ın ardından seminerlere 23-24 Haziran 2009 günlerinde Lüleburgaz'da devam edildi.

Lüleburgaz'daki seminere TÜRK-İŞ Genel Teşkilatlandırma Sekreteri Pevrul Kavlak da katılarak bir konuşma yaptı.

İşçilik ve sendikacılık hayatına bu bölgede başladığını belirterek sözlerine başlayan Kavlak, sendikal hareketin ve çalışma yaşamının genel sorunlarına değindi.

Ülkemizde uygulanan ekonomik politikaların ve son dönemde yaşanan ağır ekonomik krizin etkilerinin büyük olduğuna dikkat çeken Kavlak bu etkilerin azaltılmasında üzerlerine düşen görevleri yerine getirdiklerini söyledi.

Amaçlarının bütün bu yaşananlardan temsil ettikleri kitlenin en az zararla çıkması olduğunu söyleyen Kavlak, bu amaçla Hükümete önlem paketi sunduklarını da sözlerine ekledi.

Kamu kesimi toplu iş sözleşmelerine de değinen Kavlak amaçlarının sözleşmelerin masa başında bitmesi olduğunu dile getirdi.

İş Sağlığı ve Güvenliği seminerlerinde şu konular işlendi: Dr. Naci Önsal "Endüstri İlişkileri Sistemimiz", Celal Tozan "Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu Açısından İş Kazaları ve Meslek Hastalığından Sağlanan Yardımlar", Namık Tan "Çalışma Hayatını Etkileyen Sosyal Değişiklikler", Enis Bağdadioğlu "Türkiye'de Çalışma Koşulları", Özcan Karabulut "İş Sağlığı ve Güvenliğinde Son Gelişmeler, Sorunlar ve TÜRK-İŞ Yaklaşımı", Hülya Uzuner "Çalışma Hayatı ve Kadın", İsmail Hakkı Kurt "Ekonomik Kriz ve Sendikalar", Fikret Sazak, İsmail Hakkı Candan ve Erhan Kaplan "İş Sağlığı ve Güvenliğinde İşverenlerin Yükümlülükleri ve İSG Kurullarında İşçi Temsilcilerinin Görevleri", Dr. Vahide Bilir "Meslek Hastalıkları" ile "Ev ve İş Kazalarından Korunma Yöntemleri ve İlkyardım", Çevre Bakanlığından katılan uzmanlar "İnsanların Çevre Açısından Karşı Karşıya Kaldığı Başlıca Sorunlar".

Lüleburgaz toplantısına çok sayıda üyemiz katıldı.

"İnsan Onuruna Yakışır İş" Toplantılarına Devam Ediliyor

Türkel: "Ekonomik krizin yansımaları çalışanlar üzerinde ağır oldu."

"İnsan Onuruna Yakışır İş" konulu toplantılarımızın beşincisi İstanbul Üniversitesi Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü'nün işbirliği ile 28 Mayıs 2009 günü İÜ Merkez Binasında yapıldı.

Toplantının açılışında konuşan TÜRK-İŞ Genel Sekreteri Mustafa Türkel, üniversiteler ile birlikte yürüttüğümüz bu programların önemine işaret ederek, özetle şunları söyledi.

"Bu tür panellerde, insan onuruna yakışır iş konusu üniversite ve ILO Sözleşmeleri açısından değerlendirilmektedir. Yapılacak sunumları ve tartışmaları çok önemsiyoruz. Panellerimiz, görüşlerin özgürce sunulduğu bir platforma dönüşmektedir. Endüstri ilişkileri alanında en temel sorun olan örgütlenme özgürlüğünün önündeki engellerin kaldırılması, bu kapsamda 2821 ve 2822 sayılı Kanunlarda değişiklik yapılması gerekmektedir. 2821 ve 2822 sayılı Kanunlarda yapılacak değişiklikler, bilim kurulu tarafından hazırlandı ve ilgili yerlere sunuldu. Sendikalarımız, bilimsel çalışmalara daha çok önem verdikleri bir dönemden geçmektedir. Geleceğimiz olarak gördüğümüz öğrencilerimizin endüstri ilişkilerine yön vereceğine inanıyorum.

Ülkemizde de ekonomik krizin yansımaları çalışanlar üzerinde ağır oldu. Ekonomik kriz sürecinde, gerekli olan tedbirlerin zamanında alınmaması büyük bir hatadır. İş güvencesinin yetersizliği karşısında, işini kaybedenlerin sayısı 500 bini aştı. Bu krizde işçilerimize hak etmedikleri bir bedel ödettirildi. İşçilerimiz kriz bahane edilerek işten atılıyor. Emeği ile geçinenlere ödettirilen bu bedel, faturanın işçilere kesildiğini göstermektedir. Ekonomik kriz, sendikaların örgütlenme-

sini de olumsuz etkiledi. Örgütlenme ve iş güvencesi bir bütündür. Bu bütünlüğü sağlayacak değişiklikler yapılmalıdır.

Kısa bir süre önce, İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi öncülüğünde yapılan Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Kongresinde, bu bölümde okuyan arkadaşlarla birlikteydik. Üniversite-sendika işbirliğinin ne kadar önemli olduğunu birlikte paylaştık. TÜRK-İŞ olarak, başlattığımız bu etkinlikler artarak sürecektir."

Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) Türkiye Temsilcisi Gülay Aslantepe de konuşmasında ILO'nun 90. kuruluş yılında panel konusuna verdiği önemi vurgulayarak, TÜRK-İŞ'in sürdürdüğü bu panellerden duyduğu memnuniyeti dile getirdi ve ILO merkezinin de bu gelişmeleri yakından izlediğini söyledi.

Panelde oturum başkanlığı yapan ÇEEİ Bölüm Başkanı Prof. Dr. Sedat Murat, konunun önemine işaret ederek TÜRK-İŞ ile birlikte yapılan bu panelin daha da anlam kazandığını söyledi. Prof. Dr. Tekin Akgeyik ve Doç. Dr. Halil İbrahim Sarıoğlu, çalışma hayatı ile ilgili güncel konuları değerlendiren kapsamlı tebliğler sundular.

Paneli, TÜRK-İŞ 1. Bölge Temsilcisi Faruk Büyükkucak, sendikalarımızın İstanbul şube yöneticileri, akademisyenler ve öğrenciler izledi.

İstanbul'da yapılan İnsan Onuruna Yakışır İş Panelini İstanbul Üniversitesi ÇEEİ Bölüm Başkanı Prof. Dr. Sedat Murat yönetti. Panelde konuşmacı olarak Prof. Dr. Tekin Akgeyik ve Doç. Dr. Halil İbrahim Sarıoğlu katıldılar.

MPM 48. Genel Kurulu Yapıldı

Atalay: "Türkiye'nin TÜRK-İŞ'e, TÜRK-İŞ'in Türkiye'ye ihtiyacı var."

Milli Prodüktivite Merkezi'nin 48. Genel Kurulu 20 Mart 2009 günü Ankara'da yapıldı. Merkez'in Konferans Salonu'nda gerçekleştirilen Genel Kurul MPM Yönetim Kurulu Başkanı Ergün Atalay'ın açış konuşmasıyla başladı. Genel Kurulda Sanayi ve Ticaret Bakanı Zafer Çağlayan, TİSK Başkanı Tuğrul Kudatgobilik, TOBB Başkan Vekili Nejat Koçer ile TZOB Başkanı Şemsi Bayraktar da birer konuşma yaptılar.

MPM'nin yapmış olduğu çalışmalara değinerek konuşmasına başlayan Sanayi ve Ticaret Bakanı Zafer Çağlayan, "Kurumun adına yakışır çalışmalar yapmalarından dolayı Başkan Sayın Atalay başta olmak üzere tüm MPM çalışanlarını yürekten kutluyorum" dedi. 2010 yılında MPM'nin ev sahipliğinde Türkiye'de gerçekleştirilecek 16. Dünya Verimlilik Kongresi ile Avrupa Verimlilik Konferansı'nın uluslararası arenada altı çizilmesi gereken bir başarı olduğunu ifade eden Çağlayan, "Kongreye hazırlıklar süresince Bakanlık olarak gereken tüm desteği vereceğiz. Sosyal taraflarımızın da destekleriyle son derece güzel bir çalışma olacak" diye konuştu.

Genel Kurulun açılışında konuşan MPM Yönetim Kurulu Başkanı Ergün Atalay, gerçekleştirilen ulusal ve uluslararası çalışmalara değindi. Atalay, Türkiye'nin verimlilik merkezi olarak geçmiş dönem çalışmalarında ülkedeki verimlilik sorunlarına dikkat çekmeye devam edildiğini ve bu alanda yol gösterici bir rol üstlenildiğini söyledi. Verimlilik alanında daha da ileriye gidilmesi için her kesime düşen görevler olduğunu belirtti ve verimliliği artırmanın yolunun işçi ve işveren sendikaları ile hükümetin işbirliği yaparak ve diğer kesimleri de yanlarına alarak ulusal verimlilik hareketi içinde yer almalarından geçtiğine işaret etti. Atalay konuşmasında, MPM'nde işçi kesimini temsilen görev yaptığını hatırlatarak, ekonomik ve sosyal alandaki gelişmelerle ilgili değerlendirmelerde bulundu, ekonomik krizi fırsat bilip işçi çıkartan işverenlere değindi. Sendikalaşmanın önemine de değinen Atalay, sendikal örgütlenmenin olduğu işyerlerinde verimliliğin ve huzurun, iş barışının olduğunu vurguladı ve "Türkiye'nin TÜRK-İŞ'e, TÜRK-İŞ'in de Türkiye'ye ihtiyacı var" dedi.

Sanayi ve Ticaret Bakanı Zafer Çağlayan'ın Adapazarı'ndaki bir otomotiv fabrikasından krize rağmen işçi atılmadığını söylemesi üzerine Atalay, "Sayın Bakanım, o işyerine sendika girseydi nasıl işçi attıklarını o zaman görürdünüz" dedi.

MPM Genel Kuruluna TİSK Başkanı Tuğrul Kutadgobilik, TOBB Başkan Vekili Nejat KOÇER, TZOB Başkanı Şemsi Bayraktar da katıldı ve konuşma yaparak görüşlerini açıkladılar.

Konuşmaların ardından Genel Kurul görüşmelerine geçildi. Daha sonra da yeni yönetim kurulu üyelerinin seçimi yapıldı.

Milli Prodüktivite Merkezi (MPM)

Ülkemizde verimlilik ile ilgili yasal kuruluş Milli Prodüktivite Merkezidir. 1965 yılında 580 sayılı yasa ile kurulmuştur.

MPM, kamu ve özel kesim işyerlerinde verimliliği artırıcı yöntemler üzerinde çalışma yapmaktadır. Verimlilik ile ilgili bilgileri yaygınlaştırmak için bugüne kadar çok sayıda ulusal ve uluslararası seminer, konfere, sempozyum ve eğitim çalışmaları ile yayın ve tanıtım faaliyetleri düzenlemiştir. Bu faaliyetlerin gerçekleştirilmesinde;

- Hükümet ve hükümete ait kurumsal mekanizmalar,
- Kendi meslek kuruluşları tarafından temsil edilen işverenler ve yöneticiler,
- Sendikalar tarafından temsil edilen işçiler,
- Kamu kuruluşu niteliğinde olmayan mesleki ve bilimsel diğer kuruluşlar,

birlikte çalışmakta, verimlilik artışına katkıda bulunacak ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel şartları yerine getirmek doğrultusunda kesimler arasındaki karşılıklı anlayış sağlanması için çaba gösterilmektedir.

MPM Yönetim Kurulu anılan kesim temsilcileri tarafından oluşmuştur ve hükümet-işçi-işveren tarafından üçlü yapı ile yönetilmektedir. Yönetim Kurulu teşekkül ederken işçi (TÜRK-İŞ), işveren (TİSK), hükümet kesimi temsilcisi mutlaka olmaktadır. Diğer yönetim kurulu üyeleri TZOB, TOBB ve üniversite temsilcisinden seçilmektedir.

TÜRK-İŞ Genel Sekreteri Mustafa Türkel MPM Yönetim Kurulu Üyeliğine seçildi

MPM 48. Genel Kurulu sonucunda, bu yıl Başkanlık görevini devralan işverenleri temsilen Akansel Koç, TÜRK-İŞ'i temsilen Genel Sekreterimiz Mustafa Türkel, Üniversiteyi temsilen Prof. Dr. Mehmet Eroğlu, TOBB'dan Mustafa Deryal, TZOB'dan Bekir Şinasi Özdemir ve Hükümeti temsilen de Ramazan Yıldırım Yönetim Kurulu Üyesi oldular. Ağaç-İş Sendikası Genel Başkanı Mürsel Taşçı ise işçi kesimini temsilen yedek üye olarak seçildi.

Türk Metal Sendikası Genel Kurulu Yapıldı

Mustafa Özbek'in teşkilata veda ettiği genel kurulda Pevrul Kavlak Genel Başkanlığa seçildi.

Türk Metal Sendikası 13. Olağan Genel Kurulu 3-5 Nisan 2009 günlerinde Ankara'da Büyük Anadolu Oteli'nde toplandı. Genel Kurulda Divan Başkanlığına TÜRK-İŞ Genel Başkanı Mustafa Kumlu, yardımcılıklarına Mecit Hazır ve Halime Aydın seçildiler.

Türk Metal Sendikası Genel Başkanı Mustafa Özbek, Silivri Cezaevi'nde tutuklu bulunduğu için Genel Kurula katılamadı. Ancak Özbek'in Genel Kurula gönderdiği veda mesajı okundu.

Özbek'in bulunmaması nedeniyle açış konuşması TÜRK-İŞ Genel Teşkilatlandırma Sekreteri ve Türk Metal Genel Başkan Yardımcısı Pevrül Kavlak tarafından yapıldı. Kavlak konuşmasında, Türk Metal camiasının 22 Ocak 2009 tarihinden bu yana büyük bir özlem ve acı çektiğini belirterek, Mustafa Özbek'in büyük bir sendikacı, iyi bir vatansever, gerçek bir işçi dostu olduğunu vurguladı ve Türk adaletine inandıklarını söyledi.

TÜRK-İŞ Genel Başkanı Mustafa Kumlu ise, Özbek'i Silivri Cezaevi'nde ziyaret ettiğini belirterek, yargılama sürecinin lehine sonuçlanması yolundaki umutlarının ve isteklerinin devam ettiğini söyledi. Kumlu, "Sayın Özbek, az önce sizlere seslendi. Kurulabilecek en güzel cümlelerle kendisini, mücadelesini ve size olan bağlılığını, sevgisini ifade etti. Onun sözleri üzerine daha anlamlı cümleler kurabilmek zor. Ama belki ben size kendisini ziyaret ettiğimi söyleyebilirim. Moralinin, sağlığının yerinde olduğunu söyleyebilirim. Sizleri her an muhabbetle andığını söyleyebilirim. Sabırlı olun, sabırlı olalım. Dileğimiz yargılama sürecinin bir an önce sona ermesi ve onun bağımsız yargının adil kararıyla aramıza dönmesi. Sayın Özbek'e, değerli ağabeyime buradan hepinizin adına selam ediyorum, sabır diliyorum. Yaşadığı bu zor günlere rağmen, Türk Metal Sendikası Genel Başkanlığını arkadaşlarına devretme onurunu gösterdiği için kendisini kutluyorum. TÜRK-İŞ'e ve Türkiye işçi hareketine ve ülkesine bu güne kadar verdiği hizmetler için kendisine teşekkür ediyorum" dedi.

Genel Kurul sonunda, Türk Metal Sendikası Genel Başkanlığına seçilen Pevrul Kavlak delegelere seslendi. Kavlak, bütün mücadelelerinin metal işçisinin insanca yaşaması hedefine odaklanacağını belirterek, işçilere "Biz her zaman sizin yanınızda olacağız. Siz de bizim yanımızda olun" diye seslendi. Kavlak, "Biz bu yola sizin için çıkıyoruz. Bu yolda ilerlerken en büyük gücümüz siz olacaksınız. Biz yapacağız, siz de yanımızda olacaksınız. Biz size, siz de bize sahip çıkacaksınız. Bir olacağız, iri olacağız, diri olacağız. Kapımız bütün metal işçilerine açık olacak. Metal işçilerini mutlu etmek tek amacımız olacak. Biz bu amaç için yola çıktık" diye konuştu.

Genel Kurulun sonunda yapılan seçimler sonucunda Türk Metal Sendikası'nın yeni Yönetim Kurulu şu şekilde belirlendi:

Genel Başkan	:	**Pevrul KAVLAK**
Genel Sekreter	:	**Muharrem ASLIYÜCE**
Genel Mali Sekreter	:	**Mehmet SOYUPEK**
Genel Teşk. Sekreteri	:	**İsmail DURSUN**
Genel Eğitim ve TİS Sek.	:	**Yavuz GÖKÇE**

Toleyis Genel Kurulu Yapıldı

Bakındı: "Kriz teğet geçmedi, sosyal olaylar artıyor."

Türkiye Otel, Lokanta, Dinlenme Yerleri İşçileri Sendikası'nın (Toleyis) 11. Olağan Genel Kurulu 25-26 Nisan 2009 günlerinde İstanbul'da yapıldı. Genel Kurulda Divan Başkanlığına TÜRK-İŞ Genel Başkanı Mustafa Kumlu, yardımcılığına Çimse-İş Sendikası Genel Başkanı Ramazan Şafak, katipliklere de Filiz Aktaş ve Nagihan Özdil seçildiler.

Genel Kurulda bir konuşma yapan Toleyis Genel Başkanı Cemail Bakındı Türkiye'nin geleceğinin parlak olduğunu, yeterki içimizdeki ve dışımızdaki güçlerin bizi rahat bırakmaları gerektiğini söyleyerek şöyle devam etti:

"Türkiye dünyanın 17. büyük ekonomisine sahiptir. G20'ler içerisinde bir takım ekonomik faaliyetlere, toplantılara katılır hale gelmiştir. Bu gurur vericidir ama yeterli değildir. Türkiye 75 milyonluk nüfusuyla dünyanın her tarafında 150 milyonu besleyecek bereketli topraklara sahiptir. Ancak Hükümetin yanlış politikaları sonucu, AB'nin de dayatmalarıyla tarım politikamız cidi anlamda yara almıştır. Dünyanın her tarafında çiftçiye destek verilirken Türk çiftçisi destekten yoksun kalmıştır. Bugün Türkiye ekonomisi ciddi bir kriz yaşamaktadır.

Ben geçmiş dönemlerde Mayıs ayında Türkiye'de 1 milyon insanın işini kaybedeceğini söylemiştim. Bu rakam daha Mayıs gelmeden 1 milyonun üzerine çıktı. İşsizlik yüzde 13.6'ya yükseldi. Türkiye hiç bir dönemde yaşamadığı sosyal olayları bu dönemde yaşamaya başladı. Sayın Başbakan krizin ülkemizden teğet geçeceğini söyledi ama her ay açıklanan rakamlar bunun tam tersini gösteriyor. Türkiye'nin ihracatı düşmüştür. 2009 yılı bütçesi ilk iki ayda 20 milyar dolayında açık vermiştir. Yıl sonu itibariyle bu açığın 50 milyara yükseleceği söylenmektedir. Türkiye'nin bir taraftan dış ticaret açığı büyürken bütçesinin dengeleri bozulmuş, işsizlik inanılmaz boyutlara yükselmiştir. Bu açılardan baktığınızda durum bizim açımızdan hiç de iyi değildir.

Biz bu sorunları elbette aşacağız. Türkiye'nin bölünmez bütünlüğünü sonuna kadar savunacağız. Atatürk'ün koyduğu ilkelere sonuna kadar bağlı kalacağız. Yurtta sulh cihanda sulh ilkesini savunacağız. Emeğin en yüce değer olduğu ilkesinden asla taviz vermeyeceğiz. Çalışma barışını korumak için kavga yapmadan sorunlarımızı çözeceğiz. Gelecekten umutluyuz. Türk sendikacılığı bugün içinde bulunduğu sorunları aşacak ve hak ettiği yere gelecektir.

Genel Kurul sonunda Toleyis'in yeni Yönetim Kurulu şu şekilde oluştu:

Genel Başkan	:	**Cemail BAKINDI**
Genel Başkan Yardımcısı	:	**Necati AKTAŞ**
Genel Sekreter	:	**Habip KARAKUŞ**
Genel Mali Sekreter	:	**Yusuf KUTLU**
Genel Teşk. ve Eğt. Sekr.	:	**Mevlüt ÖZER**

Atalay TRT-2'de "İşin Doğrusu" Programına Katıldı

"Kuralsızlık ve köle düzeni isteyenler sendika istemiyor."

TÜRK-İŞ Genel Mali Sekreteri Ergün Atalay, 11 Mayıs Pazartesi günü TRT-2'de yayınlanan ve Doç. Dr. Ünsal Ban'ın hazırlayıp sunduğu "İşin Doğrusu" programına katıldı. Sendikal sorunlara, sendikalarımızın çalışmalarına ve 1 Mayıs konusuna değinen Atalay, "TÜRK-İŞ ülkede sigortadır, ülkenin temel taşıdır" dedi. Programın bant çözümünü özetleyerek yayımlıyoruz.

Sayın Başkan, öncelikle Türkiye'deki sendikalaşma sürecini bize bir anlatabilir misiniz?

Bu konuda size vereceğim iki can alıcı rakam bugün geldiğimiz noktayı net olarak ortaya koymaktadır. Nüfusumuz bundan 30 sene evvel 45 milyonken, sendikalı işçi sayısı 2.5 milyondu. Şimdi nüfusumuz 70 milyon, sendikalı işçi sayısı1 milyonun çok az üzerinde. Bu iki rakamla ne durumda olduğumuzu ve özellikle 12 Eylül'den sonra ne duruma geldiğimizi görebiliyoruz. Ülkemizin nüfusu yüzde yüze yakın artarken, sendikalaşma aynı oranda azalıyor. Bunun çeşitli nedenleri var. Bu ülkede sendikalı olmak, özellikle özel sektörde işten atılmak demek. Bunun istisnaları tabii ki var ama genelde bu böyle. Biz 2002-2005 yıllarını kapsayan bir araştırma yaptırdık, gördük ki bu zaman zarfında 30 bine yakın işçi yalnızca sendikalı olduğu için işinden olmuş. Ülkemizdeki çokuluslu şirketlerin tamamının dünyanın her yerinde çalıştırdıkları işçiler sendikalı. Bizim ülkemize geldikleri zaman sendikayı işyerlerine sokmuyorlar. İzmit'te bir otomobil fabrikası var, Adapazarı'nda bir otomobil fabrikası var, biri Korelilerin, biri Japonların. İkisine de gidin sendika yoktur. Modern, güzel fabrika, üretim yapıyor, ihracat yapıyor, ama sendikayı işyerine sokmuyor. Geçenlerde bir toplantıda Sayın Bakanımız Zafer Çağlayan'a da ifade ettim. Sayın Çağlayan bize Adapazarı'na gidip fabrikayı gezdiğini ve krizden dolayı bu fabrikada işçi atılmadığını söyledi. Kendisine dedim ki, "Sayın Bakanım, bu işyerine bir sendika girsin, bakın sabah o işçileri nasıl işten atıyorlar." Maalesef böyle bir tablo var. 2009 yılında, Avrupa Birliği'ne girme aşamasında olduğumuz bir noktada, bu tablo, bu görüntü Türkiye'ye hiç yakışmıyor. Türkiye'deki basın organlarına ve televizyonlara baktığımız zaman, ancak yüzde 2'sinde örgütlü olduğumuzu görüyoruz. Bizim sıkıntılarımızı, problemlerimizi, basında çalışan o kardeşlerimiz gündeme getiriyorlar ama onların sendikası yok.

Başkanım Türkiye'de sendikalaşmanın geriye gittiğini söylüyorsunuz. Sayısal olarak da gerileme olduğunu görüyoruz. Ama burada işverenin sorumluluğunun yanında sendikalarımızın da hatalar yok mu?

12 Eylül'ün üzerinden aşağı yukarı 30 sene geçti. O dönemde ben 3 bin kişilik bir fabrikada işyeri temsilcisiydim. 12 Eylül'den evvel yaşananları biliyoruz. Ancak bir iki tane yanlış örneğin bedelini biz 30 senedir ödemeye devam ediyoruz. Kayseri'deki bir işverenimiz diyor ki "5 milyon dolar harcarım, buraya sendikayı sokmam." İstanbul'da gemi işkolunda bir işveren, "Sendikaya burada ne ihtiyaç var? Ben öyle bir modern işverenim ki işçilerimize Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestramızı getirtiyorum, onu dinletiyorum." Asgari ücret alan, bu parayla ancak karnını doyuran adam için bu söylenir mi? Dünyanın hiçbir ülkesinde böyle çarpık bir örnekleme yok.

Bizim yanlışlarımız da olmuştur ama şu anda Türkiye'de sendikalar o noktada değiller. Daha çok üretmek için, işyerini işverenden daha çok koruyorlar. Bunun binlerce örneği var. İşverenden daha çok işçi arkadaşlarımız, sendikalarımız sahip çıkıyorlar işyerlerine. Şimdi biz üretimi nasıl artırırız, işyerine daha çok nasıl sahip çıkarız, daha çok kaliteli mal nasıl üretiriz, işverenimize daha çok nasıl kazandırırız, bunun için çalışıyoruz. Sendikalarımızın eğitim programlarına baktığınız zaman bunları görürsünüz.

İşsiz oranı arttıkça, sendikalaşma da geriye doğru gitmiyor mu?

Bu ölümü gösterip sıtmaya razı etmek gibi bir şey. Sendikalar söy-

lemlerde demokrasinin vazgeçilmez kurumlarından. Örgütlü, demokratik toplumlarda demokrasinin vazgeçilmez kurumlardan biri. Elbette ki, işsiz ile asgari ücretliyi mukayese ettiğiniz zaman, asgari ücretli daha iyi noktada. Asgari ücretli ile daha iyi ücret alanı söylediğiniz zaman o daha iyi bir noktada. Kamu işçisiyle özel sektörü karşılaştırdığımızda kamu işçisi daha iyi noktada. Ama böyle mukayese yaptığımız zaman biz bu işin içinden hiç çıkamayız, hiç kimse de çıkamaz. Bu ülkede 10 milyon işsiz var. Şimdi siz işçiye "Sen hakkına razı ol, şu ücrete razı ol, yoksa kapıda birçok işsiz var" demek, böyle bir bakış açısı doğru değil. Bunu söyleyenler, kullananlar çok var. İşverenimiz ve siyasetçiler diyorlar ki "Hakkına razı ol, sendikayla ne işin var senin, bak dışarıda birçok işsiz var." Öyle bir toplum isteniyor ki, istediğimi alayım, istediğim zaman çıkartayım. Özel sektörde belli bir seneye kadar çalıştırıyor, sonra kıdem tazminatı ya da başka bir gerekçeden kurtulmak için çıkartıyor. Çok az da bir cezası var, o cezayı ödüyor ve yerine yeniden işçi alıyor. Bu işçileri köle düzenine mahkum etmektir.

Yaşanan ekonomik kriz çalışanları nasıl etkiledi?

Kasım ayının sonunda krizle ilgili çalışma yapmak üzere değişik üniversitelerden beş hocamızdan oluşan bir komisyon kurduk. Bu komisyon çok iyi bir rapor hazırladı. Krize karşı çalışanları korumak için neler yapılması gerektiğini açıkça ortaya koydu. Onun dışında da il ve bölge temsilciliklerimiz aracılığıyla, özellikle Bursa, Denizli, Gaziantep, Kocaeli, İstanbul gibi illerde araştırmalar yapılıyor. Haftalık raporlar halinde bilgileri bilim kuruluna sunuyorlar. Şu ana kadar sendikalı 70 binin üzerinde, örgütsüz olarak da, özellikle Bursa ağırlıklı olmak üzere 300 binin üzerinde işçimiz işini kaybetmiş 2009'un başına kadar. Aradaki üç aylık zaman içinde de bir 250 bin ilave edelim, toplam bizim tespitimiz 550 bin civarında. Bunun takriben 75 bini örgütlü, geri kalanı örgütsüz.

Kısa çalışma ödeneğiyle ilgili rakamlar var burada. Mart ayında 30 bin işçi, Nisan ayında 41 bin işçi para almış İŞ-KUR'dan. İŞ-KUR Nisan ayında eski paraya göre 218 trilyon, Mart ayında 12 trilyon ödeme yapmış. Bunlar kayıt içinde olanlar, kayıt dışında olanlar ya da 6 ayını doldurmadığı için bu haktan yararlanamayanlar bu rakamların içinde yok.

İşverenlerimiz için en kolay yol işçi çıkarmak. Biz bunu 2001'de, daha da geriye gidersek 1994'te yaşadık. Krizi fırsat bilip, bunu kullanan, iyi niyetli olmayan işverenlerimiz de var. Bundan istifade ediyorlar. En kolay yol ve en çabuk yol işçiyi kapının önüne koymak.

Sendikalara yönelik eleştiriler var. Basında yer alan bazı haberler kamuoyunu rahatsız ediyor.

Bizim yaptığımız çalışmaları kamuoyuna fazlaca anlatma imkânımız yok. Sendikacı nokta kadar bir yanlış yaptığı zaman Türkiye'de duymayan kalmıyor. Örneğin Yol-İş sendikamızın aşağı yukarı 70 bine yakın üyesi var. İnşaat İşverenleri Sendikasıyla beraber 7-8 trilyon civarında bir bütçeyle bir okul açtılar. Bu okulda demirci, kalıpçı yetiştiriyorlar. Bu çok önemli bir çalışma, örnek bir girişim. Ama bu haber olmuyor.

Önemli konulardan biri sendikaların denetlenmesi, ikincisi de sendikaların siyasallaşması Bu tür siyasallaşma sendikalarda var mı? Bir sendikanın siyasetle bu kadar iç içe olması doğru bir şey mi? Denetlemeye nasıl bakıyorsunuz?

Denetlemeden başlayayım. Ben TÜRK-İŞ'in Genel Mali Sekreteriyim. Demiryol-İş Sendikasının da Genel Başkanıyım. Bizim sendikalarımızın kendi denetim mekanizması var. Genel kurulları var, denetim kurulları var. Ama ben daha ötesine geçiyorum, kim ne zaman nasıl istiyorsa gelsin, on sene geriye gitme pahasına incelesin. Sendikalarımızın büyük bölümünün mali tabloları web sayfalarında var, olmayan sendikalar da var, ama kim istiyorsa kasamız, defterimiz, hesabımız sonuna kadar açık. Bir iki tane yanlış örnek, sendikacıların tamamını böyle töhmet altında bırakmamalı.

Bir sendikanın başkanı dört dörtlük görevini yapıyor, fazla gündeme gelmiyor, yanlış bir nokta olduğu zaman, gazetelerin birinci sayfalarında yer alıyor. Toplumun tüm kesimlerinde doğru-yanlış orantısı nasılsa, sendikacıların da doğru yanlış orantısı o derece. Öğretim üyesinde, işvereninde, memurunda, siyasetçisinde ne kadar doğru-yanlış varsa, bizim içimizde de o kadar var. Biz içimizde, sendikalarımızın genel kurullarında bunları tasfiye ediyoruz. Bunların gündeme gelmesinin sebebi şu: Bu ülkede sendikaların güçlü olması istenmiyor. Kendi dertleriyle uğraşsınlar, örgütlenmesinler diyorlar. Demokrasimizin örgütlü topluma, sendikalara ihtiyacı var. Sendika olmadan, örgütlü toplum olmadan, sağlıklı bir demokrasiyi çalıştırmak çok zor.

Niçin güçlü olması istenmiyor?

Burada şu isteniyor: Köle düzeninde işçi çalıştırayım, istediğim zaman işçiyi atayım, kural olmasın, sözleşme olmasın, kanun olmasın... Olay bu. Ülkenin en büyük fabrikalarında sendikalar var. Koç'ta sendika var, Sabancı'da var. Bu işyerlerinde iş barışı da var, üretim de var, verimlilik de var. Türkiye'de de sendikalı işçinin olduğu yerde kaliteli mal var, üretim var, barış var, huzur var, ama sendikanın olmadığı yerde bunlar yok. Kuralsızlık isteyenler bu ülkede sendika istemiyor.

Siyasallaşma konusuna gelince. Benim kendi sendikamda benimle beraber 4 arkadaşım var. TÜRK-İŞ'te de 5 kişiyiz. Ülkemizin değişik bölgelerinden gelen, değişik fikirleri olan, değişik partilere oy veren insanlarız. Herkesin bir fikri var, herkesin oy verdiği bir parti var. TÜRK-İŞ'te asıl olan temsil ettiğimiz insanların hak ve menfaatleridir. Ülkenin hak ve menfaatleridir. TÜRK-İŞ her partiye belli mesafedir. İşçi itimat ettiği, güvendiği insanları başına getirir, güvenmediği insanları bir dönem sonra indirir. Biz siyaset, bölgecilik, ırkçılık, particilik yapamayız. Bizim oy vermemiz gerekenler emekten yana olanlar olmalıdır. İnsan haklarından yana olanlar olmalıdır. Bizim oy vermemiz gerekenler sendikalaşmadan yana olanlar olmalıdır.

TÜRK-İŞ Genel Kurulundan sonra bazı yayın organlarında "Türk-İş arka bahçe oldu" gibi ifadeler yer aldı. TÜRK-İŞ 57 senedir kimsenin arka bahçesi olmadı. Ama bizim bir noksanımız da var. 550 kişilik Mecliste işçi kökenli üç-dört kişi var, ama işveren kökenli yaklaşık 180'e yakın insan var. Bu 550 kişilik Mecliste işçiyi üç kişiyle nasıl savunabilirsiniz, nasıl bir müspet karar çıkartabilirsiniz? Bu 3 kişi ile bu Meclise hangi sıkıntıları anlatabilirsiniz?

Başkanım, sendikalarımız üyelerinden aidatlar topluyorlar. Bu gelirlerini de tekrar işçilerine harcamaları gerekiyor. Toplanan aidatlar tekrar işçilere döndürülebiliyor mu?

Sendikalarımızın büyük bölümü üyelerini sigorta yaptırıyor. Bir iş kazasında, ölüm ve yaralanmada sigorta var, devletten alacağı tazminatın dışında sendikaların yaptığı sigortadan işçi öldüğü ya da yaralandığı zaman ailesine belli bir tazminat ödeniyor. Sendikalarımızın büyük bölümünde misafirhaneler var. Düğüne gelen, hastası olan, cenazesi olan, çocuğu okuyan üyelerimiz gelip buralarda çok uygun koşullarda kalabiliyorlar. Bu misafirhaneleri Anadolu'dan gelen işçiler, onların eş ve çocukları, yakınları kullanıyorlar. Bazı sendikalarımızın yurtları var. Bazı sendikalarımızın yaşlı evleri var. Her sendikamızın ambulansı var. Bunlar dışında eğitim tesislerimiz var. Bu eğitim tesislerini yazları tatil amaçlı olarak da kullanıyoruz. Bunların günlük ücretleri çok az. Kim istiyorsa gidiyor. Ankara'da en büyük ve modern hastanelerden biri Tes-İş Sendikamızın. Burada işçilerimize belli indirimler var. Daha birçok faaliyetimiz var.

Biraz da 1 Mayıs olaylarına girmek istiyorum.

1 Mayıs'a gelmeden önce, imkân varsa, örgütlenme ile ilgili birkaç kelime söylemek istiyorum.

Biz sendikalar olarak özellikle belediyelerde ciddi sıkıntı çekiyoruz. İşçi özgürce sendika seçme hakkını kullansın, canı nereyi istiyorsa, hangi sendikayı tercih ediyorsa, istediği yere gitsin. Patron, siyasetçi, belediye başkanı işçiye 'falanca sendikaya geçmezsen seni işten atarım' dememeli. Bu özellikle bazı belediyelerimizde oluyor. Geçen dönem Isparta'da oldu, Gaziantep'te oldu, Çarşamba'da oldu, şimdi İzmit'te yaşanıyor. Daha önce Orman-İş Sendikasına üye işçilerimize baskılar yapıldı, sonra Çay-Kur işçisine, Türk Hava Yollarının Teknik AŞ. işçisine. İşçiyi baskı altına alarak sendika seçmeye zorlamak hiç uygun değil, doğru değil.

1 Mayıs'a dönerken, Milliyet Gazetesinde Doğan Heper "Halk çarpışıyor" diye yazmış. "1 Mayıs iki şekilde kutlandı. Birisi Kadıköy'de, ikincisi de Taksim'de. Kadıköy'deki bayram gibi bayramdı, sakin bir kutlama idi, onun için medyada çok yer almadı. Diğeri de Taksim'de Taksim'e çıkan yollarda idi. Medyada, yani özellikle TV'lerde gün boyu yer aldı, çünkü Taksim'e çıkan yollardaki kutlama kutlama değil adeta bir sokak savaşı idi." 1 Mayıs'ın, uzun yıllardan sonra bayram olması, ikincisi 1 Mayısta yaşanan bu olaylar. Nasıl yorumluyorsunuz?

Ülkemizde 1 Mayıs ilk defa 1909 yılında Üsküp'te kutlandı, aradan 100 sene geçti. Ama 1 Mayıs, 1977 yılında 40'a yakın vatandaşımız Taksim'de can verdikten sonra değişik bir boyut aldı. Biz TÜRK-İŞ olarak 1992 yılında DİSK ve Hak-İş ile beraber bir salon toplantısı düzedik, 1 Mayıs'ı ilk defa o zaman kutladık. Ondan sonra değişik ortamlarda kutlamaya devam ettik.

Geçen sene 1 Mayıs'ta "Emek ve Dayanışma Bayramı" olarak ilan edildi. Biz başta Sayın Başbakanımıza, Sayın Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanımıza "Emek ve dayanışma bayramı olarak ilan ediyorsunuz, tatil de yapın" dedik. Maalesef, o dönemde biz derdimizi anlatamadık, olmadı. Geç de olsa, 30 sene sonra, 2009 yılında Parlamentomuz 1 Mayıs'ı tatil yaptı. Emeği geçen iktidar partisine de muhalefet partilerine de teşekkür ediyorum. Parlamentoya teşekkür ediyorum.

Bu sene TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu bir karar aldı. "Biz 1 Mayıs'ı Taksim'de kutlamak için İstanbul Valiliğine müracaat edeceğiz. İzin verilirse Taksim'de, verilmezse başka bir alanda kutlamak istiyoruz." Geçen sene gibi Taksim tartışmasının 1 Mayıs'ı gölgelemesini istemedik. İstanbul Valiliğine müracaat ettik. Keşke izin verilseydi de Taksim'de her beraber kutlasaydık. İstanbul Valiliği "Taksim miting alanı değildir, müsaade etmiyoruz." dedi. TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu ve Yönetim Kurulumuzun kararı ve tabanımızın büyük bölümünün talebi gereği, Kadıköy'de kutlamaya karar verdik.

Taksim verilseydi iyi olurdu ama Taksim olmayacaksa, bizim üyelerimizin, tabanımızın, Başkanlar Kurulumuzun Taksim olmazsa yapmayacağız diye bir takıntımız yok. Biz o gün yöneticilerimizden, şubelerimizden müteşekkil 400-500 kişiyle beraber sabah 09.30'ta anıta çelenk koyduk. Orada açıklamamızı yaptık. Oradan esas miting alanımız olan Kadıköy'e geldik. Kadıköy'de 30 binin üzerinde insan bir problem olmadan, Türk bayrakları altında, İstiklal Marşıyla, halaylarla bayram olarak 1 Mayıs'ı kutladı. Şarkılar, halaylar eşliğinde dağıldık. Orada 30 binin üzerinde insan topladık, televizyonlarda 3 dakika yokuz. Zonguldak'ta 7 bin, Ankara'da 20 bin, Eskişehir'de 10 bin, İzmir'de 15 bin insan TÜRK-İŞ'in öncülüğünde 1 Mayıs'ı kutladı. Hiçbir televizyonda bunlar yer almadı.

Diğer konfederasyonlardaki arkadaşlarımız da Taksim'e çıkarken bir problem olmadı. Kavga Taksim'e çıkamayanlarla oldu. O görüntüler bizim de toplumun da kabul ettiği görüntüler değil. Ama beni esas rahatsız eden, bir tarafta 30 bin kişi bayram yapıyor, ortada yokuz. Ben özellikle Heper'e teşekkür ediyorum. Sizin televizyonunuz da "4-5 bin kişi toplandı" dedi. Bu görüntüleri o nedenle getirdim.

Biz TÜRK-İŞ olarak 700 şubesi, yaklaşık 2500'ü profesyonel, 10 bine yakın yöneticisi ve temsilcisi olan dev bir kuruluşuz. Bu ülkede hep sigorta olduk. Biz memurun da, emeklinin de, işsizin de bugüne kadar haklarını savunduk. Sendikacılara, sendikalara sahip çıkın. Bu ülkenin TÜRK-İŞ'e ihtiyacı var. Biz bu ülkede sigortayız, biz bu ülkenin temel taşıyız.

DOSYA

Kriz ve Çözüm

Dr. Bülent GEDİKLİ
Prof. Dr. Esfender KORKMAZ
Emin Haluk AYHAN
Arzuhan Doğan YALÇINDAĞ
Prof. Dr. Şükrü KIZILOT
Doç. Dr. Seyhan ERDOĞDU
Doç. Dr. Mehmet ŞİŞMAN
Yrd. Doç. Dr. Kutlut Kağan SÜMER
Didem Eryar ÜNLÜ

Editörden

"Kriz ve Çözüm"

Dünyada finansal kriz olarak ortaya çıkan ve reel ekonomileri de derinden etkileyen küresel krizin yansımaları ülkelere göre farklılık göstermiştir. Bazı ülkeler kriz ile mücadelede etkin tedbirler alırken, bazı ülkelerde ise krizin boyutu tartışılmaya başlanmış ve bu süreçte de işyeri kapanmaları, işten çıkarılmalar hız kazanmıştır.

Ülkemiz açısından küresel mali krizin etkileri çok yönlü olmuştur. 2008 yılı son çeyreğinde Türkiye ekonomisi yüzde 6.2, 2009 yılı birinci çeyrekte ise yüzde 13.8 gibi yüksek oranlı bir küçülme yaşanmıştır.

Bu süreçte işyeri kapanmaları ve işten çıkarmalara karşı tedbirler alınmada çok yetersiz kalınmıştır. Çalışanları olumsuz yönde etkilen ücretli ve ücretsiz izin uygulamaları yaygınlık kazanmış, kısa çalışma ve kısa çalışma ödeneği gibi tedbirler de oldukça geç devreye girmiştir.

Kriz ile ilgili yapılan tartışmalar zaman kaybına neden olmuştur. Hükümetin krizin boyutu ve etkileri konusunda gelen farklı önerileri yeterince değerlendirmemesi, krizden çıkışı da zorlaştırmıştır.

Özellikle, kriz sürecinde yoğun işten çıkarmalar ile karşılaşılmış, yüz binlerce işçi işsizlik ve yoksulluk ile karşı karşıya kalmıştır. Bu dönemde, işsizlik sigortasın koşullarında bir değişikliğe gidilmemesi ise, önemli bir eksiklik ve ilgisizlik olarak dikkat çekmiştir. Kriz dönemlerinde iş güvencesi ve işsizlik sigortası haklarının yetersiz kalması karşısında da bir iyileştirmeye gidilmemiştir.

Kriz ile mücadele de Mart 2009 itibariyle kısa çalışma ödeneği etkili bir araç olarak değerlendirilmiş, ÖTV ve KDV gibi vergiler ile birlikte sigorta prim yüklerinin azaltılması konusunda yapılan değişiklikler, otomobil gibi sektörlerde katkı sağlarken, bazı sektörler için ise beklenen iyileştirmeyi getirmemiştir.

TÜRK-İŞ Dergisinin bu sayısında dosya konusu "Ekonomik Kriz ve Çözüm" olarak belirlenmiş, bu kapsamda siyasi partilerden, bilim adamlarından ve araştırmacılardan krize ilişkin değerlendirmeler ve çözüm önerileri alınmıştır.

Dosyamızda yayımlanan makaleler incelendiğinde, bu konuda çalışanlara ve uygulayıcılara farklı açılardan bakan değerlendirmeler yapılmaktadır. Ülkeyi yönetenlerin her türlü öneriyi ve katkıyı değerlendirmeleri, krizden çıkışa yardımcı olacağı düşüncesindeyiz.

Namık TAN

Ekonomik Kriz ve Çözüm

■ **Dr. Bülent GEDİKLİ** / Ankara Milletvekili, AK Parti Genel Başkan Yardımcısı

Bir ülkede ekonomik istikrarın temeli siyasi istikrarla mümkündür. Güven ve istikrar siyaseten tesis edilmedikçe, ekonomide refahın ve gelişmenin kaydedilmesi mümkün değildir. "Kalkınma ve Demokratikleşme Programı" adını verdiğimiz Parti Programında da belirtildiği üzere "Partimizin ekonomik misyonu insanlarımızın refah ve mutluluğunun artırılmasıdır". Türkiye'nin ekonomik kaynaklarını, büyüme potansiyelini hızla harekete geçiren ve muhteşem bir dinamizmle ülkemizin gücünü toparlayan AK Parti ekonomik sorunların çözümünde, hukuk ve demokrasinin gelişmesinde gerekli reform adımlarını kararlılıkla atmış, kısa bir zamanda ülkemizin temel sorunlarını çözüm yoluna koymuştur. Bizden önce Türkiye krizler ülkesiyken ve bugün bütün dünyada, ittifakla belirtildiği üzere son yüzyılın en büyük ekonomik krizi yaşanıyorken, Türkiye bizim iktidarımızda bir fırsatlar ülkesi olmuştur.

2007 yılının ikinci yarısından itibaren ABD konut piyasasında yaşanan olumsuz gelişmeler nedeniyle küresel finans piyasalarındaki istikrar ortamı bozulmuş ve likidite azalmıştır. Takip eden süreçte Avrupa ve Asya'ya da sıçrayarak etki alanını genişleten küresel kriz, 2008 yılının Eylül ayında ABD'nin en büyük yatırım bankalarından Lehman Brothers'ın iflas başvurusunda bulunması ile yeni bir evreye girmiştir. Yılın son çeyreğinde başta ABD'de büyük mali kuruluşların iflası ile birlikte özellikle finans kuruluşlarına olan güvenin zedelenmesi neticesinde, güven bunalımı ve likidite sıkışıklığı ile yayılan Küresel Mali Kriz bütün dünyayı etkisi altına almış, banka ve şirket iflaslarına, hükümet değişikliklerine yol açmış, hatta ülkeler bile batmıştır.

Gelinen aşamada küresel ekonomideki daralmanın şiddeti ve süresine ilişkin belirsizlikler devam etmektedir. Yaşanan ekonomik krizin boyutları, hacmi ve dünyadaki dağılımı dikkate alındığında son 100 yılın en büyük krizinin yaşandığı açıktır ve öncelikle bunu vurgulamak gerekmektedir. Konuyla ilgili birçok uluslararası kuruluş ve ekonomi otoritesinin söylediği de budur: 'Hem Amerika hem de dünya son 100 yılın en büyük ekonomik krizini yaşıyor.'

Küreselleşen dünya gerçekleri ile beraber ekonomik kriz bütün dünya ülkelerini az ya da çok etkisi altına almıştır. Ülkemizin bu süreçten en az etkilenerek ve en karlı bir şekilde çıkabilmesi için Hükümetimiz üzerine düşeni hassasiyetle yapmış ve krizi en iyi şekilde yönetmeye gayret göstermiştir. Ülkemizde önceki yıllarda yaşanan kriz ortamları ile karşılaştırıldığında bu durum net bir şekilde görülmektedir.

Krize karşı gösterilen mücadele ile beraber ülkemizin kriz sonrası duruma hazırlıklı hale gelmesi de en önemli önceliklerden biri olmalıdır. Burada bir konunun altını çizmek uygun olacaktır. Kriz sözcüğü iki manaya gelmektedir. Menfi ve bilinen manasıyla kriz "kaos" anlamına gelirken; diğer ve fazla bilinmeyen manasıyla da bir "fırsat" olarak pozitif anlam ifade etmektedir. Biz, aynı zamanda krize fırsat manasıyla bakıyoruz. Aslında bu olayı büyük düşünmektir. Kriz geliyor, halimiz ne olacak demek yerine, artık bunu fırsata dönüştürmek zamanıdır. Eski kültürel kodlarla konuşmayı bırakmak, olaylara farklı bakmak ve büyük düşünmek gerekmektedir. Bununla birlikte, iş dünyasının da her şeyi devletten beklemeden bazı şeyleri kendiliğinden üstlenmesi yerinde olacaktır. Fakat Türkiye'de iş dünyasının bir kesiminin hala dünya ekonomisinin gerektirdiği bir anlayışa ve vizyona tam olarak bürünemediğini de yapılan açıklamalarından görmek bizleri üzmektedir. Diğer taraftan bu kriz ortamında hemen işten çıkarma düşüncesine kapılmaları da yanlış bir davranıştır.

Türkiye de dahil olmak üzere bu krizden etkilenmeyen ülke yoktur. Fakat ülkemiz, her ne kadar kıyamet senaryoları yazanlar bu gerçeği kabul etmeseler de krize hazırlıklı yakalanmıştır. Ayrıca, Türkiye'de şu anda bir partinin tek başına iktidarda olması da büyük bir şanstır. Bu istikrarı getirmiştir. Ve bu istikrar da krizin etkilerini en aza indirmiş, krizin ilk dalgası gerçekten de ülkemizi az etkilemiştir. Makro ekonomik göstergeler dediğimiz faiz, kur ve enflasyon gibi göstergelere veya bankaların durumuna bakıldığında, Türkiye'de diğer birçok ülkede yaşanan sorunlarla karşılaşılmamıştır. Bu arada, eskiden ortaya çıkan krizlerde faizlerin, kurların fırladığı, bankaların birer birer battığı da gözden kaçırılmamalıdır. Ancak, küresel mali krizin ve kriz çığırtkanlarının neden olduğu ekonomik belirsizlik ve güven bunalımı neticesinde yatırım ve tüketim harcamalarının azalması sürecine girilmesiyle beraber, ülkemizde de krizin etki-

leri belirginleşmeye başlamıştır. Bu arada başta gelişmiş ekonomilerde olmak üzere, birçok ülkede ortaya çıkan resesyon endişesi de bütün dünyaya yayılmıştır. Bu durum ülkemizde de risk algılamalarının bozulmasına neden olmuştur. Bir başka önemli husus da küresel talep ve daralmadan kaynaklanan sorunlar nedeniyle ekonomik krizin ülkemizi de etkilemesidir. Bu durum iki şekilde gerçekleşmiştir. Bir taraftan Türkiye'ye gelen sermaye azalırken, diğer taraftan da Türkiye'nin yapmış olduğu ithalat ve ihracatta yavaşlama olmuştur.

Bütün dünyada krizin giderek etkisini artırdığı bir süreçte bizim hükümet olarak yapmış olduğumuz birçok çalışma oldu. Küresel Mali Krize Karşı alınan tedbirlerin listesi, bunların tahmini maliyetleri ile birlikte 'Gelir Önlemleri', 'Harcama Önlemleri' ve 'Bütçe Üzerinde Doğrudan veya Hemen Etkisi Olmayan Mali Önlemleri' ana konu başlıkları altında aşağıdaki tabloda ayrıntılı bir şekilde belirtilmiştir:

Görüldüğü üzere, bugüne kadar hükümetimiz tarafından gerekli adımlar atılmıştır. Bundan sonra da, kararlı bir şekilde gerekli adımların atılmasına devam edilecektir. "Krize Karşı Alınan Tedbirler ve Maliyeti" tablosunda da görüleceği üzere mali anlamdaki bütün zorluklarına rağmen yaklaşık 55 milyar TL'lik kaynak bugüne kadar krizle mücadeleye aktarılmış, böylelikle AK Parti hükümetleri döneminde ekonomi alanında sağlanan kazanımların kaybedilmemesi için azami gayret gösterilmiştir. Bunlar doğrudan çözüme yönelik adımlar olmuştur.

Burada özellikle belirtmek gerekir ki, ekonomik krizlerin toplum üzerindeki en yıkıcı etkisi olarak kendini göstermekte olan 'işsizliğin' önlenmesi ve istihdamın artırılması kapsamında da çok önemli adımlar atılmıştır. Bu tedbirler aşağıda belirtilmiştir:

- SSK ve Bağ-Kur prim borçları yeniden yapılandırılmıştır.
- İşsizlik Sigortası Fonu'ndan, GAP'a kaynak aktarılarak yatırımlar ve istihdam desteklenmiştir.
- Özel sektörün çalıştırdığı özürlülerin SSK Primlerinin Hazine tarafından karşılanması sağlanmıştır.
- Özel sektörde kontenjan fazlası olarak çalıştırılan veya çalıştırmak zorunda olmadığı halde özürlü çalıştıran işverenlerin, bu şekilde çalıştırdıkları her bir özürlü için SSK Primlerinin yüzde 50'sinin Hazine tarafından karşılanması sağlanmıştır.
- Özürlü, eski hükümlü ve terör mağduru çalıştırma zorunluluklarında kolaylıklar sağlanmıştır.
- 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanunu'na eklenen geçici 7. madde ile, gençlerin ve kadınların istihdamında kolaylıklar yapılmıştır. Buna göre; 18 yaşından büyük ve 29 yaşından küçük olan erkek ve kadınlar ile yaş şartı aranmaksızın 18 yaşından büyük kadınlardan, maddenin yürürlük tarihi olan 26 Mayıs 2008'den önceki altı aylık dönemde prim ve hizmet belgelerinde kayıtlı sigortalılar dışında olması şartıyla, bu tarihten önceki bir yıllık dönemde işyerine ait prim ve hizmet belgelerinde bildirilen ortalama sigortalı sayısına ilave olarak, bu tarihten itibaren bir yıl içinde işe alınan ve fiilen çalıştırılanlar için; prime esas kazanç alt sınırı üzerinden hesaplanan sigorta primine ait işveren hisselerinin;
  - Birinci yıl için tamamı, ikinci yıl için yüzde 80'i, üçüncü yıl için yüzde 60'ı, dördüncü yıl için yüzde 40'ı ve beşinci yıl için yüzde 20'si İşsizlik Sigortası Fonu'ndan karşılanacaktır.
- 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 81. maddesinin birinci fıkrasına eklenen bir bentle malûllük, yaşlılık ve ölüm sigorta primleri ile ilgili teşvik edici bir düzenlemeye yer verilmiştir. Buna göre; 5510 sayılı Kanun'un 4. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamındaki sigortalıları (Hizmet akdi ile bir veya birden fazla işveren tarafından çalıştırılanlar) çalıştıran özel sektör işverenlerinin, malûllük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primlerinden, işveren hissesinin 5 puanlık kısmına isabet eden tutar, Hazine'ce karşılanması sağlanmıştır.
- Mesleki eğitim almamış işçiler, 16 yaşını doldurmamış genç işçiler ve çocukların ağır ve tehlikeli işlerde çalıştırılması yasaklanmıştır.
- İşyerlerinin kurulması ve işyerlerinde alınması gereken iş sağlığı ve iş güvenliği tedbirleri ile ilgili prosedürler hafifletilmiş, iş yerlerinin kurulmasını özendirmek amacıyla kurma izni alma mecburiyeti kaldırılmıştır.
- 2008 ve 2009 yıllarında kısa çalışma ödeneği için yapılan başvurularla sınırlı olmak üzere, kısa çalışma için öngörülen azami 3 aylık sürenin 6 aya çıkarılması, kısa çalışma ödeneği miktarının da yüzde 50 oranında artırılarak ödenmesi, kısa çalışma süresinin işverenin talebi doğrultusunda uzatılabilmesi sağlanmıştır.

Önümüzdeki süreçte, özellikle istihdamın artırılması ve işsizlik sorununun giderilmesi en önemli öncelikleri-

KRİZE KARŞI ALINAN TEDBİRLER VE MALİYETİ (Milyon TL)					
	2008	2009	2010	2008-10	
	-430	8.043	6.409	14.022	**GELİR ÖNLEMLERİ**
Bireysel Vergiler	-500			-500	5811 sayılı Bazı Varlıkların Millî Ekonomiye Kazandırılması Hakkında Kanun kapsamında elde edilen gelirler
	70	80	90	240	Hisse senedi kazançlarında yerli yatırımcılara uygulanan stopaj sıfıra düşürülmüştür
					31/10/2008 tarihi itibariyle vadesi dolan vergi borçlarına ilişkin yüzde 3 faizle 18 ay taksitlendirme uygulamasına devam edilmektedir
İşletmeler Üzerindeki Vergiler		451	982	1.433	Yeni teşvik modelinin gereği olarak indirimli Kurumlar Vergisi uygulamasına ve yeni yatırımlar için yatırım yeri olarak Hazine'ye ait gayrimenkullere irtifak hakkı tesisine ilişkin yasal düzenleme yapılmıştır. Tekstil sektöründe faaliyette bulunan işletmelerin, üretim tesislerini Bakanlar Kurulunca belirlenecek illere taşımalarının vergi avantajı yoluyla desteklenmesine yönelik yasal düzenleme yapılmıştır
		1.100		1.100	Halen 49 ilde uygulanan ve süresi 31/12/2008 tarihinde sona eren 5084 sayılı Teşvik Kanunun uygulama süresi bir yıl uzatılmıştır
		3.358	3.959	7.317	2008 yılı Ekim ayından itibaren, işveren üzerindeki işgücü maliyetlerini azaltmak amacıyla işveren sigorta priminde (toplamı 21,5 puan) 5 puanlık indirime gidilmiştir, bu miktar Hazine tarafından ödenecektir
Mal ve Hizmetler Üzerindeki Tüketim Vergileri		100	110	210	İnternette ÖTV oranı yüzde 15'den yüzde 5'e indirilmiştir
		600		600	Motorlu taşıtlardan alınan ÖTV'de geçici indirime gidilmiştir
		80		80	Beyaz eşya ve çeşitli elektronik ev eşyasında özel tüketim vergisi (ÖTV) geçici olarak yüzde 6,7'den yüzde 0'a indirilmiştir
		500		500	150 m2 üzerindeki konut satışlarında KDV üç ay süreyle % 18'den % 8'e indirilmiştir
		200		200	Yeni işyeri satışlarında KDV üç ay süreyle yüzde 18'den yüzde 8'e indirilmiştir
		200		200	Mobilya satışlarında KDV üç ay süreyle yüzde 18'den yüzde 8'e indirilmiştir
		75		75	Bilgi teknoloji ürünlerinde KDV üç ay süreyle yüzde 18'den yüzde 8'e indirilmiştir
		150		150	Makine, teçhizat, ekipman alımlarında üç ay süreyle KDV % 18'den % 8 e indirilmiştir.
İstihdam ve Sosyal Güvenlik Ödemelerine Katkılar		208	176	384	İstihdam paketi kapsamında, 2008 yılı Mayıs ayından itibaren, genç ve kadın işçiler için sosyal güvenlik ödemeleri azaltılmıştır
		66	84	150	İstihdam paketi kapsamında özürlü çalışanlar için ödenen sigorta priminde işverenin payı Hazine tarafından karşılanacaktır (istihdam paketinde yer alan tedbir)
Diğer Gelir Tedbirleri		100		100	Yaşlı araçların hurdaya ayrılması durumunda Motorlu Taşıtlar Vergisi ve cezalarının terkini imkanı getirilmiştir
		400	902	1.302	Bankalar ve finansman şirketlerince ticari amaçla kullanılmamak kaydıyla gerçek kişilere kullandırılan tüketici kredilerinde, Kaynak Kullanımını Destekleme Fonu (KKDF) kesintisi yüzde 15'den yüzde 10'a indirilmiştir
		275		275	Tapu işlemlerinde harçlar üç ay süreyle binde 15 den binde 5 e indirilmiştir
		100	106	206	Tapu işlem harçlarının sürekli olarak indirilmesi
	7.620	**11.085**	**8.871**	**27.576**	**HARCAMA ÖNLEMLERİ**
Kamu Tüketim ve Yatırımları	2.800			2.800	Karayolları yatırımları
	2.300	3.111	3.300	8.711	GAP, diğer altyapı projeleri ve sulama sistemleri için hükümet 2008-2012 döneminde ilave kaynak olarak 19,4 milyar TL kullanacaktır
	900	2.519	2.690	6.109	Memur maaşlarında yapılan artışlar
Hanehalkına transfer	40	172	113	325	İşsizlik sigortası ödemeleri net yenne gayrisafi olarak hesaplanacaktır ve miktarı boylece yüzde 11 oranında artacaktır
İşletmelere transfer		646		646	Elektrik enerjisi girdi maliyetinin azaltılması amacıyla, 2009 yılı için sanayide uygulanan indirimli gece tarifesi, hafta sonları ve diğer resmi tatil günlerini kapsayacak şekilde yaygınlaştırılacaktır
		1.300	229	1.529	Yapılan yasal düzenlemeyle kısa çalışma ödeneği miktarı yüzde 50 artırılmış, süresi 3 aydan 6 aya çıkarılmıştır
		150		150	DFİF ve KOSGEB için ilave kaynak sağlanmıştır
		375		375	5084 sayılı Teşvik Kanunun süresi bir yıl uzatılmıştır (enerji desteği)
		123	219	342	Yeni Teşvik Sistemi, firmaların faiz giderlerinin finansmanına destek, şirketlerin fabrikalarını belli kentlere taşımaları için nakit desteği
Diğer kamuya transferler	1.080	2.189	2.320	5.589	Merkezî hükümetten mahallî idarelere yapılan transferlerde artış
Diğer harcamalar	500	500		1.000	Eximbank'ın ödenmiş sermayesi 1milyar TL'den 2 milyar TL'ye yükseltilecektir
	1.455	**11.318**		**12.773**	**BÜTÇE ÜZERİNDE DOĞRUDAN VEYA HEMEN ETKİSİ OLMAYAN MALİ ÖNLEMLERİ**
Finansal Kuruluşlar İçin Garanti ve Sigorta Programları		1.700		1.700	Hazine'nin Garanti Limiti 1 milyar dolar artırılarak 3 milyar dolardan 4 milyar dolara yükseltilmiştir. Artan 1 milyar dolarlık kısım ağırlıklı olarak ihracat ve KOBİ'lere destek amacıyla kullanılacaktır. Bunun yanı sıra, Eximbank'a başvuran her bir firma için limit 10 milyon dolardan 20 milyon dolara yükseltilmiştir
		5.100		5.100	İhracat reeskont kredileri limiti 500 milyon dolardan 1 milyar dolara yükseltilmiştir ve bir yılda üç kez kullanılabilecektir. Bununla birlikte, bu tür kredilerin kullanım koşulları yeniden düzenlenmiş ve kolaylaştırılmıştır
İşletmelere krediler	350	383		733	KOSGEB'den KOBİ'lere sıfır faizli kredi imkanı, toplam kredi miktarı 733 milyon TL
	1.105	1.700		2.805	KOSGEB'den ihracatçı KOBİ'lere yüzde sıfır faizli kredi imkanı, 1,650 milyon dolar
		1.500		1.500	TOBB ile Halk Bankası arasında yapılan anlaşma ile KOBİ'ler düşük faizli kredi kullanabileceklerdir. Bu protokole göre 800 milyon TL nakit ve nakit dışı ile 400 milyon dolar ihracat kredisi kullanılabilecektir
		935		935	Türkiye Tekstil İşverenleri Sendikası ve Ziraat Bankası arasında yapılan protokolle KOBİ'ler düşük faizli kredi kullanabileceklerdir
Genel Toplam	**8.485**	**30.446**	**15.280**	**54.371**	
Bütçeye Etki	**7.190**	**19.128**	**15.280**	**41.598**	
Bütçe Dışı Etki	**1.455**	**11.318**	**0**	**12.773**	
GSYH İçindeki Pay	**0,89**	**2,90**	**1,33**		

mizden biri olacaktır. Dünyada ve Türkiye'de konunun seyri yakından takip edilmekle birlikte;

- Rekabet Gününün Artırılması,
- Aktif İşgücü Piyasasının Desteklenmesi,
- Tarımdaki İstihdamının Çözülmesi Sorunu ve Alınacak Önlemler,
- Mesleki Eğitimin Desteklenmesi,
- Politika Faiz Oranlarını Azaltmak,
- Kadın İstihdamının Desteklenmesi,
- Kurumsal Kapasitenin Güçlendirilmesi,
- Uzun Süreli İşsizliğin Giderilmesi,
- Dezavantajlı Grupların İstihdam Edilebilirliğinin Artırılması,
- Girişimciliğin Desteklenmesi,
- Kayıtdışı İstihdamın Önlenmesi,
- Bölgesel Gelişmişlik Farklılıklarının ve İşsizliğin Önlenmesi

Konu başlıkları altında gerekli tedbirlerin oluşturulmasına da devam edilmektedir. Hükümetimiz, belirli bir kesimi değil, 70 milyonu düşünerek tedbirler almaya devam edecektir.

Türkiye'de imkanları olan iş adamlarımız, kriz ortamında dünyanın farklı yerlerinde şirketler satın almak ya da bunlara ortak olmak imkanına sahiptirler. Çünkü başka ülkelerdeki birçok şirketin değeri düşmüştür. Bunu fırsat olarak görüp yatırım yapmak gerekir. Bazı teknolojilere talip olup, ülkemize teknoloji transferleri yapılmasının tam zamanıdır. İhracatta rekabet gücünü de yükseltmiş bir ülke olarak yeni pazarlara girmek ve buralardan pay almak bu dönemde daha kolay olabilir. Ülkemiz coğrafi konumu nedeniyle enerji hatları başta olmak üzere, diğer birçok alanda önemli bir geçiş koridorudur. Türkiye, bu konumundan yararlanarak birçok ülkeyle temaslarda bulunabilir ve yeni enerji projelerine de girebilir. Özellikle nükleer enerji konusunda da artık söz sahibi duruma gelmek gerekmektedir. Bununla birlikte doğal kaynaklarımızın değerlendirilmesi yönündeki adımlar da sürdürülecektir. Örnek vermek gerekirse, bor madeni iktidarımız döneminde değerlendirmeye alınmış, bu konuda enstitü kurulmuş ve çalışmalara başlanmıştır. Ayrıca Eti Maden de pazardaki payını arttırmakta ve ürettiği bor madenini işleyip, kimyasal hale getirerek satmaktadır. Dünyada bor madenine belirli bir miktarda talep vardır ve söz konusu talebi karşılayacak kadar üretim yapılmaktadır. Türkiye'nin krizi fırsat olarak değerlendirip bunun peşinde olması lazımdır. Ancak bu bakış açısıyla büyük düşünmüş oluruz ve krizin olumsuz etkilerini telafi edebiliriz.

Hedeflerimizi gerçekleştirebilecek imkanlarımız mevcuttur. Türkiye artık eskisi gibi "krizler ülkesi" değildir. Yani bir Cumhurbaşkanı ile bir Başbakan tartıştı diye kriz olmamaktadır. Çünkü AK Parti İktidarında önemli adımlar atılmış, birçok yapısal reform yapılmıştır. Öncelikli olarak kamu maliyesi disiplin altına alınmış, yani 'kamunun iki yakası bir araya' getirilmiştir. Daha önce kamu açıkları ve zararları, borçları çevirmek, yüksek enflasyon ve faiz gibi birçok kronik sorun oluşmaktaydı. Ülkemiz bunları yıllarca yaşamış ve imkanları heba olmuştur. Şimdi bu sorunlar giderilmiş ve makul bir seviyeye indirilmiştir. Artık borçları çevirme sorunu da yoktur. Bankaların hortumlandığı dönemler geçmişte kalmıştır. Bankacılık sistemi bir disipline kavuşturulmuştur ve eskiden olduğu gibi açık pozisyonları da bulunmamaktadır. Aktif ve pasif yapıları düzgün, daha iyi denetlenen, takip edilen ve gelişigüzel işlemler yapamayan, sağlam bir bankacılık sistemimiz mevcuttur. Bütün bunlar krize hazırlıklı yakalanmamızı sağlayan ve krizle daha rahat mücadele etme imkanı veren önemli noktalardır.

Burada bankacılık sistemine ayrı bir parantez açmak gerekmektedir. Türkiye, bankacılık kesimi açısından sağlam bir yapıya sahiptir ve Merkez Bankası bankacılık sistemini iyi bir şekilde desteklemektedir. Fakat, maalesef bankacılık sektörü reel sektörü aynı şekilde destekleyememiş, böylece üzerine düşeni de yapmamıştır. Birtakım korkuları ve bahaneleri ileri sürmekle beraber, ellerindeki kaynakları reel sektöre aktarmaları, yani zor zamanda Merkez Bankası'nın kendilerine yaptığını onların da reel sektöre yapmaları krizin olumsuz etkilerini bertaraf etmek bakımından hayati önem taşımaktadır. Böylece krizi daha kolay aşmamıza destek sağlamış olacaklardır. Kaldı ki sektörün karlılık düzeyi de oldukça iyi durumdadır. 2008 yılına baktığımızda bankaların karlarının önceki yıla göre düşmüş görünmekle beraber bunun bahane edilmemesi gerekir. Çünkü 2007 yılındaki karlar varlık satışlarından kaynaklanmıştır. Ancak bütün açıklamalarımıza rağmen bankalar, maalesef bu iyi durumlarını reel sektöre yansıtmak konusunda yeterli cömertliği gösterememiş, kara gün dostu olamamışlardır. Bankaların reel sektöre yönelik desteklerini artırmaları bu süreçte faydalı olacaktır.

Yukarıda sayılan bütün bu örneklerin arttırılması mümkün olmakla beraber en önemli husus, Türkiye'de belli bir güven ve istikrar ortamının oluşmuş olmasıdır. Ülkemizde yıllarca olmayan da bu siyasi ve ekonomik istikrardır. Artık belli bir deneyim kazanan iş dünyamızla

ve belli bir dinamizm kazanan özel sektörümüzle birlikte Hükümetimiz, dünyadaki bu durumdan yeni fırsatlar üretebilir ve sürdürülebilir ekonomik büyümeyi gerçekleştirebiliriz. İnsanlarımızın refah ve mutluluğunu hep beraber artırabiliriz.

Bu süreçte, bütün kesimler sosyal sorumluluk anlayışı içerisinde hareket etmelidir. Hükümetimiz bir taraftan işsizliği önleyici tedbirleri devreye sokarken, diğer taraftan da ortaya çıkan işsizliğin sosyal patlamaya yol açmasını engelleyecek bir yaklaşım sergilemektedir. Bu çerçevede, başta işsizlik fonu ve sosyal yardımlar olmak üzere birçok tedbiri yürürlüğe koymuştur. Aynı anlayışın bütün sosyal kesimlere yayılması ve kolaycılık yerine "sorumluluk" anlayışı içinde hareket edilmesi daha sağlıklı olacaktır.

Kaldı ki, bu yılın ikinci yarısından itibaren ekonomik iyileşmenin başlayacağını ve ekonomik göstergelerin olumlu bir istikamete doğru evrileceğini kuvvetle tahmin etmekteyiz. Dünyadan gelen son haberler de bunu teyit etmektedir. 2010 yılında ise ekonomik iyileşme çok daha kuvvetli ve görünür hale gelecektir.

Bizim en büyük hedefimiz Cumhuriyetimizin, 100. Kuruluş Yıldönümü olan 2023 yılında dünyanın en büyük 10 ekonomisi arasında yer almasıdır. AK Parti olarak bu hedefin; hükümetimiz, özel sektörümüz, sivil toplum kuruluşlarımız, işçimiz, işverenimiz, kısacası toplumun her kesimi tarafından, sosyal adalet ölçüleri içinde ve elbirliğiyle gerçekleştirileceğine olan inancımız tamdır.

Ekonomik Krizin Neresindeyiz?

■ **Prof. Dr. Esfender KORKMAZ** / CHP İstanbul Milletvekili

Türkiye'nin yaşamakta olduğu Ekonomik krizin derinliği yalnızca Küresel kriz ile izah edilemez. Zira Türkiye büyüme trendi 2007'den itibaren düşmeye başlamıştı. Bir küresel kriz olmasaydı, Türkiye bu günkü boyutta olmasaydı da, bir daralma yaşayacaktı.

Ekonomik krizin etkisi, sosyal sorunları da artırdı. İşsizliğin aşırı artması, boşanmaların ve intiharların artması, ekonomik krizin bir depresyona dönüşmesine neden oldu.

Krizin en belirgin iki göstergesi, eksi büyüme ve işsizliğin artmasıdır.

A) Büyüme

2009 yılının dördüncü çeyreğinde GSYH eksi 6.2 büyüme yaşandı.

G-20'ler içinde, 2008'in son çeyreğinde krizi en ağır yaşamakta olan ülkenin Türkiye olduğu ortaya çıktı.

2001 yılında Türkiye' den daha ağır bir kriz yaşayan Arjantin, 2008 son çeyreğinde yüzde 4.9 büyüdü. Bizimle benzer ekonomik koşullar içinde olan Brezilya yüzde 1.3 büyüdü. Bu iki ülke de IMF ile ilişkisini kesmişti.

Türkiye'nin krizden en fazla etkilenmesine, AKP'nin ekonomi yönetiminde sergilediği, yönetim beceriksizliği ve anarşisi neden oldu.

2008 Yılının Son Çeyreğinde G-20'lerde Büyüme

Küçülen Ekonomiler		Büyüyen Ekonomiler	
Türkiye	-6.2	Çin	6.8
Japonya	-4.3	Hindistan	5.3
G. Kore	-3.4	Arjantin	4.9
İtalya	-2.9	Brezilya	1.3
Almanya	-1.7	Rusya	1.1
Meksika	-1.6	G. Afrika	1.0
Fransa	-1.0	Avusturalya	0.3
ABD	-0.8		
Kanada	-0.7		

AKP'nin sıcak para politikası ile kamu ve özel yatırımların, bankaların yabancıya satışını hedef alan politikaları, kısa dönemde dış kaynak sağladı. Ancak bu satışlar nedeniyle artık yurt dışına net kaynak çıkışı başladı. Bu Kaynak çıkışı devam edecek. Kaynak çıkışı fakirleşme demektir.

2007 yılının son aylarında başlayan küresel sorunları, Türkiye görmezlikten geldi. Reel sektörün krizden etkilendiğini, reel sektörün yüksek sesle dile getirmesine rağmen Başbakan krizi kabul etmedi.

Sık Değişen 2009 Yılı Hedefleri

	Büyüme	İşsizlik	Bütçe Açığı
9. Beş Yıllık Kalkınma Planı (ort.)	7	9.6	1.6 (Fazla)
Orta Vadeli Mali Plan	5	10.4	-1.4 (Açık)
AB Katılım Öncesi Ekonomik Program	-3.6	13.5	-4.6 (Açık)

2009 yılında ekonomide küçülme daha büyük oranda devam edecektir. Hükümet AB katılım öncesi raporunda, 2009 yılı büyüme oranın ortalama yüzde eksi 3.6 olacağını açıklıyor. Ancak bu oran iyimser bir orandır. Gerçeği yansıtmıyor. 2009 büyüme oranı uluslararası değerlendirmelerde -7.5 olarak tahmin ediliyor.

Aslında, hükümetin bir kriz programı olmadığı için, tutarlı bir büyüme oranı da açıklayamıyor. Kaldı ki, bu güne kadar açıkladığı 2009 hedefleri çok farklıdır.

Gerçekte Ekonominin 2009 yılında daha fazla küçüleceğinin göstergeleri vardır.

Son sekiz aydır düşen sanayi üretim endeksi, 2009 yılının ilk iki ayında cumhuriyet döneminin en büyük daralmasını yaşadı. Sanayi üretim endeksi, ocakta yüzde 21.3 ve Şubatta 23.7 düştü. Bu durum ekonomide daha yüksek eksi büyümenin olacağını gösteriyor.

Resmi istatistiklere göre, 2008 dördüncü çeyreğinde özel sektör yatırımları yüzde 23.5 oranında geriledi. Ayrıca hükümet yatırımları teşvik sistemini de çalıştırmıyor. Yatırımların yüksek oranda düşmesi 2009 da ekonomide daha büyük oranda bir eksi büyüme olacağını gösteriyor.

B) İşsizlik

İşsizlik oranı da üç defa değişti. 2009 Ocak ayında, yüzde 15.5 olarak açıklanan işsizlik oranı, Hükümetin AB raporunda yer alan yüzde 13.5 işsizlik oranının ilk ayda aşıldığını gösterdi. Bütçe hedefleri de çok sık değişti. Ancak son hedefinde tutmayacağı açıktır. Çünkü 2009 başında üç aylık bütçe açığı, yıllık hedefi yüzde 80 aştı.

TÜİK en son Ocak 2009 (Aralık-Ocak-Şubat ortalaması olarak) işsizlik oranını yüzde 15.5 olarak açıkladı.

1) Fiili veya gerçek işsiz sayısı ve yine gerçek işsizlik oranı daha yüksektir.

Türkiye'de yaşanan gerçek işsiz sayısına ulaşmak için, TÜİK'in açıkladığı ve iş bulma ümidi olmayanlarla, çeşitli nedenlerle iş aramayanları ifade eden "iş aramayıp, çalışmaya hazır olan" 2 milyon 394 bin kişiyi de fiilen işsiz kabul etmek zorundayız.

TÜİK'in işsizlik tarifi AB standartlarına uygundur. Ancak AB'de işsiz kalanlar işsizlik sigortasından daha uzun süre ödenek alıyor. Kayıt dışı istihdam daha düşüktür. İş bulma ile ilgili kurumların imkanları geniştir. Ayrıca Avrupa'da sosyal alışkanlık farklıdır. İşsiz kalan bir kuruma başvuruyor.

Türkiye de bu olanakların sınırlı olması ve gizli işsizliğin, kayıt dışı işsizliğin yaygın olması nedeniyle farklı ve Türkiye sosyal yapısına, istihdam yapısına uygun bir yeni sistem geliştirmek gerekiyor.

İş aramayıp, çalışmaya hazır olan işsizleri de katarsak, Ocak 2009'da toplam işsiz sayısı 6 milyon 44 bin gerçek işsizlik oranı da yüzde 23.3'tür.

Gerçek İşsiz Sayısı (Bin Kişi)

	2008 Ocak	2009 Ocak	Artış
İşsiz sayısı	2.591	3.650	1.059
İş aramayan işsizler	1.897	2.394	497
Toplam	4.488	6.044	1.556

2) Yaşamakta olduğumuz ekonomik depresyonda ortaya çıkan işsizlik oranı, bu güne kadar yaşanan krizlerde ortaya çıkmış en büyük orandır. Örneğin, 1994 krizinde ortalama yıllık işsizlik oranı yüzde 8.8, 2001 krizinde yüzde 8.5 ve 2002 yılında ise yüzde 10.6'dır.

3) Hükümet bu güne kadar ekonomik krizi görmezlikten geldi. Bugün de krizle mücadele için ve istikrar için yeni yaklaşımlar ve yeni politikalar içeren bir program yapmadı.

Avrupa Birliği ile ilişkilerde temel oluşturacak üç yıllık "Katılım Öncesi Ekonomik Program" krizle mücadele programı değildir. Bu program bir durum tespitidir.

4) Bugün ekonomik krizin sosyal yansıması, işsizliğin artması, fakirliğin artması, intiharların artması, boşanmaların artması ve terörün tırmanması şeklindedir. Ekonomik kriz bir depresyona, bir buhrana dönüşmüştür. Önlem alınmaz ise bugünkü ekonomik ve sosyal konjonktür, sosyal patlama riski taşımaktadır.

C) Program Olsaydı, Krizi Daha Hafif Yaşardık

Hükümet bugüne kadar, ekonomik krize mücadele etmek için bir ekonomik program hazırlamadı. AB'ye verilen 2008 katılım öncesi ekonomik program, bir durum tespitidir. Krizle mücadele programı değildir.

Gerçekte bugüne kadar Türkiye' de ekonomik krizlerde hep bir program yapıldı. Örneğin;

1980 krizinde 25 Ocak kararları,

1994 krizinde 5 Nisan kararları,

2001 krizinde güçlü ekonomiye geçiş programı, yapıldı.

Anlaşılan odur ki, Hükümet krizle mücadele programı yapmak için IMF'yi bekliyor.

IMF'den Türkiye'nin özel çekme hakkı, bugün itibariyle 10.8 milyar dolardır. Bu parayı ikili anlaşma yaparak da çekebilir.

Kaldı ki, krize karşı bir önlem olarak IMF'den esnek kredi hattı sağlandı. Bu nedenle Meksika 40 milyar dolar aldı. Türkiye'nin ekonomik şartları demek ki bu krediyi almaya yetmiyor. Bunun hatası da Hükümetindir. Başbakanın "IMF'ye ümük sıktırmayız" demesi de lafta kalıyor. Hükümet Kriz programı yapmak ve çıpa olarak kullanmak için IMF'yi bekliyor.

G-20'ler içinde, çıpaya ihtiyaç duyan tek ekonomi bizim ekonomidir.

Ekonomik krizden dolayı artan işsizliğe karşı, işsizlik fonunu kullanılabilir. Ancak Hükümet işsizlik fonunu bu yolda kullanmıyor.

Avrupa Birliği katılım öncesi ekonomik programa göre, AKP iktidarı 2009'dan başlayarak üç yıl süre ile işsizlik sigortası fonu nemasının dörtte birini bütçeye aktarılacak.

31 Mart 2009 itibariyle, işsizlik sigortası fonunda biriken para 40.2 milyar liradır. Üç yıl için bütçeye aktarılacak nema tutarı 6.2 milyar lira ediyor. AKP bu fondan 1.5 milyar lirayı 2008 yılında GAP'a devretti.

Oysa ki bu fon, işsiz kalanlara ödenek vermek, işsiz kalanları eğitmek ve meslek sahibi yapmak amacıyla kurulmuştur. Bu fonun 8 yıldır amacına hizmet etmediği ortadadır.

Hükümetin Yeni Programı Gerçeklerle Örtüşmüyor

■ **Emin Haluk AYHAN** / MHP Denizli Milletvekili, Plan ve Bütçe Komisyonu Üyesi

AKP hükümeti, tarafımızdan Bütçe Plan Komisyonunda ve daha sonra her platformda dile getirilen, "2009 bütçesinin makro büyüklüklerinin gerçekçi olmadığı" görüşünü kabul etmek zorunda kalarak, revize edilmiş büyüklükleri geçen hafta "Katılım Öncesi Ekonomik Program"da açıklamıştır. Buna göre ekonominin 2009 yılında yüzde -3,6 küçüleceği, işsizliğin yüzde 13,6'ya çıkacağı, Bütçe açığının yüzde5'lere ulaşacağı, faiz dışı fazla yerine faiz dışı açık verileceği itiraf edilmek zorunda kalınmıştır.

Ekonomi Bakanları tarafından açıklanan Program 2009 yılında ekonominin yüzde 3,6 daralacağını, 2010'da yüzde 3.3, 2011'de ise yüzde 4.5 büyüyeceğini öngörmektedir. Esasen bu son derece iyimser ve ülke

gerçekleri ile bağdaşmayan bir tahmin olup dünya ekonomilerinin bu yılın ikinci yarısında hızla toparlanacağı gibi iyimser bir yaklaşıma dayanmaktadır.

2009-2011 yıllarına ilişkin temel makro ekonomik ve maliye politikası hedefleri çerçevesinde 2009 yılı merkezi yönetim bütçesindeki gelir ve gider hedeflerinin revize edilmiştir. Buna bağlı olarak bütçe açığı yukarı yönde revize edilmek zorunda kalınmıştır. Ancak nominal revize gelir gider rakamları kamuoyu ile paylaşılmamıştır.

Açıklanan Program 2009 yılında mali disiplinden uzaklaşılacağı, bütçe açığının 2009 yılında yüzde 5 olacağı ve sonraki yıllarda azalacağı öngörülmektedir. Ancak bunun mevcut koşullarda nasıl gerçekleştirileceğine dair somut bir ipucu yoktur.

2009 yılında vergi indirimleri mi yoksa artışlarının mı gündeme geleceği konusunda açıklık bulunmamaktadır. Yatırım ve reform harcamalarının mali kural dışında tutulup tutulmayacağı hususu halen muğlâktır. Bu durumda ekonominin nasıl olup da 2010 yılında büyüme hattına gireceğini, işsizliğin, bütçe açığının nasıl azalacağı konusunda somut işaretler bulunmamakta, ekonomik canlanma ülke ekonomisinin dinamiklerine ve uygulanacak ekonomi ve maliye politikalarına değil dışarıdaki gelişmelere endekslenmiş izlenimi vermektedir.

2010 yılında ki büyüme hedefi ancak bir dizi etkili tedbir alınacaksa mümkün olabilir.

GSMH 2008 yılının son çeyreğinde yüzde -6,2 daralmış, 2008 yılında ise yıllık ancak yüzde 1,1 büyüyebilmiştir. 2009 yılında daha da hızlanarak süreceğine işaret etmektedir. Bu durum ekonominin 2009 yılında revize hedefinin de üzerinde daralacağını teyit eder niteliktedir.

Sanayi üretiminde aylardır çift haneli düşüşler yaşanırken, şubat ayında sanayi endeksi yüzde 24 azalmaya devam etmiş ve özellikle otomotiv yüzde 59, elektronik eşya yüzde 42 gibi sektörlerde şok üretim düşüşleri gerçekleşmiştir. 2008 yılı Mart ayında yüzde 81,2 olan üretim değeri ağırlıklı kapasite kullanım oranı, 2009 yılı Mart ayında yüzde 64,7'ye düşmüştür. İhracat TİM verilerine göre mart ayında yüzde 35 oranında gerilemiştir.

Bununla birlikte işsizlik tarihi rekor seviyelerine ulaşmış, Mart ayında yüzde 15,5 seviyesine yükselmiştir. Genç nüfusta işsizlik yüzde 28, kentlerde ise bu oran yüzde 29'a kadar yükselmiştir. Kentlerimizde neredeyse her üç gençten biri işsiz duruma gelmiştir. İşsizlik ne Türkiye tarihinde ne de son küresel krizin pençesindeki herhangi bir benzer ülkede bu derece yüksek seviyelere ulaşmamıştır.

Diğer taraftan, 2009 yılı için 10 milyar TL olarak belirtilen Merkezi Yönetim Bütçe Açığı, yılın ilk çeyreğinde 19 milyar TL'yi aşmıştır. Diğer bir ifade ile 2009 yılının tamamı için öngörülen bütçe açığı ilk 3 ayda aşılmış, bütün yıl içinde revize hedef 48 milyar TL'yi aşmıştır. Bütçede harcamalarda artış sürerken vergi gelirlerinde hedeflerin altında kalınması açığı büyütmektedir. Merkezi Yönetim Bütçe Performansı Hükümetinin ekonomiye verdiği tahribatın ve yerel seçim sonuçlarının ne pahasına alındığının da bir göstergesidir. AKP'nin yerel seçimlerde satın almaya çalıştığı millet iradesinin faturası bütçeye ve vatandaşa kesilmektedir.

Bu durumda açıklanan program bir perspektif olmaktan daha ziyade bir temenniler demeti olmaktan öteye geçmemektedir. İlk defa ekonomiyi küçülterek güven vermeye çalışan bir Hükümetle karşı karşıyayız.

Krizin Etkileri 2011 Sonunda Hafifleyecek

■ **Arzuhan Doğan YALÇINDAĞ** / TÜSİAD Yönetim Kurulu Başkanı

Gelişmiş ülkelerin mali sistemlerinden başlayıp, hızla küresel reel ekonomiye genişleyen krizin etkilerini, her geçen gün daha fazla hissetmekteyiz. Uluslararası kurumlar, 2009 yılı için dünya ekonomisinin büyümesini sıfır düzeyinde tahmin etmekte ve tüm dünyada büyüme tahminleri aşağı çekilmektedir. Son açıklanan büyüme rakamları ve ekonomik göstergelerin de gösterdiği gibi, ekonomik kriz, 2009 yılının ilk aylarında Türkiye'de de etkisini yoğun olarak göstermeye başlamıştır.

Nitekim 2009 için, uzunca bir süredir anlamını yitirmiş resmi öngörüler, geçtiğimiz günlerde revize edilmiş ve 2009 büyüme rakamı eksi yüzde 3,6'ya çekilmiştir. Bu küçülmeye bağlı olarak, dış ticaret verilerinin de içinde olduğu tüm göstergeler, 2009-2011 döneminde önemli

değişikliklere uğramıştır. Gecikmeli revize, bekleyişlerin daha gerçekçi bir şekilde oluşturulmasına katkı sağlayacaktır. Fakat bu derecede bir küçülmeyi bile tutturabilmek için çok önemli politika tercihlerine ihtiyacımız olduğunu unutmamalıyız.

Öncelikle, iç talebi destekleyici kontrollü para ve maliye politikalarına devamı esastır. Ancak, bu tercih, orta dönemde kamu maliyesinde kalıcı bir zafiyete veya artık kurtulduğumuzu düşündüğümüz enflasyonist bir sürece Türkiye'yi yeniden sürüklememelidir.

İç talebi arttıracak önlemler önceliğimiz olmalıdır. Bu kapsamda özellikle istihdam kapasitesi fazla olan seçilmiş bazı sektörler için uygulanacak destek programları, artan faaliyetle birlikte vergi gelirlerini de artıracak ve kamu gelir kayıplarını sınırlayacaktır. Keza, düşen faiz oranları ve ihracat kredilerinde sağlanan esneklikler de arz yönünde ve ticaretin finansmanında hareketlenme sağlayacaktır. Aynı çerçevede, Kredi Garanti Fonu'nun kaynaklarının ve fonksiyonlarının geliştirilerek bir an önce devreye sokulması, finans sektörü ile reel sektör arasındaki kredi akışkanlığının arttırılmasına önemli katkı sağlayacaktır.

Tabii, tüm bu talep ve arz yönlü politikalar, ancak, IMF destekli bir bütüncül makro uyum programı ile anlam kazanabilecektir. Çünkü 2009 ve 2010 yılları, hem kamu mali dengesinin sürdürülebilirliği, hem de sistemin ihtiyaç duyabileceği yabancı para arzı açısından kritik yıllar olacaktır.

2007 yılı itibariyle bozulmaya başlamış olan bütçe yapısı, bugün itibariyle, sağlıklı bir harcama reformu ve sürdürülebilir bir finansman yapısına ihtiyaç göstermektedir. IMF destekli bütüncül bir makro uyum programı bir yandan talep artırıcı politikaların bütçe dengesine olan etkilerini normalize edecek, diğer yandan artık ertelenmesi mümkün olmayan bir dizi mikro-yapısal önlemin gerçekleştirilebilmesi için anlamlı bir nefes alma dönemi yaratacaktır.

Türk ekonomisinin verimliliğini ve rekabet gücünü arttıracak mikro politikalar, enerji arz güvenliği, iş ve yatırım ortamının iyileştirilmesi, öngörülebilen orta vadeli bütçe anlayışını kurumsallaştıran "mali kural" düzenlemesi, özerk bir gelir idaresi, kayıt-dışı ile mücadele yüksek ve sürdürülebilir büyümeyi sağlayacak gerçek unsurlar olma özelliğini sürekli koruyacaktır.

Bu yapısal önlemlerin gecikmesi durumda, kriz sonrasında da, Türkiye ekonomisi vasati büyüme oranlarında kalacak veya yüksek büyüme oranları için yeni bir dış dalgayı beklemeye koyulacaktır. Yani ekonomik büyümeyi, temelde etkileyecek unsurları hiç bir zaman kriz koşullarının arkasına öteleme lüksümüz yoktur.

İyimser bir senaryo ele alırsak; krizin etkileri, dünyada 2010 sonunda, Türkiye de belli bir gecikmeyle 2011 sonunda hafifleyecektir. Ancak uzunca bir süre, yakın geçmişte tecrübe ettiğimiz yüksek büyüme oranlarını yakalayabilmek güç olacaktır. 2009 yılının ilk çeyreğinde sanayi üretimi yüzde 20'nin üzerinde daralmıştır. Bu eğilimin Mart ayında da devam ettiği bilinmektedir. 2009'un ilk çeyreğinde ekonominin yüzde 8 civarında daralmış olduğu tahmin edilmektedir. IMF ile anlaşmanın önümüzdeki haftalarda yapılacağını varsaydığımız zaman, ikinci çeyrekten itibaren ekonomideki daralmanın şiddetinin azalacağını düşünüyoruz. Ekonomi yılın son çeyreğinde büyümeye geçse de toparlanma yavaş olacak.

Yılın bütünü için baktığımızda ekonominin yüzde 4.1 oranında küçüleceğini hesaplıyoruz. Bu tahminimizin arkasında, IMF kaynağının özellikle büyüme, bütçe finansman bütünlüğü ve istihdamı destekleyecek şekilde kullanılması varsayımı önem taşımaktadır.

Üzerinde durulması gereken bir diğer konu işsizliktir. Revize edilen 2009-2011 verilerinden de anlaşılmaktadır ki, işsizlikle mücadelede başarısızlık artık açık bir şekilde teyit edilmiştir. Yüksek büyüme döneminde bile aşağı çekemediğimiz işsizlik oranı, krizle birlikte artık belirgin bir yapısal boyut kazanmıştır. Bu tür bir işsizlikle, makroekonomik önlemlerin yanı sıra, doğrudan aktif işgücü politikaları ile de mücadele etmek zorunludur.

Son dönemlerde istihdam piyasasına yönelik olarak alınan bir dizi önlemin yanında, doğrudan vasıf uyumsuzluğu, bölgesel işgücü hareketliliği, istihdam vergileri, esnek işgücü piyasası mevzuatı alanlarında, tüm sosyal taraflar olarak politika geliştirmek ve uygulamak ihtiyacı vardır. Aksi takdirde, daralan iç ve dış taleple birlikte işsizlik daha da katılaşacak ve her geçen gün işsizlikle mücadele çok daha fazla tedbir ve fedakarlık gerektirecektir.

İçinde bulunduğumuz küresel krizden çıkışı belirleyen bir diğer temel konu, G-20 ülkelerinin kararlı ve samimi tutumu ile yakından ilgilidir. Ekonomik krizin en zengin ülkeler zirvesinde değil gelişmekte olan ülkeleri de kapsayan G-20'de ele alınması son derece olumlu bir gelişmedir. Bu durum, tek tek ülkelerin krizle mücadele etme şansının sınırlı olduğunu ve ülkeler arasında işbirliği yapılması halinde, alınacak önlemlerin etkisinin artacağını göstermektedir. Bundan sonra, kuralların daha geniş platformlarda belirlendiği, ortak hareket etmenin önem kazandığı bir döneme girdiğimiz şüphesizdir.

Yaşadığımız kriz sürecinde dikkat edilmesi ve karşı çıkılması gereken en büyük tehlikelerden biri devletlerin bu süreçte korumacılığa yönelmesi olarak ortaya çıkmaktadır. Zirvede, taraflar da bu konuda mutabık kalmışlardır. Bunun dışında hemfikir olunan diğer bir konu da, IMF ve Dünya Bankası gibi küresel kuruluşlarının görev ve sorumluluk tanımlarında değişiklik yapılmasıdır. Küresel ekonominin toparlanması ve yönlendirilmesinde önemli bir rol oynaması beklenen bu uluslararası kuruluşlara 1.1 trilyon dolarlık kaynak aktarımı kararı da memnuniyet vericidir.

Uzun vadeli reform ve demokratikleşme sürecimiz açısından olduğu kadar, ülkemizin tüm dünyada daha istikrarlı ve güvenli bir yatırım ortamı olarak algılanmasında da, önemi büyük olan AB uyum süreci bir süredir neredeyse durma noktasına gelmiştir.

AB ile ilişkilerin ayrı bir Bakanlık koordinasyonuna verilmesi önemli bir gelişme olmakla birlikte, somut adımların atılması konusunda gereken hız henüz ortada yoktur. Türkiye'nin küresel rekabet gücü yüksek bir demokrasi olarak ilerleyebilmesi için, AB üyeliğinin gerekli kıldığı, bireysel ve kolektif özgürlükler, eğitim, bilgi toplumu, kadın hakları, çevre, etkili kamu yönetimi reformu ve kayıt-dışı ekonomi gibi alanlarda köklü atılımlara gerek duyulmaktadır.

2014 AB tam üyelik hedefi, kararlılıkla Türkiye'nin kalıcı gündem maddesi olarak belirlenmelidir. 2014 hedefi kaçırıldığı takdirde üyelik perspektifi ancak bir sonraki mali dönemin başlangıcı olan 2021 yılına ertelenebilecektir. Ne Kıbrıs problemi ne de bazı AB liderlerinin tutarsız ve konjonktürel yaklaşımları bu yönelimi etkilememelidir. AB mevzuatına uyum demek, gelişmiş bir demokratik standart yakalamak ve etkili olarak işleyen, değer yaratan rekabetçi bir piyasa ekonomisi demektir.

Geniş Bir Önlem Paketi Hazırlanmalı

■ **Prof. Dr. Şükrü KIZILOT** / GÜ İİBF Maliye Bölümü Başkanı, GÜ Maliye ve Vergi Huk. Araş. ve Uygulama Merkezi Müdürü

Giriş

Gerek dünya gerekse Türkiye, ciddi bir ekonomik krizle karşı karşıya. 2006 yılının ortalarında ABD ekonomisinin finansal sisteminde yaşanan sorunlarla sinyallerini veren ve 2007 yazında finansal dalgalanma ile birlikte, dünya ekonomisini de sarsan ve 2008 yılında derinleşerek önce Avrupa ve oradan da 2008'in son çeyreğinde gelişmekte olan ülkelere doğru genişleyen "küresel mali kriz", bugün tüm dünyayı sarmış durumda. Kriz, 2009 yılında derinleşerek artsa da, krizi önceden öngören ve bu nedenle "kahin bilim adamı" olarak adlandırılan Paul Krugman ve Nouriel Roubini gibi dünyaca ünlü ekonomistlere göre henüz krizin dibi görünmüş değil. Nitekim, OECD ve IMF'ye göre ekonomik durgunluk ve kriz beklenenden daha uzun sürecek ve 2010'da, 2009 gibi zor bir yıl olacak. Diğer taraftan, birçok gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeden gelen rakamlarda bunu doğrulamakta. Örneğin, ABD'de enflasyon 54 yıl sonra ilk defa eksiye döndü, kapasite kullanım oranı son 42 yılın en düşük seviyesinde ve sanayi üretimi son 15 ayın 14'ünde geriledi. Birçok Avrupa ülkesinde işsizlik rakamları yüzde 10'lara dayandı. Dünyanın en hızlı büyüyen ülkeler listesinde başı çeken Çin, 2009 yılının ilk çeyreğinde yüzde 6,1 büyüyerek, son 17 yılın en düşük büyümesini gerçekleştirdi. Sadece 2009 Ocak ayında sanayi üretim endeksi, Tayvan'da yüzde -43.1, Ukrayna'da yüzde -34.1, Japonya'da yüzde -30.8, İspanya ve Singapur'da yüzde -29.1, G. Kore'de yüzde -25.6, Tayland'da yüzde -21.3, Brezilya'da yüzde -17.2, Rusya'da yüzde -16.0, Fransa'da yüzde -13.8, ABD'de yüzde -10.0, İngiltere'de yüzde -8.8, Almanya'da yüzde -7.5 geriledi.

Yaşanan krizin en fazla etkilediği ülkelerden birisi de Türkiye'dir. Türkiye IMF ve OECD raporlarına göre krizden en fazla etkilenen ve etkilenecek ülkeler listesinin en başlarında yer almakta.

Türkiye Ekonomisi Krizden Nasıl Etkilendi?

Türkiye ekonomisi küresel finansal krizden en çok etkilenen ülkelerin başında gelmekte. "The Economist" dergisinin küresel kriz değerlendirmesinde yer alan "Domino Teorisi"ne göre dibe vuracak 17 ülke içerisinde Türkiye, Güney Afrika, Macaristan, Polonya, Güney Kore, Meksika, Pakistan ve Brezilya'dan sonra en riskli sekizinci ülke olarak gösterilmiştir. IMF, 2009 Dünya

Ekonomik Görünüm Raporu'nda, Avrupa ve ABD'deki finansal gerginliğin en çok Türkiye'ye yansıdığını rapor ettiğini ve Türkiye'den sonra finansal stresi en çok üzerine çeken ülkenin Şili olduğunu rapor etti.

Yaşanan krizin Avrupa ekonomisini daraltmasıyla birlikte, Türkiye ekonomisi üzerine etkileri 2008'in ikinci çeyreği ile birlikte görülmeye başlandı. 2002-2007 arasında yıllık ortalama yüzde 6,8 büyüyen Türk ekonomisi, 2008 yılında yüzde 1,1 büyümüş ve 2009'da beklenen büyüme ise yüzde -3,6 olarak revize edilmiştir.

Kaynak: TCMB verilerine dayandırılmıştır.

Tablo I- OECD Ülkelerinde Ocak Ayı İşsizlik Oranları (%)

Türkiye	15,5	Belçika	7,0
İspanya	14,8	Finlandiya	6,7
Slovakya	9,5	Lüksembourg	5,7
Yunanistan	9,4	Çek Cum.	4,9
İrlanda	9,3	Avustralya	4,8
Fransa	8,5	Meksika	4,6
Macaristan	8,4	Danimarka	4,4
Portekiz	8,1	Avusturya	4,3
ABD	7,6	Japonya	4,1
Almanya	7,3	G.Kore	3,3
İsveç	7,2	Norveç	3,1
Kanada	7,2	Hollanda	2,7
Polanya	7,1	OECD Ortalaması	7,0

Kaynak: OECD ve The Economist.

Yavaşlayan büyüme en çok sanayi ve istihdam üzerinde etkili olmuştur. Sanayi üretim endeksi, son yedi aydır sürekli gerilemektedir. Sadece 2009 Şubat ayı itibariyle gerileme yüzde 23,7 ile tarihin en hızlı gerilemesini yaşamıştır. İmalat sanayi kapasite kullanım oranı da son 11 aydır sürekli gerilemektedir. İmalat sanayi kapasite kullanım oranı son 17 ayın 15'inde gerileme yaşamış ve sadece son dört aydır, aylık ortalama gerileme yüzde 16,2'dir. Kapasite kullanım oranında yaşanan bu gerileme, son 17 yılın en hızlı düşüşü, son 17 yıldır ilk defa yüzde 16'nın üzerinde değer kaybı yaşanmış ve bu durum son dört aydır üst üste tekrarladı. 1994 ve 2001 krizi ile 1999 depreminde bile bu kadar hızlı gerileme yaşanmadı.

Tüm bu gelişmeler işsizlik oranını da hızla tırmandırmakta. 2008 Ocak döneminde yüzde 11,6 olan işsizlik oranı, 2009 Ocak döneminde rekor kırarak yüzde 15,5'e çıktı ve OECD ülkeleri içindeki en yüksek işsizlik rakamı oldu.

Yurtdışı talebin daralması ihracat ve ithalat rakamlarına da yansıdı. 1 Ocak-21 Nisan 2009'da gerçekleşen ihracat, bir önceki yıla göre yüzde 33 gerilerken, sadece ilk iki ayda ithalat yüzde 45 geriledi, İhracat ve ithalat son altı aydır sürekli gerilemekte. 2009 için ihracatta 149 milyar dolar, ithalatta 232.5 milyar dolar hedeflenmişti, bu hedefler revize edilerek ihracat için 104, ithalat için 138 milyar dolara çekildi.

2008'de yıllık olarak, 40.000'e yakın işyeri kapandı ve kapanan işyeri sayısı bir önceki yıla göre yüzde 58 artış gösterirken, açılan işyeri sayısı yüzde 5 geriledi. Protestolu senet miktarı bir önceki yıla göre yüzde 20, 2003 yılına göre 7.5 kat arttı. Karşılıksız çekler, sadece 2009 Ocak-Şubat döneminde, toplamda bir önceki yıla göre yüzde 50 arttı.

Bireysel kredi ya da kredi kartı borcunu ödeyemeyen kişi sayısı, Ocak ayı itibariyle son bir yılda yüzde 230.6 arttı. Türkiye'de batık kredi miktarı son bir yılda 1.7 milyar dolardan, yüzde 53 artışla 2.7 milyar dolara tırmandı. 2008'de yıllık olarak inşaat sektöründe yüzde 20'nin üzerinde, otomotivde son altı ayda yüzde 60'ın üzerinde gerileme yaşandı. Borsa beş yıl önceki düzeyine döndü ve son 52 ayın en düşük seviyesini gördü. Dolar son bir yılda yüzde 50'ye yakın değer kaybetti.

İthalde alınan KDV'de, 2009 yılı için yaklaşık yüzde 30 artış hedeflerken, 2009'un daha ilk üç ayındaki bütçe gerçekleşmelerinde yüzde 30 gerileme, yani hedefte yüzde 60 sapma oldu. 2008 bütçe sonuçlarına göre dahilde alınan KDV hasılatı hiç artış göstermedi. Bütçenin en önemli gelir kalemi vergiler. Vergilerin üçte biri ise KDV gelirleridir. 2009 yılının, ikinci önemli gelir kalemi olan ÖTV ise yüzde 18 artış hedeflendi ama bırakın artışı, gelirler 2009'un ilk üç ayındaki gerçekleşmelere göre geçen yılın yüzde 7.6 gerisinde kaldı. 2009 Ocak-Mart bütçe

gerçekleşmesin bakıldığında iki ayda toplam 19.1 milyar TL açık verdiği, faiz dışı fazlanın ise -1.1 milyar olarak gerçekleştiği görülmektedir. Yıl sonu bütçe açığı hedefi daha ilk üç ayda yaklaşık iki kat aşıldı. 2009 bütçe gerçekleşmelerine göre, vergi gelirlerinde özelliklede KDV gelirlerinde ciddi gerileme yaşanması, bütçe açığının yıl sonuna kadar daha da büyüyeceğini gösteriyor. Nitekim Hükümet bu gerçeği geç de olsa kabullendi ve yıl sonu bütçe açığı hedefini revize etmek zorunda kaldı.

Türkiye'nin Krize Karşı Aldığı Önlemler ve Yapılması Gerekenler

Krizi bu kadar derin hisseden ve yaşayan Türkiye'nin krize hiçbir önlem almadan yola devam etmeye çalışması sıkıntıların daha da derin hissedilmesine neden oluyor. IMF'nin 31 Ocak-1 Şubat tarihinde Londra'da gerçekleştirdiği ve küresel mali krizin etkilerini değerlendirildiği toplantının sonuç raporunda, G-20 ve OECD ülkeleri içinde krize önlem almayan tek ülkenin Türkiye olduğu vurgulandı. Diğer taraftan "The Economist" dergisinin küresel mali kriz değerlendirmesinde "Domino Teorisi" ne göre dibe vuracak 17 ülke içerisinde Türkiye en riskli sekizinci ülke olarak gösterildi. Ancak, hükümet önlem almakta geç kaldığı gibi aldığı önlemlerde yetersiz kaldı.

Bugüne Kadar Alınan Önlemler ve Sonuçları

Merkez Bankası, yurtiçi talebi canlandırmak ve kredi hacmini genişletmek amacıyla, faiz oranları son beş ay içinde yüzde 16,75'den yüzde 9,75'e kadar çekmiştir. Yapılan faiz indirimleri ekonomide kredi talebinde bir artışı yaratmadı, tersine 2009 yılının ilk üç ayında kredi stoku yılbaşına göre yaklaşık 6 milyar TL geriledi.

Merkez Bankası, finansal istikrarı sağlamak ve TL'nin değerini korumak üzere, 9 Ekim 2008 tarihinden itibaren kendi aracılığıyla işletilen bankalar arası Döviz Depo Piyasasını yeniden açmıştır. Döviz Depo Piyasasındaki işlem limitlerini önemli ölçüde arttırarak 10,8 milyar dolara yükseltmiştir.[1]

Yurtdışı ve yurtiçi varlıkların kayda sokulması ve ekonomiye kazandırılması için amaçlayan "Varlık Barışı Yasası" ile 13.5 milyar TL'lik bildirimde bulunuldu. Ancak henüz bu bildirimler sonucu gelen paraya ilişkin bir tespit yapılabilmiş değil. Örneğin, bu tutara dahil, bir tek kişinin bildirdiği 5.2 milyar TL'nin gerçek dışı olduğu ve Türkiye'ye getirilmediği saptandı.

22 milyar TL'ye ulaşan vadesi geçmiş vergi borçları için, 2008 Eylül ayında taksitlendirme imkanı getirildi. Bu sayede 1.5 milyonu aşkın mükellefin, 11 milyar TL'nin üzerindeki vergi borcu taksitlendirildi.

Otomotiv ve elektronik eşya sektöründe yaşanan yüzde 60'lık daralma ile inşaat sektöründe yaşanan yüzde 20'nin üzerindeki daralmanın ardından, yurtiçi talebi canlandırmak amacıyla, ÖTV oranlarında "üç aylık bir dönem" için indirim yapıldı. Bunu, net alanı 150 m2'yi aşan konutlar ile işyerleri ve bilgisayar ve mobilya da "üç aylık dönem" için yapılan KDV indirimi izledi. Sektörlerde hareketlenme yaşandı, yaşanan bu gelişim bu sektördeki harcamaların artışıyla "Tüketici Güven Endeksi"nde artış sağlasa da, sadece firmaların stoklarını eritti.

Tablo II- Vergi Gelirlerindeki Gelişmeler (2008/2009 Ocak Mart Gerçekleşmesi)

	Ocak-Mart (Milyar TL)		Yıllık (Milyar TL)		Değişim (%)	
	2008	2009	2008 Gerç.	2009 Bütçe Tahmini	Ocak-Mart	Hedef
Merkezi Yönetim Gelirleri	47,2	47,3	208,9	248,8	0,2	19,1
I-Vergi Gelirleri	40,3	38,1	168,1	202,1	-5,2	20,2
a) Gelir Vergisi	8,5	9,4	38,0	45,3	10,4	19,0
b) Kurumlar Vergisi	4,3	4,0	16,9	20,1	-6,0	19,2
c) Katma Değer Vergisi	11,2	9,0	46,8	58,5	-19,7	25,0
- Dahilde Alınan KDV	4,21	4,15	16,8	20,0	-1,5	18,9
- İthalde Alınan KDV	7,0	4,9	30,0	38,5	-30,7	28,5
d) Özel Tüketim Vergisi	9,5	8,7	41,8	49,4	-7,6	18,0

Kaynak: Maliye Bakanlığı Muhasebat Genel Müdürlüğü verilerine dayandırılmıştır.

1 2008 Yılı Katılım Öncesi Ekonomik Programı, Ankara, Nisan 2009, s. 12.

İlave kadın işçi ve 19-29 yaş arası erkek işçi istihdamı halinde primleri beş yıl süreyle İşsizlik Sigortası Fonu'ndan karşılanmasına ilişkin düzenleme yapıldı. Ancak tek başına bu önlem yeterli olmadı ve işsizlik oranı Ocak 2009 itibariyle yüzde 15.5'e kadar çıktı. Kısa çalışma ödeneği 3 aydan 6 aya çıkarılırken, tutarı da yüzde 50 artırıldı.

Yeni yatırımların teşviki için indirimli kurumlar vergisi uygulaması getirildi, 2008'de sona eren teşvik sistemi uzatıldı, ancak teşvik sistemindeki bedelsiz arsa temini uygulamasına son verildi.

2009 bütçesinde 15.5 milyar TL özelleştirme geliri hedefleyen hükümet, hedefini aşağı çekerek devam eden özelleştirmeler dışında özelleştirmeye gitmeyecek. Özelleştirmelerin ötelenmesi doğru bir politika, çünkü 2009'da yapılacak özelleştirme denemeleri başarısız olacak ve özelleştirilen kurumlara değerinin altında teklif gelecekti.

Yaşanan küresel mali krizin etkilerinin 2009'da artarak devam edeceği görülmektedir.

Yapılması Gerekenler

Hükümet Bir An Önce Geniş Bir Önlem Paketi Hazırlamalı:

Önlem paketinin içeriği ağırlıklı olarak talep artırıcı yönde düşünülmeli,

Özellikle kamu harcamaları yoluyla iç talep artırılmalı. Ancak, doğru kamu harcama kalemleri, yine doğru bir biçimde ekonomiye aktarılmalı.

Kısmı vergi indirimleri yapılması yerine, daha uzun süreli ve daha kapsamlı vergi indirimleri yapılmalı, özellikle yatırımlar üzerinden alınan vergiler, olabildiğince azaltılmalı. Vergi tabanı genişletilmeli.

Önlem paketi içinde, makroekonomide düzen, güven ve istikrar sağlayacak "yapısal reformlar" mutlaka yer almalı.

IMF Konusu Acilen Netleşmeli:

IMF konusundaki belirsizlik giderilmeli ve IMF ile yapılacak stand-by düzenlemesine ilişkin esasla,r kamuoyu ile paylaşılıp tartışılmalı. Ekonomiye 2009 yılında acilen kaynak girişi yapılmalı, aksi takdirde Türkiye'deki kriz daha da derinleşebilir. Sonuçta, IMF ile yapılacak anlaşma konusunda biran önce bir netlik sağlanmalı, belirsizlik piyasayı daha da çok sarsıyor.

İhracat Gelirlerini Artıcı Önelemler Alınmalı:

Dış kaynak bulmanın zorlaşacağı 2009 ve sonrasında cari açığı azaltabilmek için dış ticaret dengesine önem vermeli (örneğin, turizme yönelik tanıtım harcamaları konusunda özel destekler ve turizme yönelik teşvikler getirilebilir, yurtdışı müteahhitlik hizmetleri için başta teminat mektubu sorunlarını gidermek olmak üzere destek sağlanabilir. İhracat sürükleyen otomobil, tekstil gibi sektörlere vergisel teşvikler sağlanabilir),

Yatırımcılara Özel Avantajlar Sağlanmalı:

Yatırım yapanlara, özel teşvikler sağlanmalı.

Teşvik Sistemi genişletilmeli, genel teşvikler yerine sektörel ve bölgesel teşviklerle, ihraç ürünlerin rekabet gücünü artıracak teşviklere önem verilmeli,

Üretken yabancı yatırımlara her türlü destek verilmeli. Yabancı yatırımlar açısından Türkiye'yi cazip kılacak; 5-10 yıl vergi muafiyeti, istihdam üzerindeki yüklerin azaltılması, yatırımcıya kapsamlı vergi, resim ve harç istisnası, ucuz enerji, bedava arsa tahsisi gibi olanaklar sağlanmalı.

Eğitimin sanayi ile ilişkisi güçlendirilmeli, teknoparklar artırılmalı, üniversite-işyeri-yerleşim alanı-okul ilişkileri etkinleştirilmeli.

Enerji Politikası, yeniden gözden geçirmeli ve enerji üzerinden alınan vergi ve vergi benzeri yükümlülükleri azaltmalı, enerji ithali azaltılmalı, enerji maliyetleri azaltılmalı,

Kayıt Dışılık İle Mücadele Edilmeli:

Kayıt dışı faaliyette bulunmak suretiyle, hem haksız rekabet yaratan hem de vergi ödemeyen veya az ödeyen geniş bir kesim var.

Bu nedenle kayıt dışılığı önlemeye yönelik ciddi önlemler alınmalı. Çin'de olduğu gibi "kazı kazanlı" fiş ve faturalar Türkiye'de de uygulanmalı. Buna yanaşılmıyorsa, "ücretlere ve emeklilere vergi iadesi" tekrar getirilmeli.

Vergi sistemi, "tarafsız", "basit", adalet", "etkinlik" ilkeleri çerçevesinde yeniden düzenlenmeli. Vergi dışı piyasa ekonomisini daraltacak önlemler mutlaka alınmalı.

Değişim mühendisliği (re-engineering) tekniğinden yararlanılarak, organizasyonda yüksek kalite, düşük maliyet, hız ve etkin hizmet amaçlarını sağlayıcı, radikal değişimler yapılmalı ve yeniden yapılandırma gerçekleştirilmeli.

İşsizlik Sigortası Yardımı Artırılmalı:

İşsizlik Sigortası Fonu'nda, birikmiş para mevcudu, 40 milyar TL'nin üzerinde, bu güne kadar yapılan "işsizlik aylığı" ödemeleri ise toplanan paranın yüzde 5'i civarındadır.

Yapılan ödemelerin tutarı, asgari ücretin brüt tutarının yüzde 80'ni aşmamaktadır.

Kriz nedeniyle ağırlaşan koşullarda göz önüne alınarak, işsizlik sigortası yardımlarının tutarını ve yarımın yapılacağı süreyi artırmakta yarar var.

Ödenmeyen Borçlara Ödeme Kolaylığı Sağlanmalı:

Kredi kartı, vergi ve sigorta borcu olanlara, anaparaya af getirmeden, sembolik bir faizle uzun vadeli bir ödeme kolaylığı getirilmeli. Böylelikle, milyonlarca kişinin mağduriyeti önlenebilir.

Kredi Olanakları Genişletilmeli ve Likiditre Artırılmalı:

Dış ve iç kredi kanallarının kamu kaynakları da devreye sokularak işler hale gelmeli. Mevcut kredilerin yapılandırılması ve yeni kredilerin açılabilmesi için kredi garanti fonu sistemine dayalı önlemler geliştirilmeli. Merkez Bankasının reeskont kredileri ile bankalara ve şirketlere likidite sağlanabilir.

Lokomotif Sektörlere Özel Önlemler:

İnşaat, otomotiv ve tekstil, Türk ekonomisinin lokomotifi olan sektörlerdir.

Özellikle inşaat sektöründeki durgunluk veya canlılık ekonomiye aynen yansımaktadır. Konut kredi faizlerinin aşağı çekilmesi, konut inşa eden firmaların KDV iadelerinin 2-3 yıl yerine 3 ayda bir yapılması, tapu harcının kalıcı olarak binde 5'e indirilmesi, net alanı 150 m²'yi aşan konutlarda, satış bedelinin tamamının yüzde 18 KDV'ye tabi tutulması yerine, aşan kısma yüzde 8 KDV uygulanması talebi ve buna bağlı olarak da sektörü canlandırıcı bir önlem olur.

Otomotiv sektörü yan sanayi ile birlikte göz önüne alındığında, Türkiye ekonomisi yönünden çok önemli bir sektör. İhracat şampiyonu olan bu sektörde, ekonomik krizinde etkisiyle ciddi bir daralma yaşanıyor. Sadece KDV indirimi, Mart 2009 otomobil satışlarını, bir önceki aya göre yüzde 180 artırdı. Otomobildeki vergiler; dünya ortalamasının yüzde 300-500 fazlası. Vergilerin aşağı çekilip satışların artırılması ve buna bağlı olarak yan sanayinin de canlanacak olması, sonuçta devletin vergi gelirlerinin de artması gibi olumlu sonuçlar doğurabilecektir.

Tekstil sektöründe, işten çıkarmalar son bir yılda 200 bini aştı. Sektöre yönelik özel teşvikler, ucuz kredi olanakları, istihdam üzerindeki yüklerin aşağı çekilmesi hemen akla gelen önlemler olarak göze çarpıyor.

Sonuç

Ekonomik kriz henüz dibi bulmuş değil. Krizi Türkiye'de geniş tabanlı bir "U" olacağı ve olumsuz etkilerinin, 2010'da devam edeceği tahmin ediliyor.

Krizin önlemlerinin giderilmesi için alınan hem gecikmiş hem de önlemler yetersiz kılmıştır. Krizin etkilerinin hafifletmesi ve ekonominin yeniden dinamik ve sürdürülebilir büyümeye geçmesini sağlamak için, Acilen, yukarıda sıralanan önlemlerin, alınması ve uygulanmasında yarar vardır.

Küresel Kriz ve İşsizlik

■ **Doç. Dr. Seyhan ERDOĞDU** / AÜ Siyasal Bilgiler Fakültesi Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü

Küresel Mali Krizden Reel Ekonomi Krizine

Son çeyrek yüzyıldır, tüm dünya ölçeğinde, kapitalist sermaye birikim sürecinin malileşmesi olgusu yaşanıyor. Uluslar arası Çalışma Örgütü ILO'nun 1995 İstihdam Raporunda bu konuda şunlar söylenmektedir: *"1970'lerin sonlarında, uluslararası mali sistemde meydana gelen iki büyük değişiklik küresel çapta işsizliğin artmasına yol açtı. Birincisi daha önceki düzenlemelerin azaltılmasının bir sonucu olarak, sermayenin uluslararası hareketliliğinin artmasıdır. İkincisi de küresel piyasalarda dövizin ve bir dizi mali yatırım aracı ticaretinin, dramatik bir boyutta artmasıdır. Döviz ve sermaye piyasalarındaki faaliyetlerde bir patlama olmakla kalmamış, bu faaliyetin niteliği de değişmiştir. 1971 de…, bütün döviz işlemlerinin yüzde 90'ı ticaretin ve uzun vadeli yatırımların finansmanına, yalnız-*

ca yüzde 10'u spekülasyona yönelikti. Bugün bu yüzdeler değişmiştir; işlemlerin yüzde 90'ından fazlası spekülatif amaçlıdır." (ILO, 1995: 196).

Bunun doğal sonucu, tüm ülkelerde faiz oranlarının yükselmesi ve fonların yatırımlar yerine spekülatif amaçlı hareketlere yönelmesidir. Ekonomik anlamda kaçınılmaz sonuç, büyüme hızının azalması ve istihdamın daralmasıdır.

Sermaye birikimini malileştiren ve spekülatif yatırımlarla "paradan para kazanma" anlamına gelen "gazino kapitalizmi", on yıl önce, aralarında Türkiye'nin de (2000-2001) bulunduğu, Asya, Rusya ve Latin Amerika'da bir dizi ülkeyi mali bir krize sürüklemişti. On yıl sonra, 2008'de, bu kez mali sermayenin mabedi olan Amerika Birleşik Devletlerinde, ipotekli konut kredilerindeki balonun sönmesi ile bu saadet zinciri en zayıf halkasından koptu.

Amerika Birleşik Devletlerinde, son 10 yıldır, net değerlerinin 70 katı kadar borçlanabilen Fannie Mae, Freddie Mac gibi "mortgage" (uzun dönemli konut edindirme) şirketleri ve net değerlerinin 30 katı kadar borçlanabilen Lehman Brothers gibi yatırım bankaları, bireysel ve kurumsal yatırımcılardan topladıkları tasarrufları, konut kredilerine dönüştürdüler. Konut kredisi verilen kişilerden aldıkları borç senetlerini de fon adı altında tüm dünya piyasalarına sürdüler. AIG gibi sigorta şirketleri, bu riskli kağıtları sigorta ettiler.

Ancak kredilerin bol bol dağıtıldığı düşük gelirli Amerikan ailelerinin, bu kredilerin anapara ve faizlerini geri ödeme gücü yoktu. 10,6 trilyon Dolar olan toplam konut kredilerinin yüzde 20'si, riskli kredilerden oluşuyordu. Düşük gelirli aileler bu borçların altından kalkamadılar ve riskli konut kredileri geri ödenmemeye başladı. 2008 yılı ortalarında konut kredilerine dayalı kağıtlara yatırım yapan bankalar ve mali kuruluşlar, 435 milyar Dolar zarara girmişti bile. Bugün ise batık konut kredilerine dayalı "zehirli" kağıtların, 1.5 trilyon Dolarlık bir meblağı bulması bekleniyor.

Batık konut kredisi krizi karşısında, tedirgin olan yatırımcılar paralarını piyasadan hızla çekmeye, yatırım bankaları da konut ipotekli kağıtları elden çıkarmaya başladılar. Banka ve mali kuruluşlar, kaynaklardaki kıtlaşma ve yüksek risk algılaması karşısında kredileri kısınca banka kredisi krizi ortaya çıktı. Daha sonra da banka krizi genişleyerek, dev mali kuruluşların battığı küresel bir mali krize dönüştü. Ardından, gelişmiş batı ekonomileri koyu bir durgunluğa sürüklendi. 2009 yılının bahar ayları geldiğinde ise, mali krizin etkileri, tüm dünyada bütün ağırlığı ile reel ekonomiye taşınmış bulunuyor (Eğilmez, 2009; Sönmez, 2009).

Başlangıçta Çin, Hindistan, Rusya gibi ülkelerin bu krizden fazla etkilenmeyeceği ve bu ülkelerdeki ekonomik büyüme sayesinde, ABD ve Avrupa ekonomilerinde başlayan mali krizin, bir küresel daralmaya dönüşmeyeceği umuluyordu. Ancak bu kez "gazino kapitalizmi"nin krizi, Tayland, Endonezya ya da Türkiye gibi göreli küçük piyasalarda değil, küresel ekonominin taşıyıcı sütununda, ABD ekonomisinde patlak vermişti. Küresel ekonominin diğer parçaları, bu ana eksendeki çöküntünün sonuçlarını ortadan kaldıracak güçte değildi. Tersine, başta gelişmekte olan ülkeler olmak üzere, tüm dünya ekonomileri ABD'nin ardından küresel durgunluğa sürüklendiler (Griffith-Jones ve Ocampo, 2009).

Mali kriz, gelişmiş ülke ekonomilerinin yurtiçi ekonomik sorunlara ağırlık vermesine ve trilyonlarca doları ulusal kurtarma paketlerine ayırmalarına yol açtı. Kriz koşullarında gelişmiş ülkelerde halk, daha az tüketme ve daha az seyahat etme eğilimine girdi. Reel ekonomide yatırımları ve ticareti finanse etmek için gerekli olan kredilerin kıtlığı, tüketim harcamalarının azalması, tüketici ve yatırımcıların güven eksikliği, tüketim, üretim ve yatırımda azalmanın fasit bir daire haline gelmesi, küresel ticaret ve yatırım kanalları ile durgunluğu küresel bir felaket haline dönüştürdü (TKB, 2008).

Deutsche Bank, 2009 yılında ABD'nin yüzde -3,9, Euro bölgesinin yüzde -3, Japonya'nın yüzde -7, Rusya'nın yüzde -2,4 oranında küçüleceğini tahmin ediyor. 2009 yılında dünya ticaretinin yüzde -9 oranında daralacağı öngörülüyor. Gelişmekte olan ülkelere giden sermaye akımlarının, 2007 yılında 929 milyar Dolardan 2009 yılında 165 milyar Dolara düşeceği öngörülüyor (ILO, 2009a). OECD'ye göre 30 ülkelik OECD bloğu, 2009'da yüzde -4,3 oranında küçülecek. 2010 yılı için de bir büyüme beklentisi mevcut değil (OECD, 2009).

Küresel krizin Türkiye'yi de "teğet geçmediği", temel ekonomik göstergelerden açıkça görülüyor. 2009 yılında Türkiye ekonomisinde yüzde -3,6 oranında bir daralma olacağı Katılım Öncesi Ekonomik Programda resmi olarak ifade ediliyor (TC, 2009). Merkez Bankasının, Nisan ayı Para Politikası Kurulu toplantı özetinde Türkiye'nin 2009 yılının ilk çeyreğindeki küçülmesinin iki haneli bir rakam olacağı açıklandığına göre, 2009 yılı için şimdilik öngörülen yüzde -3,6'lık küçülmenin bile aşırı iyimser bir tahmin olduğunu söyleyebiliriz.

Sanayi üretimi, 2008 ortalarından bu yana sürekli olarak azalıyor. TÜİK verilerine göre 2008 ortalarında

aylık yüzde -3,6 oranıyla başlayan sanayi üretimindeki azalma, Mart ayında yüzde -23,5 oranında olmuştur. İstanbul Sanayi Odasına göre sanayi üretimindeki bu düşüş, son otuz yılın en büyük düşüşüdür (İSO, 2009). Sanayide kapasite kullanım oranları da Mart 2009'da yüzde 66,8 seviyelerine inmiş bulunmaktadır. Türkiye İhracatçılar Meclisi'nin verilerine göre Nisan 2009'da ihracat da yüzde 35 oranında gerilemiştir (TİM, 2009).

Öte yandan, ekonomi küçülürken devletin gelirleri de küçülmektedir. Katılım Öncesi Ekonomik Programla birlikte revize edilen göstergeler arasında bütçe açığı da vardır. Merkezi Yönetim Bütçesinde 2009 yılı için 13,4 milyar lira bütçe açığı öngörülürken, şimdi bu rakam 49 milyar lira olarak değiştirilmiştir. 2009 yılının ilk üç ayı sonunda, merkezi yönetim bütçesi açığı 19,1 milyar TL'ye ulaşmıştır.

Burada bir çarpıcı gerçeğin altını çizmek gerekir. TÜİK verilerine göre 2008 yılında GSYİH sadece yüzde 1,1 oranında büyürken, mali kuruluşlar yüzde 9,1 oranında büyümüştür. 2008 yılının son çeyreğinde GSYİH %6,2 küçülürken bile mali kuruluşlar yüzde 9,5 gibi yüksek bir oranda büyümeye devam etmiştir. Ama gene de bankacılık sistemindeki kaynakların kredi kıtlığı içindeki sanayie, özellikle de küçük ve orta ölçekli sanayie aktarılmadığını görmekteyiz. Bankaların riskli gördükleri sanayie kredi vermekten kaçınması ve mevduat faizlerini düşürürlerken kredi faizlerinde azalmaya gitmemeleri, durgunluğu daha da derinleştirmektedir.

Özetle ifade edersek, Dünya ekonomisindeki krizin tam da içinde yaşayan Türkiye'de ekonomi hızlı bir daralmaya gitmektedir. Bu daralmanın arkasında, iç ve dış talepteki azalma, Türkiye'ye yönelik sermaye girişlerinde azalma ve bankacılık sistemine dayalı kredi kanallarının çalışmaması bulunmaktadır (İSO, 2009). Türkiye'de bankacılık sisteminin yabancılaştırılarak özelleştirilmesi de, banka kredi kanallarının iç piyasaya açılmamasında rol oynamaktadır. Bütün bu nedenler küresel ekonomi ile bağlantılı yapısal sorunlara işaret etmektedir; 2009 yılı boyunca ve 2010 yılında bu yapısal sorunların devam edeceği artık uluslar arası mali kuruluşlarca da kabul edilen bir gerçektir. Türkiye kapitalizmin merkezlerinde mali krizle başlayan küresel ekonomik krize yüksek cari açık, ithalata bağımlı, dış borçları yüksek bir sanayi ve yüksek işsizlik oranları ile girmiştir. Türkiye için artık spekülatif sermaye girişlerine dayalı yapay büyümenin sonu gelmiştir.

Bugüne kadar kamunun küçültülmesini savunan iş çevreleri ise iç talebin, dış ve iç kredilerin, kamu kaynakları ve kamusal kredi garantileri devreye sokularak canlandırılmasını ve Uluslararası Para Fonu IMF ile yeni bir stand by anlaşması imzalanarak sağlık ve sosyal güvenlik alanında daraltıcı politikalar pahasına ekonomiye ek kaynak girişinin sağlanmasını talep etmektedirler.

Ekonomik Krizden İstihdam Krizine

Mali kriz, reel ekonomik krize dönüşürken, reel ekonomik kriz de yüzyılın en büyük ve en derin istihdam krizine dönüşmektedir. Hemen tüm ülkelerde işsizlik oranları yükselmiş, güvencesiz çalışma biçimleri ve çalışan yoksulların sayısı artmıştır. Finans, inşaat, otomotiv gibi bazı sektörler ekonomik daralmanın, dolayısıyla işsizliğin en yaygın olduğu sektörler olarak öne çıkmaktadır. Emek yoğun sektörlerde ihracata bel bağlamış ülkelerin, ihraç malları, daralan tüketim nedeniyle satılamaz hale gelirken, Kuzeyde ve Güneyde, milyonlarca işçi küresel işsiz ordusuna katılmaktadır. ILO'ya göre bu sayı 2008 yılı için 14 milyon yeni işsizdir. 2009 yılında ise işsizlerin sayısının 40 milyon daha artması beklenmektedir. En kötü koşullarda, korumasız bir biçimde ve çok düşük ücretlerle çalışanların sayısındaki artışın 75 milyon kişi olacağı tahmin ediliyor. Özellikle Amerika Birleşik devletleri 1929 buhranından sonraki en büyük işsizlik krizini yaşıyor. Son bir yılda ABD'de 4 milyon 100 bin kişi işini kaybetti. Japonya'da işsizlerin sayısı hızla artıyor. 20 Milyon Çinli, kentlerde işlerini kaybederek köylerine geri döndü. Güney Afrika'da 250 000 kişinin kriz işsizi olduğu tahmin ediliyor. Hindistan'ın ihracat sektörlerinde istihdam %3 oranında azaldı. Gelişmekte olan ülkelerin tümünde giysi, ayakkabı, işlenmiş gıda, elektronik gibi ihraç sektörlerinde yığınsal işsizlik yaşanıyor. Orta ve Doğu Avrupa ülkeleri kapitalizme geçişin ilk dönemlerinde yaşadıkları işsizlik ve yoksulluk günlerine geri dönme tehdidi ile karşı karşıyalar. Afrika'da da ihraç pazarları için mal üreten sektörlerde ve turizmde işsizlik hızla artıyor (ILO, 2009a).

İstihdam krizi, kendini yalnız işsizlikle göstermiyor. Çalışan yoksullar dediğimiz kitle de giderek büyüyor. İç göçün daimileştiği ülkelerde, kentlerde işlerini kaybedenlerin kırsal kesime geri dönerek tarımda geçimlik koşullarda varlıklarını sürdürmeleri, yani tersine göç gerçekleştirmeleri olanaklı olmuyor. Bu tür sosyal yapılarda, işsizlikle birlikte, düzenli ve güvenceli çalışmanın da hızla düzensiz ve kayıtdışı çalışmaya dönüştüğü görülüyor. ILO raporlarına göre 2009 yılında, dünya emekçilerinin yüzde 40-50 arasında bir bölümü, kişi başına günde 2 dolarlık yoksulluk sınırında yaşayacak (ILO, 2009a; 2009b). Öte yandan günümüzde sayıları 120 milyona çıkan göçmenlere, bir de kriz göçmenleri ekleni-

yor. Daha kaygı verici olan da 2009 küresel istihdamına ilişkin bu tahminlerin tümünün, gerçekleşecek düzeylerden çok daha düşük olduğunun şimdiden belirtilmesi. Uluslararası Para Fonu IMF, 2009 ekonomik küçülme tahminlerinin büyük ihtimalle revize edileceğini ve bu revizyonun aşağı doğru olacağını söylüyor. Bu durum istihdamdaki daralmaya ilişkin tahminlerin gerçekleşecek daralmanın üstünde olduğu ve 2009 yılında işsizlik ve yoksulluk açısından daha ağır bir tablonun doğacağı anlamına geliyor.

2008-2009 krizinin bir özelliği, krizin derinliği ve süresinin ne çapta olacağının tahmin edilememesidir. Kapitalizmin krizlerinin, daralma ve genişleme süreçlerini içeren "V" biçiminde, ya da en kötü ihtimalle daralma ve duraklamadan sonra genişleme süreçlerini içeren "U" biçiminde olduğu düşüncesi, 2008-2009 krizleri için öngörülememektedir. Henüz krizin "I" biçiminde, yani ekonomilerin iniş sürecinde olduğumuz ve daha sonraki dönemde "L" biçimine, yani çok uzun sürecek bir durgunluk dönemine gireceğimiz görüşlerini savunan iktisatçılar bulunmaktadır. Kriz öncesinde de yüksek işsizlik oranları ve istihdam yaratmayan bir büyüme süreci yaşayan dünya ekonomilerinin, kriz nedeni ile katlanan ağır işsizlik sorunu, önümüzdeki 10 yılın da en temel sorunu olacaktır.

Türkiye, reel ekonomideki krizin bir istihdam krizine dönüşmesi sürecini, dünyada en ağır biçimde yaşayan ülkelerden olmuştur.

2009 Şubat itibariyle, Türkiye genelinde yüzde 16,1'e tırmanmış olan işsizlerin oranına, eksik istihdamı ve iş bulması halinde çalışmaya hazır olanları da ekleyerek bulduğumuz gerçek atıl işgücü ya da türetilmiş işsizlik oranı yüzde 29,2 olmaktadır.

2009 Şubat itibariyle, kentsel yerlerde işsizlik oranı yüzde 18.1'dir. Kentsel yerlerde, genç nüfusta işsizlik oranı daha da yüksek olup yüzde 30,1'dir. Bu oranlara atıl işgücünü oluşturan kalemleri de eklersek, kentsel yerlerde gerçek işsizlik oranları daha da yükselecektir. Özellikle gençler patlamaya hazır sosyal krizin zeminini oluşturmaktadır.

Son bir yılın işsizlik verilerine bakarsak, Şubat 2009'da, Türkiye genelinde işsiz sayısının geçen yılın aynı dönemine göre 1 milyon 125 bin kişi artarak 3 milyon 802 bin kişiye yükseldiğini görürüz. Kentsel yerlerde işsizlik oranı 4,7 puanlık artışla yüzde 18,1, kırsal yerlerde ise 3,4 puanlık artışla yüzde 11,9 olmuştur. Türkiye'de tarım dışı işsizlik oranı geçen yılın aynı dönemine göre 5,6 puanlık artışla yüzde 19,8 seviyesinde gerçekleşmiştir. Bu oran erkeklerde geçen yılın aynı dönemine göre 5,7 puanlık artışla yüzde 19, kadınlarda ise 5 puanlık artışla yüzde 22,5 olmuştur.

Bu dönemdeki işsizlerin; yüzde 74,5'i erkek nüfustur, yüzde 62'si lise altı eğitimlidir, yüzde 20,3'ü bir yıl ve daha uzun süredir iş aramaktadır, yüzde 91'i (3 milyon 459 bin kişi) daha önce bir işte çalışmıştır. Daha önce bir işte çalışmış olan işsizlerin yüzde 41,5'i "hizmetler",

Tablo 1: İşsizlik ('000 ve %)

Aylar	Açık İşsizler (1)	İş Bulma Umudu Olmayanlar (2)	Diğer Nedenlerle İş Aramayıp Çalışmaya Hazır Olanlar (3)	Mevsimlik Çalışanlar (4)	Eksik İstihdam (5)	Atıl İşgücü (6)	Türetilmiş İşgücü (7)	Türetilmiş İşsizlik Oranı %	Açık İşsizlik Oranı %
2008 Temmuz	2353	541	1176	144	858	5072	26836	18,9	9,4
Ağustos	2439	530	1190	179	797	5135	26847	19,1	9,8
Eylül	2548	538	1144	209	805	5244	26472	19,8	10,3
Ekim	2687	615	1177	299	838	5616	26723	21,0	10,9
Kasım	2995	717	1251	405	855	6223	26682	23,3	12,3
Aralık	3274	817	1481	426	855	6853	26733	25,6	13,6
2009 Ocak	3650	873	1521	290	855	7189	26207	27,4	15,5
Şubat	3802	701	1392	543	1229	7667	26218	29,2	16,1

Kaynak: TÜİK verilerinden türetilmiştir.

yüzde 27,4'ü "sanayi", yüzde 20,1'i "inşaat", yüzde 8,7'si "tarım" sektöründe çalışmıştır. İşsizlerin yüzde 24,9'unu işten çıkarılanlar oluşturmaktadır.

İŞKUR'a kayıtlı işsiz sayısı Nisan 2009'da geçen yılın aynı ayına göre yüzde 72,59 oranında artarak 1 266 917 kişi olmuştur. Kuruma kayıtlı işsizlerin yüzde 35'i lise ve dengi okul mezunu, yüzde 15'i yüksek öğrenim mezunudur. İşsizlik ödeneğinden yararlananların sayısı geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 164 artarak Nisan 2009'da 317 766'ya ulaşmıştır (İŞKUR, 2009).

Türkiye'nin istihdam krizinin tek boyutu işsizlik değildir. Gerçek ücretlerde azalma, çalışma koşullarının kötüleşmesi, kayıt dışılık ve sendikasızlaşma kriz döneminde çalışma yaşamının diğer sorun alanlarını oluşturmaktadır.

İstihdam Krizinden Sosyal Krize

İstihdam krizinin sosyal bir krize dönüşmemesinin tek çaresi, işsiz ve yoksul kesimlerin yararlanacakları sosyal koruma mekanizmalarıdır. Gelişmiş ülkeler, Gayri safi Yurtiçi Hasılalarının yüzde 20'sini sosyal korumaya ayırırlarken, gelişmekte olan ülkelerde bu oran çok düşüktür. OECD ortalaması 2005 yılı itibariyle yüzde 20,5 iken, örneğin Meksika için bu oran yüzde 7, Türkiye için yüzde 13'tür.

Gelişmekte olan ülkelerde işsizlerin ezici çoğunluğu işsizlik sigortası kapsamına hiçbir zaman girememektedir. Gelişmiş ülkelerin tümünde de işsizlerin sosyal koruma altında olduğu söylenemez. İşsizlerin, örneğin ABD'de, yüzde 59'unun ve Japonya'da yüzde 77'sinin işsizlik sigortası kapsamında olmadığını görüyoruz. Bu oran Almanya'da yüzde 6, Fransa'da yüzde 20'dir (ILO, 2009a).

Ülkelerin sosyal koruma sistemleri, kapsadığı nüfus ve koruma oranları açısından ne kadar güçlü ise, istihdam krizinin sosyal bir krize dönüşmemesi o kadar olasıdır. Sosyal güvenlik sistemlerini özelleştirmiş olan ülkelerde ise çalışan kesimler, çok ağır risklerle karşı karşıyadır. ILO verilerine göre 2008 yılında OECD ülkelerinde, sermaye piyasalarına yatırılan ikinci ayak emeklilik fonları yüzde 20 değer kaybetmiştir (2009a). Bu kaybın 2009 yılında daha da artacağı beklenmelidir. Şili'de, 8,5 milyon işçi, kriz nedeni ile, Pinochet askeri cuntası döneminde özelleştirilmiş olan emeklilik fonlarındaki 25 milyar Dolarlık emeklilik birikimlerinin buharlaşması acı gerçeği ile karşı karşıyadır. İstihdam krizinin bir sosyal krize dönüşmemesi için sosyal koruma harcamalarının önemli ölçüde artırılması zorunludur. Ancak sosyal harcamaların artırılması, banka ve mali kuruluşlar ile krizden en çok etkilenen sektörlerdeki şirketlere çeşitli kanallarla kamusal kaynak aktarılması esasına dayanan "ekonomiyi canlandırma" paketleri kapsamında çok küçük bir yer işgal etmektedir. OECD Genel Sekreteri Angel Gurria, G8 çalışma Bakanlarının Roma'daki toplantısında (30 Mart 2009), OECD ülkelerinde ekonomiyi canlandırmak için ayrılan milyarlarca Dolar kamu kaynağının yalnızca yüzde 8-10'unun doğrudan sosyal amaçlı olduğunu açıklamıştır. Dünyanın her yerinde başta sağlık ve eğitim olmak üzere insani kalkınma alanında ağır gerilemeler yaşanacağı beklenmektedir. Özellikle ABD Hazinesinin, Avrupa Merkez Bankasının ya da Japonya Bankasının elindeki gibi büyük kaynaklara sahip olmayan gelişmekte olan ülke hükümetleri, krize karşı alınacak sosyal önlemler açısından çaresizliğe düşmektedirler. Ekonomik krizin siyasal istikrarsızlıkları yoğunlaştırması ve savaş içinde olan bölgeleri hızla genişletmesi ise İkinci Dünya Savaşının yarattığı yıkımın boyutlarını bütün canlılığı ile toplumsal hafızasında yaşayan insanlığın yeni kabusu olmaktadır. Bugün Afganistan, Burundi, Rwanda, Kongo Demokratik Cumhuriyetinde, bütçe harcamalarının yüzde 80'inin kaynağı dış yardımlardır. Gelişmiş ülkelerin dış yardım bütçelerindeki kriz nedeniyle kısıtlamalar, bu ülkelerde nesillerin mahvına yol açacaktır. Unutmamak gerekir ki eğitim ve sağlıktaki kötüleşmeler kısa vadeli yıkımların yanı sıra gelecek nesillere taşınan yıkımlar getirir.

Türkiye'de 1998 IMF Yakın İzleme anlaşması ile başlatılan ve daha sonra 1999, 2002 ve 2005 IMF anlaşmaları ile de sürdürülen sosyal güvenlik sisteminde "reform" ve sağlıkta dönüşüm, sosyal korumayı zayıflatan bir süreci yerleştirmiştir. Sisteme yapılan katkıların artırılıp, yararların azaltılması, bireysel emeklilik alternatifinin yerleştirilmesi, sağlık hizmetlerinde katkı payları, ticarileşme ve özelleştirme şeklindeki yaklaşım, son 10 yıla damgasını vurmuştur. Vatandaşlık ve emek eksenli bir sosyal koruma yerine de, muhtaçlığı temel alan, kayırmacılığa açık bir sosyal yardım sistemi ikame edilmeye çalışılmıştır. Kriz koşullarında sosyal korumanın daha da daraltılması, başta büyük kentler olmak üzere Türkiye'nin her yerindeki işsiz ve yoksul kitleler için ağır kayıplar anlamına gelecektir.

Krize Karşı Önlemler

Dünya pazarının malların ve sermayenin serbestçe dolaştığı küresel bir pazar haline dönüşmesi ve çok uluslu şirketlerin üretimi ve ticareti küresel çapta örgütlüyor olmaları, küresel mali kriz ve reel ekonomik krize karşı alınacak tedbirlerin küresel çapta düşünülmesini gerek-

tirmektedir. Bu koordineli önlemlerin alınması da, başta ileri kapitalist ülke hükümetleri olmak üzere Birleşmiş Milletler camiasındaki devletlerin, küresel çözümler için anlaşmasını zorunlu kılmaktadır. Böyle bir anlaşmanın, gelişmekte olan ülkelerde ekonominin canlandırılmasını ve istihdamın ve sosyal korumanın artırılmasını, çözüm arayışının merkezine koyması şarttır (ITUC, 2009a ve 2009b).

Oysa ki ileri kapitalist ülkeler, küresel krize çözüm arayışlarında bırakın böyle küresel bir yaklaşımı, kendi aralarında bile anlaşabilmiş değillerdir. Küresel çözümlerden çok, ulusal düzeyde kendi sorunlarını çözmek için önlemler geliştirmeye çalışmaktadırlar. Bu çözümler kendi ekonomileri bünyesinde banka ve firmalara yönelik kaynak aktarma, tüketicilere yönelik kaynak aktarma ve altyapı ve çevreye kamu yatırımları (Çin, Fransa, Kanada, Almanya) şeklinde üç başlık halinde toplanabilir (ILO, 2008; Khatiwada, 2009).

Türkiye'de de krize karşı "önlem paketleri" adı altında iç ve dış talebin canlandırılmasını, sermaye girişlerinin artırılmasını ve iç kredi kanallarının açılmasını hedefleyen bazı önlemler alınmıştır.

Hazine Müsteşarlığı, gerek Hükümet gerekse Merkez Bankası tarafından alınan önlemleri, piyasalara para akışını destekleyecek bankacılık sektörü ile ilgili önlemler başta olmak üzere "Likidite destekleri," KDV ve ÖTV indirimleri sağlayan "Vergi ve Prim Destekleri ile Diğer Teşvikler", "Üretim ve İhracata Yönelik Kredi ve Garanti Destekleri" ve "Finansal destekler" olarak gruplandırmaktadır (TC Hazine Müsteşarlığı, 2009).

Her ay yenilenen bu listenin içeriğinin de gösterdiği gibi, Türkiye'nin kriz önlemleri, mali ve sınai sermayeye kaynak aktarmaya ve malların fiyatlarını ucuzlatarak yurtiçi tüketim talebini canlandırma ağırlık veren bir yaklaşıma dayandırılmıştır (TEPAV, 2009). İstihdam alanındaki önlemler ise, "İstihdam Paketi" olarak anılan 4857 sayılı kanundaki yaklaşımda olduğu gibi, işgücü maliyetlerini düşürerek ve İŞKUR kanalı ile uygulanacak programlarla işgücünün niteliğini artırarak, işgücü talebini artırmayı hedefleyen sınırlı sayıda ve kapsamda önlemden ibaret kalmıştır. Bu kapsamda kısa çalışma ödeneğinin miktarı yüzde 50 oranında artırılarak, yararlanma süresi 3 aydan 6 aya çıkarılmıştır. Yararlanma süresi Bakanlar Kurulu Kararı ile 6 ay daha uzatılabilecektir. Genç ve kadın istihdam teşvikinin süresi uzatılmıştır. Yatırım ve istihdamın teşvikine ilişkin 5084 sayılı kanunun gelir vergisi, sigorta primi ve enerji desteği teşviklerinden yararlanma süresi 1 yıl uzatılmıştır. Bakanlar Kurulu; kişi başına düşen milli gelir ve sosyoekonomik gelişmişlik düzeyini dikkate alarak illeri gruplandırmaya ve gruplar itibariyle teşvik edilecek sektörleri ve bunlara ilişkin yatırım, istihdam büyüklüklerini belirlemeye, kurumlar vergisi oranında yüzde 90'a kadar indirim uygulatmaya yetkili kılınmıştır. Bu önlemler arasında üzerinde en çok konuşulan kısa çalışma ödeneğidir. 2005 yılında 21 kişiye 10.5667 TL, 2006 yılında 217 kişiye 64.398 TL kısa çalışma ödeneği ödenmiştir. 2007 yılında 40 kişiye toplam 22.051 TL kısa çalışma ödeneği ödenmiştir. Ocak 2009 ayında 651 kişiye 491.729 TL, Şubat 2009 ayında 6.935 kişiye 1.678.574 TL, Mart 2009 ayında 27.491 kişiye 12.396.559 TL kısa çalışma ödeneği ödenmiştir. Kısa çalışma ödeneğine başvurular 2009 yılında hızla artmaktadır. Örneğin Ford, 5 bin 239 işçisi için, 1 Nisan ile 30 Eylül 2009 tarihleri arasında uygulanmak üzere kısa çalışma ödeneğine başvurmuştur. Nisan 2009 ayında 41 753 kişiye 18 217 293 TL kısa çalışma ödeneği ödenmiştir.

Mesleki eğitim alanında ise İŞ-KUR, Ankara Sanayi Odası ile birlikte, "Kriz İşsizlerine Mesleki Eğitim Programı" adıyla bir eğitim programı başlatmıştır. İŞ-KUR bu programda kursiyerlere günlük 15 TL verecek, ASO da eğitim tesislerinin olanaklarını sunacaktır. 2009 yılında bu programlarla 1000 kişinin eğitilmesi öngörülmüştür. Bu sayının son derece sınırlı olduğu açıktır. 1988-2006 arasında 18 yıl boyunca İŞ-KUR'un işgücü yetiştirme kurslarından yararlananların sayısı yılda 10 000 kişi civarında olmuştur. Kriz döneminde mesleki eğitimden yararlananların sayısının artırılacağı ifade edilmektedir. Ocak-Nisan 2009 döneminde bu kurslardan yararlananların sayısı 40 366 olmuştur.

Önlem paketleri kapsamında, işsizlik sigortasından faydalanan işçi sayısını artıracak ve yararlanma koşullarını iyileştirecek düzenlemelere gidilmediği görülmektedir. Bunun nedeni İşsizlik Sigortası Fonu'nun kaynaklarının devlet iç borçlanma senetlerine bağlı olması ve bu kaynakların işsizler için harcanması durumunda, kamunun yeni borçlanma kanalları bulmasının gerekmesidir. Türkiye ile yapacağı yeni anlaşmada mali disiplin öneren IMF'nin, işsizlik sigortası fonlarının işsizlere aktarılmasında kayda değer bir iyileşmeye karşı çıkacağı düşünülebilir.

IMF ile yapılması planlanan anlaşma ile gündeme gelmesi muhtemel olan bir gelişme de sosyal güvenlik ve sağlık harcamalarında daralmadır. Kriz koşulları, merkezi bütçe açıklarını büyüttüğü gibi, Sosyal Güvenlik Kurumu açıklarını da büyütmüştür. Sağlık hizmetlerindeki ticarileştirme ve özelleştirmenin yanı sıra, gerek işçi gerekse kamu görevlisi aktif sigortalı sayısındaki azalmanın ve SGK prim alacaklarındaki artışın da, SGK açıklarının ve SGK'ya bütçe transferlerinin büyümesinde

etkisi olmuştur. IMF ile yapılması düşünülen yeni stand by anlaşmasında, kredi şartlılıkları arasına, sosyal harcamaların kısılması ve SGK'ya yapılan bütçe transferlerinin azaltılması koşulunun getirilmesi olasılığı, kriz döneminin sosyal çöküntüsünü artıran bir unsur olacaktır.

Kaynakça

Eğilmez, M. (2009), *Küresel Finans Krizi,* Remzi Kitabevi, İstanbul.

Griffith-Jones, S. ve Ocampo, J. O. (2009), *The Financial Crises and Its Impact on Developing Countries,* Poverty Reduction Discussion Paper PG/2009/001, UNDP United Nations Development Programme, http://www.undp.org/poverty

ILO (1995), *World Employment Report,* International Labour Organization, Geneva.

ILO (2008), *A global policy package to address the global crisis,* International Labour Organization, International Institute for Labour Studies, Geneva.

ILO (2009a), *The Financial and Economic Crisis: A Decent Work Response,* International Labour Organization, International Institute for Labour Studies, Geneva.

ILO (2009b), *Global employment trends: January 2009,* International Labour Office. Geneva.

ISO (2009), "Krize Karşı Mücadelemize Var Gücümüzle Devam Edeceğiz", İstanbul Sanayi Odası, http://www.iso.org.tr/tr/web/statiksayfalar/index.aspx?ref=0

İŞKUR (2009), http://www.iskur.gov.tr/LoadExternalPage.aspx?uicode=statikistatistikindex

ITUC (2009a), *Trade Unions to G20: Half Measures Will Not Fix Broken Global Economy,* International Trade Union Confederation, ITUC on Line. http://www.ituc-csi.org/

ITUC (2009b), *Statement to the London G20 Summit,* Global Unions, London Declaration, International Trade Union Confederation, ITUC on Line. http://www.ituc-csi.org/

Khatiwada, S. (2009), *Stimulus Packages to Counter Global Economic Crisis: A review,* International Labour Organization , International Institute for Labour Studies, Geneva.

OECD (2009), Organisation for Economic Development and Co-operation, http://www.oecd.org/statsportal/

SEDEFED (2009). *Kronolojik Olarak Önlem Paketleri,* Sektörel Dernekler Federasyonu, http://www.sedefed.org/default.aspx?pid=60978&nid=57158

Sönmez, M. (2009), *Küresel Kriz ve Türkiye,* Alan Yayıncılık, İstanbul.

T.C.Hazine Müsteşarlığı (2009), *Küresel Mali Krize Karşı Politika Tedbirleri,* Nisan, ://www.hazine.gov.tr/doc/Ana%20Sayfa/Guncel/Politika%20Tedbirleri/Politika_Tedbirleri.pdf

TKB (2009), *Küresel Mali Kriz ve Reel Sektöre Muhtemel Etkileri,* Türkiye Kalkınma Bankası, Ankara.

DPT (2009), Devlet Planlama Teşkilatı, http://www.dpt.gov.tr/PortalDesign/PortalControls/WebIcerikGosterim.aspx?IcerikRef=4022

TEPAV (2009), *Türkiye Ekonomisi İçin Kriz Önlemleri,* Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı, http://www.tepav.org.tr/tur/index.php

TİM (2009), Türkiye İhracatçılar Meclisi, http://www.tim.org.tr/TKB (2008).

Küresel Kriz, G-20 Kararları ve Emekçilerin Konumu

■ **Doç. Dr. Mehmet ŞİŞMAN /** Marmara Üniversitesi İktisat Bölümü İktisadi Gelişme Uluslararası İktisat Bölümü

İçinde bulunduğumuz Dünya İktisadi Krizi; sosyal, kültürel ve kuşkusuz politik yanlarıyla etkisi giderek artan biçimde dünyayı sarsmaktadır. Daha önce çeşitli zamanlarda durgunluk, kriz ve çalkantı dönemleri yaşanması bu krizi nasıl adlandıracağımız sorununu ortaya çıkarıyor. Öncelikle ABD'li sosyolog I. Wallerstein'in vurguladığı gibi "yaklaşık 500 senedir olmayan şeyler oluyor". Dolayısıyla bundan önceki 1929 büyük bunalımıyla karşılaştırılsa da, ondan daha fazla etkisi olamayacağına dönük bulgular henüz elimizde yok. Bütün dünyayı etkisi altına alan hemen hemen bütün kıtaların her yerinde hissedilen iktisadi faaliyetlerdeki gerileme kapitalist üretim ilişkilerinde ne gibi etkilere yol açabiliri, yakın zamandaki G-20 kararlarını dikkate alarak sorgulayacağız.

Krizde olanları kısaca özetlersek şunları anımsayabiliriz. Dünya Ekonomisi'nde 1970'li yıllarda hem enflasyon hem de işsizliğin sanayi ülkeleri olarak bilinen Merkez'deki ABD, Japonya ve Batı Avrupa'da hissedilmesi bu ülkelerdeki yatırımcıları yeni politika arayışlarına itti. Kar oranları düşen bu ülkeler neoliberal politikalarla dünya çapında bir yatırım seferberliği başlattılar. Sosyal haklar bu genişlemede geri planda kaldı kuşkusuz. Genişleyen üretim belirli aralıklarla sorun çıkarsa da teknolojik gelişmeler (internet, cep telefonu gibi iletişim araçlarındaki gelişmeler başta olmak üzere) artınca bu sorunlar yani kısa süreli kar düşüşleri yeterince sinyal vermedi. Çin, Brezilya, Rusya ve Hindistan gibi ucuz işgücü ve hammadde zengini ülkelerdeki yatırımlar giderek arttı. Hatta bazı daha önce fakir olan ülkeler Samsung'lu

Güney Kore gibi zengin kategorisine yükselmeyi başardı. Artan yatırımlar emekçi kesimlerin iş olanaklarını artırdıysa da gelirlerini (gerçek satın alma gücü anlamında) o kadar da artırmadı. 1929'da aynı süreç yaşanmış 1919-29 arası yüzde 43 artan verimlilik maaş ve ücret artışına yansımamıştı.

Öte yandan yine 1929 öncesi olduğu gibi, özellikle 1980 sonrası finans yatırımları kanalıyla hanehalkı borçlanmaları daha önce görülmedik ölçüde ve dünya çapında arttı. Burada hanehalkı borcunu en çok artıran ülkelerdeki emekçiler ABD ve İngiltere'de olduğu gibi doğu Avrupa'da da mevcuttur. Öte yandan finans alanında çalışan bankalar ve borsalar çok büyük karlılık fırsatı yakaladılar. Yaklaşık 35 senedir dünya para sistemi belirli bir kurala bağlı olmadan yürüyor. Son 20 yılda para alanında dünya çapında yaratılan serbesti ortamı sermaye hareketlerini üretim yatırımlarının çok üstünde artırdı. Son olarak, 2004'de 370 trilyon dolar olan türev piyasaları 2006 Haziran'ında 600 trilyon doları bulan bir genişlemeye girdi (BIS raporu 2008).

Bir yandan finanstaki dünya büyüme kaynaklarının çok üstünde yaratılan balon, öte yandan dünyada üretim bölgesinin daha çok Uzak Asya'ya kaymasıyla oluşan üretim ve tüketim dengesizliği bu krizin önemli tetikleyici olguları olarak ortaya çıkmaktadır. Özellikle ABD'deki emeğin saatlik ücretinin 30'da birini alan ve yüksek nüfusuna rağmen beşte bir daha az tüketen Çin dengesizliğin uç noktası olarak kendisini göstermiştir. Burada gelişmekte olan ülke olarak Çin'i değil bu şartları yaratan üretim sistemini tartışmak gerekmektedir. Finansta kısa vadede sıcak paranın patlamasına yol açan kar iştahı bu tartışmayı yaptırmadı ve görmezden geldi. ABD'de 2 milyon insan evsiz kaldı. 10 milyonun üstünde mortgage ödemelerini yapamayacak durumda. 32.2 milyon insan Amerikan devletinin yemek karnesiyle yaşamını sürdürmek zorunda kalmaktadır. Şimdi kriz var ve her yeri yakıyor. Birçok ülke başta ABD olmak üzere 1929 krizinden daha hızlı biçimde krize müdahale ederek şirketlerin sorunlu varlıklarını devralacak yeni anlaşmalar oluşturmaya çalışıyor. 2009'da 200milyon dünya işsizliğine bir 50 milyon kişi daha eklenmesi bekleniyor.

Kurtarma planları ve G-20 kararlarını (Bianet haber özeti) tartışmaya geçelim. 2 Nisan 2009'da Londra'da toplanan içlerinde Türkiye'nin de bulunduğu G-20 ülkeleri aşağıdaki kararlara imza attı.

Uluslararası Para Fonu'na (IMF) aktarılacak ek kaynak miktarı, 750 milyar doları bulabilecek. IMF gerektiğinde 250 milyarlık bir ek kaynaktan da yararlanabilecek. Böylece IMF'ye sağlanan kaynak üç katına çıkarılmış oluyor.

Çok taraflı yatırım bankalarına 100 milyar dolarlık ek kaynak aktarılacak.

G-20 liderleri ayrıca, küresel ticareti desteklemek amacıyla, 250 milyar dolarlık bir mali finansman paketi oluşturulması üzerinde de anlaştı.

G-20 ülkeleri "vergi cennetleri" denen ve dünyanın geri kalanıyla mali işbirliği içinde olmayan gizli bölgelere yaptırım uygulanması ve mali piyasaların küresel düzeyde daha sıkı denetlenmesi üzerinde anlaştı.

Bankacıların ücretleri ve ikramiyeleri daha yakından denetlenecek.

Mali sistem için bir erken uyarı mekanizması oluşturulacak ve bu konuda sınır ötesi işbirliğini temin edecek bir Mali İstikrar Komitesi kurulacak, bu komite IMF'yle birlikte çalışacak.

Hedge fonlar ve kredi derecelendirme kuruluşları da daha yakından denetlenecek.

Bankaların, portföylerindeki riskli varlıklardan arındırılmaları yolunda ortak bir anlayış benimsenecek.

Bu kararlarda IMF'nin yapısının güçlendirildiği anlaşılıyor. Öte yandan şirket kurtarmaları ve devletlerin kamulaştırdığı varlıklar dikkate alındığında kamunun ekonomideki payı bütün ülkelerde artmaktadır. Hedge fon olarak adlandırılan ve çok zengin kimselerin sıcak parayı hotumlayarak karlarını artırmasına engel olmak değil, denetlemek söz konusu olacaktır. Yanlış bazı kredi notlarıyla yatırımcıları yanıltan kredi değerlendirme kuruluşlarına yeni kurallar getirmek değil denetlemek mümkün olabilir. Ayrıca offshore denen kıyı bankacılığıyla Cayman adaları benzeri adalarda vergisiz hesap açmak eskiye göre zorlaşacaktır. Ticaretin ve yatırımların sürmesi için ayrılan fonlar da olumludur.

Bununla birlikte artan işsiz kitle Türkiye'de de kendini göstererek Güney Afrika'dan sonra (yüzde 20) İspanya ile birlikte ikinci büyük işsizlik oranına ulaşılmıştır. Alınan G-20 karalarının gecikmeli etkileri ve KOBİ'lerde süren büyük tahribatı gidermeye yetecek mi? Soru budur. Her ülke kendi evinin önünü süpürmek isteyeceğinden küresel krize dolaylı vergiler dışında özellikle istihdam vergilerinden gelen bir devlet desteği şarttır. Tekelci piyasaların emekçi kesimin işsizliğini ve ücretlerini kötüleştireceği ve bir süre daha bu durumun devam edeceğini görebiliyoruz. Oysa hazır kriz çıkmışken yapısal sorunlarımız üzerine düşünmek gerekir. Örneğin gelir dağılımının neden ABD ve Türkiye'de ve en son IMF'den 42 milyar dolar borçlanan Meksika'da en kötü olduğunu (OECD verisi) sorgulayarak değiştirmek ve G-20'de alınan kararların olumlu etkilerinden yararlanmak mümkündü. Hala da mümkün, yeter ki isteyelim.

Ekonomik Kriz mi Konjonktürel Daralma mı?

■ Yrd. Doç. Dr. Kutluk Kağan SÜMER

1. Buz Dağının Soğuk Yüzü

Krizler Piyasa Ekonomisinin Çöküşü Manasına Gelir mi? Krizle ilgili Liberal İktisat Okulu ne diyor?

Bu çerçevede özellikle işaret edilmesi gereken iki mühim liberal iktisat ekolü Avusturya İktisat Okulu (AİO) ve Monetarist Okul'dur. Avusturya İktisat Okulu, Ludwig von Mises, F. A. von Hayek ve nihayet Murray Rothbard gibi önemli isimlerin ve onların takipçilerinin iktisat literatürüne kazandırdığı ölümsüz eserlerle, konjonktür dalgalanmalarının genellikle devletin parayla ve para-kredi piyasalarıyla oynaması yüzünden çıktığını göstermiştir.

Bu krizlerin benzer bir izahı Monetarist Okul tarafından geliştirilmiştir. Bu okulun en önemli isimlerinden biri olan M. Friedman, Amerikan para tarihi üzerindeki muazzam bir ampirik çalışmayla piyasaların yarattığı sanılan 1929 Buhranının ana sorumlusunun da aslında devlet olduğunu kanıtlamıştır.

Kapitalizmin sorgulanmasına da yol açan bu kriz kapitalizmin sonunu getirebilir mi?

Piyasa ekonomisi tıpkı bir canlı organizma gibi kendisine yapılan kötü muameleye karşı tepki gösterir ve kriz, iflas, işsizlik şeklinde sırasıyla sermaye ve işgücü sahiplerini cezalandırır. Yanlış hareket eden hükümetleri devirir. İnsanlık, iktisadi ihtiyaçlarını gidermek için piyasayı, siyasal ihtiyaçlarını gidermek için devleti icat etmiştir. Piyasa ve devletin ikamesi mümkün değildir. Her krizde bir yalancının ortaya çıkarak doğal sistemi yani piyasayı suçlaması olağandır.

2. Buz Dağının Görünmeyen Yüzü:

Dünya ekonomisi küreselleşmeyle birlikte Çin ve Hindistan ekonomileri ile bütünleşti. Küresel ekonominin faktör donanımı değişti. Bu durumda ABD ve AB'de ücretlerin düşmesi ve faizlerin yükselmesi gerekirdi. Bu ise ABD ve AB'de ücretlerin düşmesi, yatırımların azalması, büyümenin durması, hatta millî gelirin düşmesi demekti. Bu gelişmelerin anlamı, Amerikan hegemonyasının sarsılması demektir. Bu nedenle devletler, mal piyasalarının aksine; faktör piyasalarının bütünleşmesini önlediler. Dolayısıyla ABD ve AB merkez bankaları, millî gelir düzeylerini ve gelir dağılımlarını; faizleri düşürerek ve likiditeyi artırarak yapay bir biçimde korumaya çalıştılar.

Örneğin bugün bile ABD'de yıllık enflasyon (TÜFE) yüzde 6 iken, faiz haddi yüzde 2,5'tir. Yani negatif faiz mevcuttur. Negatif faiz ise tasarrufçunun bir piyasa ekonomisinde devlet eliyle dolandırılmasıdır. Özetlersek krizin nedeni, devletlerin, hem krizi hem de bunun oluşturduğu sorunları; ucuz para ve açık maliye politikası ile aşmak istemeleridir.

Devlet müdahaleleri sonucunda, ödeme gücü olanları ihtiva eden "mortgage" piyasaları yanında, "subprime mortgage" ve Alt-A denilen iki gayrimenkul kredi piyasası daha oluşmuştur.

Bu piyasalarda riskli müşterilere kredi açılmıştır. Bu piyasalar hızla genişlemiştir. 2001 ile 2007 arasında Fannie Mae ve Freddie Mac'ın teminat verdiği ve kendi portföyünde tuttuğu subprime ve Alt-A ipoteklerin değeri 700 milyar dolardır.

ABD yatırım bankaları ise 2000-2006 arasında riskli konut ve tüketici kredilerine 7 trilyon dolar yatırım yapmıştır.

Bu riskli krediler adeta bir saadet zincirinin temelini teşkil etmiştir. Riskli krediler ve onlara dayanan türevler hızla büyümüştür.

Zamanımızda dünya bir global pazara dönüştüğünden ve iletişim imkânları çok geliştiğinden, *The Economist*'in işaret ettiği gibi, riskli mortgage kredilerine dayanan ve hacimleri inanılmaz boyutlara ulaşan türev menkul ürünler sadece ABD'de kalmamış tüm dünyaya yayılmıştır.

Bu zincirin başlangıç noktasındaki krediler dönmemeye başlayınca kriz adım adım gelmiştir.

Kriz, ABD'nin düşük faiz, bol ve ucuz para politikaları tarafından da desteklenmiştir. 2001-2004 arasında Amerikan Merkez Bankası (FED) piyasaya devamlı para pompalamıştır. Ucuz para sağlamak için faizler düşük tutulmuştur. Kredi veren de kredi alan da ucuz ve bol para balonuna inanmış ve ona göre hareket etmiştir. Ve elbette, ABD'nin dünya jandarmalığına soyunması, saldırganlığı ve bunu sürdürmek için açık bütçe politikası izlemesi de krizin destekçisi olmuştur.

Gerçek bu olmasına rağmen, şimdi Amerikan devleti kurtarıcı olarak görülmekte ve müdahaleye davet edilmektedir.

Oysa problemin asıl kaynağı devlet müdahaleleridir. Olmayan paralara dayalı yeni dev devlet müdahaleleri, bu krizi çözmeye yetmeyecektir. Nitekim, spekülatif paketler art arda gelmekte, her paket yeni bir paketi zorlamaktadır. Kriz kaçınılmaz olarak can yakacaktır. Bazı firmalar batacak, sahipleri ve çalışanları yanında bu firmalarla iş yapanlar zarar görecektir. Amerikan ekonomisi bir süre büyüyemeyecek ve ciddi (belki yüzde 15'e varacak) oranda küçülecektir. Amerikan ekonomisi dünya ekonomisinin hâlâ merkezi olduğu için dünya ekonomisi bir bütün olarak daralacaktır. Bu daralmadan her ülke nasibini alacaktır. Devlet müdahalelerinin bu gerçeği değiştirmesinin imkânı yoktur. Aksine bu krizi derinleştirebilecektir.

Sistem krizden nasıl çıkacaktır?

Kriz aşağıdan yukarıya, piyasa aktörlerinin kendini yeni şartlara uyarlamasıyla çözülecektir. Bu elbette bir anda olmayacak, zaman alacaktır. Ayrıca sancılı ve acı verici olacaktır. Krizler, derinde yatan asıl hastalıkların yansımasıdır, semptomudur. Finansal krizi piyasalardaki ana hastalığın, yani reel ekonomide kredi dağılımındaki çarpıklıkların yarattığı hataların sendromu gibi görmek daha doğrudur.

Bu kriz bazılarının talep ettiği gibi gerek finans sektöründe gerekse diğer sektörlerde piyasaları budamanın vesilesi yapılmadığı takdirde, krize piyasanın üreteceği çözümler ileride hem finansal piyasaların hem de reel ekonomilerin daha sağlam ve daha sağlıklı olmasına yardımcı olabilir. Tabiî devletler (özellikle Amerikan devleti), yani politikacı ve bürokratlar devletçi entelektüellerin ve yüklerini devlet aracılığıyla garibanların sırtına yıkmak isteyen işadamlarının da teşvikiyle kendilerini yeryüzü tanrısı sanıp haksız, adaletsiz, gereksiz ve yanlış müdahalelerde bulunmazlarsa.

3. Buz Dağının Görünen Yüzü:

Kriz Nasıl Başladı?

2001 sonrasında ABD ekonomisini toparlamak için hızla indirilen faizler (2001-2004 dönemi), kredi kullanma talebini artırdı.

Artan kredi hacmi emlak fiyatlarını yükseltti. Yükselen emlak fiyatları, yeni kredi alınabilmesini sağladı. İpotekli gayrı menkule, ikinci-üçüncü ipotek yapılarak elde edilen kaynakla yeni harcama yapma imkanı sağlandı.

2002 yılında inşaat sektörü ile ekonomiyi canlandırmak ve düşük gelirlilerin konut sahibi olabilmelerini kolaylaştırmak amacıyla yeni düzenlemeler yapılmıştı ("subprime mortgage"-düşük kaliteli emlak kredileri artışının önü açılarak).

ABD Devlet Tahvillerinin hızla düşen faizleri ve artan emtia fiyatları ile yurtdışında bollaşan likidite, yeni yatırım alanları aradı.

"NINJA (No Income, No Job, no Asset) krediler" olarak tabir edilen düşük kaliteli krediler hızla büyüdü.

Yatırım Bankaları, daha da fazla kredi verebilmek için, mevcut kredi alacaklarını satarak (menkul kıymetleştirme) yeni kaynaklar elde etti ve bunlarla da yeni krediler açıldı.

Azalan risk duyarlılığı, bankaları her türlü kar odaklı (ama denetimi, takibi ve kaydı zayıf) işlemlere yöneltti.

	2000	2007
Hedge Fonlar	500 milyar $	2 trilyon $
Türev Ürünler	20 trilyon $	120 trilyon $
		(küresel ekonominin büyüklüğü ise 60 trilyon $)

Bir Çöküşün Hikayesi…

2001'de Ev'in değeri 100 bin dolardı. 20 bin peşin, 80 bin dolar ipotek kredisi (mortgage) ile alınmıştı. 2004'de yapılan yeni bir ekspertiz ile Ev'in değeri 150 bin dolara çıktı. 2. ipotek ile bankada 50 bin dolar kredi alındı ve Otomobil yenilendi.

2005'de bir ekspertiz daha yapıldı ve Ev'in değeri 180 bin dolar olarak belirendi, 3. ipotek alındı ve mobilyalar yenilendi.

2006'ya gelindiğinde artık herkes (şahıslar, emlakçı, banka vs.) Ev'in değerini 180 bin dolar olarak kabul ediyor ve buna göre hareket ediyordu.

Ancak 2007'de bir gün aynı mahallede benzer bir Ev satışa çıktı. Ama kimse 180 bin dolar ödemek istemedi ve balon patladı.

Öyle ki, 'ev'in satış fiyatı başlangıçtaki 100 bin doların altına (70 bin dolara) geriledi. Ev'i için 80 bin dolar ipoteğe giren ev sahibi de, haliyle ödeme yapmak istemedi.

Alacaklarını tahsil edemeyen bankalar, borçlarını ödeyecek kaynak bulamayınca mali sistem durdu. Bankalar birbirine bile borç vermeyince "Likidite Krizi" başladı.

ABD'deki Finansal Krizin Rakamsal Boyutu

Batan Lehman Brothers'ın aktif büyüklüğü	:	600 milyar dolar
Batan diğer 12 bankanın aktif büyüklüğü	:	170 milyar dolar
Finans Kesiminde Oluşan Toplam Zarar	:	700-800 milyar dolar
Beklenen Toplam Zarar	:	1,2 trilyon dolar
Türkiye'nin Ekonomik Büyüklüğü	:	660 milyar dolar
Türk Bankalarının Toplam Aktif Büyüklüğü	:	520 milyar dolar

4. Buz Dağını Amutta Beklemek: Kriz'in Hemen Öncesinde Türkiye

Ekonomik krizin hemen önce Türk ekonomisini inceleyecek olursak 59,3 milyar dolar kamu 165,6 milyar dolarlık özel sektör iç borcuyla beraber toplam 224,9 milyar dolarlık iç borç stoku. 93,85 milyar dolar kamu 190,55 milyar dolarlık özel sektör dış borcuyla beraber toplam 224,9 milyar dolarlık dış borç stoku. 34,8 milyar dolar cari açık. Yüzde 1.9 büyüme ve borsada yüzde 75 yabancı payı, yeniden canlanmaya başlayan enflasyon, milli gelirin yüzde 95,7 si kamu borcu ve milli gelirin yüzde 21,48'i cari açıkla zaten oldukça kırılgan ve krizi davet eder durumdadır.

	1997	2005	2008 II Çeyrek	KAMU	ÖZEL
İç Borç	28 milyar dolar	175 milyar dolar	224,9 milyar dolar	59,3	165,6
Dış Borç	81 milyar dolar	181 milyar dolar	284,4 milyar dolar	93,85	190.549
Can Açık	2.6 milyar dolar	21 6 milyar dolar	34 8 milyar $		
Kamu Borçları/Milli Gelir	43%	73%	95,70%		
Can Açık/Milli Gelir	%1.4	%6 5	21,48%		
İç Borç Vadesi	16 3 ay	12.6 ay	11 ay		
IMF'ye Borç	Yok	12 milyar dolar	YENİDEN		
Borsada Yabancı Payı	36%	66%	75%		
Büyüme Oranı	% 8 3	5%	1,90%		
Enflasyon Oranı	68%	7,72%	11,13%		

Büyüme ivmesini kaybetmiş giderek gerilemeye başlamıştı.

Aşağıdaki tablolarda krizin hemen öncesindeki sektörel büyüme oranları ve ülkelere göre büyüme tahminleri görülebilir.

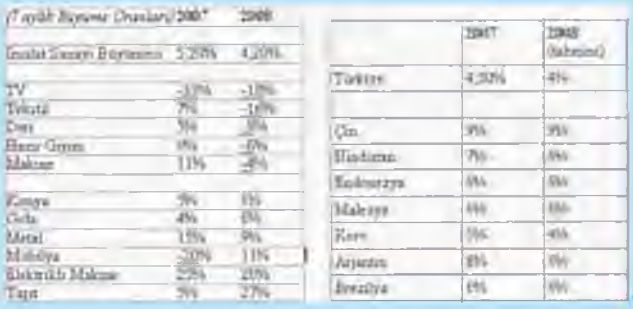

Türkiye yüzde 4'lük büyüme beklentisini gerçekleştirememiş 2008 sonunda toplamda yüzde 1,1'lik bir büyümede kalmıştır.

5. Buz Dağı Teğet mi Geçti?

Krizin başlaması ile beraber ekonominin önemli göstergeleri aşağıdaki tabloda sunulmuştur bu tablodaki değerleri inceleyecek olursak 2009'a ait çeyreklik büyüme oranları yayınlanmamış olmakla beraber sanayi üretim Temmuz ayından bu yana yüzde 23,75 düşmüştür.

2008 yılı çift rakamlı enflasyonlarla kapanmış alış verişin düşmesi ve iflasın eşiğindeki firmaların karsız veya zararın satışları ve çeşitli indirimlerle enflasyonun ivmesi kırılmıştır. Enflasyondaki söz konusu tutarsızlık tablodaki üretici ve tüketici fiyatlarıyla enflasyon oranları ile de görülebilir. Dış borçlar seneyi 276,8 milyar dolar seviyesinde kapamıştır.

Bütçe açığı Şubat ayı itibariyle 10,4 milyar TL'ye ulaşmıştır. 2008'in bütçe açığının 17,1 milyar TL olduğu düşünülecek olunursa 2 ayda harikalar (!) yaratılmıştır.

Protesto edilen senet, karşılıksız çekler, bireysel ve tüketici kredileri ve kredi kartı borçları tabloda da görülebileceği gibi çıldırmıştır.

	2002	2004	2006	2007	2008	2009 (*)		
BÜYÜME (98 bazlı)						Ocak	Şubat	Mart
GSYH (Milyar $)	230,5	390,4	526,4	658,8				
GSYH (Milyar YTL)	350,5	559,0	758,4	856,4	950.144			
Büyüme Oranı	6,2	9,4	6,9	4,5	1,1			
ENFLASYON (%)								
ÜFE (yıllık)	30,8	13,8	11,58	5,94	8,11	7,90	6,43	3,46
TÜFE (yıllık)	29,7	9,35	9,65	8,39	10,06	9,50	7.73	7,89
ÖDEMELER DENGESİ (Milyar $)								
İhracat	36,1	63,2	91,9	107,5	132,0	7,9	16,2	
İthalat	51,5	97,5	133,3	170,0	201,8	9,3	17,7	
Dış Ticaret Dengesi	-15,5	-34,4	-41,7	-62,9	69,8	-1,4	-1,5	
Cari Denge *(Revize)*	-0,6	-14,4	-31,9	-37,4	41,4	0,3		
BORÇ STOKU								
İç Borçlar (Milyar YTL)	149,9	224,5	251,5	255,3	274,8	279,2	288,9	
İç Borçlar (Milyar $)	91,7	167,3	178,9			170,8	171,2	
Dış Borçlar (Milyar $)	130,1	162,2	207,8	219,2	181,7			
Kamu Sek. Ve TCMB	*85,6*	*95,2*	*87,2*	247,2	276,8			
Özel sektör (FK dahil)	*44,5*	*67,0*	*120,5*	*89,2*	91,7			
Top. Borç (Milyar $)	221,8	329,5	386,7	*158,0*	185,1			
				466,4	458,5			
BÜTÇE GERÇEKLEŞ (Milyar YTL)								
Harcamalar	115,7	141,0	175,3	203,5	225,9	18,8	44,6	
Faiz harcamaları	51,8	56,5	45,9	48,7	50,7	3,8	13,6	
Faiz dışı harcamalar	63,6	84,5	129,4	154,8	175,3	15,0	31,0	
Gelirler	75,6	110,7	171,3	189,6	208,9	15,8	34,2	
Vergi gelirleri	59,6	99,1	137,6	152,8	168,1	13,8	27,6	
Vergi dışı gelirler	16,0	17,5	33,8	36,4	34,7	2,0	6,6	
Bütçe Dengesi	-40.1	-30,3	-4,0	-13,9	-17,1	-3,0	-10,4	
Fazi Dışı Fazla	11,8	26,2	42,0	34,8	33,6	0,8	3,3	
DÖVİZ KURLARI								
TÜFE bazlı Reel Kur E.	125,4	143,2	160,1	190,4	168,5	165,9	162,7	
$/YTL	1,63	1,34	1,41	1,16	1,52	1,63	1,68	
Avro/YTL	1,70	1,82	1,85	1,71	2,13	2,10	2,13	
Avro/$	1,04	1,35	1,31	1,46	1,40	1,29	1,27	
DİĞER								
Protesto Ed. Sen.(Bin Ad)	499	589	1.178	1.471	1.574,0	104.585	281.360	
Karşılıksız Çekler (Bin Ad)	748	965	1.213	1.325	1.537,2	195,8	540.836	
Top. Mevduat (Milyar YTL)		191,4	296,8	340,4	433,4	434,5	442,6	442,0
YP Mevduat (Milyar $)		63,5	82,3	102,6	101,6	95,4	93,0	96,0
Krediler (Milyar YTL)**		97,3	207,6	261,7	343,2	342,8	343,8	339,8
Bireysel Kr. (Milyar YTL)		34,9	91,6	124,6	152,6	151,8	160,8	148,1
Tüketici Kredi (Mlyr YTL)			45,9	65,8	81,4	80,7	80,1	80,1
Kredi Kartı (Milyar YTL)			21,6	26,6	33,5	33,7	33,2	33,3

Sanayi Üretim:

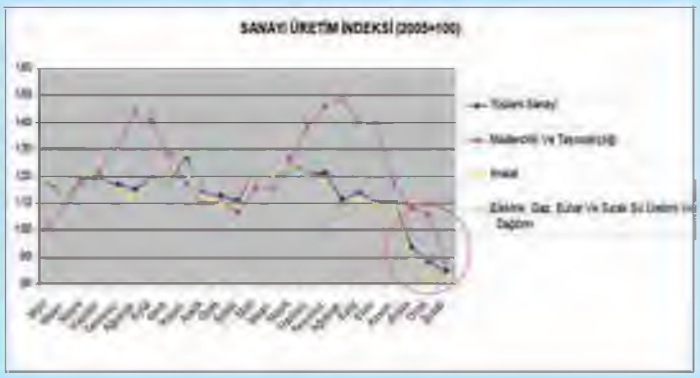

İktisadi Faaliyet Kodu	2008 Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	2009 Ocak	Şubat
Toplam Sanayi	111,2	113,9	110,8	110,3	93,6	88,5	84,8
Madencilik Ve Taşocakçılığı	148,7	140,2	139,1	116,7	108,1	105,7	88,6
İmalat	106,6	112,1	109,5	109,4	90	83,4	81,4
Elektrik, Gaz, Buhar Ve Sıcak Su Üretimi ve Dağıtımı	136,5	119,2	111,1	114,7	117,6	124,6	111

Sanayi üretim toplamda 2005'teki değerinin bile oldukça altına düşmüştür. Bu düşüş tüm sektörlerde gözlenmiştir.

İşsizlik:

	TÜRKİYE		KENT		KIR	
	2008(*)	2009	2008(*)	2009	2008(*)	2009
Kurumsal olmayan nüfus (000)	69 346	70 166	48 163	48 564	21 183	21 602
15 ve daha yukarı yaştaki nüfus (000)	50 435	51 323	35 552	36 025	14 883	15 298
İşgücü (000)	22 388	23 523	15 466	16 120	6 923	7 403
İstihdam (000)	19 798	19 873	13 458	13 341	6 339	6 532
İşsiz (000)	2 591	3 650	2 007	2 779	583	872
İşgücüne katılma oranı (%)	44,4	45,8	43,5	44,7	46,5	48,4
İstihdam oranı (%)	39,3	38,7	37,9	37	42,6	42,7
İşsizlik oranı (%)	11,6	15,5	13	17,2	8,4	11,8
Tarım dışı işsizlik oranı (%)	13,7	19	13,1	17,8	16,5	24,7
Genç nüfusta işsizlik oranı(1) (%)	21,2	27,9	22,1	28,9	18,7	25,4
İşgücüne dahil olmayanlar (000)	28 046	27 799	20 086	19 905	7 960	7 894

(1) 15-24 yaş grubundaki nüfus
Not: Rakamlar yuvarlamadan dolayı toplamı vermeyebilir.
(*) 2008 Ocak dönemi sonuçları yeni nüfus projeksiyonlarına göre revize edilmiştir.

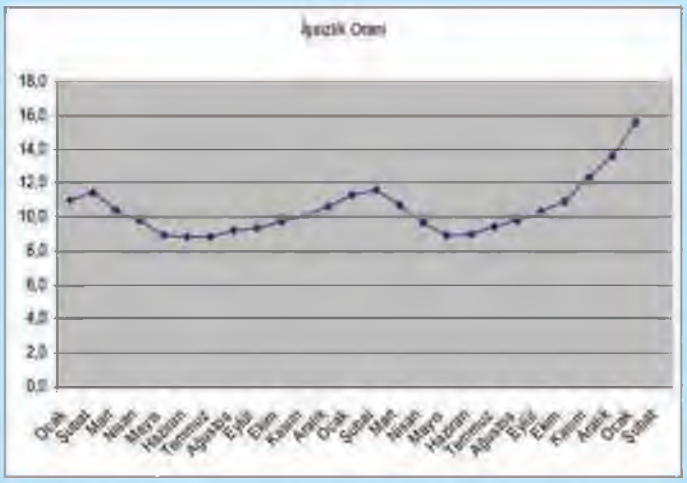

İşsizlik oranı yüzde 15,5 iken, tarım dışı işsizlik oranı yüzde 19'dur.

Türkiye genelinde işsiz sayısı geçen yılın aynı dönemine göre 1 milyon 59 bin kişi artarak 3 milyon 650 bin kişiye yükselmiştir. İşsizlik oranı ise 3,9 puanlık artış ile yüzde 15,5 seviyesinde gerçekleşmiştir. Kentsel yerlerde işsizlik oranı 4,2 puanlık artışla yüzde 17,2, kırsal yerlerde ise 3,4 puanlık artışla yüzde 11,8 olmuştur.

Türkiye'de tarım dışı işsizlik oranı geçen yılın aynı dönemine göre 5,3 puanlık artışla yüzde 19 seviyesinde gerçekleşmiştir. Bu oran erkeklerde geçen yılın aynı dönemine göre 5,3 puanlık artışla yüzde 18,2, kadınlarda ise 5 puanlık artışla yüzde 21,8 olmuştur.

Bu dönemdeki işsizlerin;

- Yüzde 74,4'ü erkek nüfustur.
- Yüzde 61,5'i lise altı eğitimlidir.
- Yüzde 22,1'i bir yıl ve daha uzun süredir iş aramaktadır.
- İşsizler sıklıkla (yüzde 31,8) "eş-dost" vasıtasıyla iş aramaktadır.
- Yüzde 90'ı (3 milyon 284 bin kişi) daha önce bir işte çalışmıştır.
- Daha önce bir işte çalışmış olan işsizlerin yüzde 42,6'sı "hizmetler", yüzde 26,5'i "sanayi", yüzde 19,9'u "inşaat", yüzde 8,8'i "tarım" sektöründe çalışmış, yüzde 2,2'si ise 8 yıldan önce işinden ayrılmıştır.
- İşsizlerin yüzde 30,1'ini çalıştığı iş geçici olup işi sona erenler, yüzde 23'ünü işten çıkarılanlar, yüzde 13,5'ini kendi isteğiyle işten ayrılanlar, yüzde 8,5'ini işyerini kapatan/iflas edenler, yüzde 7,7'sini ev işleriyle meşgul olanlar, yüzde 7,1'ini öğrenimine devam eden veya yeni mezun olanlar oluşturmaktadır.

Dış Ticaret:

Türkiye İstatistik Kurumu ve Gümrük Müsteşarlığı işbirliği ile oluşturulan geçici dış ticaret verilerine göre; 2009 yılı Mart ayında; 2008 yılının aynı ayına göre ihracat yüzde 28,4 azalarak 8.178 Milyon Dolar, ithalat yüzde 37,5 azalarak 10.503 Milyon Dolar olarak gerçekleşmiştir. Aynı dönemde dış ticaret açığı yüzde 56,8 azalarak 5 385 Milyon Dolardan, 2 326 Milyon Dolara gerilemiştir.

2008 Mart ayında yüzde 68 olan ihracatın ithalatı karşılama oranı, 2009 Mart ayında yüzde 77,9'a yükselmiştir.

AB'ye ihracat yüzde 40,6 azalmıştır. 2008 Mart ayında yüzde 50,5 olan Avrupa Birliği'nin (AB) ihracattaki payı 2009 Mart ayında yüzde 42'ye gerilemiştir. AB'ye yapılan ihracat, 2008 yılının aynı ayına göre yüzde 40,6 azalarak 3.432 Milyon Dolar olarak gerçekleşmiştir.

2009 Mart ayında en fazla ihracat yapılan ülke Almanya olmuştur. Bu ülkeye yapılan ihracat 2008 Mart ayına göre yüzde 35,6 azalarak 748 Milyon Dolar olurken, Almanya'yı sırasıyla İsviçre (709 Milyon Dolar), Irak (456 Milyon Dolar) ve İtalya (414 Milyon Dolar) takip etmiştir. İthalatta ise Rusya Federasyonu ilk sırada yer almıştır. Bu ülkeden yapılan ithalat yüzde 41,6 azalarak 1.456 Milyon Dolar olarak gerçekleşmiştir. Rusya'yı sırasıyla Almanya (1.204 Milyon Dolar), Çin (833 Milyon Dolar) ve ABD (718 Milyon Dolar) izlemiştir.

İhracatta altın ve değerli metal ürünleri ilk sırada: 2009 Mart ayında fasıllar düzeyinde en büyük ihracat kalemi, çoğunluğu altın olmak üzere inci, kıymetli taş ve metal mamulleri (1.000 Milyon Dolar) olurken; bu faslı kara taşıtları ve bunların aksam, parçaları (987 Milyon Dolar), demir ve çelik (756 Milyon Dolar), makineler, mekanik cihazlar, kazanlar ve aksam-parçaları (623 Milyon Dolar), örme giyim eşyaları (504 Milyon Dolar) ve elektrikli makine ve cihazlar (462 Milyon Dolar) izlemiştir.

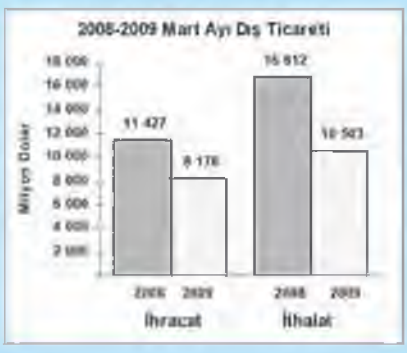

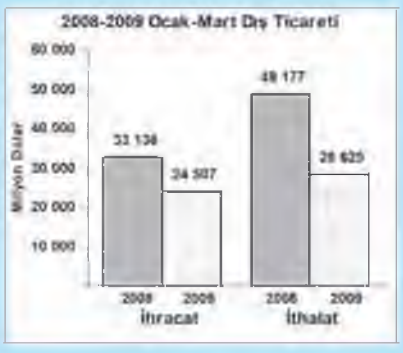

Aynı ayda; en yüksek ithalatı olan fasıl mineral yakıtlar, mineral yağlar (2.349 Milyon Dolar) olmuştur. Bu faslı; makineler, mekanik cihazlar, kazanlar ve aksamparçaları (1.278 Milyon Dolar), elektrikli makine ve cihazlar (899 Milyon Dolar) ve demir-çelik (774 Milyon Dolar) izlemiştir.

1. Aylara göre dış ticaret

Değer: Milyon $

Aylar	Yıl	İhracat (FOB) Değer	İhracat (FOB) Değişim (%)	İthalat (CIF) Değer	İthalat (CIF) Değişim (%)	Dış Ticaret Dengesi Değer	Dış Ticaret Dengesi Değişim (%)	İhracatın İthalatı Karşılama Oranı (%)
Ocak - Mart	2008	33 136		49 177		-16 041		67,4
	2009	**24 507**	**-26,0**	**28 625**	**-41,8**	**-4 119**	**-74,3**	**85,6**
Mart	2008	11 427		16 812		-5 385		68,0
	2009	**8 178**	**-28,4**	**10 503**	**-37,5**	**-2 326**	**-56,8**	**77,9**

2. Sektörlere göre dış ticaret

Değer: Milyon $

	Sektörler	Mart 2008 Değer	Mart 2008 (%)	Mart 2009 Değer	Mart 2009 (%)	Ocak-Mart 2008 Değer	Ocak-Mart 2008 (%)	Ocak-Mart 2009 Değer	Ocak-Mart 2009 (%)
					İHRACAT (FOB)				
USSS, 3 Rev.	**Toplam**	**11 427**	**100,0**	**8 178**	**100,0**	**33 136**	**100,0**	**24 507**	**100,0**
	Tarım ve Ormancılık	279	2,4	276	3,4	968	2,9	994	4,1
	Balıkçılık	11	0,1	15	0,2	92	0,3	72	0,3
	Madencilik ve Taşocakcılık	126	1,1	84	1,0	415	1,3	239	1,0
	İmalat	10 958	95,9	7 761	94,9	31 522	95,1	23 109	94,3
	Diğer	53	0,5	41	0,5	140	0,4	94	0,4
					İTHALAT (CIF)				
GEGS	**Toplam**	**16 812**	**100,0**	**10 503**	**100,0**	**49 177**	**100,0**	**28 625**	**100,0**
	Sermaye (Yatırım) malları	2 515	15,0	1 683	16,0	6 981	14,2	4 294	15,0
	Ara (Ham madde) malları	12 304	73,2	7 273	69,2	36 648	74,5	20 453	71,5
	Tüketim malları	1 958	11,6	1 429	13,6	5 339	10,9	3 648	12,7
	Diğerleri	35	0,2	118	1,1	209	0,4	231	0,8

USSS: *Ekonomik faaliyetlere göre mal sınıflaması*

GEGS: *Geniş Ekonomik Grupların Sınıflaması*

3. Ülke gruplarına göre dış ticaret

Değer: Milyon $

Ülke Grupları	Mart 2008 Değer	Mart 2008 (%)	Mart 2009 Değer	Mart 2009 (%)	Ocak-Mart 2008 Değer	Ocak-Mart 2008 (%)	Ocak-Mart 2009 Değer	Ocak-Mart 2009 (%)
				İHRACAT (FOB)				
Toplam	**11 427**	**100,0**	**8 178**	**100,0**	**33 136**	**100,0**	**24 507**	**100,0**
A-Avrupa Birliği (27 Ülke)	5 775	50,5	3 432	42,0	16 915	51,0	9 949	40,6
B-Diğer Ülkeler	5 652	49,5	4 745	58,0	16 221	49,0	14 557	59,4
				İTHALAT (CIF)				
Toplam	**16 812**	**100,0**	**10 503**	**100,0**	**49 177**	**100,0**	**28 625**	**100,0**
A-Avrupa Birliği (27 Ülke)	6 752	40,2	4 375	41,7	19 017	38,7	10 769	37,6
B-Diğer Ülkeler	10 060	59,8	6 129	58,3	30 161	61,3	17 856	62,4

6. Buz Dağının Dünyadaki Seyri:

Aşağıdaki tablolarda Avro bölgesi ABD de krizin yıl sonu itibariyle verdiği tahribat görülebilir.

AVRO BÖLGESİ - TEMEL EKONOMİK GÖSTERGELER

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
BÜYÜME							
Reel GSYİH Büyümesi (Yüzde Değişim)	0,9	0,8	2,1	1,7	2,9	2,6	0,8
İç Talep (Yüzde Değişim)	0,4	1,4	1,9	1,9	2,8	2,4	0,8
Nihai Tüketim Harcamaları (Yüzde Değişim)	1,3	1,3	1,6	1,7	1,9	1,7	0,9
Gayri Safi Sabit Sermaye Oluşumu (Yüzde Değişim)	-1,4	1,3	2,2	3,3	5,6	4,4	0,0
Nihai Tüketim Harcamaları/GSYİH Oranı (Yüzde)	77,5	77,9	77,6	77,8	77,2	76,3	76,8
Gayri Safi Sabit Sermaye Oluşumu/GSYİH Oranı (Yüzde)	20,2	20,1	20,2	20,7	21,4	21,9	21,7
İşgücü Maliyet Endeksi Artışı (Yüzde Değişim)	3,2	3,1	3,0	2,3	3,3	2,7	4,0
ENFLASYON							
Yıl Sonu TÜFE Enflasyon Oranı (Yüzde)	2,3	2,0	2,4	2,2	1,9	3,1	1,6
Yıl Sonu Çekirdek TÜFE Enflasyonu Oranı [1] (Yüzde)	2,2	1,9	2,0	1,4	1,7	2,4	2,2
İŞGÜCÜ PİYASASI							
Yıl Sonu İşsizlik Oranı (Yüzde)	8,2	8,7	8,8	8,9	8,3	7,4	8,1
İstihdam Artışı (Yüzde Değişim)	0,9	0,7	0,7	0,9	1,5	1,7	
DIŞ TİCARET DENGESİ							
Dış Ticaret Dengesi (Milyar Avro)	90	65	64	5	-19	16	-31
Toplam İhracat (Milyar Avro)	1.055	1.032	1.120	1.209	1.352	1.506	1.562
Toplam İthalat (Milyar Avro)	965	967	1.055	1.204	1.371	1.490	1.593
Dış Ticaret Dengesi (Yüzde Değişim)	137,6	-28,0	-0,5	-92,2	-485,3	-182,0	-296,5
Toplam İhracat (Yüzde Değişim)	1,7	-2,1	8,5	8,0	11,8	11,4	3,7
Toplam İthalat (Yüzde Değişim)	-3,4	0,3	9,1	14,1	13,9	8,6	6,9
ÖDEMELER DENGESİ							
Cari İşlemler Hesabı Dengesi (Milyar Avro)	46,1	20,7	60,6	9,2	1,4	31,7	-67,3
Finans Hesabı Dengesi (Milyar Avro)	-13,4	-13,9	-26,2	10,2	141,6	33,0	212,6
Cari İşlemler Dengesi/GSYİH Oranı (Yüzde)	0,6	0,3	0,8	0,1	0,0	0,4	-0,7
GENEL HÜKÜMET BÜTÇE DENGESİ							
Bütçe Dengesi (Milyar Avro)	-187	-230	-228	-205	-110	-50	
Hükümet Harcamaları (Milyar Avro)	3.458	3.595	3.699	3.822	3.949	4.106	
Hükümet Gelirleri (Milyar Avro)	3.271	3.365	3.471	3.616	3.839	4.056	
Hükümet Harcamaları (Yüzde Değişim)	4,2	4,0	2,9	3,3	3,3	4,0	
Hükümet Gelirleri (Yüzde Değişim)	2,6	2,9	3,1	4,2	6,2	5,6	
Bütçe Dengesi/GSYİH Oranı (Yüzde)	-2,6	-3,1	-2,9	-2,5	-1,3	-0,6	

ABD - TEMEL EKONOMİK GÖSTERGELER

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
BÜYÜME							
Reel GSYİH Büyümesi (Yüzde Değişim)	1,6	2,5	3,6	2,9	2,8	2,0	1,1
Özel Tüketim Harcamaları (Yüzde Değişim)	2,7	2,8	3,6	3,0	3,0	2,8	0,2
Gayri Safi Özel Yatırım Harcamaları (Yüzde Değişim)	-2,6	3,6	9,7	5,8	2,1	-5,4	-6,7
İnşaat Dışı Özel Yatırım Harcamaları (Yüzde Değişim)	-9,2	1,0	5,8	7,2	7,5	4,9	1,6
İnşaat Özel Yatırım Harcamaları (Yüzde Değişim)	4,8	6,4	10,0	5,3	-7,1	-17,9	-20,8
Özel Tüketim Harcamaları/GSYİH Oranı (Yüzde)	70,2	70,3	70,1	70,0	69,9	70,3	70,5
Gayri Safi Özel Yatırım Harcamaları/GSYİH Oranı (Yüzde)	15,1	15,2	16,2	16,8	16,8	15,4	14,0
İnşaat Dışı Özel Yatırım Harcamaları/GSYİH Oranı (Yüzde)	10,2	9,8	9,9	10,2	10,7	10,9	10,9
İnşaat Özel Yatırım Harcamaları/GSYİH Oranı (Yüzde)	4,8	5,2	5,8	6,2	5,7	4,6	3,4
Tarım Dışı Verimlilik Artışı (Yüzde Değişim)	4,1	3,7	2,6	1,8	1,0	1,4	2,8
Tarım Dışı Birim İşgücü Maliyet Artışı (Yüzde Değişim)	-0,5	0,3	0,9	2,2	2,8	2,7	0,9
ENFLASYON							
Yıl Sonu TÜFE Enflasyon Oranı (Yüzde)	2,4	1,9	3,3	3,4	2,5	4,1	0,1
Yıl Sonu Çekirdek TÜFE Enflasyonu Oranı (Yüzde)	1,9	1,1	2,2	2,2	2,6	2,4	1,8
Özel Tüketim Harcamaları Fiyat Endeksi Yıl Sonu Artış Oranı (Yüzde)	2,0	2,0	3,0	2,9	2,3	3,5	0,8
Çekirdek Özel Tüketim Harcamaları Fiyat Endeksi Yıl Sonu Artış Oranı (Yüzde)	1,6	1,5	2,2	2,2	2,2	2,3	1,8
İŞGÜCÜ PİYASASI							
Yıl Sonu İşsizlik Oranı (Yüzde)	6,0	5,7	5,4	4,8	4,4	4,9	7,2
Tarım Dışı İstihdam Artışı (Bin Kişi)	-156	124	132	160	219	120	-681
KONUT PİYASASI							
Konut Piyasası Endeksi (Ortalama)	61	84	55	67	42	27	16
İnşaatına Başlanan Ev Sayısı (Bin Adet)	1 710	1 854	1 950	2 073	1 812	1 341	903
İnşaat Ruhsatları (Bin Adet)	1 749	1 888	2 058	2 160	1 844	1 389	880
DIŞ TİCARET DENGESİ							
Dış Ticaret Dengesi (Milyar Dolar)	-424	-497	-608	-712	-753	-700	-681
Toplam İhracat (Milyar Dolar)	975	1 018	1 161	1 284	1 457	1 648	1 836
Toplam İthalat (Milyar Dolar)	1 398	1 515	1 768	1 995	2 210	2 346	2 517
Ham Petrol İthalatı (Milyar Dolar)	77	99	132	178	217	237	342
Dış Ticaret Dengesi (Yüzde Değişim)	-1,3	17,3	22,3	17,1	5,9	-7,0	-2,7
Toplam İhracat (Yüzde Değişim)	-3,0	4,4	14,0	10,6	13,5	13,0	11,5
Toplam İthalat (Yüzde Değişim)	2,1	8,3	16,7	12,8	10,8	6,1	7,3
Ham Petrol İthalatı (Yüzde Değişim)	4,0	28,3	32,8	33,4	23,3	9,5	44,2
ÖDEMELER DENGESİ							
Cari İşlemler Dengesi (Milyar Dolar)	-461	-523	-625	-729	-788	-731	-673
Yabancılar Tarafından Tutulan ABD Varlıkları, net (Milyar Dolar)	795	858	1 533	1 247	2 061	2 058	599
Cari İşlemler Dengesi/GSYİH Oranı (Yüzde)	-4,4	-4,8	-5,3	-5,9	-6,0	-5,3	-4,7
GENEL HÜKÜMET BÜTÇE DENGESİ							
Bütçe Dengesi (Milyar Dolar)	-158	-378	-413	-318	-248	-162	
Hükümet Harcamaları (Milyar Dolar)	2 011	2 160	2 293	2 472	2 655	2 730	
Hükümet Gelirleri (Milyar Dolar)	1 853	1 783	1 880	2 154	2 407	2 568	
Hükümet Harcamaları (Yüzde Değişim)	7,9	7,4	6,2	7,8	7,4	2,8	
Hükümet Gelirleri (Yüzde Değişim)	-6,9	-3,8	5,5	14,6	11,8	6,7	
Bütçe Dengesi/GSYİH Oranı (Yüzde)	-1,5	-3,5	-3,6	-2,6	-1,9	-1,2	
KREDİ PİYASASINDA HANEHALKININ BORÇLULUĞU							
Toplam Borç Bakiyesi (Milyar Dolar)	8 514	9 500	10 573	11 740	12 939	13 815	
Mortgage Kredi Bakiyesi (Milyar Dolar)	6 034	6 886	7 836	8 873	9 866	10 540	
Toplam Borç Bakiyesi/GSYİH Oranı (Yüzde)	81,3	86,7	90,5	94,5	98,2	100,1	
Mortgage Kredi Bakiyesi/GSYİH Oranı (Yüzde)	57,6	62,8	67,1	71,4	74,9	76,3	
Mortgage Kredi Bakiyesi/Toplam Borç Bakiyesi Oranı (Yüzde)	70,9	72,5	74,1	75,6	76,2	76,3	

7. Yoksa Bu Konjonktürel Bir Dalgalanma mı?

Türkiye ve ABD'nin büyüme oranları birbiriyle karşılaştırılacak olursa özellikle 1950'lerden sonra aralardaki paralellikleri görmek mümkündür.

ABD'nin konjonktürel dalgalanması paralelinde Türkiye'nin konjunktürel dalgasını getirir.

Grafik: Türkiye ve ABD'nin Büyüme Oranları

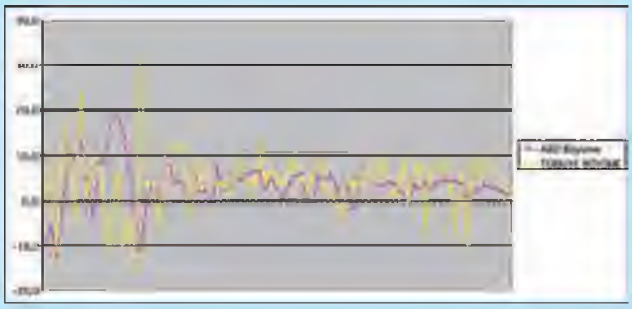

ABD'de konjunktürel dalganın dalga boyu genellikle 12 yıl civarındadır. Son iki dalga 10 yıl civarında olmuştur. ABD'nin konjonktürel dalgalanması tek zaman boyutu ile ele alınarak işaretlenecek olursa (maksimum büyüme ve daralma hızları dikkate alınmadan) Grafikteki kırmızı dalga elde edilmiş olunur. Birkaç arızi hareket dışında büyüme hızları bu dalgalanmalara paraleldir. Bu arızi hareketlere 1974-75 petrol krizleri örnek gösterilebilir.

Bu durumda grafikte de görülebileceği gibi ABD'nin konjonktürel yukarı dönüşü 2011'de başlayacaktır.

Grafik: ABD'nin Büyüme Oranları

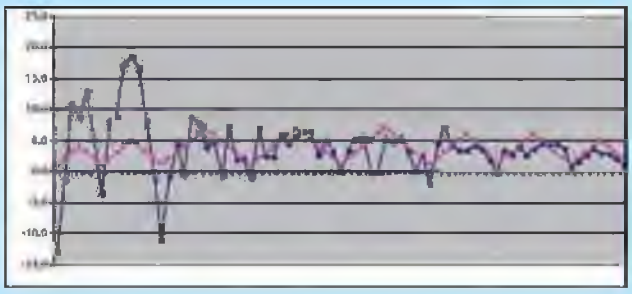

(Kırmızı Kısa Dönemli Konjonktür Dalgası, Siyah Amerika Birleşik Devletlerinin Büyüme Oranları)

Türkiye'de ise iki farklı konjonktürel dalgadan söz edilebilir uzun vadeli dalgalar 10'ar yıllık dalgalardır. Kısa vadeli ve yaygın dalgalanmalar ise 7'şer yıllık dalgalanmalardır. Bu dalgalanmaların istatistiki ve ekonometrik ispatları yapılmış olmakla birlikte başka bir çalışmanın konusuna girmektedirler.

Grafik: Türkiye'nin Büyüme Oranları

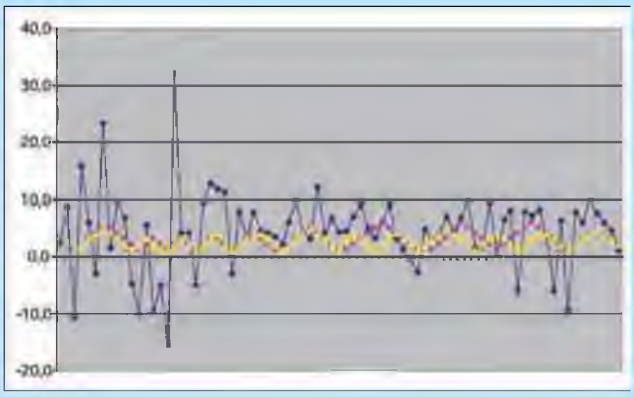

(Sarı Uzun Dönemli Konjonktür Dalgası, Kırmızı Kısa Dönemli Konjonktür Dalgası, Siyah Türkiye'nin Büyüme Oranları)

Grafikte Türkiye'nin büyüme oranları sarı çizimle uzun vadeli 10'ar yıllık dalgalanmalar ve kırmızıyla 7'şer yıllık dalgalanmalar gösterilmektedir. Türkiye 7 yıllık dalga esas alınırsa zaten 2008'de konjonktürel bir daralmaya girmiştir. 2010 itibariyle bu daralma konjonktürünü terk edecektir. Şimdi 7'şer yıllık dalgalar halinde geriye saymaya çalışalım. 2008, 2001, 1994, 1987, 1980, 1973, 1967, 1960 acaba tesadüfi bir zaman dizisi olabilir mi? Bu zaman dizisinin devamı 2015 midir?

8. Buz Dağını Eritmek: Uygulanması Gereken Ekonomik Politikalar

Milli paranın ödemeler dengesini tehlikeye sokacak şekilde değer kazanmasına izin verilmemelidir.

Her türlü kısa vadeli uluslararası sermaye akışının yönü ve niteliği çok dikkatli izlenmelidir.

Kısa vadeli borçların kullanılabilir döviz rezervlerine (hem resmi hem de bankaların döviz mevcutları) oranının makul ve uluslararası düzeyde kabul edilebilir seviyede tutulması gerekir.

Olası bir krizden korunmanın temel yolu güçlü ve şeffaf bir bankacılık sistemine sahip olmaktan geçer. Bankaların risk alma stratejileri piyasa sistemine uygun olmalıdır.

Yurtiçi kredilerdeki gelişmelerin doğru bir şekilde analiz edilmesi gerekir.

Piyasalar likit ve etkili çalışır durumda tutulmalıdır.

Piyasalar sakin tutulmalı, piyasa ve kamu panik ve gereksiz endişelerden korunmalıdır.

Dünyada yaşanan global finans krizi bankacılık kaynaklı olup, buradan tüketici kesimine ve oradan da reel

kesime sirayet etmiştir. Oysa, Türkiye'de biz krizi bankacılık kesiminde henüz hissetmedik bile. Krize rağmen bankalarımız yüksek karlar elde etmektedirler. Ekonomi son çeyrekte yüzde 6.2 küçülürken, bankacılık sektörü 2008 yılını yüzde 9.1'lik bir büyüme ile tamamladı.

Bunun temel nedeni uygulanan "yüksek faiz düşük kur" politikasıdır.

Uygulanan bu politika nedeniyle, Türkiye krizi esas olarak reel sektörde ve tüketici kesiminde yaşamaktadır. Bu nedenle Türkiye'de yaşanan krizi finans krizi olarak isimlendirmek doğru bir algılama biçimi değildir. Yaşanan açık bir ekonomik krizdir.

Ancak, Türkiye'nin yaşadığı ekonomik kriz global krizden bütünüyle bağımsız değildir. Zira Türkiye, 2002 yılından beri uyguladığı "yüksek faiz düşük kur" politikası nedeniyle, ekonomik dengelerini bir bütün olarak global gelişmelere hassas hale getirmiştir.

Üretimini, ekonomik büyümesini ve ekonomik dengelerini bu şekilde konumlayan Türkiye, dolayısıyla, global finans krizinden farklı şekilde ve daha sert etkilenmektedir. Türkiye'ye gelen yabancı sermayedeki azalma Türkiye'nin ödemeler dengesini bozarken, Türkiye'nin ihracatındaki azalma da üretimini tırpanlamaktadır.

Bu gelişmeler, zaten istihdam yaratmayan "yüksek faiz düşük kur" politikası nedeniyle yüksek olan işsizlik oranlarını daha da yukarılara çekmiştir. Artan işsizlik doğal olarak tüketici kesimini borçlarını ödemede çaresizliğe düşürmektedir.

Türkiye bir an önce "yüksek faiz düşük kur" politikasına son vermelidir. Bunun ilk adımı olarak, Türkiye Cumhuriyeti Hazinesi borçlanma tercihini TL'den yana kullanmayarak, borç yapısını döviz lehine değiştirmeye başlamalıdır. Bu kapsamda, gerçekçi bir kur politikası uygulanarak aşırı değerli TL'nin neden olduğu hasar azaltılacaktır.

Bu çerçevede, iki başarı elde edilecektir. İlk olarak reel kesime yüklenen döviz kuru riski azaltılacak ve ikinci olarak reel sektörün TL cinsi finansman maliyeti azaltılacaktır. Bunun neticesinde, yeni yatırımlar ve yerel kaynaklara dayalı üretim teşvik edilecektir.

Devlet girdi maliyetlerini arttırıcı zamlardan kaçınmalıdır. Bu zamlar fiyatları yükselterek üretimi durma noktasına getirecektir.

Devlet anti enflasyonist politikayı terk ederek bu konjonktürel daralma esnasında istihdam arttırıcı tedbirler almalı hatta devlet harcamaları arttırılarak piyasaya canlılık getirilmelidir. Eğer krizin bir sebebi de ABD ve Türkiye'nin ekonomik konjonktürünün kesişmesi ise bundan çıkışın yolu iç tüketimi arttırarak (milli mallara olan) piyasayı hareketlendirmektir. Bu esnada istihdam temin edici tedbirler alınmazsa bu zaman dilimleri genellikle gelir dağılımı uçurumlarını açan zaman dilimleridir.

Karmaşık Bir Küresel Kriz ve Kriz Sonrası Senaryoları

■ Didem Eryar ÜNLÜ / Dünya Gazetesi Yazarı

Yaşadığımız krizin karmaşıklığı, finans ve emtia sektörlerinde yaşanan şokların bir birleşimi olmasından kaynaklanıyor büyük ölçüde. Bugünlerde ise krize yönelik çok farklı senaryoların üretildiği bir süreçteyiz. Bazıları krizin dibinin göründüğünü ifade ederken, krizin daha en kötü sonuçlarının alınmadığını söyleyenler de var. Aslında herkes küresel ekonominin hızla toparlanacağı yönündeki iyimser senaryoya inanmak istese de, bunu hayal bile etmenin mümkün olmadığını ifade ediyorlar. "V" adı verilen bu pembe senaryo, 2009 yılı orasından itibaren ekonominin yoluna girmeye başlayacağını öngörüyor. Bu senaryonun gerçek olabilmesi için kredi musluklarının açılması gerekiyor. Bu da şu an için mümkün görünmüyor.

Ekonomistlerin, şirket patronlarının, bankacıların ve hükümet yöneticilerin büyük bir çoğunluğu dört senaryo üzerinde birleşiyor. Bu senaryolar ise şöyle sıralanıyor:

"U" senaryosu: Bu senaryo, uzun süren bir durgunluk döneminin ardından, 2010 yılında ekonomik faaliyetlerin yüzde 0.5 gibi son derece sınırlı bir düzelme gerçekleştireceğini öngörüyor. Uzmanlara göre "U" se-

naryosunun gerçekleşme ihtimali yüzde 20 ila 50 arasında. Senaryonun gerçekleşmesi için önümüzdeki aylarda tüketimde düşüş yaşanmaması gerekiyor.

"W" senaryosu: Küresel ekonominin 2009 sonunda gerçekleştireceği küçük bir toparlanmanın ardından, 2010 yılında yeniden düşüşe geçeceğini öngören "W" senaryosu ekonomistlerin en fazla olasılık verdiği senaryo. 2010'daki düşüşün ekonomik kurtarma paketlerinin sürdürülebilir olmamasından kaynaklanacağını öngören senaryoda, ekonomide gerçek toparlanmanın 2011'den önce olmayacağı ifade ediliyor.

"L" senaryosu: Ekonomistlere göre üç ay öncesine kadar düşünülemez olan bu deflasyon senaryosunun gerçekleşme şansı üçte bir ihtimal. Ekonomik faaliyetlerin sert bir şekilde düşmesinin ardından, büyüme oranlarının beş ila on yıl boyunca çok düşük seviyelerde kalacağını öngören bu senaryo, 1990'larda Japonya'nın yaşadığı duruma benziyor büyük ölçüde.

"I" senaryosu: Son senaryo ise kimsenin gerçekleşmesini istemediği "I" senaryosu. Yani 1929'da yaşanan krize benzer şekilde, sürekli bir düşüş. Emtia fiyatlarının düşmesinin sonucunda Rusya'nın iflas edebileceği ihtimalini içeren bu senaryo, bunun küresel finans üzerinde tsunami etkisi yaratacağını öngörüyor. Deflasyonist bir döngüye girecek dünya ekonomilerinin, sonu gelmeyen bir depresyona girebileceklerini gündeme getiren bu senaryoya inanan uzmanların sayısı neyse ki çok fazla değil.

Karamsar Bir Senaryo İhtimali Yüksek

Ekonomistlere göre karamsar bir senaryo ihtimali oldukça yüksek. Bunun nedenlerinden birisi finans krizinin sona ermekten henüz çok uzak olması. Her ne kadar ABD'li ve Avrupalı hükümetler sisteme yüz milyarlarca Euro akıtmış olsalar da, küresel finans sistemi hala çok kırılgan.

IMF de bu konudaki endişelerini gizlemiyor. Fon'a göre bankaların batık kredileri tahmin edilenin neredeyse iki kat üzerinde. Bu şartlarda da kredi musluklarının yeniden açılması beklenemez. Konut kredileri bir sene içinde yüzde 20 oranında azaldı. Öte yandan KOBİ'ler krediye ulaşımda büyük zorluklar yaşıyorlar.

Örneğin IMF Baş Ekonomisti Olivier Blanchard, "Daha tam anlamıyla dibe inmedik. Yeniden sıçramayı düşünebilmek için senenin sonunu görmemiz gerekiyor" derken, 2010'un oldukça zorlu bir geçiş yılı olacağını söylüyor. Blanchard'a göre ekonomik büyüme yeniden söz konusu olabilse de, işsizlik oranlarında ciddi bir artış yaşanacak. Her şeyin iyi gitmesi ise uzun bir zaman alacak.

Ekonomistler, finans krizi daha da ciddileştiği ve ekonomiye para girmeye başlamadığı takdirde, resesyonun 2010'da da devam edebileceğini ileri sürüyorlar.

Doğu Avrupa ve Rusya Tehdidi

Bu tabloda daha da endişe verici unsurlardan biri de, uluslararası finans sisteminin Doğu Avrupa ve Rusya'daki finans sistemlerinin tehdidi altında olması. Paraları büyük ölçüde değer kaybeden Doğu Avrupa ülkeleri, batı bankalarına olan yaklaşık 2 trilyon Euro borçlarını ödeyemez haldeler. Geçtiğimiz ay uluslararası finans kurumları tarafından verilen 25 milyar Euro ise bu borcu karşılamakta komik kalıyor.

Öte yandan, petrol başta olmak üzere hammadde fiyatlarında yaşanan düşüş Rusya'yı da oldukça zor bir duruma soktu. Rusya'nın döviz rezervleri geçtiğimiz Ağustos ayından bu yana yarı yarıya eridi. Eğer rezervler mevcut hızda erimeye devam ederse, Rusya önümüzdeki yaz, ödemelerini yapamaz hale gelebilir. Uzmanlara göre, Rusya'nın iflası küresel finans için ikinci bir tsunami yaratabilir.

Koordinasyon Vazgeçilmez Önem Taşıyor

Tabii ki tek sorun finans sektöründe değil. Ekonomistler, ekonomik faaliyetlerin artması için küresel tüketimin artması ve küresel ticaretin hareketlenmesi gerektiğini ifade ediyorlar. Fakat dünya geneline bakıldığında, tüm piyasalarda kayıplar yaşandığı ortada. Sadece Almanya, İspanya ve İngiltere gibi Avrupa ülkeleri değil, Asya da krizin etkilerini oldukça şiddetli bir şekilde yaşıyor. Analistler, Çin'in 2008 yılında yüzde 9 olan büyüme hızının, 2009'da yüzde 3 civarında olacağını tahmin ediyorlar.

Çin'in 450 milyar dolarlık ekonomiyi toparlama paketi veya Barack Obama'nın ekonomiye enjekte etmeyi planladığı trilyon dolarlık plan, küresel krizden çıkışa yönelik olumlu düşüncelere yol açsa da, küresel ekonominin tek bir ülkenin paketi ile kurtulamayacağı gerçek. Bu noktada önemli olan, küresel boyutta bir koordinasyon gerçekleştirerek doğru yolu bulmak.

Kriz 1929 Kadar Ciddi Değil

Bundan bir süre önce yaşadığımız küresel krizi değerlendiren Nobel Ödüllü üç ekonomist Hintli Amartya Sen ile ABD'li Joseph Stiglitz ve Edmund Phelps'in buluştuğu ortak görüş bu krizin 1929 krizi kadar ciddi bir

kriz olmayacağı yönünde oldu. Bu üç ekonomistin birleştiği noktalara bir göz atacak olursak; Öncelikle krizin 1929 yılında yaşana kriz kadar uzun süreli olmayacağını söylüyorlar. Bunun nedenlerinden birisi sanayileşmiş ülkelerin büyük bir bölümünün çok daha güçlü korunma araçlarına sahip olmaları ve hepsinin resesyonu engellemekte son derece kararlı olması. 1929 yılında her dört kişiden birisi işini kaybetmişti, oysa bugün dünya geneline bakıldığında bu durum söz konusu değil.

Yeni Kapitalizm: Eşitsizlikleri Düzeltmek

Ekonomistlerin hemfikir oldukları ikinci bir önemli konu saçma işlere akıtılan paralara son verilmesi gerektiği.

Krizin, insanların pazar ekonomisine yönelik yargılarını etkilediğini ifade eden ekonomistler, Bush ekonomisinin kapitalizmi değil, fakat "kurumsal refah" olarak tanımlanan, karların bireysel olduğu fakat zararın tüm toplum tarafından paylaşıldığı bir modeli desteklediğini söylüyorlar.

Kriz sonrası ortaya çıkan yeni kapitalizmin, eşitsizlikleri ortadan kaldırmak anlamına geldiğini ifade eden Nobelli ekonomistler piyasanın ve sermayenin erdemleri olduğu kadar, sınırlarının da bilindiği bir dünyaya ihtiyacımız olduğuna dikkat çekiyorlar. Dolayısıyla, kapitalizm sisteminin yarattığı eşitsizliklerin düzeltilmesi gerekiyor. Zaman içinde artan bir vergilendirme sistemi bu eşitsizlikleri düzeltebilecek unsurlardan biri olarak ileri sürülüyor.

Kapitalizmin başarısız olmadığını, sadece içerdiği haksızlıkların düzeltilmesi gerektiğine dikkat çekiyorlar. Bu noktada ise sosyal bir taahhüdün yol gösterici olması; devlet ve sivil toplum kuruluşlarının katkısı gerekiyor. Bankacılık sisteminin yeniden inşa edilmesi ve bu yeni sistemin reel ekonomiyi finanse etmeye ve yenilikçiliği desteklemeye odaklanması da gerekliliklerden bir diğeri olarak ifade ediliyor.

IMF'nin Rolü

Ekonomistler, dünya genelinde, bugün yaşadığımız krizi önemli ölçüde etkileyen küresel dengesizlikleri ortadan kaldırabilmek amacıyla ulusal makro-ekonomi ve döviz kuru politikalarının daha iyi kontrol edilmesi gerektiğini ifade ediyorlar. Bu noktada IMF'ye önemli bir rol düşüyor. IMF açısından önem taşıyor bir diğer konu da fonun gelişmekte olan piyasalara yönelik kredi kaynaklarını artırması gerektiği. Avrupa Reform Merkezi Direktörü Katinka Barysch bu konuda yazdığı bir makalede; "IMF, gelişmekte olan ülkeleri, döviz rezervleri ile fon oluşturmak ve aciliyet durumlarında bu fonlardan yararlanmak yönünde de destekleyebilir. İhtiyaç duydukları durumlarda finansman kaynaklarına ulaşamayan gelişmekte olan ülkeler, geleceğe yönelik en iyi sigortanın daha fazla rezerv oluşturmak olduğu sonucuna varabilirler. Bunu gerçekleştirmek için de yerel para birimlerini düşük tutarak, dış ticaret fazlası sağlayabilirler. Çin tarafından da uygulanan bu tür politikalar, bugüne kadar ciddi anlaşmazlıklara yol açtı. Küresel ticaretin daraldığı bir ortamda, bu tür politikalar batı ülkelerinde korumacı yaklaşımlara yol açacaktır. Bu yüzden G-20 zirvesinin öncelikle IMF'nin rolünün ve kaynaklarının artırılmasına, yönetim yapısının reformuna odaklanması gerekiyor" yorumunda bulunuyor.

Krizden Çıktığımız Gösterecek Üç Güvenilir Pusula

Peki her olumlu sinyal krizden çıkmaya başladığımızın bir göstergesi mi olacak? IMF Başkanı Dominique Strauss-Kahn da içinde bulunduğu 10 uzmana göre küresel krizden çıkmak için öncelikle izlenmesi gereken 3 güvenilir pusula, ABD emlak sektörü, bankalar arası finansman piyasasının durumu ve uluslararası ticaret olarak sıralanıyor.

2007 yaz aylarında başlayan subprime krizi, bankaların zorluk yaşamasına neden oldu. Bunun sonucunda krediler daraldı, ABD, Avrupa ve diğer gelişmiş ülkelerdeki şirketler ve tüketiciler zor durumda kaldı. Üçüncü etapta ise, Çin başta olmak üzere gelişmekte olan ekonomiler bu krizden etkilenmeye başladılar. Dünya ticareti 2008 Kasım ayında yüzde 8 oranında azaldı. Dolayısıyla bu üç göstergenin düzelmesi dünyanın krizden çıkışa doğru ilerlediğinin, en azından doğru yolda olduğunun işareti olabilir. Peki bu üç güvenilir pusulaya yakından bakalım:

- ABD emlak piyasası:

ABD emlak piyasasının en önemli göstergesi, konut fiyat endeksi olan Case/Schiller. Case/Schiller endeksi ülkenin en büyük yirmi şehrindeki konut fiyatlarını topluyor. Haziran 2006 tarihinde zirveye ulaşan endeks, o tarihten bu yana sürekli geriliyor. 2008 Aralık tarihinde açıklanan verilere göre, 2006 yazından bu yana yüzde 23.6 oranında bir düşüş gerçekleşti. Son on iki ayda yaşanan düşüş oranı ise yüzde 18. Şu anda fiyatlarda herhangi bir artış yok. Uzmanlar emlak fiyatlarındaki artışın hem evlerini çok ucuz fiyattan satmak zorunda kalanları hem de bu kişilere kredi vermiş olan bankaları rahatlatacağını söylüyorlar. FED eski başkanı Alan Greenspan da,

emlak piyasasının istikrara kavuşmasının bankalar için çok önemli bir dönüş noktası olacağını ifade ediyor.

- Bankalar arası borçlanma:

Gerek ABD'de gerekse Avrupa'da devlet yardımlarının ve kurtarma planlarının odak noktası olan bankacılık sektörü, çelişkili sinyaller veriyor. Uzmanlara göre, bankaların durumuna yönelik esas gösterge, dönemsel kar açıklamalarından çok bankalar arası piyasada izlenen üç aylık faiz oranları. Ağustos 2007 öncesinde, bankalar arası gecelik borçlanma faiz oranı 10 puanı geçmezken, önce 60 puana, Lehman Brothers'ın batmasının hemen ertesi gününde ise 180 puana yükseldi.

- Uluslararası ticaret

Uzmanlara göre, uluslararası ticarette en hassas ölçer, ticaret hacmi değil, fakat navlun maliyetleri. Uluslararası deniz ticaret yollarında ulaştırma maliyetlerini gösteren Londra merkezli Baltic Dry Endeksi, Mayıs 2008 tarihinde 11 bin 793 puanla ulaştığı tepe noktasından yüzde 53.4 değer kaybederek Ekim 2008 tarihinde 5 bin 492 puana indi.

Ekonomik Büyümenin Anahtarı Yeşil Ekonomi

Bu arada küresel ısınma ile mücadele açısından bakıldığında, yaşadığımız finans krizi bir yandan çok olumsuz, diğer yandan da çok olumlu bir etki yaratabilir. Olumsuz etkinin nedeni, ekonomik sorunlarla uğraşan birey ve şirketlerin küresel ısınma gibi uzun vadeli konularla ilgilenecek zaman ve paralarının bulunmaması olacaktır. Güzel zamanlarda ortaya çıkan "yeşil" duygular, bulutlu ve karanlık zamanlarda yok olup gidebilir. Fakat bununla birlikte krize bir başka taraftan bakma şansımız da yok değil. Petrole dayalı bir ekonomiden, düşük karbon ekonomisine geçiş, küresel ekonomiyi içinde bulunduğu ortamdan çıkartıp, uzun vadeli büyüme sürecine sokabilir. Bu görüş aslında Küresel Isınma Ekonomisi Raporu'nun yazarı Lord Nicolas Stern'e ait. Stern'in 2006 yılında yazmış olduğu rapor, yayınlandığı günden bu yana dünyanın çok sayıda ülkesinde etkili oldu. World Bank'ın eski baş ekonomisti ve İngiltere Hazine danışmanı Stern raporunda, küresel ısınma ile bir an önce mücadeleye girmenin maliyetinin ülkenin GSMH'sının yüzde 1'ine denk geldiğini ifade etmişti. Harekete hemen geçilmediğinde ise bu maliyetin 5 ila 20 kat arasında artacağını söylemişti.

Sadece Tüketimi Pompalamak Yeterli Değil

Bugün London School of Economics'te ekonomi ve yönetim profesörü olarak görev yapan Stern, yaşanan kriz döneminden sadece tüketimi pompalayarak çıkmanın mümkün olmadığını ifade ediyor. "Tüketimi artırmak için vergileri azaltmak, istihdam yoğun alanlara yatırım yapmamız gerekiyor. Tüm bunlar önemli, fakat öncelikle sağlam temellere dayanan sürdürülebilir büyümeyi sağlayacak alanları düşünmemiz gerekli" diyen Stern, enerji israfını ve dolayısıyla karbon emisyonunu azaltmanın, yenilenebilir enerji kaynaklarına yönelmenin ekonomik açıdan zor zamanlarda çok büyük önem taşıdığını savunuyor. Enerji verimliliğinin işsizlik sorununu çözecek bir unsur olduğunu kaydeden Stern'in bu konudaki görüşleri şöyle: "Mevcut binaların izolasyonu bir an önce başlatılabilir ve bu da önemli bir istihdam fırsatı yaratır. Düşük karbonun desteklenmesi sadece enerji verimliliğini ve yenilenebilir enerjileri değil, aynı zamanda ulaşım sektörü, inşaat sektöründe yeni malzemeler kullanımı, üretim sistemlerinin gelişmesi, farklı tarım metodlarının bulunması gibi ekonominin neredeyse her alanına yönelik gelişmeleri ilgilendiriyor. Bu tür bir yeşil büyüme, gelecekteki ekonomik büyümenin temellerini atacaktır."

Zor Zamanlarda Başarılı Olmanın Yolu: İnsan Gücü

Kriz demek, her şeyin sonu geldi anlamına gelmiyor. Hatta zorlu süreçlerden başarılı çıkanlar, sonrasında çık daha önemli konumlara gelmeyi de hak ediyorlar.

Yönetim Gurusu Jim Collins göre ekonomik krizde hedef ayakta kalmak değil, fakat galip gelmek olmalı. Collins'in bu konuda ilginç bir benzetmesi de var: "Dağa tırmanırken paniğe kapılırsanız ölürsünüz. Öylece hareketsiz oturamazsınız. Ya yukarı çıkmak ya da aşağı inmek zorundasınız. Kimsenin gelip sizi kurtarmasını beklemeyin."

1952-2000 yıllarının normal bir süreç olmadığını ifade eden Collins, bu süreçte tüm dünyaya iki süper güç tarafından sağlanan istikrar ve benzersiz bir refah ortamının hakim olduğunu; böyle bir sürecin bir daha gerçekleşme şansının ise çok az olduğunu ifade ediyor. Peki o zaman bundan sonra ne yapacağız? Collins'in bu soruya verdiği cevap basit: 'Krizlere alışacağız! Hayat böyle ve bu son derece normal bir durum! Değişimle, belirsizlikle karşılaşan ilk insanların biz olduğunu düşünüyoruz. Tarihe baktığınızda, zor zamanların olduğunu görüyorsunuz. Yaşadığımız ne kadar zor olursa olsun, 1932 kadar zor olmayacak. Başarının sırrı kalıcı değerlere, yetenekli işgücüne sahip olmaktan geçiyor. Büyük Buhran'ı aşan şirketler, en önemli unsurlardan birinin insan olduğunu çok iyi anladılar. Eğer dağda fırtına varsa, yanınızdaki insanlar, elinizdeki haritadan çok daha önemlidir. Geçmişe baktığınızda, çok az sayıda şirketin yeteneklerini elinde

tutmayı başarabildiğini görürsünüz. Eğer kriz döneminde en yetenekli işgücüne ulaşmayı başaramıyorsanız, yeterince uzun vadeli düşünmüyorsunuz demektir. Yani mucizelere gerek yok. Bunu yapabilenler geçmişte oldu, bugün de olacak."

Yerine Getirilmesi Gereken Sözler...

Küresel kapitalizmi istikrara kavuşturmak; çok kutuplu bir düzenin temellerini ortaya koymak; küresel ısınma gibi nedenlerden dolayı yok olmaya yaklaşan bir dünyayı koruyabilmek...

Bu hedeflere ulaşabilmek için yerine getirilmesi gereken çok söz var: Geçtiğimiz aylarda G-20 zirvesinde karara bağlanan 1.1 trilyon doların söz verildiği gibi kullanılması; IMF, Dünya Bankası gibi organizasyonların kalkınmanın motorları olarak yeniden çalışmaya başlamaları; küresel ısınmaya yönelik ortak bir silahın bulunması; küresel ticarete yönelik bir türlü sonuçlandırılamayan müzakerelerin herkesi memnun edecek bir çözüme ulaşması; ülkeler arasındaki diyalogun geliştirilmesi; yeniden güven ortamının oluşturulması; şeffaf yönetim modellerinin ortaya konması; güç dengelerinin ise değişen dünyaya uyum sağlaması bu sözlerden sadece bazıları…

Tüm bunlar gerçekleştiğinde ç ok daha iyi bir dünyada yaşıyor olacağımız kesin.

Gazze Halkıyla Dayanışma

İsrail'in geçtiğimiz aylarda Gazze'de, kadın, çocuk demeden tüm sivil halkı hedef alan ve insanlığa karşı işlenmiş ağır bir suç olan saldırıları Konfederasyonumuzda büyük bir üzüntüye ve tepkiye neden oldu. TÜRK-İŞ, her dönemde olduğu gibi bu dönemde de bu saldırılara karşı tepkisiz ve duyarsız kalmadı, Gazze halkına destek sağlamak amacıyla bir insani yardım kampanyası başlattı.

Bu kampanyaya, ülkemizin dört bir yanından işçilerimiz destek verdi, alınterleriyle kazandıklarından artırarak dost ve kardeş Filistin halkıyla dayanışma içinde oldu.

Kampanya sonunda toplanan 250 bin liralık yardım tutarı, 17 Nisan 2009 günü Genel Başkanımız Mustafa Kumlu ve Genel Mali Sekreterimiz Ergün Atalay tarafından, Kızılay Genel Başkanı Tekin Küçükali'ye teslim edildi.

Törende bir konuşma yapan Genel Başkan Kumlu, İsrail'in Gazze'ye yönelik yaptığı operasyonlar sonrasında TÜRK-İŞ olarak bölge halkının yaralarının sarılmasına katkı sağlamak amacıyla dayanışma hesabı açtıklarını belirtti. TÜRK-İŞ üyelerinin kampanyaya büyük ilgi gösterdiklerini belirten Kumlu, hesapta biriken 250 bin TL'lik bağış ile Türk Kızılayı'nın bölgedeki hizmetlerine katkıda bulunmak istediklerini söyledi. Kumlu, "Bölge halkının ciddi ihtiyaçları var, su sorunu olduğunu biliyoruz. Kızılay bölgeye yönelik ciddi projeleri ve çalışmaları var. Kızılay'ı hizmetlerinden dolayı kutluyoruz ve her zaman yanlarındayız. Biz de çorbada tuzumuz olsun istedik" dedi.

Kızılay Genel Başkanı Tekin Küçükali de, TÜRK-İŞ'in bağışının çok değerli olduğunu belirterek "Bu para el emeği göz nuru, işçi arkadaşlarımızın kendi ücretlerinden artırarak yaptıkları çok değerli bir bağış ve sorumluluğu ağır" dedi.

Küçükali, TÜRK-İŞ'in 2007 yılında da 100 bin Filistinli çocuğun okula gitmelerine katkıda bulunduğunu, 1 yıllık kırtasiye ihtiyacının TÜRK-İŞ tarafından karşılandığını söyledi. Küçükali bağışlarından dolayı işçilere teşekkür etti.

ŞEKER-İŞ	89.816.00.-
T. MADEN-İŞ	51.749.00.-
TES-İŞ	33.812.00.-
DEMİRYOL-İŞ	18.460.00.-
TÜRK-İŞ	17.955.78.-
BASİSEN	10.000.00.-
DİĞER	8.744.22.-
BELEDİYE-İŞ	6.975.00.-
KOOP-İŞ	5.000.00.-
TEKGIDA-İŞ	2.500.00.-
BASIN-İŞ	1.845.00.-
TÜMTİS	1.550.00.-
LİMAN-İŞ	1.000.00.-
TGS	593.00.-
TOPLAM	**250.000.00.-**

TÜRK-İŞ'ten Teşkilata İki Önemli Genelge

TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu, basında ve kamuoyunda yer alan bazı haberlere ilişkin teşkilatını ve üyelerini uyarmak için iki genelge yayımladı.

Çalıştıkça emekli aylıklarının düşeceğine ilişkin bazı yazılı ve görsel basında yer alan haberler hakkında TÜRK-İŞ 29 Mayıs 2009 günü teşkilatına gönderdiği genelgede şu açıklamalarda bulundu:

"Son günlerde yazılı ve görsel basında çalıştıkça emekli aylıklarının düşeceğine ilişkin haberlere yer verilmesi işçilerimizi tedirgin etmiştir. 1.10.2008 tarihinden itibaren yürürlüğe giren Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu uyarınca, bu tarihten sonraki yıllarda emekli olan sigortalı işçilere, 31.12.1999 tarihinden önceki hizmetleri için bu sürede geçerli olan mevzuat hükümlerine göre, 1.01.2000 ila 1.10.2008 tarihleri arasındaki hizmetleri için bu sürede geçerli olan mevzuat hükümlerine göre, 1.10.2008 tarihinden sonraki hizmetleri için ise Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu hükümlerine göre emekli aylıkları ayrı ayrı hesaplanacak ve üç ayrı mevzuat hükümlerine göre hesaplanacak aylıkların toplamı sigortalının emekli aylığını oluşturacaktır.

Emekli aylıkları, her sigortalının kazancına, prim gün sayısına ve yaşına göre farklı miktarlarda hesaplanacaktır. Bu nedenle, sigortalının çalıştıkça emekli aylıklarının düşeceği şeklinde genel bir değerlendirme yapmak doğru değildir. Bu tür genel değerlendirmelerdeki amaç sigortalıların kafalarını karıştırarak, bazı uzmanların internet ortamında oluşturdukları ücretli web sitelerinde ücret karşılığı emekli aylıklarını hesaplatmaktır. İşçilerimizin bu tür haberlere itibar etmeyerek kendileri ile ilgili bilgileri kurumun Sosyal Güvenlik İl ve Merkez Müdürlüklerinden öğrenmelerini, tereddüt ettikleri konuları konfederasyonumuza iletmeleri mağduriyetlerini önleyecektir."

TÜRK-İŞ'ten teşkilata gönderilen bir diğer genelge de kıdem tazminatına ilişkin oldu. 1 Haziran 2009 günü gönderilen genelgede şu ifadeler yer aldı:

"Son zamanlarda yazılı ve görsel basında kıdem tazminatı ile ilgili olarak köklü bir değişikliğe gidileceği ve işçilerin kıdem tazminatı haklarında önemli kayıplara uğrayacakları şeklinde haberler yapılmaktadır. Bu haberler, birçok işçinin kıdem tazminatlarını kaybedecekleri korkusu ile erken emeklilik talebinde bulunmalarına ve buna bağlı olarak ekonomik kayba uğramalarına neden olmaktadır.

Kıdem tazminatında değişiklik yapılması, örneğin kıdem tazminatının kurulacak bir fona devredilmesi gibi konular 40 yıldır tartışılmaktadır. TÜRK-İŞ kıdem tazminatı konusunda herhangi bir değişikliğe "evet" dememiştir. Kıdem tazminatı konusunda herhangi bir değişiklik olmadığının üyelerinize duyurulmasını ve bu yersiz korkuların giderilmesini önemle rica ederiz."

E-Kart Grevi ve Gerçekler

Yakup AKKAYA
Basın-İş Sendikası Genel Başkanı

Sendikamız Ağustos 2006'dan beri E-Kart'ta örgütlenme, sendikalaşma ve toplu pazarlık haklarına saygı mücadelesi veriyor. Kendi ülkelerinde işçilik haklarına, sosyal sorumluluklarına, toplumsal konulara duyarlı iki büyük grubun ortaklığında olan E-Kart'ta. Gündelik hayatımızın bir parçası olan, GSM kartlarının, banka kartlarının, kredi kartlarının, kimlik ve benzeri akıllı kartların basıldığı yerde.

E-Kart çok şey ifade ediyor Basın-İş için. Çünkü E-Kart, işçinin sendikalaşma ve toplu pazarlık yönünde öz iradesinin dışında bu örgütlenmeye hiçbir engel olmadığına inanılan bir yerdi. Çünkü E-Kart, hem işçi kesiminde, hem de sermaye cephesinde maskelerin ardında gerçeklerin su yüzüne vurduğu bir yere dönüştü.

E-Kart, hukukun ve demokrasinin egemenlerin elinde bir oyuncak haline getirildiği bir oyun alanı oldu. Tıpkı diğer pek çok işyerinde olduğu gibi. Tıpkı hak ve özgürlüklerini kullanmak isteyen diğer pek çok işçi için olduğu gibi.

Oysa E-Kart Elektronik Kart Sistemleri Sanayi ve Ticaret AŞ., sosyal sorumluluk sahibi olduklarını ve işçilik haklarına saygılı olduklarını ilan eden iki büyük grubun, Eczacıbaşı Grubu ve Alman çokuluslu şirketi Giesecke&Devrient ortaklığında Gebze Organize Sanayi Bölgesinde kurulu bir şirket. Yönetim Kurulu, bu iki grubun yöneticilerinden oluşuyor.

Hukukun Üstünlüğü, Demokrasi, Uluslararası Standartlar?

Basın-İş'in E-Kart'ta örgütlenmesinin ve 17 Ağustos 2006 tarihinde Bakanlığa yetki için başvurmasının üzerinden yaklaşık üç yıl geçti. Yasal tüm engellerin aşılmasına rağmen işverenin toplu sözleşme masasına oturmaya yanaşmaması üzerine 16

Haziran 2008'de başlattığı yasal grevde de yaklaşık 1 yıl geride kaldı.

İş Mahkemeleri, işverenin işkoluna itirazını, "art niyetli" olarak tanımladı ve reddetti. İşverenin, sendikanın çoğunluğuna itirazını da reddetti. Örgütlenmenin en başında, işten çıkarılan iki arkadaşımızın sendikal nedenle işten çıkarıldıklarına hükmetti, Yargıtay da onadı.

Bakanlığın 2008'de yasal yetkimizi vermesiyle Ağustos 2006'da kaldığı yerden devam eden toplu sözleşme prosedürü, arabulucunun "işverenin toplu sözleşme masasından kaçması" gerekçesiyle uzlaşma ihtimalinin olmadığını belirten raporuyla tek bir toplantı dahi yapılamadan sona erdi ve grev sürecine girildi.

Grev, her ne kadar yasal anlamda toplu sözleşme prosedürünün bir devamı olsa da, tek bir maddenin bile görüşülemediği bir ortamda sendikalaşma ve toplu pazarlık haklarına saygı grevine dönüştü.

2007 ve 2008'de işten çıkarılan beş arkadaşımızla ilgili olarak İstanbul İş Mahkemeleri sendikal nedenle işten çıkarıldıklarına ve 12 aylık tazminata hükmetti. Dosyaları Yargıtay'da olan bu beş arkadaşımızdan üçü grev kararımızı tebliğ etmemizin hemen ardından işten çıkarılmıştı.

Yetmedi, işveren grev için gereken sayıya sahip olmadığımız gerekçesiyle bir kez daha Yargıya başvurdu ama buradan da eli boş döndü. Bu kez grev kırıcı eylemlere girişti.

2009 yılı başında grevde 7 ayı geride bıraktığımız ama yeni üyeliklerle mücadelemizin yükseldiği bir dönemde biri hamile dört kadın üyemiz ve grevdeki iki üyemiz daha işten çıkarıldı. Son olarak 28 Mayıs 2009 günü 4 arkadaşımız, daha sonra da 2 arkadaşımız işten çıkarıldı.

Bakanlığın resmi kararları, İş Mahkemelerinin ve Yargıtay'ın kararları hep işverenin inadına sendika karşıtlığına takılı kaldı. Bir kez daha anladık ki, bu ülkede sendikal haklar kağıt üzerindeymiş. Hukukun üstünlüğünün, demokrasi temelinde işçinin iradesinin ve hak ve özgürlüklerinin, halk adına kurulan devlet kurumlarının sözünün ve kararının, işveren güçlü olduğunda bir anlamı yokmuş.

Oysa Eczacıbaşı, Mayıs 2006'da tüm bağlı işyerleri adına "Küresel İlkeler Sözleşmesi"ni imzalayarak işçilerin toplu sözleşme ve sendikalaşma hakkına saygı duyduğunu dünyaya ilan etmişti. Üstelik E-Kart'ın sendika karşıtı tutumu nedeniyle Mayıs 2008'de uluslararası örgütümüz tarafından gönderilen yazıya, Grup CEO'su Erdal Karamercan şöyle yanıt vermişti:

"Birleşmiş Milletler Küresel İlkeler Sözleşmesinin imzacısı olmasından başka Eczacıbaşı Holding sosyal sorumluluklarının şiddetle farkındadır ve topluma katkı sağlama temelinde kolektif bir kültüre sahiptir, bu nedenle sosyal adalete ve çalışanların haklarına son derece saygılıdır. E-Kart'ta yüzde 50 payının olmasıyla bugüne kadar Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu üyesi olan Basın-İş'in E-Kart'taki faaliyetlerine engel olmak gibi bir pozisyonda olmamıştır."

Çokuluslu bir şirket olan Giesecke Devrient ise tek taraflı olarak deklare ettiği "Şirket Davranış Kuralları" ile uluslararası kamuoyuna tüm operasyonlarında yine işçilerin toplu pazarlık ve sendikal haklarına saygılı olacağını beyan etmişti.

Ayrıca, Şubat 2008'de uluslararası örgütümüz kanalıyla Giesecke&Devrient'e gönderilen mektuba, G&D Yönetim Kurulu Başkanı ve CEO'su Dr. K. Ottenberg, ile G&D Yönetim Kurulu Üyesi ve E-Kart Yönetim Kurulu Başkanı M. Kuemmerle'de şöyle yanıt vermişti.

"Giesecke ve Devrient GmbH Almanya'da bir işveren federasyonunun da üyesidir ve dolayısıyla toplu ücret sözleşme sisteminin aktif bir ortağıdır. İşçi temsilcileri ve sendikalarla aramızda uzun süredir yapıcı ve güvene dayalı işbirliği geleneği vardır. Uluslararası alanda da sendikalar ve işçi temsilcileri ile işbirliği içindeyiz."

Bu mektuplaşmalar, gerek uluslararası örgütümüz Union Network International, gerek Avrupa Bölge Örgütü, gerek Alman Sendikası ver.di ve Sendikamız kanalıyla pek çok kez yapıldı ve benzer yanıtlar alındı.

İşveren tarafı pek çok kez hukuka saygılığı olduğunu beyan etti. Özellikle işkolu ve çoğunluğumuza yapılan itirazlar sonrasında (ki sendika çoğunluğu sağladığında arkadaşlarımız mesai saatlerinde, işveren tarafından sağlanan araçlarla ve bir rehber eşliğinde istifaya götürülmüştü). Fakat aynı saygı, işten çıkarılan arkadaşlarımızın 2007 yılı içerisinde Türk Ceza Yasası'nın yani bu ülkenin hukukunun bir parçası olan bir Yasanın 118. maddesi kapsamında sendikal hakları ihlal edildiği gerekçesiyle açılan davada her ne hikmetse unutuldu. Sendika, üyelerinin kararına saygılı olduğu ve üyelerine sahip çıkması gereken bir süreçte bu davaya müdahil olduğu için, işveren kendisini TCK'dan savcılığa verenlerle aynı masaya oturmayacağını söyledi.

İşveren tarafının her zaman bir yanıtı oldu. Söz ve yazıda hiçbir zaman nezaketi elden bırakmadı, küfür etmedi, fiziksel şiddete başvurmadı. Ama çalışanlarının en temel hak ve özgürlüklerine saygı? Endüstriyel ilişkilerde kurumsal saygınlık? Hatta neoliberal politikalar düzleminde sürekli ön plana çıkarılan sözde sosyal diyalog? Ve sonuç olarak hukuk ve demokrasi? Alın size bir dolu cevabı net olan soru ve sorun.

Grevin başladığı bir dönemde uluslararası örgütümüzden gelen bir delegasyon ve işveren tarafının katıldığı bir toplantıda, sendikal özgürlüklerin, toplu pazarlık hakkının konuşulduğu bir ortamda hatırladığım kadarıyla işveren tarafından "Eğer bir yerde çoğunluk maç izlemek istiyorsa maç izlenir" şeklinde bir benzetme yapıldı. Bu benzetmenin hak ve özgürlükleri için nasıl olup da kullanılabildiği sorusu bir yana bırakalım. E-Kart'ın genel istihdam düzeyinin aşağı yukarı 120 civarında olduğu ve yüksek güvenlik nedeniyle işçi sirkülasyonunun az olması gerektiği düşünülürse, sendikanın Ağustos 2006'dan bu güne 91 farklı işçiyi üye kaydettiği gerçeği gözden kaçırılıyor. Bu üyelerin yarısı şimdi o işyerinde değil. Sebepleri de malum.

Sendikal Dayanışma

Grevin başladığı günden bu güne greve gösterilen maddi ve manevi dayanışma özellikle de Yol-İş Sendikamızın sağladığı maddi destek grevin yaşamasına, mücadelemizin sürmesine büyük katkı sağladı.

TÜRK-İŞ Genel Sekreteri ve Tekgıda-İş Sendikası Genel Başkanı Mustafa Türkel ve TÜRK-İŞ Genel Mali Sekreteri ve Demiryol-İş Sendikamızın Genel Başkanı Ergün Atalay, kardeş sendikalarımız, diğer konfederasyonlara üye sendikalarımız; parti ve kitle örgütlerimiz; başta Rotopak'tan üyelerimiz olmak üzere işçi arkadaşlarımız mücadelemizde E-kart işçisini ve bizleri yalnız bırakmadı. DİSK dahi konfederasyon düzeyinde grevimizi kitlesel olarak ziyaret edip destek verdi.

Küresel örgütümüz başından beri konuyu yakından takip etti. Zagrep'te yapılan toplantıda Giesecke&Devrient bünyesinde uluslararası dayanışma ağı için sendikal komite kuruldu. Şirketin dünya genelinde işçilik hakları, sendikal ve toplu pazarlık haklarına saygılı olmasını sağlamak için küresel çerçeve anlaşması imzalatma konusunda bir çalışma başlatıldı.

Ancak, küresel sendikamızın ve ver.di sendikasının verdiği destek, Eczacıbaşı'nda örgütlü sendikalardan gelmedi. Oysa, Çimse-İş, Türk Metal ve Selüloz-İş Eczacıbaşı'na bağlı E-Kart işyerinde, yasal tüm engelleri aşarak yürüttüğümüz bu mücadelede kurumsal olarak sendikamızdan yana aktif destek sağlayabilmeliydi.

Çünkü grevimiz, maddi talepler nedeniyle çıkılan bir uyuşmazlık grevi değildir. Çünkü, toplu sözleşme prosedürünün akabinde yasal olarak başlatılmış olsa da grevimiz, özü itibariyle, sendikalaşma ve toplu pazarlık hakkımıza saygı gösterilmediği, işveren toplu sözleşme masasına oturmaya yanaşmadığı, işçilerin ve sendikanın haklarını yok saydığı için yürüttüğümüz mücadelenin bir parçasıdır.

Sonuç Olarak

Grevimiz, bugün ilk gününden daha canlı daha dinamiktir. Grev sonrası sendikamıza üye olan ve 12 Eylül yasalarının azizliği nedeniyle greve katılamayan ama işten çıkarılan arkadaşlarımız da grevcilere katılmıştır. İçerideki üyelerimiz, her ne kadar greve çıkamasalar da yılmadan sendikal çalışmalarına devam etmektedir.

Hukukun işlemediği ya da geç işlediği, sonuç vermediği ülkemizde gücümüzün asıl olarak dayanışmadan geldiğinin bilinciyle devam ediyoruz. Yasal ve hukuki düzenlemeler nedeniyle sendika ve toplu pazarlık hakkımızın siyasi makamlarca korunmadığı, bu nedenle de yerli ve yabacı sermaye sahiplerince göz ardı edildiği bu ülkede, hele hele de içinden geçtiğimiz kriz ortamında sendikaların ve biz emekçilerin dayanışmaya her zamankinden daha fazla ihtiyacı var.

E-Kart İşçilerinden Mesaj

Aylardır süren bu mücadelede umudunu hiç yitirmeyen, sendikalı ve toplu sözleşmeli olarak içeri girebilmek için sürekli tüm arkadaşlarını mücadeleye katılmaya çağıran grevci arkadaşlarımızdan sizlere de mesaj var:

E-Kart grevimiz, gerek sendikamızın ve sendikamız üyesi kardeşlerimizin, gerekse diğer sendikaların ve adını bile bilmediğimiz çevre atölyelerden gelen arkadaşlarımızın desteği ile 11. ayını tamamlamak üzere.

Şubat ayında sendikamız üyesi, biri hamile dört kadın arkadaşımızın işten çıkartılması sonrasında, fabrikada da ciddi bir tepki oluştu ve içerideki üye sayımız hızla arttı.

16 Haziran'dan bu yana devam eden grevde, 11 ay geride kalmasına rağmen işveren, yasaları göz ardı ederek toplu sözleşmeye oturmamaktadır.

Unutulmamalıdır ki, E-Kart'ta yaşanan grev, toplu sözleşmenin bazı maddelerinde uyuşamamak değil, sendikanın yasal olarak yetki almasına rağmen, işverenin sendikayı tanımamasından kaynaklıdır.

Tüm arkadaşlarımız bilmelidir ki, örgütlenme olmadan işçiler seslerini duyuramaz ve gelecekleri işverenin iki dudağı arasından çıkacak kelimelerle sınırlı kalır.

Bu kavga, sadece kapıdaki GREV yazısı ve greve çıkan, işten çıkartılan arkadaşlarla ve sendika üyeleriyle sınırlı değildir.

Bu kavga ekmek kavgasıdır.

Bu kavga hakların korunma kavgasıdır.

Bu kavga onurlu insan, onurlu işçi olmak kavgasıdır.

Ve onurlu E-Kart işçisi mutlaka kazanacaktır.

Grevimizde bize destek veren, gücümüzü artıran, sesimizi ses katan herkese teşekkür ediyor ve MUCADELEMİZE DESTEK VERMEYE ÇAĞIRIYORUZ!

Bugüne kadar bizleri yalnız bırakan Eczacıbaşı'na bağlı diğer işyerlerinde örgütlü olan sendikaları ve bu işyerlerinde çalışan işçi kardeşlerimizi de MÜCADELEMİZE DESTEK VERMEYE ÇAĞIRIYORUZ!

Nefesim Ol Sesim Ol!..

Kot Kumlama İşçileri Silikozis Hastalığının Pençesinde!

Kot kumlamaya bağlı gelişen silikozis hastalığı, dünyada ilk kez Türkiye'de görüldü. Doktorlar bu durumla ilk kez 2004 yılında tanıştı, ilk olgular 2005 yılında Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi Göğüs Hastalıkları (2 olgu) ve İstanbul Yedikule Göğüs Hastalıkları Hastanesi'nden (2 olgu) bildirildi. Kot kumlamaya bağlı silikozis, 2005 yılından bu yana çeşitli ulusal ve uluslararası tıp kongrelerinde konu oluyor. Hasta sayısı çoğaldıkça doktorların bu konudaki bilgisi ve duyarlılığı arttı. Türk Toraks Derneği'nin 2006 yılında gerçekleşen kongresinde, olayın sosyal boyutunun önemi üzerinde duran doktorların müdahalesi ile, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı konuyu gündemine almak zorunda kaldı. Bakanlık, 2007 yılında Ulusal Pnömokonyoz Eylem Planı'nda kot kumlamayı da önlem alınması gereken işkollarına ekledi. Yine doktorların çabasıyla konu 2007 yılında 3-4 kere televizyon programlarında ve gazetelerde yer aldı. Bu yayınlar pek çok kot işçisinin yaşadıkları tehlikeden haberdar olmasını sağladı.

Kot Kumlamaya Bağlı Silikozis Nasıl Bir Hastalık?

Silikozis yeni bir hastalık değil, 1930'lu yıllardan beri bilinen, esas olarak madenlerde, dökümhanelerde, tünel ve yol yapımı işlerinde, seramik vb. işkollarında çalışan işçilerin silika tozuna (granit taş-kum tozu) maruz kalmasıyla ortaya çıkan bir meslek hastalığı. Bilinen klasik silikozis hastalığı 15-20 yıllık bir çalışma sonrası, silika içeren kumun veya tozun solunmasına bağlı olarak ortaya çıkan, nispeten yavaş seyirli bir hastalık. Hastaların şikayetleri genelde 50-60'lı yaşlarda başlıyor, zamanla bu hastalarda akciğerin etkilenme derecesine bağlı olarak kalp yetmezliği gelişebiliyor. Hastalık aynı zamanda akciğerdeki koruyucu mekanizmaları zayıflattığı için tüberküloz (verem) riskini artırıyor.

Solunan toza karşı vücut savunmasının verdiği cevaba bağlı olarak akciğerlerde fibrozis denilen bir çeşit katılaşma oluyor. Belli bir dönemden sonra işçi o işten ayrılsa bile hastalık ilerleyebiliyor. Hastalığın ilerlediği durumlarda solunum giderek bozuluyor ve ne yazık ki hastalık ölümle sonlanabiliyor. İlerlemiş hastalığın şu anda bilinen bir tedavisi yok. Çok zor olsa da akciğer nakli yapılabiliyor, fakat bazen bu durumda bile hastalık nüksedebiliyor.

Kot İşçileri Neden Silikozise Yakalanıyor?

Kot kumlama, kotların beyazlatılması, eskitilmiş görünüm verilmesi için, kumun kuru hava kompresörleriyle kotların yüzeyine tutularak aşındırılması işlemine verilen ad. Bu uygulama sırasında solunan yoğun toz akciğerde silikozis hastalığına yol açıyor.

Hastalık genellikle madencilerde 15-20 yıllık çalışmadan sonra ortaya çıkıyor, ama kot kumlama işçilerinde olduğu gibi eğer çok yoğun toza maruz kalınırsa birkaç yıl, hatta 6 ay içinde ortaya çıkıp hızla gelişen bir hastalık halini alabiliyor.

Tekstil işkolunun tamamında yaşanan çalışma koşullarına benzer biçimde, kot atölyelerinde işçiler günde ortalama 12 saat çalıştırılıyor. Kumlamanın yapıldığı atölyeler 4-5 m2'lik alanlar. Burada kota kumu püskürten ustaların yanı sıra kumu

yerden toplayıp tekrar kompresörün tankına dolduran çıraklar çalışıyor. Çırakların yaşı genellikle yasal çalışma yaşının altında, 13-14 yaşında çocuklar kaçak ve sigortasız olarak çalıştırılıyorlar.

Kot kumlama atölyelerinde asıl olarak "yer sistemi" denilen yöntem kullanılıyor. Yer sisteminde mal yere atılıyor ve üzerine kum püskürtülüyor. Usta ayağıyla malı çeviriyor ve diğer yüzünü de eskitip yeni malı işlemeye geçiyor. İşçiler göz gözü görmeyen bir ortamda çalıştıklarını, kum püskürttükleri malı bile göremediklerini, o yüzden de verilecek deseni düzgün yapabilmek için kumlama yaparken içlerinden saydıklarını anlatıyorlar. Mola verdiklerinde iş arkadaşlarını bile tanımakta zorlandıklarını da aktarıyorlar. Gözlerinden, kulakların kum çıktığını, öksürdüklerinde ciğerlerinden kum geldiğini söylüyorlar.

Bu işte kullanılan özel kum değerli olduğu için, patronlar kum zayi olmasın diye işçileri havalandırmanın olmadığı, hatta pencerelerin sıkı sıkıya kapatıldığı ortamlarda çalıştırıyor. Oysa bu işyerlerinde havalandırmanın çok iyi sağlanması ve işçilerin kum tozunun karıştığı havayı solumamasını sağlayacak özel giysiler (astronot giysisi gibi) giymesi gerekiyor.

Doğu ve Güneydoğu'dan gelen işçilerin ve yabancı kaçak işçilerin başka yatacak yerleri olmadığı için kumlama yapılan yerlerde, asma katlarda yatması, uyku esnasında da yoğun silikaya maruz kalmaya devam etmeleri kısa sürede hasta olmalarına neden oluyor.

Kaç Kot İşçisi Tehlikede, Ne Kadarı Hasta?

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın tahminlerine göre, şimdiye kadar en az 10 bin tekstil işçisi bu işte çalıştırılmış. 2-3 ay gibi çok kısa sürelerde de olsa bu işi yapan binlerce işçi soludukları tozun yoğunluğu nedeniyle hastalık tehdidi altında yaşıyor. Sadece Bingöl'ün Karlıova ilçesinin, Taşlıçay ve Toklular köylerinde neredeyse her evde bir silikozis hastası var, sağlık raporu almış hasta sayısı 200 kişiyi geçiyor. Hasta işçilerin birçoğu silikozis daha önce tekstil işkolunda görülmemiş bir hastalık olduğu için yanlış teşhis mağduru.

Yanlış teşhis konmuş ya da doktora gitmemiş işçilerin bir kısmı hastalıklarının nedenini bilmediğinden aynı iş koşullarında çalışmaya devam ediyor. Hastalığı teşhis edilmemiş ya da yanlış teşhis edilmiş işçiler nedeniyle silikozis hastası işçilerin sayısı tam olarak bilinemiyor, ancak yapılan tetkiklerde gelen işçilerin yarısının hasta olduğu görülüyor. Yani, en az 5 bin kot kumlama işçisi silikozis hasta!

Sadece İstanbul'daki üç büyük hastanede (İÜ Tıp Fakültesi, Yedikule Göğüs Hastalıkları Hastanesi, Süreyyapaşa Göğüs Hastalıkları Hastanesi) 2008 yılının ilk yarısında yüze yakın silikozis hastası kot işçisi yatış yapmış, bu rakama polikliniklerde ayaktan tedavi olan işçiler dâhil değil. Son bir yıl içinde, sadece İstanbul'da tespit edilen ölüm sayısı yirmiyi aşkın ancak rakam gerçekten oldukça uzak. Durum İstanbul'la da sınırlı değil. Sinop, Tokat, Bingöl, Diyarbakır, Siirt, Erzurum, Zonguldak ve Çorum'da da kot kumlama sonucu akciğerleri iflas edip memleketlerine dönen çok sayıda işçi var. Sadece Erzurum, Kars ve Bingöl'de binin üzerinde Silikozis hastası kot işçisi kişi var. Batman, Bitlis ve Diyarbakır'daki hastaları da eklersek sayının iki bini bulmasından endişe ediliyor.

Ayrıca, Azeri, Moldavyalı, Gürcü, Romen birçok işçi kaçak, sigortasız olarak çalıştırılmışlar, hastalanmışlar, tedavi için memleketlerine dönmüşler. Ölüm haberleri geliyor şimdi arkalarından, sayıları bilinmiyor...

Kot Kumlamaya Bağlı Silikozis Önlenebilir

Ancak, kot kumlama sırasında kullanılan basit ağız maskeleri hiçbir koruma sağlamaz. Ya astronot kıyafetlerine benzer dışarıdan havalandırılan ya da hava tüpleri kullanılan tüm vücudu örten özel giysiler giyilmeli, aynı zamanda kumlama yapılan alandan toz yayılması engellenmelidir.

Kolların dışarıdan robot/yapay kol gibi bir mekanizma içinden kullanıldığı, kot kumlamada kullanılan "kabin sistemi" denilen sistemler kısmi bir koruma sağlasa da işçilerin tozla temasını tamamen kesmediği için silikozisten koruyucu nitelikte değildir.

Kot İşçileri Ne İstiyor?

Kotların kumlama yönetimi ile ağartılması işlemi, Avrupa'da tamamen kapalı cam kutularda neredeyse uzaktan kumanda ile yapılmaktadır. Silikanın serbest havada solunacak şekilde kullanımı 1950'li yıllarda yasaklanmıştır. Ancak üretim bu ya-

sakla birlikte, Türkiye, Bangladeş, Suriye gibi ülkelere kaydırılmıştır. Bu ülkelerde de kot kumlamada ucuz işgücü olmaları nedeniyle çok sayıda çocuk ve yabancı işçi kaçak, sigortasız olarak çalıştırılmaktadır. Bu felaketin asıl sorumlusu, işçilerin canına kast eden bu yöntemi bölge değiştirme ve taşeronlaşma yoluyla devam ettiren büyük çokuluslu şirketlerdir.

Tüm dünyada kumlanmış kotların üretimi ve satışı yasaklanmalıdır. Türkiye'de de uluslararası rekabet nedeniyle sessiz kalan hükümet derhal kot kumlama yolu ile yapılan yıpratma işini yasaklamalı, bu yöntemi uygulamaya devam eden işyerlerini kapatmalıdır.

Kot kumlama küçük, merdiven altı atölyelerin işi gibi yansıtılmaya çalışılmaktadır ama bu atölyeler çokuluslu büyük firmalar için çalışmaktadır. Bu şirketler işleri taşerona vererek işçilerin iş güvenliğini sağlama ve sağlığını koruma zorunluluklarını, iş kanununa aykırı şekilde yerine getirmemişler ve binlerce işçinin sağlığıyla oynamışlar, onlarcasının canına kastetmişlerdir. Bu görmezden gelinmemeli ve hasta işçilerin maddi-manevi bütün zararları kendilerinden tazmin edilmelidir.

Sağlık Bakanlığı, her ilde silikozis hastalığı tehdidi altındaki tüm işçilerin ücretsiz sağlık taramasından geçebileceği sağlık birimlerini belirlemelidir. Kot kumlama işinde çalışmış bütün işçilerin sosyal güvencesi olsun olmasın sağlık kontrollerinin ve tedavilerinin ücretsiz yapılması sağlanmalıdır. Hasta olduğu tespit edilen işçilerin, dava süreçleri beklenmeden hemen sosyal güvenceden ve sosyal yardımlardan yararlanmaları sağlanmalıdır.

Çok sayıda hasta işçi ya da vefat eden işçilerin yakınları ödenmesi gereken harçları karşılayamadıklarından, haklarını aramak için dava açamamaktadır. Adalet Bakanlığı, bu durumdaki işçilerin veya işçi yakınlarının bu harçlardan muaf olması için adli müzaret kararı çıkarmalı ve işçilerin haklarını aramalarının önünü derhal açmalıdır.

Gerekli denetimleri yapmayan ve işçilerin silikozis hastalığına yakalanmasından sorumlu olan tüm yetkililer yargılanmalıdır.

İşçilerin zararlarının gecikmeden tespit edilmesi ve karşılanması için Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, işkolu sendikaları ve ilgili meslek odaları temsilcilerinin katılacağı özel bir komisyon oluşturulmalıdır.

Çalışma Bakanlığı'nın, ILO-WHO İş Sağlığı Ortak Komitesi kararları ile uyumlu olarak hazırladığı "Ulusal Pnömokonyoz Önleme Eylem Planı (2007)" geciktirilmeden uygulanmalıdır.

Kot Kumlama İşçileri Dayanışma Komitesi Çalışmaları

Komitenin çeşitli illerde ilişkide olduğu doktorlar aracılığıyla 500'ü aşkın hastanın teşhisi konuldu. 100'e yakın hastanın Meslek Hastalıkları Hastanelerine yatışı sağlandı. Gönüllü avukatlar gerçekleştirilen toplantılarda hasta işçileri ve yakınlarını hukuki hakları ve hak arama yolları konusunda bilgilendirdi. 150 işçinin vekâleti alındı. Vekalet veren işçilerden, sigortasız çalıştırılan işçilerin geriye dönük haklarını almaları ve sigortalılık hakkından yararlanabilmeleri için hizmet tespit davaları açıldı.

Vekâleti alınan işçiler adına kendilerini zarar uğratan patronları ve gerekli denetimleri gerçekleştirmeyen Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ve yerel yönetimlerin yetkilileri aleyhinde ceza şikâyetinde bulunuldu. Çeşitli üniversitelerde ve sendikalarda silikozis hastalığı, kot işçilerinin çalışma ve yaşam koşulları hakkında bilgilendirme toplantıları gerçekleştirildi. Doktorların katıldığı mesleki toplantılarda yaşanan süreçle ilgili sunumlar yapıldı, doktorlardan faaliyete katılmaları için destek istendi. Yapılan görüşmeler sonucu Mecliste konu hakkında birçok soru önergesi verilmesi sağlandı, durum Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın, Meclis İnsan Hakları Komisyonu'nun gündemine taşındı. Başta sendikalar olmak üzere işçi örgütleriyle görüşmeler gerçekleştirildi. Konunun ILO'ya götürülmesi için çalışmalar devam ediyor. Bugüne kadar açılan davalar için vekalet ve dava harç masrafları, yürütülen yardım kampanyası çerçevesinde karşılandı, kampanya devam ediyor.

Sağlık Bakanlığı Yasakladı

Sağlık Bakanlığı, yayımladığı bir genelgeyle, her türlü kot giysi ve kumaşlara uygulanan püskürtme işleminde kum, silis tozu veya silika kristalleri içeren herhangi bir madde kullanılmasını, ölümle sonuçlanabilen silikozis hastalığına sebep olduğu gerekçesiyle yasakladığını açıkladı. Konuyla ilgili yazılı bir açıklama yapan Bakanlık, dünyada, Dünya Sağlık Örgütü ve Uluslararası Çalışma Örgütü tarafından ortaklaşa yürütülen Küresel Eylem Planı çerçevesinde, 2012'e kadar hastalığın tüm iş kollarında görülme sıklığının azaltılmasının, 2030'daysa tamamen yok edilmesinin hedeflendiğini duyurdu.

Bugüne kadar kot taşlama işinde çalışan 39 işçi, silikozis adlı hastalık nedeniyle öldü. Son olarak kot taşlama işçisi Ruhat Yıldırak (24) iki yıldır tedavi gördüğü hastanede hayatını kaybetti. İşverenlerin gereken sağlık önlemlerini almaması nedeniyle oluşan silikozis hastalığının tedavisi yok. Kot Taşlama İşçileriyle Dayanışma Komitesi (KTİD), yaklaşık 4 bin silikozis hastası kot işçisi olduğunu söylüyor.

4857 Sayılı Kanuna Göre İş Güvencesi Uygulaması

Yararlanma Koşulları

- İşyerinde otuz veya daha fazla işçi çalışıyor olacak.
- İşçinin kıdemi en az altı ay olacak.
- İş sözleşmesi belirsiz süreli olacak.
- İşletmenin bütününü sevk ve idare eden işveren vekili veya yardımcısı olmayacak.
- İşyerinin bütününü sevk ve idare eden ve işçiyi işe alma ve işten çıkarma yetkisi bulunan işveren vekili olmayacak.

Geçerli Sebepler

- İşçinin yeterliliğinden veya davranışlarından.
- İşletmenin, işyerinin veya işin gereklerinden kaynaklanan geçerli bir neden olacak.

Geçerli Olmayan Sebepler

- Sendika üyeliği.
- Sendikal faaliyetlere katılmak.
- İşyeri sendika temsilciliği yapmak.
- İşveren aleyhine idari veya adli makamlara başvurmak.
- Irk, renk, cinsiyet.
- Medeni hali, aile yükümlülükleri, hamilelik, doğum (ve bu nedenler ile kullanılan izinler), hastalık ve kaza nedeniyle geçici devamsızlıklar.
- Kadın işçilerin çalıştırılmasının yasak olduğu sürelerde işe gelmemek. (İş Kanunu 74. Madde)
- Din, siyasi görüş ve benzeri nedenler.

İşveren Fesih Bildirimini Nasıl Yapacak?

- Yazılı olarak yapacak.
- Fesih nedenini açık ve kesin bir şekilde bildirecek.
- İş sözleşmesinin fesih nedeni işçinin davranışı veya verimi ile ilgili bir nedense; bu iddialara karşı savunmasını alacak.

Feshin Geçerli Olmadığını Düşünen İşçi Ne Yapacak?

- Fesih nedeninin geçerli olmadığını düşünen işçi fesih bildiriminin tebliğinden itibaren bir ay içinde iş mahkemesinde dava açacak.
- İşçi feshin başka bir nedene dayandığını iddia ederse bu iddiasını ispat edecek.
- Diğer hallerde feshin geçerli bir nedene dayandığını ispat ile işveren yükümlü olacak.
- İşçi işe iade yanında boşta geçecek süreye ait dört aylık ücretini ve diğer haklarını isteyecek; işverenin işe başlatmaması halinde dört ay ile sekiz aylık ücret tutarında tazminatada hükmedilmesini isteyecektir.

Yargı Kararını Hangi Sürede Verecek?

- Mahkeme iki ay içinde sonuçlandırılacak, temyiz halinde Yargıtay bir ay içinde kesin karar verecek

Yargı Kararı Lehine Olan İşçi Ne Yapacak?

- Yargı işçi lehine karar vermişse, kararın kesinleşmesinden itibaren işçi ongün içinde işe başlamak için işverene başvuracak.
- İşçi bu süre içinde başvurmazsa işverence yapılan fesih geçerli bir fesih sayılacak ve işveren sadece bunun hukuki sonuçlarıyla sorumlu olacaktır.
- İşveren bir ay içinde işe başlatacak.
- İşveren işçiyi işe başlatırsa peşin olarak ödediği bildirim süresine ait ücret ile kıdem tazminatını boşta geçen süreye ilişkin olarak yaptığı ödemeden isterse mahsup edilecektir.

Yargı İşe İade Kararı Vermişse Ayrıca Hangi Kararları da Verecek?

- Karar kesinleşinceye kadar çalıştırılmadığı süre için işçiye en çok dört aya kadar doğmuş bulunan ücret ve diğer haklarının ödenmesine.
- İşverenin işe başlatmaması halinde ayrıca en az dört ve en çok sekiz aylık ücretleri tutarında tazminat ödenmesine de karar verecektir.

Küresel İş Anlaşması Kabul Edildi

İşsizlik, yoksulluk ve adaletsizlik gibi unsurların küresel boyutta artması ve işletmelerin iflas etmesi sebebiyle Uluslararası Çalışma Konferansı "Küresel İş Anlaşması"nı kabul etti. Söz konusu anlaşmanın amacı ekonomik toparlanmayı, istihdamı artırmayı ve çalışanlar ve aileleri için güvence sağlamayı hedefleyen ulusal ve uluslararası politikalara rehberlik etmek.

ILO Genel Direktörü, ekonomik toparlanmayı hızlandırmak ve istihdamı artırmak için "Acil Eylem"e ihtiyaç duyulduğunu, çevre dostu, dengeli ve istikrarlı bir küresel ekonomi oluşturulması gerektiğini belirtti. Genel Direktör söz konusu anlaşma metninin tüm ILO üyelerinin katılımlarıyla hazırlandığını ve denenmiş ve test edilmiş politikalara dayandığını söyledi.

Küresel İş Anlaşması üç gün süren ILO Küresel İş Zirvesi sonucu büyük bir destekle kabul edildi. Küresel İş Anlaşması şu ana kadar ekonomik kriz ile ilgili olarak ILO tarafından kabul edilen en geniş kapsamlı tepki. Küresel İş Anlaşması krize tepki çerçevesinde her ülkenin kendi spesifik ihtiyaçları ve koşullarına göre uygulayabilecekleri tedbirleri öneriyor. Başarılı örneklerden oluşan birçok çözüm önerisi içeriyor.

Anlaşma, çalışanları istihdam kapsamında tutmayı, işletmelere istikrar getirmeyi, istihdam yaratılmasını, sosyal güvenlik sistemlerinin güçlendirilmesini ve kadın erkek eşitliğini ön plana çıkarıyor. Anlaşma aynı zamanda mali sektör için küresel boyutta düzenleyici ve denetleyici yasal bir çerçeve oluşturulması için çağrıda bulunuyor.

Anlaşma, Hükümetlere, kamu altyapı yatırımları, özel istihdam programları, sosyal güvenlik ve asgari ücret kapsamının geliştirilmesi gibi seçenekler sunuyor. Özellikle gelişmekte olan ülkelerde bu tür tedbirler yoksulluğu azaltarak arzı artırabilir ve ekonomik istikrara katkı sağlayabilir.

ILO'dan Yeni Standartlar

98. Uluslararası Çalışma Konferansı, insan hayatına, iş kayıplarına, işgücü kayıplarına, yoksulluğa ve daha pek çok sosyal ve ekonomik probleme neden olan HIV/AIDS ve çalışma hayatı konusunda tavsiye niteliğinde bir standart oluşturmak amacıyla bir komite oluşturdu. Komite çalışmalarında işçi grubu belirlenecek yeni standardın "tavsiye" yerine "sözleşme" niteliğinde olmasını isterken, işveren grubu bağlayıcı bir standarda karşı çıktı. Bu yıl ilk toplantısını gerçekleştiren Komite çalışmalarını tamamlamak için gelecek yıl tekrar toplanacak.

Bu yeni standart, ulusal AIDS programlarında kurumsal üçlü yapının varlığını sağlama, HIV'in yayılmasını önleme, hastaların tedavi ve bakımlarını gerçekleştirme çalışmalarına işyerlerinin katkısını artırma amacı taşıyor.

Çalışma hayatında sayıları az olması nedeniyle HIV/AIDS taşıyıcıları ve vakaları ilgili problemler Türkiye'de yeterince önemsenmiyor. Sağlık Bakanlığının verilerine göre 1985-2008 yılları arasında ülkemizde bildirilen resmi HIV/AIDS taşıyıcı ve vakalarının sayısı 3370.

ILO'nun hazırlık yaptığı diğer yeni standart temizlik, çocuk bakımı gibi ev işlerinde çalışanları ilgilendiriyor. Uluslararası sendikal hareketin yürüttüğü kampanyanın ardından ILO Yönetim Kurulu, ev işlerinde çalışanlar hakkında uluslararası standart oluşturulması için 99. ve 100. Konferansların gündemine bir madde ekledi.

Uğraş GÖK
intdept@turkis.org.tr

ILO'da 20 Yıl Sonra İlk Kez "Cinsiyet Eşitliği"

98. Uluslararası Çalışma Konferansı'nda 20 yıl aradan sonra ilk kez "cinsiyet eşitliği" ayrı bir komite çalışması olarak ele alındı ve "İnsan Onuruna Yaraşır İş Odağında Cinsiyet Eşitliği Raporu Taslağı" hazırlandı. Komite çalışmalarını, dünyanın birçok ülkesinden hükümet, işçi ve işveren temsilcisi toplam 165 gözlemci izledi.

Komite'de, çalışma hayatında kadın-erkek eşitliğinin sağlanmasına yönelik olarak çeşitli öneriler sunuldu. Cinsiyet eşitliği yaklaşımının bütün alanlardaki politikalara entegre edilmesi ve ILO sözleşmelerine uyulup uyulmadığının kurulacak mekanizmalarla denetlenmesi gerektiği üzerinde duruldu. Bazı Afrika ülkelerinde olduğu gibi cinsiyet eşitliği masalarının oluşturulması ve kız çocuklarının eğitimi için günün koşullarına uygun yeni programlar hazırlanması istendi.

Hükümetlerin cinsiyet eşitliğini hayata geçirmek için ulusal parlamentolardan yasalar çıkarması gerektiği ancak bunları uygulamak için de denetim mekanizmalarına ihtiyaç olduğu vurgulandı.

Ekonomik ve sosyal krizlerde çok genç ve çok yaşlı kadınların daha fazla zarar gördüğü ve bu kesimlerin özellikle korunması gerektiği de dile getirilirken, "çevre standartları gibi cinsiyet eşitliğinde de işletmelerin kesinlikle uyması gereken bir standart olması önerisi sunuldu.

Geleneksel sektörlerde ebeveyn görevinin sadece kadınlarda görülmemesi gerektiği, hükümetlerin artık bu görevi bölüştürecek önlemler almasının şart olduğu savunulan görüşler arasındaydı.

"Hükümetlerin cinsiyet eşitliği kararlarının garanti niteliği taşıması ve kalkınmanın en önemli anahtarı olarak görülmesi" gerektiğinin de vurgulandığı komite çalışmalarında en dikkat çekici öneriler İşçi grubu sözcüsünden geldi. İşçi Grubu Sözcüsü "Başarılı cinsiyet eşitliğinin başarılı ekonomik politikalar yarattığını" vurguladı ve cinsiyet eşitliği politikaları için beklenti ve önerileri şöyle sıraladı:

Hükümetlerin işgücü piyasalarındaki eşitlik için ciddi inisiyatifler almasını bekliyoruz. ILO hükümetleri uyarmalı ve uluslararası ve ulusal düzeylerde baskı yapmalı.

Uluslararası finans kuruluşlarına kadın çalışanların sorunlarının çözülmesi ve iş gücü piyasalarındaki eşitsizliklerin giderilmesine katkı yapacak her türlü girişimi politikalarına yansıtmaları için baskı yapılmalı. IMF ve Dünya Bankası ile programlar yürütülmeli.

Bütün temsiliyetlerde (ILO'nun da bütün birimlerinde) cinsiyet eşitliğine önem verilmeli.

Hükümetlerin bazı anahtar alanlarda kapasite güçlendirici çalışmalar yapması gerekli. Özellikle de kadınların eğitimi alanında. Özellikle eşit ücret ve sosyal koruma mekanizmalarının harekete geçirilmesi aradaki eşitsizliği azaltacak önemli önlemlerdir. Sosyal korumayı yeniden tanımlayan genel bir paket hazırlanmalı.

ILO'nun bölgesel ve yerel ofisleri bölgedeki kadınların durumuyla özellikle ilgilenmeli. İlgili İLO sözleşmelerine uyum konusunda izleme çalışmaları yapmalı.

Hükümetler, Çalışma Bakanlıkları ve diğer bakanlıklar arasındaki eş güdümü ve diyalogu, cinsiyet eşitliği alanındaki gelişmeler için iyileştirmeli.

Hükümetler, ILO sözleşmelerine kesinlikle uymalı.

Hükümetler, işgücü piyasalarında cinsiyet eşitliğini sağlayacak önlemler almalı, kadınları karar alma mekanizmalarına sokmalı, ailelerin iş-özel hayat dengesini kuracak düzenlemeler yapmalı, çocuk bakım hizmetleri sağlanmalı.

Sendikalarda kadınların yeterli düzeyde temsil edilip edilmediğini, gerekli spesifik eğitimlerin verilmesi sağlanmalı.

Ekonomik kriz, ekonomik ve sosyal hayatta "konumları" yeniden oturtmak açısından bir olanak olarak görülmeli.

Pınar Alkan Yarıkkaya
TÜRK-İŞ AB Çalışmaları Dairesi

G20 Sendika Liderler Zirvesi Londra'da Yapıldı

2 Nisan 2009 günü Londra'da gerçekleştirilen G-20 Zirvesinin hemen öncesinde 31 Mart ve 1 Nisan günlerinde yine Londra'da "G-20 Sendika Liderler Toplantısı" yapıldı. Toplantıda Türk çalışanlarını TÜRK-İŞ Genel Başkanı Mustafa Kumlu temsil etti.

Toplantıya katılan sendika liderleri, 31 Mart günü hep birlikte G-20 Zirvesine ev sahipliği yapan İngiltere'nin Başbakanı Gordon Brown'u ziyaret ettiler. Sendika liderleri İngiltere Başbakanına çalışan kesimlerin sıkıntılarını ve krizden çıkış önerilerini sundular. Sendika liderleri toplantı sonrasında yayınladıkları deklarasyonla; G-20 Zirvesinden, dünya ekonomisinin yeniden yapılandırılmasını ve bu süreçte adil gelir dağılımı, çevre dostu ve insan onuruna yakışır iş ile adil mali yönetim talep ettiler. Sendika Liderleri ayrıca Uluslararası Çalışma Örgütü ILO'nun G-20 Zirvelerine davet edilmesini istediler.

Uluslararası Sendikalar Konfederasyonu ITUC'un 1 Mayıs Mesajı

ITUC Genel Sekreteri Guy Ryder, 1 Mayıs vesilesiyle altmış yıldan bu yana ilk defa bu kadar büyük bir krizle karşı karşıya olduğumuzu ve bu krizin yoksulluk ve işsizlik anlamında büyük bir yıkıma neden olduğunu belirtti.

Ryder, dünyanın ekonomik durgunluktan derhal kurtarılması için koordineli eylem planı oluşturulmasını istedi. Daha derin ve uzun bir krizin önünü kesmek için Hükümetlerin, çalışanların işlerinde kalmasını sağlamalarını ve işsizlere yeni iş olanakları yaratmalarını istedi. Bunların gerekli olduğunu ancak tek başına yeterli olmadığını ifade eden Ryder, "Sosyal Adalete Dayalı Yeni Bir Küresel Ekonomi" istedi. Bu ekonomik düzenin herkese insan onuruna yakışır iş olanağı sağlaması ve sendikal haklara tam saygıyı temel alması gerektiğini belirtti.

Demokratik ve sorumluluk taşıyan, küresel yönetişime dayalı bu yeni ekonomik düzenin önceliği insanların ihtiyaçları olmalı diyen Ryder, yeni düzende finans sektörü katı düzenlemelere tabi olmalı ve reel sektörün hizmetine sunulmalı dedi. Ryder ayrıca, bu düzenin yoksulluğu, ayrımcılığı, sömürüyü ve eşitsizliği ortadan kaldırması ve çevre dostu iş ve yatırımlarla sürdürülebilirliği sağlaması gerektiğini vurguladı.

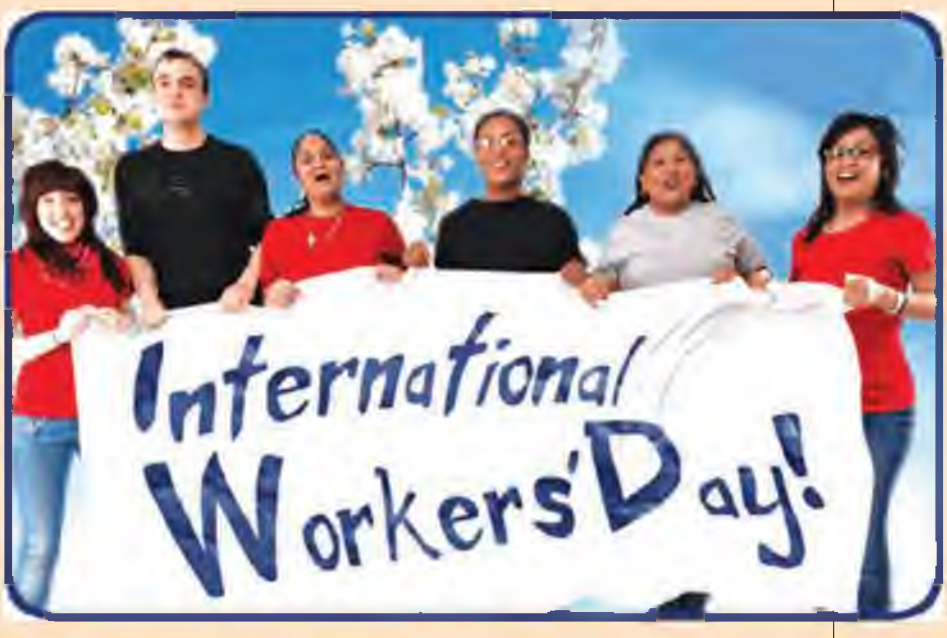

ETUC Sosyal Avrupa İçin Oy İstedi

ETUC, Avrupa seçimleri için kampanya yürüttü. Avrupa sendikal hareketi Avrupa vatandaşlarından Sosyal Avrupa için gidip oy kullanmalarını istemişti.

Avrupa çalışanlarının Avrupa Parlamentosuna ihtiyacı olduğunu vurgulayan ETUC, Parlamentonun meşruiyeti için Haziran 2009 seçimlerinde kabul edilebilir bir katılım oranı elde edilebilmesi için herkesi oy kullanmaya çağırmıştı.

ETUC, Bolkestein Direktifi, Zararlı kimyasallarla ilgili REACH, iklim değişikliği paketi ve Çalışma Saatleri Direktifinin zayıflatılması girişimleri çerçevesinde mevcut Parlamento içerisinde başarılı olduklarını ve yeterli olmasa da Parlamentonun yeni liberal eğilimlere gol attığını söylemişti. Yeni Parlamentonun daha eşitlikçi Sosyal bir Avrupa için fazlasını yapabileceğini söyleyen ETUC, taleplerini kısaca aşağıdaki şekilde özetlemişti.

1. Sosyal İlerleme Protokolü ile işçi hakkı ve sendikal haklar güçlendirilsin.
2. Ekonomik kriz ortamında Yeni Bir Sosyal Anlaşma sağlansın.
3. Daha sosyal ve koordineli mali yaklaşım benimsensin.
4. Çalışanları uzun çalışma saatlerinden koruyan, her çalışanın dengeli bir aile ve iş hayatına sahip olabilmesi adil bir uzlaşma sağlansın.
5. Düzensiz işlerde çalışanlar sosyal güvenlik ve iş hukuku kapsamına alınsın.
6. Yeniliğe, araştırmaya, eğitime, yatırıma, sürdürülebilir çevreye ve düşük karbon ekonomisine dayalı yeni bir Avrupa Endüstri Stratejisi oluşturulsun.
7. Özellikle ücret farklılığı olmak üzere ayrımcılık ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği konusunda mücadele için yeni inisiyatifler alınsın.
8. Göçmen işçiler, ırkçılık, yabancı düşmanlığı gibi konularda daha fazla koruma ve eşit muamele için adımlar atılsın.
9. Daha iyi kamu hizmeti, yasal koruma, kaliteli yatırım ve istihdam sağlansın.

Seçimlerde katılımın çok düşük olması, "Sosyal Avrupa" yanlılarının oy kaybetmesi ETUC'u çağrısında haklı çıkardı.

350 Bin Avrupa Çalışanı İstihdam İçin Yürüdü

ETUC'un 14-16 Mayıs 2009 tarihleri arasında Madrid, Brüksel, Berlin ve Prag olmak üzere Avrupa'nın dört ayrı şehrinde gerçekleştirdiği eylemlerde yaklaşık 350 bin çalışan yürüdü.

Göstericiler, giderek büyüyen işsizler ordusu sorununa çözüm için ulusal ve Avrupa düzeyinde hareket geçilmesini istediler. Göstericiler ayrıca, aşırı finans kapitalizminin dünyayı böyle bir yıkıma bir daha asla uğratmamasını istediler.

ETUC Genel Sekreteri John Monks, gösterilere katılımın bu denli büyük olmasının nedenini gelecek kaygısındaki artış olarak açıkladı. Monks, ayrıca şunları söyledi: "Dünya finans kapitalizmi yakın zamanda geçirdiği kalp krizine rağmen birkaç küçük iyileştirmeyle iş hayatına kaldığı yerden devam edeceğini sanıyor. Ancak, şu anda hala Avrupa'daki vergi mükelleflerinin hayat desteği ile yaşamlarını sürdürüyorlar ve bir daha asla trilyonlarca Euro zarara yol açacak bir bencillik içerisinde olmalarına müsaade edilemez... İşçiler, endüstri ve iş için de yaşam destek sistemleri ve artan işsizlik için acil eylem istiyor. Bu hafta Avrupa sokaklarından verilen mesaj böyle."

Türkiye ILO Sözleşmelerinin Neresinde?

A'dan Z'ye ILO Sözleşmeleri İhlalleri Raporu

Onur BAKIR
Deniz AKDOĞAN
Liman-İş Sendikası Uzmanları

I. Giriş[1]

Bu rapor, 98. Uluslararası Çalışma Konferansı'nın toplandığı bir dönemde, Türkiye'nin tarafı olduğu temel Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) Sözleşmeleri'ne uyup uymadığını gündeme getirmek amacıyla hazırlanmıştır. Raporda, temel ILO sözleşmelerinin en önemli hükümleri sıralanmakta ve Türkiye'deki yürürlükteki mevzuat ve fiili uygulamalar, bu hükümlere uygunluk açısından değerlendirilmektedir. Raporda, mevzuat ve uygulama açısından ILO standartlarına aykırılıklar tespit edilmekte ve bu tespitler, somut vaka ve verilere dayandırılmaktadır.

Elbette ILO sözleşmelerinin ihlal edilmesi yalnızca Türkiye'de rastlanan bir olgu değildir. Neoliberal küreselleşme süreci hız kazandıkça, sermaye birikiminin önündeki her türlü engelin kaldırılması amacıyla, dünya çapında, işçilerin, emekçilerin hakları tırpanlanmakta ya da mevcut hakların kullanılması engellenmektedir. Türkiye'de olduğu gibi dünyanın pek çok ülkesinde, yasal güvence altına alınmış hakların, hukuka aykırı bir biçimde ihlal edilmesi, istisna olmaktan çıkarak kural haline gelmektedir. Bu süreçte, bu ihlallere dikkat çekmek daha da önem kazanmaktadır.

Anayasa'nın 90. maddesinde 2004 yılında yapılan değişikliğin ardından, maddenin son fıkrası, *"Usulüne göre yürürlüğe konulmuş Milletlerarası Andlaşmalar kanun hükmündedir. Bunlar hakkında Anayasaya aykırılık iddiası ile Anayasa Mahkemesine başvurulamaz. Usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası andlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası andlaşma hükümleri esas alınır"* şeklinde düzenlenmiştir. Bu bağlamda Türkiye'de çalışma yaşamı alanındaki ulusal mevzuatın ILO sözleşmeleri esas alınarak düzenlenmesi gerekir. Zira "gereğini yapmamak" üzere ILO sözleşmelerine taraf olmak, hukukun genel ilkeleriyle çelişen, tutarsız ve keyfi bir yaklaşımdır. Yani özü itibariyle, Türkiye'de çalışma yaşamını düzenleyen yasaların, Türkiye'nin taraf olduğu ve uymayı taahhüt ettiği

ILO sözleşmeleri ile uyumlu olması zorunludur. Kural, iç hukukun ILO sözleşmeleri ile uyumlu olmasıdır; istisna ise iç hukukun ILO sözleşmeleri ile çelişmesidir. Tam da bu noktada, bu istisnai durumu çözümlemek üzere Anayasa'nın 90'ıncı maddesi, "*…temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası andlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası andlaşma hükümleri esas alınır*" hükmünü barındırmaktadır. Başka bir deyişle, (1) yasa koyucunun, böyle bir uyuşmazlık olmasını beklemeksizin gerekli yasal değişiklikleri yapması; (2) böyle bir uyuşmazlık durumunda, *yasalara üstünlüğü ve önceliği bulunan* ILO sözleşmelerinin esas alınması; (3) uyuşmazlık durumunun çözülmesi için hızla yasal değişikliğe gidilmesi; (4) yasal değişiklikler yapılmasa da, ILO sözleşmelerinin "doğrudan" ve "kendiliğinden" uygulanması; (5) ILO sözleşmeleri ile ilgili davalarda dayanak oluşturması için AİHM kararları ve ILO Komitelerinin kararlarının düzenli olarak Türkçe'ye çevrilmesi ve yargı yerlerinin ilgisine sunulması gerekir. Ancak Türkiye'de bu beş aşamanın da uygulandığını söylemek güçtür. Bu gereklilikleri yerine getirmek konusunda yasama ve yürütme organlarının yanı sıra yargı organı da isteksiz davranmaktadır. Oysa Anayasa'nın 90'ıncı maddesine ilişkin yaptığı değerlendirmede Prof. Dr. Mesut Gülmez'in de belirttiği üzere:

- *"Onayladığımız insan hakları sözleşmeleri ile yasalar arasındaki "çatışma" sorunu açık bir kuralla kesin çözüme bağlanmıştır;*
- *Temelde "uluslararası" olan insan hakları sözleşmeleri (İHS) "ulusalüstü" olmuştur;*
- *İHS'lerinin, "ulusalüstü" oldukları için, ulusal yasalara üstün tutularak "kendiliğinden" uygulanması zorunlu tutulmuştur;*
- *İHS'lerine ulusal hukuk üzerinde "doğrudan etki" kazandırılmıştır;*
- *İHS'lerin, özel yasal düzenleme yapılmasına gerek kalmaksızın uygulanması zorunlu hale getirilmiştir.*

Bu beş temel saptamanın yanı sıra, 3. cümlenin getirdiği yükümlülükler bağlamında, şu saptamaları da yapmak gerekir:

Sözleşmelerin ulusalüstülüğü ve doğrudan etkisi, yani iç hukukta özel bir yasal düzenleme yapılmaksızın kendiliğinden uygulanması zorunluluğu, yalnızca yargı yerlerini bağlamaz. Aynı zamanda yasama ve yürütmeyi de bağlar. Yasamanın yükümlülüğü, sözleşmelerin onaylanmasını uygun bulmakla; yürütmenin yükümlülüğü de, sözleşmeleri onaylayıp Resmi Gazetede yayımlamakla bitmez. Bu işlemler, aslında bir başlangıçtır. Öte yandan, yargıçlara, "... hukuka uygun olarak ... hüküm ver(me)" yükümlülüğü getiren Anayasanın 138. maddesindeki "hukuk", onayladığımız insan hakları sözleşmelerinin oluşturduğu "ulusalüstü hukuku" da kapsar."[2]

Bu anlamda, aşağıda hem mevzuat hem de uygulama açısından ILO sözleşmelerine ilişkin yaşanan ihlaller 29 başlık altında sıralanmıştır. Bu ihlallerin dikkate alınarak, en kısa zamanda, gerekli yasal düzenlemelerin yapılması ve bu düzenlemelerin taviz vermeksizin uygulanması gerekir.

II. A'dan Z'ye İhlaller

A) Sendikaya Üye Olma Hakkı'nın Mevzuat Açısından İhlali

Uluslararası Çalışma Örgütü'nün 87 sayılı Sendika Özgürlüğüne ve Örgütlenme Hakkının Korunmasına İlişkin Sözleşme'nin 2. maddesine göre, "*Çalışanlar ve işverenler herhangi bir ayırım yapılmaksızın önceden izin almadan istedikleri kuruluşları kurmak ve yalnız bu kuruluşların tüzüklerine uymak koşulu ile bunlara üye olmak hakkına sahiptirler*". Sözleşmenin 9'uncu maddesinde ise "*Bu sözleşmede öngörülen güvencelerin silahlı kuvvetlere ve polis mensuplarına ne ölçüde uygulanacağı ulusal mevzuatla belirlenir*" hükmü yer almaktadır. Yani ILO'nun 87 No'lu Sözleşmesine göre, silahlı kuvvetler ve polis mensupları dışında tüm çalışanların, kayıtsız şartsız sendika kurma ve sendikaya üye olma hakkı bulunmaktadır. Uluslararası standartlara göre çalışan tanımı ise, "ücret ya da yevmiye karşılığı mal ya da hizmet üreten herkesi" kapsamaktadır. Oysa mevcut ulusal mevzuatta sendikalaşma hakkı yalnızca SSK'ya kayıtlı olarak çalışan işçileri ve 657 sayılı Devlet Memurları Yasası'nın 4. maddesinin a bendi uyarınca çalışan memurları kapsamaktadır.

Yani ILO sözleşmesine aykırı biçimde; kayıt dışı çalışanların, kamuda 657 4-a statüsü dışında çalışan kamu personelinin (sözleşmeli ve geçici kamu personeli ile 'ücretli', 'vekil' gibi sıfatlarla çalıştırılan kamu personeli) ve 657 4-c statüsünde çalışan geçici işçilerin sendikalaşma hakkı ulusal mevzuatta yer almamaktadır. 657 4-b statüsünde çalışan kamu personeli ile 657 4-c statüsünde çalışan geçici işçilerin sendikalaşma hakkına sahip olduğu yargı kararlarıyla teyit edilmekte ancak yargı kararlarına rağmen gerekli yasal değişikliğe gidilmemektedir. Bir başka deyişle sayıları TÜİK verilerine göre 3,5 ile 4 milyon arasında değişen kayıt dışı çalışanların[3] ve memur statüsü dışındaki 168 bin 263 kamu personelinin ve sayıları sürekli değişen geçici işçinin sendikalaşma hakkı, ulusal mevzuatta yok sayılmakta-

dır.[4] **Bu durum, ILO'nun 87 sayılı sözleşmesine açıkça aykırıdır. Ulusal mevzuat ile ILO Sözleşmesi bu noktada çatıştığı için ILO Sözleşmesi'nin esas alınması gerekmektedir. Bu kapsamdaki tüm çalışanların sendikalaşma hakkı, ILO'nun 87 sayılı sözleşmesinin gereğidir.**

B) Sendikaya Üye Olma Hakkının Uygulama Açısından İhlali

Uluslararası Çalışma Örgütü'nün 87 sayılı Sendika Özgürlüğüne ve Örgütlenme Hakkının Korunmasına İlişkin Sözleşme'nin 11'inci maddesine göre, *"Hakkında bu sözleşmenin yürürlükte bulunduğu Uluslararası Çalışma Örgütünün her üyesi, çalışanların ve işverenlerin örgütlenme hakkını serbestçe kullanmalarını sağlamak amacıyla gerekli ve uygun bütün önlemleri almakla yükümlüdür."* Ancak Türkiye'de sendikalaşma hakkı işverenler tarafından fiili olarak engellenmekte, TÜRK-İŞ ve DİSK'e bağlı sendikalara üye olduğu için her yıl ortalama 10 bin işçi işten atılmakta; işverenler sendikalaşmayı engellemek için hukuka ve endüstriyel ahlaka aykırı 41 farklı yönteme başvurmaktadır.[5] Örgütlenme hakkının serbestçe kullanılmasını sağlamak amacıyla gerekli ve uygun bütün önlemleri almakla yükümlü olan hükümetlerin, bu önlemleri almadığı açıkça görülmektedir. Her ne kadar Anayasa ve ilgili yasalarda, sendikalaşma hakkını koruma altına alan bazı düzenlemeler bulunsa da, bu düzenlemeler yetersiz olmalarının yanı sıra uygulanmamaktadır.

Yani, işverenlerin zor, baskı, tehdit, işten atma vb. yöntemlerle işçilerin sendikalaşmasını engellemesi, her yıl 10 bin işçinin Anayasal hakkı olan sendikalaşma hakkını kullanması nedeniyle işten atılması ve bu durumu engellemekle yükümlü olan hükümetlerin bu duruma göz yumması, ILO'nun 87 sayılı sözleşmesine aykırıdır.

C) Sendika Seçme Özgürlüğünün İhlali

Uluslararası Çalışma Örgütü'nün 87 sayılı Sendika Özgürlüğüne ve Örgütlenme Hakkının Korunmasına İlişkin Sözleşme'nin 2. maddesi ve 11. maddesi, örgütlenme hakkının "serbestçe" kullanılacağını hüküm altına almaktadır. ILO'nun 98 sayılı Teşkilatlanma ve Kolektif Müzakere Hakkı Prensiplerinin Uygulanmasına Müteallik Sözleşme'nin 2. maddesinde ise, *"Bilhassa işçi teşekküllerini bir işverenin veya bir işveren teşekkülünün kontrolüne tabi kılmaya, bir işverenin veya bir işveren teşekkülünün kendi nüfuzu altına alınmış işçi teşekkülleri ihdasını tahrik etmeye veya işçi teşekküllerinin mali yollarla veya başka bir şekilde desteklemeye matuf tedbirler, bu maddedeki manası ile müdahale hareketlerinden sayılır"* hükmü yer almaktadır.

ILO Uygulama Komitesi'nin kararları da bu maddelerle birlikte yorumlandığında, sendikalaşma hakkının ancak "serbestçe" kullanıldığı ve çalışanların "sendika seçme özgürlüğü"nden yararlandığı takdirde anlam kazandığı görülmektedir. Ancak sendika seçme özgürlüğü iki biçimde ihlal edilmektedir. Birinci olarak işverenler, sendikalaşma sürecinde olan işçileri zor, baskı ve tehdit yoluyla kendi kurdukları fason sendikalara ya da işveren yanlısı sendikalara yönlendirmektedir. Bu durumun açık bir ihlal anlamına gelmesinin yanı sıra bu durumu engellemekle yükümlü olan hükümetler, bu yükümlülüklerini yerine getirmemektedir. İkinci olarak bizzat hükümetler, çalışanların "sendika seçme özgürlüğü"ne açıkça müdahale etmektedir. Bu müdahaleler, özellikle AKP hükümeti döneminde daha da artmıştır. İşçi sendikaları alanında Hak-İş, memur sendikaları alanında Memur-Sen, hükümet ve hükümetin denetimindeki bürokratlar tarafından açıkça desteklenmektedir. Dahası, kimi kamu işyerlerinde (örneğin ormancılık, sivil havacılık, gıda ve yerel yönetimler alanındaki bazı işyerleri) TÜRK-İŞ'e bağlı sendikalara üye olan işçiler, zor, baskı, tehdit, vaat ve tekliflerle sendikalarından istifa etmeye ve Hak-İş'e bağlı sendikalara üye olmaya zorlanmaktadır.

Yani, sendikalaşma hakkının en önemli bileşeni olan "sendika seçme özgürlüğü" özel sektör işverenleri tarafından ihlal edildiği gibi, bu ihlalleri engellemekle yükümlü olan hükümetler, bunları engellemek bir yana kamu alanında kendileri başka ihlallere imza atmaktadır. Bu durum 87 sayılı ILO sözleşmesinin ilgili maddelerinin açık bir ihlali niteliğindedir.

Ç) Çalışma Hakkı ve Sendikalı Çalışma Hakkının Uygulama Açısından İhlali

ILO'nun 98 sayılı Teşkilatlanma ve Kolektif Müzakere Hakkı Prensiplerinin Uygulanmasına Müteallik Sözleşme'nin 1'inci maddesinde; *"Bir işçinin çalıştırılmasını, bir sendikaya girmemesi veya bir sendikadan çıkması şartına tabi kılmak"* örgütlenme hakkına aykırı olarak değerlendirilmiştir.

Yukarıda da belirtildiği üzere Türkiye'de her yıl 10 bin işçinin sendikalaştığı için işten atılması, işçilerin sendikadan istifa etmedikleri takdirde işten atılmakla tehdit edilmesi ve işçilerin zor, baskı ve tehdit yoluyla sendikadan istifaya zorlanması, sözleşmenin 1 inci maddesindeki "çalışma hakkı ve sendikalı çalışma hakkı"nı koruyan düzenlemeye açıkça aykırıdır. Daha önemlisi, sendika özgürlüğünü işverenlere karşı koruyan bu kurala aykırı davranmanın, yani sendikal nedenle işten çıkarmanın yaptırımı yalnızca "tazminat" olamaz. İşe iade güvencesine yer vermeyen ve yalnızca tazminat ödenmesiyle yetinen bir yasal düzenleme, 98 sayılı sözleşmeye ay-

kırıdır. Bu, ILO Uzmanlar Komisyonunun yerleşik içtihadıdır.

Sözleşmenin 3. maddesinde ise, *"Bundan önceki maddelerde tarif olan 'teşkilatlanma hakkı'na riayet edilmesini sağlamak üzere icap ettiği takdirde milli şartlara uygun teşkilat kurulacaktır"* hükmü yer almakta ve sözleşmenin ilgili maddelerinde, sözleşmeye taraf olan ülkeler sözleşmenin uygulanması için gerekli tedbirleri almak ve düzenlemeleri yapmakla mükellef tutulmaktadır. Ancak hükümetler gerekli tedbirleri almadıkları gibi "icap ettiği" açık bir şekilde belli olmasına rağmen teşkilatlanma hakkına uyulması için bir teşkilat kurmamaktadır.

Yani, işverenlerin işçileri sendikaya üye oldukları için işten atması ya da işten atmakla tehdit ederek işçileri sendikadan istifaya zorlaması ve bu durumun önüne geçmekle yükümlü olan hükümetlerin gerekli tedbirleri almaması ILO'nun 98 sayılı sözleşmesine açıkça aykırılık taşımaktadır.

D) Sendikaların Bağımsız Niteliği ve Sendikal Özgürlüklerin İhlali

ILO'nun, birbirini tamamlayan 87 ve 98 sayılı sözleşmeleri, sendikalaşma ve toplusözleşme haklarının genel çerçevesini çizerken, ILO'nun 151 sayılı Kamu Hizmetinde Örgütlenme Hakkının Korunması ve İstihdam Koşullarının Belirlenmesi Yöntemlerine İlişkin Sözleşmesi'nde, kamu çalışanlarının sendikal haklardan özgürce yararlanabileceği kayıt altına alınmaktadır. 151 sayılı sözleşme, Türkiye gibi 87 ve 98 sayılı sözleşmelere taraf olan devletler açısından, kamu görevlilerinin sendikal hakları konusunda öncelikle uygulanmayan, "yedek" bir sözleşme niteliğindedir.

Bu üç sözleşme de, sendikaların kamu otoriteleri ve işverenler karşısında bağımsız olması ve sendikal hakların özgürce kullanılmasını güvence altına almaktadır. Oysa işçi sendikalarına ilişkin yasal çerçeveyi oluşturan 2821 ve 2822 sayılı kanunlar ile kamu görevlileri sendikalarına ilişkin yasal çerçeveyi oluşturan 4688 sayılı kanun, bu üç ILO sözleşmesine birçok açıdan aykırılık teşkil etmektedir.

Yani hem işçi sendikaları hem de kamu görevlileri sendikalarının işleyişi açısından yasalarla, idareye geniş yetkiler tanınması, işçilerin sendika üyeliğinin noter şartına bağlanması, sendikal faaliyetler üzerinde bir dizi kısıtlama bulunması, yasaların kısıtlayıcı ve yasakçı bir çerçeve çizmesi, sendikaların bağımsız olma niteliğini ve sendikal özgürlüklerin özünü zedelemekte; dolayısıyla ILO'nun 87, 98 ve 151 sayılı sözleşmelerine aykırılık oluşturmaktadır.

E) Sendikal Faaliyetlerde Bulunma Hakkının İhlali

ILO'nun 98 sayılı Teşkilatlanma ve Kolektif Müzakere Hakkı Prensiplerinin Uygulanmasına Müteallik Sözleşmesi'nin 1. maddesinde, *"İşçiler çalışma hususunda sendika hürriyetine halel getirmeye matuf her türlü fark gözetici harekete karşı tam bir himayeden yararlanacaktır. Böyle bir himaye bilhassa... Bir sendikaya üye olması yahut çalışma saatleri dışında veya işverenin muvafakatı ile çalışma saatlerinde sendika faaliyetlerine iştirak etmesinden dolayı bir işçiyi işinden çıkarmak veya başka suretle onu izrar etmek; maksatları güden hareketlere mütaallik hususlarda uygulanacaktır"* hükmü yer almaktadır.

Sendikaya üye olma ve özgürce sendikal faaliyetlere katılma hakkını güvence altına alan bu hüküm, hem özel sektör işyerlerinde, hem de kamu işyerlerinde ihlal edilmektedir. Özel sektör işyerlerinde sendikaya üye olan, sendikaya üye olmayı teşvik eden ya da sendikal faaliyet yürütenler işten çıkarılabilmekte, çeşitli biçimlerde baskıya uğramakta ve zarar görmektedir. Dahası özellikle kamu çalışanları sendikacılığı alanında, sendikal faaliyetlere iştirak ettiği ya da hükümetlere muhalif konfederasyonlara üye olduğu için kamu çalışanlarına baskı yapılmakta, çalışanlara idari cezalar verilmekte ve çalışanlar çeşitli biçimde zarara uğratılmaktadır.

Yani özgürce sendikal faaliyetlerde bulunma hakkı hem kamu hem özel sektör işyerlerinde ihlal edilirken, bu ihlalleri önlemekle yükümlü olan hükümetler, bunu yapmadıkları gibi özellikle çeşitli bakanlık ve kamu kurumlarında bu ihlallerin yapılmasına göz yummakta, hatta bu ihlalleri desteklemektedir. Bu durum, ILO'nun "sendikalara katılma ve sendikal faaliyetlerde bulunma özgürlüğünü" güvence altına alan 98 sayılı sözleşmesinin açık bir ihlali niteliğindedir.

F) Toplusözleşme Hakkının Mevzuat Açısından İhlali

ILO'nun 98 sayılı Teşkilatlanma ve Kolektif Müzakere Hakkı Prensiplerinin Uygulanmasına Müteallik Sözleşmesi'nin 4 üncü maddesine göre, *"Çalışma şartlarını kollektif mukavelelerle tanzim etmek üzere işverenler veya işveren teşekkülleriyle işçi teşekkülleri arasında ihtiyari müzakere usulünden faydalanılmasını ve bu usülün tam bir surette geliştirilmesini teşvik etmek ve gerçekleştirmek için lüzumu halinde milli şartlara uygun tedbirler alınacaktır."*

Toplu sözleşme hakkını tam güvence altına alan bu hüküm iki noktaya işaret etmektedir. Birincisi, tüm çalışanların toplusözleşme yapma ve toplusözleşmeden yararlanma hakkı vardır. İkincisi, toplusözleşme usulünün tam bir surette geliştirilmesi, yani toplusözleşme hakkından yararlanmanın önündeki tüm engellerin kaldırılması ve bu haktan öz-

gürce yararlanılması gerekir. Oysa Türkiye'de toplusözleşme hakkının bu iki boyutu da ihlal edilmektedir.

2 milyona yakın kamu çalışanının toplusözleşme hakkının ihlal edilmesi, 98 sayılı sözleşme açısından en çok öne çıkan hak ihlalidir. Anayasa'nın 90. maddesinde yapılan değişikliğin ardından, ILO'nun 98 sayılı sözleşmesi uyarınca tüm kamu çalışanlarının toplusözleşme hakkını kullanmasının önünde hiçbir engel kalmamıştır. Ancak bu konuda verilen tüm sözlere rağmen, kamu çalışanlarının toplusözleşme hakkının ihlali devam etmektedir. Bu ihlali yapan hükümetler, ya Anayasa'nın 53. maddesine dikkat çekerek Anayasa'da değişiklik yapılması gerektiğini öne sürmekte ya da ILO'nun 151 sayılı "Kamu Hizmetinde Örgütlenme Hakkının Korunması ve İstihdam Koşullarının Belirlenmesi Yöntemlerine İlişkin Sözleşmesi"nde kamu görevlilerinin toplu sözleşme hakkının ayrıca belirtilmemiş olmasını gerekçe olarak göstermektedir.

Oysa Prof. Dr. Mesut Gülmez'in de belirttiği üzere *"Yasal düzenleme yaparak TİS ve grev haklarını tanımak için, bu düzenlemeden (Anayasa'nın 53. maddesi) ileri gelen Anayasal bir engel yoktur."*[6] Yani kamu çalışanlarının toplusözleşme hakkını kullanmasına Anayasa'daki ilgili düzenleme engel değildir. Dahası, Anayasa değişikliği yapılmasını gerekçe gösterenlerin, samimi olmadığı, Anayasa değişikliği yapacak çoğunluğa sahip olmalarına rağmen gerekli değişikliği yapmamalarından anlaşılmaktadır.

Dahası ILO'nun 151 sayılı sözleşmesinin gerekçe olarak öne sürülmesi de inandırıcı değildir. Yine Gülmez'in işaret ettiği üzere, *"151, 'benden daha elverişli/ileri kurallar içeren sözleşmeler öncelikle uygulanır, sonra ben uygulanırım', yani 'ben yedek bir sözleşmeyim' der. Ama temel ve gerçek amaç taraf olduğumuz sözleşmelere uygun bir yasa çıkarmak olmadığı için siyasetçiler ve yetkililer olarak 151'i istediğimiz gibi anlıyoruz."*[7] ILO'nun 151 sayılı sözleşmesinin 1'inci maddesinin ilk fıkrasına göre, *"Bu Sözleşme, diğer uluslararası çalışma sözleşmelerinde bu kesime uygulanabilecek daha elverişli hükümler bulunmadığı durumlarda kamu makamlarınca çalıştırılan herkese uygulanır."* Yani, toplusözleşme hakkını kamu çalışanlarını da içerecek şekilde genişleten ILO'nun 98 sayılı sözleşmesinin, toplusözleşme konusunda uygulanması zorunludur.

Toplu pazarlık hakkını kullanacak sendikanın belirlenmesine ilişkin 2822 Sayılı Yasanın 13 ve 16'ıncı maddelerinde yer alan düzenlemeler ve iş kolu barajları toplu pazarlık hakkının daha doğmadan yok olmasına neden olmaktadır. Yetkili sendikanın belirlenmesinde Bakanlık kayıtlarını ve Bakanlık tespitini esas alan sistem, hem sendikaların çok geç yetki almalarına, hem bireysel sendika özgürlüğünün güvencesiz kalmasına yol açmaktadır. Toplu pazarlığın tarafı olan sendikanın belirlenmesinde işçilerin tümüyle devre dışı bırakılması, kolektif hakların özünde yer alan "kendi kendine yardım ilkesi"ne ve sendika seçme özgürlüğüne getirilmiş ciddi bir kısıtlamadır.

"Sendikanın işyerinde işveren karşısında etkili bir güç olması koşulu" ya da irade açıklamalarına dayalı sistemlerden en az birisi aracılığı ile toplu pazarlığa taraf işçi sendikasının belirlenmesi gerekirken, halen bu belirlemenin Bakanlığın tekelinde olması, toplu pazarlık hakkının daha doğmadan sınırlandırılması anlamına gelmektedir.

Yani, kamu çalışanlarının toplusözleşme hakkını kullanmasının engellenmesi ve ILO sözleşmelerine açıkça aykırı olan, hükümetin karar aşamasında tek yetkili olduğu, grev hakkını içermeyen toplu görüşme sisteminde ısrar edilmesi, ILO'nun toplusözleşme hakkını kamu çalışanlarını da kapsayacak şekilde güvence altına alan 98 sayılı sözleşmesinin ihlal edilmesi anlamına gelmektedir. Ayrıca işçi sendikaları açısından toplusözleşme sürecini düzenleyen yasal mevzuat, toplu pazarlık hakkını kısıtlamaktadır.

G) Toplusözleşme Hakkının Uygulama Açısından İhlali

ILO'nun 98 sayılı sözleşmesi özü itibariyle, toplusözleşme hakkına tam güvence sağlarken, bu hakkın kullanılmasının önündeki engellerin kaldırılmasını öngörmektedir. Ancak Türkiye'de işçi sendikalarının toplu sözleşme yapabilmesi için hem işkolu hem de işyeri düzeyinde yetkili sendika olması gerekmektedir. Toplusözleşme hakkının kullanılabilmesi için yetkili sendikanın varlığı şart koşulurken, özel sektörde işverenler sendikaların yetki almasını engellemek veya yetkisini düşürmek için çeşitli yöntemlere başvurmakta, böylece toplusözleşme hakkını ihlal etmektedir. Sendikaya üye olan işçilerin bir kısmını ya da tümünü işten çıkarmak ve sendikasız işçilere işbaşı yaptırmak, toplusözleşme görüşmelerine katılmayarak işçileri greve çıkmak zorunda bırakmak ve grev süresince dışarıdan işçi getirerek grevi işlevsiz kılmak, yasal boşlukları kullanarak işyerini devretmek ya da aynı işletme bünyesindeki başka bir şirkete geçiş yaptırmak gibi yöntemler, işverenlerin toplusözleşme hakkını ihlal etmek için en sık başvurduğu yöntemlerdir.

Yani, ILO'nun 98 sayılı sözleşmesi ile güvence altına alınan toplusözleşme hakkı işverenler tarafından bu şekilde ihlal edildiği gibi, toplusözleşme hakkının uygulanmasının önündeki engelleri kaldırmakla yükümlü olan hükümetler de, sözleşmeden doğan yü-

kümlülüklerini yerine getirmemekte; dolayısıyla toplusözleşme hakkı kolayca ihlal edilebilmektedir.

Ğ) Grev Hakkının Mevzuat Açısından İhlali

ILO'nun grev hakkını doğrudan düzenleyen bir sözleşmesi olmamakla birlikte, ILO'nun 87 ve 98 sayılı sözleşmelerinin grev hakkını da güvence altına aldığı çeşitli çalışmalarda belirtilmiştir. Özellikle ILO'nun denetim organlarının "içtihat" niteliği kazanan yerleşik kararları ile grev hakkının sendikalaşma ve toplusözleşme yapma hakkının ayrılmaz bir parçası olduğu kayıt altına alınmıştır. Gülmez'in de belirttiği gibi:

"UÇÖ denetim organları, 1919'dan beri bir "anayasal" ilke olan "sendika özgürlüğü"nü salt ve dar anlamda sendika hakkıyla sınırlı olmayan bir ilke olarak yorumlamış, toplu pazarlık ve grev hakları ile sendika hakkının birbirinin "onsuz olmaz" koşulları olduğu yaklaşımını benimsemişlerdir. Özellikle, 87 sayılı sözleşmenin hiçbir maddesinde sözcük olarak bile geçmeyen "grev"i, 87 ve 98 sayılı sözleşmelerin kabul edilmesinin hemen ardından, 87 sayılı sözleşmenin üç ayrı kuralına dayandırarak bir "hak" olarak kabul etmişlerdir. Dahası, grev hakkını, yalnızca toplu iş sözleşmeleri imzalanması sırasında ve yalnızca "işçiler"ce başvurulabilecek bir hak olmanın ötesinde, ekonomik ve sosyal hak ve çıkarların savunulması için geniş anlamda tüm "çalışanlar"ca başvurulabilecek "meşru" ve "yasal" bir araç saymışlardır."[8]

Bu açıdan bakıldığında grev hakkının tüm çalışanları kapsayan bir hak olarak ILO sözleşmeleri ile güvence altına alındığı açıktır. Ancak grev hakkının ihlali Türkiye'de çok sık yaşanmaktadır. Birincisi, kamu çalışanlarının toplusözleşme hakkı ihlal edildiği gibi grev hakkı da ihlal edilmektedir. İkincisi, grev hakkı yalnızca işçilere, toplusözleşme sürecinin sonunda kullanacakları bir hak olarak tanımlanmıştır ve "hak grevi", "dayanışma grevi" ve "genel grev" haklarının kullanılması engellenmekte, hatta suç sayılmaktadır. Üçüncüsü, Bakanlar Kurulu'na tanınan "grev erteleme yetkisi" grev hakkının özünü ihlal eder niteliktedir. Dördüncüsü, grev yapılamayacak sektörler, çok geniş tutulmuştur.

Öte yandan grev hakkı "kendiliğinden kullanılabilir " bir hak olma özelliğine sahiptir. Grev hakkının kendiliğinden kullanılabilir olma niteliği, bu hakkın sahibi işçilerin bu hakkı kullanıp kullanmamaya kendi özgür iradeleri ve yetkili organları (sendikaları) aracılığı ile karar vermeleri ve kendilerince en uygun zamanda kullanabilmeleri anlamına gelir. Ulusal mevzuattaki grev hakkına ilişkin düzenlemeler grev hakkının kendiliğinden kullanılabilir bir hak olma özelliğini ortadan kaldırmaktadır. Toplusözleşme sürecinde, 30 veya 60 gün görüştükten sonra, tarafsız arabulucu aşamasını geçip, grevin ilanından sonraki 60 gün içerisinde 6 iş günü öncesinden işverene grevi bildirme zorunluluğu, bir kez tespit edilen grev tarihinin değiştirilememesi ve belirlenen günde greve çıkmayan sendikanın yetkisinin düşmesine ilişkin hükümlerin tamamı grev hakkının en önemli özelliği ile hatta temel niteliği ile bağdaşmamakta grev hakkının özüne sınırlama getirmektedir.

Yani, çeşitli ILO sözleşmeleri ve ILO denetim organlarının kararları ile güvence altına alınmış olan grev hakkı, Türkiye'de en dar anlamıyla yorumlanmakta, kamu çalışanlarının grev hakkı yok sayılmakta, genel grev, hak grevi ve dayanışma grevi hakkı suç sayılmakta, grev ertelemeleri ile grev hakkının kullanılması engellenmekte, grev yasağı kapsamındaki sektörler geniş tutularak grev hakkı kısıtlanmaktadır.

H) Grev Hakkının Uygulama Açısından İhlali

Birincisi, yasalarda tanımlanan grev hakkının kullanılması, sık sık "milli güvenlik ve genel sağlık" gibi bir gerekçeye dayandırılarak ihlal edilmektedir. Aziz Çelik'in de belirttiği üzere, yasalarla Bakanlar Kurulu'na tanınan "grev erteleme" yetkisi, grev hakkının özünü ortadan kaldıran bir siyasal müdahale aracı olmuş, "Grev erteleme istisnai, sınırlı ve olağanüstü bir yöntem değil olağan/sıradan bir yöntem olarak kullanılmış"tır. Çelik'in derlediği verilere göre 1983-2007 yılları arasında 22 Bakanlar Kurulu kararnamesi ile 506 işyeri ve 300 bin 68 işçiyi kapsayan grev, milli güvenlik, genel sağlık ve milli güvenlik gerekçeleriyle veya gerekçe gösterilmeksizin ertelenmiştir.[9] Özellikle özel sektör işyerlerinde, işçiler greve çıktıkları sırada, işverenin hukuka aykırı biçimde dışarıdan işçi getirerek üretime devam etmesine göz yumulmaktadır. Greve çıkan işçiler, işverenler tarafından çalışmaya zorlanmakta, grevi bırakmayan işçiler işten çıkarılabilmektedir. Böylece, grev hakkının kullanımı fiilen engellenmekte, grev hakkı işlevsiz hale getirilmektedir.

Yani, mevzuatla katı bir biçimde kısıtlanmış olan grev hakkının kullanımı fiilen de engellenmekle, hiçbir makul dayanağı olmaksızın alınan grev erteleme kararları ve işverenlerin yasak olmasına rağmen grev sırasında dışarıdan işçi getirerek, greve çıkan işçileri çalışmaya zorlayarak ya da işten çıkararak grevi kırmaya çalışması, ILO sözleşmeleri ve ILO denetim organlarının kararlarıyla güvence altına alınmış olan grev hakkının ihlal edilmesi sonucunu doğurmaktadır.

I) Zorla Çalıştırma Yasağının İhlali

1930 yılında kabul edilen ILO'nun 29 No'lu Cebri veya Mec-

buri Çalıştırmaya İlişkin Sözleşmesi ile, cebri veya mecburi çalışma yasaklanmış ve bu sözleşmeye imza koyan her ülke, kısa bir sürede cebri veya mecburi çalıştırmanın kaldırılmasını taahhüt etmiştir. Bu sözleşmeden 27 yıl sonra 1957'de kabul edilen 105 sayılı Zorla Çalıştırmanın Kaldırılması Sözleşmesi ile 1930-1957 yılları arasında ortaya çıkan yeni yöntemler göz önüne alınarak çeşitli vesilelerle yapılan "cebri veya mecburi çalıştırma" yasaklanmıştır. 29 No'lu sözleşmenin 2.i maddesinde "cebri veya mecburi çalıştırma", *"Herhangi bir kişinin ceza tehdidi altında ve bu kişinin tam istediği olmadan mecbur edildiği tüm iş veya hizmetler"* şeklinde tanımlanmış; 105 sayılı sözleşmede ise, "çalışma disiplini", "el emeğinden yararlanma", "grevlere iştirak etmiş olmayı cezalandırma", "siyasi görüş ya da muhalif olmayı cezalandırma" gibi amaçlarla yapılan "cebri veya mecburi çalıştırma" biçimleri de yasaklanmıştır. Cebri, mecburi ya da zorla çalıştırma yasağında hem Türkiye hem de Dünya'da önemli mesafe kat edilmiş olmasına rağmen, hala zorla çalıştırmanın çeşitli biçimleri yaşanmaktadır.

Özellikle çeşitli ülkelerden Türkiye'ye gelen ve sayılarının 1 milyonu geçtiği tahmin edilen kaçak işçilerin önemli bir kısmı, çeşitli suç şebekeleri ve işverenler tarafından tehdit ve zor yöntemleriyle çalıştırılmaktadır. Bu durumun en somut örneği fuhuş sektöründe yaşanmaktadır. Kayıt dışı sektörde çalışan kaçak işçiler, yasal korumadan yoksun oldukları için işverenlerin ya da çalışmalarına vesile olanların boyunduruğu altındadır. Kendisi de önemli bir sorun olan kaçak işçiliğin aldığı "zorla çalıştırma" biçimleri endişe verici boyutlara ulaşmış durumdadır.

Bununla birlikte 105 sayılı sözleşmede, cebri veya mecburi çalıştırmanın, "çalışma disiplini olarak" uygulanması da yasaklanmıştır. Oysa Türkiye'de özellikle de kayıt dışı istihdam edilen işçiler için, yasal düzenlemelere aykırı biçimde, "işten atma tehdidi" ve çeşitli zor yöntemleri ile uygulanan "çok uzun sürelere ve ağır çalışma koşullarına dayanan çalışma süreleri", bir zorla çalıştırma yöntemi olarak değerlendirilebilir.

Yani, özellikle kaçak işçiler ve kayıt dışı istihdam edilen işçilerin bir kısmı çeşitli biçimlerde zorla çalıştırma yasağına aykırı biçimde çalıştırılabilmektedir. Bu durum, ILO'nun 29 ve 105 sayılı sözleşmelerine aykırılık oluşturmaktadır.

İ) Asgari Ücretin Altında Çalıştırma Yasağının İhlali

ILO'nun 26 No'lu Asgari Ücret Tespit Usulleri İhdasına İlişkin Sözleşmesi'nin 4. maddesine göre, *"Sözleşmeyi onaylayan her üye, bir yandan ilgili işveren ve işçilerin yürürlükteki asgari ücretlerden haberdar olması ve öte yandan fiilen ödenen ücretlerin uygulanacak asgari miktarların altına düşmemesi için, bir kontrol ve müeyyide sistemi ihdas etmek suretiyle gerekli tedbirleri alacaktır"*. Sözleşmenin bu maddesi açık biçimde, asgari ücretin altında ücret ödenmesinin yasaklanmasının yanı sıra, bunun sağlanabilmesi için bir kontrol ve ceza sisteminin oluşturulması ve gerekli tedbirlerin alınmasını öngörmektedir.

Türkiye'de asgari ücretin altında ücret ödenmesi yasak olmakla birlikte, özellikle kayıt dışı istihdamın yaygın olduğu alanlarda asgari ücretin altında ücret ödenmesi yaygın bir uygulamadır. Bu durum sözleşmenin ihlali anlamına geldiği gibi, bu durumun önlenmesi için gerekli tedbirlerin alınmaması ve mevcut mekanizmaların denetim için yeterli olmaması da sözleşmeye aykırılık taşımaktadır.

Yani, özellikle kayıt dışı istihdamın yaygın olduğu sektörlerde işçilere asgari ücretin altında ücret ödenmesi ve bu durumun önlenmesi için gerekli tedbirlerin alınmaması ve gerekli çalışmaların yapılmaması ILO'nun 26 No'lu Sözleşmesi'ne aykırıdır.

J) Çocuk İşçi Çalıştırma Yasağı'nın İhlali

ILO'nun 138 sayılı İstihdama Kabulde Asgari Yaşa İlişkin Sözleşmesi, istihdamda bir asgari yaş sınırı uygulamasını getirdiği gibi, çocuk işçiliğinin ortadan kaldırılmasını öngörmektedir. Sözleşmenin 1. maddesine göre *"Bu sözleşmenin kendisi için yürürlükte olduğu her üye, çocuk işçiliğini etkin bir şekilde ortadan kaldırmayı ve istihdama ve çalışmaya kabul için asgari yaşın giderek gençlerin fiziksel ve zihinsel yönden tam olarak gelişmelerine olanak tanıyacak bir düzeye yükseltilmesini sağlayan ulusal bir politika takip etmeyi kabul eder"*.

ILO'nun 182 No'lu Kötü Şartlardaki Çocuk İşçiliğinin Yasaklanması ve Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Acil Önlemler Sözleşmesi ise, çocuk işçiliğinin en kötü biçimlerinin acilen ortadan kaldırılmasını öngörmektedir. Her ne kadar çocuk işçilik, ulusal mevzuatta yasaklanmış olsa da, Türkiye İstatistik Kurumu'nun verilerine göre 2006 yılı sonu itibariyle yaşları 6 ile 14 arasında değişen, yani çalıştırılması yasak olan 320 bin çocuk çalışmakta, yani her 1000 bin çocuktan 25'i hukuka aykırı biçimde çalıştırılmaktadır. Yaşları 15 ile 17 arasında değişen 638 bin çocuğun istihdam alanı, çalışma koşulları ve ücretleriyle ilgili de hukuka aykırı birçok uygulama söz konusudur.[10] Gerçek çocuk işçi sayısının daha yüksek olduğu tahmin edilmektedir. Türkiye'de çocuk işçiliğinin ulaştığı noktayı gösteren çok sayıda çalışma mevcuttur. Örneğin İstanbul Barosu

Çocuk Hakları Merkezi'nin hazırladığı Çocuk ve Genç İşçiler Anketi Raporu kapsamında görüşülen 117 çocuk ve genç işçinin 53'ü çalışmaya 5-12 yaşları arasında başlamıştır, çocuklar düşük ücretlerle, ağır çalışma koşullarında ve günde 18 saate varan çalışma süreleri ile çalıştırılmaktadır.[11] Çocuk işçiliğinin ortadan kaldırılması yönünde yapılan çalışmalar yetersiz olduğu gibi çocuk işçiliğinin ortadan kaldırılması için kapsamlı bir sosyal politika da söz konusu değildir.

Yani, her ne kadar istihdama kabulde asgari yaş sınırı uygulansa da, Türkiye'de asgari yaş sınırının altındaki yüz binlerce çocuk istihdam edilmekte ve çocuk işçiliğinin ortadan kaldırılması için gerekli çalışmalar yeterince yapılmamaktadır. Çocuk işçiliğinin bu kadar ciddi boyutlarda olması ILO'nun 138 sayılı sözleşmesine aykırıdır.

K) İş Güvencesi Hakkının Mevzuat Açısından İhlali

ILO'nun 158 sayılı Hizmet İlişkisine İşveren Tarafından Son Verilmesi Hakkında Sözleşmesi, iş güvencesini hukuksal güvence altına alarak, işten çıkarmaların geçerli bir nedene dayanması zorunluluğunu getirmekte ve işten çıkarmaların usulünü düzenlemektedir. Sözleşmenin 2. maddesinde, belirli süreli çalışan işçiler, deneme süreli hizmet sözleşmesi ile çalışan işçilerden deneme süresi içinde bulunanlar ve süreksiz hizmet ilişkisi içinde çalışan işçilerin sözleşme kapsamı dışında tutulabileceği belirtilmektedir. Sözleşmenin 4üncü maddesinde ise, *"İşçilerin özel istihdam şartları bakımından veya istihdam eden işletmenin büyüklüğü veya niteliği açısından esaslı sorunlar bulunan durumlarda hizmet sözleşmesiyle istihdam olunanlardan **sınırlı bir kategori,** gerektiği takdirde, bir ülkedeki yetkili makam veya uygun bir kuruluşça, varsa, işçi ve işveren kuruluşlarına danışıldıktan sonra bu Sözleşme hükümlerinin tamamı veya bazı hükümlerinin kapsamı dışında bırakabilir"* hükmü yer almaktadır.

Oysa İş Kanunu'nun "Feshin Geçerli Sebebe Dayandırılması" başlıklı iş güvencesini düzenleyen 18. maddesi, "otuz veya daha fazla işçi çalıştıran işyerlerinde en az 6 aylık kıdemi olan işçileri" kapsamaktadır. Bu maddedeki "otuz veya daha fazla işçi çalıştıran" hükmü, ILO'nun 158 sayılı sözleşmesine aykırıdır. Çünkü sözleşmenin 4. maddesi, sözleşme kapsamı dışında bırakılmayı "İşçilerin özel istihdam şartları bakımından veya istihdam eden işletmenin büyüklüğü veya niteliği açısından esaslı sorunlar bulunan durumlarda hizmet sözleşmesiyle istihdam olunanlardan sınırlı bir kategori" şartına bağlamıştır. Oysa İş Yasası ile 30 veya daha fazla işçi çalıştıran işyerleri şartı getirilirken, "işletmenin büyüklüğü veya niteliği açısından esaslı sorunlar bulunan durumlar" şartı ve "sınırlı bir kategori" şartı yok sayılmış ve 30'dan az işçi çalıştıran işyerlerindeki tüm işçiler kapsam dışı bırakılmıştır. Türkiye'de istihdamın daha küçük ölçekli işyerlerinde yoğunlaştığı 2.524.258 ücretlinin 1 ile 20 arasında işçi çalıştıran işyerlerinde istihdam edildiği[12] göz önüne alındığında, milyonlarca işçinin ILO'nun 158 sayılı sözleşmesinden doğan iş güvencesi hakkının İş Yasası ile yok edildiği görülmektedir.

Yani, iş güvencesi kapsamını 30 ve 30'dan fazla işçi çalıştıran işyerleri ile sınırlayan İş Yasası, iş güvencesi kapsamının sınırlanmasını belli ve istisnai koşullara bağlayıp "sınırlı" olmasını zorunlu tutan ILO'nun 158 sayılı sözleşmesine aykırıdır. Bu nedenle milyonlarca işçinin iş güvencesi hakkı yok sayılmaktadır.

L) İş Güvencesi Hakkının Uygulama Açısından İhlali

ILO'nun 158 sayılı sözleşmesi ile güvence altına alınan iş güvencesi hakkı, uygulamada da ihlal edilmektedir. ILO'nun ilgili sözleşmesinden geride olan İş Yasası ve İş Güvencesi Yasası bile çoğu zaman uygulanmamakta, işverenler kolayca işçi çıkarabilmektedir. İşe iade ile ilgili yargı süreçlerinin çok uzun sürmesi ve masraflı olması nedeniyle, işçiler genellikle sulh yolu aramakta ve çoğu zaman işverenlerin yaptığı hak ihlali yanlarına kar kalmaktadır. Özellikle kayıt dışı alanda istihdam edilen işçiler, iş güvencesinden tümüyle yoksundur.

Yani ILO'nun 158 sayılı sözleşmesi ile korunan iş güvencesi hakkı, özellikle kayıt dışı istihdam alanları başta olmak üzere birçok alanda, İş Kanunu'nun uygulanmadığı işlerde ve iş ilişkilerinde ihlal edilmektedir.

M) İstihdam Politikasının Olmaması ve Çalışma Hakkının İhlali

ILO'nun 122 sayılı İstihdam Politikası Sözleşmesi'nin 1. maddesine göre, *"İktisadi gelişme ve kalkınmayı teşvik etmek, hayat seviyesini yükseltmek, işgücü ihtiyaçlarını karşılamak ve işsizlik ve eksik istihdam sorununu çözümlemek amacıyla, her üye tam ve verimli istihdama ve işin serbestçe seçilmesine matuf aktif bir politikayı esas bir gaye olarak ele alacak ve uygulayacaktır."* Sözleşmenin 2. maddesinde ise bu politikanın "koordine iktisadi ve sosyal bir politika" olacağı vurgulanmaktadır.

Ancak Türkiye'nin işsizlik sorunun çözmeyi hedefleyen, tam ve verimli bir istihdamı esas alan iktisadi ve sosyal bir politikasının olduğundan söz etmek güçtür. Resmi verilere göre 2000 yılında yüzde 6,5 olan işsizliğin, 2007 yılında yüzde 9,9'a, 2008'de yüzde 13,6'ya ve krizin et-

kilerinin hissedildiği 2009 yılı şubat ayı itibariyle yüzde 16,1'e ulaştığı,[13] TÜRK-İŞ'in hesaplamalarına göre 2009 yılı itibariyle gerçek işsizliğin yüzde 26,9 olduğu göz önüne alındığında, Türkiye'nin bir istihdam politikasından yoksun olduğu açık seçik görülmektedir.[14] Türkiye'nin 2009 Şubat itibariyle işsizlikte OECD ülkeleri arasında birinci, dünya sıralamasında ise ikinci olmasının nedeni de, ILO'nun 158 sayılı sözleşmesi uyarınca hazırlanması ve uygulanması gereken bir istihdam politikasının olmamasından kaynaklanmaktadır. İşsizlik sorununu çözmek adına işverenlerin çıkarlarını esas alan kimi politikalar uygulanmakta, ancak bu politikalar işsizlik sorununu çözmekten ziyade işverenlere kimi kolaylıklar sağlamaktadır.

Yani işsizlikte OECD birincisi ve dünya ikincisi olan Türkiye'de, işsizliği bertaraf etmeyi ve tam istihdamı hedef alan, sosyal ve iktisadi açıdan bütünlüklü bir istihdam politikasının olmaması, ILO'nun 122 sayılı sözleşmesinin gereğini yapmadığını göstermektedir.

N) İşçi Sağlığı ve İş Güvenliğine İlişkin Hakların Mevzuat Açısından İhlali

ILO'nun 155 sayılı, işçi sağlığı ve iş güvenliğine ilişkin konuları düzenleyen İş Sağlığı ve Güvenliği ve Çalışma Ortamına İlişkin Sözleşmesinin 2. maddesinde; *"Bu sözleşme, kapsanan ekonomik faaliyet kollarında çalışan bütün işçilere uygulanır"* hükmü yer alırken, sözleşmenin 3. maddesinde ise işçi tanımı, *"İşçiler terimi, kamu çalışanları dahil olmak üzere istihdam edilen bütün kişileri kapsar"* şeklinde yapılmaktadır. Yani ILO'nun 155 sayılı sözleşmesine göre işçi sağlığı ve iş güvenliğine ilişkin haklar, tüm ücretli çalışanları kapsamaktadır.

Oysa ulusal mevzuatta işçi sağlığı ve iş güvenliğine ilişkin haklar, yalnızca "sigortalılara" tanınmakta, kayıt dışı çalışan işçileri kapsam dışı tutulmaktadır. Özellikle iş kazası ve meslek hastalığı riskiyle daha çok karşı karşıya olan kayıt dışı istihdam edilen işçiler, iş kazası ve meslek hastalıkları tanımının "sigortalılar" üzerinden yapılması nedeniyle, mağdur olmaktadır. Öte yandan kamu çalışanları, işçi sağlığı ve iş güvenliğine ilişkin düzenlemelerin yalnızca bazılarının kapsamı dâhilindedir. Bu nedenle başta İş Yasası olmak üzere işçi sağlığı ve iş güvenliğini düzenleyen yasa ve yönetmelikler, ILO'nun 155 sayılı sözleşmesine aykırılık teşkil etmektedir.

Yani, ILO'nun 155 sayılı sözleşmesi uyarınca, işçi sağlığı ve iş güvenliğine ilişkin düzenleme ve hakların tüm çalışanları kapsaması gerekirken, ulusal mevzuatta bu kapsam yalnızca "sigortalılar" ile sınırlanmakta, kamu çalışanları bazı düzenleme ve haklardan yararlanamamakta, dolayısıyla da ulusal mevzuat, ILO'nun 155 sayılı sözleşmesi ile çelişmektedir.

O) İşçi Sağlığı ve İş Güvenliğine İlişkin Hakların Uygulama Açısından İhlali

ILO'nun 155 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği ve Çalışma Ortamına İlişkin Sözleşmesi'nin 4'üncü maddesine göre, *"Her üye, ulusal koşullar ve uygulamaya göre ve en fazla temsil kabiliyetine sahip işçi ve işveren kuruluşlarına danışarak iş güvenliği, iş sağlığı ve çalışma ortamına ilişkin tutarlı bir ulusal politika geliştirecek, uygulayacak ve periyodik olarak gözden geçirecektir"*. Sözleşmenin diğer maddelerine göre, bu ulusal politika çerçevesinde, iş kazaları ve meslek hastalıklarının asgariye indirilmesi ve sağlıklı ve güvenli bir çalışma ortamının sağlanması için gerekli yasal düzenlemelerin yapılması ve uygulanması gerekmektedir.

Ancak Türkiye'de işçi sağlığı alanında yaşanan sorunlar, bu sözleşmenin gereğinin yerine getirilmediğini gözler önüne sermektedir. Öyle ki, iş kazalarında Avrupa birincisi, dünya üçüncüsü olan Türkiye'de, 2007 yılında, 80.602 iş kazası, 1.208 meslek hastalığı vakası meydana gelmiş, bunların 1.044'ü ölümle sonuçlanmıştır. 2007 yılında iş kazaları ve meslek hastalıkları sonucu kaybedilen iş günü sayısı ise 1.942.573 dür.[15] Ayrıca bu veriler, gerçek iş kazası ve meslek hastalığı sayısını yansıtmamaktadır. İş kazası tanımının yalnızca sigortalıları kapsadığı, kayıt dışı çalışan işçilerin yaşadığı iş kazalarının resmi istatistiklere yansımadığı ve iş kazalarının bildirilmemesinin yaygın bir uygulama olduğu göz önüne alındığında, gerçek iş kazası sayısının yüz binlerle ifade edilebileceği söylenebilir. Öte yandan, uluslararası normlara göre, iş kazası sayısı ile meslek hastalığı sayısı 1'e 1 oranında seyretmektedir. Ancak Türkiye'de yalnızca üç meslek hastalığı hastanesinin olması ve meslek hastalıklarının tespiti ve tedavisi konusunda gerekli çalışmaların yapılmaması nedeniyle, -resmi iş kazası sayısı temel alınırsa- Türkiye'de meslek hastalıklarının ancak yüzde 1,4'ü tespit edilebilmektedir. Öte yandan kamu çalışanlarına ilişkin uygulamalarda ciddi sorunlar yaşanmaktadır. İş kazası ve meslek hastalıklarının ulaştığı bu boyut, ILO'nun 155 sayılı sözleşmesine uyulmadığını açıkça gözler önüne sermektedir.

Yani, iş kazalarında Avrupa birincisi ve dünya üçüncüsü olan, meslek hastalıklarının kayıt altına bile alınamadığı Türkiye'de, ILO'nun 155 sayılı sözleşmesi uyarınca yapılması gereken çalışmalar yapılmamakta, Türkiye, işçi sağlığı açısından dünyanın en kötü ülkelerinden biri olma konumunu korumaktadır.

Ö) İşçi Sağlığı Hizmetlerine İlişkin Hakların Mevzuat Açısından İhlali

ILO'nun 155 sayılı sözleşmesi, işçi sağlığı ve iş güvenliğine ilişkin genel bir çerçeve çizerken, ILO'nun 161 sayılı İş Sağlığı Hizmetlerine İlişkin Sözleşmesi, bu genel çerçeve dâhilinde işçi sağlığı ve iş güvenliği hizmetlerinin nasıl sunulacağını belirlemektedir.

İki sözleşmede de, tüm çalışanların, işçi sağlığı ve iş güvenliğine ilişkin düzenleme ve haklardan yararlanması öngörülmektedir. Ancak kayıt dışı çalışan işçiler işçi sağlığı ve iş güvenliği hizmetlerinden yararlanamadığı gibi, kayıtlı çalışan işçilerin bir kısmı da kapsam dışı tutulmaktadır. İş Yasası'nın 80 ve 81. maddelerine göre, işçi sağlığı ve iş güvenliği hizmetlerinin temelini oluşturan, iş sağlığı ve güvenliği kurulunun oluşturulması, işyeri hekimi ve iş güvenliği ile görevli mühendis veya teknik eleman istihdamı, "en az 50 işçi çalıştıran işyerleri" için geçerlidir.[16]

Öte yandan işçi sağlığı ve iş güvenliği kurulunun oluşturulması ve iş güvenliği ile görevli mühendis veya teknik eleman istihdamı için, "İş Kanunu'na göre sanayiden sayılan ve altı aydan fazla sürekli işlerin yapıldığı işyerleri" şartı aranmaktadır. TÜİK verilerine göre, -2005 yılı itibariyle- ücretli çalışanlarının yüzde 54,4'ü 50'den az işçi çalıştıran işyerlerinde istihdam edilmektedir.[17] Dahası, SGK'nın istatistiklerine göre -2007 yılı itibariyle- iş kazalarının yüzde 61.4'ü 50'den az işçi çalıştıran işyerlerinde yaşanmaktadır.[18] Yani Türkiye'de çalışanların yarısından fazlası, işyeri ölçeğinde, işyeri hekimi, iş güvenliği mühendisi gibi temel işçi sağlığı ve iş güvenliği hizmetlerinden yararlanamamaktadır.

Yani ILO'nun 155 ve 161 sayılı sözleşmelerine göre tüm çalışanların işçi sağlığı ve iş güvenliği hizmetlerine erişebilmesi gerekirken, kayıt dışı çalışanlar ve 50'nin altında işçi çalıştıran işyerlerinde çalışanlar, işyeri ölçeğindeki temel işçi sağlığı ve iş güvenliği hizmetlerinden yararlanamamaktadır. İş Yasası'nın ilgili maddeleri 155 ve 161 sayılı sözleşmelere aykırılık taşımaktadır.

P) İşçi Sağlığı Hizmetlerine İlişkin Hakların Uygulama Açısından İhlali

ILO'nun 161 sayılı İş Sağlığı Hizmetlerine İlişkin Sözleşmesi, tüm işçilerin işçi sağlığı ve iş güvenliği hizmetlerine ulaşımını öngörmesine rağmen, ulusal mevzuat ile bu hak kısıtlandığı gibi, bu hakkın kapsamında bulunan işçilerin işçi sağlığı hizmetlerine erişiminde de ciddi sorunlar yaşanmaktadır. Özellikle özel sektördeki birçok işyerinde, işçi sağlığı hizmetleri ve iş güvenliği önlemleri kağıt üzerinde kalmakta, yasal zorunluluklar yerine getirilmiş gibi gösterilmekte ancak sağlıklı ve güvenli bir çalışma ortamının inşa edilmesi, işçilerin koruyucu sağlık hizmetlerine rahatça ulaşması, işçi sağlığı eğitimlerinden yararlanması, işyeri hekimlerinin ve iş güvenliği mühendislerinin "mesleki bağımsızlık" ilkesi uyarınca görevlerini herhangi bir baskı altında kalmaksızın yerine getirebilmeleri hususlarındaki yükümlülükler yerine getirilmemektedir.

Yani ulusal mevzuat işçi sağlığı hizmetleri açısından kısıtlayıcı ve yetersiz olmakla birlikte, bu dar yasal korumanın gereği bile çoğu zaman yapılmamakta, sağlıklı ve güvenli bir çalışma ortamı oluşturulmamakta, işçilerin işçi sağlığı hizmetlerinden gereğince yararlanması engellenmektedir.

R) Limanlarda İşçi Sağlığı Haklarının İhlali

Taşımacılık hizmetleri, niteliği gereği tehlikeli işkollarından biridir. Bu nedenle denizyolu ve karayolu taşımacılığı alanında çalışan işçiler çeşitli ILO sözleşmeleri ile güvence altına alınmaktadır. Yine denizyolu ve karayolu taşımacılığının kesişim noktasında yer alan ve dünya ticaretinin yüzde 90'ının denizyolu taşımacılığı vasıtasıyla yapılması nedeniyle hem iş yükü hem de işçi sağlığı riskleri açısından tehlikeli bir işkolu olan limancılık hizmetlerinde çalışanlar için de, ILO'nun 152 sayılı Liman İşlerinde Sağlık ve Güvenliğe İlişkin Sözleşmesi, çeşitli güvenceler sağlamaktadır. 51 maddeden oluşan ve en uzun ILO sözleşmelerinden biri olan 152 sayılı sözleşmede, limancılık hizmetlerinde alınması gereken işçi sağlığı ve iş güvenliği önlemleri detaylı bir biçimde sıralanmıştır. Türkiye'de limanların özelleştirilmesi, limancılık hizmetlerindeki kamu tekelinin kaldırılması ve özellikle son 20 yılda limancılık sektörünün hızla büyümüş ve sektörde çalışan işçi sayısı resmi verilere göre 30 bini bulmuştur. Limancılık hizmetlerinde kamu payı yüzde 16'ya kadar gerilerken, özel sektör limancılığı hızla ve çarpık bir biçimde büyümüştür. Limancılık sektöründe tek yetkili sendika olan Liman-İş Sendikası'nın özel sektör limanlarında örgütlenmesi işverenler tarafından engellendiği için, yalnızca iki özel sektör limanında sendika bulunmaktadır. Özel sektörde çalışan liman işçilerinin yüzde 98,9'u sendikasızdır ve ağır çalışma koşullarında, işçi sağlığını tehdit eden her türlü riskle baş başa çalışmaktadır.[19] Sektör hızla büyürken gerekli altyapının oluşturulmaması nedeniyle, en çok iş kazası yaşanan 5'inci sektörde yer alan limanlarda iş kazaları ve meslek hastalıkları hızla artmaktadır. ILO'nun 152 sayılı sözleşmesinin özel sektör limanlarında uygulandığını söylemek mümkün değildir.

Yani, ILO'nun 152 sayılı sözleşmesi, liman işlerinde sağlık ve

güvenliğe ilişkin oldukça kapsamlı bir çerçeve çizmekte; ancak bu sözleşmede yer alan yükümlülüklerin gereği, hızla büyüyen özel sektör limanlarında yerine getirilmemektedir. Sektörde sendikalaşmanın engellenmesi nedeniyle, limanlarda işçi sağlığı ve iş güvenliği önlemlerinin alınıp alınmadığı tespit edilememekte, liman işçileri açısından iş kazası ve meslek hastalığı riski her geçen gün daha da artmaktadır.

S) Eşit Değerde İşe Eşit Ücret Hakkının İhlali

ILO'nun 100 sayılı Eşit Değerde İş İçin Erkek ve Kadın İşçiler Arasında Ücret Eşitliği Hakkında Sözleşmesi'nin 2. maddesine göre, *"Her üye, ücret hadlerinin tesbitiyle ilgili olarak yürürlükte bulunan usullere uygun yollardan, eşit değerde iş için erkek ve kadın işçiler arasında ücret eşitliği prensibini teşvik ve bu prensibin bütün işçilere uygulanmasını, sözü edilen usullerle telifi kabil olduğu nispette temin edecektir."* Her ne kadar eşit değerde işe eşit ücret hakkı, yasalarla güvence altına alınmış olsa da, uygulamada birçok işyerinde eşit değerde iş yapan kadın ve erkek işçiler arasında ciddi ücret farklılıkları olduğu görülmektedir. TÜİK verilerine göre, cinsiyet ve eğitim durumuna göre ücret karşılaştırması yapıldığında, her eğitim düzeyinde erkeklerin, kadınlardan daha yüksek ücret aldığı görülmektedir. Yine, 26 farklı mal ve hizmet üretiminin 19'unda, kadınlar erkeklere göre daha düşük ücret almaktadır.[20] Özellikle kayıt dışı üretim yapan işyerlerinde, yoğun bir kadın emeği sömürüsü söz konusudur.

Yani ILO'nun eşit değerde işe eşit ücret hakkını güvence altına alan 100 sayılı sözleşmesi, yasalara yansıtılmış olsa da, uygulamada sözleşmenin gereğinin yapıldığından söz etmek güçtür. Eğitim durumu ya da ekonomik faaliyet kolu itibariyle kadın ve erkek çalışanların ücretleri kıyaslandığında, kadın işçilerin daha az ücret aldığı görülmektedir.

Ş) Haftalık Çalışma Süresi ve Hafta Tatili Hakkının İhlali

ILO'nun 14 sayılı Sınai Müesseselerde Hafta Tatili Yapılması Hakkındaki Sözleşmesi'nin 1'inci maddesi, çalışma süresini günde 8, haftada 48 saat olarak sınırlayan Washington Sözleşmesi'ne atıfta bulunmakta, sözleşmenin 3. maddesi ise her işçinin 7 günlük bir devre içinde en az 24 saat zarfında hafta tatili kullanılmasını öngörmektedir. Ancak, özellikle kayıt dışı istihdama başvuran sanayi kuruluşları başta olmak üzere, birçok sınaî alanda ILO'nun 14 sayılı sözleşmesinin gereği yerine getirilmemekte, çalışma süreleri ILO sözleşmesi ve İş Yasası'nı aşmakta, fazla mesai ücretleri gereğince ödenmemekte ve hafta tatili hakkı ihlal edilmektedir. Çalışma saatine uyulmasını isteyen, fazla mesai hakkını ya da hafta tatili hakkını talep eden işçiler, işten atılmakla tehdit edilebilmekte ya da işten atılmaktadır. Özellikle organize sanayi bölgeleri, serbest bölgeler ve sanayi sitelerinde günlük çalışma süresi 16-18 saati, haftalık çalışma süresi ise 100 saati bulabilmektedir.

Yani ILO'nun haftalık çalışma süresini sınırlayan ve hafta tatili hakkını güvence altına alan 14 sayılı sözleşmesi, başta kayıt dışı istihdam alanları olmak üzere pek çok sınaî sektörde ihlal edilmekte, günlük ve haftalık çalışma süresi yasa ve sözleşmede öngörülen sınırın iki katını aşabilmektedir.

T) İş Teftişi ile İlgili İhlaller

ILO'nun 81 sayılı Sanayi ve Ticarette İş Teftişi Hakkındaki Milletlerarası Çalışma Sözleşmesi, sınaî işyerlerinde bir teftiş sistemi bulundurulmasını öngörmekte ve bu teftiş sisteminin nasıl işleyeceğini düzenlemektedir. Sözleşmenin 10'uncu maddesine göre, *"İş müfettişleri iş teftişi vazifesini müessir bir şekilde ifasına yetecek sayıda olacak ve bu sayı, aşağıdaki hususlar hakkıyle gözönünde tutularak tespit edilecektir. a. Müfettişlerin ifa etmek mecburiyetinde oldukları vazifelerin önemi hususiyetiyle, (i) Teftişe tabi işyerlerinin sayı, mahiyet, büyüklük ve mevkii, (ii) Bu gibi işyerlerinde istihdam edilen işçilerin sayı ve nevileri, (iii) Uygulanmasının sağlanması gereken kanuni hükümlerin sayısı ve tenevvüü, a. Müfettişlerin emrine verilmiş olan maddi vasıtalar; b. Teftişlerin müessir bir şekilde icrası için bunların tabi olacağı ameli şartlar."* Sözleşmenin 16'ıncı maddesine göre, *"İşyerlerinin ilgili kanuni hükümlerin müessir bir şekilde uygulanmasını temin etmenin lüzumlu kılacağı kadar sık ve itinali bir şekilde teftiş edilmesi lazımdır."* Türkiye'de sınai alandaki küçük ölçekli işletmelerin ağırlığı, işyerlerinde yasa ihlallerinin yaşanma sıklığı, kayıt dışı ekonomi ve kayıt dışı istihdamın büyüklüğü göz önüne alındığında, etkin ve kapsamlı bir iş teftiş sistemine ve bu sistemi yürütebilecek sayıda iş müfettişi istihdamına ihtiyaç duyulduğu görülmektedir. Oysa Türkiye'de, 262'si teknik, 308'i sosyal iş müfettişi olmak üzere, toplam olarak yalnızca 570 iş müfettişi görev yapmaktadır.

Yani, Türkiye'de ihtiyaç duyulanın çok altında iş müfettişi istihdam edilmekte, etkin bir teftiş sisteminin yaşama geçirilmesi için gerekli olanaklar sunulmamakta, işyerlerinin büyük çoğunluğu denetlenememekte, dolayısıyla işyerlerinde kanuni hükümlerin uygulanması ve işçi haklarının güvenceye alınmasını sağlayacak bir teftiş sistemi inşa edilememektedir. Bu durum, ILO'nun 81 sayılı sözleşmesine aykırılık teşkil etmektedir.

U) Ayrımcılığa Dayalı İhlaller

ILO'nun 111 sayılı Ayrımcılık (İş ve Meslek) Sözleşmesi'nin 1.

maddesi, *"ırk, renk, cinsiyet, din, siyasal inanç ulus veya sosyal menşe"* bakımından muamelede eşitliği bozacak her türlü düzenleme ve uygulamayı yasaklamakta ve sözleşmenin 3. maddesi ile de, tüm imza koyan ülkelere çalışma yaşamında her türlü ayrımı ortadan kaldırma ve muamelede eşitliği yakalamak üzere bir politika tespit etme ve uygulama yükümlülüğü getirilmektedir. Türkiye'de her ne kadar yasal mevzuat ile çalışma yaşamındaki her türlü ayrımcılık yasaklanmış olsa da, uygulamada ayrımcılık ve muamelede eşitliğe aykırı tutum ve davranışlar görülebilmektedir. Özellikle kadınlar, çalışma yaşamında ayrımcılığa uğramaktadır. Örneğin birçok işyerinde kadınlar işe alınmadan önce, "hamile kalmayı düşünüp düşünmedikleri" sorulmakta, eğer düşünüyorlarsa kadınlar işe alınmamakta ya da hamile kalan kadınlar, işten atılmaktadır. Kadınların yanı sıra çeşitli cinsel yönelimlere mensup kişiler, muhalif siyasi görüşlere ya da etnik kökenlere sahip olanlar da ayrımcılığa uğrayabilmektedir.

Yani her ne kadar mevzuat düzeyinde her türlü ayrımcılık yasaklansa da fiiliyatta ayrımcı uygulamalar sık sık yaşanabilmektedir. Özellikle hem kadının insan haklarını ihlal eden hem de çalışma yaşamında ayrımcılığa yol açan bu tür uygulamaları ortadan kaldıracak mekanizmalar devreye sokulmamakta, kurallar kağıt üzerinde kalmaktadır. Bu durum, ILO'nun 111 sayılı sözleşmesine aykırılık teşkil etmektedir.

Ü) Engellilerin Rehabilitasyon ve İstihdam Hakkının İhlali

ILO'nun 159 sayılı Sakatların Mesleki Rehabilitasyon ve İstihdamı Hakkında Sözleşmesi ile engellilerin mesleki rehabilitasyonu ve istihdamına ilişkin düzenlemeler getirilmekte ve engelli vatandaşların fırsat ve muamele eşitliği temelinde iş edinmesi, sürdürmesi ve işinde ilerlemesi ve topluma entegrasyonunun sağlanması için ulusal bir politika oluşturulması ve uygulanması öngörülmektedir. Her ne kadar çeşitli yasa ve uygulamalarla bu sözleşmenin yükümlülükleri yerine getirilmeye çalışılsa da, Türkiye'de engelli istihdamını merkezine alan kapsamlı bir ulusal politika uygulanmamakta, ne kamu sektörü ne de özel sektör yasalarla belirlenen engelli istihdamı zorunluluğunu yerine getirmektedir. Örneğin kamu işyerlerinde 32 bin engelli istihdam edilmesi gerekirken, bu sayı yalnızca 4 bin 505'tir.[21] TÜİK verilerine göre -2002 yılı itibariyle-, Türkiye'de engelli nüfusunun yüzde 78,29'u işgücüne dahil değildir, işgücüne dahil olan yüzde 21,71 oranındaki engelli nüfusu içinde işsizlik oranı yüzde 15,46'dır.[22]

Yani Türkiye'de işgücüne dahil olan engelli nüfusu oranının yüzde 21,71'de kalması, işgücüne dahil olan engelli nüfusunun yüzde 15,46'sının işsiz olması, kamu ve özel sektör işyerlerinde engelli istihdamı koşuluna uyulmaması ve engellilerin rehabilitasyonu ve istihdamına ilişkin kapsamlı bir ulusal politikanın izlenmemesi, ILO'nun 159 sayılı sözleşmesinin gereğinin yapılmadığını gözler önüne sermektedir.

V) Kötü Şartlardaki Çocuk İşçiliğinin Ortadan Kaldırılmasına İlişkin İhlaller

ILO'nun 182 sayılı Kötü Şartlardaki Çocuk İşçiliğinin Yasaklanması ve Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Acil Önlemler Sözleşmesinin 1 inci maddesine göre, *"Bu Sözleşmeyi onaylayan her üye ülke acil bir sorun olarak en kötü biçimlerdeki çocuk işçiliğinin yasaklanmasını ve ortadan kaldırılmasını temin edecek ivedi ve etkin önlemleri alır."*

Her ne kadar bu sözleşme uyarınca çeşitli çalışmalar yürütülse de, bu çalışmaların kapsamlı bir sosyal politika çerçevesinde olmaması nedeniyle çocuklar, suç ekonomilerine itilmekte ve ağır sanayide dahil olmak üzere sağlık, güvenlik ve ahlaki gelişimleri açısından zararlı işlerde çalıştırılmaktadır.

Yani çocuk işçiliğini nihai olarak ortadan kaldıracak kapsamlı bir sosyal ve iktisadi politika izlenmediği için kötü şartlardaki çocuk işçiliğinin ortadan kaldırılması mümkün olmamakta; kötü şartlardaki çocuk işçiliğini ortadan kaldırmaya yönelik proje ve politikalar, ILO'nun 82 sayılı Sözleşmesi'nin getirdiği koşulları karşılamamaktadır.

Y) Toplu Eylem Hakkının İhlali

En başta 87 ve 98 sayılı sözleşmeler olmak üzere çeşitli ILO sözleşmeleri ile güvence altına alınan sendikal haklar ve işçi hakları, aynı zamanda işçilerin bu haklarını koruyabilmek ve kullanabilmek için yapacağı toplu eylem ve etkinlikleri de kapsar. Özellikle 87 sayılı sözleşme, çalışanların toplu eylem haklarını güvenceye almıştır; ILO denetim organları da, "içtihatlaşmış" kararlarıyla bunu yinelemiş ve yinelemektedir.

Ancak Türkiye'de bu amaçla yapılan eylem ve etkinler sıkı bir "yönetsel" denetime tabi tutulmakta, çoğu zaman bu eylemlerde polisin gereksiz, orantısız ve ölçüsüz güç kullandığı görülmekte, eylemlere katılan işçiler ve kamu çalışanları, gözaltı, tutuklama, sürgüne kadar uzanan çeşitli disiplin cezaları ve benzeri uygulamalarla karşı karşıya kalmaktadır. Özellikle 1 Mayıs kutlamaları sırasında bu durum daha açık seçik görülmektedir.

Yani 87 sayılı sözleşmenin güvencesindeki barışçı toplu eylem hakkı, gerek Emek Platformu ya

da sendikal konfederasyonların aldıkları kısa süreli iş bırakma kararlarına katılan işçilere ve kamu görevlilerine uygulanan yaptırımlarla, gerekse ve özellikle 1 Mayıs kutlamaları dolayısıyla ihlal edilmektedir. İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi'nin "Satılmış ve diğerleri", "Karaçay" ve "Enerji Yapı Yol-Sen" kararlarıyla Türkiye'nin İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi'nin 11. maddesini ihlalden mahkum olması, bunun açık kanıtlarıdır.

Z) Ücretlerin Korunması Hakkının İhlali

ILO'nun 95 sayılı Ücretin Korunması Hakkında Sözleşmesi, işçilerin ücretlerini, kanunlara uygun olarak, zamanında, düzenli olarak ve herhangi bir hak kaybına uğramaksızın almalarını güvenceye bağlamaktadır.

Sözleşmede güvence altına alınan haklar yasalara da yansıtılmıştır, ancak uygulamada ciddi sorunlar yaşanmaktadır. İşverenler, işçilerin ücretlerinde keyfi kesintilere gidebilmekte, ücretleri ödemeyi geciktirebilmekte ya da çeşitli yöntemler vasıtasıyla işçilerin ücretlerini ödemekten kaçınabilmektedir. Özellikle kayıt dışı istihdam alanları ile taşeron firmalarda ücretlerin korunmasına ilişkin ihlaller sıklıkla yaşanmaktadır.

Yani, kayıt dışı istihdam alanları başta olmak üzere birçok işyerinde ILO'nun 95 sayılı Sözleşmesi'nin gereği yapılmamakta, işçilerin ücretlerine ilişkin hakları ihlal edilmektedir,

III. Sonuç: Haklarımız Vardır, Haklarımızı Kullanacağız!

Yukarıda sıraladığımız hak ihlalleri, buzdağının yalnızca görünen yüzüdür ve ihlallerin yalnızca başlıca örneklerini sergilemektedir. Bu ihlallerin çoğu, işverenler tarafından gerçekleştirilmekle birlikte, işverenlerin bu ihlalleri gerçekleştirmesini önlemekle yükümlü olan hükümetler de, hem yasa koyucu ve hem de işveren olarak, en az özel sektör işverenleri kadar bu ihlallerden sorumludur. Öte yandan hükümetler, birçok alanda ihlallerin doğrudan faili olabilmektedir. Hak ihlalleri, AKP hükümetinin iktidara geldiği 2002 yılından bu yana daha da artmıştır. 2004 yılında Anayasa'nın 90. maddesinin son fıkrasında yapılan değişikliğin ardından AKP hükümetinin bu konudaki sorumluluğu daha da artmış, ancak hükümet sorumluluğunu yerine getirmek bir yana yeni hak ihlallerinin önünü açmıştır. Çalışma yaşamının her alanında bu kadar çok ihlal yaşanmasının temel nedeni, son 30 yıldır izlenen neoliberal politikalardır. Özelleştirme, piyasalaştırma, esnekleştirme, kuralsızlaştırma, yoksullaştırma politikalarıyla, Türkiye sermayedarlar için dikensiz gül bahçesine çevrilmek istenmektedir. Adeta, "söz konusu olan sermaye birikimiyse gerisi teferruattır" ilkesi çalışma yaşamında baskın hale gelmiş ve işverenlerin çıkarlarını gözetmek adına hak ihlallerine göz yumulmuştur. Hem işverenlerin, hem de hükümetlerin rahatlıkla hak ihlallerine başvurabilmesi, hukuk devleti ilkesini ayaklar altına almaktadır.

Bu raporda sıralanan ILO sözleşmeleri ve ILO standartları, özü itibariyle ulaşılması gereken hedef değil, bilakis çalışma yaşamına ilişkin asgari standartlardır. Yani talebimiz, acilen ILO standartlarının yakalanması ve bunların da ötesine geçilmesidir. Çalışma yaşamında ILO sözleşmelerinin uygulanabilir olmasının en önemli koşullarından biri de tüm çalışanların, örgütlenme haklarını özgürce kullanabilmesinden ve sendikalaşmanın önündeki tüm engellerin kaldırılmasından geçmektedir. Ancak bu rapor hazırlanırken bile kamuoyunun bilgisi dâhilinde sendikalaşma hakkı ihlal edilmektedir. Liman-İş Sendikası'nın örgütlendiği için işten atılan Marport Limanı işçilerinin direnişi sürmekte, Türkiye genelinde liman işçilerinin sendikalaşmasını engellemek için her türlü baskı ve tehdit yöntemi kullanılmaktadır. Limancılık sektöründe yüzde 65'lik paya sahip olan büyük liman işletmecileri "Türklim" adında bir dernek altında örgütlenirken, özel sektörde çalışan liman işçilerinin örgütlenme hakkı ihlal edilmekte ve liman işverenleri, "liman işçilerinin sendikalaşmasına izin vermeyecekleri" yönünde söz birliğine varmış görüntüsü çizmektedir.

TEKSİF Sendikası'nın örgütlendiği Edirne Giyim Sanayi AŞ.'de grev süreci devam etmekte, işveren işçilerin sendikadan istifaya zorlamak ve grevi kırmak için elinden geleni yapmaktadır. Basın-İş Sendikası'nın örgütlü olduğu Eczacıbaşı/E-Kart işyerinde işveren bir yıldır süren grevi sona erdirmek için baskı yapmayı ve işçi çıkarmayı sürdürmektedir. Deri-İş Sendikası'nın örgütlendiği Desa Deri işyerinde, başta Emine Arslan olmak üzere Desa işçilerinin hem ulusal hem uluslararası kamuoyunda yankı bulan direnişine rağmen, işveren hukuk tanımaz tutumunda ısrar etmekte ve işçilerin sendikalı çalışma hakkını ihlal etmeyi sürdürmektedir. Birleşik Metal-İş Sendikası'nda örgütlendikleri için işten atılan Sinter Metal işçilerini, işveren işbaşı yaptırmamak için inat etmektedir. Çapa Kızılay Kan Merkezi işçileri, Dev Sağlık-İş Sendikası'nda örgütlendikleri için önce sürgün edilmek istenmiş, bunu kabul etmeyen işçiler işten çıkarılmıştır. Belediye-İş'in örgütlü olduğu belediyelerde işçiler belediye yönetimlerinin desteğiyle Hak-İş'e bağlı Hizmet-İş Sendikası'na geçmeye zorlanmakta, Hava-İş'in örgütlü olduğu THY Teknik AŞ ve Tekgıda-İş'in örgütlü olduğu Çaykur'da işçilerin sendika seçme özgürlüğü baskı altında tutulmakta, işçiler hüküme-

tin de desteğini alan yandaş sendikalara yönlendirilmektedir. Kamu çalışanlarının grevli toplusözleşmeli sendika hakkı yok sayılmaya devam etmekte, kamu çalışanlarının sendika seçme özgürlüğü ihlal edilmekte ve mücadeleci kimliği ile tanınan KESK üzerindeki baskılar artarak sürmektedir. Yani çalışma yaşamındaki ILO sözleşmeleri ihlallerini durdurmanın en önemli dayanağı olan sendikalaşma hakkı ihlal edilmeye devam etmektedir. Türkiye'de gerçek sendikalı işçi sayısının 1988 yılında 1.591.360 iken 2007 yılına gelindiğinde 831.335'e, gerçek sendikalaşma oranının ise aynı dönemde yüzde 22.2'den yüzde 6.1'e düşmüş olması,[23] bu durumun en açık göstergesidir.

Bu tabloyu tersine çevirmek mümkündür. Hem ILO sözleşmeleri hem de yasalarla güvence altına alınmış hakların kullanılabilir olması için ısrarcı olmak gerekmektedir. Öte yandan ulusal mevzuatta gerekli düzenlemenin yapılmamış olması, Türkiye'nin taraf olduğu ILO sözleşmelerinin uygulanmasının önünde engel teşkil etmemektedir. Örneğin ILO'nun 87 ve 98 sayılı sözleşmeleri uyarınca kayıt dışı çalışan işçilerin sendikalaşma hakkı, kamu çalışanlarının toplusözleşme ve grev hakkı vardır. ILO'nun 158 sayılı sözleşmesi uyarınca –istisnai durumlar dışında- sendikalaştığı için işten çıkarılan işçilerin sendikalı olarak işbaşı yaptırılması zorunludur. Yine ILO'nun 158 sayılı sözleşmesi uyarınca tüm çalışanlar, iş güvencesi kapsamındadır. ILO'nun 155 ve 161 sayılı sözleşmesi uyarınca tüm çalışanların, işçi sağlığı hizmetlerinden yararlanma ve gerekli işçi sağlığı ve iş güvenliği önlemlerinin alındığı sağlıklı çalışma ortamlarında çalışma hakkı vardır.

Bu hakların kullanılabilir hale gelmesi için ihtiyaç duyulan, işçilerin ve emekçilerin ortak bir örgütlenme ve mücadele hattında buluşmasıdır. Emek ve meslek örgütlerinin, emekten yana olan herkesin bir araya gelmesi, güçlerini birleştirmesi, birlikte hareket ve mücadele etmesi durumunda bu haklar kullanılabilir hale gelecektir. Hükümetlerin ILO kararları ve uyarılarına uymasını sağlamanın yolu da buradan geçmektedir.

Bu bağlamda, 5 temel önerimiz şu şekildedir:

1) Hükümet, Türkiye'nin taraf olduğu ILO sözleşmeleri ile İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi ve Gözden Geçirilmiş Avrupa Sosyal Şartı başta olmak üzere, onaylanan uluslararası insan hakları sözleşmelerinin gereğini yapmalı, üstlendiği yükümlülükleri hem mevzuat değişikliği hem de uygulama açısından eksiksiz biçimde yerine getirmelidir. Türkiye hala taraf olmadığı ILO sözleşmelerine en kısa zamanda taraf olmalıdır.

2) Ulusal mevzuat, vakit kaybetmeksizin ILO sözleşmeleri ile uyumlu hale getirilmeli, ILO sözleşmelerinin uygulanmasının önündeki tüm engeller kaldırılmalıdır. ILO sözleşmeleri ve yasaların hakkıyla uygulanabilmesi için gerekli düzenlemeler yapılmalı ve altyapı hazırlanmalıdır. Kamu çalışanlarının grevli toplusözleşme hakkı vakit kaybetmeksizin yaşama geçirilmeli, sendikalaşma hakkı ve iş güvencesi hakkının kullanılmasının önündeki engeller kaldırılmalıdır.

3) Başta örgütlenme, toplusözleşme ve grev hakkı olmak üzere çalışanların haklarının ihlal edilmesini engellemek amacıyla ulusal ve yerel ölçekte, çalışma yaşamı ile ilgili idari birimler ve sendikaların yer aldığı mekanizmalar oluşturulmalı, hak ihlallerine hızlı ve etkin bir biçimde müdahale edilmelidir. ILO'nun 98 sayılı sözleşmenin 3'üncü maddesinde yer alan "*...teşkilatlanma hakkı'na riayet edilmesini sağlamak üzere icap ettiği takdirde milli şartlara uygun teşkilat kurulacaktır*" hükmü uyarınca, sendikalaşma hakkına riayet edilmesi için gerekli teşkilat kurulmalıdır.

4) Hak ihlallerinin zeminini oluşturan neo-liberal politikalardan vazgeçilmeli, yaşamını emeği ile kazanan toplumun geniş kesimlerinin ihtiyaçlarını ve çıkarlarını esas alan politikalar uygulanmalıdır.

5) Sendikalar, meslek örgütleri ve emekten yana olan tüm kesimler, ILO sözleşmeleri ve yasaların uygulanabilmesi, işçilerin ve emekçilerin haklarının geliştirilmesi için birlikte hareket etmelidir. Yasalarda gerekli değişikliklerin yapılması beklenmeksizin, ILO sözleşmelerinin uygulanması için baskı yapılmalı, fiili müdahaleler gerçekleştirilmelidir.

Notlar

1 Değerli eleştiri, öneri ve uyarılarıyla bu raporun hazırlanmasına çok büyük katkı sağlayan Prof. Dr. Mesut Gülmez ve Selüloz-İş Sendikası Hukuk Müşaviri Avukat Murat Özveri'ye teşekkürlerimizi ve şükranlarımızı sunuyoruz. Ayrıca veri ve kaynak toplanması ve raporun bazı alt başlıklarının düzenlenmesi sırasında katkılarını esirgemeyen PSI Türkiye Eğitim Koordinatörü Rıfat Çelebi, Ankara Tabip Odası İşçi Sağlığı ve İşyeri Hekimliği Komisyonu Üyesi Dr. Celal Emiroğlu, İş Müfettişi Sabahattin Şen, Eğitim-Sen Eğitim Uzmanı Erkan Aydoğanoğlu ve Tüm Bel-Sen Uzmanı Evren Ergin'e teşekkürü bir borç biliyoruz. Öte yandan bu çalışmayı, on yıllardır alandaki kıymetli çalışmalarıyla birikimimizi zenginleştiren ve bizlere yol gösteren değerli hocamız Prof. Dr. Mesut Gülmez'e armağan ediyoruz.

2 Gülmez, M. 2006. Anayasa'nın 90. maddesi TİS ve Grev Hakkı Konferansı. KESK Yayınları. s.16-17.

3 Her ne kadar ILO sözleşmesi uyarınca, kayıt dışı çalışanların sendikalaşma hakkı olsa da, sendika üye kayıt fişlerini düzenleyen yönetmeliğe göre, işçinin üye kayıt fişine SGK numarasını yazması zorunludur. Bu zorunluluk yerine getirilmeyince üye kayıt fişi bakanlığın sistemine girilememekte, dolayısıyla sendika üyeliği resmiyet kazanamamaktadır. Sonuç itibariyle, kayıt dışı çalışanların sendikalaşma hakkı fiilen engellenmektedir. Bu fiili engelleme kayıt dışı ekonomi ve istihdamla mücadeleyi de zorlaştırmaktadır. Kayıt dışı ekonomi ve kayıt dışı istihdamın önüne geçilebilmesi için kayıt dışı çalışanların sendikaya üye olmalarının engellenmesi değil teşvik edilmesi gerekir.

4 Buradaki veriler TÜİK'in Hane Halkı İş Gücü Anketi (2007) ve Devlet Personel Başkanlığı'nın internet sitesinden (2008) derlenmiştir.

5 Bakır, O. ve Akdoğan, D. 2009. "Türkiye'de Sendikalaşma ve Özel Sektörde Sendikal Örgütlenme". TÜRK-İŞ Dergisi. Sayı 383. s.89,91-92.

6 Gülmez, M. 2006. Anayasa'nın 90. maddesi TİS ve Grev Hakkı Konferansı. KESK Yayınları. s.31.

7 Gülmez, M. 2002. "Kamu Görevlileri Sendikaları Yasası Üzerine Kimi Saptamalar". Sendikal Yasaklar ve Taleplerimiz. KESK Yayınları. s.16-17.

8 Gülmez, M. 2008. "Sendika Hakkı, Toplu Sözleşme ve Grevi de İçeren Toplu Eylem Haklarını Kapsar mı?". Çalışma ve Toplum. Sayı: 18. s.141.

9 Çelik, A. 2008. "Milli Güvenlik Gerekçeli Grev Ertelemeleri". Çalışma ve Toplum. Sayı:18. s.88, 132.

10 http://www.tuik.gov.tr/VeriBilgi.do?tb_id=26&ust_id=8.

11 İstanbul Barosu Çocuk Hakları Merkezi'nin Çocuk ve Genç İşçiler Anketi Özet Raporu. 2009. http://www.istanbulbarosu.org.tr/images/haber/cocukhaklari-ozetrapor2009.PDF.

12 http://www.tuik.gov.tr/VeriBilgi.do?tb_id=30&ust_id=9.

13 http://www.tuik.gov.tr/VeriBilgi.do?tb_id=25&ust_id=8.

14 http://www.turkis.org.tr/?wapp=haberdetay0&did=85262CB7-80B7-4BB9-A2A6-C96B895DA09C.

15 http://www.isggm.gov.tr/files/pol_bel_2009.doc.

16 İş Yasası'nın "İş Güvenliği ile Görevli Mühendis veya Teknik Elemanlar" başlıklı 82. maddesi 2008'de yürürlükten kaldırılmıştır. Ancak bu maddenin yerine yeni bir yasal düzenleme hala yapılmadığı için, ILO sözleşmelerine uyumluluk açısından yapılan değerlendirmede, İş Yasası'nın yürürlükten kaldırılan 82. maddesi esas alınmıştır.

17 http://www.tuik.gov.tr/VeriBilgi.do?tb_id=30&ust_id=9.

18 http://www.isggm.gov.tr/files/pol_bel_2009.doc.

19 Bakır, O. ve Akdoğan, D. 2009. "Türkiye'de Sendikalaşma ve Özel Sektörde Sendikal Örgütlenme". TÜRK-İŞ Dergisi. Sayı 383. s.93.

20 http://www.tuik.gov.tr/VeriBilgi.do?tb_id=27&ust_id=8.

21 http://www.uev.org.tr/makaleyazi_detay.php?id=8.

22 http://www.tuik.gov.tr/VeriBilgi.do?tb_id=5&ust_id=1.

23 Bakır, O. ve Akdoğan, D. 2009. "Türkiye'de Sendikalaşma ve Özel Sektörde Sendikal Örgütlenme". TÜRK-İŞ Dergisi. Sayı 383. s.89.

Sendikaların Geleceği ve İşçiler

Prof. Dr. Vedat BİLGİN
TÜRK-İŞ Genel Başkan Danışmanı

Her şey İngiltere'de başladı. 18. yüzyılın ikinci yarısından itibaren 'o kadar yeşil olan vadiler' kömür karasına bulandı. Geleneksel şehir dokuları fabrika bacalarıyla hızlı bir dönüşüme uğrarken daha önce bırakın şehri herhangi bir ciddi yerleşim yeri bile olmayan bölgelerde birden bire yerden mantar biter gibi büyük şehirler yükseldi. Sanayi devriminin bu mekânı değiştiren etkileri İngiltere'de ortaya çıktı ama orası ile sınırlı kalmayarak yüzyıl içerisinde bütün Avrupa'da hızlı bir şekilde yayıldı.

Sanayi devriminin esas etkisi kuşkusuz şehir yapılarında görünenden daha derindedir. Şehirler fiziksel olarak olağanüstü bir büyümeyle daha önceki toplumsal hayatla mukayese edilmeyecek bir öneme sahip olmuşlardır. Fakat burada esas yeni olan şehirlerin toplumsal özellikleridir. Sanayi devriminin yarattığı üç şey nedir sorusu bir akademik sınavda sorulmuş olsa idi, herhalde şu üç tercihten hangisine öncelik vereceğimizde tereddüt yaşardık; a) işçi sınıfının doğuşu, b) kapitalizmin doğuşu, c) kentleşme ya da büyük kentlerin yükselişi.

Şüphesiz bu üç olay birlikte yaşanmıştır. Fakat burada işçi sınıfının tarih sahnesinde yer almasının sanayi çağının sadece toplumsal bir özelliği olmayıp, aynı zamanda sanayi çağının en önemli siyasal aktörlerinden birisi olarak da işçilerin ön plana çıkmasına yol açtığını gözden kaçırmamak gerekir. Burada sanayi çağının özelliklerini ya da problemlerini ele almaya çalışmayacağız. Sadece sanayi çağının en önemli toplumsal aktörü olan işçi sınıfının bugün karşı karşıya bulunduğu değişim sorunları ve özellikle işçilerin örgütlenmesinin ürünü olan sendikalarla ilgili birkaç hususu irdelemeye çalışacağız.

İşçi sınıfının toplumsal hayatta yer edinmeye başladığı dönem aynı zamanda ilk örgütlenmelerin, bugünkü anlamda sendika denmese bile, birtakım işçi teşekküllerinin kurulmaya başladığı dönem olduğunu görürüz. İşçiler bir sınıf haline gelirken, yeni bir toplumsal formasyon içerisinde sınıflı yapıya geçilirken, ilk örgütlenmeler de tarih sahnesinde yer almaya başlamıştır. İşçi sendikaları bu ilk örgütlenme çabalarının giderek sınıflaşma süreciyle birlikte güçlendiği bir dönemde ortaya çıktığı bilinmektedir.

İşçiler uzun süre işverenler karşısında o güne kadar geçerli olan liberal hukuk kuralları içerisinde

çalışmalarını sürdürmüşlerdir. Yani sendikalar, işçileri bir işveren karşısında çoğu kere borçlar hukuku çerçevesinde sözleşme yapan yahut sözleşmesi olmasa da bireysel bağlarla işyerine bağımlı bir emek statüsünde bulunmaktan çıkaran kurumlardır. Bir anlamda işçiler sınıflaşırken sendikaları, bu örgütlenmeler sendikaları yarattığı gibi, sendikalarda işçileri sosyal bir aktör haline dönüştürecek unsurlardan birisi haline gelmişlerdir.

20. yüzyıl içerisinde neredeyse bir deyim haline gelmiş olarak kullanılan bir cümleyi hepimiz hatırlayabiliriz: "İşçiyiz, haklıyız, üretimden gelen gücümüzü kullanırız." Dikkat edilirse bu söylem bütünüyle 19. yüzyıl ve 20. yüzyılın emekle ilgili psikolojisini yansıtmaktadır. Çünkü, işçi sınıfı "kapitalizme karşı haklıdır", "emek kutsaldır" ve daha da önemlisi işçilerin "üretimden doğan bir güçleri" vardır.

19. yüzyılda aşağı yukarı bütün Avrupa'da ortaya çıkan işçi hareketleri ve sendikalaşma süreci sadece işçi sınıfı için değil bütün toplum için önemli kazanımlar sağlamıştır. İşçiler kendi çalışma şartlarını düzenleyecek haklar talep ettikçe, ücretlerini düzenleyecek sosyal ve ekonomik mücadelelerde bulundukça, esas itibariyle sosyal hukukun gelişmesine katkıda bulunmuşlardır. Sosyal hukuk bir müddet sonra sadece işçi sınıfının değil 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren hızla büyüyen yeni orta sınıfların ihtiyaçlarına da cevap veren ve bütün toplumu kuşatan bir haklar manzumesi haline gelmiştir. Açıkça görülmektedir ki, işçilerin emeği üzerinden gelişen mücadeleler, işçileri koruyacak hakların gelişmesiyle sınırlı kalmamış, bütünüyle toplumu kuşatacak sosyal haklar kavramının gelişmesine ve kurumsallaşmasına yol açmıştır.

Sendikalar ve Sosyal Hukuk

Sendikaların ortaya çıkışıyla birlikte, sermayenin dizginlenemez, karşı konulmaz gücü karşısında, emeğin kazandığı mücadele imkânı bugün artık tartışmasız bir şekilde kabul gören sosyal hukuk kavramını yaratmıştır. Eğer emeğin mücadelesi ve örgütlenmesi olmasa idi, kapitalizmin tahripkârlığı etkisini şüphesiz yine çalışanların üzerinde göstermeye devam edecekti. Fakat, şurası unutulmamalıdır ki, sosyal hukukun gelişmesi aslında bu gün esas neticelerini kazandığımız bireysel hak ve özgürlüklerden, siyasal hak ve özgürlüklere kadar çok geniş bir alanda üretme imkanlarını ortaya koymuştur.

Sendikal örgütlenme bir yönüyle kapitalizmi, sosyal sorumlulukları dikkate alan bir yaklaşıma götürürken, bir yandan da demokratikleşme sürecini başlatan ve sürdüren etkiler yaratmıştır. Sendikaların ilk işçi partileri veya sosyal partilerle kurduğu ilişkiler bunun en önemli motivasyon kaynakları olmuştur. Sendikaların birçok etkisinden söz edebiliriz, ama bunlar arasında özellikle sendikaların gelir dağılımı üzerindeki olumlu rolü asla küçümsenemeyecek bir olaydır. Hatta diyebiliriz ki, sendikaların gelir dağılımındaki rolleri bir anlamda kapitalizmin eşitsizliklerine karşı eşitlik üreten ve toplumdaki sınıfsal dengesizlikleri, kutuplaşma boyutundan büyük ölçüde çıkaran sonuçlara yol açmıştır.

Sendikal hareketin varlığıyla kapitalizmin krizleri arasında önemli bir ilişki vardır. Kapitalizm ancak 1929 bunalımından sonra Keynezyen politikalarla krizin sebeplerinden birisi olarak talep eksikliğini çözme imkânına kavuşurken, burada sendikaların önemli görevleri olmuştur. Bir anlamda sendikalar, işçi sınıfının gelirlerini artıracak mücadeleyi ortaya koyarken, "etkin talebin" yaratılması konusunda önemli bir rol oynamışlardır.

İşçi sınıfının 18. yüzyılın ikinci yarısından, 19. yüzyılın başlarına kadar aşağı statülü bir konumda bulunması bütünüyle kapitalist gelişmenin vahşi nitelikleriyle açıklana gelmiştir. İşte işçi sınıfının aşağı tabakalarda yer alan bir sınıf olmaktan, orta tabakalara taşınan ve statüsü ve konumu yükselen bir sınıf haline gelmesinde sendikaların ve sendikal mücadelenin unutulmaz bir yeri vardır.

Şimdi tartışılan husus şudur; işçi sınıfı ve onun örgütlü yapısı geleceğe taşınacak mı? Yani moda deyimle "elveda proleterya" denilecek bir duruma doğru mu gidiyoruz? Tabi bu arada sendikalara ne olacak? Bu soruların birçok yerde çeşitli vesilelerle sorulduğunu ve cevaplandırıldığını biliyoruz. Burada tartışılan işçi sınıfının bir geleceğinin olup olamayacağı ve ona bağlı olarak da sendikaların gelecekteki varlığıyla ilgili sorunlardır.

Birçok popüler işletme hocasının yarım yamalak sosyoloji bilgileriyle, daha doğrusu okudukları R. Dahrendorf, D. Bell, A. Giddens gibi sosyal bilimcilerden yürüttükleri birtakım kavramlarla artık işçi sınıfının bittiğini, emeğin rolünün tükendiğini dolayısıyla bir sınıf olarak değil, münferit bireyler olarak işçilerden bahsedileceğini, hele geleceğin "bilgi toplumu"ndan söz edilirken bunların asla geçerli olamayacağını söylemeleri neyi değiştirecektir?

Popüler kitaplarda artık sendikaların görevlerini bitirdiği, sendikaların hüküm sürdüğü çağın geride kaldığına dair de birçok öykü anlatılmaktadır. İşin ilginç tarafı Türkiye gibi henüz işçi sınıfının yeni geliştiği, çalışan işçilerin ancak yüzde 15 kadarının örgütlenebildiği bir ülkede, bazı işveren kuruluşlarının temsilcilerinin cehaletleriyle yukarıda söz edilen popüler işletme kitaplarından yürüttükleri kavramlara, "mal bulmuş mağribi" gibi sarılarak

bir kamuoyu oluşturmaya çalışmaları komik olmaktan çok 21. yüzyıl başındaki Türkiye'deki emeğe karşı duyarsız, saygısız, hatta ahlaksız bir anlayışın nasıl kamuoyuna yansıtılmak istendiğinin de göstergesidir.

Değişen Nedir?

Öncelikle değişimi anlamak durumundayız. 20. yüzyıl sonunda ortaya çıkan ve 21. yüzyılın ilk çeyreğinde hızlanarak devam edeceği görülen değişimi doğru tanımlamada ne sendikaları, ne işçi sınıfını ne de kapitalizmin geleceğini tanımlamak ve anlamak mümkün değildir.

21. yüzyıl kapitalizmi daha önce yaşanmış tecrübelerden oldukça farklı bir yöne doğru gitmektedir. Kapitalizm, küreselleşme süreciyle birlikte yeni bir nitelik kazanmaktadır. Küreselleşme sürecinin sorunları, kapitalizmle iç içe geçmekte ve kapitalizm küresel ölçekte büyük sorunlarla karşılaşmaktadır. Bu sorunlar çok boyutludur ve burada ayrıntılı bir analizini yapmaya imkan yoktur. Ama hemen şunu belirtmemiz gerekir ki, zihinleri değişmemiş, zihinleri kapitalizmin statükosunu üretmekle meşgul olan unsurların kendilerini haklılaştıracak bir dünya hızla yok olmaktadır. Onlar bu değişimi anlayamadıkları için, yükselen yeni dünyayı görmek istemedikleri için, kapitalizmin statükosuna göre düzenlenmiş bakış açısıyla, eski paradigmalarla körleştikleri için yeni bir şey söylemek imkânını baştan kaybetmişlerdir.

Kapitalizmin sözcülerinin paradigması esas itibariyle "sermaye sonunda nasıl haklı çıktı", beklentisine dayalıdır. Anlamadıkları da, onları bu hülyaya götüren kapitalizmin hızla değişmek zorunda kalmasıdır. Kapitalizm artık emeği örgütsüzleştirerek, sendikaları etkisizleştirerek, sosyal haklardan bireysel hak ve özgürlüklere kadar bütün beşeri kazanımları tahrip ederek gelecekte var olamaz. Kapitalizmin bu eski paradigma içerisindeki özlemleri ancak büyük bir kriz yaratır. Bu kriz bugün yaşadığımız ekonomik krizden daha derin yapısal bir sorunu işaret etmektedir. Bunun içerisinde dünyanın karşı karşıya bulunduğu küresel ısınmadan, doğal felaketlere, küresel kirlenmeden küresel yoksulluğa kadar birçok parametreyi içinde barındıran çeşitli sorunlar bulunmaktadır.

İşçi sınıfı ve sendikalarda eski konumlarını ve eski ideolojik tavırlarının devam etmediği yeni bir dünya ile karşı karşıya kalındığını görmek durumundadırlar. Yani, kapitalizmin eski ideolojisinin karşısında simetrik olarak eski konumlarını sürdürmek onlar içinde geçerliliğini yitirmiştir. Bugün yeni bir durumla karşı karşıya gelinmiştir; emek ve sendikalar bu süreci yeni bir dünya görüşüyle ve yeni bir yaklaşımla kavramak zorundadırlar.

İşsizlik Sigortamız ve Fondan Yapılan/Yapılamayan Giderler

Hamit TİRYAKİ
Türkiye İş Kurumu Başmüfettişi

Giriş

Bir önceki makalemde işsizlik sigortası fonunun zaman içinde büyümesini ve fon varlığını azaltıcı yasalar konusuna değinmiştim.

Bu makalemde ise diğer ülkelerdeki işsizlerin işsizlik sigortası fonundan yararlanma koşullarını kısaca karşılaştırdıktan sonra çok zaman bilinen ama küçüklüğünden dolayı hesaplanmayan miktarların süreç içinde ulaştığı büyüklüğe, ödenek alan işsizler adına yapılan yersiz ödemeye ve çalışırken işsiz kalanlarla fondan yapılan ödemelerin alınan primlerle uyumsuzluğuna ve ikinci hak sahipliğinin bazen işsizin menfaatine uygun olmadığına değinmeye çalışacağım.

Bazı verileri elde edemediğim için kesin sayısal değerlerle konuyu anlatamayacağım. Ulaşılan bazı verilerle yapılan hesaplamalarda bulunan değerler kesin sayısal miktarlar olmasa da gerçeğe yakın büyükler olacaktır.

AB Ülkelerindeki İşsizlik Sigortası Uygulamaları:

Avrupa Birliğine dahil olan ülkelerdeki işsizlerin işsizlik sigortası fonundan yararlanma şartları özet olarak Tablo 1'de, Türkiye'yi de içerecek şekilde gösterilmiştir.

Tablo 1'de[1] görüleceği üzere her ülkede değişik kıstaslara dayalı farklı oranları içeren işsizlik sigortasından yapılan ödemeler ve süreleri gösterilmiştir. Örnek olarak İsveç'te son 12 ayda asgari altı ay işsizlik sigortası primi ödeyen bir işçi işsizlik sigortasından yararlanabilmekte, ücretinin yüzde 75'ine denk bir işsizlik sigortası ödeneğini alabilmekte ve işsizlik sigortasından 28 ay boyunca yararlanabilmektedir. Alabileceği azami süre 28 ay iken işsizlik ödeneğinden yararlanmak için prim ödemesi gereken asgari süre altı aydır, alınan ödeneğin ödenen prime oranı tablodan da görüleceği üzere 4,7 olarak hesaplanmaktadır.

Aynı esaslardan hareketle Türkiye'deki uygulamaya baktığımızda işsizin işsizlik sigortasından yararlanmak için son üç yılda asgari 20 ay işsizlik sigortası primi ödemesi durumunda işsizlik sigortasından ödenek alabilmekte, ücretinin yüzde 50'sine denk bir işsizlik ödeneği kendisine ödenmekte ve işsize öde-

Tablo1: İşsizlik Sigortası Fonlarının Karşılaştırılması - Yararlanma Koşulları

Ülke	Dikkat Alınan Dönem (ay)	Asgari Prim Ödeme Süresi (ay)	Dikkat Alınan Dönemde Asgari Prim Ödeme Oranı	Ödenen En Fazla İşsizlik Sigortası Ödeneği Süresi (ay)	Ödenen İşsizlik Ödeneğinin Alınan Ücrete Oranı	Alınan Ödenek/Prim Ödeme Süresi
İsveç	12	6	50%	28	75%	4,7
Danimarka	36	12	33%	48	71%	4,0
Hollanda	9	6	66%	24	74%	4,0
Fransa	22	6	27%	23	75%	3,8
Yunanistan	14	4	28%	12	55%	3,0
İrlanda	12	6	50%	15	49%	2,5
Finlandiya	24	10	41%	23	70%	2,3
İspanya	72	12	16%	21	67%	1,8
Portekiz	24	18	75%	24	83%	1,3
Estonya	24	12	50%	12	50%	1,0
Almanya	36	12	33%	12	69%	1,0
Litvanya	12	9	75%	9	55%	1,0
Polonya	18	12	66%	12	59%	1,0
Romanya	24	12	50%	12	35%	1,0
Slovenya	18	12	66%	12	63%	1,0
Avusturya	24	12	50%	9	63%	0,8
Macaristan	48	12	25%	9	49%	0,8
Çek Cum.	36	12	33%	6	55%	0,5
İtalya	24	12	50%	6	54%	0,5
Letonya	36	18	50%	9	50%	0,5
Türkiye	**36**	**20**	**55%**	**10**	**50%**	**0,5**
Slovakya	48	36	75%	6	56%	0,2

nebilecek süre azami 10 ay olmaktadır. Alabileceği azami süre 10 ay iken işsizlik ödeneğinden yararlanmak için prim ödemesi gereken süre asgari 20 aydır ve alınan ödeneğin ödenen prime oranı 0,5'dir.

İşsizlik sigortasından yararlanabilmek için asgari prim ödeme ay sayısı en az Yunanistan'da (4 ay) iken bunu altı ayla İsveç, Hollanda, Fransa ve İrlanda izlemektedir. En fazla prim ödenmesi şartı Türkiye'den sonra Slovakya'da olmaktadır.

Diğer sütunlara bakıldığında Türkiye'nin işsize en ağır koşulları getiren düzenlemelerle işsizlik sigortası fonundan işsizleri yararlandırdığı söylenemez ise de işsizlik sigortasından daha az sürede, çalışırken aldığı ücretin yüzde olarak çok gerisinde, işsizden aldığı prim süresine nazaran daha az ödenekten yararlanma hakkı tanıdığını, ifade edebiliriz.

Türkiye'deki işsizlik sigortası fonunun kısa sürede bu denli büyüklüğe ulaşmasında uzun süre prim almasına rağmen az bir dönem için ödeme yapması, ödeme miktarının düşük olması en büyük etkendir.

Alınan Prim Ödenmeyen Ödenek

İşsizlik Sigortası Kanununa göre, günlük issizlik ödeneği, sigortalının son dört aylık prime esas kazançları dikkate alınarak hesaplanan günlük ortalama brüt kazancının yüzde kırkıdır. Bu şekilde hesaplanan işsizlik ödeneği miktarı, 4857 sayılı İş Ka-

nununun 39. maddesine göre on altı yaşından büyük işçiler için uygulanan aylık asgari ücretin brüt tutarının yüzde seksenini geçemez.

5510 sayılı Kanunun 80. maddesine göre (genel olarak) hak edilen ücretlerin yanı sıra primler de ikramiyeler de brüt tutarları üzerinden prime esas kazanç olarak değerlendirilmekte, 82. maddeye göre alınacak primlerin hesabına esas tutulacak günlük kazancın alt sınırı asgari ücret, üst sınırı ise alt kazanç sınırının 6,5 katı olmaktadır.

Bu yasa hükmüne göre işsizin son dört ay içindeki kazançları esas alınarak sigorta primine esas brüt geliri üzerinden hesaplama yapılmakta, ortalama brüt kazancın yüzde 40'ı günlük işsizlik ödeneği olarak ödenmektedir. Yasa işsizlik ödeneği miktarına bir üst sınır getirerek asgari ücretin brüt tutarının yüzde seksenini geçemez, demektedir.

İşsizlik sigortası kapsamındaki bir çalışan için asgari ücretin iki katı tutarını aşan miktardaki aylık kazancın işsiz kaldığında kendisine bir faydası olmayacaktır. Çünkü aylık kazancı iki asgari ücret toplamında olan bir kişiye ödenecek işsizlik ödeneği asgari ücret brüt tutarının yüzde 80'i olacaktır. Asgari ücret brüt tutarının yüzde 80'i işsizlik ödeneği olarak belirlenen en üst miktardır.

Ancak işsizlik sigortasına işsizlik sigortası primi kesilirken dikkate alınan kazançtaki üst sınır asgari ücretin iki katı değil 6,5 katıdır. Tablo 2'de[2] işçilerin günlük kazançları gösterilmiş ve işsiz kalmaları halinde işsizlik sigortası kesintisi yapılmış olan ama ödenek bağlanırken hesaba katılmayan fazla kazanç miktarları ayrı bir sütunda belirtilmiştir.

Tablo 2'nin ilk dört sütununda gösterilen veriler SGK istatistik tablolarından yararlanılarak hazırlanmış, 2008 Aralık ayına ait bu sayısal büyüklüklerin yanına İşsizlik Sigortası Kanununun 50. maddesi gereği işsizlik ödeneğinin hesaplanmasında dikkate alınacak olan günlük kazanç miktarları ile dikkate alınmayan ücretler yazılmış, son sütunda da tüm çalışanların bir an için işsiz kaldıkları ve 180 gün ödenek alabilecek konumda oldukları varsayılarak işsizlik sigortası fonundan yapılmayacak ödemelerin toplam miktarları hesaplanarak belirtilmiştir.

Hesaplamalarımızda örnek olarak 2008/Aralık ayı seçilmiş, ortalama kazanç tutarı 36,08 TL olmasına rağmen sonraki aylarda bu ortalamalar aşağı yukarı (2009/Ocak ayında 37,87 TL., 2009/Şubat ayında 36.74 TL.) aynı olmuştur. Kısaca aylar arasında ortalama günlük kazançlar arasında ciddi farklar bulunmamaktadır.

Tabloya baktığımızda ortalama olarak 2.397.220 işçinin işsizlik sigortasına ödediği primler, kendilerine işsizlik sigortasından yapılacak ödemelerde dikkate alınan üst prim miktarından daha fazla olduğunu görmekteyiz.

Tabloya göre 8.802.989 işçinin 2008/Aralık ayı sonu itibarıyla hizmet akitleri sonlandırılsaydı ve tüm bu işçiler 180 günlük işsizlik ödeneği almayı hak etseydi işsizlik sigortası fonu, primini aldığı halde koyduğu kural nedeniyle (2008/Aralık ayındaki asgari ücret aylık 638.70 günlük 21.29 TL'dir. Günlük işsizlik ödeneğinin geçemeyeceği miktar 17.03 TL olup, asgari günlük ücretin iki katı olan 42.58 TL'nin yüzde 80 bu miktara denk gelmektedir.) ödemeyeceği toplam işsizlik ödeneği miktarının 1.719.228.269 TL olduğu sonucuna ulaşmaktayız. Bu hesaplamayı tek bir kişi için yapmaya çalışırsak 1.719.228.269 TL'lik miktarı, 8.802.989 kişiye böldüğümüzde 195,30 TL, ortalama bir kişinin bir aylık eksikliği şeklinde hesapladığımızda ise 32,55 TL'yi bulmaktayız.

2008/Aralık ayında 193.003 kişiye 66.657.070 TL ödendiği[5] dikkate alınacak olursa ortalama bir aylık işsizlik ödeneğinin (345,36 TL) yüzde 9,4'ü kadar miktarın ödenek alanlara ödenmediği sonucuna ulaşmaktayız.

Yaptığımız bu ortalama hesaba göre işsizlik ödeneği alanlara (Şubat 2009 sonu itibarıyla) 2.015.945.087 TL'nin ödendiği, İşsizlik Sigortası Kanununun 50. maddesindeki üst sınırlama olmasaydı 189.498.838 TL daha ödenmesi gereğini ifade edebiliriz.

Özetle, işsizlik sigortası fonuna tüm kazancı üzerinden işsizlik sigortası primi yatırılmasına rağmen işsiz kalınması halinde Yasadaki üst sınır nedeniyle işsizler işsizlik sigortası ödeneğini ortalama yüzde 9,4 az olacaktır.

İşsizlik Ödeneği ve İşsizin Menfaati

İşsizlik Sigortası Kanununun 50. maddesinin sekizinci paragrafında "sigortalı, işsizlik ödeneğinden yararlanma süresini doldurmadan tekrar işe girer ve işsizlik sigortası ödeneğinden yararlanmak için bu Kanunun öngördüğü şartları yerine getiremeden yeniden işsiz kalırsa, daha önce hak ettiği işsizlik ödeneği süresini doldurmaya kadar bu haktan yararlanmaya devam eder. **Bu Kanunun öngördüğü şartları yerine getirmek suretiyle yeniden işsiz kalınması halinde ise, sadece bu yeni hak sahipliğinden doğan süre kadar işsizlik ödeneği ödenir**", hükmü yer almaktadır.

Maddeye göre işsizlik ödeneği alırken işe giren bir kişiye işe girdiği (gelir getirici bir faaliyette bulunduğu) için yapılan ödemeler durdurulur. Kişi yeni girdiği işten her ne sebeple çıkarsa çıksın işsiz kalması halinde kendisine daha önce ödenen işsizlik sigortası ödeneğinin ödenmesine kaldığı yerden devam edilir. İşsizin yeni girdiği işten istifa ederek dahi çıkması ödeneğin tekrar ödenmesine engel teşkil etmemektedir. Bu ikinci kez yaşanan işten çıkışta kişinin yalnızca işsiz sıfatını taşıma-

Tablo2: Sigortalıların (4/a) Günlük Kazançları, İşsizlik Ödeneğinde Dikkate Alınmayan Miktarlar* (Aralık/2008)

Faaliyet Gurupları	İşyeri Sayısı	Çalışan Sayısı	Ortalama Günlük Ücreti	İşsizlik Ödeneğinde Ödemeye Esas Alınan Günlük Ücret	Dikkate Alınmayan Günlük Ücret Miktarı[3]	Dikkate Alınmayan Ücret Fazlalığından Dolayı Çalışanlar İşsiz Kalsaydı Ödenmeyecek 6 Aylık Ödenek Tutarları
Bitkisel ve Hay. Üretim	8,564	59,733	36.33	36.33	-	0.00
Ormancılık ve Tomruk.	1,470	27,007	65.53	42.58	22.95	44,626,366.80
Balık. Su Ü. Yetiş.	661	5,264	31.78	31.78	-	0.00
Köm. ve Li. Çıkartılması	505	49,487	59.68	42.58	17.10	60,928,394.40
Ham Petrol ve Doğ. Çık.	43	2,627	88.44	42.58	45.86	8,674,143.84
Metal Cev. Madenciliği	697	13,984	39.86	39.86	-	0.00
D. Maden ve Taş Ocak.	3,636	47,751	32.49	32.49	-	0.00
Mad. Destek. Hizmet	52	1,113	74.6	42.58	32.02	2,565,954.72
Gıda Ürünleri İmalatı	34,612	326,806	33.85	33.85	-	0.00
İçecek İmalatı	471	10,103	56.9	42.58	14.32	10,416,597.12
Tütün Ürünleri İmalatı	117	13,687	72.83	42.58	30.25	29,810,286.00
Tekstil Ü. İmalatı	14,275	336,353	28.5	28.5	-	0.00
Giyim Eşyaları İmalatı	28,915	398,420	25.56	25.56	-	0.00
Deri ve İl. Ür. İmalatı	4,524	39,181	24.66	24.66	-	0.00
Ağaç Ür. ve Mantar Ür.	11,475	58,323	26.24	26.24	-	0.00
Kağıt ve Kağıt Ü. İmal.	1,869	33,850	42.25	42.25	-	0.00
Medyanın Bas. ve Çoğ.	9,036	68,978	35.75	35.75	-	0.00
Kok Köm. ve Pet. Ü. İm.	359	8,504	89.57	42.58	46.99	28,771,413.12
Kimyasal Ürün. İmalatı	4,071	70,757	59.09	42.58	16.51	84,110,261.04
Ecz. ve Ecz. Mal. İm.	48	4,627	79.27	42.58	36.69	12,223,053.36
Kauçuk ve Plastik Ü. İm.	9,683	124,919	35.99	35.99	-	0.00
Metalik Olmayan Ü. İma.	11,169	168,747	37.71	37.71	-	0.00
Ana Metal Sanayi	6,054	118,460	54.22	42.58	11.64	99,278,956.80
F. Metal Ü.	34,976	354,262	33.85	33.85	-	0.00
Bilg., E. ve Optik Ür.	3,606	49,637	44.53	42.58	1.95	6,969,034.80
Elektrikli Tech. İmalatı	7,503	82,748	38.76	38.76	-	0.00
Mak. ve Ekipman İmalatı	10,512	153,118	46.98	42.58	4.40	48,507,782.40
M. Kara Taş. ve Rö. İm.	1,448	36,772	52.96	42.58	10.38	27,481,921.92
Diğer Ul. Araç. İmalatı	1,919	47,835	65.26	42.58	22.68	78,112,641.60
Mobilya İmalatı	3,289	20,636	28.18	28.18	-	0.00
Diğer İmalatlar	5,787	29,898	25.5	25.5	-	0.00
Mak. Ekipm. Kur. ve On.	18,203	131,367	42.62	42.58	0.04	378,336.96
Elk. Gaz, Buhar Üret. Da.	45,144	99,045	43.57	42.58	0.99	7,059,927.60
Su. Top. Arı. ve Dağt.	1,082	21,387	61.04	42.58	18.46	28,425,889.44
Kanalizasyon	82	878	52.89	42.58	10.31	651,756.96
Atık Maddelerin Değer.	2,504	60,046	45.98	42.58	3.40	14,699,260.80
Iy. ve Di. Atık Yön. Hiz.	269	3,961	53.96	42.58	11.38	3,245,484.96
Bina İnşaati	107,367	733,071	26.13	26.13	-	0.00
Bina Dışı Yap. İnşaatı	10,627	255,521	52.15	42.58	9.57	176,064,189.84
Özel İnş. Faaliyetleri	30,641	250,296	41.01	41.01	-	0.00
Top. ve Per. Tic.	14,068	57,104	34.54	34.54	-	0.00
Toptan Tic.	87,969	430,622	36.29	36.29	-	0.00
Pera Tic. (M. Taşıt. O. Har.)	188,229	743,591	29	29	-	0.00
Kara Taş. ve B Hat Taş.	62,569	381,797	31.37	31.37	-	0.00
Su Yolu Taşımacılığı	1,373	17,163	70.41	42.58	27.83	34,390,532.88
Havayolu Taşımacılığı	131	9,354	84.17	42.58	41.59	28,010,365.92
Taş. Dep ve Destek. Fa.	11,983	144,533	44.82	42.58	2.24	23,310,282.24
Pos ve Kurye Faal.	1,317	12,034	41.1	41.1	-	0.00
Konaklama	2,515	52,971	43.97	42.58	1.39	5,301,337.68
Yiyecek ve İ. Hiz. Faal.	12,816	87,518	28.16	28.16	-	0.00
Yayımcılık Faaliyetleri	308	2,701	40.46	40.46	-	0.00
Sin. F. ve Ses Kay Yayım.	1,127	10,518	40.51	40.51	-	0.00
Prog. ve Yayın Faal.	126	1,632	66.55	42.58	23.97	2,816,570.88
Telekominikasyon	148	1,007	68.43	42.58	25.85	1,874,228.40
Bilgi. Prog. ve Danış.	537	6,373	46.25	42.58	3.67	1,684,001.52
Bilgi H. Faaliyetleri	224	4,050	32.14	32.14	-	0.00
Finansal Hizmet.	8,162	85,508	83.8	42.58	41.22	253,774,062.72
S. E. Fon(Zor. S. G. Hariç)	7,479	37,042	51.61	42.58	9.03	24,083,226.72
Finans. ve Sig. Hiz. Yard.	1,225	4,885	56.03	42.58	13.45	4,730,634.00
G.Menkul Faaliyetleri	594	1,149	31.41	31.41	-	0.00
Huk. ve Muh. Faal.	14,689	39,458	36.32	36.32	-	0.00
İdari Danış. Faal.	70,256	511,283	54.04	42.58	11.46	421,869,828.96
Mimar. ve Müh. Faal.	12,622	76,710	49.17	42.58	6.59	36,397,360.80
Bilim Araş. ve Geliş.	49	1,117	108.66	42.58	66.08	5,314,417.92
Reklam. ve Pazar Araş.	4,284	35,716	39.22	39.22	-	0.00
Diğer Mes, Bilim. ve Tek.	2,518	7,361	29.54	29.54	-	0.00
Veterinerlik Hizmet.	13,845	124,753	43.59	42.58	1.01	9,072,038.16
Kira. ve Leasing Faal.	23,115	92,796	38.74	38.74	-	0.00
İstihdam Faaliyetleri	35	432	59.01	42.58	16.43	511,038.72
Seya. A. Tur Oper. Rez.	6,654	38,908	37.64	37.64	-	0.00
Güv. ve Sor. Faaliyet.	11,682	131,495	31.37	31.37	-	0.00
Bina ve Çevre Düz.	27,814	147,989	34.3	34.3	-	0.00
Büro Yön. Büro Desteği	2,071	10,077	43.44	42.58	0.86	623,967.84
K. Yön. Sav. Sos. Güv.	547	10,551	60.43	42.58	17.85	13,560,145.20
Eğitim	23,083	341,712	39.23	39.23	-	0.00
İnsan Sağlığı Hizmet.	4,036	72,602	47.9	42.58	5.32	27,809,470.08
Yatılı Bakım Faal.	1,699	12,473	44.99	42.58	2.41	2,164,314.96
Sosyal Hizmetler	568	3,851	45.62	42.58	3.04	842,906.88
Yaratıcı San., Eğl. Faal.	1,080	10,663	54.45	42.58	11.87	9,113,026.32
Kütüp, Müzeler	64	895	50.32	42.58	7.74	498,765.60
Kum. Müşt Bahis Faal.	48,877	224,247	25.31	25.31	-	0.00
Spor, E. Dinlence Faal.	926	5,230	41.36	41.36	-	0.00
Üye O. Kuruluş Faal.	5,000	23,366	62.44	42.58	19.86	33,411,510.72
Bilgi. Kiş. Ev Eşya. Onar.	22,321	162,047	31.93	31.93	-	0.00
Diğer Hizmet Faal.	27,320	280,466	26.36	26.36	-	0.00
Ev İçi Çalışan Faal.	105	145	23.71	23.71	-	0.00
H. Halkı Tar. Kendi İht.	2,139	13,895	23.97	23.97	-	0.00
U. Örgüt ve Tems. Faal.	2,684	12,040	48.42	42.58	5.84	5,062,579.20
Ortalama			**36.08**			
Toplam	**1,170,248**	**8,802,989**				**1,719,228,269**

*SGK Verilerinden yararlanılarak bu tablo hazırlanmıştır.[4]

sı önemlidir. Tekrar işsiz sıfatını taşıması nedeniyle daha önce ödenen ve işe girdiği için durdurulan işsizlik ödeneği kaldığı yerden ödenmeye devam edilir. Hakkaniyete ve sistemin mantığına uygun bu düzenlemenin sonrasındaki cümleye baktığımızda aynı şeyleri söylemekte zorlanmaktayız.

Kişi ilk işinden çıkarıldıktan sonra işsizlik ödeneğinden yararlanıyorken ve henüz işsizlik sigortasından kendisine ödenmesi gereken ödemeler tümüyle bitmeden önce tekrar işe girer ve girdiği işteki asgari çalışma süresi, işten ayrılış sebebi kendisine işsizlik sigortasından yeniden işsizlik ödeneği ödenmesini gerektiriyor ise bu yeni hak sahipliğinden doğan işsizlik ödeneği ödenir. Ancak bu genel düzenleme her zaman işsizin menfaatiyle uyumlu olmayabilir. Konuyu açarsak:

Örneğin, işsizin ilk hak sahipliğinden dolayı 10 aylık işsizlik ödeneğine hak kazandığını ve ödeneğin bir aylık dönemini aldığını, dokuz aylık ödeneğini henüz almadan yeni bir işe girdiğini varsaydığımızda, aynı kişinin ikinci çalışması nedeniyle kendisine altı ay süre ile işsizlik ödeneği bağlanacak şekilde işten çıkarsa kendisine bu altı aylık dönem için işsizlik ödeneği ödenecek, ilk işsizliğinden kalan dokuz aylık işsizlik ödeneğini alamayacaktır. Oysa işsizin bu durumdaki menfaati son dönemdeki altı aylık işsizlik ödeneği değil, önceki işsizliğinden kalan dokuz aylık işsizlik ödeneğini alabilmesidir.

Diğer bir örnek ise ikinci hak sahipliğinin süre olarak değil işsizlik ödeneği miktarının düşük olası ile ilgilidir. İşsizin ilk işsizlik ödeneğini asgari ücretin iki katı kazancı üzerinden, ikinci işsizlik ödeneğini ise asgari ücret kadar olan kazancı üzerinden ödendiğini varsaydığımızda ikinci hak sahipliğinden kendisine bağlanan işsizlik ödeneğinin ilk işsizlik ödeneğinin yarısı kadar olacağını rahatlıkla ifade edebiliriz. Böyle bir durumda da işsize yine yukarıda belirtilen yasa hükmü gereği sonraki hak sahipliğinden doğan, ilkinin yarısı kadar olan işsizlik ödeneği ödenecektir.

İşsizlik Sigortası Kanununun 50. maddesinin sekizinci paragrafında yer alan bu düzenleme, işsizlik ödeneğinin süresi ve miktarı konusunda işsiz kalanın menfaatine olacak şekilde yeniden ele alınmasında fayda vardır. İşsizin alacağı işsizlik ödeneğinin yeni hak sahipliğinden olan mı, yoksa önceki hak sahipliğinden kendisine ödenmeyen mi olacağı konusundaki ikilemin işsizin menfaatine hangisi ise onun ödenmesi şeklinde olması ya da işsizin tercihine göre ödenmesi, hakkaniyete uygun düşecektir.

Hastalık ve Analık Sigortası Primi

Ödenek alan sigortalılar adına genel sağlık sigortası primleri ödenek almaya başladıkları günden itibaren Türkiye İş Kurumu tarafından yatırılmaktadır. 5510 sayılı Kanunda yer alan hükümlere göre genel sağlık sigortası primi eksik olanlara sağlık hizmeti verilmediğinden (5510/67-c) belirttiğimiz görüşler bu Kanunun yürürlüğe girdiği 01.10.2008 tarihinden önceki döneme aittir.

506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'nun 40. maddesine göre "... sigortalılık niteliğini yitirenlerden, bu tarihten önceki 1 yıl içinde en az 120 gün hastalık sigortası primi ödemiş olan sigortalı ile karısı ve geçindirmekle yükümlü olduğu kocası, çocukları, ana ve babalarının, bu niteliğin yitirilişinden başlamak üzere 6 ay içinde meydana gelecek hastalıkları halinde", sağlık yardımı ve gerekli hallerde muayene ve tedavi için yurt içinde başka yere gönderilme hakları vardı. Ayrıca, 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'nun 51. maddesinin "2. maddede belirtilen sigortalılık niteliğini yitirenler, bu niteliğin yitirilişinden başlamak üzere 300 gün içinde çocukları doğarsa, sigortalı kadın veya karısı analık sigortası yardımından yararlanacak sigortalı erkek için doğum tarihinden önceki 15 ay içinde en az 120 gün analık sigortası primi ödenmiş olması şartıyla, bu kanunda yazılı analık sağlık ve emzirme yardımlarından veya 46. maddede yazılı maktu para yardımından yararlan"maktaydılar.

Kısaca, bir işçi adına işsiz kalmadan bir yıl önceki dönemde 120 gün hastalık ve analık primi ödenmiş ise kendisi de ailesi de bakmakla yükümlü olduğu kişiler de sağlık hizmetlerinden, analık sağlık ve emzirme yardımından yararlanmaktaydı.

Eğer işsiz adına hizmet akdinin sonlanmasından önceki 120 günü kesintisiz olmak üzere son üç yıl içinde 600 gün işsizlik sigortası primi ödenmiş ise işsizlik sigortasından kendisine işsizlik ödeneği bağlanır. İşsiz çalışırken adına yalnızca işsizlik sigortası primi değil diğer primlerin yanında hastalık ve analık sigortası primleri de yatırılmaktadır. Dolayısıyla işsizlik sigortasından yararlanabilecek konumda olan kişi için sigortalılık niteliğini yitirmeden önceki son bir yıl içinde en az 120 gün hastalık ve analık sigortası primi ödediğini 506 sayılı Kanunun 40 ve 51. maddeleri gereği sağlık hizmetinden ve analık sağlık yardımlarından altı ay boyunca yararlanabileceğini rahatlıkla ifade edebiliriz.[6]

Ancak, 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanununun 50. maddesinin sekizinci paragrafı gereği "sigortalı işsizin, hastalık ve analık sigortalarına ait primleri Fon tarafından işsizlik ödeneğinin ödendiği sürece ilk altı ay için 2/3 oranında, izleyen aylarda tam olarak Sosyal Sigortalar Kurumuna aktarılır. Bu primler, sigorta primlerinin hesabında esas alınan alt kazanç sınırı üzerinden hesaplanır". Bu paragraf 5754 sayılı Kanunun 64. maddesi ile kaldırılmış, yerine yine aynı Kanunun 90. maddesi ile "5510 sayılı Kanun gereği ödenecek sigorta

primleri" ifadesi 01.10.2008 tarihinden itibaren geçerli olacak şekilde getirilmiştir.

Dolayısıyla İşsizlik Sigortası Fonundan işsizlik ödeneği almaya başlayanlara hastalık ve analık sigortası primleri Fon tarafından karşılanmış, ilk altı ay için sigorta primlerinin hesabında esas alınan alt kazanç sınırı üzerinden hesaplanan 2/3'lük oran SSK hesaplarına aktarılmıştı. Oysa yukarıda değindiğimiz gibi, 506 sayılı Kanunun 40 ve 51. maddeleri gereği işsizlik ödeneği alanlar adına hastalık ve analık sigortası primleri yatırılmamış olsaydı bile bu kişiler altı ay boyu aynı hizmetlerden kanun gereği yararlanmaya devam edeceklerdi. 506 sayılı Yasanın geçerli olduğu dönemde işsizlik ödeneği alanlar adına SSK'ya ilk altı ay için ödenen hastalık ve analık sigortası primleriyle ilgili giderlerin bu nedenle gerekli olduğunu düşünmüyoruz.

İşsizlik sigortasının uygulanmaya başladığı Mart 2002 tarihinden 30.09.2008 tarihine kadar 1.173.234 kişi işsizlik ödeneği almaya hak kazanmıştır. Mart/2002-Eylül/2008 döneminde bu kişilere 1.659.998.412 TL işsizlik ödeneği ödenmiştir. Bu dönem içinde işsizlik ödeneği alanlara ilk altı ay için ne miktarda hastalık ve analık sigortası primi (oranı yüzde 12) ödendiğini bilmiyor olsak da prime esas alınan matrahın yüksekliğinden dolayı işsizlere yapılan ödemelerin yaklaşık yüzde 12'si olarak 199.199.809 TL.'lik bir büyüklüğe ulaşmaktayız. Tahmini olarak hesapladığımız bu büyüklük salt yasal zorunluluk nedeniyle SSK'ya Fon tarafından ödenmiş olup, ödenek alan işsizlere bir fayda da getirmemiştir. Eğer ki Fondan yararlananlar adına ödenen hastalık ve analık sigortası primleri bu işsizlerin 506 sayılı Yasanın 40. maddesinde belirtilen altı aydan sonraki dönemde ödenmiş olsaydı bu dönemde işe girememiş işsizlerin ücretsiz hastalık ve analık yardımlarından faydalanması daha uzun süre olacak, işe girmeleri halinde ise SSK'ya ödenmeyeceği için işsizlik sigortası fonundan daha az gider yapılacaktı. İşsizlik sigortası fonunun kuruluş amaçlarından biri de zaten çalışanların işsiz kaldıkları dönemde yaşayacakları ekonomik sıkıntıları bir ölçüde telafi etmekti.

Sonuç

Türkiye'de işsizlik sigortası, uzun yıllar kurulması konusunda ciddi çabalar gösterildikten sonra nihayet 2000 yılından beri uygulanmaya başlanmıştır. Öncesinde olmayan bir şeye sahip olmanın getirdiği memnuniyet zaman içinde yaşanan aksaklıklarla, diğer ülke uygulamalarının öğrenilmesiyle eleştirel bir memnuniyetsizliğe dönüşebiliyor.

AB üye ülkelerdeki işsizlik sigortasının işleyişine genel olarak bakıldığında işsiz kalanın o kadar da uzun süreli prim ödemesine gerek olmadığı, ödediği prim süresinden daha fazla işsizlik ödeneği alabildiği, son aldığı ücrete yakın bir geliri elde edebildiği görülmektedir. Türkiye, işsizlik sigortası fonu ilk kurulduğunda açık vermemesi, ileride yaşanabilecek krizlere dayanabilecek ciddi birikimi olması... gibi kaygılarla fon varlığını artırıcı yaklaşımlarla şekillenmişti.

Fon varlığını artırıcı yaklaşımlar özellikle kendisini giderlerini azaltmakla göstermiştir. Çalışırken tüm kazancı üzerinden işsizlik sigortası primi kesilenlere işsiz kaldıklarında verilen ödenek iki asgari ücretlik kazanç üzerinden prim yatırmış gibi değerlendirilmekte, aylık kazancı iki asgari ücreti aşan kişilere daha az işsizlik ödeneği bağlanmaktadır. İşsizlik ödeneğine getirilen üst sınır nedeniyle ortalama olarak işsizlere yüzde 9,4 oranında az ödemede bulunulmaktadır. İşsize bağlanan işsizlik ödeneği bitmeden işe girilmiş, yeni işyerinden tekrar işsizlik ödeneği alacak şekilde işten çıkarılması halinde durdurulan işsizlik ödeneğinin fazla veya uzun süreli olup olmadığı sorgulanmadan, işsizin menfaati gözetilmeden yeni hak sahipliğinden kaynaklanan işsizlik ödeneği ödenmektedir.

İşsizlik sigortası fonundan belirtilen işsizlerin menfaatine olacak ödemeler yapılmazken, işsizlere yarar getirmeyen ilk altı aylık döneme ilişkin hastalık ve analık sigortası primlerinin ödenmesi düşündürücüdür.

Yakın bir gelecekte İşsizlik Sigortası Kanununda yapılacak değişikliklerde bu hususların değiştirilmesi dileğiyle...

Notlar

1 Tablo, http://www.disk.org.tr/default.asp?Page=Content&ContentId=405 sitesinden alınan verilerle hazırlanmıştır.

2 Tabloda yer alan işçilerin tümü işsizlik sigortası kapsamında değildir. İşsizlik sigortası kapsamında olanlarla ilgili ayrımı bu tablodan çıkaramamaktayız. Konu ile ilgili net verileri bulamadığımız için çalışan işçiler ve günlük kazançlarını gösteren bu tablodan yararlanarak birtakım sonuçlara ulaşılmıştır.

3 2008/Aralık ayında 16 yaşını doldurmuşlar için asgari ücret günlük 21.29 TL.dir. İşsize ödenecek günlük işsizlik ödeneği bu miktarın yüzde 80'nini (17.03) geçemeyecektir. Günlük kazancı 42.58 TL olan (asgari ücretin iki katı olan) bir kişiye günlük 17.03 TL işsizlik ödeneği ödenmekte, ama kazancı 42.58 TL'nin üzerinde olanlara da yasal sınır nedeniyle 17.03 TL'den daha fazla işsizlik ödeneği ödenememektedir.

4 http://www.sgk.gov.tr/wps/wcm/connect/f4104a804cd448629a40ffc1fec92a73/2008_aralik.xls?MOD=AJPERES

5 http://statik.iskur.gov.tr/tr/iobe/iobe/s/2009/ocak.pdf

6 Bu durumun tek istisnası işsiz adına son 16 aylık dönemde ücretsiz izin veya hastalık veya gözaltına alınma... gibi nedenlerle işsizlik ödeneği primi yatırılmamış ve önceki 20 aylık dönemdeki tüm günler için primi yatırılmışsa işsizlik ödeneği alabilmekte ama işsiz kaldığı dönemde hastalık ve analık yardımından yararlanamamaktadır. Böylesi bir durum teorik olarak mümkün ama pratikte karşılaşmak neredeyse imkansızdır.Kaldı ki yasada böylesi istisnai durumları da dikkate alıcı düzenlemeler yapılabilirdi.

Endüstri İlişkileri

Dr. Naci ÖNSAL
TÜRK-İŞ Genel Sekreter Yardımcısı
nacionsal@turkis.org.tr

İnsanların avcılık ve balıkçılık ile başlayan beslenmeye yönelik tüketim faaliyeti, toprağın beslenme amaçlı üretim faaliyetine konu olması ve hayvanların evcilleştirilmesi ile yaşanan gelişme; toplumların kendilerine yeterli üretimi yaptıkları, üretilenlerin pazar değerinin sıfıra yakın olduğu ve üretim için sınırlı işbirliğinin yapıldığı tarım toplumları haline gelmesini sağlamıştır.

İnsanları tarım toplumu haline getiren gelişme süreci devam etmiş, sınama-yanılma yolu ile edinilen bilgiler artmış, buharın üretimde kullanılmaya başlaması tarım toplumunun niteliklerini değiştirmiş, insanların kitleler halinde makineler ile yapılan üretimin parçası haline gelmesine, kırdan kentlere akına neden olmuş, her şey piyasa için ve topluca üretilir hale gelmiş, işbirliği yoğunlaşmış, işler ayrışmıştır.

Bu gelişmeler sonucu toplumların önemli bir kısmı 19. yüzyılın sonlarında sanayi toplumu haline gelmiştir. Yaşanan bu gelişme de sanayi devrimi olarak tanımlanmıştır.

Sosyal Siyaset (veya Sosyal Politika) kavramı da bu yıllarda kullanılmış, daha sonra geniş bir sahaya yayılıp bilimsel bir kavram haline gelmiştir.

Geniş anlamda sosyal siyaset, sosyal hayatın devamlılık ve bütünlüğü bakımından sosyal kesimlerin kendi aralarında ve toplumla olan ilişkilerin de ortaya çıkan ve sosyal hayatı felce uğratmak, tahrip etmek yolunda oluşan tehlikeleri ortadan kaldırmaya yönelmiş bir politika olarak görülmektedir.[1]

Sosyal Planlama, Çalışma Ekonomisi, Toplu Pazarlık ve Endüstri İlişkileri, Sendikacılık ve Milletlerarası Sendikacılık, Milletlerarası Sosyal Siyaset, Sosyal Sigorta ve Sosyal Güvenlik, Şehir ve Bölge Planlaması, Konut Siyaseti, Küçük Sanayinin Yapısı ve Problemleri, İş Hukuku, Yönetim ve Çalışma Sosyolojisi, Yönetim ve Çalışma Psikolojisi, Personel Yönetim ve Kamu Personel Yönetimi gibi konular geniş anlamda sosyal siyasetini ilgi alanını oluşturmaktadır.[2]

Dar anlamda "Sosyal Siyaset" ise; kapitalist ekonomi düzeninde iki sınıf arasındaki karşıtlıkları ve çatışmaları hafifletmeye, mümkün olduğu taktirde bunları ortadan kaldırmaya, mevcut ve yürürlükteki düzeni devam ettirmeye ve sağlamlaştırmaya yönelmiş bir siyaset olarak anlaşılmaktadır.[3]

Sanayi ve Endüstri kelimeleri eşanlamlı kullanılmaktadır. Endüstri, hammaddelerin işlenmesi ve kullanılır hale getirilmesi işidir.[4]

Daha teknik bir tanım yapmak gerekirse endüstri; sürekli veya belli zamanlarda makine ve benzeri araçlar kullanarak bir madde veya gücün niteliğini veya biçimini değiştirecek toplu üretimde bulunma işidir.

Bu iş pamuğun iplik haline getirilmesi ya da akarsu veya rüzgar gücünün elektrik enerjisine dönüştürülmesi vb. olabilir.

Üretim; insanı, bilgi, malzeme, makineyi bir araya getiren ve bir süreç içinde yürütülen bir iştir. İnsan, bilgi, malzeme, ekipman ve süreçlerin kullanılması, geliştirilmesi ve yönetimi ile ilgili mühendislik dalı da endüstri mühendisliğidir. Endüstri mühendisliğinin odağında insan yer almaktadır.

Endüstri ve endüstri mühendisliği tanımı bize endüstri ilişkilerinin çerçevesi hakkında fikir vermektedir. Bilindiği gibi üretim ekonomik ve sosyal koşullara bağlı olarak değişmekte, değişik bir ilişkiler yumağı içinde gerçekleşmektedir. Üretimin insan unsurunun iki öğesi olan işveren ve işçi arasındaki ilişkiler de bu yumağın içerisindedir. İşveren ile işçi arasındaki en önemli bağ işçinin ücreti üzerinden kurulmaktadır.

Endüstri ilişkileri, üretimin yapıldığı her yerde oluşan, ekonomik ve sosyal koşullara bağlı olarak değişen nitelikte olmakla birlikte işçiler ile işverenler arasında yürütülen ve odağında ücret pazarlığı olan kurumsallaşmış ilişkiler bütünüdür.

Kurumsallaşmış ilişkiler büyük ölçüde sendikalar aracılığı ile gerçekleşecektir. Yani örgütlenmeyi gerektirmektedir. Örgütlenen işçiler ücret pazarlığını sendikaları aracılığı ile toplu pazarlık süreci içinde gerçekleştireceklerdir.

Demek ki endüstri ilişkileri bir yandan iş sözleşmesinin kurulmasını yani bireysel iş hukukunu ilgilendirirken diğer yandan da kolektif iş hukukunu uygulayarak iş sözleşmesinin kurulması, içeriği ve sona ermesine ilişkin düzenlemeleri içeren toplu iş sözleşmesine ulaşmak için yapılan toplu pazarlığı da içermektedir.

Endüstri ilişkileri aynı zamanda bu ilişkileri inceleyen bilim dalının da adıdır.

Endüstri ilişkileri bir sistemdir. Bu sistem, bir ülkede endüstri hayatında çalışma koşullarının belirlendiği bir düzeni ifade etmektedir. Endüstri ilişkileri ülkenin bütün sosyal sorunlarını ve her sektördeki çalışma problemlerini ele almamaktadır. Esas itibariyle sanayi kesimi ile bu kesimdeki istihdam sorunlarının belirlenmesiyle ilgili bulunmaktadır. Dar anlamda sosyal siyaset "modern kesimde" yaşayan ve çalışan endüstri ilişkileri ile ilgili bir ilim olduğu için, endüstri ilişkileri sistemi endüstri hayatındaki çalışma sorunlarının çözümlenmesini amaçlamaktadır. Bir ülkede endüstri ilişkileri sisteminin işleyişini anlamak için, o ülkede sendikacılık, işçi hareketleri, işveren örgütlenmeleri ve çalışma hayatında devletin fonksiyonlarını analiz etmek gerekir.[5]

Dar anlamda endüstri ilişkileri buraya kadar paylaştığımız çerçevededir. Ancak endüstri ilişkileri kavramı zaman zaman geniş anlamda çalışma hayatını, çalışma ilişkilerinin bütününü içerecek şekilde de kullanılmaktadır.

Günümüzde toplumların gelişmişlik düzeyi aynı değil. Ne yazıkki hala tarım toplumları olduğunu biliyoruz. Sanayi toplumları ise çoğunlukta. Ancak ulaşım ve iletişim alanlarında kazanılan yenilikler sonucu çağımız "bilgi çağı", toplum da "bilgi toplumu" olarak nitelendiriliyor.

20. Yüzyılın sonunda bir kısım bilim adamı sendikalar ile ilgili olarak olumsuz düşüncelere sahip oldular. Bu düşünceye göre, sendikalar sanayiin ürünü olduğuna göre ve sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçildiğine göre sendikalar ve sendikacılık sona erecektir. Yeni bir endüstri ilişkilerinden bahsetmek gerekir. Yeni düzenin adı "sendikasız endüstri ilişkileri"dir.[6]

Hemen bütün dünyada sendikaların üye kaybetmesi ve sendikaların küçülmesi bu görüşü doğrulayan bir trend olarak gösteriliyordu.

Ancak sendikalar bilgi toplumunun küresel dünyasında varlıklarını sürdürmeye devam ediyorlar. Sendikalar birleşiyorlar ve küresel sözleşmeler yapmaya da başladılar.

Sendikasız endüstri ilişkilerini düşünenler ve endüstri ilişkileri kavramının yerini "insan kaynakları" alacak diyenler, belki "yeni endüstri ilişkileri" kavramı üzerinde düşünseler daha yerinde olacaktır.

Notlar

1 Tuna, Orhan; *Sosyal Siyaset,* Sermet Matbaası, Istanbul 1966, s. 14.

2 Zaim, Sabahattin; *Çalışma Ekonomisi,* Filiz Kitabevi, Istanbul, 1990, s. 1.

3 Tuna, Orhan, Yalçıntaş, Nevzat; *Sosyal Siyaset,* Filiz Kitabevi, Istanbul, 1985, s. 20.

4 MEB, *Örnekleriyle Türkçe Sözlük,* Cilt 1, s. 836.

5 Ekin, Nusret; *Endüstri İlişkileri,* Elektronik Ofset, Istanbul, 1976, s. 1.

6 Bu konuda ülkemizde yapılmış tek çalışma Abdulkadir Şenkal'a aittir. *Sendikasız Endüstri İlişkileri (Genel Olarak Dünyada ve Türkiye'de),* Ankara, 1999.

Ekonomik Kriz Karşısında İş Güvencesi, İşsizlik Sigortası, Kısa Çalışma Ödeneği, Ücret Garanti Fonu Uygulamaları

Namık TAN

TÜRK-İŞ Araştırma Müdür Yardımcısı
namiktan@turkis.org.tr

2008 yılında ortaya çıkan ve yansımaları süren küresel mali krizin ülke ekonomilerine etkileri çok yönlü olmuştur. Türkiye açısından genel bir değerlendirme yapıldığında, kriz ile birlikte üretimin ve istihdamın derinden etkilendiği görülmüştür. TÜİK tarafından açıklanan üretim ve istihdam istatistiklerine bakıldığında, 2008 son çeyreğinden itibaren kapasite kullanım oranları düşmeye başlamış ve üretimdeki azalma sonucu ekonomik küçülme her bir çeyrekte eksi olarak kendini göstermiştir. Bu süreçte, iç ve dış pazar daraldığı gibi, yüz binlerce işçi de işten çıkarılmıştır.

Her ülke kendi koşullarında tedbirler alırken, ülkemizde krizin yansımaları ve tartışmaları "teğet mi, değil mi" biçiminde kendini göstermiş ve gereksiz bir zaman kaybı yaşanmıştır. Bu süreçte işten çıkarılmalar yoğunlaşmış, işsizlik sigortası ve kısa çalışma ödeneği etkin olarak kullanılamamıştır.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, özellikle küçük ve orta boy işletmelerdeki ekonomik zorlukları ve işten çıkarılmaları izlemekle yetinmiş, kısa çalışma ve kısa çalışma ödeneğinin etkin bir şekilde işletilmesinde oldukça geç kalmıştır. Krizin etkilerinin derinleştiği bir süreçte Hükümet, kısa çalışmayı etkin bir şekilde işletmeyi hedeflemiş, bunun yanı sıra ÖTV ve KDV gibi vergilerde de süreli indirimlere gitmiştir. Bu konuda TBMM'de kabul edilen Kanun, **28.02.2009 tarih 27155 Mükerrer Sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır. 5838 Sayılı "Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun"** ile kısa çalışma ve kısa çalışma ödeneğinde 2008 ve 2009 yılları ile sınırlı olan bir iyileştirmeye yapılmıştır. Söz konusu bu

değişiklikler, 2008 son çeyreğinde yapılsaydı, istihdamın korunmasına belli bir oranda katkı sağlanabilirdi.

Sendikaların Rolü

Ülkemizde örgütlenmenin yetersiz olması sonucu, sendikaların olmadığı işyerlerinde krizin etkileri ve işten çıkarmalar konusunda güvenilir bilgilere ulaşılmada zorluklar yaşanmıştır. TÜRK-İŞ, üye sendikalardan işten çıkarmaları, ücretli/ücretsiz izin uygulamalarını ve işyerlerinde ekonomik dalgalanmaları sağlıklı bir şekilde izlerken, aynı durum örgütsüz işyerlerinde izlenememiştir.

Sendikaların ve toplu iş sözleşmelerinin olduğu işyerlerinde ve işletmelerde sosyal diyalog işletilmiş, işçi ve işveren örgütleri işyerini ve istihdamı korumaya yönelik bazı tedbirleri ortak almaya çalışmıştır. Örgütsüz işyerlerinde ise, işverenlerin tek taraflı tasarrufları ile kararlar alınmış, işten çıkarmaların yoğunlaştığı görülmüştür.

İş Güvencesi Geliştirilmelidir

4857 sayılı İş Kanunu ile birlikte 30 ve daha fazla işçinin çalıştığı işyerleri için iş güvencesi getirilmiştir. Oysa, ülkemizde işyerlerinin büyük çoğunluğu, 30 ve daha az işçi çalıştıran işyerlerinden oluşmaktadır. İş güvencesi, küçük ve orta boy işletmeleri kapsamadığından, yeterli bir iş güvencesinden söz edilemez. 30 ve daha fazla işçinin çalıştığı işyerlerinde ise, sınırlı bir güvenceden söz edilebilir. 4857 sayılı İş Kanununda işe iade sistemi gerçek anlamda işlememektedir. İşe iade olarak açılan davalarda, hakim tarafından işe iade kararı verilse dahi, Kanundaki hüküm gereği işverene tercih hakkı tanınmakta, işe başlatılmayan işçiye belirlenen ücret ve tazminatlar ödenmektedir.

4857 sayılı İş Kanunundaki iş güvencesiyle ilgili hükümler, ILO'nun 158 sayılı Sözleşmesine ve bir çok AB ülkesindeki uygulamalara göre yetersiz kalmaktadır.

Türkiye'nin sosyal koruma araçları ve sistemleri çalışanları koruyacak nitelikte olmadığından, yoksulluk göstergeleri de artmaktadır. İş güvencesi, işsizlik sigortası ve kısa çalışma ödeneği ile ilgili düzenlemeler yetersiz kaldığından, yeniden ele alınmalıdır. İş güvencesinin kapsamı genişletilmeli, 30 işçi sınırı kaldırılmalıdır. İşten çıkarılmalarda, ekonomik kriz ve benzeri bir koşul yoksa, işe iade kesin hüküm olmalıdır. Son beş yıldaki uygulamalara bakıldığında, örgütlenen işyerlerinde yoğun işten çıkarmalar ile karşılaşılmaktadır. Sendikaya üye olan işçilerin işini kaybetmemesi için mutlak iş güvencesi sağlanmalıdır.

İşsizlik Sigortası, İşten Çıkarılanları Kapsayacak Şekilde Düzenlenmelidir

İşsizlik sigortası uygulamasına bakıldığında, işten çıkarılan işçilerin büyük bölümünün bu haktan yararlanmadığı görülmektedir. İşsiz kalındığında, son üç yılda 600 gün prim ödeme ve son dört ay 120 gün kesintisiz prim ödeme koşulu aranmaktadır. Bu koşulların ağır olması nedeniyle, işten çıkarılanların büyük bir bölümü işsizlik sigortasından yararlanamamaktadır. İşçinin kendi iradesi dışında işsiz kalması karşısında işsizlik sigortasından, prim gün sayısı ile orantılı bir şekilde yararlanması sağlanmalıdır. Çalıştığı dönemlerde işsizlik sigortası primi ödenen bir işçinin işsiz kalması durumunda, işsizlik sigortası ve meslek eğitimleri devreye girmelidir. Bu nedenle, işsizlik sigortasından yararlanma koşulları değiştirilmeli, gün sayıları azaltılmalıdır.

İşsizlik sigortası ödenekleri ve süresi de yetersizdir. 600 gün prim ödeyen kişi 180 gün, 900 gün prim ödeyen kişi 240 gün, son üç yılın tamamında kesintisiz prim ödeyen kişi ise 300 gün işsizlik ödeneği almaya hak kazanır. İşsizlik ödeneği tutarı, çalışanın son dört aylık prime esas kazançları üzerinden hesaplanmaktadır. İşsizlik sigortası alt sınır tutarı brüt asgari ücretin yüzde 40'ı, üst sınır ise yüzde 80'i olarak belirlenmiştir. Bu durumda, asgari ücretle çalışırken işsiz kalan kişi, 666 TL olan asgari ücretin yüzde 40'ı oranında yani 266.40 TL; 1.332 TL ya da daha fazla ücret ile çalışırken işsiz kalan kişi ise 666 TL olan asgari ücretin yüzde 80'i oranında yani 532.80 TL ödeneğe hak kazanır.

İşsizlik sigortası, çalışanların bir dayanışmasıdır. İşsizlik sigortası fonunun, son yıllarda işçinin yararlanması yerine, başka alanlarda da kullanılması, kuruluş amacına da aykırı bir uygulamadır. Fon, prim ödeyen işçinin işsiz kalması dışında hiçbir şekilde kullanılmamalıdır.

Kısa Çalışma ve Kısa Çalışma Ödeneği, İstihdamı Korumada Etkin Bir Araç Olarak Değerlendirilmelidir

İşsizlik Sigortası'nın işçi işinde çalışırken sağladığı bir avantaj olan "Kısa Çalışma Ödeneği", koşulların oluşması durumunda kriz veya zorlayıcı sebeplerin oluşması durumunda, belli bir süre istihdamı koruma aracı olarak değerlendirilmektedir.

İşverenlerin, genel ekonomik kriz ya da zorlayıcı sebeplerle işyerlerindeki haftalık çalışma sürelerini geçici olarak önemli ölçüde azaltmak durumunda kalması veya mevcut faaliyetlerini tamamen veya kısmen geçici olarak durdurması söz konusu olursa; İşsizlik Sigortası Kanunu'na göre sigortalı sayılan çalışanlara çalışmadıkları sürelere ilişkin olarak kısa çalışma ödeneği verilir.

Bu kapsamda, 2008 son çeyreği ile birlikte küresel finansal krizin olumsuz etkileri işyerlerinin bir

bölümüne yansımıştır. Bu konuda, işverenlerimiz yeteri kadar bilgiye sahip olmadıkları görülmüş, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından illerde eğitimler verilerek, kısa çalışma ve kısa çalışma ödeneğine ilişkin başvuruların hangi koşullarda yapılacağı açıklanmıştır.

Kısa çalışma ödeneğine işçinin hak kazanabilmesi için, işsizlik sigortasındaki koşullar aranmaktadır. 5838 sayılı Kanunla, (2008 ve 2009 yıllarında yapılan kısa çalışma başvurularına münhasır olmak üzere) ödeneklerde yüzde 50 artış yapılmış ve ödenek süreleri de 6 aya yükseltilmiştir.

Ücret Garanti Fonu Nedir, Nasıl Faydalanılabilir?

İşveren, iflas ya da iflasın ertelenmesi, konkordato ilanı veya aciz vesikası alınması nedenlerine bağlı olarak ödeme güçlüğüne düşer ve çalışanlarının ücretlerini ödeyemezse, çalışanların iş ilişkisinden kaynaklanan ve ödenmeyen ücret alacaklarının üç aylık bölümü İşsizlik Sigortası Fonu kapsamında yer alan "Ücret Garanti Fonu"ndan karşılanır. Bu uygulamadan yararlanacak işçilerin, işverenin ödeme güçlüğüne düştüğü tarihten önceki bir yıllık süre içinde aynı işyerinde çalışmış olması koşulu aranır. Ücret Garanti Fonu'ndan yapılacak ödemelerde, temel ücret esas alınmasına karşılık, ödenebilecek ücret, Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu uyarınca belirlenen kazanç üst sınırını aşamaz.

Sonuç

Görüldüğü gibi, krizin yansımaları önce izlenmiş, tedbirler alınmada geç kalınmıştır. İş güvencesi, işsizlik sigortası ve kısa çalışma ödeneği ile ilgili düzenlemelerin yetersiz kalması sonucu, yüz binlerce işçi işten çıkarılmış, krizin faturası ağırlıklı olarak çalışanlara kesilmiştir. Sosyal hakları geliştiren ve örgütlenmeyi güvence altına alan değişikliklere gidilmelidir. Endüstri ilişkilerinin gelişmesi, sosyal barışın sağlanması için de bu tür düzenlemelere ihtiyaç vardır.

Tablo:
İşsizlik Ödeneği - Kısa Çalışma Ödeneği - Ücret Garanti Fonu Uygulamaları

AYLAR	İŞSİZLİK ÖDENEĞİ İÇİN BAŞVURAN KİŞİ SAYISI			İŞSİZLİK ÖDENEĞİ HAKEDEN KİŞİ SAYISI			İŞSİZLİK ÖDENEĞİ ALAN SAYISI			2007 YILI AYLIK ÖDEME MİKTAR	2008 YILI AYLIK ÖDEME MİKTAR	2009 YILI AYLIK ÖDEME MİKTAR	KÇÖ ALAN SAYISI		ÜGF ALAN SAYISI	
	2007	2008	2009	2007	2008	2009	2007	2008	2009				2009	ÖDEME MİKTARI	2009	ÖDEME MİKTARI
Ocak	22.283	25.755	78.576	18.985	23.057	66.556	98.032	106.945	244.359	27.859.253	32.776.091	87.035.304	661	491.729	45	52.294
Şubat	24.354	27.980	89.677	21.838	25.048	57.677	104.596	116.583	281.382	31.328.798	36.984.808	100.205.823	6.935	1.678.575	19	37.932
Mart	21.418	27.381	62.105	19.095	24.632	46.936	104.402	121.170	311.613	29.782.689	36.669.130	108.421.776	27.491	12.396.559	784	1.288.116
(*)Nisan	20.837	23.864	53.467	16.749	21.469	37.788	103.251	120.572	317.766	28.994.857	37.141.174	107.798.051	41.753	18.217.293	978	1.563.771
Mayıs	21.685	23.782	14.580	19.598	21.295	6.687	100.514	119.256	0	29.344.541	36.449.095	0	12.322	4.952.438	0	0
Haziran	18.439	24.940	0	16.526	21.927	0	99.038	119.730	0	28.469.071	36.338.625	0	0	0	0	0
Temmuz	18.771	30.364	0	17.600	26.478	0	100.443	121.701	0	29.040.706	37.793.073	0	0	0	0	0
Ağustos	18.147	28.966	0	16.382	25.170	0	[illegible]	138.742	0	30.381.833	48.804.265	0	0	0	0	0
Eylül	18.347	28.432	0	18.540	24.528	0	98.975	138.523	0	28.368.773	45.282.606	0	0	0	0	0
Ekim	19.076	30.599	0	17.233	26.333	0	96.171	143.416	0	28.611.940	47.223.267	0	0	0	0	0
Kasım	21.571	46.599	0	19.275	42.037	0	96.705	165.076	0	28.583.654	54.825.210	0	0	0	0	0
Aralık	20.951	60.040	0	18.752	49.599	0	101.890	193.003	0	31.152.938	66.657.071	0	0	0	0	0
TOPLAM	248.877	381.862	278.385	221.554	331.965	214.644	.....	.....	.....	351.906.552	517.054.113	295.662.907	89.152	37.736.596	1.827	2.942.113

Özürlü İstihdamı

Enis BAĞDADİOĞLU

TÜRK-İŞ Araştırma Müdür Yardımcısı
enisbagdadioglu@ttmail.com

"10-16 Mayıs Özürlüler Haftası" olarak ülkemizde kutlanmakta ve özürlülere yönelik uygulanan politikalar çeşitli yönleriyle değerlendirilmektedir.

"İnsan Hakları" yaşadığımız çağa damgasını vuran temel kavramlardandır. İnsanlık tarihinin tüm aşamasında, insanın insan olma özelliğinden dolayı sahip olduğu temel haklara kavuşması ve kendi onuruna sahip çıkması için mücadele etmiştir. Birleşmiş Milletlere üye ülkelerin imzalamış oldukları İnsan Hakları evrensel Bildirgesinde, toplumları oluşturan bireylerin eşit haklara sahip olduğu evrensel ilke olarak kabul edilmektedir.

Her insanın doğuştan sahip olduğu temel hak ve özgürlükleri kullanmasının önünde çoğu zaman engeller ve yetersizlikler bulunmaktadır. Kişilerin doğuştan veya sonradan herhangi bir hastalık veya kaza sonucu bedensel, zihinsel, ruhsal, duysal ve sosyal yeteneklerini çeşitli derecelerde kaybetmesi nedeniyle özürlü olması -yanlış algılama sonucu- çoğu zaman bu hakların kullanımını kısıtlayan bir unsur olarak değerlendirilmektedir. Bireylerin özürlülüğü, çalışma kapasitelerini ve yaşamsal fonksiyonlarını kısmi ya da tam olarak engellemekte ve bu durum uygulamada bir takım sorunlara yol açmaktadır.

Birleşmiş Milletler tarafından 2006 tarihinde 61/106 sayılı karar ile kabul edilen ve daha sonra Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde görüşülerek 3 Aralık 2008 tarihinde 5825 sayılı Kanunla onayladığı "Özürlü Kişilerin Hakları Sözleşmesi" bu yönde atılan önemli bir adım olmuştur. Özürlü kişilerin haklarına bütüncül bir koruma sağlayan ve bağlayıcılığı olan bu düzenleme 21 inci yüzyılın ilk ve tek insan hakları sözleşmesi olarak büyük önem taşımaktadır.

Özürlülerin sağlık, eğitim, istihdam, ulaşılabilirlik ve toplumsal yaşamın diğer alanlarında ayırımcılığa fırsat vermeden fırsat eşitliği tanınması sağlanarak toplumsal yaşama tam ve eşit katılımın sağlanmasında çağdaş bir yaklaşım getiren sözleşme, benimsenmesi ve uygulanması ile birlikte önemli bir sıçramayı beraberinde getirecektir.

Özürlü Kişilerin Hakları Sözleşmesi'nin "Çalışma ve İstihdam" başlıklı 27 inci maddesi özürlülerin diğer bireylerle eşit koşullar altında çalışma hakkına sahip olduğunu, bu hakkın, özürlülerin serbestçe seçtikleri veya açık, bütünleştirici ve erişilebilir bir iş piyasası ve çalışma ortamında bir işte hayatlarını kazanmalarını fırsatını da içerdiğini kabul etmektedir.

İş piyasasında özürlülerin istihdam olanaklarının varlığı ve istihdamlarının desteklenmesi büyük önem taşımaktadır. Ancak Dünyanın en büyük banka ve finans kuruluşlarındaki olumsuz gelişmelerle birlikte yayılan ekonomik kriz

Türkiye'yi de etkilemiş, üretimdeki gerileme, talep yetersizliği ile reel sektörü kapsamıştır. Ekonomik kriz işsizliğin yaygınlaşmasıyla sosyal alana yansımış ve işsizlik sorunu herkes açısından görünür ve kabul edilir hale gelmiştir.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)'in verilerine göre Ocak 2009 ayında işsiz sayısı 3 milyon 650 bin kişiye ulaşmıştır. İşsizlik oranı son yılların rekorunu kırmış ve yüzde 15,5 olmuştur. Ancak TÜİK işsiz sayısını hesaplarken iş bulma ümidi kalmayan, bu nedenle iş aramayan, ancak iş bulursa çalışmaya hazır olan 2 milyon 394 bin kişi ile mevsimlik çalışan 290 bin kişiyi dikkate almamaktadır. TÜİK'in resmi hesaplama yöntemine bu kesimler de eklendiğinde Türkiye'de işsiz sayısı 6 milyon 334 bin kişiye, işsizlik oranı ise resmi açıklamaların neredeyse iki katına yükselmektedir.

İşsizlik ve istihdam göstergeleri ülkede uygulanan ekonomik ve sosyal politikaların önemli bir göstergesidir. Çoğu ülkede yüksek işsizlik oranları en ciddi sorun olarak kabul edilmekte, çözümü doğrultusunda özel çaba gösterilmektedir. Türkiye'de işsizliğin ulaştığı boyut sosyal açıdan "vahim" diye nitelendirilebilecek noktadadır. Bu ekonomik ve sosyal koşullarda özürlülerin istihdam olanakları daha da kısıtlı hale gelmektedir.

1982 Anayasasının 'Çalışma Hakkı ve Ödevi' başlıklı 49. maddesinde; 'çalışma herkesin hakkı ve ödevidir' denilmekte ve devlete, 'işsizliği önlemeye elverişli ekonomik bir ortam yaratmak için' gerekli tedbirleri alma görevi vermektedir. Siyasal iktidarın öncelikli hedefi istihdamı artırıcı ve işsizliği önleyici politikalar olmalıdır. İşsizlik, bir ülkede sadece üretim ve gelir kaybına neden olmamakta, aynı zamanda sosyal problemler, sosyal dışlanma ve yoksulluğu da beraberinde getirmektedir.

İşsizlik dün olduğu gibi bugün de toplumun ortak sorununu oluşturmaktadır. Ancak sorunun çözümünde ilk akla gelen kesim genellikle işgücü piyasasına yeni giren gençler olmakta, daha ileri analizlerde ise kadın-erkek, kırsal-kentsel, sektörel istihdam gibi farklı ayırımlar yapılmakta, diğer bir ifadeyle toplumun sağlıklı bireyleri olmaktadır. Oysa ülkemizin temel sorun alanlarından birisi de özürlü birey ve ailelerinin durumudur.

Özürlüler, toplumun ayrılmaz bir parçasıdır. Ancak toplumun onlara bakış açısında varolan olumsuz önyargıların ortadan kaldırılması büyük önem taşımaktadır. Özürlüleri daha çok bakıma muhtaç insanlar olarak gören ve tüketici kimliklerini ön planda tutan yaklaşımlar yerine üretici yönlerine ağırlık veren politikaların ağırlık kazanması gerekmektedir. Bu yaklaşım özellikle ekonomik kriz döneminde daha fazla önem kazanmaktadır.

Günümüz çağdaş sosyal devlet uygulamalarının temelinde; eğitim, sağlık, istihdam, sosyal güvenlik ve toplumsal yaşama tam katılım gibi unsurlar ön plana çıkmaktadır. Bu politikaların kapsamında özürlüler, toplumun diğer bireyleri gibi fırsat eşitliğinden yararlanan bir kesim olarak kabul edilmektedir.

Özürlülerin topluma katılımlarının ön şartı istihdam edilmeleridir. Oysa özürlülerin çok azı işgücü piyasasına katılabilme imkanı bulabilmektedir. Bu olumsuzluğu gidermek amacıyla, uygulanan sosyal politikaların özünü özürlülere yönelik istihdam politikaları oluşturmakta, ayırımcılıktan uzak ve gerektiğinde pozitif ayırımcılık uygulamaları ile özürlülerin işgücü piyasasında yer almaları sağlanmak istenmektedir.

Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO)'nün "sakatların mesleki rehabilitasyon ve istihdamı" hakkındaki 159 sayılı sözleşme, her kategoriden özürlülerin istihdam edilmeleri ve topluma entegrasyonlarında fırsat ve muamele eşitliği sağlanması gereğini dikkate alarak bazı düzenlemeler getirmiş ve özürlülere yönelik hizmetlerin geliştirilmesi için ulusal düzeyde gerçekleştirilecek faaliyetlere yer verilmiştir.

Özürlülerin bir iş sahibi olabilmeleri için yerine getirilmesi gereken çok önemli bazı hizmetler gerekmektedir. Bu hizmetlerin önemli bir saç ayağını temel eğitim ve beraberinde özel eğitim, sonrasında da mesleki eğitim imkanlarından yararlanılması oluşturmaktadır.

Özürlülerin istihdam edilebilme ve sahip oldukları işte süreklilik kazanmaları için, özürlülerin iş piyasasına katılımlarında entegrasyona dayalı bir yaklaşımın benimsenmesi gerekmektedir. Bu kapsamda özürlülerin istihdamına yönelik çeşitli programlar geliştirilmiştir. Bu çerçevede; kota sistemi, mesleki eğitim ve mesleki rehabilitasyon, destekli istihdam, korumalı istihdam, subvanse edilen istihdam adı verilen programlar, ülke koşullarına bağlı olarak karma biçimde uygulanmaktadır.

Ülkemizde özürlülerin istihdamına ilişkin politikalar büyük ölçüde kota ve kota/ceza sistemine dayanmaktadır. İşçiler açısından, 4857 sayılı İş Yasası'na göre, işverenler 50 ve daha fazla işçi çalıştırdıkları işyerlerinde en az yüzde 3 oranında özürlü çalıştırmakla yükümlü kılınmış, ayrıca, bu nitelikte olan işçinin meslek, beden ve ruhi durumlarına uygun işlerde çalıştırılması esası kabul edilmiştir. Bakanlar Kurulu belirlenecek oranların üstünde özürlü çalıştıran işverenlere ödeyecekleri işveren sigorta primi ile ilgili teşvik

getirilmiş, aykırılık hallerinde ise para cezası tahsil edilmesi öngörülmüştür.

Kamuoyuna "istihdam paketi" olarak sunulan 5763 sayılı "İş Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik yapılması Hakkında Kanun" 15 Mayıs 2008 tarihi itibariyle yürürlüğe girmiş ve yapılan değişiklikle özel sektörün terör mağduru ve eski hükümlü çalıştırma zorunluluğunun kaldırılması yanısıra 50'den fazla işçi çalıştıran özel sektör işyerlerinde yüzde 3 kota dahilinde çalıştırılan özürlülerin sosyal güvenlik işveren primlerinin Hazine tarafından ödenmesi düzenlemesi yapılmıştır.

'Zorunlu İstihdam' adı altında, özürlü, eski hükümlü ve terör mağdurlarının istihdamına yönelik olarak uygulanan kota sistemi, bu kişilerin toplumla bütünleşmelerinde fırsat eşitliği sağlamaya yöneliktir. Bunların istihdamı topluma katılım sağlamanın ön şartıdır. Bu bir ayrıcalık değil, bir sosyal sorunun çözümü için getirilen düzenlemedir. Toplumun tüm kesimleri gibi işverenler de sosyal sorumluluklarının gereğini yerine getirmek durumundadır. Dezavantajlı grupların istihdamını sağlayan düzenlemeleri tartışma konusu etmek ve bu sorumluluktan kaçınmak yerine gereğinin yapılması daha doğru bir yaklaşım olacaktır.

Türkiye'de özürlü olan kişi sayısı, TÜİK'in "Türkiye Özürlüler Araştırması"na göre ülke nüfusunun yüzde 12,29'unu oluşturmaktadır. Anılan araştırmaya göre özürlülerin işgücüne katılma oranı ortopedik, görme, işitme, dil ve konuşma ile zihinsel özürlü nüfus içinde yüzde 21,71 oranı ile çok düşük düzeydedir.

İŞKUR'un verilerine göre; 2009 yılı Nisan ayı itibariyle 109 bin 645 özürlü işe yerleştirilmek için sıra beklemektedir. Kurumca yapılan çalışmalar sonucu, Mart 2009 sonu itibariyle kamu sektöründe 2 bin 596, özel sektörde 20 390 olmak üzere toplam 22 bin 986 kişilik özürlü açık kontenjanı bulunmaktadır.

Tablo: Yıllar İtibariyle Çalışan Özürlü İşçiler

Yıllar	Kamu	Özel	Toplam
2001	17.563	25.875	43.438
2002	16.668	28.953	45.621
2003	14.685	31.829	46.514
2004	15.193	39.022	54.215
2005	15.243	47.850	63.093
2006	15.342	53.832	69.174
2007	12.924	49.784	62.708
2008*	10.160	55.823	65.983

Kaynak: İŞKUR
* 2008 Yılı Verileri Kasım Ayı Sonu İtibariyledir.

Özürlü olup çalışanların sayısı 10 bin 160'u kamuda, 55 bin 823'ü özel kesimde olmak üzere toplam 65 bin 983 kişidir. Tabloda, yıllar itibariyle halen çalışmakta olan özürlülerle ilgili İŞKUR verileri yer almaktadır. Kamu kesiminde (özelleştirmeye de bağlı olarak) çalışan özürlü sayısı giderek azalmaktadır. Özel kesimde çalışanların sayısı yıllar itibariyle artmakla beraber özürlü açık kontenjanı -bütün teşviklere rağmen- dolmamıştır.

Özürlülerin sosyal yaşamla bütünleşmelerinin önünde pek çok engel bulunmaktadır. Bunların başında yoksulluk, ulaşım, fiziksel çevre ve konut, rehabilitasyon ve araç-gereç ihtiyacının yeterince karşılanmaması, aile ve özel yaşamlarının bir bileşkesi olarak eğitim ve istihdam gelmektedir. Türkiye'de özürlülere yönelik istihdam politikalarında bu unsurların karmaşık ve karşılıklı etkileşimi bulunmaktadır. Ancak, bu iki alanda özürlülerin ihmal edilmesi, diğer alanlarda üretilecek bütün politikaları da ve geliştirilecek hizmetleri de etkisiz kılacak nitelikte olmaktadır.

Bireyin özürlü olması çeşitli faktörlere bağlı bir sonuçtur. Sonuçlara ilişkin çözümler üretilirken, özürlülüğün önlenmesine ilişkin toplumsal farkındalık ve duyarlılık yaratılması önem kazanmakta, sosyal sorumlulukların yerine getirilmesi gerekmektedir.

Özürlülere götürülen hizmetler bir ayrıcalık değil, sosyal devletin gereği olarak onlara sağlanan bir haktır. Bugün için özürlülük bir insan hakları konusudur. Özürlülük sosyal bir sorundur ve sorunun çözümü için toplumun tüm kesimleri, birlikte işbirliği içinde harekete geçmek görev ve sorumluluğunda olmalıdır. Özürlü vatandaşlarımızın başta istihdam olmak üzere sorun ve ihtiyaçlarının giderilmesinde, merkezi yönetim ve yerel yönetimlerin, özürlü birey ve ailelerin, sivil toplum örgütlerinin ve üniversitelerin işbirliği yapmaları bu açıdan önem taşımaktadır.

Danıştay Kararı İle 2 Liraya Düşürülen Katılım Payı Tekrar Yükselecek. Yatarak Yapılan Tedavilerden de Katılım Payı Alınacak

1 Haziran 2008 tarihinden itibaren yürürlüğe giren Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu uyarınca Kurum tarafından yayımlanan Sağlık Uygulama Tebliği ile ayaktan yapılacak tedavilerde birinci basamak sağlık kurumlarında katılım payı alınmaz iken; ikinci basamak resmi sağlık kurumlarında 3 TL, eğitim ve araştırma hastanelerinde 4 TL, üniversite hastanelerinde 6 TL, özel sağlık kurum ve kuruluşlarında ise 10 TL alınması öngörülmüştü.

Konu ile ilgili olarak Danıştay 10. Dairesine acılan dava sonucu verilen kararda Sağlık Uygulama Tebliği ile katılım paylarına ilişkin uygulamanın yürütülmesinin durdurulmasına karar verildi.

Danıştay 10. Dairesinin verdiği bu karar uyarınca kurum, 2 Haziran 2009 tarihinden geçerli olarak Sağlık Uygulama Tebliği ile belirlenen miktarlarda alınmakta olan katılım payı uygulanmasını durdurdu, tüm sağlık kuruluşları için ayaktan tedavilerde alınmakta olan katılım payı miktarını 2 liraya düşürdü.

Ancak bu defa TBMM'nin 25.06.2009 tarihinde kabul ettiği 5917 sayılı Kanunla Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun katılım payını düzenleyen maddesi değiştirilerek, Kuruma 2 Lira tutarındaki katılım payını 10 katına kadar artırarak almaya yetki verildi.

Aynı Kanunla yatarak tedavi gören hastalardan tedavi bedelinin yüzde biri oranında katılım payı alınması öngörüldü. Yatarak yapılan tedavilerde alınacak katılım payı her bir tedavi için asgari ücretin dörtte birini geçmeyecek. Bir takvim yılı içinde ise alınacak toplam tutar asgari ücret kadar olacak.

Dikkat!!! Zorunlu Sevk Zinciri Başlıyor

Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu uyarınca, 1 Ocak 2009 tarihinden itibaren aile hekimliği uygulamasının başlatıldığı illerde hastaların aile hekimine ya da birinci basamak sağlık kurumuna başvurmadan hastanelere hastanelerden de sevk almadan üniversite hastanelerine gitmeleri mümkün olmayacaktı. Ancak bu uygulama yerel secimler nedeniyle 1 Temmuz 2009 tarihine ertelenmişti.

17 Ocak 2009 tarih ve 27113 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "2008 Yılı Sosyal Güvenlik Kurumu Sağlık Uygulama Tebliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ" ile zorunlu sevk uygulamasına aile hekimliğinin uygulandığı kurumca duyurulacak illerde başlanacak. Aile hekiminden ya da birinci basamak sağlık kurumundan sevk almadan doğrudan hastanelere başvuran sigortalı hastaların tedavi ücretleri acil vakalar hariç kurumca karşılanmayacak.

Aile hekimliğinin uygulandığı illerde ki sigortalıların kurumun yapacağı duyuruları takip ederek, zorunlu sevk uygulamasının başladığı tarihten itibaren hastalar acil vakalar hariç öncelikle aile hekimliğine ya da birinci basamak sağlık kurumu ana çocuk sağlığı merkezi, toplum sağlığı merkezi, verem savaş dispanseri, ilgili mevzuatı doğrultusunda muayene ve tedavilerini yapmakla yetkili oldukları kişilerle sınırlı olmak üzere işyeri hekimleri ve kurum hekimlikleri, üniversitelerin medikososyal birimlerine başvurmaları gereklidir.

Celal TOZAN
celaltozan@hotmail.com

Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı Emekli Aylıklarının Kısa Sürede Bağlanması İçin Basın Açıklaması Yaptı

Birden çok kuruma tabi olarak çalışmış olan, sigorta sicil numarası bulunan ve iş yerinde çalışmış olan sigortalıların emekli aylıklarının bağlanması uzun bir süre alıyor. Kurum bu süreyi en aza indirmek için basın açıklaması yaparak bu durumdaki sigortalıların en az bir yıl önceden kuruma başvurmalarını bildirdi. Yapılan basın açıklamasında şunlar söylendi:

"Aylık bağlama sürelerinin kısaltılması ve bununla ilgili olarak sigortalılarımızın yapacağı işlemlere ilişkin açıklama:

Kurumumuzca aylık bağlama işlemlerinin kısa sürede sonuçlandırılması ve sigortalılarımızın mağduriyetlerinin önlenmesi için bir dizi tedbir alınarak, uygulamaya başlanmıştır. Aylık bağlama işlemlerinin gecikmesinin altındaki temel nedenler göz önünde bulundurulduğunda, yapılan düzenlemelerin istenen sonucu sağlaması için sigortalılarımızın hizmet birleştirme, mükerrer sigorta sicil numaralarını tekleştirme gibi işlemleri aylık bağlama talebinden en az bir yıl önce gerçekleştirmeleri büyük önem taşımaktadır.

Durumları aşağıdaki şartlara uyan sigortalılarımızın, aylık bağlama işlemlerindeki gecikmeleri en aza indirmek, hizmetlerini birleştirmek, sigorta sicil numaralarını tekleştirmek üzere hizmet akdi ve bağımsız çalışan sigortalıların en son çalışmalarının bulunduğu il müdürlüklerimize, kamu çalışanlarının ise çalıştıkları kurumlara aylık talebinden en az bir yıl önce başvurmaları önemle hatırlatılır.

- Birden fazla sigorta sicil numarası bulunan,
- Birden fazla ilde çalışmaları bulunan,
- Birden fazla sosyal güvenlik kanununa (SSK, Bağ-Kur, Emekli Sandığı) veya sigortalılık haline (4/a, 4/b veya 4/c) tabi çalışmaları olan,

sigortalılarımız söz konusu işlemler için öncelikle emeklilik durumlarıyla ilgili Kurumumuzun www.sgk.gov.tr web sayfası, 'çalışan' bölümünün altında bulunan 'Ne zaman emekli olurum' başlıklı interaktif hizmet linkini kullanarak bilgi alabilirler."

Malullük Aylığı

Celal TOZAN
TÜRK-İŞ Sosyal Güvenlik Danışmanı
celaltozan@hotmail.com

Sigortalıların maluliyetlerini nasıl tespit ettirecekleri, hangi şartlarda maluliyet aylığına hak kazanacakları, malullük aylığı için nasıl ve nereye başvuracakları ile malullük sigortasından sağlanan yardımlar soru-cevap şeklinde aşağıda açıklanmıştır.

Malullük aylığı nedir?

Malullük aylığı, Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununa göre kurumca yetkilendirilmiş sağlık kuruluşlarının sağlık kurulları tarafından düzenlenen raporlara dayanarak çalışamayacak durumda malul olduğu tespit edilen sigortalılara bağlanan aylıktır.

Kimler malullük aylığından yararlanır?

Kurum tarafından maluliyeti tespit edilmiş ve malullük aylığı için gerekli olan sigortalılık süresi ile prim ödeme gün sayısını tamamlamış olan sigortalılar malullük aylığından yararlanır.

Kimler malul sayılır?

Çalışma gücünün veya iş kazası ve meslek hastalığı sonucu meslekte kazanma gücünün yüzde 60'ını kaybettiği kurum sağlık kurullarınca tespit edilen sigortalı malul sayılır.

Sigortalı ilk defa çalışmaya başladığı tarihten önce hastalığı veya geçirdiği kaza sonucu çalışma gücünün yüzde 60'ını kaybetmiş ise buna bağlı olarak malullük aylığı bağlanmaz. Ancak ilk defa sigortalı olarak işe başlamadan önce var olan hastalık başlangıçta maluliyeti gerektirecek durumda değilken çalışmaya başladıktan bir süre sonra sigortalıyı malul duruma düşürürse bu hastalığa bağlı olarak maluliyeti kabul edilir.

Maluliyetin tespiti için nereye başvurulur?

Geçirdiği kaza veya hastalığı sonucu çalışma gücünün yüzde 60'ını kaybettiğini düşünen sigortalı maluliyetinin tespiti için, ikametgâhının bulunduğu Sosyal Güvenlik İl veya Sosyal Güvenlik Merkez Müdürlüklerine yazılı olarak başvurup yetkili sağlık kurumuna sevkini yaptıracaktır.

Sigortalının maluliyetinin tespitini isteyebilmesi için 1800 gün malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primi ödemiş olması gerekmektedir. Ancak prim gün sayısı eksik olanlar hizmet borçlanması yaparak prim gün sayısını tamamlayabilirler. Hizmet borçlanma bedellerini ödemeden sevk edilen sigortalılar maluliyetlerinin tespitine ilişkin masraflarını kendileri öder.

Sigortalının maluliyetinin tespitini isteyebilmesi için çalışıyor olması gerekir mi?

Sigortalının maluliyetinin tespitini isteyebilmesi için fiilen çalışıyor olması gerekmez. Çalışmayan ancak malullük aylığını hak etmek için sigortalılık süresini ve prim gün sayısını tamamlamış olan sigortalı da Sosyal Güvenlik İl veya Merkez Müdürlüklerine yazılı olarak başvurup maluliyetinin tespitini isteyebilir.

Kurum sağlık kurullarınca malul sayılmayanlar bu karara karşı nasıl ve nereye itiraz edebilir?

Kurum sağlık kurulunun düzenlediği raporla çalışma gücünün yüzde 60'ını kaybetmediği belirtilerek malul sayılmayan sigortalı bu karara karşı Yüksek Sağlık Kurulu nezdinde itiraz edebilir.

Bunun için sigortalının maluliyetinin tespitini istediği Sosyal Güvenlik İl veya Merkez Müdürlüğüne talebinin bir kez de Yüksek Sağlık Kurulu tarafından incelenmesi için yazılı olarak başvurması gerekir. Yüksek Sağlık Kurulunun kararına karşı yargı yoluna başvurabilir.

Malullük aylığını hak etmek için gerekli olan sigortalılık süresi ile prim gün sayısı ne kadardır?

Malullük aylığını hak etmek için sigortalının 10 yıllık sigortalılık süresini tamamlamış 1800 gün malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primi ödemiş olması gerekir.

Malullük aylığının bağlanması için nereye ve nasıl başvurulur?

Malullük aylığının bağlanması için sigortalının son defa tabi olduğu Sosyal Güvenlik İl veya Sosyal Güvenlik Merkez Müdürlüğüne başvurması uygun olacaktır. Ancak sigortalının ikametgâhına yakın müdürlüğe de başvurması mümkündür.

Hizmet akdi devam etmekte iken maluliyetinin tespitini yaptıran sigortalıların malullük aylığının bağlanması için kuruma başvurmadan önce hizmet akitlerini sona erdirmeleri gereklidir.

Malullük aylığı başvurusu örneği kurumca hazırlanmış dilekçe ile yapılır. Dilekçe ekine sigortalının bir adet belgelik fotoğrafı eklenir.

Malullük aylığı hangi tarihte başlar?

Sigortalının malul sayılmasına esas tutulan rapor tarihi, malullük aylığının bağlanması için yazılı başvurunun yapıldığı tarihinden önce ise yazılı istek yapılan tarihten, malul sayılmasına esas tutulan rapor tarihi, malullük aylığının bağlanması için yazılı olarak başvurulan tarihten sonra ise rapor tarihini takip eden aybaşından itibaren başlar.

Sigortalı aylığın başlangıç tarihinde geçici iş göremezlik geliri alıyor ise malullük aylığı geçici iş göremezlik gelirinin sona erdiği tarihi takip eden aybaşında başlar.

Malullük aylığı hangi nedenlerle kesilir?

Malullük aylığı, sigortalının Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununa veya yabancı bir ülkenin mevzuatına tabi olarak çalışmaya başlaması halinde çalışmaya başladığı tarih itibariyle kesilir.

Yapılan kontrol muayenesi sonucu sigortalının malullük halinin ortadan katlığının tespit edilmesi halinde ise buna ilişkin raporun tarihini takip eden aybaşından itibaren malullük aylığı kesilir.

Malullük aylığı kesilen sigortalıya aylığı yeniden bağlanır mı?

Malullük aylığı almakta iken çalışmaya başlaması nedeniyle aylığı kesilen sigortalı işten ayrıldıktan sonra tekrar malullük aylığının bağlanmasını talep edebilir. Kurum tarafından kontrol muayenesi yaptırılan sigortalının maluliyet halinin devam ettiği tespit edilir ise malullük aylığı yeniden bağlanır.

Malullük aylığı alan sigortalı aylığı kesilmeden sosyal güvenlik destek primi ödeyerek çalışabilir mi?

Bağ-Kur (1479 sayılı kanuna) ve Tarım Sosyal Sigortalar (2926 sayılı kanuna) kanunlarına göre malullük aylığı alanlardan Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun yürürlüğe girdiği 1 Ekim 2008 tarihinden önce kendi adına ve hesabına bağımsız olarak çalışanların ve bu tarihten sonrada çalışmaya devam edenler ile devlet memuru olarak çalışanların, bu kanunun yürürlük tarihinden sonra da aynı durumlarda çalışmaya başlayacak olanların malullük aylıkları kesilmez.

Bağ-Kur veya Tarım Sosyal Sigortalar Kanunlarına göre malullük aylığı almakta olanlardan hizmet akdine tabi olarak çalışanların, 1 Ekim 2008 tarihinden sonra çalışmaya başlayacak olanların haklarında ise sosyal güvenlik destek primi uygulanır, aylıkları kesilmez.

Sosyal Sigortalar (506 sayılı kanuna) ile Tarım İşçileri Sosyal Sigortalar (2925 sayılı kanuna) kanunlarına göre malullük aylığı alanların hizmet akdine tabi olarak (iş sözleşmesine tabi olarak) işçi statüsünde çalışmaları halinde malullük aylıkları kesilir. Bunlardan devlet memuru veya kendi adına ve hesabına bağımsız olarak çalışanların veya 1 Ekim 2008 tarihinden sonra bu statülerde çalışacak olanların aylıkları ise kesilmez. Ancak kendi adına ve hesabına bağımsız olarak çalışanlar hakkında sosyal güvenlik destek primi uygulanır.

Mamullük aylığı almakta iken kendi adına ve hesabına bağımsız olarak çalışacakların ödeyecekleri sosyal güvenlik destek primi tutarı ne kadardır? Ne şekilde ödenecektir?

Sosyal güvenlik destek primi tutarı 2008 yılı için sigortalıya ödenen malullük aylığının yüzde 12'si tutarındadır. Yüzde 12 oranı, 1.1.2009 tarihinden itibaren her yıl bir puan artırılarak uygulanacaktır (2009 yılı için yüzde 13 tür.). Ancak bu oran yüzde 15 i aşmayacaktır.

Malullük aylığı almakta iken kendi adına ve hesabına bağımsız olarak çalışmaya başlayan sigortalı sosyal güvenlik destek primine tabi tutulması için yazılı olarak işyerinin bulunduğu yerdeki Sosyal Güvenlik İl veya Merkez Müdürlüklerine başvuracaktır.

Kontrol muayenesi nedir?

Maluliyetine karar verilen sigortalının ileride maluliyet derecesinin değişebileceğinin düşünülmesi halinde kurum sağlık kurulunca, kurum sağlık kurulunun kararına karşı sigortalının veya hak sahiplerinin itirazları halinde, sigortalının maluliyetinin tespiti ile ilgili olarak diğer kimselerin itirazları veya şikâyet yada ihbar hallerinde, kurumun yürüttüğü denetim, inceleme ve soruşturma sırasında ihtiyaç duyması halinde, sigortalının maluliyetine karar verilen hastalık yada sakatlığı ile ilgili olarak yeniden muayene ve tetkike tabi tutulmasıdır.

Kontrol muayenesi sonrasında düzenlenen rapora göre sigortalı hakkında hangi işlemler yapılır?

Sağlık kurulunca ihtiyaç duyulması nedeniyle, sigortalının kendisinin yada hak sahiplerinin itirazları sonucu yapılan kontrol muayenesi sonrasında düzenlenen raporda, sigortalının maluliyet halinin devam ettiğine karar verilmiş ise malullük aylığını almaya devam eder.

Maluliyet halinin ilerleyip muhtaç duruma düştüğü tespit edilmiş ise buna göre malullük aylığı yeniden hesaplanır.

Sigortalının maluliyet halinin ortadan kalktığı, bir başka söyleyişle çalışma gücünü ya da meslekte kazanma gücünün kayıp oranı yüzde 60'ın altına düştüğü tespit edilirse rapor tarihini takip eden aybaşından itibaren malullük aylığı kesilir.

İhbar, şikayet ya da kurumca yürütülen inceleme, denetim ve soruşturma nedeniyle yapılan kontrol muayenesi sonucu düzenlenen raporda sigortalının maluliyet halinin devam ettiği tespit edilmiş ise malullük aylığının ödenmesine devam edilir. Muhtaç duruma düştüğü tespit edilir ise malullük aylığı buna göre yeniden hesaplanır. Ancak malul olmadığı halde malullük aylığının bağlandığı tespit edilir ise aylık bağlandığı tarihten itibaren kesilerek, ödenen aylıklar faizi ile birlikte geri alınıp, neden olanlar hakkında yasal işlem yapılır.

Maluliyeti tespit edilerek malullük aylığı bağlanan sigortalının maluliyet derecesinin artması halinde kontrol muayenesi talep edebilir mi?

Malullük aylığı bağlanan sigortalı aylık almakta iken maluliyet halinin artarak başka birinin bakımına muhtaç duruma düşmüş ise bu halinin tespiti ile aylığının buna göre yeniden hesaplanması için kontrol muayenesine tabi tutulmasını isteyebilir. Kontrol muayenesi talebi yazılı olarak sigortalının bulunduğu yerdeki Sosyal Güvenlik İl veya Merkez Müdürlüklerine yapabilir.

Malullük aylığının hesaplanmasında aylık bağlama oranı ne kadardır?

Malullük aylığının hesaplanmasında aylık bağlama oranı, hizmet akdi ile çalışan sigortalı işçi için prim gün sayısı 7200 günün altında ise 7200 gün üzerinden, fazla ise prim gün sayısı üzerinden (diğer sigortalılar için prim gün sayısı 9000'dir) hesaplanır.

Malul duruma düşen sigortalının başka birinin yardımına muhtaç durumda olduğu sağlık kurulu raporunda tespit edilmiş ise yukarıda belirtilen şekilde hesaplanan aylık bağlama oranı 10 puan artırılır.

Malullük aylığı alan sigortalı aynı zamanda emekliliğini hak etmiş ise emekli aylığını da alabilirimi?

Malullük aylığı almakta iken emekliliğini de hak eden sigortalıya, sigortalının yazılı müracaatı halinde emekli aylığı da hesaplanır. Her iki aylık karşılaştırılır. Hangisi yüksekse o aylığı ödenir. Diğer aylık kesilir.

İş kazası ya da meslek hastalığı sonucu meslekte kazanma gücünün yüzde 60 veya daha yukarı oranda kaybetmiş sigortalı aynı zamanda iş kazası, meslek hastalığından gelir alıp malullük aylığını da alabilir mi?

İş kazası ve meslek hastalığı sonucu meslekte kazanma gücünü yüzde 60 ve daha yukarı oranda kaybeden sigortalılara hem gelir hem de malullük aylığı bağlanır. Yüksek olanın tamamı diğerininse yarısı ödenir.

Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun yürürlüğe girdiği 1.10.2008 tarihinden önce sigortalı olanların malullük aylığını hak etmelerinde hangi şartlar aranacak?

1.10.2008 tarihinden önce malullük aylığı bağlanmış olan sigortalıların durum değişiklikleri nedeniyle aylıklarının artırılmasında, kesilmesinde ve yeniden bağlanmasında, 1.10.2008 tarihinden önceki mevzuat hükümleri uygulanacaktır.

Sosyal Sigortalar (506 sayılı kanuna) ve Tarım İşçileri Sosyal Sigortalar (2925 sayılı kanuna) kanunlarına tabi sigortalılardan, Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun yürürlüğe girdiği 1.10.2008 tarihinden önce maluliyet talebinde bulunmuş olup maluliyetleri 1.10.2008 tarihinden sonra tespit edilmiş olanlara yürürlükten kaldırılan mevzuat hükümlerine göre malullük aylıkları bağlanır.

Bunlardan kendi adına ve hesabına bağımsız olarak ya da devlet memuru olarak çalışacak olanların malullük aylıkları kesilmez. Ancak kendi adına ve hesabına bağımsız olarak çalışacaklardan sosyal güvenlik destek primi alınır.

1.10.2008 tarihinden önce maluliyetinin tespiti talebinde bulunmuş, ancak maluliyetine bu tarihten sonra karar verilmiş olan sigortalılara yürürlükten kaldırılan sosyal güvenlik kurumları mevzuat hükümlerine göre malullük aylıkları bağlanır.

Sosyal güvenlik destek primi bakımından yukarıda belirtilen esaslar uygulanır.

1.10.2008 tarihinden önce (506 sayılı Sosyal Sigortalar kanununa göre) malullük aylığını hak etmek için aranan şartlar nelerdi?

1.10.2008 tarihinden önce malullük aylığının bağlanması için aranan şartlar:

- Malul sayılmak,
- En az 5 yıllık sigortalılık süresini tamamlamış olmak ve her sigortalılık yılı için ortalama 180 gün malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primi ödemiş olmak (5 yıl için 900 gün),
- Sigortalılık süresine bakılmaksızın 1800 gün prim ödemiş olmaktır.

Acımız Büyük...

Ekrem FEDAİ'yi Kaybettik

Türkiye Maden İşçileri Sendikası Genel Başkanı

Ekrem Fedai

25 Haziran 2009 günü sabaha karşı vefat etti. Bir süredir kanser tedavisi gören Fedai, 25 Haziran 2009 günü öğle namazının ardından Kütahya Tunçbilek'te aile mezarlığında toprağa verildi. Fedai'nin cenaze törenine TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu'nu temsilen Genel Teşkilatlandırma Sekreteri Pevrul Kavlak katıldı.

Ekrem Fedai, 1951 yılında Kütahya'nın Tavşanlı ilçesinde dünyaya geldi. İlk ve orta öğrenimini burada tamamlayan Fedai, 1969 yılında Eskişehir Teknisyen Okulu Makine Bölümü'nden mezun oldu. 1973 yılında TKİ Garp Linyitleri işletmesinde işe başlayan Fedai, 1986 yılına kadar bu işletmede görev yaptı. 1986 tarihinde T. Maden-İş Sendikası Batı Anadolu Şubesi'nin Genel Kurulu'nda Mali Sekreterlik görevine seçilen Fedai, aynı Şubenin 1996 tarihinde yapılan Genel Kurulu'nda Şube Başkanlığı görevine getirildi. Ekrem Fedai, 1999 yılında yapılan Şube Olağan Genel Kurulu'nda şube başkanlığı görevine yeniden getirildi. Fedai, şube başkanlığı görevini yürütürken T. Maden-İş Sendikası'nın 2003 yılında gerçekleştirilen 7. Olağan Genel Kurulu'nda Genel Toplu İş Sözleşmesi ve Mevzuat Sekreterliği görevine seçildi. Fedai, aynı göreve 2007 tarihlerinde gerçekleştirilen 8. Olağan Genel Kurul'da yeniden seçildi. Ekrem Fedai Kasım 2008'de yapılan Olağanüstü Genel Kurulda Sendikanın genel başkanlığa getirildi. Evli ve üç çocuk babasıydı.

Ekrem Fedai'ye Allah'tan rahmet, ailesine, TÜRK-İŞ ve T. Maden-İş Sendikası topluluğuna başsağlığı diliyoruz.

Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu Kuruldu

Kadın haklarının korunması ve geliştirilmesi, kadın-erkek eşitliğinin sağlanmasına yönelik Türkiye ve uluslararası alandaki gelişmelerin izlenmesi, bu gelişmeler konusunda Meclis'in bilgilendirilmesi, kanun tasarı ve teklifleriyle kanun hükmünde kararnameler hakkında ihtisas komisyonlarına görüş sunulması gibi görevleri yürütmek üzere TBMM Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu kuruldu. Komisyon 17 kişiden oluşuyor. Komisyonda 5 de erkek üye bulunuyor. Komisyon Başkanlığına AKP İstanbul Milletvekili Güldal Akşit getirildi.

Komisyon, kadın-erkek eşitliği konusunda kamuyu bilgilendirici etkinlikler yapacak. Kadın-erkek eşitliğinin ihlaline ve cinsiyete dayalı ayrımcılığa ilişkin başvuruları inceleyip, gerekli hallerde bu iddiaları yetkili mercilere iletecek.

ITUC Raporu Yayımlandı

Uluslararası Sendikalar Örgütü ITUC "İşgücü piyasasında cinsiyet eşitliği (eşitsizliği): küresel eğilimler ve gelişmelere genel bakış" konulu bir rapor hazırladı. 2008 yılında kadın ve erkek arasındaki mevcut ücret eşitsizliklerine yoğunlaşan ITUC, bu yıl kapsamı daha da genişletmiş ve sadece eşit ücretler değil, aynı zamanda ödemeler ve istihdamda kadın üzerine yaşanan küresel ekonomik krizin etkilerini de raporuna dâhil etti. ITUC raporu iki bölümden oluşuyor. İlk bölümde, 20 ülkedeki ücret farklılıklarına ve ücretler ve çalışma yaşamı dengesine yönelik kadın erkek görüşlerine yer veriliyor. Günümüzde yaşanan ekonomik krizin kadın çalışanların ücret ve istihdamına etkisi ve önceki yaşanan krizlerden ne gibi deneyimler elde edildiği yer alıyor. Uluslararası cinsiyet ücret farkının tanımı, veri toplama, analiz etme ve yöntemlere ilişkin uyum tartışılıyor.

İkinci bölümde ise, kadına karşı şiddete yer veriliyor. Sosyal ve kültürel perspektiflerden insan haklarına kadar kadına karşı şiddet inceleniyor.

Raporda elde edilen bulgular ise şu şekilde sıralanıyor:

– 20 ülke örneği dikkate alındığında tüm veriler cinsiyet ücret farkı ortalamasını yüzde 22.4 olarak belirlemektedir. Erkeklerde ortalama ücret farkı ise düşmekte olup yüzde 20.4'tür.

– Ülkelerin birçoğunda cinsiyet ücret farkı yaşla beraber artmaktadır. Ortak inanışın tersine yüksek düzeydeki eğitimin bu farkı daha da artırdığı görülmektedir. Bu, işyeri ayrımcılığı, mesleki farklılıklar veya erkeklere göre kadınların yüksek oranda yarı zamanlı (part-time) çalıştırılması ve ayrıca eğitimlerinin düşük oluşundan kaynaklanabilir.

– Sendikal üyelik, ücret eşitliğinde olumlu bir etkiye sahiptir. Hemen her ülkede kadın ve erkek arasındaki kazanç farklılıkları, sendika üyesi olan erkek ve kadın işçilerde oldukça düşüktür, sendika üyesi olmayan kadın ve erkek arasındaki farklılıklar yüksek orandadır.

– Mevcut ekonomik krizin etkilerini şu anda değerlendirmek erken olsa da, özellikle de dünyanın ekonomik olarak az gelişmiş bölgelerinde kadınların iş piyasasındaki durumlarını olumsuz etkilediği önceki krizlerde görülmüştür.

– Kadına karşı şiddet, kadınları fiziksel ve zihinsel anlamda olumsuz etkileyen bir insan hakları ihlalidir. Ücretli işe giren mağdurlara doğrudan ve zararlı etkisi vardır.

Hülya UZUNER
hulyauzuner@gmail.com

ILO'dan "Cinsiyet Eşitliği" Projesi

Uluslararası Çalışma Örgütü Ankara Temsilciliği, "Türkiye'de kadınlar için insana yakışır iş imkânları sağlanması yoluyla cinsiyet eşitliğinin gerçekleştirilmesine yönelik aktif işgücü piyasası politikaları" projesi başlattı.

Projenin amacı, il düzeyinde İŞKUR personelinin ve sosyal ortakların kapasitesini geliştirmek, Ankara, Gaziantep ve Konya olmak üzere proje illerinde kadınların işgücüne katılımlarını artırarak ve onları aktif işgücü piyasası programlarına yönlendirerek kadın istihdamının artışına katkıda bulunmak olarak belirlendi.

Projenin beklenen çıktıları:

- Özel olarak kadınların istihdamına ve işgücüne katılımına yönelik aktif işgücü piyasası politikaları daha gelişkin teknik kapasiteyle İŞKUR tarafından geliştirilmesi ve uygulanması,
- Pilot illerdeki yerel kurumlar düzeyinde, kadınların istihdamı bağlamında bilgi ve hakları temel alan mekanizmalar geliştirilmesi ve desteklenmesi,
- Hedef genç kadınların işgücü piyasasına kalıcı biçimde dâhil olmalarıdır.

Proje illerindeki kadınlara, işgücü piyasasının çeşitli sektörlerine girebilmeleri için gerekli bilgi, beceri ve tutumları kazandırmak için doğrudan destek sağlanacak. Kadınlara verilecek eğitimler;

- Kadınların insan hakları
- Yazılı ve sözlü iletişim, temel yaşam becerileri gibi, istihdam olunabilirlik açısından gerekli temel beceriler,
- İller için geliştirilen "meslek barometreler" temelinde belirlenen alanlarda özel beceri eğitimi ve mesleki eğitim,
- Özellikle lise ve üniversite mezunları için iş arama becerileri ve okuldan işe düzgün geçiş,
- Genç kadın mezunlar için girişimcilik becerileri ve kendi hesabına çalışma eğitimi.

KEİG'ten Kadın Raporu

Kadın Emeği ve İstihdamı Girişimi (KEİG) Platformu, kriz dönemine rastlayan bu dönemde kadınların ekonomik yaşam içindeki yerini sorgulamak, sorunlarını saptamak ve çözüm önerileri sunabilmek için "Türkiye'de Kadın Emeği ve İstihdamı Sorun Alanları ve Politika Önerileri" konulu rapor hazırladı.

Raporda; kadınların işgücü piyasalarındaki durumu, sosyal güvenlik meselesi, kadın istihdamına çözüm olarak bugüne kadar önerilen konulara yönelik eleştiriler ve çözüm önerileri yer alıyor.

Raporda politika önerileri de yer alıyor. Buna göre; Kalkınma planlarına cinsiyet eşitliği bakış açısı dâhil edilmelidir, eşitlik için toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme şarttır, istihdam stratejileri oluşturulmalıdır, işe alınma, meslek içi eğitim ve işte yükselmede ayrımcılığa son verilmelidir, cinsel taciz önlenmelidir, çalışma koşulları iyileştirilmelidir, pozitif ayrımcılık uygulanmalıdır, iş ve özel yaşamı uzlaştırıcı politikalara acilen gereksinim vardır, sendikalarda kadın temsiliyeti sağlanmalıdır.

Üreten Türkiye Platformu "Kriz Varsa Çare de Var" Diyor

Ekonomileri üretim, tüketim ve istihdam ayakta tutar. Biri olmazsa diğeri de olmaz.

Yaşamakta olduğumuz küresel krizin etkilerini hafifletmek, işyerlerinin kapanmasını ve işsizliğin, yoksulluğun artmasını önlemek, tüketicilere ve halka güven vermek amacıyla bir araya gelen TÜRK-İŞ, TOBB, HAK-İŞ, TESK, TİSK ve KAMU-SEN konfederasyonları "Kriz Varsa Çare de Var " adıyla yeni bir kampanya başlattıar.

Konfederasyonumuzun geçtiğimiz yıllarda yapılan genel kurullarında alınan kararlar gereğince "Türkiye'de Üretilen Malın Kullanılması" ile ilgili genel düşüncenin de yansıtıldığı kampanyada "Türkiye'nin alın terini taşıyanı tercih edeceğiz", "Haydi Türkiye, Önce Üretmeye, Sonra da Kendi ürettiğini Tüketmeye" şeklinde sloganlar da yer alıyor.

Kampanyanın halka tanıtımı için 21 Mayıs 2009 aksamı gazete yöneticileri ile İstanbul'da bir toplantı yapıldıktan sonra 22 Mayıs 2009 sabahı da bir basın toplantısı ile kampanya kamuoyuna tanıtıldı.

TÜRK-İŞ yıllardır, Türkiye'de Üretilen Malın Kullanımı için Odalar Birliği, esnaflar, işveren sendikaları ve diğer işçi sendikalara sürekli çağrıda bulunmuştu. Ancak bazı "ithalatçı lobilerin" bunu kasıtlı olarak bir dış sermaye düşmanlığı olarak göstermesi nedeniyle bu kampanyalar kısıtlı şekilde yürütülmüştü. TÜRK-İŞ geçtiğimiz çalışma döneminde İstanbul Ticaret Odası ile birlikte benzer bir kampanyaya başlamış ve konu ile ilgili bazı çalışmalar gerçekleştirilmişti.

TÜRK-İŞ bu kampanyada yer alarak öncelikle krizin ülkemiz için en hafif bir şekilde atlatılması, işyerlerinin kapanmaması, işsizliğin artmaması için kampanyanın medya mensuplarına, halka ve çalışanlara benimsetilmesini istedi. Bu amaçla kampanya da kullanılacak posterler hazırlandı.

"Kriz Varsa Çare de Var, Ekonomileri Üretim, Tüketim, İstihdam Ayakta Tutar" başlığı altında 6 kuruluş tarafından yayınlanan ortak bildiri şu şekilde hazırlandı:

Sinan VARGI
sinanvargi@turkis.org.tr

Kriz Varsa Çare de Var Kampanya Bildirgesi

Bu kriz diğerlerine benzemiyor; pek çok sektöre, şirkete, kişiye olduğu gibi pek çok ülkeye de zarar veriyor. Elbette bir gün etkisini azaltacak ve sona erecek. İşte o gün krizden daha az hasar görmüş olanlar uluslar arası rekabet yarışına diğerlerinden önde devam edecek. Türkiyemiz de krizden etkilenen ülkelerden biri. Tüketici güven endeksi düşüyor, tüketim ve üretim azalıyor, işsizlik rekor düzeyde.

Ama kriz varsa çare de var.

Ayağa kalkmak için bir fitilin ateşlenmesine ihtiyaç var. Ne kadar tek vücut olursak, ekonomik gücümüz ve hedeflerimize ulaşma başarımız o kadar artacak. Öncelikle şunu anlamalıyız ki "üretim-tüketim-istihdam" birbirine bağlı. Biri olmazsa hiç biri yok.

Tüm dünyada tüketim düştü. Bizim ayakta kalabilmek için iç piyasamızı canlandırmamız şart. Bu krizi atlatmamızı sağlayacak şey, gayri safi milli hasılanın yüzde 70'ini oluşturan hane halkı harcamalarını canlı tutmaktır. Ülkeler artık iç pazarını diğer ülkelere kaptırmama mücadelesi veriyor. Üretime ve tüketime açık, genç nüfusu ile Türkiye bu anlamda çok şanslı.

Bugün dünya bizim ürettiğimizi tüketiyor. Ürünlerimizi 200'den fazla ülkeye satıyoruz, üretim gücümüzü tüm dünya kabul etti. Avrupalıların satın aldıkları her 1 bin dayanıklı tüketim ürününden 200'ü, her bin otomobil ve ticari araçtan 64'ü Türkiye'de üretiliyor.

İşçi-işveren el ele verdik, üreten, Türkiye'yi temsil eden TOBB, TÜRK-İŞ, TESK, TİSK, HAK-İŞ, KAMU-SEN olarak bir araya geldik. "Üreten Türkiye Platformu"nu kurduk. Üreten Türkiye'nin şirketleri, çalışanları, esnafı bu krizden daha az hasar görsün diye "Kriz Varsa Çare de Var" diyor, "Türkiye'nin yüzü gülsün" diye herkese sesleniyoruz;

Ekonomileri istihdam, üretim ve tüketim güçlü kılar. Biri olmazsa kriz kazanır. Ekonomi asıl durduğunda ölür. Krize yenilmeyeceğiz. Çıkacağız pazara, Türkiye'nin alın terini taşıyanı tercih edeceğiz. Ülkemize destek olacağız. Hükümet üstüne düşeni yapacak, tüm kesimlere güven ve destek verecek, ülkede istikrarı koruyacak. Üretim sürecek, istihdam artacak, tüketim gücümüz yükselecek. Haydi Türkiye, önce üretmeye, sonra da kendi ürettiğini tüketmeye.

Ücret Artışı Yok; Açlık ve Yoksulluk Var...

enisbagdadioglu@ttmail.com

Dört kişilik ailenin açlık sınırı 733.- TL, yoksulluk sınırı 2.389.- TL.

Asgari ücret Temmuz'da 19,35 TL. artışla 546,48 TL. olacak.

Mutfak Enflasyonunda gerileme var.

Çalışanların geçim koşullarını ortaya koyan önemli bir gösterge olan "TÜRK-İŞ Açlık ve Yoksulluk Sınırı" çalışması 22 yıldan bu yana düzenli olarak her ay hesaplanarak açıklanmaktadır.

İktisaden dar ve sabit gelirli kesimlerin gelirleri belirlenirken geçim şartlarının dikkate alınması temel bir yaklaşım olmalıdır. Açlık ve yoksulluk sınırı tutarı ile ücret gelirleri arasındaki fark arttıkça çalışanların ve emeklilerinin içinde bulunduğu geçim sıkıntısı, yoksulluk dayanılmaz boyutlara ulaşmaktadır.

Dört kişilik bir ailenin dengeli, sağlıklı ve yeterli beslenebilmesi için Haziran 2009 ayında yapması gereken gıda harcaması tutarı 733,36 lira olarak hesaplanmıştır. Gıda için yapılması gereken bu harcama tutarı yanı sıra konut (kira, yakacak, elektrik, su vb), ulaşım, giyim, eğitim, haberleşme ve benzeri ihtiyaçların da karşılanması gerekmektedir. Bu zorunlu harcamalar da dikkate alındığında, diğer bir ifadeyle dört kişilik bir ailenin "insan onuruna yaraşır" yaşam sürdürebilmesi için haneye girmesi gereken toplam tutar ise 2.388,78 liraya yükselmektedir.

Mevsim koşullarının etkisiyle özellikle gıda fiyatlarında bu aylarda gerçekleşen gerilemeye bağlı olarak açlık ve yoksulluk sınırı tutarında -nispi- bir gerileme söz konusudur. Ancak çalışanların büyük bir çoğunluğunun gelir düzeyi dikkate alındığında fiyatlardaki bu gerilemenin geçim düzeylerini iyileştirme etkisi sınırlı olmaktadır. Örneğin Temmuz 2009 ayının başında 19,35 liralık bir artışla net 546,48 lira olarak yürürlüğe girecek yeni asgari ücret yine açlık sınırının altında kalmaktadır. Diğer bir ifadeyle, günlük 18,22 TL olacak asgari ücret ile zorunlu ihtiyaçları karşılamak yine mümkün olmamaktadır.

Çalışan kesimin geçimini karşılamaktan uzak yetersiz ücret geliri, aylardır beklenen ücret zammı yerine adaletsiz vergi uygulamaları nedeniyle gerileyen net ücret düzeyi, aşınan satın alma gücü toplumsal huzursuzluğun temelini oluşturmaktadır.

Yaşanan ekonomik krize çare geliştirilirken çalışanların satın alma gücünü iyileştirme yönünün ihmal edilmesi toplumu tedirginliğe, bireyleri endişeye sürüklemektedir. Bu durum, zaten yetersiz olan harcamaların yapılmamasına ve talepte azalmaya yol açmaktadır.

TÜİK ve TÜRK-İŞ gıda endeksi değişiminin yer aldığı grafikten de görüleceği üzere, gıda endeksinin yıllık artış hızı benzeri eğilimle son aylarda gerileme göstermektedir.

Ekonomik krizin etkisiyle özellikle gıda fiyatlarında yılbaşından bu yana görülen gerileme sağlıklı değildir ve "enflasyon gerilemektedir" biçiminde iyimser bir yaklaşımla değerlendirilmemelidir.

Konfederasyonumuz hesaplamasına temel olan gıda maddelerinin fiyatları doğrudan piyasadan, market ve semt pazarları dolaşılarak belirlenmektedir. Yapılan hesaplama sonuçları her ayın son haftası açıklanmaktadır. TÜİK tarafından yapılan çalışmanın sonuçları ise izleyen ayın

Tablo 1: Dört Kişilik Ailenin Açlık ve Yoksulluk Sınırı (TL/Ay)

	Haziran'2008	Aralık'2008	Mayıs'2009	Haziran'2009
Yetişkin İşçi	198,82	205,28	206,92	204,48
Yetişkin Kadın	165,07	170,31	171,69	169,19
15-19 Yaş Grubu Çocuk	207,57	216,40	217,82	214,55
4-6 Yaş Grubu Çocuk	139,35	147,67	147,70	145,13
Açlık Sınırı	**710,82**	**739,67**	**744,12**	**733,36**
Yoksulluk Sınırı	**2.315,37**	**2.409,35**	**2.423,85**	**2.388,78**

* Gıda harcaması tutarı, yuvarlama nedeniyle toplamda farklı olabilmektedir.

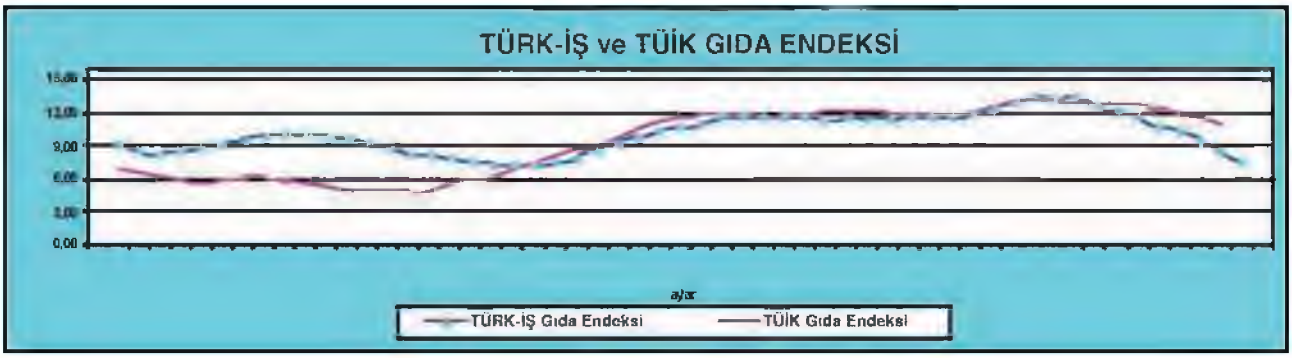

ilk haftası açıklanmakta ve açıklanan bu veriler benzeri çalışmayı yapan kuruluşların temel girdisi olmaktadır. Konfederasyonumuz çalışması bu niteliğiyle bağımsız ve tüketici fiyatlarındaki artış eğilimini yansıtan "öncü gösterge" olarak kabul edilmektedir.

TÜRK-İŞ'in verileri temel alındığında Haziran 2009 ayı itibariyle "mutfak enflasyonu"ndaki değişim şöyle olmuştur:

- Ankara'da yaşayan dört kişilik bir ailenin "gıda için" yapması gereken asgari harcama tutarı bir önceki aya göre yüzde 1,45 oranında azalmıştır. Böylece son üç yıl itibariyle gıda fiyatlarında bu ay gerileme söz konusu olmuştur.
- Gıda enflasyonunda yılın ilk altı ayı itibariyle fiyatlarda yüzde 0,85 oranında gerileme gerçekleşmiştir. 2009 yılı bütünü açısından enflasyonun öngörülenin altında gerçekleşmesi olasıdır.
- Gıda harcaması tutarındaki artış son oniki ay itibariyle sadece yüzde 3,17 düzeyinde olmuştur.
- Yıllık ortalama artış oranı ise yine gerilemesini sürdürerek yüzde 7,66 oranında gerçekleşmiştir.

Gıda harcaması çalışmasına temel alınan beslenme kalıbında yer alan bazı ürünlerin fiyatlarında Haziran 2009 itibariyle gözlenen değişim ana hatlarıyla şöyle olmuştur:

- Süt, yoğurt, peynir grubunda; bazı süt markaları marketlerde yürütülen kampanya ve promosyon nedeniyle gerilemiş olsa da genel olarak artmış, aynı şeklide peynir ortalama fiyatı da yükselmiştir. Yoğurt fiyatı ise aynı kalmıştır.
- Et, tavuk, balık, sakatat, bakliyat gibi ürünlerin bulunduğu grupta; et ve sakatat fiyatı aynı kalırken, tavuk fiyatı yükselmiş olup yeniden zamlanması beklenmektedir. Yumurta fiyatı ise gerilemiştir. Balık mevsiminin sona ermesi ve genelde kültür balık ürünlerinin tezgahta ağırlıklı olmasıyla bu ürün grubunun payı geçtiğimiz aydan itibaren azalmıştır. Bakliyat ürünleri (kuru fasulye, nohut, yeşil ve kırmızı mercimek, barbunya) fiyatı bu ay değişmemiştir.
- Mevsim şartlarının olumlu etkisi meyve-sebze fiyatlarıyla mutfağa yansımıştır. Ortalama olarak meyve-sebze kilogram fiyatı 2,05 lira olarak hesaplanmıştır. Bu ay ortalama kilogram fiyatı sebzede 1,79 lira ve meyvede 2,50 liradır. Hesaplamada -her zaman olduğu gibi- pazarda yoğun olarak bulunan ve satılan ürünler temel alınmıştır.
- Ekmek, pirinç, un, makarna gibi ürünlerin bulunduğu grupta; bu ay herhangi bir fiyat değişikliği görülmemiştir.
- Son grup içinde yer alan gıda maddelerinden; tereyağı, zeytinyağı ve ayçiçeği yağı değişmemiş, margarin fiyatı ise bazı markalardaki indirim nedeniyle gerilemiştir. Bal, reçel, pekmez, şeker, tuz ile birlikte çay, ıhlamur fiyatı da bu ay değişmemiştir, Siyah zeytin fiyatı aynı kalırken yeşil zeytin fiyatı biraz gerilemiştir. Baharat (kimyon, nane, karabiber, vb) ile yağlı tohum (ceviz, fındık, fıstık, ayçekirdeği vb) fiyatı değişmemiştir. Salça fiyatı bu ay yine aynı kalmıştır.

Tablo 2: Gıda Harcamasındaki Değişim

	Haziran 2006	Haziran 2007	Haziran 2008	Haziran 2009
Bir önceki aya göre değişim oranı (%)	2,37	-0,48	-1,32	-1,45
Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim oranı (%)	5,27	1,32	3,31	-0,85
Bir önceki yılın aynı ayına göre değişim oranı (%)	8,50	9,06	14,03	3,17
12 aylık ortalamalara göre değişim oranı (%)	7,36	11,67	12,32	7,66

T. MADEN-İŞ

Milas'ta Taşerona Karşı Direniş

Türkiye Maden-İş Sendikamız Yatağan ve Havalisi şubesinin örgütlü olduğu Güney Ege Linyitleri İşletmesi Yeniköy Linyitleri Müdürlüğü bünyesinde çalışan maden işçileri taşeronlaştırmaya karşı direniyorlar. Bir günlük iş bırakma eylemi yapan maden işçileri, patlatma ihalesini kazanan taşeron firmanın işyerlerinde çalışmasına izin vermediler. Yatağan ve Havalisi Şubesi işyerinin önüne direniş çadırı kurdu.

Dışarıdan hizmet alımını protesto eden çeşitli dövizler açan maden işçileri kurumun dışarıdan hizmet alımlarının durdurulmasını ve bu hizmetlerin kadrolu işçiler tarafından yapılmasını dile getiren sloganlar attılar. İşçiler, "Kanunlara aykırı olarak yapılmakta olan bu ihalenin iptal edilmesini istiyoruz. Kömürün devlet eliyle işletilmesi gerektiğini kanunlarımız söylüyor. Ülke nüfusumuz artıyor, enerjinin ve yerli kömürlerimizin önemi artıyor, dışa bağımlı enerji politikaları gelişmemizi engelliyor. Tüm bunlar bilinirken işyerlerimizi tasfiye edecek işler yapılıyor" dediler.

TEKGIDA-İŞ

İmza Kampanyası

Tekgıda-İş Sendikası'nın, kıdem tazminatı hakkına yönelik saldırıları önlemek, kamuoyunu ve Hükümeti

uyarmak amacıyla yurt genelinde başlattığı imza kampanyası birçok ilde büyük ses getirdi. 9 Haziran 2009 günü başlatılan ve 9 gün süren imza kampanyasına katılım 100 binleri aştı.

Tekgıda-İş Sendikası İstanbul 8 ve 10 Nolu Şubelerin girişimleri ile başlayan kampanya diğer şube ve illerin katılımıyla geniş bir alana yayıldı. İstanbul, Ankara, Diyarbakır, Tekirdağ, Eskişehir, Samsun, İzmir, Adıyaman, Bitlis ve diğer şubeler de standlar açarak halkın konuya olan ilgisini ve desteğini sağladılar.

Tekgıda-İş Sendikamızdan yapılan açıklamada, "Bu güne kadar fonların akıbeti unutulmamıştır. En yakını konut fonudur. Ev alacağız ümidiyle yıllarca ödeyip yıllar sonra hayal ettirilen evin kapısının tokmağını bile almaya yetmeyen konut fonu. Bu hali ile halkımızın tepkisi 100 binleri buluyorsa değerlendirmeyi ona göre yapmak lazım. Halkın canı burnunda, krizin faturasını işsiz kalmakla ödemiş, bu krize her aileden bir ya da daha fazla işsiz vermiş vatandaşın gözlerinden ateş çıkıyor ama dillerinde dökülenler burada söylenmez. Kriz diye patronlara her türlü kolaylığı vergi avantajlarını sağlayıp, gözünüzü de her zamanki gibi vatandaşa dikerseniz bu sefer halk da bu Hükümeti sandıkta teğet geçecek" denildi.

TEKSİF

Sendikacı İşvereni Eleştirebilir

Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, düzenlenen bir eylemde, iş adamı Sırrı Yırcalı hakkındaki sözleri ne-

deniyle Teksif Balıkesir Şube Başkanı Hüseyin Akyüz'ün manevi tazminata mahkum edilmesine ilişkin yerel mahkeme kararını bozdu. Genel Kurul, Akyüz'ün, Yırcalı hakkındaki, "Sendika düşmanı olduğu ve şahsi çıkar peşinde koştuğu" şeklindeki sözlerinin eleştiri sınırları içinde olduğuna hükmetti.

Yırcalı, Balıkesir'deki Pamuklu Dokuma Fabrikası'nı kapatmasının ardından, Teksif tarafından düzenlenen eylemde, Akyüz'ün kendisi hakkındaki konuşmasında kişilik haklarını ihlal ettiği iddiasıyla manevi tazminat davası açmıştı. Davanın görüldüğü Balıkesir 2. Asliye Hukuk Mahkemesi, Akyüz'ü 30 bin TL tazminata mahkum etmişti. Kararın temyiz istemini görüşen Yargıtay 4. Hukuk Dairesi, Akyüz'ün konuşmayı, fabrikanın kapatılması ve işçilerin işten çıkarılmasından sonra yaptığına işaret ederek, sendikacının sıfatı ve konuşmasının içeriğine göre dava konusu sözleri eleştiri sınırları içinde kaldığı gerekçesiyle yerel mahkeme kararını bozdu. Davayı yeniden görüşen yerel mahkeme, tazminat kararında direndi. Direnme kararı üzerine dosyanın geldiği Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, yerel mahkemenin kararını bozdu. Kurul, 4. Hukuk Dairesinin bozma gerekçelerini yerinde olduğuna işaret ederek, davanın reddi yönünde hüküm kurulması gerektiğine hükmetti.

BASIN-İŞ

Başbakanlık Basımevi'ne Grev İlanı

Basın-İş Sendikamızın örgütlü olduğu ve Resmi Gazete'nin basıldığı Başbakanlık Basımevi'ne grev kararı asıldı. Kararı asmak için Basın-İş Sendikası yöneticileri, TÜRK-İŞ'e bağlı sendikaların yöneticileri 12 Haziran 2009 günü Başbakanlık Basımevi önünde işçilerle bir araya geldiler. Toplantıya TÜRK-İŞ Genel Mali Sekreteri Ergün Atalay da katıldı.

Burada konuşan Basın-İş Sendikası Genel Başkanı Yakup Akkaya, sözleşmede yol kat edemediklerini, hükümetin teklifinin de kabul edilebilir olmadığını söyledi. Başbakan'ın açıklamalarında, "işçiyi enflasyona ez-

dirmeyeceğini" söylediğini aktaran Akkaya, açıklanan enflasyon rakamlarının çarşıya, pazara uymadığını söyledi. İşçi ücretlerinin fiyat artışları karşısında gerilediğini, işçi ücretine yapılan zam yüzde 10'u geçmezken, sadece vergi kesintilerinden doğan yüzde 8 kayıpları olduğunu söyledi.

TÜRK-İŞ Genel Mali Sekreteri Ergün Atalay da TÜRK-İŞ'te örgütlü 270 bin işçi adına yürütülen kamu sözleşmelerinin anlaşmazlık ve grev noktasına geldiğini, bu işçilerden 140 bini adına, ay sonunda grev ilanlarının işyerlerine asılmaya başlanacağını söyledi. Kıdem tazminatının gündeme getirilmesini de eleştiren Atalay, hükümetin, kayıt dışı çalıştırılan, sigortaları ödenmeyen işçilerin kıdem tazminatlarının ödenmesi için düzenleme yapmasını istedi. Hükümetin TÜRK-İŞ'in sesine kulak vermek zorunda olduğunu belirten Atalay, her belediye seçimleri sonrasında yaşanan sendika değiştirme baskısını da eleştirdi. "2009 yılında bu yapılanlar yazıktır, günahtır, ayıptır" diyen Atalay, Başbakan'ın sendika baskısı yapan bürokratlara, siyasilere ve belediye başkanlarına "Siz kendi işinize bakın, işçiler istediği sendikayı seçsin" demesini istedi. Aksi takdirde sorumluluğun Başbakana ait olacağını söyleyen Atalay, sözleşme görüşmelerinde yüzde 20 zam istediklerini ifade ederek, hükümetin teklifinin kabul edilemez olduğunu söyledi. Madencilik işkolunda 700-900 lira ücret alındığını vurgulayan Atalay, 60 yıldır "sorumlu sendikacılık" yaptıklarını, ama bir noktadan sonra alınan grev kararlarını uygulamaktan kaçınmayacaklarını da dile getirdi. Otomobil satışlarındaki patlamaya da dikkat çeken Atalay, işverenlerin, "kriz" gerekçesiyle iş akitlerini feshettikleri işçileri işe başlatmasını beklediklerini de bildirdi.

BASİSEN

ILO'ya Teşmil Şikayeti

Basisen Sendikamız yaklaşık 30 bin bankacıyı ilgilendiren teşmil kararını uygulamayan üç bankayı Uluslararası Çalışma Örgütü'ne şikayet etti. ILO toplantısına katılmak için Cenevre'ye giden Genel Başkan Metin Tiryakioğlu "Bir sonuç alamazsak son silahımızı gazete ilanlarıyla çekeceğiz" dedi.

Teşmil kararı, 29 Mart 2009 tarihinde Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe girmişti. Ancak aradan geçen zamanda söz konusu üç banka (Finansbank, Fortisbank, Denizbank) kararla ilgili herhangi bir adım atmadı.

Genel Başkan Tiryakioğlu, "Cenevre'de toplantılarda kulis yapacağız. Yeni Çalışma Bakanı da ILO toplantısına katılacak. Orada bakanla da görüşeceğim. Bakanla görüşmeden bu iş olmaz. Orada bir şeylerin netleşmesini bekliyoruz" açıklamasını yaptı. Teşmil kararının altına imza atan Hükümetin, yasanın uygulanmasını da takip etmesi gerektiğini ifade eden Tiryakioğlu, Finansbank ve Denizbank Genel Müdürleri ile görüştüğünü ancak bir sonuç alamadıklarını söyledi. Tiryakioğlu, "Hiç bir sonuç alamazsak 25-30 bin kişi için gazetelere ilan vereceğim. İşte kanun bu, uygulamayan da bu bankalar diyeceğim. Bu bizim en son çekeceğimiz silah olur" dedi.

T. YOL-İŞ

İl Özel İdarelerine Tepki

Türkiye Yol-İş Sendikası Genel Başkanı Ramazan Ağar 8 Haziran 2009 günü düzenlediği basın toplantısıyla İl Özel İdarelerinde ikramiyelerin ödenmemesine tepki gösterdi. Yol-İş'in örgütlü olduğu Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün 2005 yılında kapatılmasıyla, burada çalışan tüm personel görev, yetki, makine, teçhizat ile birlikte İl Özel İdareleri'ne devredilmişti. 5286 Sayılı Kanunla bu düzenleme yapılırken, işçilerin maaş, ikramiye ve diğer alacaklarının yeni bir düzenleme yapılıncaya kadar Merkezi bütçeden karşılanacağı

karara bağlanmıştı. Daha sonra 5779 sayılı Kanunla yeni düzenlemeler yapılmış, ödemelerin 5 yıllık süre ile merkezi bütçeden karşılanacağı, bu sürenin Bakanlar Kurulu kararı ile 5 yıl daha uzatılabileceği kararlaştırılmıştı.

Ancak Hükümet 2009 yılı bütçesini hazırlarken, daha 5 yıllık süre dolmadan yeni bir düzenleme yaptı. Bütçe Kanunu'nun 13/b-2 maddesi ile yapılan düzenlemeye göre, Maliye Bakanlığı'nca İl Özel İdareleri'ne gönderilecek ödeneklerin 1/3'ünün eksik ödenebileceği hakkında Maliye Bakanı'na yetki verildi.

Genel Başkan Ramazan Ağar, bu uygulamaya tepki göstererek, "Maaşını, ikramiyesini, seyyar görev tazminatını, mesaisini, kıdem tazminatını eksik alan ya da zamanında alamayan işçi mağdur duruma düşürülecek, bıktırılacak ve böylece emekliliğe zorlanacaktır. Pozisyon dışı çalıştırma hızlandırılacaktır. Düşündükleri budur, amaçlanan bunlardır. Bu uygulama çalışma barışını zedeleyeceği, huzuru bozacağı gibi, çalışmaları da aksatabilecektir. Buna hiç kimsenin hakkı yoktur" dedi.

Basın toplantısına TÜRK-İŞ Genel Mali Sekreteri Ergün Atalay da katılarak bir konuşma yaptı.

TÜMTİS

Mersin Limanında İşçiler Kazandı

Mersin Limanı'nda 128 gündür işlerine dönme mücadelesi veren liman işçilerinin direnişi başarıyla so-

nuçlandı. TÜMTİS yöneticileriyle liman ana işleticisi MIP ve MPO firması arasında yapılan görüşme sonucu prensip anlaşmasına varıldı. Prensip anlaşmasına göre ilk etapta 140 işçi birkaç gün içinde sendikalı olarak işbaşı yapacak. Geri kalan 49 işçi ise en geç bir ay içinde işlerine başlayacak. Ancak işçiler, anlaşma yerine gelene kadar direnişi sürdürme kararı aldılar. TÜMTİS Genel Başkanı Kenan Öztürk, 128 gündür işçilerin işleri, ekmekleri, onurları için onurlu bir direniş verdiğini belirterek, gelinen süreçte olumlu gelişmeler yaşandığını söyledi. Ana şirket ve taşeron şirketle görüşmelerin devam ettiğini ifade eden Öztürk, "Direnişin başından beri burada iş barışının sağlanabilmesi için atılan işçilerin sendika hakkına saygı gösterilmesi gerektiğini söylemiştik. Baskıyla bunun engellenemeyeceğini söylemiştik. Henüz hiçbir şey bitmiş değil. Umut ediyorum işbaşı yapılır ve iş barışı sağlanır. Bugüne kadar katkı sunan herkese çok teşekkür ediyorum. Mücadele bitmedi, sürüyor" dedi.

T. HABER-İŞ

Türk Telekom'da Sözleşme

Türkiye Haber-İş Sendikamız Türk Telekomünikasyon AŞ. işyerinde toplu iş sözleşmesi imzaladı. 3 Nisan 2009 günü taraflar arasında varılan uzlaşma sonucunda, Türk Telekom işçileri mutlu sona ulaştı. Sözleşmenin imza töreni 8 Nisan 2009 günü yapıldı. İmza törenine Ulaştırma Bakanı Binali Yıldırım, Türk Telekom AŞ. Genel Müdürü Paul Doany, Türkiye Haber-İş Sendikası Genel Başkanı Ali Akcan ve sendika yöneticileri katıldı.

Ulaştırma Bakanı Binali Yıldırım, törende yaptığı konuşmada, işyerinde çalışma barışının önemine değinerek, "Çalışma barışı olunca hem işveren, hem çalışan hem de ülke kazanır. İş hayatında üç önemli bileşen vardır; işveren, işyeri ve çalışan. Bunlardan biri eksik olmamalı. Ama çalışan en önemlisidir, çalışan olmazsa hiçbiri olmaz" diye konuştu.

T. Haber-İş Sendikası Genel Başkanı Ali Akcan ise, "bundan sonraki süreçte amacımız ve hedefimiz birdir. Bizim aramızda karşı taraf diye bir anlayış yoktur. Biz sorumlu sendikacılık anlayışı ile bugünlere kadar geldik" diye konuştu.

Sözleşmeyle çalışanlar ilk 6 ay yüzde 3, ikinci 6 ay yüzde 3.5, üçüncü 6 ay yüzde 2.5, dördüncü 6 ay yüzde 2,5 ücret zammı alacaklar. Bunun yanı sıra 3 ve 4. 6 aylık dönemlerde de enflasyonun yüzde 2,5'i aşması halinde aşan tutarın yüzde 75'inin bir sonraki dönemde ücretlere ilave edilecek. Sosyal yardımlar da yine aynı oranlarda artırıldı.

HARB-İŞ

Ankara'da TİS Eylemi

Milli Savunma Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı (Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı) işyerlerinde çalışan yaklaşık 24 bin Harb-İş üyesini ilgilendiren 22. Dönem Toplu İş Sözleşmesi görüşme-

lerinde anlaşma sağlanamaması üzerine Türk Harb-İş Sendikası Ankara Şubesi ile Ankara 1 Nolu Şubesi üyelerinin katılımıyla 26 Mayıs 2009 günü iş çıkışı kitlesel bir yürüyüş ve basın açıklaması yapıldı. Abdi İpekçi Parkı'nda toplanan binlerce Türk Harb-İş üyesi işçi, basın açıklamasının yapılacağı Yüksel Caddesi'ne doğru yürüyüşe geçti. Basın açıklamasına Petrol-İş, Tezkoop-İş ve Yol-İş üyesi işçiler de katılarak destek verdi.

Türk Harb-İş Sendikası Genel Başkanı Ahmet Kalfa, basın toplantısında yaptığı konuşmada, "Sözleşme görüşmeleri aylar öncesinden başlamasına rağmen önemli hiçbir ilerleme sağlanamamıştır. Kamu işverenleri çalışma süreleri, çalışma koşulları ve idari maddeler üzerine sürekli olarak yasaklayıcı, kısıtlayıcı ve esneklik getirici yeni hükümler önermektedir. Hükümet aradan aylar geçmesine rağmen ücretler ve parasal sosyal haklar konusunda hiçbir öneride bulunmamış, toplu sözleşme görüşme zamanını bilinçli biçimde daraltmaya çalışmıştır.

Yılların emeği olan haklarımızın geriye götürülmesine izin vermemiz olanaksızdır. Hiçbir güç, hiçbir kişi ya da kurum, yetkisi, sıfatı ve niteliğin ne olursa olsun bizi kazanılmış olan haklarımızı terk etmeye zorlayamaz, zorlayamayacaktır. Buna izin vermemekte kararlıyız."

TGS

ATV-Sabah Grevcileri Ankara'da

TGS üyesi, ATV ile Sabah gazete ve dergi gruplarının bağlı olduğu Turkuvaz işyerlerinde grevdeki gazeteciler 16 Haziran 2009 günü Ankara'da Yüksel Caddesi'nde eylem düzenledi, basın açıklaması yaptı. İnsan Hakları Anıtı önünde toplanan gazeteciler, "Grev sürüyor dayanışma büyüyor", "ATV'de Sahah'ta Sendika kazanacak", "İşçiyiz, haklıyız kazanacağız", "Çalık elini sendikamdan çek" pankartları taşıdılar ve sloganlarını attılar.

TGS Genel Başkanı Ercan İpekçi, burada yaptığı konuşmada, grevdeki gazetecilerin 124 gündür sendikal hak, basın özgürlüğü ve hukuk mücadelesi verdiğini söyledi. Emek hareketine canlılık kazandıran grevin, hem medyanın sendikalaşmasında hem de bu alandaki kirlenmenin önlenmesinde önemli rol oynayacağını vurgulayan İpekçi, grevi uluslararası platforma taşıdıklarını, yurt dışından destek sağlandığını kaydetti. İpekçi, işverenin hukuka aykırı uygulamalarına dikkati çekerek hükümeti de İLO sözleşmesinin çiğnenmesinin önüne geçirilmesi konusunda harekete çağırdı.

Grevi sürdüren gazetecilerle iki gündür TBMM'de siyasi partilerin yetkilileriyle görüşmeler yaptıklarını, milletvekillerine yaşanılan sorunları aktardıklarını anlatan İpekçi, "Avrupa Parlamentosu'nda Turkuvaz sürecinin tartışılması için girişim başlattık. Uzun süreli bir grev olacağını biliyorduk. Geçen zaman bizi yıldırmıyor, mücadelemizi güçlendiriyor" diye konuştu.

Eyleme katılan gazeteciler daha sonra, Sakarya Caddesi'ne yürüyerek "Sabah-ATV'de grev var-Boykot ediyoruz" yazılı bildirileri dağıtarak duyarlı tüm vatandaşlardan eylemlerine destek istediler.

ÜÇLÜ DANIŞMA KURULU

Üçlü Danışma Kurulu, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Ömer Dinçer başkanlığında 20 Mayıs 2009 günü toplandı. Toplantıya Genel Başkanımız Mustafa Kumlu da katıldı. Toplantıda işçi ve işveren konfederasyonların temsilcileri de yer aldı.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Ömer Dinçer, toplantı öncesi yaptığı açıklamada, sosyal barışın olmazsa olmaz şartının, çalışma hayatında barışın mutlaka karşılıklı güven esasında tesis edilmesi olduğunu vurguladı. İşçi ve işveren örgütlerinin temsil ettikleri kitlelerle ilgili olarak sorumluluklarını yerine getirdiklerini ifade eden Dinçer, çalışma hayatının taraflarının birbirlerinin karşıtları değil, paydaşları olduklarına dikkati çekti. Toplumsal sorumluluk alan herkesin artık devletin tek taraflı otoriter tavrıyla uzlaşma olmayacağını bildiğini dile getiren Dinçer, bütün ilişkilerde uzlaşma zemininin anahtarının diyalog olduğunu vurguladı. Dinçer, bundan sonraki yol haritalarının diyalog ve uzlaşma olacağını söyledi.

SAYLAN'IN VEFATI

TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu, Prof. Dr. Türkan Saylan'ın vefatı üzerine bir açıklama yaptı. Açıklamada şöyle denildi:

"ÇYDD Genel Başkanı Prof. Dr. Türkan Saylan'ın vefatı TÜRK-İŞ topluluğu'nda büyük bir üzüntü ile karşılanmıştır. Yaptığı çalışmalarla bir Cumhuriyet kadını olmanın en güzel örneklerini veren Saylan, yaşamı boyunca sağlık ve eğitim alanı başta olmak üzere çok sevdiği ülkesi için büyük hizmetlerde bulunmuştur. Saylan'ın hizmetleri ülkesi ile sınırlı kalmamış, özellikle cüzzamla mücadele konusunda evrensel ölçüde tıp bilimi teorisine katkı yapan ve uygulamalarıyla bunu insanlık için bir kazanıma dönüştüren bilim kadını kimliği ile de literatüre geçmiştir. İdeali uğruna topluma olan borcunu ödemek için sağlığını bile ikinci plana atabilen Saylan'ın mücadeleci yönü ve yaratıcı kişiliği aynı doğrultuda hizmet sürdüreceklere ışık olacaktır. TÜRK-İŞ topluluğu olarak Prof. Dr. Türkan Saylan'a Allah'tan rahmet, başta ailesi ve ÇYDD olmak üzere çalışma arkadaşlarına ve sevenlerine başsağlığı diliyoruz."

BAKAN DİNÇER'E KUTLAMA ZİYARETİ

Kabine revizyonu sırasında Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'na getirilen Ömer Dinçer'e 14 Mayıs 2009 günü kutlama ziyareti yapıldı. Ziyarete Genel Başkan Mustafa Kumlu, Genel Mali Sekreter Ergün Atalay ve Genel Teşkilatlandırma Sekreteri Pevrul Kavlak katıldı.

SAKARYA VALİSİ ATAK

Sakarya Valisi Hüseyin Atak 26 Mayıs 2009 günü TÜRK-İŞ Genel Başkanı Mustafa Kumlu ve Genel Mali Sekreter Ergün Atalay'a ziyarette bulundu.

VAN VALİSİ ÇAKACAK

12 Haziran 2009 günü Uşak Valiliğine atanan eski Van Valisi Özdemir Çakacak, 25 Mayıs 2009 günü TÜRK-İŞ'e gelerek Genel Başkan Mustafa Kumlu ve Genel Mali Sekreter Ergün Atalay ile görüştü. Görüşmede Türkiye Yol-İş Sendikası Genel Başkanı Ramazan Ağar da hazır bulundu.

TOBB TOPLANTISI

Genel Başkan Mustafa Kumlu 14 Nisan 2009 günü TOBB tarafından düzenlenen Avrupa Toplulukları Adalet Divanının "Vize" konusundaki Soysal Kararını Değerlendirme Toplantısına katıldı. Toplantıda AB ülkelerinde Türkiye'ye uygulanan vize prosedürünün ilgili anlaşmalara ve içtihat kararlarına uygun olmadığı görüşü ele alındı.

SGK YÖNETİM KURULU ZİYARETİ

SGK Başkanı Fatih Acar ve Yönetim Kurulu üyeleri 13 Mayıs 2009 günü TÜRK-İŞ'e gelerek Genel Başkan Mustafa Kumlu ile görüştüler. Ziyarette Kumlu'ya bir teşekkür plaketi sunuldu.

ALMAN MİLLETVEKİLİ TÜRK-İŞ'İ ZİYARET ETTİ

Almanya Federal Meclisi Milletvekili, SPD Meclis grubu üyesi Gerd Andres, 1 Nisan 2009 günü TÜRK-İŞ Genel Merkezi'ni ziyaret etti. Genel Sekreter Mustafa Türkel ile Türkiye'deki sendikal haklar ve AB üyelik sürecinde çalışma hayatı ile ilgili görüş alışverişinde bulunuldu.

YURDUSEVEN'İ KAYBETTİK

Tarım-İş Sendikamız Ankara Şube Başkanı Taki Yurduseven, 23 Nisan 2009 günü Ankara/Beypazarı yakınlarında geçirdiği trafik kazası sonucu hayatını kaybetti. Yurduseven, 24 Nisan 2009 günü memleketi Kırıkkale İli Delice İlçesi Çelikli Beldesi Tatlıcak Köyü'nde köy mezarlığında toprağa verildi. 1960 doğumlu evli ve 2 çocuk babası olan Yurduseven'e Allah'tan rahmet, ailesine ve Tarım-İş Sendikası topluluğuna başsağlığı ve sabırlar dileriz.

SEÇMEN HÜKÜMETİ VE MUHALEFETİ UYARDI

TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu, 31 Mart 2009 günü, yerel seçim sonuçlarına ilişkin bir değerlendirme yaptı. Açıklamada şöyle denildi:

"29 Mart Yerel Seçimleri'nin kesin olmayan sonuçlarına göre, AKP'nin 2004 yerel seçimlerine oranla 3 puan, 2007 genel seçimlerine oranla ise 8 puan oy kaybına uğradığı anlaşılmaktadır. Farklı kesimlerin duyarlılıkları ve oyların dağılımındaki işaretler dikkate alınarak AKP'nin oy kaybına ilişkin birden fazla neden sayılabilir. Ancak şu çok açık ki, oy kaybı iktidar uygulamalarının bir sonucudur ve gelinen noktada iktidar partisi temel politik, ekonomik ve sosyal yaklaşımlarını gözden geçirmek durumu ile karşı karşıyadır.

Seçmen, yerel seçimlerde AKP'yi uyarmıştır. Ancak oy oranları göstermektedir ki aynı uyarıdan muhalefet partileri de nasibini almıştır. Seçmen AKP'ye 'bu böyle gitmez' diye seslenirken, muhalefet partilerine de, 'sizi iktidar yapacak kadar güvenmiyoruz' mesajı vermiştir. Gelinen noktada öyle anlaşılmaktadır ki, muhalefet partileri de bir sonraki seçimde halkın tercihinde önceliği alabilmek için, bu güne kadar sürdürdükleri politikayı ve o politikayı sürdürüşteki üslubu gözden geçirmek durumundadır.

TÜRK-İŞ olarak yerel seçim sonuçlarının ülkemize hayırlı olmasını diliyor, seçim sonuçlarının başta AKP olmak üzere seçime katılan tüm siyasi partiler tarafından titizlikle irdelenmesini ve gerekli derslerin çıkarılmasını bekliyoruz. Hükümetten, yerel seçimler nedeniyle gölgelenen, başta işsizlik ve yoksulluk olmak üzere ertelenmiş tüm sorunların çözümünü acilen gündemine almasını istiyoruz."

GREVDEKİ GAZETECİLER TÜRK-İŞ'TE

Türkiye Gazeteciler Sendikası Genel Başkanı Ercan İpekçi, ATV ile Sabah gazetesi ve dergi grubunun bağlı olduğu Turkuvaz işyerlerinde grevde olan gazetecilerle, 17 Haziran 2009 günü TÜRK-İŞ'i ziyaret etti. İpekçi ziyarette, gelişmeler ve hukuksal süreçlere ilişkin olarak Genel Başkan Mustafa Kumlu'ya bir dosya sundu, grev ziyaretinde gazetecilerle çekilmiş fotoğraflarını hediye etti.

Kumlu'ya grevin başından bu yana verdikleri maddi ve manevi destek için teşekkür eden İpekçi, "TÜRK-İŞ'in verdiği destek, bizim açımızdan çok önemli. Mücadelede bize cesaret veriyor" diye konuştu. Genel Başkan Mustafa Kumlu da böyle dönemlerde sendikaların ve emek kesiminin birbirlerine destek olmaları gerektiğini vurguladı. Greve çıkan gazetecilerin büyük bir cesaret gösterdiklerine ve örgütlenme konusunda önemli bir adım attıklarına dikkati çeken Kumlu, tüm örgütlerin bu çabaya destek vermesi gerektiğini söyledi. Basının emekçilerin sesini duyurmada etkisine vurgu yapan ve sendikalaşmanın geliştirilmesi gerektiğini ifade eden Kumlu, "Bize bizden başkasının faydası yok. Sonuna kadar elimizden gelen katkıyı sağlayacağız. Bu işi başarıyla bitirmemiz lazım. TÜRK-İŞ olarak, bu konuda üzerimize düşeni yapacağız" dedi.

GEZER VE ESKİN EMEKLİ OLDU

Uzun yıllardır Konfederasyonumuzda Personel Müdürü olarak görev yapan Süreyya Gezer ve Şoför olarak çalışan Osman Eskin emekli oldular. Arkadaşlarımız için 30 Haziran 2009 günü bir gece düzenlendi. Geceye Genel Başkan Mustafa Kumlu, Genel Sekreter Mustafa Türkel, Genel Mali Sekreter Ergün Atalay, Genel Teşkilatlandırma Sekreteri Pevrul Kavlak ve TÜRK-İŞ Personeli katıldı. Gecede Gezer ve Eskin'e birer teşekkür plaketi verildi.

"GÜCÜNE İNAN, KRİZ VARSA ÇARE DE VAR"

Beş aşamadan oluşan, ilk haftada "Eve kapanma, pazara çık", ikinci haftada "Kimse işini kaybetmesin" ve üçüncü haftada "Güven ve istikrar" mesajları verilen "Kriz varsa çare de var" kampanyasının 4. mesajı "Gücüne inan" oldu.

Kampanyanın yeni mesajı, 22 Haziran 2009 günü Topkapı'daki Şişecam fabrikasında düzenlenen basın toplantısında TOBB Başkanı Rifat Hisarcıklıoğlu tarafından açıklandı. Hisarcıklıoğlu basın toplantısında yaptığı konuşmasında, toplumun krize duyarlılığını ortaya koyan bu kampanyanın faydalı olduğunu ve çözüm arayışlarına katkıda bulunduğunu düşündüğünü ifade ederek, kampanya birinci ayını doldururken, halktan, özel sektörden, hükümetten ve muhalefet partilerinden aldıkları desteğin katlanarak arttığını söyledi. Hisarcıklıoğlu: "Yaşanan küresel kriz ortamında devir, kar devri olmaktan çıktı, ar devri oldu. Birçok şirket krize inat ayakta kalma iddiası ile zarar pahasına yola devam ediyor" dedi.

Basın toplantısına, TÜRK-İŞ'i temsilen Genel Mali Sekreterimiz Ergün Atalay katıldı ve bir konuşma yaptı. Atalay, Türkiye'nin otomotiv, tekstil, seramik gibi alanlarda dünyanın önde gelen ülkelerinden biri olduğunu, otomotivde bir talep patlaması yaşandığını, ancak işinden atılan işçilerin hala geri alınmadığını söyledi. Krizin aşılırken emek kesiminin mağduriyetinin bir an önce giderilmesini isteyen Atalay, "Nimeti de külfeti de birlikte paylaşalım, işçiler işlerine geri dönsün" dedi.

SAADET PARTİSİ ZİYARETİ

Saadet Partisi Genel Başkan Yardımcısı Şeref Malkoç ve çalışma arkadaşları 3 Haziran 2009 günü Genel Başkan Mustafa Kumlu'ya bir nezaket ziyaretinde bulundular.

Çalışma Yaşamında Mart-Haziran 2009

Namık TAN
namiktan@turkis.org.tr

1 Mart 2009

- Ekonomik krize karşı önlemler içeren 5838 sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun, Resmi Gazete'nin 28 Şubat 2009 tarihli mükerrer sayısında yayımlandı. Yasaya göre, 2008 ve 2009 yıllarında kısa çalışma ödeneği için yapılan başvurularla sınırlı olmak üzere, kısa çalışma için öngörülen azami 3 aylık süre, 6 ay olarak uygulanacak. Kısa çalışma ödeneği miktarı da yüzde 50 oranında artırılarak ödenecek. Kısa çalışma ödeneği olarak yapılan ödemeler, başlangıçta belirlenen işsizlik ödeneği süresinden düşülmeyecek. Bu maddede öngörülen ödenek miktarı aynı kalmak kaydıyla kısa çalışma ödeneği süresini 6 ay daha uzatmaya Bakanlar Kurulu yetkili olacak. Ancak bu dönemde kısa çalışma ödeneği olarak yapılan ödemeler, başlangıçta belirtilen işsizlik ödeneği süresinden düşülecek.
- Türkiye'nin en büyük yassı çelik üreticisi Ereğli Demir Çelik'te, 22. dönem toplu iş sözleşmesi görüşmeleri kapsamında Türk Metal Sendikası ile anlaşma sağlandı.

2 Mart 2009

- Sabah-atv'de greve çıkan basın emekçileri, İstanbul ve Ankara'da meşalelerle yürüdüler. Bursa'da grevde olan Asil Çelik işçileri de aileleriyle yaptıkları eylemle, sıfır zam dayatan patronu protesto ettiler.
- MERSİN Limanı'nda yükleme, boşaltma ve nakliye işlerini yapan taşeron firmada çalışırken işten çıkarılanların başlattıkları eylemde 55'inci güne giren işçiler, çeşitli sendika temsilcileriyle AKP il binasına yürüdü. Sloganlar eşliğinde Hastane Caddesi'ni izleyerek AKP il binasının önüne kadar yürüyen işçiler, burada tepki ve taleplerini dile getirdi. Türkiye Motorlu Taşıt İşçileri sendikası (TÜMTİS) Genel Sekreteri Gürel Yılmaz, burada yaptığı açıklamada, işçilerin 6 Ocak'tan bu yana eylemlerini sürdürdüğünü hatırlattı. Yılmaz, işten çıkarılan işçilere bir an önce iş başı yaptırılmasını talep ettiklerini söyledi.
- Sağlık-İş Sendikası'nın olağanüstü genel kurulunda, Mustafa Başoğlu yeniden Genel Başkanlığa seçildi.

3 Mart 2009

- İşverenler, işçi giriş ve çıkış bildirimini, SGK'ya verecek. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, yetkili sendikanın belirlenmesinde ve istatistiklerin düzenlenmesinde, kendisine gönderilen üyelik ve istifa bildirimleriyle Sosyal Güvenlik Kurumuna yapılan işçi bildirimlerini esas alacak. Böylece çoğunluk tespiti, Sosyal Güvenlik Kurumuna yapılan bildirimler üzerinden yapılacak.
- Emekli aylıklarının haczedilmesine ilişkin talepler, borçlunun muvafakati bulunmaması halinde icra müdürü tarafından reddedilecek. Tarım İşçileri Sosyal Sigortalar Kanununa göre yaşlılık aylığı alanların, çalışmaları halinde emeklilik aylıkları kesilmeyecek.
- Türkiye'de 49 ilde uygulanan ve süresi 2008 yılı sonunda sona eren teşvik uygulamasının süresi, 2009 yılı sonuna kadar uzatılacak.
- Şubat 2009'da 244 bin 359 kişiye işsizlik sigortası fonundan 87 milyon 35 bin 304 lira ödendi. İşsizlik Sigortası'na, Mart 2002'den 31 Ocak 2009'a kadar, 1 milyon 533 bin 804 kişi başvurdu. Bu kişilere, toplam 1 milyar 915 milyon 739 bin 264 lira 89 kuruş ödeme yapıldı, işsizlik Sigortası Fonu'nun toplam varlığı 39 milyar 136 milyon lira olarak belirlendi.

6 Mart 2009

- Türkiye İşçi Emeklileri Derneği (TİED) Genel Başkanı Kazım Ergün, eski ve yeni emekli ayrımının aylıklar açısından büyük bir adaletsizliğe neden olduğunu savunarak, bu sorunun acilen çözülmesi gerektiğini ifade etti. Ergün, yaptığı yazılı açıklamada, SSK'nın eski ve yeni emeklileri arasındaki "intibak" sorunu çözülmeden, emekliler bakımından tek çatı oluşumunun çok fazla bir anlam ifade etmeyeceğini söyledi.
- Tersaneler Bölgesi'nden gelen ölümlü iş kazası haberlerine artık Gölcük de katılmaya başladı. Gölcük Tersaneler Bölgesi'nde kurulu bulunan Türker Tersanesi'nde bir işçi, geçirdiği iş kazası sonucu yaşamını yitirdi.

8 Mart 2008

- Desa işçileri ile dayanışma sürüyor. Desa işçilerine dayanışma eylemleri devam ediyor. İstanbul istiklal caddesinde bir araya gelen yaklaşık 100 kadın Desa'yı boykot ve Desa işçileriyle dayanışma eylemi yaptılar.

9 Mart 2009

- İşsizlik Sigortası Şubat verileri açıklandı. Buna göre, Ocak ayında Fon'dan 244 bin kişiye işsizlik maaşı verilirken, şubatta bu sayı 40 bin kişi artarak 281 bine yükseldi. 2009'un şubat ayında işsizlik ödeneğinden yararlanmak üzere 69 bin 816 kişi başvurdu. Yine bu ay 281 bin 882 kişiye 100 milyon 205 bin lira işsizlik maaşı ödendi.
- Türkiye işçi Emeklileri Derneği (TİED) tarafından yapılan araştırmaya göre, 47 ilde 4 bin 362 üzerinden yapılan araştırma işe şu sonuçlara ulaşıldı. Emeklinin % 74'ü borçlu % 60'ınm ise çocuğu işsiz. Araştırma ile ilgili değerlendirme yapan TİED Genel Başkanı Kazım Ergün, "Emeklinin umutları tükenmek üzeredir. Tedbir alması gerekenler bu gerçeği artık göz ardı etme lüksüne sahip değildir. Acil projeler üretilmeli, tedbirler alınmalı ve bu tedbirler de yine aynı ivedilikle hayata geçirilmelidir. Çünkü emeklinin artık dayanacak gücü ve vakti kalmamıştır" diye konuştu.

11 Mart 2009

- İşten çıkarılmalar ve işsizliği protesto amacıyla Denizli Emek ve Demokrasi Meclisi tarafından düzenlenen 'Krizin Bedelini Ödemeyeceğiz' mitingi ile hükümetin ilgisizliği ve işten çıkarılmalar protesto edildi.

12 Mart 2009

- Bahçeşehir Üniversitesi Ekonomik ve Toplumsal Araştırmalar Merkezi (BETAM) raporuna göre Türkiye, toplu iş sözleşmede AB'nin gerisinde yer alıyor. Raporda, Türkiye'deki sendikaların toplu iş sözleşmesi imzalama yetkilerinin kısıtlı olmasından dolayı, Avrupa Birliği üyelerine kıyasla, Türkiye'de toplu iş sözleşmesi kapsamında çalışanların toplam ücretlilere oranının çok düşük seviyelerde kaldığı kaydedildi.
- IBM'de bir yıldır örgütlenme çalışmalarının sürdüğünü ve çoğunluğu sağlamalarına karşın, IBM yönetiminin sendikal haklara saygı göstermediğini dile getiren Tez-Koop İş yöneticileri, Yapı Kredi Plaza'da basın açıklaması ile işverenin tutumu protesto edildi.

13 Mart 2009

- Sağlık emekçileri, "Acil Eylem" sloganıyla birçok kentte yürüyüş düzenledi. Sağlıkçılar, "İş Güvencesi" ve "Sağlık Haktır" pankartlarıyla Sağlık Bakanlığı'na yürüyüş düzenledi. TTB Genel Sekreteri Eriş Bilaloğlu, ortak taleplerini iş, çalışma ortamlarında can, gelir ve gelecek güvencesi olarak sıraladı.

14 Mart 2009

- Türk Sağlık-Sen, 14 Mart Tıp Bayramı öncesi yaptığı bir araştırmayla Türkiye'nin doktor haritasını çıkardı. 653 kişiye 1 doktor Türkiye'de en fazla doktor İstanbul'da, en az doktor ise Bayburt'ta görev yapıyor. Doktor sayısı, doktorların en az ve en çok bulunduğu iller, göreve atanan ve görevden ayrılan doktorlarla ilgili çarpıcı bilgilere yer verilen araştırmaya göre, Türkiye'de yaklaşık 108 bin doktor görev yapıyor. Bu doktorlardan 63 bin 926'sı (26 bin 330 uzman 37 bin 596 pratisyen doktor, asistan) Sağlık Bakanlığı'na bağlı sağlık kuruluşlarında görev yapıyor.

16 Mart 2009

- Tüm Bel-Sen Ankara 1 No'lu Şube Başkanı Yusuf Şenol, Ankara Büyükşehir Belediyesi yönetiminin uygulamalarına karşı, bugüne kadar tamamına yakım çalışanların lehine sonuçlanan 10 bin civarında dava açmak zorunda kaldıklarım söyledi. Şenol, şube binasında yaptığı basm toplantısında, çalışanlar açısından belediyede yaklaşık 15 yıllık yönetim dönemini değerlendirdi. Çalışanların lehine yapılan yasal düzenlemeleri İstanbul, İzmir, Erzurum ve Konya belediyeleri uygularken, Ankara Büyükşehir Belediye yönetiminin uygulamaktan kaçındığını söyledi.

20 Mart 2009

- Teşvikli yatırımlar yarı yarıya azaldı. Geçen yıl Ocak-Şubat döneminde 5 milyar 23.9 milyon TL olan teşvike bağlanan oran bu yılın aynı döneminde yüzde 49.1 azalarak 2 milyar 552.8 milyon TL'ye geriledi. Hazine verilerine göre, 212 olan teşvik belgesine bağlanan yatırım projelerinin sayısı geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 45.5 azalış gösterdi. Toplam yatırım tutarı da geçen yılın ocak-şubat dönemine göre yüzde 49.1 azalarak 2 milyar 552.8 milyon TL'ye geriledi.
- Türkiye İstatistik Kurumu 2008 yılı dördüncü dönem sanayi işgücü girdi göstergelerini açıkladı. Buna göre, 2005 = 100 temel yıllı, üç aylık sanayi istihdam endeksi 2008'in son çeyreğinde bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 3.9 azaldı.

26 Mart 2009

- Hava-İş Sendikası Genel Başkanı, THY yönetiminin sendikal gücü kırmak adına taraflı ve yanlış davranmakla suçladı. Ayçin, "önce Teknik AŞ'de Hak-İş'e bağlı Çelik-İş'e işkolu tespit başvurusu yapılarak uçakların teknik bakımını yapan şirketin faaliyet alanının havacılıktan metale

dönmesine önayak olan işveren, THY'de de sendikanın yapacağı işlevi üslenerek çoğunluk tespiti başvurusunda bulunarak, toplu iş sözleşmesinin geçerli olacağı işyerlerinin ayrıntılı belirtilmemesi nedeniyle, bu konuda dava açılmış ve yargı süreci devam etmektedir. Bunu fırsat bilen işverenin, bir yandan çalışanlara şirin görünmek, bir yandan da alınabilecek zammı düşük tutmak için tüm çalışanlara yüzde 6 zam yapması, işyerindeki sendikal hakları kısmaya yönelik bir çaba olarak görüyoruz" değerlendirmesinde bulundu.

27 Mart 2009

- Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) kapsamındaki sigortalılar, teknik hazırlıkların tamamlanmasıyla ağustos veya eylül ayından itibaren ağız ve diş tedavisinde serbest diş hekimliklerinden hizmet alabilecek. SGK Başkan Vekili Fatih Acar, konuya çözüm getirmek amacıyla Türk Diş Hekimleri Birliği yöneticileri ve 33 oda başkanıyla bir araya geldiklerini açıkladı.

6 Nisan 2009

- İşsizlik ödeneğinden yararlanmak için Mart ayında 62 bin 105 kişi İşkur'a başvurdu. Fondan, geçen ay 311 bin 513 kişiye 108 milyon 421 bin TL işsizlik ödeneği verildi. Mart ayında, 27 bin 491 kişiye de 12 milyon 396 bin 559 TL 39 Kr kısa çalışma ödeneği ödendi. Şubat ayında ise 6 bin 935 kişi kısa çalışma ödeneğinden yararlanmıştı. Öte yandan, İşsizlik Sigortası Fonu kapsamında oluşturulan Ücret Garanti Fonu'ndan da Mart 2009'da 784 kişiye 1 milyon 288 bin 116 TL 17 Kr ödendi. İşsizlik Sigortası Fonu'nun toplam varlığı ise 40 milyar 196 milyon TL olarak belirlendi.

7 Nisan 2009

- Adana'nın Ceyhan ilçesi ile Mersin'de faaliyet gösteren Toros Tarım Fabrikası'nda, sendika ve işveren arasında toplu iş sözleşmesi görüşmelerinde anlaşma sağlanamaması üzerine grev başlatıldı. Türkiye Petrol Kimya Lastik İşçileri Sendikası (Petrol-İş) Adana Şube Başkanı Ahmet Kabaca, 122 işçiyi kapsayan toplu iş sözleşme görüşmelerinde anlaşma sağlanamaması ve 77 maddelik önerilerinin hiçbirinin işverence kabul edilmemesi üzerine greve gidildiğini söyledi.
- Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Faruk Çelik, kot taşlama işçilerinin, çalıştıkları iş yerinde meslek hastalığına yakalandıklarının tespiti halinde, sigorta süresi ya da prim ödeme gün sayısına bakılmadan emeklilik hakkı bulunduğunu bildirdi. Çelik, yaptığı yazılı açıklamada, çalışanlara, iş kazalarında olduğu gibi meslek hastalığına yakalanmaları halinde iş kazası ve meslek hastalıkları sigortası kapsamında iş göremezlik geliri (emekli aylığı) bağlanabildiğini ve çalışanların sağlık yardımından yararlanabildiğini belirtti.

8 Nisan 2009

- Türkiye İşçi Emeklileri Derneğinin (TİED) araştırmasından, emeklilerin neredeyse tamamının "mutsuz olduğu" sonucu ortaya çıktı. Araştırmaya göre, emeklilerin yüzde 72,2'si günlük gazete alamıyor. Emeklilerin yüzde 14,7'si "yılda bir", 2,8'i "ayda bir", yüzde 1,5'i "haftada bir" sinemaya gidebiliyor. Emekliler arasında tiyatroya gidebilenlerin oranı da düşük düzeylerde kalıyor. "Ülkemizin bir emeklisi olarak mutlu bir yaşam sürdüğünüze inanıyor musunuz?" sorusuna emeklilerin tamamına yakını "hayır" yanıtını veriyor. Emekliler arasında "mutlu olmadığını" söyleyenlerin oranı yüzde 95,6'yı bulurken, "mutlu olduğunu" belirtenlerin oranı yüzde 4,4'te kalıyor.
- Türk Telekom A.Ş Genel Müdürlüğü ile Haber-İş Sendikası arasında yapılan toplu iş sözleşme görüşmelerinde anlaşma sağlandı. 2009-2011 yıllarını kapsayan toplu iş sözleşmesiyle ücret ve sosyal yardımlarda artışlarda artışlar yapılarken, çalışma koşulları ile ilgili maddelerde bir değişiklik yapılmadı.

9 Nisan 2009

- Sendikal yasalarla ilgili değişim çalışmalarında sona gelinirken taraflar arasındaki görüş ayrılıkları sürüyor. TÜRK-İŞ Genel Başkanı Mustafa Kumlu, konfederasyon olarak 5 bilim adamına "Toplu İş İlişkileri Kanunu" adıyla yeni bir taslak hazırlattıklarını anımsattı. Bu taslağın hazırlanmasında konfederasyon olarak müdahil olmadıklarını vurgulayan Kumlu, Türkiye şartlarını gözeten, AB ve ILO normlarına uygun bir çalışmanın hazırlanmasını istediklerini söyledi. Yıllardır tartışılmasına rağmen 2821 sayılı Sendikaları Kanunu ve 2822 sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanunu'nun bütününü ele alan böyle bir çalışmanın hiç yapılmadığına dikkati çeken Kumlu, "Bugüne kadar yapılan hep 'makyaj değişiklik' tabir ettiğimiz değişikliklerdi ve bu nedenle yasalar, tabiri caizse ihtiyaçlara cevap vermeyen bir 'yamalı bohçaya' dönüşmüştü. TBMM'deki yasa teklifi de bizce var olan yamalı bohçaya yeni yamalar ekliyor. AB ve ILO normlarına uygunluk adına da beklentilere cevap vermiyor. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının, hazırlattığımız bu taslak çalışmayı dikkate almasını

istiyoruz ve bu konuda ısrarlıyız. TBMM'de bekleyen yasa teklifini onaylamıyoruz" dedi.

10 Nisan 2009

- TÜRK-İŞ Genel Başkanı Mustafa Kumlu, 1 Mayıs kutlamalarının nasıl ve ne şekilde yapılacağının TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu Toplantısı'nda belirlendiğini ifade ederek "İstanbul Taksim Meydanı'nın kutlamalara açılmasının, yasaksız bir Türkiye için ve bir travmanın geride bırakılması açısından gerekli olduğu, ancak Taksim tartışmalarının 1 Mayıs'ın İstanbul'da kutlanmasına engel oluşturmasının doğru bulunmadığı" görüşünün ortaya çıktığını belirtti. TÜRK-İŞ'in, İstanbul'da yapacağı kutlamaya tüm emek ve meslek örgütlerinin davetli olacağını dile getiren Kumlu, İstanbul'daki merkezi kutlama dışında, kutlamalarının ülke sathına yayılacağını ifade etti. Kumlu, 1 Mayıs'ın "Emek ve Dayanışma Günü" olarak tatil ilan edilmesine ilişkin yasa tasarısının imzaya açılmasının olumlu bir gelişme olduğunu vurguladı.

11 Nisan 2009

- Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Faruk Çelik, sendikal yasalardaki değişikliklerle ilgili sosyal tarafların teknik heyetlerinin 13 Nisan Pazartesi günü nihai olarak bir araya geleceğini, kendisinin de TBMM'de siyasi parti gruplarını ziyaret edeceğini bildirdi.

12 Nisan 2009

- TÜRK-İŞ tarafından hazırlanan rapor, sendikal örgütlenmenin önündeki engelleri ortaya koydu. Konfederasyon, üye sendikaların iş yerlerinde yaşadıkları sorunlardan hareketle örgütlenmede yaşanan engellerle ilgili bir rapor hazırladı. Rapora göre, farklı iş kollarında sendikal örgütlenme konusunda yaşanan engellerden bazıları şöyle sıralanıyor: -İş yeri ve işletme hakkında bilgi edinme zorluğu. -Örgütlenen işçilerin işten atılması. -Tespit üzerine açılan davaların 1-3 yıl sürmesi. -Kamu işvereninin sendikalara karşı tavrı. -Sendikaya üye olmada aranan noter şartı. -Yetki işlemleri bakanlıkça yavaş yürütülmesi. -Sendikal nedenlerle işten atılmalarda işe iade kararlarının uygulanmaması. -İş Kanunu'nun tarım işletmelerinde kısıtlı uygulanması. -Kayıt dışılığın yoğunluğu. -Sosyal Güvenlik Kurumundan sigorta bildirge listelerinin güncel ve hızlı şekilde alınmasının zor olması. -Bakanlıktaki işçi, işveren ve iş yeri bilgilerinin hızlı güncellenmemesi. -İşverenlerin maddi ve manevi baskı yapması, kanuni boşlukların bunu önlemeye engel olmaması. -Sendikal hakların kullanılmasının engellenmesine karşı verilmesi gereken cezaların kağıt üzerinde kalması.

13 Nisan 2009

- Sosyal Güvenlik Kurumu'nun (SGK), Sağlık Bakanlığı verilerine dayanan Şubat ayı istatistiklerinde, aktif yeşil kartlı sayısında en kalabalık grubu, 5-9 yaş arası çocuklar oluşturuyor. Bu grupta 1 milyon 246 bin 568 çocuk bulunuyor. Bu grubu, 1 milyon 172 bin 875'le 10-14 yaş grubundakiler izliyor. Yeşil kartlıların yaş grupları itibariyle dağılımında üçüncü sırada ise yine çocuklar yer alıyor. 0-4 yaş grubunda yeşil kartlı çocuk sayısı 1 milyon 131 bin 806. Toplam 9 milyon 301 bin 2 yeşil kartlının 4 milyon 336 bin 772'si, 0-18 yaş arasındaki çocuklardan oluşuyor. Yeşil kartlılar arasında çocukların oranı yüzde 46,6'yı buluyor.

14 Nisan 2009

- Küresel ekonomik krizin olumsuz yansımalarıyla bu yılın ilk üç ayında yaşanan toplu işten çıkarma sayıları geçen yılın yarısına yaklaştı. TÜRK-İŞ'in, toplu işten çıkarma verilerine ilişkin değerlendirmesinde, toplu işten çıkarmaların 10 ve daha fazla işçi çalıştırılan yerler için söz konusu olabildiğine işaret edildi. Türkiye'de iş yerlerinin yüzde 90'ının, 10 ve daha az işçinin çalıştığı iş yerlerinden oluştuğuna dikkat çekilen değerlendirmede, "Bazı işverenler toplu işten çıkarmayla ilgili yükümlülüklerden kaçınmak için işten çıkarmaları 9'arlı gruplar halinde yapma yoluna gitmekte, bu da verilere yansımamaktadır. Yine 10 ve daha az kişinin çalıştığı toplam iş yerlerinin yüzde 90'ının dışarıda kalmasına rağmen toplu işten çıkarma rakamlarının ulaştığı sayılar endişe vericidir" denildi.

15 Nisan 2009

- TÜRK-İŞ, kamu işçilerine yüzde 20 zam yapılmasını talep etti. TÜRK-İŞ Genel Başkanı ve beraberindeki heyet, Devlet Bakanı Murat Başesgioğlu'nu ziyaret ederek, kamu kesimi toplu iş sözleşmesi görüşmeleriyle ilgili tekliflerini sundu. TÜRK-İŞ'in teklifinde ücretleri bin 230 TL'nin altında olan işçilerin ücretlerinin öncelikle bu seviyeye çekilmesi önerildi. Konfederasyon, ücret zamlarının, toplu iş sözleşmesinin birinci yılı için enflasyon, refah payı ve verimlilik artışları dikkate alınarak yüzde 20, ikinci yıl için ise birinci yılda gerçekleşen enflasyon üzerine 4 puan refah payı eklenerek belirlenmesini istedi. TÜRK-İŞ sosyal yardımların da yüzde 40 artırılması talebinde bulundu. Konfederasyon ayrıca, iş yerlerinde ortaya çıkan ücret

dengesizliklerinin giderilmesini önerdi.

16 Nisan 2009

- TİSK tarafından hazırlanan bültende, iş bulma umudu olmayanlar ve iş aramayıp çalışmaya hazır olanlar hesaba katıldığında işsiz sayısının 6 milyon 44 bin, işsizlik oranının yüzde 23,3 olduğu öne sürüldü. Ocak 2009'da işsizliğin "patlama yaptığı" ifade edilen bültende, işsizliğin artış trendinin tahminlerin de üzerine çıktığı, son 1 yılda iş arayanlara 1 milyon 59 bin kişinin eklenmesiyle toplam işsiz sayısının 3 milyon 650 bini bulduğu belirtildi.

17 Nisan 2009

- 98. Uluslararası Çalışma Konferansı, 3-19 Haziran 2009 tarihlerinde Cenevre'de toplanacak. Ülkelerin onayladıkları sözleşmelerin gereklerini yerine getirip getirmediklerini değerlendiren Aplikasyon Komitesi, Türkiye'nin sendikal kanunlarla ilgili daha önce taahhütte bulunduğu değişiklikleri gerçekleştirip gerçekleştirmediğini dikkate alacak.

20 Nisan 2009

- Sosyal Güvenlik Kurumu'nun Şubat ayı verilerine göre, 2008 itibariyle 15 milyon 258 bin 608 olan aktif sigortalı sayısı Şubat ayı itibariyle 14 milyon 987 bin 481'e düştü. Aktif sigortalı sayısında 2 aylık azalma 271 bin 127'yi buldu. Aktif sigortalı sayısındaki azalmaya karşılık pasif (aylık alanlar) sigortalıların sayısında artış oldu. 2008 itibariyle 8 milyon 746 bin 703 olan pasif sigortalı sayısı Şubat ayı itibariyle 8 milyon 812 bin 210'a yükseldi. Pasif sigortalı sayısı 65 bin 507 arttı. Sigortalı sayılarındaki bu değişim sosyal güvenlikteki aktif-pasif dengesini biraz daha bozdu. Geçen yılın sonunda 1,90 olan aktif-pasif oranı Şubat ayında 1,85'e geriledi.

23 Nisan 2009

- TÜRK-İŞ Genel Başkanı Mustafa Kumlu, konfederasyonun, 1 Mayıs kutlamalarını Taksim Meydanı'nda yapma başvurusunun İstanbul Valiliğince reddedilmesiyle ilgili, "Taksim'e izin verilmemesi, 1 Mayıs'ın tatil edilmesi sevincine gölge düşürmüştür" dedi. Kumlu, yaptığı yazılı açıklamada, Başkanlar Kurulunun aldığı karar gereği, 20 Nisanda valiliğe başvuruda bulunarak, 1 Mayıs kutlamalarını Taksim'de yapmak üzere izin istediklerini ancak dün akşam saatlerinde bu talebin reddedildiğinin bildirildiğini ifade etti.

28 Nisan 2009

- Petrol-İş Sendikası ile İzmir'in Aliağa ilçesindeki Petkim işvereni adına işveren sendikası Kiplas arasında yürütülen iş sözleşmesi görüşmelerinin tıkanmasını protesto eden işçiler, fabrika girişi önünde toplanarak işbaşı yapmadı. İşçilere seslenen Petrol-İş Sendikası Aliağa Şube Başkanı Salih Mehmet Aydın, işvereni sorumluluğunu yerine getirmeye, toplu iş sözleşmesini sendikayla uzlaşarak imzalamaya çağırdı.

29 Nisan 2009

- İşçi sendikaları konfederasyonlarının, İstanbul'da yapılacak 1 Mayıs Emek ve Dayanışma Günü'nü kutlama hazırlıkları sürüyor. TÜRK-İŞ, 1 Mayıs'ı Kadıköy İskele Meydanı'nda kutlayacak. Genel Başkan Mustafa Kumlu ile Yönetim ve Başkanlar Kurulları İstanbul kutlamalarında yer alacak. TÜRK-İŞ, Kadıköy İskele Meydanı'nda yapılacak kutlamalar öncesinde, konfederasyon yöneticileri, TÜRK-İŞ'e bağlı sendikaların başkan ve yöneticileri, sendikaların şube başkanları ve yöneticilerinin de aralarında bulunduğu grupla Taksim Meydanı'nda olacak.

30 Nisan 2009

- Başbakan Recep Tayyip Erdoğan, TÜRK-İŞ Genel Başkanı Mustafa Kumlu'yu kabul etti. Kumlu, Başbakanlık Merkez Bina'da gerçekleşen görüşmenin ardından yaptığı açıklamada, Başbakan Erdoğan'a, 1 Mayıs'ın tatil edilmesi dolayısıyla teşekkür ettiğini, Taksim'in kutlamalara açılmaması konusunda da "açılsaydı daha iyi olurdu" dediğini söyledi.

1 Mayıs 2009

- TÜRK-İŞ Genel Başkanı Mustafa Kumlu ve beraberindeki grup, 1 Mayıs kutlamaları çerçevesinde Taksim Cumhuriyet Anıtı'na çelenk bıraktı. 1 Mayıs kutlamaları ise, "Yaşasın TÜRK-İŞ, Yaşasın 1 Mayıs" pankartı altında Kadıköy alanında coşkuyla yapıldı.

5 Mayıs 2009

- İşsizlik ödeneğinden yararlanmak için geçen ay 53 bin 464 kişi İŞKUR'a başvurdu. Fondan, geçen ay 317 bin 766 kişiye 107 milyon 798 bin 50 TL işsizlik ödeneği verildi. Nisan ayında, 41 bin 753 kişiye de 18 milyon 217 bin 293 TL kısa çalışma ödeneği ödendi. Mart ayında 27 bin 491 kişi kısa çalışma ödeneğinden yararlanmıştı.

11 Mayıs 2009

- Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) Başkan Vekili Fatih Acar, Danıştay'ın yürütmesini durdurduğu sağlıktaki katılım paylarıyla

ilgili, "İki alternatifimiz var. Bu çerçevede Danıştay'ın iptal gerekçesini göz önüne alarak Kanunun 68. maddesine yeni bir düzenleme yapabiliriz veya bu kararın gereği doğrultusunda tek bir katılım payı uygulaması da getirilebilir" dedi.

13 Mayıs 2009

- Avrupa Sendikalar Konfederasyonu (ETUC) öncülüğünde, bazı Avrupa başkentlerinde "ekonomik krizin faturasının çalışanlara ödetilmemesi" talebiyle eylemler düzenlenecek. Konfederasyon, 14 Mayısta Madrid, 15 Mayısta Brüksel ve 16 Mayısta Prag ve Berlin'de "Avrupa Eylemleri" gerçekleştirecek. ETUC, daha kuvvetli sosyal devletler, mali piyasalarda etkin düzenleme, servetin adil dağılımı, işçilerin temel hakları ve toplu iş sözleşmeleri üzerindeki piyasa özgürlüklerine son verilmesini istiyor.

14 Mayıs 2009

- Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Ömer Dinçer, işsizlikle daha etkin mücadele için 81 ilin valisinden, İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurullarının, kuruluş ilkeleri doğrultusunda daha aktif çalıştırılmasını istedi. Küresel ekonomik krizle birlikte artan işsizlikle mücadelede ulusal faktörlerin yanında yerel düzeyde yapılacak çalışmaların da önemli olduğuna dikkati çeken Bakan Dinçer, Kurulların etkin ve verimli çalışmasının, işsizliğin vatandaşlar üzerinde oluşturduğu psikolojik olumsuzlukların ortadan kaldırılmasında da önemli rol oynayacağını söyledi.

15 Mayıs 2009

- Devlet Bakanı Hayati Yazıcı, kamu kesimi toplu iş sözleşmesi görüşmeleri kapsamında TÜRK-İŞ Genel Başkanı Mustafa Kumlu ve beraberindeki heyeti Başbakanlık Merkez Bina'da kabul etti. Yazıcı, burada yaptığı konuşmada, toplu iş sözleşmesi müzakerelerinin Ocak ayında başladığını, işçi ve işveren temsilcilerinin çalışmalarını sürdürdüğünü ve sözleşmelerde yer alması düşünülen idari ve benzeri konularda büyük ölçüde uzlaşmaya varıldığını söyledi. Yazıcı, ücret ve bağlı konuları ise bundan sonraki süreçte müzakere edeceklerini dile getirdi. TÜRK-İŞ Genel Başkanı Mustafa Kumlu da ücret dışındaki maddelerde toplu sözleşmelerde belli bir noktaya gelindiğini vurgulayarak, "Sayın Bakan'dan bu işin uzatılmadan bitirilmesini talep ediyoruz" diye konuştu.

- TÜRK-İŞ, işsizlik rakamlarının, 3 milyon 802 bin kişiyle Ocak ayı rakamlarını da aşarak, "vahim boyutlara ulaştığını" bildirdi. TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu tarafından yapılan açıklamada, geçen yılın Şubat ayında 10,6 olan işsizlik oranının, bu yıl yüzde 16,1'e yükseldiği belirtilerek, "İşsizlik, 3 milyon 802 bin kişiyle Ocak rakamlarını da aşarak vahim boyutlara ulaşmıştır" denildi.

- CHP Bartın Milletvekili Rıza Yalçınkaya, emekli aylıklarına yönelik yeni iyileştirmeler yapılmasının düşünülüp düşünülmediğini sordu. Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın yanıtlaması istemiyle TBMM Başkanlığına sunduğu soru önergesinde, emeklilerin yüzde 76'sının, dört kişilik ailenin açlık sınırı olan 738 liranın altında aylık aldığını belirtti. Rıza Yalçınkaya, emeklilerin, ekonomik kriz nedeniyle işsiz kalan çocuklarına ve torunlarına da bakmak zorunda kaldığını kaydetti. Yalçınkaya, önergesinde, "Emeklilere bir defaya mahsus 300 lira ek ödeme yapılmasına ilişkin alınmış bir karar var mı? Emeklilerden, hastanelerdeki tedavi katkı payının alınmaması için yeni bir adım atılması düşünülüyor mu?" sorularını yöneltti.

18 Mayıs 2009

- Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK), 106 bin 962 çocuk sigortalının yaklaşık yarısının durumunu inceledi. Yapılan denetimlerde çocuk sigortalıların yaklaşık yüzde 85'inin fiilen çalışmadığı belirlendi. Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Yasası'ndan olumsuz etkilenme kaygısıyla sayılarında önemli artış yaşanan çocuk sigortalıların durumuna ilişkin denetimler sürüyor.

- Çay İşletmeleri Genel Müdürlüğünde (ÇAYKUR) 180 gün çalıştıkları ve 5620 sayılı yasaya göre hak ettikleri halde kadro verilmediği iddiasıyla dava açan geçici işçiler, kadro almaya hak kazandı. Tek Gıda-İş Sendikası Rize Şube Başkanı Ziya Aksoy, gazetecilere yaptığı açıklamada, 2007 yılında çıkarılan 5620 sayılı "Kamuda Geçici İşçi Pozisyonunda Çalışanların Kadrolu İşçi Statüsüne Geçirilmesi" kanunu ile ÇAYKUR'da yılda 180 gün çalışan yaklaşık 3 bin işçinin, kadrolu işçi olarak göreve başladığını belirtti.

20 Mayıs 2009

- İşçi ve işveren temsilcilerinin yer aldığı Üçlü Danışma Kurulu, Çalışma ve sosyal Güvenlik Bakanı Ömer Dinçer'in başkanlığında toplandı. Dinçer, toplantının ardından yaptığı açıklamada, toplantıda, küresel ekonomik gelişmeler karşısında çalışma hayatının değerlendirilmesi konusunu ele aldıklarını söyledi.

- Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, geçen yıl 10 bin 705 yabancıya çalışma izni verdi.

25 Mayıs 2009

- Türkiye, 87 sayılı Sendika Özgürlüğü ve Sendikalaşma Hakkının Korunması ile 98 sayılı Örgütlenme ve Toplu Pazarlık Hakkı Sözleşmesi'nin uygulanması konusundaki ihlaller gerekçesiyle, ILO Aplikasyon Komitesi'nde gündeme gelmesi muhtemel 43 ülke arasına alındı.

29 Mayıs 2009

- Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO), 98. Uluslararası Çalışma Konferansı kapsamında "Küresel İş Krizi Zirvesi" toplayacak. Küresel ekonomik krizle birlikte dünya genelinde artan işsizlik oranları ILO gündeminde değişiğe gidilmesine neden oldu. Daha önce 3-19 Haziran 2009 tarihlerinde gerçekleştirilecek 98. Uluslararası Çalışma Konferansı'nda "Standartların Uygulanması, Çalışma Hayatında HIV/AIDS'e İlişkin Tavsiye Hazırlanması, Yeni Demografik Koşullarda İstihdam ve Sosyal Koruma, İnsan Onuruna Yakışır İş Merkezli Cinsiyet Eşitliği" konularında çalışacak komitelerin oluşturulması kararlaştırılmış ve bu doğrultuda gündem hazırlanmıştı.

4 Haziran 2009

- Hükümet, kamu işçilerinin ücretlerine 2009'da altışar aylık dönemlerde yüzde 3'er, 2010'da ise altışar aylık dönemlerde yüzde 2,5'ar artış önerdi. TÜRK-İŞ Genel Başkanı Mustafa Kumlu yaptığı açıklamada, "Bizim bu şartlarda bu teklife yaklaşmamızın, imzalamamızın mümkün olmadığını Sayın Bakan'a ifade ettik ve ayrıldık" diye konuştu. Görüşmelerin devam edeceğini belirten Kumlu, tarafların kendi aralarındaki değerlendirmenin ardından tekrar bir araya gelineceğini bildirdi.
- Çalışma hayatının sosyal tarafları arasında kıdem tazminatı konusunda ortaya çıkan görüş ayrılıkları sürüyor. TÜRK-İŞ ve DİSK, "kıdem tazminatı konusunu tartışmaya açmayacakları" gerekçesiyle Çalışma Genel Müdürlüğündeki toplantıya temsilci göndermedi.

5 Haziran 2009

- Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) sözleşmelerinin ihlali nedeniyle Aplikasyon Komitesi'nde gündeme gelecek 25 ülke belirlendi. Türkiye, ILO'nun 87 sayılı Sendika Kurma ve Örgütlenme Hakkının Korunması Sözleşmesi'ne ilişkin ihlaller nedeniyle gündeme alındı.

10 Haziran 2009

- Tuzla Çelik Tekne Tersanesi önünde toplanan grup, 'Sertifika değil işçi sağlığı, iş güvenliği ve iş güvencesi istiyoruz" yazılı pankart açarak, çeşitli sloganlar attı. Grup adına yapılan basın açıklamasında, 2 gün önce bir geminin boyanması sırasında patlama sonucu hayatını yitiren Hüseyin İbir ve diğer işçi ölümlerinin bir cinayet olduğu belirtilerek, "Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının tersanelerde sertifikalı işçi çalıştırma zorunluluğu talimatının hemen ardından meydana gelen bu patlama, iş güvenliği tedbirlerinin yeteri kadar alınmadığı koşullarda sertifikanın tek başına işe yaramayacağı uyarısına dikkat çekilmiştir.

11 Haziran 2009

- Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) Aplikasyon Komitesi, sendikal haklar konusunda yapılması planlanan değişikliklerle ilgili Türkiye'ye yardım önerdi. Aplikasyon Komitesi, ILO'nun 87 sayılı Sendika Özgürlüğü ve Sendikalaşma Hakkının Korunması Sözleşmesi'ne ilişkin ihlaller gerekçesiyle gündeme aldığı Türkiye'ye ile ilgili görüşmelerin ardından bir sonuç raporu hazırladı. Raporda, ILO Uzmanlar Komitesi'nin, "kamu ve özel sektör çalışanlarının herhangi bir ayırım olmaksızın kendi istedikleri örgütleri kurma ve üye olma, çalışan örgütlerinin kendi tüzüklerini ve kurallarını belirleme ve temsilcilerini serbestçe seçme, kamu makamlarının müdahalesi olmaksızın kendi faaliyetlerini düzenleme hakkına ilişkin olarak mevzuat ve uygulamalar ile söz konusu sözleşme arasındaki farklılıklara yıllardır işaret ettiği" belirtildi.

18 Haziran 2009

- TÜRK-İŞ Genel Başkanı Mustafa Kumlu, kamu kesimi toplu iş sözleşme görüşmelerinde Hükümetin birinci ve ikinci altı aylar için yüzde 3, üçüncü ve dördünü altı aylar için yüzde 2.5 önerisiyle ilgili "Sokaklar ısınmaya başlayacak" dedi. Kumlu, Zonguldak'ta Genel Maden İşçileri Sendikası Şemsi Denizer Konferans Salonu'nda düzenlenen "İş Sağlığı ve Güvenliği Semineri"nde yaptığı konuşmada, sözleşmelerin en kısa zamanda imzalanabilmesinin en önemli gündem maddeleri olduğunu söyledi.

19 Haziran 2009

- İşsizlik Sigortası Fonu'nda biriken kaynağın yaklaşık yüzde 6'sının işsizlik ödeneği olarak işçilere verildiği belirlendi. 30 Mayıs 2009 tarihi itibarıyla fonun toplam varlığı 40 milyar 696 milyon

TL, yani Nisan ayında 317 bin kişiye yapılan ödemenin 380 katıdır. Buna karşılık Mart 2002'den bu yana geçen 7 yılda işsizlik sigortasından yapılan ödemelerin toplamı 2 milyar 337 bin TL'de kaldı. Bu durumda, fonda biriken miktarın yüzde 5,7'si işsizlik ödeneği olarak kullanıldı.

20 Haziran 2009

- Sosyal Güvenlik Kurumu, eşdeğer ilaç bedellerinin ödenmesi konusunda düzenlemeye gitti. Buna göre, eşdeğer ilaç bedellerinin ödenmesinde, aynı endikasyon için kullanılabilecek aynı etken maddeyi içeren en ucuz ilaç bedelinin yüzde 22 yerine yüzde 15 fazlasına kadarı dikkate alınacak. Düzenlemeyi içeren 2008 Yılı Sosyal Güvenlik Kurumu Sağlık Uygulama Tebliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ, Resmi Gazete'de yayımlandı. Ağustos ayında yürürlüğe girecek düzenlemeyle, bundan sonra yapılacak ödemelerde en ucuz ilaç bedelinin yüzde 15'i dikkate alınacak.

22 Haziran 2009

- Danıştay 12. Dairesi, sözleşmeli personelin hastalık iznini 30 günle sınırlandıran hizmet sözleşmesi hükmünün yürütmesini durdurdu. Sağlık-Sen tarafından yapılan yazılı açıklamada, dairenin, Devlet Memurları Kanunu'nun 4/B maddesine göre çalışan sözleşmeli personelin hizmet sözleşmesinin yıllık izin süresinin belirtildiği 8/b maddesinde yer alan "Resmi tabip raporu ile kanıtlanan hastalıklar için yılda 30 günü geçmemek üzere ücretli hastalık izni verilir" şeklindeki düzenlemenin yürütmesini durdurduğu bildirildi.

23 Haziran 2009

- Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK), 100 bin TL ve üzerinde prim aslı borcu bulunan işverenlerin kamuoyuna açıklanmasına karar verildiğini bildirdi. SGK Başkanlığı'ndan yapılan yazılı açıklamada, ödenmesi gereken tarihe göre 6 aydan daha uzun süre gecikmiş ve Yönetim Kurulu tarafından her yıl için belirlenecek tutardan daha fazla prim borcu olan işverenlerin, "Sosyal Güvenlik Kurumuna Prim Borcu Olan İşverenlerin Kamuoyuna Açıklanmasına Dair Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelikte" belirlenen usul ve esaslara göre her yıl kamuoyuna açıklanmasının gerektiği belirtildi.

25 Haziran 2009

- Hükümet ile TÜRK-İŞ arasında yürütülen kamu kesimi toplu iş sözleşmesi görüşmelerinde henüz anlaşma sağlanamaması nedeniyle yaklaşık 90 bin kamu işçisi grev aşamasına geldi. 1 Ocak 2009 itibarıyla yürürlüğe girmesi gereken toplu iş sözleşmeleri için Haziran ayının sonuna gelinmesine rağmen anlaşma sağlanamaması TÜRK-İŞ'e bağlı sendikaları grev sürecine soktu. Kamuda, 111 kamu iş yeri ve işletmesinde çalışan 269 bin 84 işçi adına yürütülen görüşmelerde, 89 bin 915 işçiyi kapsayan grev kararları alındı. Halen arabulucu aşamasında bulunan ve 96 bin 312 işçiyi kapsayan toplu iş sözleşmelerinde de anlaşma sağlanamaması halinde kısa süre içerisinde grev kararları alınması bekleniyor.
- Yılın ikinci yarısında 16 yaşından büyükler için geçerli olacak asgari ücrete, Temmuz ayından geçerli olmak üzere yüzde 4,1 zam yapılacak. Buna göre, halen 16 yaşından büyük bekar bir işçi için brüt 666, net 527,13 TL olan asgari ücret, yüzde 4,1'lik zamla brüt 693, net 546,48 TL'ye yükselecek.

28 Haziran 2009

- Türkiye İş Kurumunun, Ücret Garanti Fonu Yönetmeliği, Resmi Gazetede yayımlandı. Yönetmelik, 26 Mayıs 2008'den itibaren geçerli olmak üzere yayımı tarihinde yürürlüğe girdi. Yönetmelikle, 18 Ekim 2004'te yayımlanan Ücret Garanti Fonu Yönetmeliği yürürlükten kaldırıldı. Yönetmelikle, işverenin ödeme güçlüğüne düşmesi halinde fondan yapılacak ödemeler ile Ücret Garanti Fonunun oluşumu ve uygulanması ile ilgili usul ve esasları düzenliyor.

29 Haziran 2009

- TÜRK-İŞ Genel Başkanı Mustafa Kumlu, Kamu Koordinasyon Kurulu ile Devlet Bakanı Hayati Yazıcı arasında Başbakanlık Merkez Binada yapılan kamuda çalışan işçilerin toplu iş sözleşmelerine ilişkin toplantı çıkışında açıklamada bulundu. TÜRK-İŞ Genel Başkanı Mustafa Kumlu, kamu kesimi toplu iş sözleşmelerinde müzakerelerin bittiğini ve her şeyin Hükümet tarafından verilecek ücret zamlarına kilitlendiğini belirterek, "Temenni ediyoruz ve inanıyoruz ki, sayın Başbakan'la Çarşamba günü bu sözleşmeleri masa başında bitiririz" dedi.

30 Haziran 2009

- Türkiye Kamu-Sen, Temmuz ayında memur maaşına yapılacak artışın, memuru açlık ve yoksulluk sınırından kurtarmaya yetmediği bildirildi. Yazılı açıklamada, halen 975 TL olan en düşük dereceli memur maaşının bu yılın Temmuz ayından itibaren yüzde 4,5 artarak bin 19 TL, ortalama memur maaşının bin 321 TL olacağı kaydedildi ve bu artışların memuru açlık ve yoksulluk sınırından kurtarmaya yetmediğine dikkat çekildi.

Dünya ve AB Çalışma Hayatından Haberler

Burak EKMEKÇİOĞLU
intdept@turkis.org.tr

Avusturya

Avusturya'da GPA-DJP ve VIDA sosyal koruma ve sağlık gibi meselelere ilişkin olarak ücretlerin artırılması, çalışma koşullarının iyileştirilmesi ve istihdam yaratılması için 14-17 Nisan tarihlerini kapsayan bir eylem haftası düzenlediler. Sendikaların belirttiğine göre işkolları genelinde 200 bin işçi, özellikle de kadınlar söz konusu imkânlardan yoksun ya da yetersiz derecede faydalanmak suretiyle çalışıyor.

Belçika

CSC Kamu Hizmetleri Sendikası federal sivil hizmetlere ait bazı işlerde sözleşmeli ve acenteden kiralık personel çalıştırılmasına ilişkin Bakanlar Konseyi'nin almış olduğu kararı eleştirdi. Sendika sözleşmeleri işçilerin atanması konusundaki önergenin görüşülmesine ilişkin uygun bir süreç olması gerektiğini savunuyor. Sendika hükümetin göç gibi bazı meselelerin sınıflandırılmasına ilişkin şov yaptığını kanuna uygun kamu hizmetlilerini istihdam etmek yerine sözleşmeli personel çalıştırmak için yedek meseleler olarak kullandığını düşünüyor.

Hollanda ABVV/FGTB Konfederasyonu Başkanı Rudy de Leeuw, ülkedeki belli başlı iki işveren örgütü liderini bilinçli olarak ulusal çaptaki 2009-2010 meslekler arası anlaşma IPA'yı ihlal etmekle ve Belçika sosyal modeline engel çıkarmakla suçladı. Örnek olarak da işverenlerin sadece tam zamanlı çalışanlara 250 Avro prim verme eğiliminde olduğunu ve daha önceden üzerinde anlaşılmasına rağmen yarı zamanlı çalışanlara prim ödemediklerini verdi.

Bulgaristan

Kremikovtzi çelik fabrikasında çalışan işçilerin ücretlerin ödenmeyişi ve fabrikanın kapatılmasına karşı yaptıkları eylem sürüyor. Söz konusu fabrikadaki işçileri temsil eden Bulgaristan Metalürji Federasyonu-CL Podkrepa, Bulgar yetkilileri olaya zamanında müdahale etmemekle suçladı. Hükümetten Kasım 2008'den bu yana 5000 Kremikovtzi çalışanına ödenmemiş ücretleri ödemesi ve geçtiğimiz Haziran'da aynı işyerinde işten çıkartılan 2 bin işçinin de tazminatlarını vermesi yönünde talepte bulundu. Fabrikanın satılmasına ilişkin ihalede sadece tek alıcı olan CSN isimli Brezilya firmasının iflas durumundaki işletmeyle artık ilgilenmemesi neticesinde uzun süredir bir sürünceme yaşanmaktaydı. Buna istinaden sendikalar yeni bir alıcı bulunması için hükümetin daha çok çaba göstermesi yönünde baskı yapmaktaydılar.

Hırvatistan

Hırvat SSSH Konfederasyonu hükümetin 1 Nisan 2009 itibariyle kamu sektörü çalışanlarının ücretlerinde en az yüzde 6'lık bir ücret kesintisine gidilmesi yönünde karar aldığını bildirdi. Konfederasyondan yapılan açıklamaya göre sivil hizmet sendikaları ücret kesintisine boyun eğerken kamu sendikalarının kamu hizmetlerinde çalışanlara ait maaşların zaten yıllardır gerilediği gerekçesiyle hükümetin teklifini reddettiği belirtiliyor.

Çek Cumhuriyeti

CMKOS Konfederasyonu Çek Çalışma Kanununda büyük değişiklikler öngören tekliflere tepki gösterdi. Söz konusu değişikliklere ilişkin planlar Mart ayında yani hükümetin çöküşünden önce açıklanmıştı. Buna istinaden Konfederasyon şu an bu türden köklü değişiklikler yapılması için herhangi bir zorunluluk bulunmadığını savunuyor. Söz konusu reformlar işgücü piyasasını daha esnek hale getirmek suretiyle işverenlerin çalışanları daha kolay işten çıkarabilmeleri ve belirli süreli sözleşmeler ile istihdama ağırlık vermelerini sağlayacak düzenlemeler içeriyor. Eğer uygulanırsa bu değişiklikler toplu pazarlık ve iş yerinde sendikal haklar gibi unsurların da altını oyacak.

Finlandiya

Finlandiya'da postacıların başlattığı eylem şartlı akit ile yumuşatıldı. Finlandiya Posta ve Lojistik Sendikası PAU 22 Nisan günü 6 saatlik işe ara eylemi yaptı. Sendika daha önce de daha ciddi bir endüstriyel eylemde bulunacağı konusunda açıklamada bulunmuş, söz konusu eylemin ülkede posta hizmetlerini tamamen durdurmaya yönelik olabileceğini belirtmişti. Ancak 18-19 Nisan tarihlerinde yapılan görüşmeler üzerine sendika işverenle anlaşmaya varmış personel sayısında gerekli görülen kısıtlamayı da kabul etmişti. Sendika başkanı eylemin hedefinin Finlandiya posta hizmetlerinin işletmesini yapan Itela firması değil firmanın sahibi olan Finlandiya devleti olduğunu vurguladı. Sendikadan yapılan açıklamada üzerinde anlaşılan paketin erken emekliliği önemli ölçüde güçleştirdiği belirtildi. Öte yandan anlaşma devlet tarafından daha fazla para kaynağı oluşturulmasını öngörüyor.

Fransa

29 Ocak'ta düzenlenen milli seferberlik ve 19 Mart tarihinde onu takip eden protestolar ile grevlere katılım oranının büyük olmasının ardından ülkedeki sekiz konfederasyon 1 Mayıs için ulus genelinde bir gösteri için ortak çağrıda bulundu. Ülkede sendikalar kamu sektöründe ücretlerin artırılması ve yine kamu sektöründe istikrarsız istihdamı artıran hükümet politikaları ile hizmetlerin niteliğini düşüren fon kesintilerine bir son verilmesi için mücadele etmeye devam ediyor.

Fransız otomobil üreticisi Renault ile CFDT, CFTC, CFE-CGC ve FO sendikaları ile 2009 yılı için Fransa'da 8 bin ila 10 bin çalışanı işten çıkarmaya karşı korumak için 'sosyal kriz anlaşması' imzaladı. Söz konusu anlaşma çalışanlara kısmi işsizlik durumunda net ücret ödenmesi çalışma zamanı kısıtlamasına mahsus iş günlerinin toplanması ve özellikle yönetici vasfında çalışanların dayanışmaya davet edilmesi gibi unsurları içeren bir sistem kuruyor. Kısa bir süre önce de Peugeot-Citroen grubu PSA yine 5 sendika ile kısmi işsizlik durumunda eğitim ve telafi konularında bir anlaşma imzalamıştı. Anlaşmanın amacı kısmi işsizlik durumunda işsiz kalanların mesleki eğitim faaliyetlerinden tam manasıyla faydalanabilmeleri. Bu anlaşma sayesinde sosyal taraflar 2 bin 800 kadar çalışanın işlerini kaybetmesini önlemeyi planlıyorlar.

Almanya

Alman VERDİ Kamu Hizmetleri Sendikası özellikle sosyal, sağlık ve eğitim gibi alanlarda çalışan kadın işçilerin yeniden sınıflandırılması için bir kampanya başlattı. Sendika bu işlerde çalışanların sadece azımsanmadıkları aynı zamanda son yıllarda üzerlerindeki sorumluluk ve baskıların arttığını ifade ediyor.

IG Bau'ya bağlı temizlik işçileri sendikası sektördeki işverenler ile bazı aylar için ulusal çapta ücret ayarlaması için pazarlık yapıyor. Müzakerelerin son safhasında işverenler mevcut ekonomik krizi bahane ederek temizlik işçileri için bir ücret artışı yapılmasının şu an mümkün olamayacağını dile getirdiler. Temizlik işlerinde çalışanların bazıları Almanya'da saatlik ortalama ücretin yüzde 35'i gibi bir rakama çalışıyorlar. Sendika ise yüzde 8,7'lik bir artış istiyor. Buna istinaden IG Bau 'Temizliğin bir bedeli vardır' başlılığıyla yürüttüğü kampanyayı daha yoğun hale getirdi.

Yunanistan

Ülkede kamu ve özel sektörü çalışanlarının büyük bölümü hükümetin kamu sektöründe ücretlerin dondurulmasına yönelik planlarını protesto etmek amacıyla grev ve gösteri yaptı. Hükümet ayda 1,700 Avro ve üstünü kazananların tüm ücretlerini dondurma kararı alacağını açıklamıştı. Daha önce de kamu çalışanlarının maaşları 1 yıl süre boyunca dondurulmuştu.

Macaristan

Ülkedeki başlıca Sendika Konfederasyonları 18 Nisan tarihinde hükümetin kemer sıkma politikalarını protesto etmek amacıyla yaptıkları gösteride sadece paranın, sermayenin ve karın peşinde koşulmadığı daha insancıl bir dünya istediler. 3 bin kadar göstericinin Meclisin önünde toplandığı gösteride sendika liderleri istihdamın korunmasını ve kriz ortamında işveren ve çalışanlara yüklenen ağır yükün adil olmasını talep ettiler. Gösterinin sonunda sendika liderleri hükümet temsilcilerine bir imza dilekçesi teslim ettiler. Gösteriden bir gün önce ülkenin yeni başbakanı 2009 yılı için harcamalarda 1,4 milyar, gelecek yıl için ise 3,7 milyar Avroluk kesintiyi kapsayan etkili bir kemer sıkma politikasını uygulamaya koyacaklarını açıklamıştı. Önlemler kamu hizmetleri kadar emekli maaşları ve sosyal faydaları da etkileyecek. 30 Nisan tarihi için Demiryolu Çalışanları Sendikası VDSZSZ kemer sıkma politikalarını protesto amaçlı 18 saatlik bir grev eylemi yapacağını açıkladı.

İrlanda

Ülkede 7 Nisan tarihinde açıklanan ulusal kurtarma planı ve bütçede sendikaların hayal kırıklığına uğramış olmasına rağmen üç taraflı müzakereler devam ediyor. Sendikalardan yapılan açıklamada hükümet sosyal refaha ilişkin kesintiler yapıp vergilerde dayatmaya giderken istihdamın korunması ve eğitimin geliştirilmesi gibi alanlarda geri kaldığı ifade ediliyor. Söz konusu kesintiler ve vergi yükleri özellikle asgari ücretle çalışanlar üzerinde son derece ağır koşullar oluşturmuş durumda. Sendikalar Maliye Bakanlığının kamu sektöründe işe alımları dondurduğunu açıklayan beyanatını takiben hükümetten bir kıpırdanma bekliyorlar. Ülkedeki en büyük sendika olan SIPTU tarafından yapılan açıklamada bütçenin finansal dayanışma için bir temel oluşturmadığı, işlerini kaybetmekte olan işçiler açısından istihdamın onarılması adına bütçede dişe dokunur herhangi bir önlem alınmadığı belirtiliyor.

İtalya

Geçtiğimiz Nisan ayında ülkenin en büyük sendikal örgütü olan CGIL Silvio Berlusconi hükümetinin ekonomik krize karşı uyguladığı politikaları protesto etmek için yüz binlerce üyesini sokağa döktü. CGIL liderleri Berlusconi'yi kendileri ile kriz konusunda görüşmeye çağırdı.

Letonya

Sağlık işkolunda çalışanların ardından öğretmenler de kamu sektörü çalışanlarına yönelik ücret kesintilerini protesto etti. Hükümet IMF ve AB ile yürüttüğü borç paketine ilişkin görüşmeler çerçevesinde kamu sektöründe çalışanların ücretlerinde yüzde 15'lik bir kesintiye gidilmesini dayatmıştı. Eyleme katılan yaklaşık 12 bin öğretmen 2009 Ocağında ücretlerde hali hazırda yüzde 15'lik bir kısıtlamaya gidilmesinden ötürü mevcut merkez-sağ hükümeti, Haziran ayı itibariyle kurtarma planı çerçevesinde yüzde 20'lik ek bir ücret kesintisine gideceği için protesto etti.

Lüksemburg

Şimdiye kadar birçok devlet bakanı Lüksemburg'un krize iyi dayandığını belirten demeçler verdiler. Ancak Lüksemburg Bağımsız Sendikalar Konfederasyonu (OGB-L) özellikle finansal hizmetler ve otomotiv sek-

töründe sayısı hızla artan iflas ve işten çıkartmalara yönelik endişelerini dile getirdi. Bu temelde konfederasyon hükümetten istihdamı koruma altına almasını ve işten çıkarmalardan etkilenen kişilere yönelik eğitim programları oluşturmasını talep etti. OGB-L ülkedeki iş piyasasında mevcut becerilerin ve niteliğin korunması için gerekli her şeyin yapılması gerektiğini vurguladı.

Hollanda

Schiphol Havaalanında görev yapan temizlik işçileri işverenin birçok talebi yerine getirmesi neticesinde 4 günlük grevlerine 7 Nisan tarihinde son verdiler. Hollanda Sendikalar Konfederasyonu FNV'den yapılan açıklamada grevin büyük bir zaferle sonuçlandığı, işçilerin seyahat ödeneği, iş güvenliği ve 50 Avro bonus aldığı belirtildi.

FNV'ye bağlı Bondgenoten Sendikası otomobil bayileri birliği Bovag ile istihdam yönünden kırılgan durumdaki çalışanları sektörde tutabilmek için birtakım önlemleri kapsayan bir anlaşma yaptı. Söz konusu geçici önlemler sektörün kendi tarafından finanse edilecekler. Yaşlı çalışanları yeniden eğitimden geçirecek işverenler işçi başına 10 bin Avroya kadar hibe alırken eğitimden geçenler de 5 bin Avroya kadar emekli maaşı talebinde bulunabilecekler. Bir diğer önlem ise bir yandan okuyup bir yandan çalışan öğrencileri kapsıyor.

Hollanda hükümeti tarafından yarı zamanlı işsizlik planı olarak tanıtılan proje sendikaların direnişi ile karşılaştı. Özellikle imalat ve ulaşım sektörlerinde faaliyet gösteren sendikalar işverenlerin işsizlik ödeneklerine daha evvelden yüzde 85 olan ilave oranını yüzde 100'e çıkartmalarını istiyor. Hollanda Metal İşverenleri Örgütü sendikaların bu taleplerini yerine getirmeleri durumunda binlerce işçinin işsiz kalacağını belirtiyor. Sosyal taraflar konuyu en üst müzakere birimlerine götürmek suretiyle sektör bazında yürütülecek olan müzakerelere tavsiye sunulacağını belirtiyorlar.

Norveç

Ulusal boyuttaki ücret görüşmelerine katılan Norveç Sendikalar Konfederasyonu ve İşverenler Örgütü sektörel ortalamanın yüzde 90 oranında düşük ücretle çalışan en alt basamak işçiler için saat başına 0,22 Avroluk artış üzerinde anlaşmaya vardılar. Sektör bazında saatlik ücret artışı ise 0,11 Avro. Bu bağlamda yıllık ücret artışı 227 Avroya denk geliyor.

Polonya

Avrupa'nın en büyük kömür işletmesi olan Kompania Weglowa'da çalışan madenciler Nisan ayı başında ücretler konusunda varılan anlaşma neticesinde greve gitmekten vazgeçtiler. Devlet işletmesi olan Kompania Weglowa ve madencileri temsil eden 12 Sendika 2009 yılı için ücretlerde ciddi bir artış konusunda anlaşmaya vardı. İşletme danışma kurulu ücretlerde aylık 200 Avroya denk gelen yüzde 5'lik artışa karar kıldı. Maden sendikaları ilk başta yüzde 8'lik ücret artışı talebinde bulunmuş daha sonra talebini yüzde 6 düzeyine çekmişti.

Romanya

Hükümet Uluslararası Para Fonu IMF ve AB ile kamu harcamalarında önemli ölçüde kesinti, kamuya işe alımlarda azalma ve de ücretlerin dondurulması gibi gerekler içeren bir kredi sözleşmesi imzaladı. Avrupa Kamu Hizmetleri Sendikası EPSU tarafından konu hakkında yapılan açıklamada, IMF'nin Romanya hükümetinden kamu sektörü ödemelerini dondurmasını ve buradan artacak geliri özellikle yatırımlara yöneltmesini istediği belirtiliyor. Geçen üç yılda neredeyse iki kattan fazla artan maaş bordrolarının önümüzdeki dört yıl süresince kademeli olarak gayrisafi yerel hâsıla içerisinde yüzde 8'den yüzde 5'e düşürülmesi öngörülüyor. IMF bordrolardaki kesintinin ekonomideki daralma ile orantılı olmasını istiyor.

İspanya

Ülkenin en önemli üç kamu sektörü federasyonu olan FSC-CCOO, FSP-UGT ve CSI-CSIF hükümetin kamu sektöründe istihdama ilişkin temel statü konusunda harekete geçmesi için eylem yaptı. 2007'de yasanın yürürlüğe girmesine karşın hükümetin kanundaki hükümleri iyileştirmek adına hiçbir girişimde bulunmadığı belirtiliyor. Söz konusu iyileşme devlet denetimindeki ve de özerk bölgelerdeki kamu hizmetlerini daha homojen hale getirmeye yönelik olmakla beraber, hayat boyu öğrenim gibi konulara da eğiliyor. Sendikalar harekete geçmek için iki yıl beklemenin çok uzun bir zaman olduğunu mevcut krizin de daha fazla beklemek için bir bahane olmadığını ifade ediyorlar.

İsveç

Ülkede imalat sektöründe örgütlü birkaç sendika iş kaybını önlemeye yönelik çabalar dâhilinde ücret kesintisi ve daha kısa çalışma saatleri konusunda anlaşmaya vardılar. IF Metal Sendikası ve imalat sektöründe en büyük işveren grubu olan İsveç Mühendislik Sanayi Birliğine göre ülke genelinde sendika temsilcileri ile işverenler arasında 100 ila 150 kadar kriz paketi imzalandı. Söz konusu anlaşmaların binlerce çalışanı kurtaracağı umuluyor. İşverenlerin yaptığı açıklamada anlaşmaların birçoğunun sendika ya da işveren örgütlerinden haberdar olmayan küçük işletmelerde çalışanları da kapsayacağı belirtiliyor.

İngiltere

1,3 milyon yerel yönetim çalışanını temsil eden GMB, Unison ve Unite Unions işverenin 2009 yılı için yüzde 0,5'lik ücret artışı teklifini reddetti. Öte yandan sendikalar yerel yönetim-

lerin yüksek ücret artışlarına yönelik bütçeleme yaptıklarını ancak buna karşın sektördeki en üst yönetici kademesine verilen ücretlerde artışlar olduğunu savunuyor. Unison'dan yapılan açıklamada hükümetin teklifinin son derece şaşırtıcı olduğu, yerel hükümetlerin çoğunun ücret artını yüzde 1,5 ila yüzde 2 arasında planladıklarının bilindiği belirtiliyor. Ayrıca yine sendikalar yoksulluktan dert yanılırken üst kademelerdekilerin kendilerini daha yüksek maaşlarla ödüllendirdikleri ifade ediyorlar.

İngiltere'nin en büyük işçi örgütü olan Unite hükümete imalat sanayinin bütçenin tam merkezine yerleştirilmesi konusunda çağrıda bulundu. Sendikalar ve işveren örgütleri 22 Nisan tarihinde açıklanan bütçede kısa zamanlı tazminat programı uygulamak kaydıyla imalat sanayinde çalışan 100 binlerce işçinin işinin kurtarılması için gerekli önlemlerin alınması yönünde fikir birliği içindeler. Sendikalar ayrıca imalat işinde çalışanların acil desteğe ihtiyacı olduğundan banka kredilerine daha çabuk ulaşabilmelerinin sağlanmasını istiyorlar. Öte yandan imalat sektörüne yönelik devlet finansmanının yabancı imalatçılar ile rekabet edebilmek için artırılması ve talebin teşvik edilmesi gerektiği belirtiliyor.

ILO İş Sözleşmesi: Krizden Çıkmanın Yolu

ILO Sözleşmesi istihdam ve geliri ekonomik iyileşme çabalarının tam merkezine koyuyor ayrıca, yeni küresel ekonominin köşe taşlarını belirliyor. Uluslararası Sendikalar Konfederasyonu ITUC'den konu hakkında yapılan açıklamada krize neden olan serbest piyasa radikalizminin hezimete uğradığı şu dönemde küresel politikaları belirlerken merkez ölçüt olarak istihdam, işçi hakları, sosyal koruma, nitelikli kamu hizmetleri ve sürdürülebilirlik gibi unsurların dikkate alınması gerektiği belirtildi. Bazılarının halen alıştığı şekilde iş yapmaya devam etmeye çalıştığını ancak ILO'dan gelen mesaj itibariyle bunun artık mümkün olmayacağı ifade edildi.

Sözleşme hükümetler ve işverenler için istihdam yaratılması, gerek ekonomik iyileşme gerekse de iklim değişikliği ile mücadelede çevreye duyarlı işlerin sağlanması gibi konularda bir rehber niteliği taşıyor. Kötüleşen çalışma koşulları ve ücret maliyetlerinin yükselmesi neticesinde fiyatların da aynı ölçüde yükselmesi gibi hususlar görüşülürken hükümetler, sendikalar ve de işveren arasındaki üç taraflı görüşmelerin sosyal diyalog ve toplu pazarlık açısından önemi vurgulandı. Altyapı gelişimi gibi kamuda istihdam yaratılmasına yönelik programların önemi belirtildi.

1 Mayıs Kutlamalarına Küresel Kriz Damgasını Vurdu

Küresel krizin istihdam ve gelirler üzerinde derinleşen etkilerinin protesto edildiği 1 Mayıs kutlamalarına dünya çapında milyonlarca insan katıldı. Başta Fransa'da 1 milyon Almanya ve Rusya'da da yine yüz binlerle ifade edilen topluluklar 1 Mayıs'ı sokaklarda kutladılar.

Yeni ILO çalışması küresel ekonomik krizin cebri çalıştırma üzerindeki muhtemel etkilerini ortaya koyuyor

ILO tarafından dünya genelinde cebri çalıştırmanın durumunu ortaya koymak amacıyla hazırlanan 'Zorlamanın Bedeli' başlıklı küresel raporda insanları cebri çalışmaya zorlayan ahlak dışı ve hileli yollara başvurmanın gittikçe artan bir eğilim olduğu belirtiliyor. Buna istinaden raporda bu sömürü düzeninin kökünden kazınmasına yönelik çabaların artırılması gerektiğine dikkat çekiliyor. Raporda cebri çalıştırmayı azaltmaya ve önlemeye yönelik gerek uluslararası gerekse de ulusal ilerlemeler gösterilirken, küresel krizin bu yöndeki mevcut çabalar üzerinde var olan olumsuz etkisine vurgu yapılıyor. Raporda tahmin edilene göre söz konusu kötü niyetli uygulamalara maruz kalan işçilere yapılan zorlamaların fırsat maliyeti 20 Milyon Dolar.

Çalışma, cebri çalıştırmanın azaltılması ve önlenmesine yönelik gerek uluslararası gerekse de ulusal boyuttaki yoğun çalışmalar arasında insan ticareti ile cebri çalıştırma riski altında olanların sosyal koruma altına alınmasına ilişkin hükümlerin çıkarılması kadar yeni birtakım kanun ve de politikaların oluşturulmasını da gösteriyor. Buna ilaveten çalışma söz konusu uygulamalar ile mücadelede gerekli uzmanlık ve etkin yöntemler konusunda da bir rehber niteliği taşıyor.

Kolombiya'da Suikastlar devam ediyor

Uluslararası sendikal hareket geçtiğimiz Nisan ve Mayıs aylarında Kolombiya'da kendilerini işçilerin geçim şartlarını iyileştirmeye adamış beş sendikacının suikasta uğramasını esefle kınıyor.

Uluslararası sendikal hareket Kolombiya'daki üç Konfederasyonla birleşerek ülkede sendikal faaliyetlere karşı yürütülen acımasız saldırıları tereddütsüz biçimde lanetledi. Söz konusu acımasız irişimler ILO Sözleşmelerini açık biçimde ihlal ediyor. Saldırılar basit bir biçimde işçilerin haklarını korumaya çalışan sendikacıların cinayete kurban gitmesinin yanı sıra yıldırma, zulüm ve tehditler eşliğinde devam ediyor.

Bu son cinayet ile birlikte ülkede 2009 yılında öldürülen sendikacıların sayısı 17'ye varmış durumda. Geçtiğimiz 10 yıllık süre içerisinde ülkede toplam 2711 sendikacı cinayete kurban gitti. Söz konusu suikastlar Kolombiya yönetiminin şiddet, cinayet ve damgalama gibi sendikal harekete yönelik saldırılarda azalma olduğu yolundaki iddialarını ciddi anlamda sorgulamak gerekiyor.

TAZMİNAT ESASLARI ve HESAP YÖNTEMLERİ

Dr. Mustafa KILIÇOĞLU

Turhan Kitabevi

Nisan 2008

Çalışma hayatında "Tazminat Esasları ve Hesap Yöntemleri" büyük önem taşımaktadır. Bu konuda mevzuatta yapılan değişiklikler ve yargı kararlarının yer aldığı, gözden geçirilmiş ve genişletilmiş 2. baskısı yayımlanan bu eser ile "İş Kazaları", "Destekten Yoksun Kalma Tazminatı", "Meslek Hastalıkları" ve "Manevi Tazminat" işveren sorumluluğu kapsamlı olarak anlatılmaktadır.

Yargıtay 9. Hukuk Dairesi Başkanı Dr. Mustafa Kılıçoğlu'nun bu eserinde çok sayıda Hukuk Genel Kurul ve Özel Daire Kararlarına yer verilmiştir. Konu ile ilgilenenlerin masasında bulunması gereken bu eserin incelenmesini tavsiye ediyoruz.

ÇALIŞMA YAŞAMINDA SAĞLIK GÜVENLİK

Prof. Dr. A. Gürhan FİŞEK

Fişek Enstitüsü Çalışan Çocuklar Bilim ve Eylem Merkezi Vakfı Yayınları

Şubat 2009

Prof. Dr. Gürhan Fişek'in Çalışma Yaşamında Sağlık Güvenlik isimli kitabı Fişek Enstitüsü Çalışan Çocuklar Bilim ve Eylem Merkezi Vakfı Bilim Dizisinin ikinci yayını.

İş Kazaları, Meslek Hastalıkları, Sosyal Boyut, İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetimi bölümlerinden oluşan kitap konuya ilgi duyanlara yardımcı olacak nitelikte.

Kitabın kısa önsözü çok anlamlı

"İş Kazalarında Öldük
Ölmesek Ne İyiydi"

Yukarıdaki deyiş Şanlıurfa Atatürk Baraj Parkında bu barajın inşasında yaşamını yitirenler için yapılmış anıtın eteklerinde yazılı; ve önsözden alıntı.

TÜRK-İŞ

57 Yaşında

TÜRK-İŞ, 57 yıllık tarihi boyunca halkımızın ve çalışanların öncüsü ve umududur.

TÜRK-İŞ'i kuranlara, bugünlere getiren işçilere, işyeri sendika temsilci ve baştemsilcilerine, şube yöneticilerine, Genel Merkez yöneticilerine ve TÜRK-İŞ'te çeşitli görevler üstlenmiş eski sendikacılara şükranlarımızı sunuyoruz.

TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu

TÜRK-İŞ ve BAĞLI SENDİKALAR

TÜRK-İŞ
Genel Başkan: **MUSTAFA KUMLU**
Bay›nd›r Sokak No. 10 ANKARA Tel: (312) 433 31 25 (4 Hat)
Faks: (312) 433 68 09 - 433 85 80

1	**TARIM-İŞ** 01 Genel Başkan: **BEDRETTİN KAYKAÇ** Bankac› Sokak No. 10 Kocatepe / ANKARA Tel: (312) 419 04 56 (6 Hat) • Faks: (312) 419 38 47	18	**DOKGEMİ-İŞ** 14 Genel Başkan: **H. NECİP NALBANTOĞLU** Pirimehmetpaşa Mah. Kumbarahane Cad. No. 58 Kat: 2-3 Tel: (212) 369 73 90 (pbx) • Faks: 369 73 93 Beyoğlu / ‹ST.
2	**ORMAN-İŞ** 01 Genel Başkan: **BAKİ YÜKSEL** Özveren Sokak No. 19 Maltepe / ANKARA Tel: (312) 229 10 56-57-58-59 • Faks: (312) 229 21 15	19	**TÜRKİYE YOL-İŞ** 15 Genel Başkan: **RAMAZAN AĞAR** Sümer 1 Sok. No. 18 K›z›lay / ANKARA Tel: (312) 232 46 87-95 • Faks: (312) 232 48 10
3	**TÜRKİYE MADEN-İŞ** 02 Genel Başkan: **İSMAİL ASLAN** Strasburg Cad. 7/4-5 S›hhiye / ANKARA Tel: (312) 231 73 55-56-57 • Faks: (312) 229 89 31	20	**TES-İŞ** 16 Genel Başkan: **MUSTAFA KUMLU** Meriç Sok. No. 23 Beştepe / ANKARA Tel: (312) 212 65 10 (20 Hat) • Faks: (312) 212 65 52
4	**GENEL MADEN-İŞ** 02 Genel Başkan: **RAMİS MUSLU** Mithatpaşa Mah. Nizam Cad. Şemsi Denizer Sk. No. 18 Tel: (372) 251 44 77 • Faks: (372) 253 66 35 ZONGULDAK	21	**TEZKOOP-İŞ** 17 Genel Başkan: **GÜRSEL DOĞRU** Üçy›ld›z Cad. No. 29 Subayevleri / ANKARA Tel: (312) 318 39 79-86 • Faks: (312) 318 39 88
5	**PETROL-İŞ** 03 Genel Başkan: **MUSTAFA ÖZTAŞKIN** Altunizade Mah. Kuşbak›ş› Sok. No. 25 Üsküdar / ‹STANBUL Tel: (216) 474 98 70 (10 Hat) • Faks: (216) 474 98 67 - 474 92 38	22	**TÜRK KOOP-İŞ** 17 Genel Başkan: **EYÜP ALEMDAR** Özveren Sokak No. 6 Maltepe / ANKARA Tel: (312) 230 08 55 - 229 44 80 • Faks: (312) 229 58 36
6	**TEKGIDA-İŞ** 04 Genel Başkan: **MUSTAFA TÜRKEL** 4. Levent Konaklar Sokak Levent / ‹STANBUL Tel: (212) 264 49 96-97-98 • Faks: (212) 278 95 34	23	**TÜMTİS** 18 Genel Başkan: **KENAN ÖZTÜRK** ‹nkilap Cad. No. 35/1-2 Aksaray / ‹STANBUL Tel: (212) 530 07 43 • Faks: (212) 588 26 20
7	**ŞEKER-İŞ** 05 Genel Başkan: **İSA GÖK** Karanfil Sokak No. 59 Bakanl›klar / ANKARA Tel: (312) 418 42 73-74 • Faks: (312) 425 92 58	24	**DEMİRYOL-İŞ** 19 Genel Başkan: **ERGÜN ATALAY** Necatibey Cad. Sezenler Sok. 5 ANKARA Tel: (312) 231 80 30-31 • Faks: (312) 231 80 32
8	**TEKSİF** 06 Genel Başkan: **NAZMİ IRGAT** Ziya Gökalp Cad. Aydoğmuş Sok. No. 1 ANKARA Tel: (312) 431 21 70-71-72-73 • Faks: (312) 435 78 26	25	**TÜRKİYE DENİZCİLER** 20 Genel Başkan: **TURAN UZUN** R›ht›m Cad. Denizciler Sok. No. 7 Tophane / ‹STANBUL Tel: (212) 292 90 81 (7 Hat) • Faks: (212) 244 52 21
9	**DERİ-İŞ** 07 Genel Başkan: **MUSA SERVİ** Ali Nihat Tarlan Cad. Ertaş Sok. No. 4 (Ardil ‹ş Merkezi) Kat: 3 Tel: (216) 572 90 50-51-52 • Faks: (216) 572 90 53 Bostanc›/‹ST.	26	**HAVA-İŞ** 21 Genel Başkan: **ATİLAY AYÇİN** ‹ncirli Cad. Volkan Apt. 68/1-2-3-4 Bak›rköy / ‹STANBUL Tel: (212) 660 20 95 (5 Hat) • Faks: (212) 571 90 51
10	**AĞAÇ-İŞ** 08 Genel Başkan: **MÜRSEL TAŞÇI** Necatibey Cad. No. 20/22-23 S›hhiye / ANKARA Tel: (312) 229 53 95 - 229 08 27 • Faks: (312) 231 52 19	27	**LİMAN-İŞ** 22 Genel Başkan: **MUZAFFER AKPUNAR** Necatibey Cad. Sezenler Sok. 4/5 S›hhiye / ANKARA Tel: (312) 231 74 18 • Faks: (312) 230 24 84
11	**SELÜLOZ-İŞ** 09 Genel Başkan: **ERGİN ALŞAN** Ankara Cad. ‹pek Apt. No. 87 ‹ZM‹T Tel: (262) 321 18 99 • Faks: (262) 321 34 51	28	**TÜRKİYE HABER-İŞ** 23 Genel Başkan: **ALİ AKCAN** Kültür Mah. Yüksel Cad. No. 38 Yenişehir / ANKARA Tel: (312) 444 1992 • Faks: (312) 434 57 04
12	**BASIN-İŞ** 10 Genel Başkan: **YAKUP AKKAYA** Han›meli Sokak No. 26/6-7 S›hhiye / ANKARA Tel: (312) 230 29 08 - 229 85 65 • Faks: (312) 229 43 15	29	**SAĞLIK-İŞ** 24 Genel Başkan: **MUSTAFA BAŞOĞLU** Hedef Sok. No. 5 An›ttepe / ANKARA Tel: (312) 231 80 45 • Faks: (312) 230 23 96
13	**BASİSEN** 11 Genel Başkan: **METİN TİRYAKİOĞLU** Altunizade Mah. Kuşbak›ş› Cad. No. 15 Üsküdar / ‹STANBUL Tel: (216) 651 48 60 (8 hat) • Faks: (216) 651 48 38	30	**TOLEYİS** 25 Genel Başkan: **CEMAİL BAKINDI** ‹nebey Mah. Küçük Langa Cad. No. 16/18 Kat. 3 Bilir ‹ş Merkezi Tel: (212) 530 73 82-585 52 07 • Faks: 530 72 99 Aksaray / ‹ST.
14	**BASS** 11 Genel Başkan: **TURGUT YILMAZ** Sümer 2 Sok. No. 29 Kat. 3 K›z›lay / ANKARA Tel: (312) 232 50 09-11 • Faks: (312) 231 67 30	31	**TÜRK HARB-İŞ** 26 Genel Başkan: **AHMET KALFA** ‹nk›lap Sokak No. 20 K›z›lay / ANKARA Tel: (312) 417 50 97-98-99 • Faks: (312) 417 13 64
15	**TÜRKİYE ÇİMSE-İŞ** 12 Genel Başkan: **RAMAZAN ŞAFAK** Esat Cad. No. 43 Küçükesat / ANKARA Tel: (312) 419 58 30-34 • Faks: (312) 425 13 35	32	**TGS** 27 Genel Başkan: **ERCAN İPEKÇİ** Bas›n Saray› Kat. 2 Cağaloğlu / ‹STANBUL Tel: (212) 514 06 94-96 • Faks: (212) 511 48 17
16	**KRİSTAL-İŞ** 12 Genel Başkan: **BİLAL ÇETİNTAŞ** Sahip Molla Cad. No. 32 Paşabahçe Beykoz / ‹STANBUL Tel: (216) 680 07 10 • Faks: (216) 680 12 02	33	**TÜRKİYE BELEDİYE-İŞ** 28 Genel Başkan: **NİHAT YURDAKUL** Necatibey Cad. No. 59 K›z›lay / ANKARA Tel: (312) 231 83 43-45 • Faks: (312) 232 08 74
17	**TÜRK-METAL** 13 Genel Başkan: **PEVRUL KAVLAK** K›z›lırmak Mah. Eskişehir Yolu 1. km. Söğütözü / ANKARA Tel: (312) 292 64 00 (30 hat) • Faks: (312) 284 40 18	34	**TÜRK-SEN** Genel Başkan: **ARSLAN BIÇAKLI** A. Şehit Mehmet R. Hüseyin Sok. No. 7 Lefkoşe / KKTC Tel: (0.392) 227 24 44 • Faks: (0.392) 228 78 31
		35	**HÜR-İŞ** Genel Başkan: **YAKUP Ö. LATİFOĞLU** Şehit Şener Enver Sok. No. 23 Yenişehir - Lefkoşe / KKTC Tel: (0.392) 228 24 56 • Faks: (0.392) 228 64 31

Bu dergi sendikalı işçiler tarafından basılmaktadır.

www.turkis.org.tr